T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ER KOŞOY DESTANI TRANSKRİPSİYONLU METİN, AKTARMA VE GRAMATİKAL DİZİN

120482

MASTER TEZİ

Hazırlayan
Hümeyra Nur TEKALAN

Tez Danışmanı
Doç.Dr. Naciye YILDIZ

ANKARA-2002

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
TRÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

ER KOŞOY DESTANI
TRANSKRİPSİYONLU METİN, AKTARMA VE GRAMATİKAL DİZİN

MASTER TEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Hazırlayan
Hümeyra Nur TEKALAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Naciye YILDIZ

Görülmüştür.
Doç. Dr. Naciye YILDIZ
20.06.2002

ANKARA- 2002

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Hümeyranur TEKALAN'a ait "Er Koşoy Destanı Transkripsiyonlu Metin Aktarma ve Gramatikal Dizin " adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN

Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL

Doç. Dr. Naciye YILDIZ

T.C. YÜKSEK[illegible]
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖN SÖZ

Destanlar, bir toplumun yaşam biçimini, hayata bakışını yansıtan, toplumun beklentileri doğrultusunda, hayal ve gerçeğin uyumu çerçevesinde renklenen, bir yönüyle de geçmişe ışık tutarak tarihi aydınlatan bir kaynak görevini üstlenirler. Onlarda hüzünle sevinç, düşmanlıkla barış, kahramanlıkla umut, çoğu zaman iç içedir İşte bu ummanlardan biri de Er Koşoy Destanı'dır.

Er Koşoy Destanı Kırgız Türklerine ait önemli bir destandır. Destan 31 bölüm ve 9847 mısradan oluşan manzum bir eserdir.

Kırgız Türkleri ile ilgili değişik açılardan önemli bilgiler içeren Er Koşoy Destanı'nın anlaşılmasının sonraki çalışmalar için bir kaynak görevini üstleneceğini düşündüğümüzden böyle bir çalışma yapmayı uygun bulduk. Metnin bir derleme olması ve böylece halk ağzı özelliklerini yansıtması, bize Kırgız Türkçesi'ndeki kelime hazinesinin ortaya çıkarılmasını sağlayacağı için de önemlidir.

Çalışmamızda metin önce Kiril harflerinden Latin harflerine transkribe edilmiş, sonra da Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Çalışmanın inceleme bölümünde metnin bütün kelimelerini içeren gramatikal dizin verilmiştir.

Çalışmamızın Giriş Bölümünde Kırgız Türkleri , Kırgız Türkçesi ve Er Koşoy Destanı hakkında bilgi verilerek destanın kısa özeti yapılmıştır.

Transkripsiyonlu Metin ve Aktarma Bölümü'nde destanın tam metnini verdik. Orjinal metindeki ahengi bozmamaya çalıştık.

Gramatikal Dizin Bölümünde, metinde geçen kelimeleri alfabetik sırayla anlamlarını da vererek gösterdik. Anlamlarında tereddüt ettiğimiz kelimelerin anlamlarını yazmayarak bu kelimeleri soru işaretiyle belirttik. Kelimenin geçtiği yeri, mısra numarası göstererek verdik. Yapım eki almış olan kelimeleri ayrı madde olarak

gösterdik. Ayrıca isim kök ya da gövdelerine gelen çekim eklerini " + " işaretiyle, fiil kök ya da gövdelerine gelen çekim eklerini ise " - " işaretiyle kelimeden ayırdık.

Sonuç bölümünde, çalışma sonucunda elde edilen bilgiler değerlendirilmiştir.

Kaynakça bölümünde, çalışma sırasında yararlanılan kaynaklar verilmiştir.

Çalışma sonunda yer alan " özet " bölümünde, çalışma sırasında izlenen yollar özet olarak verilmiştir.

Bu çalışmam sırasında danışmanlığımı üstlenip, bana her bakımdan destek olan ve yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Naciye YILDIZ'a, Kırgız Türkçesi'nde karşılaştığım bazı güçlükleri aşmamda bana yardım eden dostum Yıldız TOKOYEVA'ya ve beni bugünlere getiren, her zaman bir adım daha ileriye gitmem için bütün imkanlarını seferber ederek bana destek olup sevgi veren canım aileme teşekkürlerimi sunarım.

Hümeyranur TEKALAN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ I
İÇİNDEKİLER..... III
KISALTMALAR.....VII.

GİRİŞ
1. KIRGIZ TÜRKLERİ VE KIRGIZ TÜRKÇESİ.....VIII
2 .ER KOŞOY DESTANI HAKKINDA GENEL BİLGİLER XI
3. ER KOŞOY DESTANI'NIN KISA ÖZETİ.....XIV

1. TRANSKRİPSİYONLU METİN VE AKTARMA

(ALĞAÇKI BAYAN)
İLK BÖLÜM.....1

(KATAĞAN ELİN ÇOĞULTUP AT BAŞIĞA KÖÇÖLÜ DEP KENĞEŞ KILIŞI)
KATAĞAN'IN HALKINI TOPLAYIP AT BAŞI'NA GÖÇ EDELİM DEMESİ....20

(KATAĞANDIN BALAĞA BOLĞON ZARI)
KATAĞAN'IN ÇOCUĞA OLAN ÖZLEMİ.....34

(KOŞOYDUN TÖRÖLÜŞÜ)
KOŞOY'UN DOĞUŞU.....46

(BALAĞA AT KOYUU)
ÇOCUĞA İSİM KOYMA.....49

(ER KOŞOYDUN BALALIK ÇAĞI)
ER KOŞOY'UN ÇOCUKLUK DÖNEMİ.....52

(ER KOŞOYDUN TÜŞ KÖRÜŞÜ)

ER KOŞOY'UN RÜYA GÖRÜŞÜ.....61

(ER KOŞOYDUN KARA KUŞTU İZDEP ÇIĞIŞI)
ER KOŞOY'UN KARA KUŞU BULMAYA ÇIKIŞI.....64

(KOŞOYDUN HAN BOLUŞU)
ER KOŞOY'UN HAN OLUŞU.....79

(KIZIL BAŞ, KITAYLARDIN KOÇKORDOĞU KARA ÇORONUN ELİNE CASAĞAN KORDUĞU)
KIZIL BAŞ, ÇİNLİLERİN KAŞKAR'DAKİ KARA ÇORO'NUN HALKINA YAPTIĞI İŞKENCELER.....84

(ER KOŞOY KOLUNUN KARAÇORONUN ELİNE CARDAMĞA CÖNÜŞÜ)
ER KOŞOY'UN ASKERİNİN KARA ÇORO'NUN HALKINA YARDIMA GİDİŞİ.....99

(KIZILBAŞTIN KOLU MENEN BOLĞON URUŞ)
KIZILBAŞ'IN ASKERİ İLE OLAN SAVAŞ.....103

(KIRĞIZDARĞA KARŞI DUNİ HANDIN ATTANIŞI)
KIRGIZLARA KARŞI DUNİ HAN'IN SEFERE ÇIKIŞI.....113

(ER KOŞOYDUN DUNİ HANDIN İNİSİ TAN MENEN CEKEGE ÇIĞIŞI, BALBAN TANDIN KOLĞO TÜŞÜŞÜ)
ER KOŞOY'UN DUNİ HAN'IN KARDEŞİ TAN İLE BİREBİR ÇIKMASI, PEHLİVAN TAN'IN ESİR DÜŞMESİ.....118

(GAODİN HAN ELİN ÇOĞULTUP, KITAYDAN ÖLGÖN KIRĞIZDARDIN KUNUN TÖLÖP, TANDI KUTKARIP ALUU ÜÇÜN KENEŞİP ELÇİ CİBERİŞİ)
GAODİN HAN'IN HALKINI TOPLAYIP ÇİN'DE ÖLEN KIRGIZLARIN KEFALETİNİ ÖDEYİP, TAN'I KURTARIP ALMAK İÇİN ANLAŞIP ELÇİ

GÖNDERMESİ.....127

(ELÇİLERDİN TANDI ALIP, GAODİN HANĞA ER KOŞOYDUN DOOMATIN AYTIP KELİŞİ)
ELÇİLERİN TAN'I ALIP GAODİN HAN'A ER KOŞOY'UN HÜKMÜNÜ SÖYLEMESİ.....164

(ER KOŞOYDUN TAŞIGÜLGÖ ÜYLÖNÜŞÜ)
ER KOŞOY'UN TAŞIGÜL İLE EVLENMESİ.....176

(ÇEÇ-TÖBÖNÜN TÜBÜNÖ ER KOŞOYDUN KORĞON SALDIRIŞI)
ÇEÇ-TÖBÖ'NÜN DİBİNE ER KOŞOY'UN KALE YAPTIRIŞI.....196

(TATUHANIN ÇAĞIMI)
TATUHA'NIN İFTİRASI.....206

(AT BAŞIĞA DUNİ HANDIN TINÇILARININ KELİŞİ)
AT BAŞI'NA DUNİ HAN'IN AJANLARININ GELİŞİ.....211

(ER KOŞOYDUN AYALI, ZAYNANIN TATUHAĞA AZĞIRILIŞI)
ER KOŞOY'UN EŞİ ZAYNA'NIN TATUHA'YA KANMASI 241

(TATUHANIN DUNİ HANĞA KAÇIP BARIP KABAR BERİŞİ)
TATUHA'NIN DUNİ HAN'A KAÇIP, GELİP HABER VERMESİ.....253

(KITAYDIN KOLUNUN AT BAŞINI KÖZDÖY ATTANIŞI)
ÇİN ASKERİNİN AT BAŞI'NA DOĞRU YOLA ÇIKIŞI.....262

(ÇALĞINDA CÜRGÖN BİLERİKTERDİN KITAY KOLU MENEN BOLĞON KAĞILIŞI)
İZCİLİKTEKİ BİLERİK'İN ÇİN ASKERLERİ İLE OLAN SAVAŞI.....269

(BİLERİKTİN TUTKUNDAN BOŞONUŞU)
BİLERİK'İN ESİRLİKTEN KURTULUŞU.....280

(BİLERİKTİN KELİŞİNE ER KOŞOYDUN TOY ÖTKÖRÜŞÜ)
BİLERİK'İN GELMESİNE ER KOŞOY'UN TOY VERMESİ.....285

(ER KOŞOY ALTAYDAN MANASTIN KELGENİN UĞUP TATLASTI
KÖZDÖY İZDEP ÇIKKANI)
ER KOŞOY'UN ALTAY'DAN MANAS'IN GELDİĞİNİ DUYUP TALAS'A
DOĞRU ARAMAYA ÇIKMASI.....287

(ER KOŞOYDUN KÖKÖTÖYDÜN AŞINA KELİŞİ)
ER KOŞOY'UN KÖKÖTÖY'ÜN MEVLİDİNE GELİŞİ.....296

(AT ÇABUUĞA KÜLÜKTÖRDÜ CÖNÖTÜÜ)
AT YARIŞINA BEYGİRLERİ GÖNDERME.....298

(CAMBI ATUU)
YAY ATMA.....301

(ER KOŞOY MENEN COLOYDUN KÜRÖŞÜ)
ER KOŞOY İLE COLOY'UN GÜREŞİ.....306

2. GRAMATİKAL DİZİN..... 348

SONUÇ.....662

KAYNAKÇA 663

ÖZET 664

SUMMARY.....665

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Bkz	Bakınız.
d.	Dize.
s.	Sayfa
vb.	Ve benzeri.
?	Tereddüt ve bilinmezlik gösterir.
+	İsim köklerine gelen ekleri gösterir.
-	Fiil köklerine gelen ekleri gösterir.

GİRİŞ

1.KIRGIZ TÜRKLERİ VE KIRGIZ TÜRKÇESİ

Kırgızlar, Türk boyları arasında, Orta Asya'nın değişik bölgelerinde yaşamış en eski boylardan biridir. Çin kaynakları, onların M.Ö. 201 yılından biri Gekün adıyla bilindiğini göstermektedir. Daha sonraki yüzyıllarda bu isim Gengün, Kigu, Hegu ve Giegu olarak değişik şekillerde kaynaklarda yer almaktadır. Kırgızlar bu dönemlerde Yenisey vadisinde ve Sayan dağlarında idiler.

Daha sonra Hunlar bu toprakları almışlar, Kırgızlar isyan ederek VI. yüzyılda bu bölgede devletlerini kurmuşlardır. Kırgızlar, VII. ve VIII. yüzyıllarda Göktürk devletine tâbi olmuşlar, hatta Kırgız hanı Bars Bey, Göktürk hakanı Bilge Kağan'ın kız kardeşiyle evlenmiş, damat olmuş, sonra da isyan ettiği için öldürülmüştür.

Orhun Kitabelerinde bahsedilen isyanlar ve iç savaşlar bu mücadeleler olmalıdır.

Göktürklerin yıkılmasından sonra Uygurlar duruma hâkim olurlar. Kırgızlar 840 yılına kadar bunlara bağlı olarak yaşarlar ve Uygur devletinin yıkılmasıyla da yeni bir devlet kurarlar. Bu dönemde değişik bölgelerde yaşayan Kırgız kabileleri, Tanrı dağları, Talas, Isık-Köl ve Pamir dağlarının yamaçlarına yerleştiler. Yenisey'deki Kırgızlar ise küçük beylikler halinde Rus istilasına kadar, varlıklarını devam ettirdiler.

Tanrı dağlarına yerleşen Kırgızlar, Cengiz istilası başlayınca (XIII. yüzyıl) Altay ve İrtiş nehirlerinin vadilerine yerleşirler ve XV. yüzyılın sonuna kadar bölgeye hâkim olan Cuci, Çağatay ve Moğollara bağlı olarak yaşarlar. XVI. yüzyılda Moğol devleti yıkılınca bugünkü Alatoo (Aladağ) bölgesine gelerek yerleşirler.

Daha sonraki yıllar, Kırgızların komşu kavimlerle ve iç kabilelerle mücadeleleri ile geçer.

1876'da Çarlık Rusya'sının Orta Asya'yı işgali ve Hokand'ın düşmesiyle Rusların hâkimiyeti başlamıştır. 1917 Komünist ihtilâli ile de Sovyetler Birliği içinde bir Kırgızistan Cumhuriyeti kurulmuştur. Tam bağımsızlıklarını kazanmaları, Sovyetlerin dağılması ile 1991 yılında gerçekleşmiştir.[1]

Bugün Kırgızistan Cumhuriyeti, Tanrı dağlarının kuzeyinde yer almaktadır. Güneyinde Çin Halk Cumhuriyeti, güneybatısında Tacikistan, batısında Özbekistan, kuzeyinde ise Kazakistan bulunmaktadır. Kırgızlar, Kırgızistan dışında Afganistan ve Doğu Türkistan'da da yaşamaktadır.[2]

Kırgız Türkçesi bugün çoğunlukla Kırgızistan'da yaşayan Kırgız Türklerinin konuştuğu bir lehçedir. Kırgız Türkçesi, Kıpçak grubu lehçeleri içerisinde yer alır. Kırgız Türkçesi, Kıpçak grubu lehçeleri içinde en çok Kazak Türkçesine yakındır.

Kırgız Türkçesi kuzey, güneydoğu ve güneybatı olmak üzere üç ana ağza ayrılır ve tarihi olarak üç gelişim devresi içerisinde ele alınır;

1. Eski Kırgız Türkçesi (VII.-IX. yüzyıllar): Konuşulduğu alanda eski Uygur ve Oğuz Türkçeleri ile sürekli ilişkide bulunmuştur. Bunlarla birçok ortak yönleri vardır.

2. Orta Kırgız Türkçesi (X.-XV. yüzyıllar): Bu döneme ait belgeler günümüze ulaşmamıştır. Kırgız boyları arasında sıkı bir bağın olduğu bu dönemde göçebe bir halkın dili olarak, halk arasında ve halk edebiyatında işlenmiştir.

---

[1] Mehmet SARAY, Kırgız Türkleri Tarihi, İstanbul 1993, s.15-19
[2] Fikret TÜRKMEN, Manas Destanı Üzerine İncelemeler (Çeviriler 1) (Ankara 1995) s.1-2

3. Yeni Kırgız Türkçesi (XV. yüzyıldan sonra): XVIII. yüzyıl ortalarından sonra Kırgız Türkçesine Arapça ve Farsça kelimeler girmeye başlar. XVIII. yüzyıl ortalarından Ekim Devrimine kadar ağızlar arası ayrılıklar oluşur. Son dönemde ise, ağızlar arası ayrılıklar azalır. Ortak yazı dili arama çabaları başlar. Kırgız Türkçesi son dönemlerde edebiyat dili özelliği kazanır. Günümüzde Kırgız Türkçesi toplumun her alanında kullanılmaktadır.

Kırgız Türkleri 1924-1928 yılları arasında Arap alfabesini 1928-1940 yılları arasında Latin alfabesini kullanmışlardır. Kırgız Türkleri, bugün de Kiril alfabesini kullanmaktadırlar.[3]

[3] Ahmet BURAN, E., ALKAYA Çağdaş Türk Lehçeleri, (Elazığ 1999), s.291

2. ER KOŞOY DESTANI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bilindiği gibi Kırgız Türklerine ait olan Manas Destanı, dünyanın en uzun destanıdır. Kırgız Türklerinin diğer destanları ise Manas Destanı'nın etrafında Manas'ın ışığı ile hareket eden yıldızlar gibidir. Bu destanlardan birisi de Er Koşoy destanıdır.

Er Koşoy, Manas Destanı'ndaki iyi kahramanlardan biridir. Halkın başında olan ve halkına doğru yolu gösteren, akıl danışılan bir ihtiyardır. Kendi halkında da düşman içinde de eşi benzeri olmayan bir yiğittir. Ata yurdunu baskınlardan bütün gücüyle koruyan kişidir. Manas Destanı'nda "halkın atası", "halkın büyüğü", "evliya", "danışman" diye isimlendirilir.[1]

Manas başta olmak üzere bütün Kırgız bahadırları Er Koşoy'dan "saygı duyduğum büyüğüm Koşoy" diye bahseder.

Er Koşoy, Manas Destanı'nın "Kökötöy'ün Aşı" kısmında resmedilir. Er Koşoy, sadece Coloy ile yapılan güreşte karşımıza çıkar. Fakat onun asıl iç dünyası Bakay, Çubak ve Almambet'le ilgili epizotlarda verilmiştir. Ayrıca Sağımbay'ın, Sayakbay'ın varyantlarında Koşoy, erişilmez güçlülüğü, iyiliği ve kahramanlıkları ile tek tek anlatılır.

Manas Destanı'nda çok bahsedilen Koşoy'u destana çevirme hareketinin en iyisi Saparbek Kasmambetov'un varyantı sayılabilir. Çünkü S. Kasmambetov öğretmen olarak çalışan, bilgili bir insandır. Fakat, S. Kasmambetov Er Koşoy Destanı'nı ağızdaki şekliyle vermemiş; doğrudan kendisi kaleme almıştır. (1993) Buna Bağlı olarak S.Kasmambetov'un şu sözlerine dikkat çekmek gerekmektedir: "Halkımızın gençlerine armağan edilen 'Er Koşoy' eserimiz Manas'ın dışında

[1] Manas Entsiklopediya, 1995, Bişkek

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

kendini tanıttı. Elimden geldiğince Er Koşoy dedenin gençlik zamanını yansıttım. Olaylar, Kırgız, Çin, Kalmuk ve Mancu kabilelerinin olayları ile devam edecek."

Er Koşoy destanı'nı söyleyen Saparbek Kasmembetov 1934 yılında Isık-Köl'de doğmuştur. Asıl ününü Semetey Destanı'nı icra ettiği için Semeteyci olarak kazanmıştır.

Destanda, 7'li, 8'li 9'lu hece vezni kullanılmıştır. Destan boyunca kalıpların değişmesi, ritmde hareketlilik sağlayarak monotonluğu ortadan kaldırmaktadır. Uzun bir destan metninde değişik kalıpların kullanılması, diğer destan metinlerinde de görülen, destan geleneğine uygun bir tasarruftur.

Kezek menen sayışıp	4+3=7
Tuu cañırıp el bölüp	4+3=7
Tuulğasın başka kiyişip	4+4=8
Tutalanıp cer bölüp	4+3=7
Birdiktüü küçö ösö alalbay	5+4=9
Kazatta ölgön tuuğan dep	5+3=8
Kızıl baştardan öç albay	5+3=8[2]

Destanda yine destan geleneğine uygun olarak destanın ikinci derecedeki kahramanlarının isimleri(Abıke, Acıbay, Akayar, Taşıgül, Karaçoro, Tatuha, Bilerik, Katağan, Duni vs..) destan coğrafyasına ait yer isimleri (adır, ak buluñ, ak talaa , alay vs..) geniş bir şekilde verilmiştir.

Kahramanların isimleri, epitetleri ile birlikte kullanılmakta, bilhassa Coloy Han için "dev" sıfatı sık sık tekrarlanmaktadır. Kahramanların atları geniş bir şekilde tasvir edilmekte, göçebe hayat şartlarında her an iç içe bulunulan evcil hayvanlar veya av hayvanları da destanda zengin bir şekilde yer almaktadır.

[2] d. 20

Destan geleneğinde yer alan doğum, rüya, evlilik gibi bir çok motif Coloy destanında da bulunmaktadır. Destanın bu motifler açısından değerlendirilmesinin, Halk Edebiyatı ile ilgili çalışmalarda bir zincirin halkasını oluşturması açısından önemli olduğu kanaatindeyiz.

Er Koşoy Destanı'nda Katağan'ın, Han Koşoy'un Manas Destanı'ndaki gibi çocukluk-gençlik dönemi resmedilir, aile anlatılır, çekilen zorluklar ve hayat beyan edilerek sonunda meşhur "Kökötöy'ün Aşı" konulu motife geçilir.

3. ER KOŞOY DESTANI'NIN ÖZETİ[1]

Er Koşoy Destanı'ndaki olaylar Şığay Han'ın ölümünden sonra Çin'in Kırgızlara savaş ilan edişinden başlar. Çinlilerin zalimliğinden Kırgızlar tekrar kabileler halinde yaşamaya başlarlar. Bunlardan birisi de Kaynar'ın oğlu Katağan'dır. Elli yaşlarında olan Katağan'ın yedi karısı vardır. Fakat zürriyetini devam ettirecek hiç çocuğu yoktur. Katağan'ın Ak Taylak isimli rüzgarda uçan bir atı vardır. Bir gün bu atıyla mezar pınara gider ve Allah'tan bir çocuk diler. Dileği kabul olur. Ak sakallı Hızır'ın duasıyla çocuğun adını Koşoy koyar. Koşoy'un doğduğu anda bir küheylan da dünyaya gelir. (Taytoru)

Görüldüğü gibi destanın başlangıcı geleneksel destan girişlerine uygundur. Koşoy çocukluğundan itibaren yaramaz olarak yetişir. (Bu gelecekte yapacağı kahramanlıkların bir işaretidir.) Koşoy, Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenir, on dokuz yaşında han olur. O andan itibaren Koşoy'un nâmı dört bir yana dağılır. Koşoy parçalanan halkını kendi etrafında toplar. Kabile kabile yaşayan halkı toplamak, birleştirmek, bu Kırgız destanının merkezi fikirlerinden biri sayılır. Ayrıca Manas Destanı'nda ezilen ve dağılan halkı birleştirmek en temel düşüncedir. Demek ki, Er Koşoy Destanı da belli derecede bu geleneği devam ettirmeye çalışır.

Destandaki savaş manzarası Çinli Duni Han'ın halkı ile olan sert savaşta resimlendirilir. Bu savaş, destandaki en büyük savaştır. Bu çarpışmada Çinliler yenilir, Çinlilerin meşhur kahramanları esir düşer. Çinliler, Kırgızlara (Koşoy'a) hediye verip boyun eğer. Koşoy geleneğe uyarak yiğitliğini gösterip esirlere zulmetmez, baskı yapmaz. Tam tersine kendisine hediye olarak gelen Taşıgül isimli genç kızla nikâh kıyarak evlenir.

Görüldüğü gibi Er Koşoy Destanı'nın olayları hayata dair herşeydir. Çok hareketli geçen olaylardan birisi de Koşoy'a hediye gelen Çinli eş Taşıgül ile

[1] Akmataliyev, Er Koşoy Destanı, orjinal metin giriş kısmı

Koşoy'un Kırgız karısı Zayna'nın yaşadıklarıdır. Taşıgül Çinli Duni Han'ın yakın akrabalarındandır. Demek ki O'nu boşuna hediye vermedi. Duni, Taşıgül'den gelecekte faydalanmayı umuyordu. Fakat Taşıgül, temiz kalpli, akıllı ve Koşoy'a yaraşır bir kadındır. Elbette Duni Han boş durmaz. Aradan yıllar geçmesine rağmen annesinin ağzından Taşıgül'e uzun bir mektup yazdırıp Taşıgül'ü Koşoy'a karşı ayaklandırmak niyeti ile hareket eder. Namuslu Taşıgül bunları Er Koşoy'a anlatır. Bu arada Zayna, Çinlilerle birlik olup açıkça hainlik yapar. Çinli arkadaşı Tatuha ile birlikte rakıya zehir katıp Koşoy'a içirmek isterler. Düşmanların bu kötü niyetini anlayan Taşıgül bu defa da onları gün yüzüne çıkarır.

Böylece Çinliler ile Kırgızlar arasında tekrar kanlı savaş başlar. Savaşta Kırgız kahramanı Bilerik'i Çinliler esir alır. Bunu duyan Koşoy asker toplayıp Çin'e savaş açar. Destanda bu bölüm şöyle anlatılır:

Bütün Kırgız ata binip,
Koşoy, Koşoy! diye bağırıp,
Kahraman kendisi baş olup
Çinliler ile çarpışıp,
Ordu girdi hortum gibi
Kara karga gibi olan çok Çinli
Sınırda öldü, azalarak
Sağ kalanları kaçtılar.
Yara alan yerlerin
Kanı akıp acıdı.
Azap çekenler, bundan çoktur.

Elbette, dili, şiir düzeni bakımından Kırgız destanının geleneğine uygundur. Bütün bu özelliklerine rağmen Er Koşoy Destanı'nın halk arasında Manas Destanı kadar yayılmadığı da bir gerçektir.

Yukarıda da belirtildiği gibi Er Koşoy Destanı'ndaki konu, olayların gelişmesi ile gelip Koşoy'un Manas'a gelmesi, "Kökötöy'ün Aşı'nda" Kalmaklar'ın devi Coloy ile olan güreşin tasvirine dayanır ve destan böylece son bulur.

Manas Destanı'ndaki en düğümlü motiflerden biri Koşoy'un Kökötöy'ün aşına gelmesidir. Koşoy Kökötöy Han'ın aşında Manas tarafından güreşe çıkarılır. Ancak, gençiliğindeki gücünü kaybettiğini, bu yüzden Coloy'la güreşmek istemediğini söyleyen Koşoy, gerçekten de,

"Koşoy'u soyup baksa,
Boyu kısa, beli kambur,
Bağrı yassı gemi gibi,
Pehlivan düzüp koymuş gibi"

dir. Bu haliyle Coloy'a karşı güreşe çıkan Koşoy, yenilecek gibi olurken Manas'ın hiddetlenip kırbaç vurmasıyla toparlanıp, güreşi kazanarak müslümanların onurunu kurtarır. Güreşten önce Kanıkey'in hazırladığı kendi şalvarını giymesi için ısrar eden Manas'a söylediği sözler, bu yurt ihtiyarının tecrübesinin ve kültürünün ortaya koyduğu vecizeler gibidir; "Ayağı deli dolu olan atını, başı deli olan kadınını över." Bu sözlerden de anlaşıldığı gibi Koşoy akıl danışılan, müşkül işlerin halledilmesinde baş vurulan, duası alınan olumlu bir tiptir.[3]

[3] YILDIZ, Naciye 1995 **Manas Destanı (W. Radloff) ve Kırgız Kültürü ile İlgili Tespit ve Tahliller**

1. TRANSKRİPSİYONLU METİN

VE

AKTARMA

ALĞAÇKI BAYAN[1]

Ezelten Kırğız el eken,
Kırğızdın colu keñ eken,
Köp cerde cürgön kalk eken,
Kalkının cayın kozğomok,
Comokçular saltı eken.
Betege belden buralğan,
Belesten arkar çubağan,
Beyiştey Kırğız cerine,
Köz artışıp kızığıp,
Kol salıp kızıl baş turdu.
Bir caktan Kıtay talaşıp,
Talıkpay kündö sabaşıp,
Cılkısın tiyip, cer bölüp,
Alakanday Kırğızdan,
Atı çıkkan şer ölüp,
Ketirbey koldon namızdı
Çabışam dese çabışıp,
Nayza kolğo alışıp,
Kezek menen sayışıp,
Tuu cañırıp el bölüp,
Tuulğasın[2] başka kiyişip,
Tutalanıp cer bölüp,
Birdiktüü küçü ösö albay.
Kazatta ölgön tuuğan dep,
Kızıl baştardan öç albay,
Kayrıp moynun sındırbay,

İLK BÖLÜM

Eskiden Kırgız halk imiş,
Kırgız'ın yolu geniş imiş,
Çok yerde yaşayan halk imiş,
Halkının yerini kımıldatmak,
Destancıların geleneği imiş.
Ayrık otu belden bükülmüş,
Tepeden dağ koyunu sürmüş,
Cennet gibi Kırgız ülkesine,
Gözle bakıp ilgi duyup,
Hücum edip düşmanlar ayaklandı.
Bir taraftan Çin saldırıp,
Yorulmadan her gün savaşıp,
Atlarını alıp, yerini bölüp,
Avuç kadar Kırgız'dan,
Adı meşhur aslan ölüp,
Çıkarmadan elden namusu,
Vuruşayım dese vuruşup,
Eline mızrak alıp,
Sırayla saplayıp,
Bayrak yenileyip halk bölüp,
Miğferlerini başlarına giyip,
Hırslanıp yer bölüp,
Birleşik gücü büyütemeden,
Savaşta ölen akrabam, diye,
Düşmanlardan intikam almadan
Dönüp boynunu kırmadan,

[1] Diğer nüshada bu konu yok

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Kara canın tındırbay	Kara canını dinlendirmeden,
	Kayğırıp Kırğız buk bolup,	Kederlenip Kırgız halkı çok üzülüp,
30	Kançalık kayrat kılsa da,	Ne kadar gayret etse de,
	Kağışılıp tursa da,	Çarpışıp dursa da,
	Uy tügündöy köp kızıl,	İneğin tüyü kadar çok düşman,
	Uylap basıp ketçüdön.	Üstüne basıp gidecek gibi.
	Kelin kızdı küñ kılıp,	Gelin kızı cariye edip,
35	Kekeerlep karan tün kılıp,	Zulmedip, gündüzü gece edip,
	Ürkördöy bolğon Kırğızdın,	Ülker yıldızı gibi olan Kırgız'ın
	Cürögünön üş alıp,	Yüreğinden his alıp,
	Tübünö kapır cetçüdön,	Altına kafir erişecek gibi,
	Cayıtına mal koyboy,	Otlağına inek koydurmadan,
40	Caylanıp catkan can koyboy,	Yerleşmekte olan can koymadan,
	Cakır kılıp iyerde,	Fakir olmak üzereyken,
	Kızıl baş, Çortok er çığıp,	Düşman, Çortok yiğit çıkıp,
	Kapır kılıp iyerde,	Kafir olmak üzereyken,
	Kaynardın uulu Katagan,	Kaynar'ın oğlu Katağan,
45	Törölgön calğız atadan,	Doğdu yalnız babadan,
	Cakır tartpay adamdan,	Fakir olmadan adamdan,
	Caşınan balban caralğan.	Küçükken cesur yaratılmış,
	Karañğıda köz tapkan,	Karanlıkta göz bulan,
	Çukuğanday söz tapkan,	Kazdığı gibi söz bulan,
50	Sımbatı artık kelişken,	Güzelliği fazla olan,
	Arı baatır taymanbas,	Hem de cesur, hiç korkmaz,
	Kaynardın uulu degizken.	Kaynar'ın oğlu dedirten,
	Tekөörü bolot temirdey,	Mahmuzu var demir gibi,
	Alp müçö toonun señirdey,	Kahraman bedeni dağ gibi,
55	Mingeni tulpar Aktuyak,	Bindiği küheylan Aktuyak,

[2] Tuulğa, miğfer, eski Türk Moğol sözü

	Calañ kılıç baylanıp,	Yalnız kılıç bağlayıp,
	Urunarğa too tappay,	Kılıç vurmaya dağ bulmayıp,
	Uruşarğa coo tappay,	Vuruşmaya düşman bulmayıp,
	Caalı içine aylanıp,	Yelesi içinden geçip,
60	Eline baş köz boluuğa,	Halkına göz kulak olmaya,
	Öz oyunan kamdanıp,	Kendi düşüncesiyle hazırlanıp,
	Alakanday Kırğızdın,	Avuç kadar Kırgız'ın,
	Akılmanın çoğultup,	Akıllılarını toplayıp,
	Akıl salğan ceri bar,	Akıl verdikleri yeri var,
65	Körgön kündü bayandap,	Gördüğü günü söyleyip,
	Aytıp turğan kebi bar:	Konuştuğu sözü var:
	-Aylanayın kalıñ curt,	_Kurban olayım halkım,
	Cerdegen cerim keñ Narın,	Yerleştiğim geniş Narın,
	Kırkalağan Ala-Too,	Sıralanan Ala-Too,
70	Kırğızğa kıyla şañ bolğon,	Kırgız'a çok şanlı olan,
	Avası canğa cağımduu,	Havası insanın hoşuna giden,
	Aytkandın baarı bar bolğon,	Söylenenin hepsi var olan,
	Caraşkan cerdin soorusu.	Yaraşan yerin sağrı derisi.
	Suu cutsa tunuk bulaktan,	Su içse duru saf pınardan,
75	Ayıkkan kesel oorusu	İyileşmiş hastanın ağrısı
	Uşul cerge çoğulduñ,	Bu yere toplandın,
	Oylop akıl tapçular,	Düşünüp akıl bulucular,
	Uluu kiçüü urmattuu.	Büyük küçük, değerli,
	Ar uruudan cakşıñar,	Her kabilenin iyileri,
80	Sır çeçeli çoğulup.	Sır çözelim toplanıp.
	Aldıña akıl salayın,	Önüne fikir söyleyeyim,
	Duşmandan kördük azaptı,	Düşmandan gördük eziyeti,
	Abaylap körçü agayin[3].	Dikkat edin akrabalar.

[3] Agayin, ağa, abi, akraba

	Kaparsız cırğap catkanda,	Gamsız huzur içerisindeyken,
85	Kızıl baş kayğı baştadı.	Kızılbaş kaygısı başladı.
	Kañğaydan kalıñ kol kelip,	Kanğay'dan kalabalık halk gelip,
	Kızıl baş, Çortok zor kelip,	Düşman, Çortok ise kuvvetli gelip,
	Kırıp iye taştadı,	Bizi yok etmeye başladı,
	Ceti babañ cerdegen,	Yedi dedenin yerleştiği
90	Ceriñdi duşman kaptadı,	Yerini düşman kapladı,
	Azap çegip ar adam,	Eziyet çekti her insan,
	Kıynalıp başı kor boldu,	Zorlanıp başı horlandı,
	Kırğızğa kırğın salışıp	Kırgız'la çok savaşıp,
	Moñol kıtay zor boldu.	Moğol Çin büyük oldu.
95	Çın tüştük elim kapağa	Doğrusu düştük halkım üzüntüye
	Çıdabaybız capaağa,	Dayanmıyoruz cefaya,
	Çımınday can çırkırap	Sinek gibi canı patlayıp,
	Çın acal cetip ölgönçö,	Gerçek ecel gelip ölene kadar,
	Salğılaşıp köröbüz,	Savaşıp göreceğiz,
100	Talaşsak köptük kılışıp,	Münakaşa etsek birlik olup,
	Tügönbögön Kızıl baş,	Tükenmez düşman
	Öcörlönüp turuşup,	Kinlenip durur,
	Takaluudan taydı aldı,	Dayanmaktan tayı aldı,
	Örttöp saldı üy mülktü,	Ateşe attı evi, malı-mülkü,
105	Üröyü uçkan cay kaldı.	Ruhu gidip yeri kaldı.
	Tamaşa kılıp oynoşup,	Seyredip oynayıp,
	Taymaşa çıkkan erlerdi,	Denk gelen yiğitleri,
	Sabap kordop soylotup,	Vurup eziyet edip süründürüp,
	Avası salkın tör kenen,	Havası serin, baş köşesi geniş,
110	Ençileş bolğon cerdi aldı.	Ata babamızın yerini aldı.
	Sütünö cetpey eçkinin,	Sütüne ulaşmadan keçinin,
	Eñgiregen el kaldı.	Acı acı ağlayan halk kaldı.

	Beybayğa tüşüp kayğırdık,	Bahtsız olup kaygılandık.
	Berendergen ayrıldık,	Kahramanlardan ayrıldık,
115	Tamak cok kökömerenden[4],	Yemek yok ki kökömerenden
	Tamşanıp içken çay kıldık.	Ekmek gibi çay içtik.
	Bizde kaydan şay[5] kaldı,	Bizde nerden güç kaldı,
	İlik cilik alışkan,	Hısım-akraba olan,
	Babır, Tuubay, Hundarıñ,	Babür, Tubay, Hunlar'ın
120	Baldarı, Noğay, Şığaydın	Oğulları, Nogay, Şığay'ın
	Bilesiñ kalkım armanın,	Biliyorsun halkım arzusunu,
	Tünögün Alay cerdegen,	Geceleyen Alay yerini,
	Kañğayda Kırğız tukumu	Kanğay'da Kırgız zürriyeti
	Kol cetkis kalıñ el degen,	El yetmeyen kalabalık halk denen
125	Sayan Altay cerinde	Sayan Altay yerinde
	Cayıtı tolğon mal bolğon,	Otlatma yerinde ineği olan,
	Çoñ ata Kögöy baatırdın	Büyük baba Kögöy bahadırın
	Tıñ çığıp, bala ulanı,	Rahat edip, küçük pehlivanı,
	Kara Kırğız kalkınan	Kara Kırgız halkından
130	Kaarmandar köp ubağı	Yiğitlerin çoğaldığı vakti
	Karıluu Şığay el bilip,	Yaşlı Şığay halk bildi
	Kızıl Baş, moñol, kıtaydın	Kızılbaş , Moğol, Çinliler'den
	Kaltırap canı çığuuçu,	Titreyip canı çıkar da,
	Kayaşa aytkan duşmanın,	Karşılık verse düşmanın,
135	Kamçığa salıp kakşatıp,	Kamçıyla vurup ağlatan
	Ara bök salıp sabatıp,	Çok da sert dövmeden,
	Salık alıp turuuçu.	Salık alıp duruyorlar.
	Kıtaydın kıyla handarı,	Çinliler'in çok hanları,
	Kaarına kalam, dep,	Kahrını çekeceğim, diye,
140	Özü taazim kıluuçu.	Kendisi tazim ederdi.

[4] Kökömeren, bir çeşit ot

	Şığaydın tirüü kezinde,	Şığay'ın sağlığında,
	Cerini duşman baspağan.	Ülkesini düşman basmamış.
	Katılganı kan cutup,	Saklayanını kan yutup,
	Ölbö canım ölbö! Dep,	Ölme canım ölme, diye,
145	Cansooğo[6] surap kakşağan,	Yardım isteyip ağlayan,
	Sayan Altay teñir too,	Sayan Altay mavi dağ,
	Cerine coo kelbegen.	Ülkesine düşman gelmeyen.
	Baatır Şığay ölgöndö,	Kahraman Şığay öldüğünde,
	Başı cerdi körgöndö,	Başı yeri gördüğü zaman,
150	Balaanı başka cınadı,	Belayı başa topladı,
	Kara kıtay, Kızıl baş,	Kara Çin, düşman,
	Ezelki kekti unutpay,	Eski intikamı unutmadan,
	Kızıl kan tögüp kınadı.	Kızıl kan döküp eziyet etti.
	Şığaydın curtu kordolup,	Şığay'ın yurdu eziyet çekip,
155	Katını kızı zordolup,	Karısı kızı zorlanıp,
	San kara boz köp cılkı,	Sayısız kara boz at,
	Üyürü menen bölünüp,	Sürüsüyle bölünüp,
	Dar dünüyö kark altın,	Dar dünya altınla doldu,
	Koldon kolğo tögülüp,	Elden ele dökülüp,
160	Olcolop duşman cırğadı.	Bunları düşman aldı.
	Taybas, Uçkul, Orozdu,	Taybas, Uçkul, Oroz'u,
	Baylap kıtay tepkilep,	Çinliler bağlayıp tekme atıp,
	Baardık caktan künöölöp,	Her yönden suçlayıp,
	Budundardıkı öttü! Dep,	Canıma tak etti, diye
165	Şıymılçağın çaktırıp,	Kemiklerini kırıp,
	Zındanğa salıp catkırıp	Zindana atıp, eziyet edip,
	Cabırkatıp kuurattı	Susuzluktan kuruyordu
	Bayas, Dudu, Bağıştı	Bayas, Dudu ile Bağış'ı

[5] Şay, kuvvet

	Köölöp Kırğız tukumun,	Kurumaya başladı Kırgız zürriyeti,
170	Matay kıtay celkelep,	Büküp Çin arkadan yürüyüp,
	Elsiz cakka tarattı.	Halkın olmadığı yere dağıttı.
	Duşmanıbız cerinen,	Düşmanlar yerimizden,
	Kayrıp cüröt kanattı,	Kıvırıyor kanatlarımızı,
	Tuncuratıp Şığaydı,	Keder içinde bırakıp Şığay'ı
175	Tukum kurut kılam, dep,	Zürriyetini yok edeceğim, diye,
	Darğa asıp öltürüp,	Dar ağacına asıp öldürüp,
	Ölgön ata babamdın	Ölen ata babamın
	Öçün alıp tınam, dep,	İntikamını alacağım, diye,
	Döögürsügön döö Dunğu,	Cesaretlenen dev Dunğu,
180	Dübürtünö cer carıp,	Patırtı ile yeri yarıp,
	Düñdöp kıtay eldi alıp,	Çoğalıp Çin halkını alıp,
	Karı caşka karabay,	Yaşlı genç demeden,
	Ornotup türkük karağay	Dikip destek köknarı
	Darğa arkan tartırıp,	Dar ağacına kalın ip çektirip,
185	Dalay candı astırıp,	Oldukça fazla insanı astırıp,
	Büldürüp eldi turğanda	Halk berbat olduğunda
	Söz tüşünbös tügöttü,	Söz anlamaz bitirdi,
	Kuday mintip urğanda,	Allah böylece vurduğunda,
	Söz süylöp "lama"[7] karısı,	Söz söyleyen "lama" yaşlısı,
190	Sıylaçu kıtay baarısı	Hürmet ederdi Çinliler'in hepsi
	Oşol karı kep aytat,	İşte o yaşlı söz söylüyor,
	Balam Dunğu kulak sal	Oğlum Dunğu dinle beni
	_Ayta turğan sözüm bar:	_Söyleyecek sözüm var:
	Atañ Gaodin han menen,	Baban Gaodin Han ile,
195	Birge öskön can elem.	Birlikte ben yaşadım.
	Kırğızdın Şığay hanınan,	Kırgız'ın Şığay Hanı'nın

[6] Cansooğo, canımı al! diye bağırmak

	Er egişken er öldü,	Cesur bahadırları öldü,
	Eliñden neçen şer[8] öldü.	Halkından pek çok aslan öldü.
	Kıñ ettirbey kıtaydı	Söz söyletmeden, Çinliler'i
200	Kızıl baş menen biyledi.	Kızılbaş ile idare etti.
	Katın kalaç karısın	Kadın kısmı, yaşlısını
	Sençilep kırıp iybedi.	Senin gibi hepsini yok etmedi.
	Maalında aldı salıktı	Vaktinde alıyordu haracı
	Salıkka kıtay sarıktı,	Haraca Çin'in ihtiyacı vardı,
205	Kordoboy eldi han Şığay	Eziyet etmedi halka han Şığay,
	Sıyladı dalay karıptı	Hürmet etti garibe
	Aytkan sözdü tıñdasañ,	Söylenen sözü dinlesen,
	Camandıka kıybasañ.	Kötülüğe acımadan.
	Calğan sözüm anıkpı?	Yalan sözüm doğru mu?
210	Buruttardı bir birden	Bulutları birbirinden
	Burap darğa askanda,	Çevirip dar ağacına astığında,
	Kün körsötpöy baarına,	Güneşi göstermeden hepsine,
	Kanın suuday çaçkanda	Kanını su gibi saçtığında
	Kanday payda tababız.	Nasıl fayda buluruz?
215	Uluksat berip söz uksañ,	İzin verip söz dinlesen,
	Uluğum balam Dunihan.	Büyük oğlum Dunihan.
	Uşul Şığay tukumun,	Bu Şığay zürriyetini,
	Kul, küñ kılıp alabız.	Cariye, köle yaparak alalım.
	Tügöl kırsak Kırğızdı,	Yok etsek bütün Kırgız'ı,
220	Maldı kanday bağabız.	Mallara nasıl bakarız?
	Kıl arkanğa muuntsak,	Nice ipe bağlasak,
	Ölöt baarı kırılıp,	Hepsi birden ölüp,
	Kudayına ünü uğulup,	Allah'ına sesini duyurup,
	Anda emne bolobuz?	O zaman nasıl oluruz?

[7] Lama, Moğolca "lam" din adamı

225	Adır tolğon köp cılkı,	Tepe dolu çok at,
	Özön tolğon kur ögüz,	Kenar dolu yağlı öküz,
	Malğa kimdi koyobuz?	Kimi çoban ettiriyoruz?
	Öltürböstön bulardı,	Öldürmeden bunları,
	Kul, küñ kılıp alalı,	Cariye, köle edip almalı,
230	Berenim Duni sözümdü uk!	Bahadır Duni sözümü dinle!
	Bul sunuş sağa cağabı,	Bu teklif sana yakışır mı?
	Oylonup özüñ baykaçı,	Düşünceye dalıp kendin dikkat et
	Süylöş dep meni cibergen,	Konuş diye beni gönderen,
	Köpçülük eldin talabı,	Birlik (olan) halkının isteği,
235	Uşintip "Lama" karısı,	Böylece "Lama" yaşlısı,
	Çurkurap kıtay baarısı,	Gürültüyle Çin'in hepsi,
	Coop kütüp turğanda,	Cevabı beklerken,
	Kuu çiren Duni zor neme,	Haylaz Dunihan,
	Topçusu toluk çoñ neme,	Söz söylemeden inleyip
240	Söz süylöböy ıñğırap,	Konuşmadı, yavaşça inleyip,
	Kılıçı kında kıñğırap,	Kılıcı kınında hareket edip,
	Çopkutu[9] temir kök caltañ,	Zırhının demiri açık mavi,
	Çoyula basıp zıñğırap,	Gerilip yürüdü, aldırmadan,
	Butunda nöökö[10] çoykoyup,	Ayağındaki çizmeyi uzatıp,
245	Başında tuulğa koykoyup,	Başında miğfer zarif gözüküp,
	Çaykaynamça tultuyup,	Çay gibi kabarıp,
	Coop berbey uñkuyup,	Cevap vermeden hüzünlenip,
	Kaarı çığıp betinen,	Kahırı çıktı yüzünden,
	Zaarı çığıp sözünön,	Zehir çıkıp sözünden,
250	Çeçilip coop bere albay,	Çözülüp cevap veremeden,
	Aytkan sözgö könö albay,	İsteği kabul edemeyip,

[8] Şer, Fars sözü, aslan, yorulamayan yiğit
[9] Çopkut, zırh
[10] Nöökö, çizme

	Özünön özü cindenip,	Kendi kendine delilenip,
	Öcörü artıp küülönüp,	İnadı artıp sallanıp,
	Lama sözdü kurğanda,	Lama sözü kurduğunda,
255	Iylap kalkı turğanda,	Halkı ağladığında,
	Iybaa kılıp karıdan,	Utanıp yaşlıdan,
	Iylağan curttun baarınan,	Ağlayan halkın hepsinden,
	Ünü çığıp kors etip,	Sesler çıkıp aniden,
	Ürgön ittey bors etip,	Havlayan it gibi ses çıkarıp
260	Bölüp, bölüp algıla!	Parça parça ediniz!
	Böcöñdöböy barğıla,	Korkmadan gidiniz,
	Biriñdin tilin albasa,	Birinin sözünü dinlemese,
	Kur cılkıdan mingile,	Yağlı atlara bininiz,
	Künü- tünü kaytarıp,	Geceyi gündüzü paylaşıp,
265	Kul esebin bilgile.	Kölenin hesabını biliniz.
	Esirip kaçam degenin,	Kudurup kaçarım diyeni
	Bilgizbey caylap salğıla.	Hissettirmeden yerleştirin
	Conunan kayış tilgile,	Omurga kemiğinden eğip kesiniz,
	Con-conğo karool koyğula,	Her yere bekçi koyunuz,
270	Cortuulçusun coyğula,	Yağmacısını yok ediniz,
	Moyununa soolu[11] kiygizip,	Boynuna tasma giydirip,
	Caltañ kılıp koyğula.	Yaltak yapınız.
	Biri tüpkö cetpesin,	Biri dibe yetişmesin,
	Bilinbey kaçıp ketpesin,	Bilinmeden kaçıp gitmesin,
275	Kulak salğın karı caş,	Beni dinle ihtiyar yiğit,
	Tapşırdım baarın tobuña	Sana verdim hepsini
	Budundan kul, küñ kütkülö,	Onları cariye, köle bekleyiniz,
	Buurusun aydap mal bağıp,	Çiftçilik yapıp hayvan bakıp,
	Tolğon işti bütkülö.	Bütün işi bitirsinler.

[11] Soolu, boyna takılan tasma

280	Maaşır bolup köpçülük	Memnun olup çoğunuz
	Beker Kırğız küçünö	Ücretsiz Kırgız'ın gücüne
	Kurulay salıp katkırıp,	Boşuna gülerek,
	Bastırıp Duni ketiptir,	Yürüyüp Duni gitmiş,
	Elüü başı, cüz başı,	Elli kişi, yüz kişi,
285	Az ele tirüü kalğanın,	Çok az olan sağ kalanını,
	Aylına alıp ketiptir	Köylere götürmüş
	Şığay handın tukumun	Şığay Hani'nın zürriyetini
	Mindusunğa aydaptır,	Mindusun'a kovmuş,
	Köp uruulu Kırğızdı	Çok soylu Kırgız'ı
290	Kırıp kıtay caylaptır,	Çinliler yok etmiş
	Tıñ çıkkan dalay kıyın bek,	Tanınmış bahadırlar çok
	Kalkın arañ saktaptır.	Halkını zorla saklamışlar.
	Karaçoro baatırğa	Bahadır Karaçoro'ya
	Kıtaylar daap basbaptır,	Çinliler gitmeye korkmuş,
295	Çılmayran toosun cerdegen	Çılmayran dağını yer belleyen
	Namızın koldon berbegen,	Namusunu elinden bırakmayan,
	Çaatas elin korğoptur,	Çaatas, halkını korumuş,
	Çaataska betteşken,	Çaatas'a peşpeşe gelen,
	Kara kıtay oñboptur	Çinliler'in işi olmamış
300	Ötköndön kozğop Katağan,	Hatırlayıp geçeni Katağan,
	Kıyla añgeme baştadı,	Çok hikaye anlatmış
	Kaldayğan Koçkor Atanın	Büyük Koçkor babanın
	Kabarın aytıp taştadı:	Haberini söylemiş:
	Çaçıldı tuuğan Kırğızdı	Yayılan akraba Kırgız'ı
305	Çaalıkpay izdep alarbız,	Yorulmadan toplarız,
	Duşman Kızıl baştarğa	Düşman Kızıbaşlara
	Ceter beken çamabız,	Yeter mi bizim gücümüz?
	Kor bolğonço baarıbız,	Mazlum olunca hepimiz,

	Kozğolup kazat salabız	Birlik olup savaşırız.
310	Kazatka baarıñ kamdan! dep,	Hepiniz savaşa hazırlanın, diye
	Elimde dalay balban köp,	Halkımda daha güçlüler çok,
	Nayzağa ıktuu cigittin,	Mızrak atmayı bilen,
	Kamdap berip carağın.	Yiğitlerden veriniz.
	Aybalta kılıç şılk etme,	Savaş baltası, kılıcı sallayıp,
315	Tartınbay kolğo aların,	Utanmadan ele alınız,
	Bir başınan tandadı	Bir başından beğendi
	Kızıl başka karata	Kızıl başa karşı
	Tümön koldu kamdadı	Çok yiğit hazırlandı
	Çalğınçıların çakırıp,	Ot biçenleri çağırıp,
320	Col şartın aytıp caşırıp,	Yol şartlarını söyledi gizleyip
	Közgö atar mergen tabılıp,	İyi avcıları buldurdu
	Köp saadak, mıltık alınıp,	Çok temren, tüfek alındı,
	Kırğızdın kıraandarına.	Kırgızlar'ın bahadırlarına.
	Kılıç kalkan kabılıp,	Kılıç kalkan kapıp,
325	Cigitterdin cabıla,	Yiğitlerin hepsi,
	Çopkut zoot denede	Üstlerinde zırhlar
	Kaskatar baarı şamdağay,	Dik duruyor hepsi çevik,
	Kalbay baarı cemege	Kalmayalım diye tehdide
	Katağan koldu baştadı	Katağan halkı başladı
330	Namızka tuulğan karı, caş	Namus için doğan yaşlı, genç
	Kalıñ coodon kaçpadı.	Kalabalık düşmandan çekinmedi.
	Katağandın çalğınçı,	Katağan'ın ot biçeni,
	Şaşpay coldu çalıptır	Acelesiz ot biçmiş
	Kara-Kucur, Ak-Beldi	Kara- Kucur, Ak Bel'i
335	Çoñ Kara too, Kızıl-bel.	Ulu Kara Dağ, Kızıl-Bel.
	Tölök, Soñ- Köl köp cerdi,	Tölök, Son-Göl çok yeri,
	Tüp kötörö barıptır.	Tüp'e dayanarak gitmiş.

	Akmalap coonu bilmekke	Düşmanın halini bilmek için
	Nağız oyun bağıştap,	Halis niyet edip,
340	Cerdin baarın kıdırıp,	Yeryüzünün her tarafını gezip,
	Şek bilgizbey aralap,	Sezdirmeden hiç kimseye,
	Kapçığay eer çap conuna,	Dağ yolunu vurup arkasına,
	Çığa keldi sabalap,	Tepeliklere çıkıp,
	Sarı cayın kaykısın,	Sarı otlağın sahrasına,
345	Dürbü menen karadı,	Dürbünle baktı,
	Cer cutkanday baarı tınç,	Yer yutan gibi hiçkimse yok,
	Bilinbeyt coonun kabarı.	Düşmanın haberi yok.
	Eleñdegen çalğınçı,	Şiddetlenip ot biçen,
	Köz salıp Kumbel tarapka,	Göz attı Kumbel tarafına,
350	Koo ıldıy kirip baratsa	Derin hendeğin yanına girse
	Koşun-koşun bölünüp,	Parça parça olup,
	Korcoyun duşman körünüp,	Kocaman düşman görününce
	Attanıp baarı çığıptır,	Hepsi atlarına binmiş,
	Kızıl baştar körbödü,	Kızılbaşlar (onları) görmemiş,
355	Akmalap cürgön adamdı,	Takip eden insanı,
	Çalğınçı cigit bağı eken	Ot biçen yiğidin bağıymış.
	Coldo cürdü katuulap,	Yol yürüdü hızlıca,
	Koo-cılğa menen ayarlap,	Derinliklerle gizlice,
	Katağanğa kelgende,	Katağan'a geldiğinde,
360	Ayttı körgön bilgenip	Söyledi bütün gördüğünü
	Tökpöy çaçpay bayandap	Olduğu gibi ifade edip
	Kayrat berdi Katağan	Destek verdi Katağan
	Bir uuç Kırğız moñoldor	Bir avuç Kırgız, Moğollar
	Çerikter menen şerikniz[12]	Çerkezler ile ortağız.
365	Özübüz öskön ceribiz,	Büyüdüğümüz yerimizin,

[12] Şerik, Arap sözü, ortaklık

	Özübüz buğa eelikpiz.	Biz onların sahibiyiz.
	Emi kara candı ayabay	Şimdi kara canını zorlamadan
	Karmaşka çıkçu kez keldi.	Savaş zamanı geldi.
	Cakşılap turup tüşünsök,	İyice anlarsak,
370	Kalkım aytkan sözdördü,	Halkımın söylediği sözleri,
	Karakaman Balğarttı,	Karakaman Balğart'ı,
	Kızıl baş kıtay çañdattı.	Kızılbaşlar ile Çin'i toz haline getirdi.
	Çımınday can çıkkança,	Sinek gibi canı çıkınca,
	Çındap uruş salalık	Gerçek savaş yapalım
375	Coldu beldi bekemdep,	Yolları iyi tamir edip,
	Duşmandın kolu basıptır,	Düşmanın halkını basalım,
	Kol kuuşurup bağınbay,	Ellerini kavuşturup, hürmet etmeyen
	Bir adamday turalık.	Bir adam gibi duralım.
	Ayay turğan can barbı?	Korunacak can var mı?
380	Aldınan tosup çığalık	Onu karşılayalım
	Acal cetse ölülük,	Ecel gelirse ölelim,
	Azap bolso körölük,	Eziyet olursa görelim,
	Bukturmasın talkalap,	Sınırlarını yok edip,
	Buzup calpı ötölük,	Bozup toptan geçelim,
385	Casayıl[13], caa[14] kolğo alıp,	Mızrak, yay ele alıp,
	Nayzalaşıp sayışıp,	Onlarla savaşmak için,
	Kılıç menen aybalta	Kılıç ile balta
	Kıyırı menen çabışıp,	Hep beraber koşup,
	Mergender mıltık oktoşup	Avcılar mızrak saplayıp
390	Oyron bolsun Kızıl baş,	Yok olsun Kızılbaşlar,
	Oñkolotup toktotup,	Hiçbir yerde durmadan,
	Baarıñ cooğo kirgin, dep,	Hepiniz savaşa giriniz, diye,
	Anı aytıp Katağan,	Böyle söyledi Katağan,

[13] Casayıl, mızrak

	Amırında kança can,	Emrinde ne kadar can,
395	Közgö atar mergenden,	Avcıların babasından,
	Coo türün körüp kelgenden.	Savaşta olanlardan
	Kayra tartpas kanduudan,	Geri dönmez kanlıdan,
	Katuu balban alduudan,	Çok güçlü, kuvvetliden,
	Miñ azamat çığardı,	Bin tane bahadır çıkardı,
400	Murun mınday ukmuştu	Önceden bunu anlamıştı
	Kim biliptir bulardı,	Kim bilmiş bunları,
	Kıyınsınğan Kızıl baş	Büyüklenen Kızılbaş
	Çoñ baatırı Soğondu,	Büyük bahadır Soğon'u,
	Çındap colun torodu	Gerçekten yoluna geldi
405	Coldu, bil, dep cibergen	Yolu bil, diye gönderen
	Cigitterin tonodu.	Yiğitlerini soydu.
	Dobulbas[15] ünü düñgüröp,	Şiddet dolu seslendi
	Şuuldap saadak[16] atılıp	Yağmur gibi ok atılıp
	Kızıl baş, Kırğız karmaşıp,	Kızılbaşlar ile Kırgızlar savaşıp,
410	Tozoñdu toodoy sapırıp,	Dağlar bile tozlanıp,
	Nayzalaşıp ölgön bar	Mızrak ile ölen var
	Başka tiyip ay balta	Başa değip savaş baltası
	A düynö cağın körgön bar	O dünyayı gören var
	Közünö tiyip cebe oğu,	Gözüne değip yay oku,
415	Körgülüktü körgön bar,	Alna yazanı gördü
	Kömüskö cerde olturup,	Gölge yerde oturup,
	Köp öltürgön mergen bar.	Çok öldüren avcı var.
	Buura menen töö çurkap	Develeri kaçarak
	Beşikten bala bakırıp,	Beşikten çocuk bağırıp,
420	Kızıl baştardan körünsö,	Kızılbaşlardan görünse,

[14] Caa, Kırgız, Moğol sözü, yay
[15] Dobulbas, Arap, Fars sözü, şiddet
[16] Saadak, ok

Katındar çıktı asılıp,
Ayran, kımız tögülüp,
Üy ookatı çaçılıp,
Boyğo cetken kız bala,
Üñkür tarap caşınıp,
Üy tügündöy köp kızıl
Çakan Kırğız şaldayıp,
Şayı ketip turğanda.
Kaarlanıp Katağan,
Kayratı toodoy aşıptır,
Mingeni tulpar Aktuyak
Sanına kamçı basıptır,
Bet kelgenin baltalap,
Kaçkandarın nayzalap,
Tutalanıp cindenip,
Oroyu sürdüü körünüp
Kürkürögön kün bolup,
Köp Kırğızdın içinen,
Kaçırıp çıktı bölünüp,
Maktanıp çıkkan döölörün
Atmatı menen kulatıp,
Kılıç menen çıkkanın,
Kıya çaap sulatıp,
Kırğızğa kığın salam, dep
Kelgen çortok kana! dep
Belinde cürgön şılk etme
Kemerden[17] suurup alıptır.
Döögürsügön dardağın,

Kadınlar çıktı bağırıp,
Ayran, kımız dökülüp,
Ev yemeği saçılıp,
Bekar kızlar ise
Mağaraya girdiler,
Saç kadar çok kızıl
Avuç kadar Kırgız'ın,
Gücü kalmayıp yoruldu.
Kahırlanıp Katağan,
Gayreti dağ gibi olmuş.
Bindiği küheylan Aktuyak'ın
Kalçasına kamçı vurmuş,
Karşılaşırsa baltalayıp,
Kaçanları mızraklayıp,
Kendisince delilenip,
Yüzleri korkunç görünüp
Güneş gibi ateşlenip,
Çok Kırgız'ın arasından,
Kızgın durdu bölünüp,
Büyüklenen devlerini
Atlarıyla öldürüp,
Kılıç ile gelenin,
Kılıcıyla getirmiş,
Kırgız'a savaş yapacağım, diye,
Gelen Çortok nerede, diye,
Kuşak bağladığı yerinden
Kuşağını çıkarmış.
Ejder gibi bağırıp,

[17] Kemer, Fars sözü, bel bağı, kuşak

	Töbögö basıp kalıptır.	Tepeye gitmiş.
450	Mürt ölgön Dardak baatırdın,	Ansızın ölen Dardak bahadırın,
	Üzöñü butka ilindi,	Üzengiyi ağaca iliştirdi,
	Atı süyröp cönödü,	Atıyla onu alıp gitti,
	Kızıl baş candan tüñüldü	Kızılbaş bundan korktu.
	Kim körüptür mındaydı	Kim görmüştü bunun gibiyi
455	Kırğızdın kıyın kıraanın	Kırgız'ın büyük bahadırı
	Calın çaçıp közünön,	Alev saçıp gözünden,
	Calpı el üçün turarın	Hep halk için bunları
	Bul oñboğon buruttun	Olmayan bu Kırgız'dan
	Tüptü Kızıl baştarğa	Gösterdi Kızılbaşlar'a
460	Karşılaşıp çığarın,	Karşılaşıp çıktığında,
	Kızıl baştar bücüröp,	Kızılbaşlar çok şaşırdı,
	Cakaların karmaşıp,	Yakalarından tutup,
	Kudayın aytıp burkurap,	"Allah" diye durdular
	Udurğutup malça aydap	Çırpındı inek gibi
465	Uruşkan Kızıl baştardın	Vuruşan Kızılbaşlar'ın
	Ketirdi beym! Aylasın.	Çaresini çok getirdi.
	Ayğay salsa Katağan,	Şiddetlice Katağan,
	Açuu çıkkan ününön,	Acı çıktı sesinden,
	Toodon taş kulayt kaldırap,	Dağdan taş yuvarladı,
470	Eñgeserden döölördün	Kocaman develerden
	Esi ketken şaldırap	Aklı gitmiş halsizleşmiş
	Kırılğan kolun körgöndö,	Kırılan kolunu gördüğünde,
	Acıdar sürdüü aybattuu	Ejderha korkunç heybetli
	Katağanda köñül bölgöndö.	Katağan'da itibar ettiğinde.
475	Çortok er demi kısılıp,	Çortok yiğidin nefesi sıkışıp,
	Köp kırğınğa uçurap,	Çok katliamla karşılaşıp,
	Közünön caşı sızılıp,	Gözünden yaş dökülüp,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Mingen atı çuu kuyruk,	Bindiği atı gürültülü kuyruk,
	Toburçak moynun buruptur.	Savaş atı boynunu eğmiş.
480	Betteşüügö niyettenip,	Yüzleşmeye niyetlenip,
	Colunan tosup turuptur.	Yolunu kesmiş.
	Katağandı körgöndö,	Katağan'ı gördüğünde,
	Et cürögü, bolk etip,	Yufka yüreği hopladı,
	Cülün tamır solk etip,	İlik damarı esneyip,
485	Karmaşçuuday bolbodu,	Kapışacak gibi olmadı,
	Kaçırışıp betteşse	Saldırıp karşı karşıya gelse
	Anda Çortok oñbodu	O zaman Çortok muvaffak olmadı
	Akılı cok adamça	Akılsız insan gibi
	Aldınan tosup netemin?	Yolunu kapatıp ne yapayım?
490	Tümön, tümön Kızıl baş,	On binlerce kızılbaş,
	Turuştuk berbey kırıldı	Mukavemet vermeden kırıldı
	Akırın baştap baarısın,	Yavaş başlayıp hepsini
	Ak-Şıyrak közdöy ketemin	Ak Şıyrak bakarak gideyim
	Al cerden kamdap casayıl.	O yerden hazırlayıp yapın.
495	Toluktap alıp baarısın	Doldurup alıp hepsini
	Unutkarıp bir top cıl	Unutup pek çok yıl
	Betteşüü cağın çeçemin.	Yüzleşip dilini çözeyim.
	Katağan özü er eken,	Katağan kendisi yiğit imiş,
	Buruttar[18] öcör el eken!	Kırgızlar intikamcı halk imiş!
500	Kızıl baş kıyık bolso da	Düşman ısrarcı olsa da
	Künü tünü tınbağan,	Gece gündüz dinlenmeden,
	Özü ele tete er eken!	Kendisi de denk yiğit imiş!
	Tozoñu toonu tomkorot	Dağını tozunu kökü ile çıkarıp
	Karağay şilbi çetindi,	Köknar hanımeli ve üvezi,
505	Tübünön culup omkorot.	Kökünden yolup çıkardı.

[18] Burut, "Manas" destanında Kırgızlara verilen isim

	Baktıluusu eken balbandın	Bahtlı olan pehlivanın
	Butu kolu culunat	Kolu bacağı kırılmış
	Tiyişip kol salğandın,	Dokunup hücum ettiğini,
	Bir özünün başında,	Sadece kendisinin başında,
510	Koldoğon eri miñ eken!	Koruduğu yiğidi bin (kişi) imiş!
	Aylanasın ört duu kılğan	Etrafını yangın kaplamış
	Toodoy taştı kulatıp,	Dağ gibi taşı devirip,
	Özünçö ele cin eken!	Kendince cin imiş!
	Öcörlük cağı bar eken,	İntikam alma zamanı gelmiş,
515	Duşmandan kalkın korğoğon,	Düşmandan halkını koruyan
	Bekzaada artık can eken!	Beyzade artık canlı imiş!
	Sın berip Çortok sızdadı,	İmtihan verip Çortok sızladı,
	Kızıl baştarğa sır berbey,	Düşmanlara sır vermeden,
	Karşı aldınan çıkpadı.	Karşısına çıkmadı.
520	Kaçıp Çortok cönödü,	Kaçıp Çortok yöneldi,
	Azaptı kolğo beret! dep	Azabı ele verir! diye
	Artınan ketti bölögü	Arkasından gitti bölüğü
	Kızıl baştardın mal mülkün	Düşmanların malını mülkünü
	Olcolop cıynap kelişti,	Ganimet edip topladılar,
525	Altı miñ aşık san kara,	Altı binden fazla sayısız toprağı
	Kalıstık menen bölüştü.	Adaletle böldüler.
	Kazatta kaza tapkanın,	Savaşta vefat edenin,
	Ak kepinden[19], Aruun cuup,	Ak kefeniyle Aruun yıkayıp,
	Ardak menen kömüştü.	Şeref ile gömdüler.
530	Kara-ünkürdün cöndörü	Kara mağaranın yönleri
	Kızıl baştın boldu ölügü	Kızılbaşın oldu ölüsü
	Kısılıp kalğan köp koşun,	Sıkıştırılıp kalan çok asker,
	Duşmandan unaa olco alıp,	Düşmandan iş hayvanı ganimet alıp,

[19] Kepin, Arap sözü, kefen

	Toluk boldu köölügü.	Dolu oldu iş hayvanı.
535	Ak şıyrak too taş tayanıp,	Ak Şıyrak dağa taşa dayanıp,
	Kızıl baş artka sürüldü.	Düşman arkaya sürüldü.

KATAĞAN ELİN ÇOĞULTUP AT-BAŞIĞA KÖÇÖLÜ DEP KENGEŞ KILIŞI[20]

KATAĞAN'IN HALKINI TOPLAYIP AT BAŞI'NA GÖÇ EDELİM DEMESİ

	Katağan emi karkıldap,	Katağan şimdi kaz gibi ötüp,
	Kalıñ kolu canında,	Kalabalık halkının yanında,
540	Külö süylöp carkıldap:	Gülümseyerek (yüzü) parlayıp:
	-Em bolso sözüm kaalayık,	-İlaç olsa sözüm halk,
	Ezelten elim cerdegen,	Eskiden halkımın yerleştiği
	Sarı conğo ketelik	Sarı dağ sırtına gidelim
	Cer kotorup köçpösök,	Yer değiştirip göçmezsek,
545	At-Başığa ketpesek,	At Başı'na gitmezsek,
	Başıbız kalaar balaağa	Başımız düşer belaya
	Kapaska salıp Kızıl baş,	Kafese koyup düşman,
	Kaltırar bizdi calaağa.	Düşürür bizi iftiraya.
	Arık at ottop semirgen,	Zayıf at otlayıp semirmiş,
550	Altı kün cürsö elirgen,	Altı gün yürüse enerji toplamış,
	Asıl cer kelet At-Başı.	Asil yer gelir At Başı.
	Türkün kül ösüp caynağan,	Türlü türlü çiçeğin yetiştiği,
	Tim ele aştık aydağan,	Fazla ekin ekmişler
	Törlörü kenen kerilgen	Baş köşesi oldukça geniş olan
555	Kaalağan adam örügön,	İsteyen insanın kalabildiği,
	Karağay, şilbi alçası,	Köknar, hanım eli, kirazı,

[20] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Tooşunda kenen kançası	Dağında geniş bolluğu
	Körk berip cerge camalı,	Güzellik verir cemali,
	Çetini, tokoy, balalı,	Üvezi, ormanı, fundalığı,
560	Kozusun eerçip kıykırıp,	Kuzusuyla bağırıp,
	Koy menen cüröt maralı,	Koyunlarla yürür geyiği,
	El bolso emi kamalbay,	Halk ise şimdi katılmadan,
	At-Başı közdöy baralı.	At Başı'na bakarak gidelim.
	Askaluu toonun başında,	Kayalı dağın başında,
565	Kulcası, eçki, tekesi,	Dağ koçu, keçi ve tekesi,
	Karğanınan basa albay,	Yaşlanınca yürüyemez,
	Coor bolğon neçesi,	Nasır olmuş kaç tanesi,
	Bassañ çığat aldıñdan,	Yürürsen çıkar önünden,
	Tülkü türkün ilbesin,	Tilki, türlü türlü aslanları,
570	Cemin izdep taap ceyt	Yemeğini bulup kendi yer.
	Üküsü, çöösü tündöösün.	Puhu kuşu, kızıl kurdu geceleyin.
	Eligi bette caşınğan,	Karaca yüzünde gizlenen,
	Ulanı toodo bakırğan,	Tetrao kuşu dağda bağıran,
	Kamanı, ilbirs, ayusu,	Yabani domuz, Sibirya parsı, ayısı,
575	Kapilet çıksañ kaçırğan	Gaflet çıkarsan kaçıran
	Türdüü çöp ösüp caynağan,	Türlü çok otu olan,
	Karağat, ışkın aylanañ.	Frenk üzümü, turpun etrafını.
	Adamğa aba cağımduu,	İnsana havası hoş gelen,
	Darısı cerden tabılğan,	İlacı yerden bulunan,
580	Suuları tunuk kök kaşka,	Suları tertemiz masmavi
	Sayında ağıp çamınğan.	Yatağında akıp yayılan.
	Başkaça Ak-Say türü bar,	Değişik Ak Say türü var,
	Araşan[21] çıkkan ceri bar.	Kaynak suyunun çıktığı yeri var.
	Kün bataar cakta Arpa bar,	Güneşin batacağı zamanda Arpa var,

[21] Araşan, kaynak suyu

585	Körbögön cerler kança bar,	Daha görülmeyen çok yer var,
	Cer soorusu Çatır-Köl	Yeryüzünün güzeli Çatır Göl'ü
	Ördök, kaz süzüp oynoğon,	Ördeğin, kazın oynadığı
	Sarı suunu boyloğon,	Zardava suyu boylayan,
	Ceyreni ceekte bışkırğan,	Ceylanı kenarda aksıran,
590	Cılaanı soylop ışkırğan,	Yılanı sürünüp ıslık çalan,
	Şuudurap kamış aralayt,	Hışırdanıp kamış aralar,
	Arıstan menen colborsu,	Aslanı ile kaplanı,
	Adamdın esin çığarğan.	İnsanın aklını almış.
	Albarstı menen şaytanı,	Dev kadın ile şeytanı,
595	Ot üylöp çığarğan,	Ateşe üfleyip çıkaran
	Cez tumşuğun aytalı.	Cinni varlığa söyleyelim.
	Tört tülük malğa şay kelgen,	Evcil hayvanlara kuvvet gelmiş,
	Çar özön menen Sar-Koo,	Çar nehri ile Sar Koo,
	Mal caylap cañı balkığan	Hayvanları yerleştirip yenice rahatlamış
600	Kök-kümböz, Dañi, Kara too	Kök Kümböz, Dani, Kara dağ
	Uşunday bizdin ceribiz,	Gibi bizim yerimiz,
	Men aytkan sözdü kaalayık	Söylediğim sözümü halk
	Cüyölüü çeçip körüñüz.	Uygun çözüp görünüz.
	Bul masılat caktı, dep,	Bu nasihat hoşa gitti, diye,
605	Curtu turdu kubanıp,	Halkı ayağa kalktı sevinip,
	Cumğal, Koçkor, Kum beldi	Cumğal, Koçkor, Kum beli
	Kızıl baş eelep alat, dep,	Düşman salih olup alır, diye,
	Köbünün öñü kubarıp,	Çoğunun yüzü solup,
	Tobokel! kılıp baş baylap,	Tövbe edip baş bağlayıp,
610	Cıldırıp köçün köçürüp,	Yerinden oynatıp göçünü göçürüp,
	At-Başını bet alıp,	At Başı'ndan çıkıp,
	Çortoktan kalğan adaşıp,	Çortok'tan kalan yolu şaşırıp,
	Kızıl baştar kezikse.	Düşmanlarla karşılaşırsa.

	Ölgöndör üçün öç alıp,	Ölenlerin öcünü alıp,
615	Kolomoluu köç men.	Hesapsız göç ile
	Katağan aytkan söz menen,	Katağan'ın söylediği sözü ile
	Kırkalay tartıp köç köçüp,	Sırayla çekip göçü göçürüp,
	Kaldaytıp kalıñ mal aydap.	Sürü sürü mal otlatıp
	Kız kelin töösün cetelep,	Gelin kız devesini sürükleyip
620	Kızıl başka kul, kün bolgonço	Düşmanlara köle, cariye olana kadar
	Keteli tooğo tötölöp,	Gidelim dağa doğru hareket edip,
	Ceñe, kızı süylöşüp,	Yenge, kızı konuşup,
	Şökülö[22] başka kiyişip,	Başlığı başa takıp,
	Şölbürögön baykuş, dep	Sarkan baykuş, diye,
625	Cigiti körsö tiyişip,	Yiğidi görse dokunup,
	Külö karap cark etip,	Gülerek bakıp birden parlayarak
	Et cüröktü iyitip.	Kalbi eğitip
	Izalanıp caş cigit,	Küsüp genç yiğit,
	Kalpağın alıp başınan,	Kalpağını alıp başından,
630	Kız balağa süylöböy,	Kız çocuğa söylemeden,
	Uyañ öskön caşınan	Çekingen yetişen gencinden
	Oroylonup kors etip,	Sinirlenip "üf" deyip,
	Mokoktuğun bilgizip,	Kalın kafalılığını bildirip,
	Kee bir çeçen ıktuular,	Bazen nezaketli hatipler,
635	Çımçıy süylöp şıldıñdap,	Çimdikleyip alaya alarak söyleyip,
	Kelinderdi küygüzüp,	Gelinleri aşk ateşiyle üzüp,
	Köçtün bolup ermegi,	Göçten olup eğlencesi,
	Tayın minip tarsıldap,	Tayına binip takırdayıp,
	Tentek baldar eleñdep,	Muzip çocuklar bakınıp,
640	Baatır bolup baş bağıp,	Kahraman olup böbürlenip,
	Bakırıp oynop kaş kağıp,	Bağırıp oynayıp, kaş çatıp,

[22] Şökülö, kızların toylarda taktıkları başlık

	Bilgenin aytıp kucurap,	Bildiğini söyleyip çene çalıp,
	Birine biri maktanıp,	Birbiriyle övünüp,
	Ata-eneden kalışpay,	Anne-babadan geri kalmayıp,
645	Alarda çıkkan attanıp,	Onlar da ata binip,
	Azanap ayğır küülönüp,	Azgınlaşan aygır hızlanıp,
	Añileri tür berip,	Aygırlara şekil verip,
	Cılkıçı süyröp ukuruk,	Çoban, kırbacı vurup,
	Kıykırğan ün tukuruk	Haykıran sesi tahrikli
650	Kulundar tuylap dır berip	Taylar sıçrayıp ürkerek
	Azoo cılkı bışkırıp,	Vahşi at aksırıp,
	Topoloñ çañdı tos kılıp,	Karışıklık meydana getirip yolu kapatıp,
	Koy aydap koyçu ışkırıp,	Koyun güdüp çoban ıslık çalarak,
	Colğo çıkkan kalıñ köç,	Yola çıkan kalabalık göç,
655	On arça suusun bögöşüp,	On ardıçın yolunu kesip
	Koşunğa salbay kıynonu.	Askere vermeden zorluğunu.
	Cıldırıp köçtü cönötüp,	Yerinden oynatıp göçü yollayıp,
	Köp cerden kolun üzüşüp	Çok yerden elini koparıp
	Koo ıldıy calpı tüşüşüp,	Derin hendek aşağıya düşürüp
660	Orto colğo örüündöp,	Yolun ortasında mola verip,
	Tolukşup köñül serüündöp,	Tam kuvvetinde olup gönlü serinleyip,
	Tepçip ötüp Narındı,	Oyup geçti Narın'ı,
	Çoñ dayra suuğa kabıldı.	Büyük ırmak denizle birleşti.
	Küldürötöt taştardı	Gürletti taşları
665	Karap tursañ ağımdı.	Bakarsan akıma
	Bereke suuda körünön	Bereket suda görünen
	Ömürgö uzak col eken.	Ömre uzak yollarda .
	Irıs ağıp catkanday	Rızık akıyormuş gibi
	Ağımı küçtüü şok eken,	Akımı güçlü muzip imiş,
670	Suusasa suusun kandırğan,	Susarsa suyunu kandırmış,

	Kaarına kelip kirgende,	Gazabına gelip girdiğinde,
	Bütün cerdi car kılğan,	Bütün yeri feryat etmiş,
	Tabıyhat çındap caratkan,	Tabiat sağlam yapıp yaratmış,
	Şarkırap akkan ağın suu.	Çağlayarak akan dere.
675	Tünküsün carık şom kılğan,	Geceleyin aydınlık lamba yapmış,
	Ay carığı caraşat,	Ay ışığı hoşa gitmiş,
	Ağarıp akkan suu menen	Köpüklenip akan su ile
	Aalamdı mürök kan bolup	Alemi dirim suyu kan olmuş
	Bu düynödö suu kenen.	Bu dünyada su çokmuş.
680	Düñgürögön zor dayra,	Uğuldayan büyük nehir,
	Ürkör çıksa kirçü eken	Ülker yıldızı görünse girecek
	Ayar eken Kadırkul,	Basiretli imiş Kadırkul,
	Cıldızdı sanap bilçü eken.	Yıldızı sayıp bilirmiş.
	Kasida kitep okuğan,	Kaside, kitap okuyan
685	Cetik eken önörü,	Elverişli imiş hüneri
	Dubalap cığaç tabakka	Dua edip ağaca tabağa
	Kara taruu kuurçu eken	Kara darı kavuracak imiş
	Ağını katuu dayranı,	Akıcı sert nehri,
	Et bışım karmap turçu eken.	Et pişirecek kadar zamanı olan
690	Kara taştı tört beşke,	Kara taşı dörde beşe,
	Kelme[23] menen bölçü eken,	Kumaş ile bölecek imiş,
	Cıldızdı tiktep süylösö,	Yıldızı dikip söylese,
	Katası cok kelçü eken.	Hatası olmayan gelecek imiş.
	Oşol karı Kadırkul.	Bu yaşlı Kadırkul.
695	Közü açık emçi eken.	Gözü açık emecek imiş.
	Atınan tüşüp keldi emi	Atından inip geldi şimdi
	Akırın aytıp kelmeni	Yavaşça söyleyip gelmeni
	Bir ele maalda ötkön, dep	Bir zamanda geçmiş, diye

[23] Kelme, Farsça, pamuktan dokunan kumaş

	Köçtün baarın toptodu.	Göçün hepsini topladı.
700	Irğay tayak kolğo alıp,	Irğay, sopayı eline alıp,
	Suunu közdöy ırğıttı,	Suyun olduğu tarafa attı
	Zamatta suu toktolup,	Bir anda su durup,
	Katuu şarı cok bolup,	Sert akıntı yok olup,
	Köpüröö keçüü carıldı,	Köprü geçidi yarıldı,
705	Cönödü çoñ köç kozğolup,	Hareket etti büyük göç kımıldayıp,
	Narındın suusun keçişip,	Narın'ın suyunu geçip,
	Zıyan tartpay kalıñ curt	Ziyan çekmeden kalabalık halk
	Aman esen ötüşüp,	Sağ salim geçip,
	Kadırkul ayar[24] karığa	Kadırkul basiretli yaşlıya
710	Kadırlap "sarpay" kiygizip,	Hürmet edip "kaftan" giydirip,
	Sıy köñülün bölüşüp,	Saygılı gönülleri paylaşıp
	Zıynat[25] kılıp örüşüp,	Zinetiyle ördüler ,
	Kubanğanı mından köp.	Sevinci (ise) bundan fazla.
	Kızıl-bel aşıp kılkıldap,	Kızıl Bel'i aşıp süzülerek yürüyüp,
715	Sarı-koo cerge cetişip,	Sarı Koo yerine ulaşıp,
	Kerilgen özön talaada,	Genişleyen büyük kırda,
	Töösünün cügün çeçişip,	Devesinin yükünü çözüp,
	Boz üygö orun kamdaşıp,	Obaya yer hazırlayıp,
	Coşolonğon kerege	Kırmızıya boyanan duvara
720	Altı kanat ak ordo,	Altı kanat beyaz oba,
	Tüzöñ cerge cayışıp,	Ovaya yayılıp,
	Altı balban tandalıp,	Altı pehlivan seçilip,
	Bakandap tündük kötörüp	Sopayla tündüğü kaldırıp,
	Çılğıy katın kamdanıp,	Sırf kadınlar hazırlandı,
725	Somdolğon uuk sayışıp,	Kalıp yapıp sırıktan mızrak yapıp,

[24] Ayar, basiret
[25] Zıynat, Arapça, zinet, mücevher

Uuk çalğışın ulaşıp,
Bermet oymo şiretken,
Cabık başın cabışıp,
Uzun çiydi tandaşıp,
Çırmook salıp çırmatkan,
İş bilgi uuzdar casaşıp,
Sınçılarğa sınatkan.
Kıyla kızık tür bergen,
Kıyın çalıp gül bergen,
Çırmook çiyin kınaşıp,
Endüü eşik kaalğa çiy,
Bosoğoğo baylap bekilip,
Şamal bolso kokustan,
Ketpesin dep çeçilip,
Bekem tüygön sızmanı.
Azemdep koyğon eşikti,
Maktap catat ustanı,
Keregenin köz közün,
Kümüş menen karmatkan,
Ar bir uuktun düñgöösün,
Altın menen calmatkan,
Sağaktarın tündüktün,
Kümüş altın aymalap,
Çegeletip erikpey,
Can kirgizgen çağarak,
Körgön adam bile albay,
Tündügünö tañ kalğan.
Cabuuların casatkan,
Appak miñ koy kırktırıp,

Sırıkla delikleri bitiştirip,
Sedef oyma kaynatmış,
Örtülü başını yapışıp,
Uzun hasırı seçip,
Sarmaşık koyup düğümledi,
İş bilgi ağızlar yapıp,
Savaş bilginlerine sınatmış.
Oldukça hoş şekil vermiş,
Zorla vurup gül vermiş,
Keten nesne sıkışıp,
Geniş eşik iki kanatlı kapı çizgi
Kapı çerçevesine bağlayıp sağlamlaştırıp,
Rüzgar olsa tesadüfen,
Gitmesin diye çözülüp,
Sağlam düğümledi çizgileri.
Zarifçe koyduğu eşiği,
Övüp duruyor ustası,
Duvarın gözlerini,
Gümüş ile kaplattı,
Her bir sırığın köklerini,
Altın ile dengeleyip,
Tündüğün sarkanları,
Gümüş altın kaplayarak,
Çivileterek usanmadan,
Can girdirdi çengelleyip
Gördüğü insan bilemeyip,
Gece olana hayret etmiş.
Örtülerini süslemiş,
Bembeyaz bin koyun kestirip,

755	Tazalap cuup kurğatıp,	Temizleyip yıkayıp kurulayıp,
	Aldi menen tıttırıp,	Her şeyden önce atıp,
	Çıbaşı cündün çıksın, dep,	Pisliği yünden çıksın, deyip,
	Tandap tüptüz ırğaydan,	Seçip dümdüz kuş kirazından,
	Saboo çıbık aldırıp,	Sopa çubuk aldırıp,
760	Katındardın ıktuusun,	Kadınların rahatını,
	Cıyırma kırkın tandaşıp,	Yirmi koyun kırkımı seçip,
	Tarsıldatıp sabatıp,	Çatırdatıp yün atıp,
	Kayra taptap taratıp,	Tekrar iyice silkip dağıtıp,
	Tüz cerge çiydi caydırıp,	Düz yere hasırı serip,
765	Isık-suu cayın şay kılıp,	Isık su yerini ılık yapıp
	Ölçöp casap kiyizdi,	Ölçüp yapıp keçeyi,
	Butu kolun komdonup,	Elini bacağını havut vurup,
	Buladay bolğon appak cün,	İpek gibi yumuşak yün,
	Burala tüşüp somdolup,	Gevşeyip inip kalıp yapıp,
770	Özünçö ele keremet,	Kendine göre keramet,
	Kiyiz bolup tordolup,	Keçe olup örselenip,
	Anan kolğo alışıp,	Sonra ellerine alıp,
	Kolomoluu köp katın,	Hesapsız çok altın,
	Aç bilekke salışıp,	İnce bileğe takıp,
775	Apapak kiyiz caratıp,	Bembeyaz keçe seçip,
	Kıldap kılın terişip,	Kıllarını ayıklayıp,
	Künö cayın kak kılıp,	Güneşin altında kavrulup
	Bıçmaçı uuzka bıçtırıp,	Biçkici adama biçtirip,
	Türdöp ceek sızdırıp,	Modelli türlü oya yaptırıp
780	Tuurduk üzük casaşıp,	Bağlama ipleri yaptırıp,
	Tüzdöp tuura mataşıp,	Düzeltip doğru kıvırıp,
	Koldon çıkkan kol kiyiz,	Elden çıkan keçe,
	Oydon çıkkan çoñ kiyiz,	Düşünceden çıkan büyük keçe,

	Özünçö büttü üy bolup,	Kendine göre bitti ev olup,
785	Kün menen koşo kün bolup,	Güneş ile birlikte güneş olup,
	Alıska ıraak köçköndö	Uzağa daha uzağa göçtüğünde
	Töölördö cüröt komdonup,	Develere yüklediler
	Keñ özönö kelgende,	Geniş ırmağa geldiğinde,
	Kerege uuğun kergende,	Çadır sırıklarını gerdiğinde
790	Kerile tüşöt oñdolup.	Gerilerek düşer düzelip
	İçine kirgen adamdın,	İçine giren adamın
	Solobosu zor bolup,	Rahatlığı büyük oldu
	Sol kapşıttı karasañ,	Sol tarafa bakarsan
	Korço bakan tirelgen,	Kuru ağaç yığınları dik durmuş
795	Kolo cezi aralaş,	Tunca bakırı karışıp
	Koş kabattap şirelgen,	Kat kat birleşmiş
	Çıktanın ele çıñ kılğan	Süslemeyi gerçek yapmış
	Çığaan ırçı koozduğun,	Meşhur şarkıcı güzelliğini
	Et bışımday ır kılğan,	Et pişimi kadar zamanda şarkı yapan
800	Ayakkabı altından,	Ayakkabı altından
	Ar türdüü eles tartılğan,	Her türlü hayal kurulan,
	Ardaktuu ayal mildeti,	Kutsal kadın milleti
	Boz üydün için töskööçü	Boz evin içini süsleyip
	Sızmalar tizme bölökçö,	Oymalar çizgiler ayrıca
805	Özünçö mıktı tekçesi.	Ayrıca güzel bölmeleri.
	Oñ kapşıtın karasañ	Sağ tarafından bakarsan
	Olçoyğon ceñiil Ak- kañkı,	Kocaman hafif Ak kankı
	Terdigi, cügön, celdigi,	Eğerin altındaki keçe, oyan, eğer yastığı
	Eşiginen kirgende,	Eşiğinden girince
810	Bilinip turat Kırğızdın	Belli olur Kırgız'ın
	Peyilinin keñdigi.	Bereketinin bolluğu
	Sabada kımız burkurap,	Sabanın içinde kımız yapılıp,

	Küç ala darı çöp salıp,	Güç alıp ilaç bitki koyup
	Küçünö kelip şırkırap.	Gücüne güç katıp
815	Casalışı sabanın,	Yapılışı sabanın
	Asıy tolğon ögüzdön	Sırf dolmuş öküzden
	Onun karmap soydurup,	On tanesini kestirip
	Kışka sonun tamak, dep,	Kışa güzel yemek, diye
	Sürsütüp etin toñdurup,	Kurutup eti dondurup,
820	Cünün uydun terisin,	Yünün ineğin derisini
	Kurç bıçak menen aldırıp,	Keskin bıçakla aldırıp,
	Atayın cığaç çeleke	Yapılmış ağaç kovaya
	Malmağa bölöp saldırıp,	Dengeleyip koyup
	Cakşı kirdi bekemdep,	Yerleşmesi sağlamdır
825	Balbandarğa çoydurup,	Pehlivanlara gerdirip
	Çakırtıp çığaan ustanı,	Çağırtıp iyi ustayı
	Cılkının kılın eştirip,	Atın kılından ördürüp
	Ukmuştay çoñ sabanı,	Acayip büyük sabanı
	Ustağa çenep kestirip,	Ustaya ölçüp kestirip
830	Tigişin tigip bütköndö,	Dikişini dikip bitirince
	Cerden ıştık kazışıp,	Yerden çukur kazdılar
	Karağay, çetin alıp kelip,	Köknar, üvez ağacını getirip
	Küybös kılıp asışıp,	Yanmayacak şekilde yaptırıp
	Karağaydın toburçak,	Köknarın kozalağı
835	Kap-kap kılıp cınatıp,	Fazla fazla toplatıp,
	Künü-tünü talıkpay,	Gündüz gece yorulmadan
	Tütünü menen ıştatıp,	Dumanı ile buğulatıp
	Kötörüp ulam karaşıp,	Kaldırıp sık sık baktılar
	Kezek menen uktaşıp,	Sırayla uyuyup
840	Bir aydan kiyin kolğo alıp,	Bir ay sonra ele alıp,
	Kötörö albay zorğo alıp,	Kaldıramadan zorla aldı

	Calañ cılkı mayına,	Sırf at yağına
	Cımıldata maylaşıp,	Parlatarak yağladılar
	Kara köösü çıksın, dep,	Kara kömürü çıksın,-diye,
845	Isık suu kuyup kaynatıp,	Sıcak su döküp kaynatıp,
	Ornotup cığaç tekçege	Yerleştirip ağaç bölmeye,
	Açıtkı kuyup ekçeme,	Mayasını koyup çırptırıp,
	Sabası toluk bütköndö,	Sabası hepsi bitince,
	Tandap turup cüzünön,	Seçimini yapıp yüzünden
850	Irğaydın alıp tüzünön,	Sırığını alıp düzünden
	Kokus sınıp ketet-dep,	Belki koparır, diye
	Kelin cigit küçünön.	Gelin yiğit gücünden
	Cığaçtın alıp bekemin,	Ağacını alıp sağlamın
	Casap berip ustalar,	Yaptılar ustalar
855	Çarçatıp eldin neçenin	Yordurup halkın çoğunu
	Kücüldöp kaynap bışılıp,	Fokurdayıp kaynayıp pişirip
	Ayaka kuyğan kımızdın,	Kaseye koyduğu kımızdan
	Üstünön mayı sızılıp,	Üstüne yağı çıkıp
	Eki ayak içseñ mas bolup,	İki kase içsen sarhoş olup
860	Coğotup akıl buzulup,	Kaybedip aklı bozulup
	Kaalap içseñ sozulup,	İsteyerek içsen uzanıp,
	Kanıña kan koşolup,	Kanına kan eklenip,
	Baykalbay turup cok bolup.	Bilinmeden kaybolup
	Köökörgö kuyğan kımızıñ,	Mataraya koyup kımızı
865	Mağdırap ısıp içegi,	Gevşeyip bağırsağı
	Köñüldü kılat tımızın,	Gönüllü yapar hafiften
	Çanaçka tüsün taşıtıp,	Tuluma türlüsünü taşıtıp
	Atadan kalğan salt eken.	Babadan kalan örf imiş
	Aygene kımız açıtıp,	Aynen kımız mayalatıp
870	Casalğaluu çoñ ordo,	Yapılı büyük ordu

	Ar bir cerde tigilgen,	Her tarafından dikilen
	Katağandın kalkının,	Katağan'ın halkının
	Kadırı curtka biliñen,	Hürmeti halkına bilinen
	Çalkayğan kenen tör törgö	Kocaman geniş baş köşesine
875	Cayıp malın ottotup	Yayıp malını otlatıp
	Kolunan kelgen sancırğa,	Elinden gelmiş şecere
	Bee baylap kımız toptotup.	Kısrak bağlayıp kımız toplatıp
	Kök kümböz çardı caylaşıp,	Gök kubbe rastgele yerleşip
	Köñülgö tolup Katağan,	Gönüle dolmuş Katağan
880	Çerik moñol uruğu,	Çerkez, moğol soyları
	Kötördü han şaylaşıp.	Han olarak seçtiler
	Katağan baatır han boldu,	Katağan kahraman han oldu
	Kalayık curtka şañ boldu.	Kalabalık yurda şan oldu
	Kalıs karap baarına,	Eşit bakıp herkese
885	Balbandardan kol kurap,	Pehlivanlardan ordu kurup
	Aytkan sözü zañ boldu.	Söylediği sözü tam oldu
	At-Başının özündöy,	At Başı'nın kendisi gibi
	Asıl boldu cergesi.	Asil oldu yerlisi
	Aylına duşman batınbay,	Köyüne düşman barınmadan
890	Tınç caşap Kırğız pendesi	Sakin yaşayan Kırgız halkının
	Dürküröp cılda mal östü.	Çoğalarak her yıl malı arttı
	Arpa menen Ak-saydı,	Arpa ile Ak Say'ı
	Aralap malı cayladı,	Arasında malı otladı
	Kaldayğan özön Kara-Suu	Kocaman ırmak Kara Suu
895	Kalıñ el boldu aymağı,	Kalabalık halk oldu çevresi
	Uruulap ayıl boluşup,	Toplanıp köyler oluşup
	Toy tamaşa köp çıktı	Düğün eğlence çok oldu
	Duşman menen işi cok	Düşman ile işi yok
	Sanaanı ceñip tınçıttı.	Üzüntüyü yenip huzur boldu

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

900	Avazköy caştar çoğulup,	Yiğit gençler toplanıp
	Komuz çertip ır ırdap.	Kopuz çalıp şarkı söyleyip
	Şaan şököt baştalıp,	Düğün eğlence başladı
	Kılıktanıp kız-cigit,	Kıpır kıpır kız yiğit
	Tokmok salmay oynoşup,	Tokmok salmay oyununu oynayıp
905	Süygöñö cooluk taştalıp,	Sevinene yazma bırakılıp,
	Çımırap dene balkıldap,	Gerilip vücudu titreyip
	Şıldıñçıl ceñe kaş kağıp,	Alaycı yenge kaş çatıp
	Şıpıldap şıluun cigitter,	Gözü açık yaramaz yiğitler
	Cañilsa sözdön aktanıp	Yanılırsa sözünü kabul etmeyip
910	Uzun boyun pas kılıp,	Uzun boyunu has yapıp
	Ceñekelep cabışıp,	Yengecim diye yapışıp
	Altı bakan selkinçek,	Altı direk salıncak
	Namıs menen tebişip,	Güzelce sallıyorlar
	Arkanğa kol karışıp,	Halata el yapışıp
915	Utkandar car körüşüp.	Kazandılar sevgililerini görüp
	Tomurañdap caş baldar,	Tıpış tıpış genç çocuklar
	Tay minip kalpak eñişip,	Taya binip kalpak kapışıp
	Köykölgön kök çöp üstündö,	Çimenlerin üstünde
	Şabiyat oynun tebişip,	Şabiyat oyununu oynayıp
920	Ak çöölmök, toktu suramay,	Ak çöölmök, toktu suramay (oyunu)a
	Künügö oyun ulamay,	Her gün oyun ekleyip
	Beykuttukta el caşap,	Huzur ile halk yaşayıp
	Bermetin tögüp cer catat.	İncisini döküp yer yatar
	Kaynardın uulu Katağan,	Kaynar'ın oğlu Katağan
925	Köökörgö kımız çaykatıp,	Mataraya kımız çalkalatıp
	Kök börü ulak tarttırıp	Kök börü ulak (oyununu) oynatıp
	Cigitterge mart kılıp,	Yiğitleri mert yapıp
	Köñülüñ açıp cer cazat.	Gönlünü açıp eğlenip

Külügün kündö tandatıp,
930 Küröökö tonun kamdatıp.
Kuş taptap bürküt salışıp,
Oçoğor[26] mıltık alışıp,
Cer kıdırıp añ uulap,
Çatır-Köl cerge barışıp.
935 Karkıldap oynop kaz ördök,
Kanatın cerpip serüülöp.
Tomoğo tartıp kuş salıp,
İlbesin artıp attarğa,
Oor cüktün cer bolup,
940 Terdik menen kañtarğa
Kızıkka kızık ulanıp,
Kıyla adamdar kubanıp.

Hızlısını her gün seçtirip,
Zırh elbisesini hazırlatıp
Kuş besleyip şahin bırakıp
Okları tüfekleri aldırıp
Yer gezdirip av yakalayıp
Çatır Göl'e geldiler
Dizilmiş oynayıp kaz ördek
Kanadını açıp serilip
Kilidini açıp kuşu bırakıp
Aslan yükleyip atlara
Ağır yükten yer olup
Eğerin altındaki keçe ile bağlayıp
Neşeye neşe katıp
Birçok insan sevindi

KATAĞANDIN BALAĞA BOLĞON ZARI[27]
KATAĞAN'IN ÇOCUĞA OLAN ÖZLEMİ

Kıyalğa batıp Katağan
945 Kasılat demi çıñalıp;
-O düynö uçkul köñül şat,
Ömürlör kızık körünöt,
Ötkön kündü estesem,
Köñülüm caman bölünöt.
950 Kudureti keñ kudayım,
Caratkan işiñ aalamat,
Kün batat anan ay çığıp,
Künündö adam caralat,

Rüyasında Katağan'ın
Sıkışıyor nefesi gerilip
–O dünya kısa gönül sevinci
Ömürler ilginç görünür
Geçen günü hatırlasam
Gönlüm kötü bölünür
Kudreti geniş Allah'ım
Yarattığın işin alemin
Güneş batar sonra ay çıkar
Her gün adam yaratılır

[26] Oçoğor, Eski bir ok türü

	Adamzatı pendenin	İnsanoğlu kulları
955	Uruusu düynö cüzünö	Soyu dünya yüzüne
	Kumurskaday taralat.	Karınca gibi dağılır
	Taralğan candar serpilet,	Ayrılan canlar serilir
	Kee biröö calğız mençilep,	Bazıları yalnız benim gibi
	Elüügö tamam cetkençe,	Ellisine tamam olduğunda
960	Men öñdöñön calğızğa,	Benim gibi yalnıza
	Berbedi kuday ayabay	Vermedi Allah istemeyince
	Bir balasın ençilep!	Bir çocuğunu büyurup
	Kıyın kırktın içinde,	Zor kırklığın içinde
	Kızıl baş menen karmaştım,	Düşman ile kapıştım
965	Kara-koo kañğay taştadım,	Kara koo Kañğay yalnız bıraktım
	Oşondo cürök öyügön	O zaman kalbim sızladı
	Azaptı tarta baştadım,	Azap çekmeye başladım
	Kıdırıp kıyla kız aldım,	Gezip çok kız aldım
	Kızığına kubanıp,	Neşesine sevinip
970	Balaluu bolboy tuşaldım!	Çocuklu olmadan bağlandım
	Kızıl baş bastım çatağın	Düşman bastım çatışıp
	Köp alğan katın töröböy,	Çok aldığım kadın doğurmadı
	Balanın tartıp azabın.	Çocuğun çekip azabını
	Katağandın köñülün,	Katağan'ın gönlünü
975	Kaydağı bir sarsanaa,	Nerdeki bir üzüntü
	Tooruğanday körünöt,	Üstünde kalmış görünür
	Köpkö sırın bilgizbey	Uzun zaman sırrını vermeden
	Kasam[28] içip, zil kusup,	And içip pislik kusup
	Bir balanın ayınan,	Bir çocuğun yüzünden
980	Ooruğanday körünöt.	Hasta gibi görünüp
	Çatır-Kölgö ördök kaz,	Çatır Göl'de ördek kaz

[27] Asıl nüshada bu bölüm yok.

	Çenemi cok köp atıp,	Sayısız avlayıp çok vurup
	Çarçağanday körünöt.	Yorulmuş gibi görünüp
	Et cürögü örttönüp,	Kalbi yanıp
985	Bala dese muñkanıp,	Çocuk dese bunalıp
	Közünön caşı tögülö	Gözünün yaşı dökülüp
	Kara ter basıp denesin,	Kara ter basıp vücudunu
	Han Katağan kamığıp,	Han Katağan hazırlanıp
	Soğonçoğu kanabay	Topuğundan kan çıkmaz
990	Katındarı tuubastan,	Kadınları doğurmaz
	Elüüdön caşı ötköndö,	Yaşı elliyi geçince
	Balanın cıtın sağınıp.	Çocuk kokusunu özleyip
	Seyildep cürgön çağında,	Gezip tozduğu zamanda
	Oñtoysuz oyğo çömülüp,	Olumsuz düşünceye dalıp
995	Tukumu coktun azabı,	Soyu olmayanın çilesi
	Tula boyğo körünüp,	Gelişmiş boyu görünüp
	Başı aylanıp mañ bolup,	Başı dönüp halsizleşip
	Bir balanın ayınan,	Bir çocuğun yüzünden
	Cürögü küyüp zar bolup,	Kalbi yanıp ızdırap çekip
1000	Özögün ördöp ört çalıp,	İçi yanıp ateş olup
	Kara közü tunarıp,	Kara gözü dumanlanıp
	Calğız tuyak ayınan,	Yalnız zürriyetsizin yüzünden
	Nurluu cüzü kubarıp.	Nurlu yüzü solup
	Canındağı cañerler,	Yanındaki vezirler
1005	Alanayın taba albay	Bir yolunu bulamadan
	Al abalın suraşka	Hal hatır sormaya
	Canına daap bara albay,	Yanına cesaret edip gidemeden
	Esteri oodu dildirep,	Yoruldular halsizleşip
	Kara bolğon hanının,	Kara olmuş hanının

[28] Kasam, Arapça, ant, yemin

1010	Kayğısın açık kim bilet?	Kaygısını açıkça kim bilir?
	Canı keyip tünörüp,	Canı sıkılıp bunalmış
	Katağan kep kozğodu:	Katağan laf başlattı:
	-Canına tolğon armanım.	-Yanına dolmuş dertleri
	Berbese teñir[29] çaram cok,	Vermemiş Allah, çarem yok
1015	Caş kezde öküm cürüpmün,	Genç yaşta üzüntü çekiyorum
	Duşmandar menen karmaşıp,	Düşman ile kapışıp
	Külüp oynop sanaam cok,	Gülüp oynamaya derdim yok
	Bul calğanda özümdön,	Bu yalandan kendimden
	Canımda bolğon karam cok!	Yanımda olan birisi yok
1020	Tuyğunday bolğon kurak cok	Arkadamda kalacak nesil yok
	Tuurumda estep kaluuçu,	Arkamdan hatırlayıp kalacak
	Tutunarğa tuyak cok!	Tutunacak çocuk yok
	Karıluu caştık kurak cok,	Genç yaşlı kimse yok
	Kalkımda mendey çunak cok!	Halkımda benim gibi akılsız yok
1025	Handığımda kaluuçu	Hanlığımda kalacak
	Kañğığan mende tuyak cok!	Akılsız bende nesil yok
	Acal anık çara cok,	Ecel gerçek, çare yok
	Aman cürör sanaa cok,	Esen kalır dert yok
	Akıret sapar bet alsam,	Ahiret sayıp yürürsem
1030	Atakelep artımdan,	Baba deyip arkamdan
	Naalıp kalar balam cok!	İnleyecek yavrum yok
	Kayran canım kart boldu,	Kara canım yaşlandı
	Kökürök tolğon dart boldu.	Göğsüm hep dert doldu
	Aylanayın kaalayık,	Gözünü sevdiğim halkım
1035	Köktün uçkan kanattuu,	Gökten uçan kanatlı
	Cerde sızğan tuyaktuu,	Yerde sızan nesilli
	Köp ekenin kim bilsin,	Çok olduğunu kim bilsin

[29] Teñir, Allah manasında kullanılır.

	Men Katağan baykuştun,	Ben Katağan zavallının
	Özümdö perzent bala cok,	Kendimden bebek çocuk yok
1040	Kem ekenim kim bilsin?	Neyimin eksik olduğunu kim bilsin
	Üstümdö dürdün zootum,	Üstümde dağ taş kaya
	Başımdağı suusar börk,	Başımdaki kürklü kalpak
	Kiyimimdi kim kiyet?	Giyimimi kim giyer?
	Arkamda kalçu tuyak cok!	Arkamda kalacak nesil yok
1045	Atalap turçu ınak cok,	Baba diyecek yakınım yok
	Uşunuma iç küyöt!	Böylesine içim yanar
	Küç aldı menin armanım,	Güç aldı benim üzüntüm
	Ötkön iş ötöt kelbeytko?	Geçen iş geçer gelmez mi?
	Tilekti kuday berbeytko?	Dileğimi Allah vermez mi?
1050	Kanattuğa kaktırbay,	Kanatlıya gagalatmadan
	Duşmandarğa çaçtırbay,	Düşmanlara bastırmadan
	Korğodum çerik moñoldu,	Korudum çerkez moğolu
	Er ortonu bolğuça,	Er ortası olunca,
	Erese örgö tolğuça,	Yetişip adam olunca
1055	Bir balaluu bolo albay,	Bir çocuklu olamadan
	İşim kantip oñoldu	İşim böyle olmadı
	Tiyip turğan kün elem,	Değip duran güneş idim
	Tün tanabı tartabı?	Gece görür mü çeker mi
	Berişte bala koldo cok	Bebek çocuk elde yok
1060	Tüyşüktü kuday artabı?	Üzüntüyü Allah çektirir mi?
	Keñ Ala-Too zañkayıp,	Geniş Ala Too büyüyüp
	Tooñdo tolğon ularıñ,	Dağda doğmuş kuşları
	İlbesiniñ atsamda	Aslanları vursam da
	Oyun kurup catsamda,	Oyun kurup yatsam da
1065	Bir perzentti estesem,	Bir bebeği istesem
	Tarkabayt menin kumarım!	Dağılmaz benim isteğim

	Caratkan pendeñ men bolsom,	Yaratan kulun ben olsam
	Cardam bolup Alladan,	Yardım isteyip Allah'tan
	Bürdösö bolo çınarım.	Açılsa çınarların
1070	Katağan handın uşintip,	Katağan hanın böylece
	Kabırğa söögü sögülüp	Kaburga kemiği sökülüp
	Kayğısı batpay içine,	Kaygısı sığmadı içine
	Közünön caşı tögülüp,	Gözünün yaşı dökülüp
	Coğot bolup turğanda,	Kaybolup, sıkıntılı olduğunda
1075	Kalk içinde kadırluu	Halk içinde kıymetli
	Sözgö çeçen Möndü bay	Sözü hatip Möndü bay
	Akılğa dıykan işke bek,	Akıla çiftçi işe sağlam
	Añgemelep kep salıp:	Hikayeden söze başlayıp:
	Kalkıña atçı kep bele?	Halkına söyleyecek söz müydü?
1080	-Kapıray hanım can kıynap,	–Kapıray hanım can çekişip
	Uñuldap can caş balaça,	Zırlayıp genç çocuk gibi
	Kayratın kayda ketti? Ele,	Kuvvetin nereye gitmişti
	Kakşap balam cok deysiñ,	Zırlayan çocuğum yok diyorsun,
	Abaz salıp talaada,	Avaz avaz bağırıp kırlarda,
1085	Ceñdirip kuru sanaağa,	Yenilip boş kedere
	Cabırkaysıñ tim ele?	Üzülüyorsun neden böyle?
	At-Başı cerin çettegen,	At Başı yerinin kenarını
	Kekteri içten ketpegen,	İntikam içten gitmeyen
	Kızıl baş, kıtay eli bar	Düşman, Çin halkı var
1090	Uğulsa balañ coktuğu,	Duyulursa çocuğunun olmadığı
	Cakşı boldu debeybi?	İyi oldu demezler mi?
	Ermekke kelçü dayıma,	Eğlenceye gelir daima
	Köykölgön Çatır-Köl mına!	Serilmiş Çatır Göl işte!
	Uç kıyrına köz cetpey,	Ucu bucağı görülmeyen
1095	Betege belden buralğan,	Otları belden sarmaşık

	Aytıluu Arpa tör mına!	Denilen Arpa baş köşe işte burda!
	Kayğıñdı içke batırğan,	Üzüntüyü içe sığdıran
	Kadırıñdı alıs aşırğan,	Kıymetini uzak aşırmış
	Kıraanıñ Kırğız el mına!	Saygılı Kırgız halkı burda!
1100	Balam cok dep keyiysiñ,	Çocuk yok diye üzülüyorsun
	Katındarıñdı ceriysiñ,	Kadınları dışlıyorsun
	Calpı Kırğız el tursa,	Bütün Kırgız halkı başında,
	Calğızmıñ! dep döörüysüñ.	Yalnızım diye mızmızlanıyorsun
	Kayratıñ bar can eleñ	Kudretin var can ile
1105	Karıp kalğan ekensiñ.	Yaşlanmışsın.
	Koy, Katağan öksübö,	Yapma Katağan, üzülme
	Ordoğo kayta baralık,	Karargaha geri dönelim
	Kabıl boloor tilegiñ,	Kabul olur dileğin
	Elden bata alalık.	Halkından hayır dua alıp
1110	Mazardan mazar çalalık,	Mezardan mezar çalalım
	Arbın düynö köp maldı	Çok dünya malını
	Barın çaçıp üröylü,	Saçıp savuralım
	Alla taala kudaydan,	Allahü Teala'dan
	Erkek bala tileyli.	Erkek çocuk dileyelim
1115	Aytalatın çalabı,	Çabucak koşuşturalım,
	Ayılğa ıldam baralı.	Köye çabucak gidelim.
	Elge kıyla belgilüü	Halkına baya bilinen
	Eki Narın kabarı	İki Narın haberi
	Kançığay içi koo bolğon	Dağ geçidinin içi hendek olan
1120	Meltiregen zoo bolğon,	Eser gibi güzel kaya olan,
	Özünçö ele beyiş cer,	Ayrıca bir cennet yer,
	Tobo kılğan pendenin	Tövbe etmiş insanoğlu
	Oorolu ceri soo bolğon.	Ağrıyan yeri iyileşmiş
	Ukmuş cer bolot döbölü	Acayip yer olur tepeli

1125	Kıylanış için oñoğon,	Bir çoğunun işini düzelten,
	Kıdır daarıp ketken, dep	Hızır olmuş, diye
	Karılardan köp uğam.	Yaşlılardan çok duyarım
	Mazar bulak, Kara taş,	Mezar pınar, Kara taş,
	Esi bolğon ak taylak	Sahibi olmuş ak deve yavrusu
1130	Balasız candar sıyınıp,	Çocuksuz insanlar hürmet gösterip,
	Müröösünö cetken, deyt	Dileğine ulaşmış, diyor
	Mazarğa barıp sıyınsak	Mezara gidip hürmet gösterip
	Kabıl alsa Ak taylak	Kabul eder ak deve yavrusu
	Kaynabayt eken bulağı,	Kaynamazmış pınarı,
1135	Erinin colu ak bolso,	Kocasının yolu ak olursa,
	Erinen murda ayalı,	Kocasından önce karısı,
	Turmuşunda tak bolso,	Hayatında dürüst olursa,
	Beret eken Ak taylak,	Verirmiş Ak deve yavrusu,
	Perzent bala ayabay.	Bebek çocuk esirgemeden.
1140	Uşul sözdü kepteyli,	Bu sözden konuşalım
	Alıs caka ketpeyli,	Uzak tarafa gitmeyelim,
	Baruuçu kündü Katağan,	Gideceği günü Katağan,
	Baarılap turup çekteyli,	Hep beraber seçelim,
	El barğan cerge baralı,	Halk(ın) gittiği yere gidelim
1145	Egeme maldı çalalı,	Halkımıza kurban keselim,
	Akıl salğan bul sözüm,	Akıl ettiğim bu sözüm,
	Hanım sizge cağabı?	Hanım size uygun mu?
	Ak etkenden tak etip	Ak dediğimde tam olup
	Katağandın ceti ayal,	Katağan'ın yedi hanımı,
1150	Cüröktörü caraluu,	Yürekleri yaralı,
	Akılı tunuk Ayperi,	Aklı parlak Ayperi,
	Cıyırma caşta kurağı,	Yirmili yaşlarda,
	Bar müçösü kelişip,	Her tarafı gelişmiş,

	Tolup turğan ubağı,	Tam gelişmiş çağı,
1155	Kunduzday bolğon kara çaç,	Kunduz gibi olan kara saçı,
	Soğonçoko tögülüp,	Topuğuna dökülüp,
	Açık kabak carkıldap,	Açık kaşı parlayıp,
	Acarı açık körünüp,	Güzel açık görünüp,
	Kara közü nur tögüp,	Kara gözünden nur dökülüp,
1160	Sözü şirin süylösö,	Sözü şirin(tatlı) konuşursa,
	Ayday bettin kızılı,	Ay gibi yüzün kırmızı,
	Ak tooktun kanınday,	Ak tavuğun kanı gibi,
	Şirelişken ısığı,	Kenetlenmiş sıcakiığı,
	Arça çoktun tabınday,	Çam ağacının kömürü gibi,
1165	Adamdan başka caralğan,	Adamlardan başka yaratılmış,
	Suluuluğu sımbatı,	Güzelliğinin güzelliği
	Baardık işke baa bergen,	Bütün işe kıymet veren,
	Ayarlığı kımbatı	Ayarı pahalı
	Uluulardı urmattap,	Büyüklere hürmet edip
1170	Kiçüülördü sıylağan,	Küçükleri sevip
	Calındağan caraker,	Yalvarınca sevdiği
	Camandık işke kıybağan,	Kötü işe kıymayan
	Peylinin keñdigi,	Ahlakının genişliği,
	Berekesi tögülgön,	Bereketi dökülen,
1175	Ak cüzündö Ayday kaş	Ak yüzünde ay gibi kaş
	Köz karaş menen serpilip,	Göz bakışı ile serilip,
	Kubulcuğan koñğuroo ün,	Hoş sesli çan sesi,
	Kıl komuz bolup çertilip,	Tel kopuz olup çalınıp,
	Tolup turğan kezi eken.	Olgunlaştığı zamanı imiş.
1180	Mazar bulak, kara taş,	Mezar pınar, kara taş,
	Barmay bolup kamınıp,	Gitmeye hazırlanıp, özenle
	At-Başıdan köp adam,	At- Başı'dan çok adam,

	Attanıştı ağılıp,	Yola çıktı çoğalıp,
	Adır col menen tötölöp,	Ovalarca yol yürüyüp,
1185	Ak boz beeni cetelep,	Ak boz kısrağı tutup,
	Talıkşıp kündük col cürüp,	Yoruldular günlük yolu yürüyüp,
	Kara taşka kelişti,	Kara taşa geldiler,
	Kasiyettüü bulaktın,	Kıymetli pınarın,
	Kaynağanın körüştü.	Kaynadığını gördüler.
1190	Tülöögö beeni soydurdu,	Tayı, kısrağı kestiler,
	Çoğulğan elge toy kıldı,	Toplanan halka toy yaptı,
	Moynuna kurun salınıp,	Boynuna tasmayı takıp,
	Caratkanğa calınıp,	Yaradana yalvarıp,
	Sıyaratka sıy kıldı.	Sıyarata hürmet gösterdi.
1195	Bala tilep kudaydan.	Çocuk dileyip Allah'tan.
	Közün caştap ıy kıldı.	Göz yaşını döküp ağladı.
	Eki kün örün boluştu,	İki gün kaldılar konaklayıp
	Ertesinde attanıp,	Ertesi gün dönmeye
	Sarı koonu aralap,	Sarı hendeği aralayıp,
1200	Eline keldi Katağan,	Halkına geldi Katağan,
	Tört tülük malı ottoğon,	Dört tülük malı otlayan,
	Cerine keldi Katağan.	Yerine geldi Katağan.
	Küügüm kirgen keçinde	Alaca karanlık vaktinde
	Köp cılkının çetinde,	Çok atların kenarında,
1205	Karaan cüröt kaldayğan,	Birileri görünür irice,
	Obsuz zor adam daldayğan,	Sonsuz büyük adam yatıp uzanmış
	Kaydan kelgen adam? bul,	Nerden gelen adam, bu?
	Cok ele bizde mınday can.	Yoktu bizde böyle can.
	Bileyin, dep abalın,	Öğreneyim diye vaziyetini,
1210	Karaanğa baatır bastırdı,	Görünen yiğite doğru yürüdü,
	Cetip bardı cakındap,	Yetişip gitti yanına,

	Alıstayt karaan zakımdap,	Uzaklaşıyor karaltı ıssızca,
	Kömüskö kooğo kirgende,	Gölgede hendeğe girince,
	Cürögü soğot lakıldap	Yüreği çarpar küt-küt
1215	Ak sakalı caykalğan	Ak sakalı dökülen
	Alduu karı köründü.	Zengin yaşlı göründü.
	Salam aytıp kol berse	Selam verip el uzatsa
	Akırın kıssa aksakal,	Sessizce baksa aksakal,
	Kabırğa söögü sögüldü,	Kaburga kemiği söküldü,
1220	Sözümdü ukkup Katağan:	Sözümü dinleyip Katağan:
	Tüşünöm senin cönüñdü,	Düşünüyorum senin hakkında,
	Barbağan ceriñ kalbadı,	Gitmediğin yer kalmadı,
	Balanın zarın tartıpsıñ,	Çocuk özlemi çekmişsin,
	Köp düynöñdü zarp kılıp,	Çok dünyanı harcayıp,
1225	Sadağağa çaçtırdın.	Sadaka dağıttın.
	Orundalsın tilegiñ!	Kabul olsun dileğin!
	Ordunda bolup cürögüñ,	Yerinde kalıp yüreğin,
	Kalıñ curttu başkarğan	Bütün yurdu idare eden
	Kayratınan taş carğan,	Cesaretinden taş çatlayan
1230	Denesi bolsun temirdey!	Vücudu olmuş demirden
	Kelbeti kenen çoñ balban	Omurları geniş büyük pehlivan
	Sımbatı bolsun señirdey!	Güzelliği gelişmiş
	Başına baalu bak konup,	Başına talihli baht konmuş,
	Sözü tekke ketpegen,	Sözü boşa gitmeden,
1235	Kıraan bolsun Kırğızda,	Cesur olsun Kırgızda
	Kıyrına duşman cetpegen!	Arkasına düşman gitmeden
	Etinen bıçak ötpögön,	Etini bıçak kesmeyen,
	Teñdeş cok teñir koldoğon,	Rakibi yoktur kollayan
	Tireşken kişi oñboğon	Karşı çıkan kişi sağ kalmayan
1240	Akılı tunuk ay cüzdü,	Aklı parlak, ay yüzlü

	Acarı elin karmağan,	Güzelliği yurdu kollayan
	Adamğa atı uğulup,	Dünyaya adı duyulup,
	Aybatınan tanbağan,	Cesaretinden kaçmayan
	Aç albarstay kurç bolsun!	Aç aslan gibi mert olsun!
1245	Uzun bolup ömürü,	Uzun olsun ömrü
	Açık colu tüz bolsun!	Yolu açık düz olsun
	Kıdıralay kırk şilten	Dolaşmadan kırk adım
	Kıraan bolsun coldoşu!	Çevik olsun yoldaşı
	Kıyınçılık bolso da,	Zorluklar olsa dahi
1250	Kıynalbağan er bolup,	Zorlanmayan er olsun
	Kısır[30] bolsun koldooçu!	Hızır olsun (onu) kollayan
	Atı Koşoy caralsın,	Adı Koşoy olsun
	Adamğa atı taralsın!	Dünyaya adı duyulsun
	Azır çıda Katağan	Şimdi dayan Katağan
1255	Bir cıl bolsun arası	Bir yıl olsun arası
	Kırğızdın alpı törölüp,	Kırgız'ın kahramanı doğdu
	Kıylada cürsün sanatı!	Ömür boyu kalsın sanatı!
	Oomiyin! dep, aksakal	Amin diye aksakal
	Bata berip turdu emi.	Duasını verdi şimdi
1260	Degen sözdü ukkanda	Söylenen sözü duyduğunda
	Kalçıldağan Katağan,	Titreyen Katağan
	Karooğo köñül burdu ele.	Dikkatli baktı onlara
	Canında cok carıktık	Yanında yok sevgili
	Közdön kayım boluptur	Gözden kaçıp gitmişti
1265	Minip cürgön tor baytal,	Binip gezdiği doru atı
	Atın taştap koyuptur	Atını bırakıp gitmişti
	Kubanıç batpay koynuna,	Sevinci sığmadı göğsüne
	Tor baytaldı cetelep,	Doru atını yedeğe alıp,

[30] Kısır, Arap sözü, insanlara daima yardım eden evliya, Hızır

Bir kudayğa calınıp,
Oyloğon oyu töp kelip,
Alparıp cılkı çetine
Koşup iydi baytaldı,
Cakşılap köz salğın dep,
Cılkıçılarğa eskerip,
Adamdar menen süylöşpöy,
Özünün oyun salmaktap,
Kıdırdın bergen batasın,
Oyuna saktap ardaktap
Aytkanın daana atkarıp,
Cürgön kezi Katağan.

Allah'a sığınıp
Düşüncesi tam gelip,
Götürüp atların kenarına
Arasına bıraktı doru atını
İyi göz kulak olun, diye
Seyislere söyledi
Adamlar ile konuşmadan
Kendi düşüncesini tartıp
Hızır'ın verdiği hayırlı dua
Düşüncesine saklamış hürmetle
Söylediğini tam getirip
Geçip gezen Katağan

KOŞOYDUN TÖRÖLÜŞÜ[31]

Ayday suluu Akperi
Uzun boyun pas kılıp,
Boyunan bala bilinip,
Köşülüp közün caş kılıp,
Tınçı ketip tura albay,
Tunğuç kelin naz kılıp,
Nur tögülüp cüzünön,
Keede korkot içinen,
Uktap catkan ubakta.
İçinen tuylayt balası,
Öpkö boorun kısıltıp,
Cetpey kalat çaması,
Tınçı ketip caş ene,

ER KOŞOY'UN DOĞUŞU

Ay gibi güzel Akperi
Uzun boyunu kısaltıp
Boyundan çocuk bilinir
Gamsız gözüne yaş olup
Rahatsız gidip duramadan
İlk gelin nazını yapıp
Yüzünden nur dökülüp
Bazen korkar içinden
Uyuduğu bir vakitte
Karnında kıpırdadı çocuğu
Karaciğeri ile dalağı sıkıştı
Yetmedi gücü, çabası
Rahatsızlandı genç anne

[31] Bu bölüm diğer nüshada yok.

1295	Sanaası sanğa bölünüp,	Düşüncesi darmadağan olup,
	İçindegi perzent	İçindeki bebeği
	Can alğıçtay körünüp,	Canını alacak gibi görünüp
	Cabır tarttı caş ene.	Zorluk çekti genç anne
	Zamanası kuurulup.	Zamanı kısılıp
1300	Toğuz ay toğuz kün bolup,	Dokuz ay, dokuz gün oldu
	Tolğoo keldi, tün bolup,	Sonu geldi, gece oldu
	Mezgili menen kün ötüp,	Vaktiyle gün geçti
	Merçemi kelgen ubakta,	Zamanı geldiğinde
	Mintip bakan tiretip	Böyle bakan sopayı dikip
1305	Katuu boldu tolğoosu	Zor oldu sancısı
	Karı caştı cüdötüp,	Genci yaşlıyı bıktırıp
	Emçi domçu cıyılıp,	Ebeler toplanıp
	Kudayına sıyınıp,	Allah'ına sığınıp
	Cabır tartkan caş ene,	Zorluk çekti genç anne
1310	Ketçüdöy canı kıyılıp,	Gidecek gibi canını alacak
	Beline tasma artışıp,	Beline kayış sarmış
	Beldüü ayaldar tartışıp,	Kuvvetli kadınlar tartışmış,
	Birin biri cemelep,	Birbirleriyle kavga edip
	Bilbeysiñer kele! dep,	Bilmiyorsunuz ver! diye
1315	Tıñsınışıp urunup,	Eziyeti artıp
	Ayperini koyboy oyuna	Akperi'yi düşüncesine bırakmadı
	Oorutup etin kurutup	Acıttı, etini kuruttu
	Es ketip ızı çuu bolup,	Gücü gidip kavga edip,
	Tek turbay baarı duu bolup,	Herkes paniğe kapıldı
1320	Bulunuşup çamınıp.	Birlikte çabalayıp,
	Birine biri çalınıp.	Birbirine dolanıp
	Şayları ketip turğanda,	Yorgunluktan düştüler
	Köntü körgön Barçagül	Birçoğunu gören Barçagül,

	Ün çığarbay turğun, dep,	Ses çıkarmadan durun, diye
1325	Büt katındı tıyğanı	Bütün kadınlara emir verdi
	Oñdop cölöp Perini.	Düzeltip bakarak Peri'ye
	İçi başın karmalap,	İçini dışını tutup
	Çıda canım, çıda, dep,	Dayan canım, dayan, diye
	Caydar meerim tögülüp,	O kadar şefkatli davranıp
1330	Peri katuu çıñırsa.	Peri çok bağırırsa
	Kabırğa söök sögülüp,	Kaburgadan kemik sökülüp
	Kakanağı carılıp,	Doğum zarı yarıldı
	Baa! dep ünü cañırıp,	Aaa! diye sesi yankılandı
	Carıkka keldi caş böbök	Işığa geldi küçük bebek
1335	Cetken kezde bolcolu,	Yetiştiği zaman tahminen
	Iylap bala bakırdı,	Çocuk ağlıyor bağırarak
	Esi çığıp ününön,	Kendi sesinden kendi korkup
	Bir top katın caşındı.	Birçok kadın saklandı
	Asmandan kün kökürüp,	Gökyüzünde şimşek çaktı
1340	Çağılğandar çartıldap,	Şimşekler gürlüyor
	Toodon kulap kıyan taş	Dağdan düştü sel, taş
	Kulak tutun tarsıldap,	Kulakları patlattı
	Turdu dobuş uğulup,	Durdu, sesler duyup
	Celeden kulun çınırıp,	İpleri bağlı olan taylar bağırıp
1345	Koylor,uylar maaraşıp,	Koyunlar, inekler meeleşip
	Koroo,koktu tos bolup,	Ahır, çukur tozlandı
	Asmandan kün tutulup,	Gökyüzünde güneş tutuldu
	Kündün közü cok bolup	Gündüzün rengi kaybolup,
	Bala cerge tüşköndö,	Bebek yere düşünce
1350	Allağa baarı calınıp,	Herkes Allah'a yalvarıp
	Tülöösünö tügöttün,	Kurbanlar kesip bitirdi
	Ay tuyak maldar çalınıp	Ay gökçe mallar çalındı

Caş balanın bötönçö,
Keremeti körünüp,
Oozantuuğa balanı,
Otuz ayal eñilip,
Tabak, tabak, karın may,
Oozun közdöy tögülüp,
On ekide baladay,
Zor salmağı körünüp,
Carıkka keldi caş bala.
Közü suuk közü tiyet, dep,
Körgözböy bağıp başkağa,
Emçek emse eeliget
Emirip ıylap ceeliget.
Künügö tört maal balağa,
Küçtöp tamak berilet

Küçük bebeğin ayrıca
Kerameti görünüp
Yemek vermek için bebeğe
Otuz kadın girişti
Tabak tabak karın yağ
Ağzı göz gibi döküldü
On ikide bebeğin
Zor kilosu görünür
Işığa geldi küçük bebek
Kötü gözlü nazar değer, diye,
Göstermedi ki başkasına
Emzik emse eğleniyor
Emdiği zaman ağlayarak yiyor
Günlük dört beş bebeğe
Güçlü yemekler verildi.

BALAĞA AT KOYUU[32]

ÇOCUĞA İSİM KOYMA

Kubanğandan Katağan
Ustalardı cıydırdı
Bekem beşik casatın,
Tuurası segiz karıştan,
On eki karış uzunu,
Baardık cağın bekemden,
Bütkülö dedi uşunu,
Tolup catat balanın,
Torolğonço kızığı,
Olpoğuna cumşak ondon kez,

Sevincinden Katağan
Ustaları toplattı
Sağlam beşik yaptırdı
Eni sekiz karışlı
On iki karış uzunluğu
Her tarafını sıkı sıkı yaptırdı
Herkese dedi bunu
Dolup yeten bebeğin
Büyüyünce zevki
Yatağı yumuşak on kez

[32] Bu bölüm asıl nüshada yok.

	Parça şayı ayırtıp	Parça ipekten yaptırmış
1380	Beşiktin bel kurçoosu,	Beşiğin bel tasması
	Tütpöy koydu üzülüp,	Dayanamadan bel ipleri koptu
	Beş kündö birden cañırtıp	Beş günde birden yenilenip
	Altımıştan köp adam,	Atmıştan fazla insan
	Bağıp cattı balanı,	Bakıyordu bebeğe
1385	Çoñoyğonu kün sayın,	Büyümesi için gün sayıp
	Ar kanday bolup kokustuk,	Her türlü olacak kötülük
	Oorloy berdi abalı,	Ağırlaştı durumu
	Katağandın oyunda,	Katağan'ın düşüncesi
	Karıyanın kabarı,	Yaşlıların haberi
1390	Oluya[33] aytkan çındıka,	Gözü açık söylemişti gerçeği
	Çın peyilden oñolup,	Gerçek niyeti düzelip
	Kündün küngö caş bala,	Günden güne küçük çocuk
	Kelé catat torolup,	Büyümeye başlamıştı
	Aldırıp keldi kur cılkı,	Getirtti sürüyle at
1395	Ak tilek menen soymoko,	Ak dilek ile soymaka
	Naristenin ılayık,	Bebeğine yaraşır
	Atın atap koymoko,	Adını verdirmeye
	Çeç töbönün cayıkta,	Çeç Töbö'nün ovada
	Camaa curtu cıyıldı,	Bütün halkını topladı
1400	Kulak kak!, dep, carçılar,	Duysun herkes, diye haberciler
	Koşup koşup cıyındı,	Koşup koşup toplandı
	Karıyalar kastarlap	Aksakallar nasihatı
	Kaduu cerde turuştu,	Dağ eteğinde durdular
	Caş balağa at koymok,	Küçük bebeğe isim koymak
1405	Carçılardan uğuştu.	Habercilerden duydular
	Can cağına karaşıp,	Etrafına baktılar

[33] Oluya, arap sözü, evliya

	Caadırağan calpı curt,	Kalabalık bütün halk
	At taba albay adaşıp,	İsim bulamadan karışıp
	Kanday at tuura bolot dep,	Hangi isim daha doğru olur, diye
1410	Ar kanday ısmı samaşıp,	Her çeşit ismi saydılar
	Bir biri menen ubara.	Birbiriyle zahmet çekti
	Dobulbastar urulup,	Davul zurna çalınıp
	Topko dobuş uğulup,	Kalabalığa sesler duyulup
	Ayçık[34] köktön tuu alıp,	Hilal gökten bayrak almış
1415	Katağan atın miniptir.	Katağan atına binmiştir
	Atı Koşoy bolot! dep,	Adı Koşoy olacak! deyip
	Köpkö aytıp cürüptür.	Çoğunluğa söylemişti
	Koşoy, Koşoy, Koşoy dep,	Koşoy, Koşoy, Koşoy, diye
	Köp içine sürülüp,	Kalabalık içine girmişti
1420	Atı Koşoy ekeni,	Adının Koşoy olduğunu
	Kalıñ curtka bilinip,	Tüm halkına bildirdi
	Tuura körüp kalayık.	Doğru görmüş halkı
	Bata[35] berdi çurkurap,	Hayır duasını verdiler
	Süyüngöndön Katağan,	Sevincinden Katağan
1425	Iylap cüröt burkurap,	Ağlıyordu hüngür hüngür
	Ömürü uzun bolsun! dep,	Ömrü uzun olsun, diye
	Toy cep eli taradı,	Toyu yiyip halkı dağıldı
	Aman bolup balası,	Esen olsun çocuğu
	Tındırsın dep sanaanı,	Üzülmesin diye
1430	Öz aldınça ar kimdin,	Herkesin kendince
	Tirçilikteri baştaldı.	Yaşamları başladı
	Malın bağıp çöbün çaap,	Mallarına bakıyor, ot topluyor
	Kıyla kızmat atkardı,	Zengine hizmet verdiler
	Künümdük ötkön turmuştun,	Günlük geçen hayattan

[34] Ayçık, yarım ay, hilal

1435	Kızuu işine kirişti	Herkes işinin başında
	Ötkörüşüp ubakıt,	Zaman geçildiler
	Ölbös doorun sürüştü.	Ölmeyecek zaman sürdürdü
	Karıyalar kep salat.	Yaşlılar söz edip
	Ötkön ketken candardan,	Gelmiş geçmişten
1440	Sancıradan kep kozğon,	Şecereden söz ettiler
	Ar türdüü oy kamdalğan,	Her türlü düşünce hazırlanıp
	Kez kezde toy tamaşa,	Bazen düğün eğlence
	Kız kelin cigit oynoşup,	Kız gelin, yiğit oynaşıp
	Küçtüülörü tandalğan,	Güçlüsünü seçtiler
1445	Baybiçeler baranduu,	Nineler manili
	Eleçek kiyip başında,	Eleçek giyip başına
	Sır çeçişip süylöşüp,	Sır çözüp konuşup
	İştegen işin caşında,	İşlediği işin yaşında
	Katağandın köp ayıl,	Katağan'ın çok köyü
1450	Beykuttukta turğanda,	Huzur içinde durduğunda
	Kara-Suu özön talaağa;	Kara Suu geniş ovada
	Kalkı cattı cırğalda.	Halkı yattı huzurla

ER KOŞOYDUN BALALIK ÇAĞI[36]
ER KOŞOY'UN ÇOCUKLUK DÖNEMİ

	Altı caşar Koşoyuñ	Altı yaşındaki Koşoy
1455	Tentek bolup caraldı,	Yaramaz olarak büyüdü
	Colunan çığıp coluksa,	Yoluna çıkanlara
	Cabırkatat adamdı.	Zulmederdi adamlara
	Aldan soolop aytsa da,	Kandırarak söyleyen
	Ata tilin albadı	Baba sözünü takmadı

[35] Bata, arapça, hayır dua.

1460	Böydöy kuurup baarısın,	Zehirli örümcek gibi hiç birine bakmadan
	Ayabay sabayt baldardı,	Çok döverdi çocukları
	Kiçüübü çoñğo karabay,	Büyüğe küçüğe bakmadan
	Taymanbastan çır kılat,	Çekinmeden problem yaratırdı
	Taş menen urup torpoktun,	Taşla vurarak danayı
1465	Taza butun sındırat.	Sağlam butunu kırardı
	Katağandın tentegin,	Katağan çok yaramaz olduğundan
	Kalkı caman körüştü,	Halkı onu hiç sevmedi
	Tıyıp koy! dep, balañdı	Terbiye ver, diye çocuğuna
	Neçen colu keñeşti,	Bir çok defa geldiler
1470	Añday akıl keñeşti	Öyle akıl sözlerini
	Koşoy takır ukpadı,	Koşoy hiç dinlemedi bile
	Üygö kelbey köbünçö,	Çoğu zaman eve gelmeden
	Talaa tüzdö uktadı.	Kırlarda uyudu
	Kabarın ukkan Koşoydun,	Haberini alan Koşoy'un
1475	Aldınan kaçıp çıkpadı,	Önüne kimse çıkmadı
	Ayılda bala bakıra	Köydeki çocuklar
	Cürüştü erkin oynoboy,	Rahat oyun oynayamıyordu
	Koşoy cürdü een erkin,	Koşoy serbest geziyor
	Eç nerseni oyloboy,	Hiçbirşeyi düşünmeden
1480	Kök kümböz degen aymaktan	Kök kümböz denilen bölgeden
	Körkoo cırtkıç caraldı,	Çakal, yırtıcı hayvan ortaya çıktı
	Arı beri kattağan.	Yanından geçtiği zaman
	Cara tartıp adamdı,	Öldürürdü adamı
	Malın malday cayladı,	Hayvanları ziyan ederdi
1485	Canin canday cayladı,	Canlıları öldürürdü
	At-Başının içinde	At Başı'nın içinde
	Ketirdi ğo aylanı.	Çarelerini tüketti

[36] Bu bölüm asıl nüshada yok.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Çerikten çıkkan Surançı	Çerkez'ten çıkan Surançı
	Kelip Koşoy canına,	Geldi Koşoy yanına,
1490	Batına albay bir azğa,	Heyecanlanıp biraz
	Söz süylödü ağıla:	Söze başladı yavaş yavaş
	–Uktuñbu kabar, Koşoyum,	Duydun mu haberi, Koşoy'um
	Kök kümböz emne bolğonun?	Kök kümbözün ne olduğunu
	Bir koroo cırtkıç caralıp,	Bir sürü yırtıcı hayvan ortaya çıkıp,
1495	Eldin tiyip malına,	Halkın hayvanına dokunup,
	Ce mergender atalbayt,	Ve avlayanlar vuramadı
	Cetik baatır bara albayt	Kahramanlar gidemedi
	Azap tartıp oşondon,	Azap çekip ondan
	Korduk körüp çıdadık,	Horluk görerek dayandık
1500	Barsañ bolo al caka.	Gitsen olurdu o tarafa
	Caşta bolsoñ Koşoyum,	Genç olsan da Koşoy'um
	Baatırdığın sınadık,	Kahraman olduğunu denedik.
	Bul cerde cürüp esirip,	Bu yerlerde dolaşıp
	Kempir çaldı kordoboy,	İhtiyarlara horluk göstermeden
1505	Bala cigit adamdı,	Çocuk yiğit adamlara
	Basa kalıp zordoboy,	Onlara zulmetmeden
	Barıp körsöñ bolboybu?	Gidip görürsen olmaz mı?
	Baçağar körkoo cırtkıçtı,	Çakal yırtıcı hayvanın
	Söögün söpöt kılğanğa	Kemiklerini parçala
1510	Döögürsüp cürböy ayılda,	Boşuna dolaşana köyde
	Colukçu cırtkıç urğanğa!	Buluş yırtıcı hayvanla!
	Kökütüp aytıp surançı,	Ürküterek söyleyip Surançı
	Oynoo balaa Koşoydun,	Çocuk olan Koşoy'un
	Delebesin kozğodu,	Merakını artırdı
1515	Kıyın bolso körsün, dep,	Güçlü olsa görsün, diye,
	Korduk kılbay el curtka,	Zulmetmeden halka

	Cetpese alı ölsün dep,	Gücü yetmezse ölsün, diye,
	Caman oyun toptodu.	Kötü düşüncesini topladı
	Ceti caşar balanın,	Yedi yaşındaki çocuğun
1520	Cetik ele sanaası,	Fikren olgunlaşmayan düşüncesi
	Tüşünüksüz boluçu,	Anlamsız oluyordu
	Türpöy sözdün arası,	Bu sözün arası
	Surançının aytkanın,	Soranın söylediğini
	Namız kördü karaçı,	Namus gördü bak,
1525	Eç kimge aytpay bararın,	Hiç kimseye söylemeden gideceğini
	Bilgizbey üygö kabarın,	Bildirmeden evine haberini
	Kök kümböz közdöy col tartsa,	Kök kümböz tarafına yolculuk ettiğinde
	Tüşündü coosun tabarın.	Anladı düşmanını bulacağını
	Azık albay at minbey,	Yiyecek almadan ata binmeden
1530	Suu boylop Koşoy cönödü,	Su kenarından Koşoy gitti
	Çırpık kıyıp at mingen,	Ağaç kesip ata binen
	Oynoo bala çağında,	Oynak çocuk döneminde
	Koy degenge könöbü,	Vazgeç yapma diyene uyacak mı,
	Bağalek öydö türünüp,	Ayaklarını sıvayıp yukarı
1535	Cınaylak keede cügürüp,	Çıplak ayakla koşarak,
	Tikenek çömör kirgende,	Dikenler ayağına battığında
	Karap koyot üñülüp,	Bir şey olmamış gibi bakardı,
	Koluna alğan kural cok,	Eline aldığı silah yok,
	Bara catat coldo oynop,	Gidiyordu oynarak yolda,
1540	Ceegi menen özöndün	Kenarıyla mecranın
	Kubatka toluk kelgende,	Güçlenip olgunlaştığı zaman
	Başın cutar neçendin,	Başını keser çoğunun
	Ölümdü takır oyloboy,	Ölümünü hiç düşünmeden
	Bara catat şañdanıp,	Gidiyordu şanlı,
1545	Kanday kurğan çunak, dep,	Nasıl bir çocuk, diye,

	Ayağay candar tañğalıp,	Adamlar hayran kalıyordu
	Katağandın balası	Katağan'ın çocuğu
	Kelesoo bolup kalğanğo?	Deli olmuş!
	Baş ooğan caka bet alıp,	Kafası ne tarafa gitmek isterse
1550	Kete beret sandalıp	Gidiyordu düşünmeden
	Barba dep, tıyıp koyuğa,	Gitme, diye, yasak yapmaya
	Koşoydun barbay canına,	Koşoy'un yanına kimse gidemiyordu
	Kokus koyot mert kılıp,	Belki bir yerimizi kırar, diye,
	Tiygizseñ söz arına,	Dokunsan söz namusuna
1555	Kayda barsa colu baş,	Nereye gitse yolu açık,
	Kamarabağan sezbegen,	Vurdum duymaz hissetmeyen
	Cırtkıçtın cayın bildirgen,	Yırtıcı hayvanın yerini bildiren
	Surançı aytkan kep menen,	Soran söyleyen sözle,
	Bosoğodo korum taş,	Kapıdaki büyük taşın
1560	Cakındap Koşoy bardı emi,	Yanına Koşoy gitti
	Kızıl cayan bir cerdi,	Kan olan bir yeri
	Kızığın karap kaldı emi.	Merakla bakıyordu
	Tegeregin karasa,	Çevresine baktığında
	Bodo mal eti büt catat,	Büyük baş hayvan eti
1565	Arasında lokuyup	Aralarında büyük
	Bolcolsuz çoñ it catat,	Köpek yatıyordu
	Katarında kança it bar,	Çevresinde birkaç köpek de vardı
	Arasınan çoñ eken,	Arasında büyük olan
	Tay torpoktoy kölömü,	Öküz gibi bir köpek
1570	El aytkan söz oñ eken	Halkın dediği doğruymuş
	Adam cıtın sezgende,	Adamın kokusunu aldığında
	Kötörüldü komdonup,	Yerinden yavaşça kımıldadı,
	Coon moyunun buradı,	Kalın boynunu burdu
	Kere kulap töş carı,	Göğsünü kabartarak

1575	Kol salçuday oñdonup.	Saldıracak gibi hazırlanıp
	Kuyruğunun çoñduğu	Kuyruğunun büyüklüğü
	Baatır bala Koşoydu,	Kahraman çocuk Koşoy'u,
	Tañgaldırdı zorduğu,	Hayran kaldırdı
	Atırılıp kürüldöp	Saldırarak ses çıkarıp
1580	Azuu sala baştadı,	Azı dişi çalışıyordu
	Ceti caşar Koşoyuñ,	Yedi yaşındaki Koşoy'un
	Anısınan kaçpadı.	Yapacağından kaçmadı
	Burdap çalıp keterde,	Saldırırken çocuğa
	Kolu tiydi moynuna,	Eliyle boynundan tuttu,
1585	Kabıldı körkoo karışkır,	Tutuldu yırtıcı kurt
	Caş balanın oyununa,	Küçük çocuğun oyununa,
	Bir serpip bülküp alğanda	Bir tutup çektiğinde
	Caağın ayrıp taştadı,	Çenesini kopardı
	Teep belin omkorup,	Tekme atıp beline
1590	Tentek oyun baştadı,	Yaramaz oyun başladı
	Kançıktarı kınşılap,	Öbürleri ses çıkararak
	Tegerenip kaçpadı.	Çevresinden kaçmadı.
	Kol salam dep, kirgeni,	Saldırırım diyenleri
	Bir çapkandan çıkpadı.	Bir vuruştan çıkmadı
1595	Eptep tirüü kalğanı,	Canlı sağlam kalanları
	Toonu közdöy ıktadı,	Dağ tarafına kaçtılar
	Tıypıl bolup kırıldı,	Hepsini öldürdü
	Köptün cırtkıç duşmanı,	Çoğunun yırtıcı düşmanını
	El da tınçıp, mal tınçıp,	Halk da rahat, hayvan rahat,
1600	Cayluu bolup kalğanı,	Yerli olup kalanlar
	Katağanğa barğanı,	Katağan'a geleni,
	Kabarın bilgen adamdar	Haberini bilen adamlar
	Koşoydun kılğan erdigin	Koşoy'un yaptığı bu işi

	Tökpöy çaçpay süylöşüp,	Konuşuyorlardı aralarında
1605	Okuya kanday bolğonun,	Olayın nasıl olduğunu
	Ukkanda mınday coruktu,	Dinlediğinde böyle olayı,
	Et cürögü zırkırap,	Yufka yüreği sızlayıp
	Ne kündü calğız kördü, dep,	Ne gündü yalnız gördü, diye,
	Ayperi ene çırkırap:	Ayperi ana telaşlanarak
1610	– Katığün balam şok bolso,	-Katığün çocuğum şok olsa,
	Kolunda kural cok bolso,	Elinde silah yok olsa,
	Emne kündü kördü? dep,	Ne günü gördü? diye,
	Bir kan kuskur aytkan til menen,	Bir kan kusar söyleyen dil ile,
	Kuurağan çeçek öldü, dep,	Kuruyan çiçek öldü, diye,
1615	Kolomoluu kol barıp,	Hesapsız asker gönderip,
	Koyuştu ele ala albay,	Öldüremedi ele alamadan,
	Kişi cedi mal cedi.	İnsan yedi, hayvan yedi
	Aylasın koyduk taba albay,	Çaresini bulamadan,
	Caratkan özüñ koldo?! dep,	Yaradan kendin yardım et, diye,
1620	Calğızdın işin oñdo?! dep,	Yalnızın işini düzelt, diye,
	Kırk cigitin çakırıp,	Kırk yiğidini çağırıp
	Balbandarın barğın dep,	Kahramanların gidin, diye,
	Casayıl, çokmor, ay balta	Casayıl, Çokmor, Ay balta,
	Calpıñ kolğo alğın, dep,	Hepsini elinize alın, diye,
1625	Katağan berip buyruğun,	Katağan verdi emri,
	Attanışıp cönödü.	Ata binip gittiler,
	Kolomoluu kalıñ kol,	Hesapsız ordu,
	Koşoy, Koşoy ün salıp,	Koşoy, Koşoy diye bağırıp
	Kayda ketti çunak, dep,	Nereye gitti yaramaz, diye,
1630	Karı caşı izdeşip,	İhtiyarı genci arayıp,
	Ağını katuu suu boylop,	Su kenarına bakıp,
	Karaan körsö tikteşip	Bir şey görseler bakarak,

	Karmaşkan cerge keliptir.	Savaşın olduğu yere gelmişler
	Ar kaysı cerde çaçılğan	Her yerde dağılan
1635	Karışkırdın denesi.	Kurtun bedeni
	Terilerin buluptur,	Derilerini bulmuştur,
	Kolun koldoy culuptur,	Kollarını kol gibi koparmış,
	Kelse Koşoy kolotto,	Geldiğinde Koşoy orda,
	Oynop cüröt cay ğana,	Oynuyordu yavaşça,
1640	Karışkır maldın ölügü	Kurdun hayvanın cesetleri
	Toluptur uşul aylana,	Doluydu bu çevrede
	Köpçülük boldu ıraazı	Çoğunluğu bundan memnundu
	Koşoydun daana işine,	Koşoy yaptığı bu işten
	Tamşanıp kim kubanbayt	Kim bundan memnun olmasın
1645	Caş balanın küçünö.	Küçük çocuğun gücüne
	Uulun körüp eñgirep,	Oğlunu görüp şaşırıp
	Şumduktu kantip ceñdi? dep,	Yırtıcı hayvanı nasıl yendi? diye,
	Kabatır bolot Katağan,	Kaygılanıp Katağan,
	Bilgeninen bile elek.	Bildiğinden bilmediği
1650	İşteri köp turbaybı,	İşleri çok olduğunu
	Kiçinekey caş Koşoy,	Küçük genç Koşoy,
	Kırğın salıp taştaptır,	Öldürmüş hepsini
	Kim körüptür mındaydı,	Kim görmüş böyle bir şeyi,
	Balanı atka mingizip,	Çocuğu ata bindirip
1655	Baarı kayra tartıştı,	Hepsi geri döndüler
	Terisi bütün karışkır,	Derisi bütü kurdu,
	Teñdep töögö artıştı,	Deveye yüklediler
	Eldin baarın cınadı,	Halkın hepsini topladı
	Demöö ber, dep Koşoyğo,	Kuvvet ver, diye Koşoy'a,
1660	Cedirbey ettin semizin,	Yedirme etin yağlısını
	Kuturma ooru cutat dep,	Kudurma hastalığı bulaşır, diye,

	Ölügün maldın cıydırdı,	Ölmüş hayvanları toplattırdı,
	Örttöş üçün tokoyğo.	Yakmak için ormanda
	Cerdin betin tazalap,	Yerin yüzünü temizleyip
1665	Ava cıtın oñoltup,	Hava kokusunu düzeltip
	Carkırap canğa caz keldi,	Canlıya ilkbahar geldi
	Çöptör çığıp kıltıyıp,	Otlar gözüküp çıktı,
	Cibip toñdor eridi,	Buzlar eridi
	Toñup kalğan zıñkıyıp,	Donup kalan,
1670	Kelginder kanat kerişip	Göçmen kuşlar geldiler
	Ar türdüü kuş sayradı,	Her türlü kuş ötüyor,
	Türkün gülgö orondu.	Türlü gülle kaplandı
	Tüzü-döñü aymağı.	Düz düz olmayan yerler
	Koşoy bolso boy cetip,	Koşoy olgunlaşıp,
1675	On ekisinde üylöngön,	On iki yaşında evlenmiş,
	Baardık sıpat kelişip,	Çok sıfattan gelişip,
	Baardık işke könükkön	Çok işe alışmıştı
	Koşoyğo eli ıraazı,	Koşoy'a halkı razı,
	Kişi cok ağa terikken,	İnsan yok ona gücenen,
1680	Koluna alğan kamdanıp	Eline almış hazırlanıp,
	Bolğon bardık çarbanı,	Bütün imkanını hazırlayıp
	Caraker cana akılduu	Sevgi dolu ve akıllı
	Adamdın baarın teñ köröt.	Adamların hepsini eşit gören
	Elinin cok armanı.	Halkının yok arzusu
1685	Ötkön ketken ar türdüü,	Geçip giden her türlü
	Balalık kez esinde,	Çocukluk döneminde,
	Kündö bir maal ermektep,	Her gün bir defa eğlenerek,
	Cüröt cılkı çetinde,	Atların yanında dolaşıyor
	Çiderlenet toru bee,	Cilveleşiyor doru at
1690	Ketçüüdöy kuturup,	Gidecekmiş gibi kudurup,

	Booz canıbar kaykalap,	Gebe olan canavar,
	Arañ basıp çaypalat.	Zor yürüyüp sallanıyor.
	Cal kuyruğu tögülüp,	Yele kuyruğu dökülüp,
	Cakşı ekeni baykalat,	İyi olduğu belli oluyordu
1695	Koşoy beeni cay aydap,	Koşoy kısrağı yavaş alıp,
	Tüzöñ cerge alpardı	Düz yere götürdü
	Minip cürgön Ak surdu,	Bindiği atı Ak surdu,
	Eer kaşına kañtardı.	Eğer kaşından devirdi
	Kök cışañ çöptün üstünön,	Yeşil otun üstüne
1700	Oltura kalğan Koşoyuñ,	Oturan Koşoy
	Çıkanak cerge salıptır,	Yere uzanmış
	Ürgülöp közü ilinip,	Uyuklayıp göze ilişip
	Çırm etip uyku alıptır.	Uykuya dalmış

ER KOŞOYDUN TÜŞ KÖRÜŞÜ[37]
ER KOŞOY'UN RÜYA GÖRÜŞÜ

1705	Nuru çığıp cüzünö,	Nuru çıkmış yüzüne,
	Atası Katağanğa colukkan,	Babası Katağanla buluştu
	Kıdır[38] kirip tüşünö:	Hızır girip rüyasına:
	–Batadan balam caraldıñ,	-Hayırdan yavrum yaratıldı,
	Baktısı üçün adamdın,	Bahtı için adamın,
1710	Alakanday Kırğızdı,	Avuç kadar Kırgız'ı,
	Ardaktap kolğo alalğın,	Hürmetle ele aldılar
	Mingen atıñ caraşsa,	Bindiği atı yakışsa,
	Cooñ coldu toso albayt,	Büyük yolu kapatmadan,
	Özüñdü cakın tuuğan cok,	Kendisine yakın akraba yok,
1715	Bölök el akıl koşo albayt.	Başka bir fikir alamadan

[37] Bu bölüm diğer nüshada yok.

	Kööpaylık kılıp baykabay,	Çoğunluk farkına varmasın
	Cooñ sırıñdı bilbesin,	Gizli sırrını bilmesin
	Bolboğon cerden aldırıp	Olmayan yerden aldırıp
	Bozdon canıñ küybösün.	Bozdon canın yanmasın
1720	Azırkı tuulçu caş kulun	Şimdiki doğacak genç tay
	Aşkan tulpar mal bolot,	Aşmış atın mal olmuş,
	Özüñdön bölök minbesin.	Kendinden başkası binmesin.
	Başıña iş tüşköndö,	Başına iş düşünce
	Aybanda bolso tiygizet,	Vahşi olsa da değdiren,
1725	Kolunan kelgen cardamın	Elinden gelen yardımını
	Cakşılap bağıp asırap,	İyi besleyip bakmışlar,
	Canıñdan artık karmağın.	Canından artık tutmadan
	Cabırkap canıñ turğanda,	Yaralandı canından
	Cakşı at adam kanatı,	İyi at adam kanatı
1730	Oyuñdan takır çıkpasın,	Aklından hiç çıkmasın
	Atañdın aytkan sanatı,	Babanın söylediği sanatı,
	Meŋ kaltırğan toru bee,	Benim kaldırdığım doru kısrak atı
	Kambar ata mal ele,	Kambar Ata mal imiş
	Kayberen menen calğaşkan,	Geyikler ile yaraşan
1735	Kasiyeti bar ele,	Kıymeti var idi,
	Koş maymak ala tuyağı,	Özelliği olan ala gökçe,
	Tukumu ele tulpardın.	Soyundan gelmiş yörük at.
	Karcaluunu tuybağan,	Yorulmayı bilmeyen,
	Uçkan kuş menen carışıp,	Uçan kuş ile yarışıp,
1740	Küçünö küçü sıybağan,	Gücüne güç sığmayan,
	Çu! Dep ceelikken	Çu! diye nefes nefese kalıp
	Namızdansa eelikken,	Mahmuzlansa ciddileşen
	Anık külük kasaba,	Tam koşan kızdırma,

[38] Kıdır, Hızır

	Tabı menen semirgen,	Tapına ile besili,
1745	Aldına cılkı salbağan,	Önüne at çıkartmayan,
	Arzuu menen çıkkan mal,	Arzu ile çıkan mal,
	Kambar corson tukumu,	Kambar corson soyundan,
	Karma balam uşunu,	Tut çocuğum şunu,
	Berip daana işarat,	Verdi tam işaret,
1750	Közün açsa canda cok,	Gözünü açsa yanında yok,
	Çındap Kıdır colukkan,	Gerçekten Hızır buluşmuş,
	Kumarlanat kıl şok,	Hayret etti o yaramaz
	Karasa kaptal canında,	Baktı yan tarafından,
	Tor bee turat kulundap,	Kalabalık kısrak at tayları,
1755	Enesin eemp telçigip,	Annesini emiyor adım atmaya çalışıp
	Kulunu turat muluñdap,	Tay duruyor maltay gibi,
	Uzun şıyrak tuyaktuu,	Uzun bacaklı gökçe,
	Kıyğan kamış kulaktuu,	Kesmiş kamış kulağı,
	Eki közdön şam küyöt,	İki gözünde ışık yanıyor,
1760	Kanatı bar sıyaktuu,	Kanatları var gibi,
	Cal kuyruğu tögülöt	Yelesi kuyruğu dökülüyor
	Kökürögü dañkayıp	Göğsü geniş
	Soorusu cayık törsımal,	Sağrısı geniş alan gibi
	Cambaşınan bölünüp,	Kalçasından bölünüp,
1765	Kolun, sanın karasañ	Koluna, bacağına bakarsan
	Kopşop somdop koyğondoy,	Ayrı ayrı koymuş gibi
	Uzun moyun kuyma baş,	Uzun boylu dökme baş,
	Caltırağan toru cün,	Parlayan doru yün,
	Altın menen kümüştün,	Altın ile gümüşün,
1770	Zergerinen bolğondoy	Kuyumcusu gibi oldu
	Barıp Koşoy karmadı	Gidip Koşoy tuttu
	Et cürögü ezilip,	Yufka yüreği ezildi

Een kulunğa kezigip,
Közü başın cıttap,
Murdun moynun töp cıttap,
Berilip Koşoy kulunğa,
Ömürün büt arnadı,
Kubanğandan kişenep,
Boyun alıs kaçırbay,
Cakşı körsö mal dağı,
Kulak başı kıymıldap,
İmerilip al dağı.
Adamğa malda berilip,
Anık meerim tögülüp,
Keleçegi tağdırlar,
Ekөönө bir körünüp,
Künügө kelip bir ubak,
Kulundun kelip canına,
Erkeletip oynotup,
Köz salıp cürdü malına,
Cıluu kündün meerimi,
Talıkşıtıp Koşoydu,
Boyuna ısık tartı ele,
Mağdırap Koşoy ısıkta
Çoñ uykuğa battı ele.

Tek tayı görmüştü
Gözünü başını koklayıp çok,
Bıyığının boynunun her yerini koklayıp,
Kendini vermiş Koşoy taya,
Ömrünü hep verdi,
Sevincinden kişnedi,
Boyunu uzak kaçırmadan,
İyi görürse malı da,
Kulak başı kıpırdayıp,
Eğilip baktı.
Adama mal vermiş,
Tam şefkati dökülüp,
Geleceğin kaderleri,
İkisine bir görünüp
Günü gelmiş bir vakit,
Tayın gelip yanına
Sevdi onunla oynadı,
Göz kulak oldu malına
Sıcak günün şefkati
Neşelendirdi Koşoy'u,
Boyuna sıcak çekti,
Köşülüp Koşoy sıcakta
Derin uykuya dalmıştı

ER KOŞOYDUN KARA KUŞTU İZDEP ÇIĞIŞI[39]
ER KOŞOY'UN KARA KUŞU BULMAYA ÇIKIŞI

Asmandan kün caap dıbırap,
Gökyüzünden yağmur atıştırıp,

[39] Bu bölüm asıl nüshada yok.

	Aybattuu ün uğulat,	Heybetinden seş duyulup
	Kara bulut serpilip,	Kara bulut serpilmiş,
1800	Kaydanğan kanat termelip,	Kocaman kanat çırpınıp,
	Çoñ çengeldi salıptır,	Büyük pençesini açmıştır,
	Eemp catkan tor beenin,	Emen çok kısrakların,
	Kulunun eñip alıptır,	Tayını yanına almıştır
	Zımırılıp Kara kuş,	Koşturup Kara kuş
1805	Körünbös colğo çabıptır,	Görünmeyen yola çıkmıştır,
	Kişenep tor bee çıñırıp,	Kişneyen atlar bağırıp,
	Uktap catkan Koşoydu,	Uyuduğunda Koşoy'u,
	Çançıp tişten ouğotup,	Ezdi dişinden uyandırdı,
	Aytayın dese tili cok,	Söyleyin diyecek dili yok,
1810	Alıp ketti, dep, kulundu,	Aldı kaçtı, diye, tayı,
	Kuştun çoñu Zımırık[40]	Kuşun büyüğü Zımırık
	Çoçup turğan Koşoydun,	Sıçrayan Koşoy'un,
	Köñülü caman bölünüp,	Gönlü yaman oldu bölündü,
	Kara bulut astında,	Kara bulut altında,
1815	Kaldaytıp kulun kötörgön,	Kocaman tayı kaldırdı,
	Alp kara kuş körünüp,	Yiğit kara kuş göründü,
	Kara közüm kaşay, dep,	Kara gözüm kör olsun! diye,
	Meni kuday urğanda,	Beni Allah vurduğunda,
	Kapaluu Koşoy sögünüp;	Üzüntülü Koşoy küfürlü;
1820	Tayıma nokto tartsamçı,	Kuluna kayış taksam diye,
	Çılbırın kolğo artsamçı,	Dizgini ele alsaydım,
	Kıyla beenin kulunun,	O kadar kısrak atlarım,
	Kara kuş alıp cürüüçü,	Kara kuş alıp giderse,
	Mınday müşkül boloorun,	Böyle zorluk olursa,
1825	Muruntan Koşoy bilüüçü,	Önceden Koşoy biliyordu,

[40] Farsların "simurg" diye adlandırdıkları bir kuş, kahramanların koruyucusu

Kınık alğan Kara-kuş,
Kıraandığın bilgizdi.
Kaytarıp catkan Koşoyuñ,
Kulunun kuşka ilgizdi,
Küymöngön köp elime,
Emne? Dep coop berem, dep,
Kantip aytam uyalbay,
Uktap kalğan elem, dep,
Temirden tayak alayın,
Kuş uçkan cakka barayın.
Tamanım çor bolğonço,
Cöö cürüp kuştu tabayın,
Tirüü bolso kulunum,
Koyunuma alıp bağayın,
Kapa bolğon Koşoyuñ
Kuş ketken caktı bet alıp
Küyügö çurkap cönödü,
Bilbey kaldı Koşoydu,
Toru beeden bölögü.
Öñgül-döñgül karabay,
Ölömün dep sanabay
Kara toonu kırkalap,
Barıptır daba beline,
Taanıbas kurtka cerine,
Eç adamğa ün katpay,
Coluksa dağı köbünö,
Butunda çokoy cırtılıp,
Üstündö kiyim tıtılıp,
Soğonçoğun taş kesip,

Alışmış olan Kara kuş,
Kurnazlığını bildirdi.
Nöbet tutan Koşoy'un,
Tayını kuşa aldırdı,
Halkıma ne diyeyim, diye,
Ne diye cevap vereceğim, diye,
Nasıl söylerim utanmadan,
Uyuyakalmışım, diye,
Demirden gökçe alalım,
Kuşun uçtuğu tarafa gideyim.
Tabanım nasır olana kadar
Yaya gidip kuşu bulayım,
Canlı olsa tayım,
Koynumda besleyeyim,
Üzüntülü Koşoy'un
Kuşun gittiği tarafa yönelip
Yorularak koşmaya başladı,
Farkına varmadı Koşoy'u,
Toru kısrak attan başkası.
Dağa taşa bakmadan,
Ölürüm diye saymadan
Kara dağın arasından
Yetişmişti tam beline,
Tanımayan Kurt'ka yerine,
Hiç kimseye seslenmeden,
Karşılaştı çoğunluğa,
Ayağındaki çarık yırtılıp,
Üzerindeki kıyafet yırtılıp,
Topuklarını taş kesmiş,

1855	Kanı çığıp sızılıp,	Kan çıkıyor sızılıp,
	Açkadan köz tunarıp,	Açlıktan gözü kararıp
	Keede köönü buzulup,	Bazen gönlü bozulup,
	Körüngön aska too koyboy,	Görünen dağ taş bırakmadan,
	Meltiregen zoo koyboy,	Yüksek dağ bırakmadı,
1860	Kayberen cürgön cer menen,	Hayvanların koruyucusu geçmiş yerlerden,
	Arkarlar cürgön tör menen,	Tekelerin geçtiği dağların,
	Canın taştap izdedi,	Canını bırakıp aradı,
	Cabır tartkan kulundu,	Yorulmuş olan tayın,
	Ala Mışık aska- too,	Ala Kedi dağ taşın,
1865	Atı biyik kaşka zoo,	İsmi yüksek kayalar,
	Cumğaldağı miñ teke,	Cumğal'daki bin teke,
	Talasta bürküt uyağa,	Talasta şahin yuvası,
	Talbay baarın kıdırdı,	Yorulmadan gezdi hepsini
	Uçkan kuşka köz salıp,	Uçan kuşa göz kulak oldu,
1870	Köpkö tiktep köz talıp,	Uzun uzun baktı gözünü daldırıp,
	Kıtaylardın kırka too,	Çinlilerin sıra dağları,
	Kırğızdan kıyla cerdegi,	Kırgızlardan uzak yerdeki
	Köz cetken cerin karadı,	Gözü yetecek kadarına baktı,
	Tügöngöndöy köründü.	Bitmiş gibi göründü.
1875	Koşoyğo cerdin tanabı.	Koşoy'un yerini bilir mi?
	Azığı cok Koşoydun,	Azığı bitmiş Koşoy'un
	Koluna tiyse canıbar,	Eline geçse canavar,
	Otko kaktap köbün cep,	Ateşe şişleyip çoğunu yedi,
	Kozu karın, ışkın, çöbün cep,	Mantar, otları yedi,
1880	Eki cıl kündü ötkördü.	İki senelik günü geçirdi.
	Too taşta cürüp tentirep,	Dağda taşta kaldı avare,
	Bir kulundu kudayım,	Bir tayımı Allah'ım,
	Berbedi nege ençilep,	Vermedi niye adak olsun,

Ubara tartıp aç bolup,
Karcalbay bardı köp cerge,
Arpanın cerin büt artıp,
Aylanıp keldi Ak-Belge,
Akırın aşıp cönödü,
Aldında calpak kıyanı,
Çatır-Köldü bet alıp,
İzdedi şumkar uyanı.
Kamışı kalıñ cer eken
Kamıştın içi toltura,
Kara kulak şer eken,
Karışkırı kabışkan,
Kamandarı çalışkan,
Tülkülörü coyloğon,
Colborsu coldo oynoğon,
İlbesinge toluptur,
Mınday cer eç bolboğon,
Ördögü kazı karkıldap,
Köldö kuusu carkıldap,
Tünök alğan türkün kuş,
Badaldan elik bakırıp,
Balpaya tartkan ayusu,
Bala suurdu kaçırıp,
Kaşkulağı kaşınıp,
Kamañ çöösü caşınıp,
Biyikte turğan ilbirsi,
Too tekege asılıp,
Arkar kulca eñilip,
Adırdan çurkap körünüp

Zahmet çekti açlık çekti,
Yorulmadan gitti çok yere,
Arpanın yerini hep yükleyip,
Dönüp geldi Ak Bel'e
Sakin gitmeye başladı,
Altındaki alçak atı
Çatır Göl tarafına yöneldi,
Arıyordu kuş yuvasını.
Kamışı kalın yerleşmiş
Kamışın içi dolmuş,
Kara kulak kötü imiş,
Kurtlarla kapışmış,
Domuzları çalmıştı,
Tilkileri kırdı,
Aslanları yolda oynayan,
Kuşlara dolmuştur,
Öyle bir şey olmamış,
Ördeği kazı gagalayıp,
Gölde kuğular parlayıp,
Her çeşit kuş türü,
Fundalıktan karaca bağırıp,
Geniş yapılı ayılar,
Yavru dağ sıçanı kaçırdı,
Porsukları kaşınıyor,
Domuz, çakal saklanıp,
Yüksekteki aslanı,
Dağ tekesine saldırıp,
Dişi tekeler eğilip,
Ovadan koşarak görünüp

	Daam tartsañ cerdin cemişi	Tadına baksan yerin yemişine
	Turğan kezi tögülüp	Tam zamanı dökülüp
1915	Karağan, çetin, karağay,	Çam, üvez ağacı, köknar,
	Butakta sayrap bulbulu,	Dalında ötüyor bülbülü,
	Toñkuldak boz çımçıktar,	Ağaçkakan boz kuşlar,
	Ün tuurap torğoy kurğuru,	Ses verip tarla kuşu ötüp
	Uluu toonun başında,	Ulu dağın başında,
1920	Uları ündü çığarıp,	Ular ses çıkartıp,
	Toodaktı körüp ottoğon,	Deve kuşunu görüp otlayan
	Torulat kuşu buralıp,	Torulat kuşu eğilip,
	Barğanda Koşoy turabı,	Gidince Koşoy durur mu?
	Karadı şumkar uyanı,	Baktı sungur yuvaya,
1925	Kulundu alğan Kara kuş,	Tayı götüren Kara kuş,
	Uşul cerde sıyağı,	Bu yerde tahminen
	Cürögü sezip enteñdep,	Yüreği sezip heyecanlı
	Tübünö keldi askanın,	Dibine geldi kayanın,
	Tügöngön kuştu körsöm, dep,	Lanet olası kuşu görürsem, diye,
1930	Tünögü kaysı catkanın.	Yatağı hangisidir
	Bir cakta bürküt tañşısa,	Bir tarafta şahin öterse,
	Şumkarlar uçup şuuldayt,	Sungurlar uçar gürültülü,
	Köptügünön kuştardın,	Çokluğundan kuşların
	İlbesinderdi kötörüp,	Aslanları kaçırıp,
1935	Eç bir dobuş uğulbayt,	Hiçbir ses duyulmaz,
	Biri kelip bir ketet,	Biri gelir, biri gider,
	Karap turğan Koşoydun,	Bakıyordu Koşoy'un
	Et cürögün zildetet.	Yufka yüreği ezilir.
	Tüş oop kalğan mezgilde,	Öğle vakti geçtiği sırada
1940	Kara bulut kaldaydı,	Kara bulut büyüyüp,
	Kölökkö cerge tüşürüp	Gölge yere düşüyor

Kerilgen kanat daldaydı.
Kanatının ilebi,
Payda kıldı şamaldı,
Taşta olturğan Koşoyuñ
Körsö kanday kılam, dep,
Tappay kaldı amaldı.
Bir aylanıp Kara kuş,
Zookanın kondu başına,
Cantalaşıp caş Koşoy,
Caşındı korum taşına,
Şañşıp alı Kara kuş,
Sezgendey bir iş saktanıp,
Kanatın serpti uçmakka,
Tumşuğun taşka bek canıp,
Kötörülüp cönödü,
Dobuşunan şaamaldan,
Kürgüröp şumkar örönü,
Bayqap kördü Koşoy da,
Kara kuş kayra kelbesin,
İzdep ketti körünöt,
Özünö taandık ilbesin
Askanın conun bet alıp,
Akırın cığa baştadı,
Orto cerge barğanda,
Çapanın çeçip taştadı,
Epçildik menen alışıp,
Cetti uyağa cakındap,
Kara kuş kelip kalat, dep,
Cürögü soğot lakıldap,

Gerilen kanat kaçırıp
Kanadından kaçırıp,
Fayda etti rüzgarı,
Taşta oturan Koşoy'un
Görürse nasıl yaparım, diye,
Bulamadı çareyi.
Bir dönüp Kara kuş,
Kayanın başına kondu,
Aceleden genç Koşoy,
Saklandı büyük taşa,
Ötmeye başladı Kara kuş,
Sezmeye başladı saklanıp,
Kanadını kaldırdı uçmaya
Gagasını taşa sıkı tutup,
Kalkmaya yöneldi,
Sesinden rüzgarın
Gürültülü sungurlar mekanı,
Dikkat edip gördü Koşoy da,
Kara kuş tekrar dönmesin,
Aramaya gitti gibi,
Kendisine tanıdık aslanı
Kayanın tarafına yön alıp,
Yavaşça tırmanmaya başladı,
Tam orta yere gelince,
Cepkeni çıkarttı,
Titizlikle alıp,
Yetişti yuvaya yakınlaşıp,
Kara kuş gelir, diye,
Kalbi küt küt çarpıyor,

Üñkürdün içi çoñ eken,
Sööktör catat cıyılıp,
Kulundun söögün taba albay,
Tiktedi köpkö kıyılıp,
Uyada sarı ooz balapan,
Oozun açıp umtulat,
İlbesindin ar türdüü,
Teri cünü kulpunat,
Dayını takır şegi cok
Tarptardın baarın karasa,
Ağa okşoş teri cok.
Uşul zoonu cerdegen
Alp Kara kuş zımırık
Cılına mında tukumdap
Balapandarın uçurup,
Koluna tiyse oşonu
Alıp kele catkanda
Kün turat eken buzulup,
Üñkürdün için karasañ
Neler barda neler cok
Kaalağandın tabasıñ,
Kara kuşka kabılsañ,
Balaketke kalasıñ.
Tañğak-tañğak böz catat
Kurttap ketken et catat,
Sööktörü şaldırap,
Adamdın catat denesi.
Arkan, nokto çıktalar,
Töösü ölgön cük turat.

Mağaranın içi büyükmüş,
Kemikler yığılıp,
Tayın kemiğini bulamadı,
Daldı baya bakınıp,
Yuvada sarı ağız pehlivan,
Ağzını açıp bakıyor,
Aslanların her türlüsü
Deri yünleri rengarenk,
Belli büsbütün hiç ses yok
Leşlere bir bakınca
Ona benzeyen deri yok
Bu kayaya yerleşen
Kahraman Kara kuş Zumuruk
Her sene burda çoğalıp
Yavrularını uçurup,
Eline geçerse onu
Getirdiğinde
Güneş başladı bozulup,
Mağaranın içine bakarsan
Neler var, neler yok
İstediğini bulursun,
Kara kuşa rastlarsan,
Belanı bulursun.
Yığın yığın bez var
Kurtlanan etler var
Kemikleri çatırdayıp
Adamın vücudu var
Halat, yular ve çıtalar,
Devesi ölmüş yükü var.

2000	Esepteseñ ar türkün	Hesaplarsan her türlü
	Dür dünüyö büt turat.	Türlü türlü eşya bütün durur.
	Alp Kara kuş tügöttün	Bahadır Kara kuş bitirmiş
	Kılbağanı cok eken.	Yapmadığı yok imiş
	Ündöböstön baarısın,	Seslenmeden hepsini
2005	Körüp cürdü er Koşoy,	Gördü Er Koşoy,
	Kuşta bolso tügöttün,	Kuşta olmuş hepsinin,
	Casağanı zor eken	Yaptığı zor imiş
	Tili bolso bul kuştun,	Dili olsa bu kuşun
	Adam bolup kalçuday	Adam olurdu belki de
2010	Uşul caktan kor eken	Bu bakımdan zor iken
	Adam tappas ookatı,	Adam bulmaz eşyayı,
	Alıp kele beriptir,	Getirmiştir bir sürü
	Balapandardın aldına,	Bahadırların önüne
	Baardığın tögüptür.	Herşeyini dökmüştür.
2015	Sarı ooz balapandarın	Sarı ağız bahadırların
	Artık körüp canınan	Fazla görüp canından
	Kuşta bolso baldarın,	Kuşta olsa çocuğun
	Artık körüp baarınan	Fazla görüp canından
	Koşoy emi şaşılıp,	Koşoy şimdi aceleden
2020	Balapandardın biröönü	Bahadırların birisini
	Alıp üygö barsam, dep,	Alıp eve gitsem, diye,
	Niyetin buzup turğanda	Niyetini bozduğunu
	Canınan Kıdır coluğup	Yanına Hızır karşılaşıp
	Koldop alıp Koşoydu:	Kolladı Koşoy'u:
2025	–Koy balam buğa bulğanba?	- Yapma oğlum buna bulaşma?
	Adam alsa bulardı,	Adam alırsa bunları
	Kara Kuş tapka kelbegen,	Kara kuş iknaya gelmedi,
	Tapka kirse Kara kuş,	İknaya gelirse Kara kuş,

	Kas bolot bakkan er menen	Düşman olur bakan halk ile
2030	Közün çukup kanın cep,	Gözünü oyan, kanını yiyen
	Koştoşup ketet el menen	Vedalaşıp gitti halkı ile
	Dem berip koldon cetelep,	Şifa verip elden tutup,
	Uyadan çıktı eköölöp,	Yuvadan çıktı ikisi,
	Askanın üstü cayıkça,	Kayanın üstü genişçe
2035	Karıya turup kep aytat:	İhtiyar durup söz söyler:
	–Taalayluu külük Taytoru,	- Mesut yörük atı Taytoru,
	Aman balam, dep, aytat,	Aman oğlum , diye, söyleyip,
	Koldon kelgen cardamım	Elden gelen yardımımı
	Alp Kara kuş alıp kelip,	Alp Kara kuş getirip,
2040	Uyasına salğanda	Yuvasını kurunca
	Iğıp taap alğamın.	Çaresini bulmuştum.
	Bul ıldıy kirip barasıñ,	Buradan aşağı gideceksin,
	Tulparıñdı tabasıñ!	Kanatlı atı bulacaksın!
	Munu aytıp Kıdır cok boldu,	Bunu söyleyip Hızır kayboldu,
2045	Teektep ıldıy baskanda,	Sessizce aşağıya yürüdü,
	Teñdeş cok toru at turat,	Eşi yok doru at duruyor,
	Carkıldağan ayak ay tuyak[41]	Parlayan ayağı ay gökçe
	Kunduz cünü kulpunat,	Kunduz yünü rengarenk,
	Taytorunu körgöndö	Taytoru'yu görünce
2050	Taanıp Koşoy umtulat,	Tanıyıp Koşoy yöneldi,
	Toru da körüp Koşoydu,	Doru da görüp Koşoy'u
	Tozoñdu toodoy sapırdı,	Tozu dağ gibi savurdu,
	Sağınıçtuu ün menen,	Sevinçli ses ile,
	Kişenep kelip asıldı,	Kişneyip gelip asıldı,
2055	Canıbardın tim ele,	Canavardan imiş,
	Közünön caşı tögüldü,	Gözünün yaşı döküldü,

[41] Ay tuyak, kurban edilecek at

	Adamday bolup ıylasa,	Adam gibi ağlarsa,
	Asıl Koşoy berendin,	Asıl Koşoy zavallının
	Öpkö booru ezildi.	Ciğeri, dalağı ezildi.
2060	Eki cıldan ber karay,	İki yıldan bu yana,
	Eki ayak adam körbögön	İki ayak adam görmedi
	Azoolonboy canıbar	Saldıran canavarın
	Körüştü Koşoy er menen	Görüştü Koşoy er ile
	Taytoru Koşoy körüşüp,	Taytoru Koşoy görüşüp,
2065	Köölbüp[42] közdön ötüşüp,	Gözünden yaş dökülüp gözden geçtiler
	Kumarları taradı.	Hasretleri giderdi
	Alkap cattı peylinen,	Hayır dua edip ahlakına
	Kara kuştan torunu,	Kara kuştan dorunu
	Kutkarğan Kıdır avanı,	Kurtaran Hızır ağanı,
2070	Sın sıpatı kelişip,	Karakter sıfatı gelişip,
	Tolğon eken Taytoru,	Dolmuş Taytoru,
	Alıska çapsa arıbas,	Uzağa giderse yorulmaz,
	Altı ay minse talıbas,	Altı ay ata binerse yorulmaz,
	Bar kayratı taşkındap,	Bütün kuvveti artıp
2075	Cürüp ketçü türü bar	Gidecek gibi görünüp
	Mañdayınan karasañ	Alnından bakarsan
	Nakta tulpar sürü bar	Tam da kanatlı at tipi var
	Canıbardı noktolop,	Canavarı dizginleyip
	Akırın ıldıy cetelep,	Yavaşça aşağıya doğru
2080	Biyik toonu kırkalap,	Yüksek dağların dizilip,
	Tepçiy basıp tötölöp,	Yavaşça yürüyüp hareket edip
	Öcörlönüp talıkpay,	İnatla yorulmadan,
	Taytorunu tapkanı,	Taytoru'yu bulduğunda,
	Akşumkar alğan biyik zoo,	Aksungur'un aldığı yüksek kaya

[42] Ağlamak manasında kullanılır.

2085	Aylanıp ötüp askanı,	Etrafından geçip kayanın
	İlbesin tolğon Çatır-Köl	Aslanlar dolmuş Çatır Göl,
	Cerden taptı torunu,	Yerden buldu torunu
	Ördök, kaz kuşun oynoğon,	Ördek, kaz, kuşlar oynayan
	Köldön taptı torunu.	Gölden buldu torunu.
2090	At çarçasa baspağan,	At yorulursa yürümez
	Ördön taptı torunu.	Hendekten buldu torunu
	Kınadığo kıylağa,	Zorlandı oldukça
	Baatır balban Koşoydu,	Cesur pehlivan Koşoy'u
	Bul torunun coruğu.	Bu dorunun yaptığı
2095	Üstünö minip bastırsañ,	Üstüne binip yürürsen
	Baltır et sanı balaktap,	Baldır etli bacağı sallanıp
	Meerim corğo cürüştö,	Şefkatli, rahvan yürüyüşünde,
	Cürüp ketti şalaktap,	Yürüyüp gitti sallanıp
	Körktüü başı mañkañdap,	Güzel başını büyütüp
2100	Keñ soonu dañkañdap,	Geniş gövdesi kabarıp
	Maymak tuyak könöktöy,	Eğri tırnağı kocaman
	Közü tereñ çelektey,	Gözü derin kova gibi,
	Kolottoğu üñkürdöy.	Çukurdaki mağara gibi
	Tanooloru derdeyip,	Burun delikleri büyüyüp
2105	Kıyğan kamış kulaktuu,	Kesilmiş kamış gibi kulağı
	Eki karış serbeyip,	İki karış serilip
	Bir özünö körk berip,	Bir kendisine güzellik verip
	Cal kuyruğu tögülgön	Yelesi dökülen
	Kabırğa söögü kark bolup,	Kaburga kemiği çok olup
2110	Tolğon eken semirip,	Dolmuş etli, yağlı
	Kolomoluu kol menen.	Hesapsız el ile
	Aşuusu tataal col menen,	Geçitleri zor yol ile
	Minçü toru boluptur	Bineceği doru olmuştur

	Azamat er minse asırap,	Yiğit er binerse (atı) terbiye edip
2115	Ara cerge kaltırbay,	Ara yere bırakmadan
	Cürçü toru boluptur	Hizmet edecek doru at olmuştur
	Top külüktün içinen,	Hızlı koşanların içinden
	Çığuuçu toru boluptur.	Kazanacağı doru olmuş
	Er Koşoyğo uşul at,	Er Koşoy'a bu isim
2120	Baktısına konuptur.	Bahtına konmuş
	Kasaba cooğo attansa	Düşmana karşı çıksalar
	Barçu toru boluptur,	Gidecek olan dorunun
	Döölör menen betteşse	Develer ile karşılaşsa
	Namızın koldon çığarbay,	Namusunu kaybetmeden
2125	Alçu toru boluptur.	Alacak doru olmuştur
	Taytoru mingen er Koşoy,	Taytoru'ya binen Er Koşoy
	Arpanı tegiz aralap,	Arpanın üstünden geçip
	Çatır-Köldön col tartıp,	Çatır Göl'e yol alıp
	Aylın közdöy sabalap.	Köyüne doğru yaklaşıp
2130	Kele cattı süyünüp,	Geliyordu sevinerek
	Aşuu aşıp bel menen,	Geçidi aşıp tümsek ile
	Betege çöbü buralğan,	Kırları, otları çoğalan
	Belgilüü aydıñ cer menen,	Bilinmiş açık yer ile
	Kara-Suuğa keç kelip,	Kara Su'ya geç geldi
2135	Uçuraşıp körüştü.	Kavuşup görüştüler.
	Ata-ene, süygön teñ menen.	Ana baba, seven eşit ile
	Koşoydun daynın ukkanda,	Koşoy'un haberini duyunca
	Çoğulup keldi çurkurap,	Toplanıp geldi gürültülü
	Uşul eken el degen,	Bu imiş halk dediğin
2140	Taytorunun artınan,	Taytoru'nun arkasından
	Ketken Koşoy keldi, dep,	Giden Koşoy geldi, diye,
	Eles albay ötköndü,	Hatırlayamadı geçen günü

	Bizge kuday berdi, dep,	Bize Allah verdi, diye,
	Taytoru menen Koşoyğo	Taytoru ile Koşoy'a
2145	Kubanğandan Katağan,	Sevincinden Katağan
	Tülöö casap toy berdi.	Düğün yapıp toy verdi
	Kaada salttı belgilep,	Örf, adeti geleneği
	Daynı cok ketken tay izdep,	Habersiz giden tay aramaya
	Koşoydon kalğan tüñülüp,	Koşoy'dan kalan umudu kesilip,
2150	Balam cindi boldu, dep,	Yavrum cinli oldu, diye,
	Cakın turğan kıtaylar	Yakın duran Çinliler
	Calğız cürgön adamdı,	Yalnız olan adamı,
	Caylap köömp koydu, dep,	Öldürüp gömdüler, diye,
	Tüñülgönü köp bolğon,	Umudunu kestiği çok oldu,
2155	Enekesi Ayperi,	Annesi Ayperi,
	Calğız uulum öldü, dep,	Yalnız oğlum öldü, diye,
	Ölöyün, dep, ölö albay,	Ölürüm, diye, ölemeden
	Cürök küyüp ört bolğon.	Yüreği yanıp ateş olmuş
	Mintip toru cetelep,	Böylece doru getirip,
2160	Kelerinen tüñülgön,	Geleceğinden umutsuzdu,
	Katağan elin kötörüp,	Katağan, halkını kaldırıp
	Kulak uğup köz körgön,	Kulağın duyduğu, gözün gördüğü
	Cerdin baarın izdetip,	Her tarafı arattırıp
	Uyku cok, kün-tün cügürgön,	Uykusuz gece gündüz koşturup
2165	Layının bilbey daldırap,	Haberini bilmeden avare,
	Söz süylöböy caldırap,	Konuşamadan dalıp
	Olturup kalğan daldayıp,	Oturuyor, avare avare
	Taytoru minip Koşoy,	Taytoru'ya binip Koşoy,
	Kirip keldi barbayıp,	Girip geldi kabarıp
2170	Kubançıktan ata-ene.	Sevinçten anne baba
	Toy bergeni ep bolup,	Toy vermeye hazırlanıp

	Uçuraşkanı Koşoyğo,	Görüşmeye Koşoy'la
	Kelgen adam köp bolup.	Gelen adam çok oldu
	Moñoldor, çerik baş koşup,	Moğollar ile Çerkezler beraber
2175	Ötkön ketken söz bolup,	Geçmişten söz edip
	Küülönüşüp baarısı,	Kızıp hepsi
	Aksakal caşı karısı,	Aksakalı, genci, yaşlısı
	Koluna tiydi köründü,	Eline geçmiş göründü,
	Coğolğon Koşoy kelgende,	Kaybolan Koşoy gelince,
2180	Calpı elinin namızı.	Bütün halkın namusu.
	Bul Koşoydun ketkeni.	Bu Koşoy'dan gitmişti.
	Beker emes eken, dep,	Sağlam değil imiş, diye,
	Taytoru buudan tayına,	Taytoru yörük tayına
	Cürgön tura keseldep,	Olan çağı serseri
2185	Körgön adam torunu,	Gören adam dorunu
	Çın tulpardın özü eken,	Gerçek kanatlı atın kendisi diye
	Baylap al deşip bekemdep,	Bağlayan diye sağlamlaşıp
	Akıl aytkan dağı bar.	Akıl verenler var
	Cer too taştı aralap,	Yer, dağ, taşı aralayıp,
2190	Cöö basıp taman caralap,	Yaya yürür tabanı yaralayıp,
	Emgegi üçün Koşoydun,	Emeği için Koşoy'un
	Tirüü kalıp it kuştan,	Hayatta kalır ölmeden
	Kabılıptır canıbar,	Kurt, kuş onu yemeden,
	Añız kılıp köpçülük,	Meraktan çatlayacak oldu topluluk
2195	Angeme cayın kozğoşup,	Hikaye yönünden söz açıp,
	Bala balban Koşoydun,	Çocuk pehlivan Koşoy'un
	Köktügün cana erdigin,	Gençliğini ve yiğitliğini
	Comok kılıp toptoşup,	Masal yaptı toplayıp

	KOŞOYDUN HAN BOLUŞU[43]	KOŞOY'UN HAN OLUŞU
2200	Tilekti kuday berdi, dep,	Dileği Allah verdi, diye
	Tentigen Koşoy keldi,dep,	Gezen Koşoy geldi, diye
	Çoğultup elin Katağan,	Topladı halkı Katağan
	Karılar menen süylöşüp,	İhtiyarlarla konuşup,
	Bermek boldu handığın,	Verecek oldu hanlığını
2205	Elime balam baş bol! dep,	Oğlum, halkıma baş ol! diye
	Malı canın bardığın,	Mallarının tümünü
	Ötkön salttı nark kılıp,	Geçen geleneğe değer verip,
	Sandık salık açtırıp,	Vergi kapısını açarak,
	Altın kümüş akçasın,	Altın, gümüş parasını
2210	Al! dep, elge çaçtırıp,	Al! diye halka dağıtıp
	Kabar berip tuş tuşka,	Haber verdi her tarafa,
	Bildirip elge carlığın,	Halka ilan ettirdi,
	Belgilep biylik belgisin,	Hükümdarlığını belirtip,
	Ak boz bee soyup cardırıp,	Beyaz, siyah at kesip,
2215	Ak kiyizge Koşoydu,	Koşoy, beyaz halıya oturdu
	Olturğuzup el kötörüp,	Halk onu yükseklere kaldırdı
	Şaan şököt şay kılıp,	Şan şöhrete çekilip,
	Toodoy tokoç captırıp,	Dağ kadar pide yaptırır,
	Sansız mal soyup et kamdap,	Sayısız hayvan kestirir
2220	Toyğuzup elin kark kılıp,	Halkın tümünü doyurur,
	Kılıçtın mizin calatıp,	Kılıçla parmağını keser kanatır,
	Barmağın kesip kanatıp,	Parmağını kesip kanatıp
	Cügüntüp elge ant kılıp,	Eğiltip halka söz verdirip
	On toğuz caşta Koşoydu,	On dokuz yaşındaki Koşoy'u
2225	Han kötördü dañk kılıp,	Han eğledi nam verip,

[43] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Katağan cetik kişi eken	Katağan olgun kişi imiş,
	Kaşkardan moldo aldırdı,	Kaşkar'dan molla çağırıp,
	Keçta bolso Koşoydun,	Geç de olsa Koşoy'un
	Kat taanuu cağın kam kıldı,	Okur-yazar yönünü halletmiş
2230	Tamğa taanıp kat cazıp,	Harf öğrenip hatipliği gelişmiş
	Kuran tilin üyrönsö,	Kur'an dilini öğrenirse
	Akılğa bilim baptalıp,	Akla ilim eklenip
	Bağat! dep, elin kor kılbay,	Kor tutmadan bakar, diye eline
	Akılman oylop Katağan,	Akıllıca düşünüp Katağan
2235	Koşoyğo Kuran cattatıp,	Koşoy'a Kur'an ezberletip
	Bilbegendin baarın bilgizip,	Bilmediğinin hepsini öğretip
	Candanıp kelgen moldolor	Kiralık gelen mollalar
	Tünküsün bilip küygüzüp,	Gece mumunu yaktırıp,
	Künü-tünü okutup,	Gece gündüz okutup
2240	Akıl ızaat söz aytıp,	Akıl hürmet söz söyleyip
	Naadan işten çoçutup,	Kötü işten korkutup,
	Maanilüü işti töp aytıp	Önemli işi doğruca söyleyip,
	Maseletti köp aytıp,	Meseleyi çok söyleyip,
	Mañgi mañğut kıtaydın,	Mangi Mangut Çinliler'in
2245	Maanisinen cön aytıp,	Manasından söz söyleyip,
	Okutup bala Koşoydu,	Okutup çocuk Koşoy'u,
	Oyğo salıp muñaytıp,	Düşündürüp kederlendirip,
	Baardık moldo kürpüldöp,	Bütün hocalara övünerek
	Katar turup kalpalar,	Sıraya geçip alimler,
2250	Zikir çalıp düñküldöp,	Zikredip şöhretini etrafa yayıp,
	Dubana tınbay ak urup,	Divaneler durmadan tövbe edip,
	Bakşılar baştap bakırıp,	Bakşılar bağırmaya başlayıp,
	Bar çımının çakırıp	Bütün marifetini ortaya döküp,
	Ar türdüü ünü kubulup,	Her türlü sesi değişip,

2255	Kocoloru ün sozup,	Hocaları ses verip,
	Kanday? bala üyrön, dep,	Nasıl? Çocuk öğren, deyip,
	Karap koyup ormoyup,	Bakakalıp sinirli
	Koşoyğo cakpay bulardın,	Koşoy'un hoşuna gitmez bunların
	Körsötüp catkan önörü	Gösterdiği hünerler
2260	Kızıktırbayt balanı.	İlgisini çekmez çocuğun
	Tamğa taanıp kat cazıp	Harf öğrenip yazı yazıp,
	Aalamdın bilip kabarın,	Alemin bilip haberini
	Okuğandan bölögü,	Okuyandan başkası
	Dağı cağat Koşoyğo,	Pek hoşuna gider Koşoy'un
2265	Ar türdüü kesip önörü,	Her türlü güzel hüneri
	Eki üç cıl talıkpay,	İki üç yıl yorulmadan
	Kuran cattap kat bildi,	Kur'an ezberleyip katipliği öğrendi
	Kağaz cazıp, okuştu	Kağıda yazıp okudu
	Kabılan Koşoy bat bildi	Kaplan Koşoy çabuk öğrendi
2270	Dasık pirler okutup,	Usta alimler okutup
	Dars bilimge suğardı,	İlim bilimle donattı
	Karangı köz açılıp,	Karanlık göz açılıp
	Bala Koşoy kubandı.	Çocuk Koşoy sevindi
	Oluyalardan bata aldı,	Alimlerden dua aldı
2275	Özü oluyazada ataldı.	Kendisi alimzade diye adlandırıldı
	Oyçulardın sözdörün,	Düşünürlerin sözlerini
	Oyuna bekem cat aldı,	Aklına sağlam yerleştirdi
	Cuma künü cumuray.	Cuma günü cemaat
	Tekir koomat berildi,	Kesin emir verildi
2280	Şaşpay namaz okulup,	Acelesiz namaz kılınıp,
	Şarıyat sözdö tögüldü,	Şeriat söze döküldü
	Sıyınışıp egeme ,	İbadet edip Allah'a
	Kudaydan tilep ömürdü,	Allah'tan dileyip ömrünü

	Calpı moldo turğanda,	Bütün imamlar durduğunda,
2285	Bala han Koşoy kep aytat,	Çocuk han Koşoy söz söyler
	Ötkön ketken işterdi,	Geçip giden işleri
	Öydük kılbay teñ aytat,	Eksik demeden tam söyler
	Moldolorğo bayandap,	Hocalara beyan edip,
	Calpı sabak bergenge,	Bütün dersleri verenlere
2290	Araketin köp casap,	Gayret gösterenlere
	Caldanışıp kelgenge,	Ücretle işe gelene
	Tamğa taanıp kat cazdım,	Harf öğrendim yazı yazdım
	Iraazımın! dep, ayttı.	Memnunum! diye söyledi
	Mif busulman baarısı,	Efsane müslüman hepsi
2295	Bilgen kiçüü karısı,	Bilen çocukları ve yaşlıları
	Uktu sözün çeçilip:	Dinledi sözünü dikkatli
	Mından arı okubaym,	Bundan sonra okumam
	Cata berip bul cerge,	Yata yata bu yerde
	Cabır tartıp bekinip,	Azap çekip saklanıp
2300	Tuş tarabım kalıñ coo,	Her tarafım kalabalık düşman
	Bul çoruğum bilişse,	Bu davranışımı bilirlerse
	Bir künü kiret esirip,	Bir gün gelir kudurup
	Bey kapar catkan maldı alat.	Sessizce duran hayvanları alır.
	Bey kapar catkan candı alat,	Sessizce duran canı alır
2305	Mında künöögö Koşoy batpaybı!	İşte günaha Koşoy girer mi
	Duşman kelse sel bolup,	Düşman gelse sel gibi
	Köp eldi kuday saktaybı,	Halkı Allah korur mu
	Moldokeler ep körsö,	Mollalar uygun bulursa
	Toktotoyun okuumdu,	Bırakayım eğitimi
2310	Daanışmandar akıl sal!	Danışmanlar akıl verin
	Aylıbızdan kol kurap	Köyümüzden asker toplayıp
	El işençin aktaylı,	Halk inancını ağartalım

	Kıtayda maral-başıdan	Çinde maral başından
	Toptolup san kol kelbeybi?	Toplanıp sayısız asker gelmez mi?
2315	Saktanbasak ertereek,	Saklanmazsak erkenden
	Sazaydı kolğo berbeybi?	Azabımızı çektirir mi?
	Kan Katağan atama,	Han Katağan atama
	Kızıl baş kıtay öç eken,	Kızılbaş Çin kin tutmuş(tur)
	Bularda karap catabı?	Bunlar da bizi izliyorlar mı?
2320	Cılkı tiyip kol salıp,	At toplayıp, asker gönderip
	Baştalat bir kün çatağı?	Başlar mı bir gün kavgası
	Kapilet cerden baykabay,	Gaflet yerinden dikkatsizce
	Kayğığa Kırğız batabı?	Kırgız kaygıya düşer mi
	Eki caktan kol kelse,	İki taraftan saldırı olursa
2325	Kalayık curtum baarıbız,	Yaşayan bütün halkımız
	Mamırlap cata berbeyli,	Tedbirleri alalım
	Maşaaluu mıltık kolğo alıp,	Ele tetikli silah alarak
	Merçemdüü cerden col çalıp,	Uygun yolu seçerek
	Sak bolup kulak türölü,	Dikkatli olup kulak verin
2330	Kün-tünü debey küç üröp,	Gece gündüz demeyip güç esirgemeden
	Zoot, kılıçtar soğolu,	Zırhlar, kılıçlar yapalım
	Aylanabız büt duşman,	Çevremizde çok düşman (var)
	Abıdan ayar bololu.	Her an hazır olalım
	Koşoy handın oşondo,	Koşoy Han'ın o zaman
2335	Aytkanına baarısı,	Söylediklerinin tümüne
	İşendi caşı karısı,	İnandı, genci yaşlısı
	Kol kuralıp at tandap,	Ordu ve binek at hazırlayıp
	Koşun koşun bölünüp,	Bölümlere ayırdılar
	At-Başıda con condon,	At Başı'nda askerler
2340	Çalğınçılar körünüp,	Nöbetçiler gözükür
	Çañ çığarbay saysaylap,	Hiçbir izi belirtmeden

Çuu çığarbay aykaylap,
Öz aldınça kam cürüp,
Tura tursun er Koşoy.

Hem de sessiz olarak
Kendisi hazırlıklar yaparak
Bekleyecektir Er Koşoy

KIZIL BAŞ, KITAYLARDIN KOÇKORDOĞU KARA ÇORONUN ELİNE CASAĞAN KORDUĞU [44]

KIZILBAŞ, ÇİNLİLERİN KOÇKOR'DAKİ KARAÇORO'NUN HALKINA YAPTIĞI İŞKENCELER

Koçkor Ata cerdegen,
Konuş kütüp el menen,
Kırğızda Karaçoronun,
Peyli colu eñi kenen,
Örüştö malı caynağan,
Öksütpöy beesin baylağan,
Küç ala salğan kur kımız,
Saba açıp kaynağan,
Küñgöydü caylap ottoğon,
Maldarına san cetpeyt,
Ar kanday uruu Kırğızdın
Balbandarın esepteyt,
Kızıl baş coo kelet, dep,
Ar cerden çalğın çaldırıp,
Azamattarın kezekteyt.
Barıskoo, Küröö, Ak şıyrak,
Cerdegen kıtay köp uruu.
Karğoolo, cılğı Kesken Taş,
Kızıl baş uruu aralaş,

Koçkor ata yerleşmiş
Halkla birlikte yerleşen
Kırgızlarda Karaçoro'nun
Ahlak, huyu en güzeldir.
Merada malı beslenen
Atlara da iyi bakan
Güç veren yağlı kımız
Deri tulumda kaynamış
Güneş tarafında yayılıp otlayan
Hayvanları sayısızdır
Her Kırgız kabilesinden
Pehlivanlarını hesaplar
Kızılbaş, düşman gelir, diye
Her yere adamını gönderir
Misafir yiğitleri karşılar
Barıskoo, Küröö, Ak Şıyrak'ta
Yerleşen Çin kabileleri çoktu
Karğoolo, Cılğı, Kesken Taş'ta
Kızılbaşlar yerleşmişti

[44] Diğer nüshada bu bölüm yok.

2365	Kezekteşip tındırbay,	Nöbetleşip huzur vermeden
	Kününö cortuul attanat,	Her gün saldırı yaparlar
	Askerin baştap çıtıylar,	Askerini getiren Çıtıylar
	Kırğından kündö mal alıp,	Soykırımdan zenginleşir
	San cağınan cetpegen,	Sayısı epey az olan
2370	Bir uuç Kırğız talanıp,	Bir avuç Kırgız soyguna uğrar
	Kızıl baş, kıtay birigip,	Kızılbaş, Çinliler birleşir
	Bir birine maktanat.	Birbirleriyle övünürler
	Künügö küçtüü kol kurap	Her gün güçlü asker gönderip
	Koçkor cerin cerdegen	Koçkor diyarına yerleşen
2375	Karaçoro eline,	Karaçoro halkına
	Ayabay azap körgözüp	Acımadan azap edip
	Bir tınçılık berbedi.	Huzur vermedi
	Sayan Altay taraptan	Sayan Altay tarafından
	Kelgen kezde bul cerge	Geldiği zaman buraya
2380	Kooğalañ cok cay ele,	Kavga olmayan yer ,idi
	Kiyinçereeyek az azdan,	Sonraları yavaş yavaş
	Payda bolo baştadı,	Peyda olmaya başladı
	Karaçoro er Bağış,	Karaçoro, Er Bağış
	Karsıldaşa karmaştık,	Pataklamaya başladık
2385	Mından payda tappadık	Bundan fayda görmedik
	Köptükö saldı kıtaylar,	Çinliler fazla oldular
	Kol kurap kündö attanıp,	Her gün asker toplayıp, atlanıp
	Karaçoro baatırıñı,	Karaçoro kahramanın
	Aylası ketip turdu emi,	Ümidi kesilmişti
2390	Ağayın tuuğan büt cıynap,	Akrabalarını toplayıp
	Añgeme dükön kurdu emi.	İstişare etti
	Kelgenderden kep uçtum:	Gelenlerden haber aldım
	At-Başını cerdegen,	At Başı'nda yaşayan,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Namızın koldon berbegen,	Namusunu elden bırakmayan
2395	Katağan baatır calğızı,	Kahraman yalnız Katağan,
	Bala balban er Koşoy,	Genç pehlivan Er Koşoy,
	Kıyın çıktı, dep, uktum.	Meşhur çıktı, diye duydum.
	Calpı curtpuz bir tuuğan	Kökümüz birdir, kardeşim
	Körüşpögön el elek,	Görüşmeyen halk idik,
2400	Katağan mından ketkende,	Katağan burdan gittiğinde,
	Altay, Kanğay cerde elek,	Altay, Kanğay yerindeydik,
	Türk uruunun baldarı,	Türk halkının çocukları,
	Kay uruktan kem elek,	Hangi kabileden daha azdı
	Birdik bolso bul kündö,	Birlik olsa bu günde,
2405	Bizge kimder teñelet,	Bize kim rakip olur,
	Cabır tartıp turğanda,	Sıkıntı çekerken,
	Cardamğa da er kerek,	Yardıma da er gerek,
	Coonu tike kaçırğan,	Düşmanı korkutacak,
	Kayratı bar şer kerek,	Kuvvetli aslan gerekir,
2410	Kara çoro Katağan,	Karaçoro Katağan,
	Katarlaş öskön can elek,	Gençliğimiz bir oldu,
	Cooğo tike kaçırsak,	Düşmanı korkutabilmek için,
	Birgeleşip kol karmap,	El ele verip birleşip
	Tümön elçe bar elek,	Bin kadar olmuştuk
2415	Katağan da azaptı,	Katağan da azabı
	Kızıl baştardan köp kördü,	Kızılbaşlardan çok gördü
	At-Başı cerin bet aldı,	At Başı yerine doğru yön aldı,
	Buzulbay ata saltınan,	Ataların örfünü bozmadan,
	Barğan kezde cerine,	Vardığı zaman yerine,
2420	Bolğon eken balaluu,	Baba olduğunun müjdesini aldı,
	Balanın zarın köp tartıp,	Çocuğun özlemini çok çekip,
	Cürüüçü ele sanaaluu.	Hep bu düşünce ile yaşardı.

	Oşol uulu tıñ çığıp,	Onun oğlu iyi çıktı,
	Baardık işke umtulsa,	Kabiliyetli işe girişse,
2425	Duşmanı korkup tumçuğup,	Düşmanı korkup nefesi kesilip,
	Balban "zardey" çığıptır	Pehlivan "zardey" çıkmıştır
	Caştayınan Koşoydu,	Genç yaşından Koşoy'u,
	Cabırkatpay Katağan,	Zulmetmeyip Katağan,
	Dars okutup taştaptır.	Ders okutmuştur.
2430	Kıbaa kılıp kudayğa,	Teslim olup Allah'a
	Bala Koşoy tartınbay,	Çocuk Koşoy çekinmeden,
	Baardık işin aktaptır.	Bütün işini yapmış
	On toğuz caşka kelgende.	On dokuz yaşına geldiğinde
	Han kötörüp alıptır,	Halk tarafından hükümdar seçilir
2435	Kaşkardan kelip okutkan	Kaşkar'dan gelen eğitmen
	Oluyalardan bata alıp,	Evliyalardan dua alıp,
	Oyçul Koşoy atanıp,	Danışman Koşoy adlanıp,
	Bar müçösü kelişip,	Bütün vücudu gelişip,
	Eñgeserdey er bolup,	Kocaman yiğit olup,
2440	Aç colborstoy komdonup,	Aç aslana benzeyen
	Baralına keliptir,	Olgunluğa ermiştir,
	Kırğızğa tutka bolğun, dep,	Kırgız'a destek ol, diye,
	Öz atası Katağan,	Kendi babası Katağan,
	Aytkanına könüptür,	Dediğine muvafakat etti
2445	Oşol Katağandın Koşoyğo	O Katağan Koşoy'a
	Kalkım kabar bereli,	Halkım haber verelim,
	Karsıldaşsak kıtayğa	Çin ile karşılaşırsak
	Kadik tiyet keregi.	Dokunur bize yararı
	Bizge kıyın boldu ğo?	Bize zor olmadı mı?
2450	Caşooğo caşkı cer ele,	Yaşamak için güzeldi
	Kara-Koo, Cumğal öröönü.	Kara Koo, Cumğal diyarı

	Cayı da bir, kışı bir,	Yazı da bir, kışı da bir
	Cayıtta malı tok bolup,	Yaylada hayvanları tok olup,
	Mekenden Keçe-Karanı	Mekan edinip Keçe Kara'yı
2455	Köykölüp catkan Soñ-Köldün,	Sakin Son Göl'ün,
	Kelbetin ele alalı.	Güzelliğine bakalım.
	Li-lu kıtay bir kezde,	Li lu Çinli bir zamanlar,
	Çaar-Taştı cerdegen,	Çaar Taş'a yerleşir
	Laylibay tör ataldı,	Laylibay tör diye isimlendi,
2460	Kıtay turğan çoñ cayloo,	Çinlilerin yaşadığı büyük yayla(dan),
	Kuuldu kıtay cerdegen.	Çinliler kovularak boşaltıldı.
	İyri suu cayloo tüz kırka,	Eğri Su yayla düz kırda,
	Kökçö-köz baatır tuulğan	Kökçö-köz pehlivan yaşayan,
	Kökçötör, dep, ataldı.	Kökçötör diye adlandı.
2465	Köp kıtaylar kuuldu,	Epey Çinli göç etti,
	Duşmanğa koltuk açpastan,	Düşmana koltuk açmadan,
	Küröökö çopkut tağındım,	Zırhımı da giyerek
	Kıtaylar menen karmaşıp,	Çinlilerle savaştım,
	Kança colu çağıldım,	Çok kez yaralandım,
2470	Birde ceñip coomdu,	Sonunda düşmanı yenerek,
	Bütürüp aldım doomdu ,	Düşmandan alacağımı aldım,
	Birde cooğo ceñdirdim,	Bazen mağlup olurdum
	Erlerimden ayrılıp,	Yiğitlerimden ayrılıp,
	Eç bir payda tappadım,	Hiç kâr elde etmedim
2475	Kan cutsamda kayğırıp,	Kan yutsam da kederlenerek,
	Carkentten kelgen soodager,	Carkentten gelen tüccar
	Cezitterge cedirdim,	Alçak yezitlere yedirdim,
	Karaçoro mıktı ele,	Karaçoro mümtaz idi,
	Akılı kayda dedirdim,	Aklı nerde dedirdim,
2480	Kırğızdan kıyla köp maldı,	Kırgız'dan epey çok hayvanı,

	Soodagerlerge berdirdim,	Tüccarlara verdirdim,
	Ayta berse arman köp,	Söylese hayali çok,
	Kayğuuldu katuu çalalı,	Nöbeti sağlam yapalım,
	Kat berip kişi ciberip,	Mektup yazıp gönderip,
2485	Koşoydon kabar alalı,	Koşoy'dan haber alalım,
	Cardam berse caş Koşoy	Yardım ederse genç Koşoy
	Cabır tartpay baarıbız,	Zulüm görmeden hepimiz,
	Coldu açıp kıtaydan,	Yolu açıp Çinlilerden,
	Atabızdan kalğan cer,	Atamızdan kalan yer,
2490	Kıl ertiş Alay baralı	Kıl Ertiş, Alaya gidelim
	Karakol menen Tekesten,	Karakol ve Tekes'ten,
	Kızıl baş kıtay kelgençe,	Kızılbaş Çin gelene kadar
	Talap düynö mal alıp,	Paylaşıp dünya mal alıp,
	Kazana mülktü büldürüp,	Hazine mülkü dağıtıp,
2495	Kamçığa çenep bölgönçö,	Kamçıyla ölçüp bölünce
	Teñir Too, Alay Kırğızdın,	Tenir Too, Alay Kırgız'ın,
	Ezelden berki cergesi,	Ezelden beri (olan) vatanı,
	Öz cerge oop köçölü.	Kendi yerimize göç edelim.
	Sarı özön talaa, Ala-Too,	Sarı özön kır, Ala-Too,
2500	Berekelüü Isık-Köl	Bereketli Isık-Göl
	Korğop alar bul cerdi,	Koruyup onlar bu yeri,
	Koşoyğo taştap keteli	Koşoy'a bırakıp gidelim
	Kara-koo Soñ-Köl balğartı,	Kara- Koo Son-Göl Balğar'ı,
	Kabılan balban eelesin,	Kaplan pehlivan sahip olsun,
2505	Kaardansa caş baatır,	Kahırlanırsa genç bahadır,
	Kıtaylar kaydan çendesin	Çinliler nasıl yaklaşsın
	San tümön Tağay tukumu	Sayısız binlerce Tağay zürriyeti
	Sarı-Suu, Arka cerdeyli,	Sarı-Suu, Arka yerinin,
	Col buudu kıtay, Kızıl-baş,	Yolunu kapattı Çin, Kızılbaşlar,

2510	Boşotkun Koşoy kel! deyli.	Boşaltsın Koşoy gel! diyelim.
	At mıktısın tandaylı,	Atın güçlüsünü seçelim,
	Er mıktısın kamdaylı,	Yiğidin kuvvetlisini hazırlayalım,
	Kanday deysin? kalayık!	Ne dersin? (ey) halk(ım)!
	Siler cakta söz dedi.	Son söz sizde dedi.
2515	Karaçoro süylögön,	Karaçoro söyleyip,
	Çeçip sırın büttü emi,	Çözüp sırrını bitirdi şimdi
	Toksondon aşıp, caşı bar,	Doksanı aşkın yaşı var,
	Çıyrak çımır denesi,	Sağlam güçlü vücudu,
	Karısada karcalbay	İhtiyarlasa bile kuvvetten düşmemiş
2520	Kadırman teñir aksakal:	Değerli Tanrı büyükleri:
	–Çoromdun sözü ep, dedi	–Çorom'um sözü akıllıca, dedi
	Emi dağı baatırdın	Şimdi de kahramanın
	Aytkanı taza söz, dedi	Söylediği temiz söz, dedi
	El sağınbas er bolboyt,	Halk özlenmez koca olmaz,
2525	Cer sağınbas er bolboyt,	Yer özlenmez yiğit olmaz,
	Sayan Altay biz ketsek,	Sayan Altay biz gidersek,
	Öz ceribiz cat bolboyt.	Kendi yerimiz yabancı olmaz.
	Kabarçı barıp kelgençe,	Haberci gidip gelene kadar,
	Coldu toskon kıtayğa,	Yolu engelleyen Çinlilere
2530	Koldun kamın körölü.	Hazırlıklar yapalım
	Atañ töögö cük cüktöp	Enenmiş deveye yük yükleyip
	Coldun kamın körölü.	Yolculuğa hazırlık yapalım
	Oy bölüştü ordodo,	Fikir aldılar karargahta
	Öñçöy Kırğız biyleri	Önder Kırgız beyleri
2535	Calpı kıpçak uruusu	Bütün Çin kabilesi
	Kıl ertiş Altay-Kañgaydı	Kıl Ertiş Altay-Kanğay'ı
	Ötköndö kıyla cerdedi,	Geçenlerde epey yerdeydi.
	Barmak bolup baarısı,	Gidecek olur hepsi

	Batalaşıp alıştı,	Dua ederek aldılar.
2540	At üstündö tıñ cürgön,	At üzerinde sağlam olan
	Alıskı coldo sır bilgen,	Uzak yolun sırrını bilen
	Azda bolso bıldırap,	Az da olsa az-çok
	Kıtayça kıyla til bilgen,	Çince konuşan
	Tili catık şamdağay,	Tatlı dilli hareketlerinde süratli
2545	Kiygen şımı kaldağay,	Giydiği şalvarı biçimsiz
	Zoot kiygen temirden,	Zırh giymiş demirden
	Coonu körsö elirgen,	Düşmanı görse deliren
	Çekir sayak atanğan	Çekir sayak adlanan
	Kazatka kirse kadimki,	Savaşa girerse tıpkı
2550	Kızğa barçu cigittey,	Yerine gidecek olan yiğit gibi
	Kıyaldanıp casanğan,	Hayal kurup süslenen
	Cöö cürsö cooğo çaldırbayt,	Yaya geçse düşmana aldırmaz
	At üstünön aldırbayt.	At üstünden kaptırmaz
	Iğın bilet süylöştün,	Üstün bilir konuşmanın
2555	Çalası cok iş casayt,	Eksiği yok iş yapar
	Oyloğon oyun kam kılbayt,	Düşündüklerini yapmıyor
	Çekir sayak tandalıp,	Çekir Sayak seçilip
	Cibermek boldu Koşoyğo,	Gönderecek oldu Koşoy'a
	Kat berip caydı aytmaka,	Mektubu verip durumu anlat
2560	Köp karmalıp keçikpey.	Çok kalmadan gecikmeyip
	Üç kündö kayra tartmaka,	Üç gün içinde yine dön
	Çukuktap sözdü bolcodu,	Önceden sözü tahmin etti
	Ak örgöödö karı caş,	Ak otağda ihtiyar, genç
	Çekirdi baarı koldodu.	Çekir'i hepsi kolladı
2565	Koluna cazıp kat berip,	Mektup yazıp eline verdi
	Koştoosuna at berip,	Yedek alarak at verip
	Barğın, dep, colğo salıştı.	Gidin, diye yolladı

	Mingeni tulpar Ak-çeke,	Bindiği savaş atı Ak çeke
	Koştoğon atı corğo boz,	Yedek atı beyaz yorga
2570	Coo carağı şayma şay,	Savaş aleti hep hazır
	Coruğu küçtüü Çekirdin,	Gidişatı güçlü Çekir'in
	Coldon adam kordobos,	Yolda adam hor görmez
	Adırdın colun aduulap,	Tepe gibi yolda yavaşlar
	Tüzöñ cerde katuulap,	Düz yerde hızlı gider
2575	Ceegin basıp Soñ-Köldün	Son Göl'ün sahilini bastı
	Belin aşıp Kumbeldin,	Dağ sırtını aşıp Kumbel'in
	Kazan kuyğan kirdi ele,	Kazan koyan taşı idi
	Kaduu menen cürdü ele,	Dağ eteğinde dolaştı
	Cortuul casap cürüşkön,	Yağma edip dolaşan
2580	Coluktu coldon köp kıtay,	Rastladı yolda çok Çinlilere
	Munu kuu Sayak kaydan bildi ele,	Şunu kurnaz Sayak nerden bilirdi
	Oro bara tüşö kabılıp,	Karşı karşıya dura kalıp
	Oydo cok cerden cabığıp,	Düşünmedik yerden kapanıp,
	Oñboğon kıtay otuzday,	Otuz tane becerikli Çinli
2585	Oyun bilse Çekir sayaktın	Fikrini bilirse Çekir Sayak'ın
	Oñdurbayt baarı cabılıp,	Yoluna koymamak için hepsi üzerine atılır
	Başında tulğa Kırğız börk,	Önünde sacayak Kırgız börk
	Kalamğo? Dep taanılıp,	Kalır mıyım? diye bağlandı
	Özünö özü kamdanıp,	Kendi kendine hazırlandı
2590	Baykabastık ketirgen,	Dikkatsizlik eden
	Balalığına ardanıp,	Saflığına utanır
	Oyt berip kaçsam cetet, dep,	Kendimi bir yana atar kaçarsam yeter, diye
	Oñdurbay baarı ketet, dep,	Tedbirsiz hepsi güder, diye,
	Kırğızdan tiygen köp cılkı,	Kırgız'dan düşen bir sürü atı
2595	Cürüşöt kıtay eseptep,	Çinliler sayıyorlar
	Köp cılkının içinen,	Çok atın arasından

Bir cılkı kaçtı elirip,
Ukuruğun kolğo alıp,
Bir kıtay çıktı bölünüp,
Daldaada turğan Çekirge,
Daldaş kelip kalğanı,
Atın aldı çılbırdan,
Şılk etme başın kañdadı,
Ukuruk alğan kıtaydı,
Bir urum menen cayladı.
Zoot üstünön kıtaydın,
Kara tonun camındı,
Mintip boyun caşırıp,
Kaçkan cılkı soñunan,
Buytap tüzöñ colunan,
Cılğa ıldıy Çekir ağıldı.
Oboço[45] uzap baratsa,
Kıtaylar karayt cardanıp,
Cetelegen cılkı bar,
Kuuğan malı cok eken,
Baarı karap tañ kalıp,
Cöñgülör erip taşkındap,
On Àrça suusu kiriptir,
Öz kişisin coğotup,
Duşmanı Çekir ekenin,
Kıtaylar kaydan biliptir.
Kerüülöp keçüü izdebey,
Suuğa Çekir kirdi emi,
Anık duşman ekenin

Bir at kaçtı kudurarak
Sırığını eline alıp,
Bir Çinli gitti ayrılıp,
Siperde duran Çekir'e,
Daldaş'ın geldiği an idi
Atın dizgininden yakaladı
Elinde silah sallandı
Sırık alan Çinliyi
Bir vuruşla öldürdü
Zırh üstünden Çinlinin
Siyah gocuk giyindi
Böylece boyunu gizleyip,
Kaçan atın arkasından
Gizlice ova yolundan
Oyuk yola Çekir koyuldu
Uzak yerlere giderken
Çinliler bakar merakla
Yedeklediği atı var
Sürgün hayvanı yoktur
Bakar hepsi şaşa kalıyor
Buzluklar eriyip sel oldu
On Arça suyu taşmıştır
Öz adamını kaybedip,
Düşmanının Çekir olduğunu
Çinliler nereden bilsinler
Gerileyip geçidi aramadan
Suya Çekir girdi şimdi
Hakiki düşman olduğunu

[45] Oboço, uzak anlamında kullanılmıştır.

2625	Ayrıp kıtay bildi emi,	Farkedip Çinliler öğrendi şimdi
	Esi ooğan kör kıtay	Şaşakalan kör Çinli
	Ökürüp kelet ar caktan,	Bağırarak toplandı her taraftan
	Başın mıkçıp sandalıp,	Kafasını vurup avare dolaşarak
	Özübüzdün kişi, dep,	Bizim adamımız diye
2630	Kıtaylar kaldı ardanıp.	Çinliler kaldı vicdan azabı çekerek
	Kayran Çekir sayağım,	Zavallı Çekir sayağım
	On Arça suusun boylodu,	On Arça su boyunca gitti
	Kalat ele tutulup,	Kalacaktı tutularak
	Kıtaydan çıktı kutulup,	Çinliden kaçtı kurtulup
2635	Amal taap colu torğodu,	Çare bulur yolu alıkoydu
	Ara coldo köp cürdü,	Ara yolda çok yürüdü
	At çaldırbay bek cürdü,	Atı dinlendirmeden hızlı yürüdü
	Kızıl bel aşıp kınaptap,	Kızıl beli geçip yan basıp
	Tegeregine sak bolup,	Etrafına ihtiyatlı oldu
2640	Bilgizbey dobuş tek cürdü,	Gizlice reye tek gitti
	Çaalıkkan atın almaşıp,	Yorulan atını değiştirdi
	Boz kılıp coldu çañdatıp,	Beyaz edip yolu tozlatıp
	Çar ıldıy kirdi ızğıtıp,	Dere aşağı indi tozlatıp
	Altın taap alğansıp,	Altın bulup almış gibi
2645	At-Başı cerin körgöndön	At Başı yerini gören
	Önörü küçtüü sayaktın,	Zanaatı güçlü sayağın
	Köñülü sergip semirip,	Gönlü rahatladı
	Aldında atı boz corğo,	Altında atı beyaz yorga
	Oozduğun çaynap elirip,	Gemi çiğneyerek kudurup
2650	Betege cerde buralıp,	Otlar yerde yetişip,
	At-Başı körkü körünüp,	At Başı güzelliği görünüp
	Cerine keldi Koşoydun,	Yerine geldi Koşoy'un
	Cetekte atın teminip.	Yedekteki atını kamçılayıp

	Koşoydun Karool toosunan	Koşoy'un Karool dağından
2655	Sarı talaa oozunan	Sarı vadi girişinden
	Küzötçülör kördü emi,	Nöbetçiler gördü şimdi
	Keletkan Çekir sayaktı	Gelen Çekir Sayak'ı
	Koştop külük at mingen	Yedeğinde yağız at binen
	Toktolboston tez cürgön,	Durmadan hızlı yürüyen
2660	Kabarçıday tuyuldu,	Haberci gibi gözüktü
	Kanday kurğan neme ele?	Nasıl zavallı birisi idi
	Ala kaçkan eki attın,	Alıp kaçan iki atın
	Tizginin menen alışkan.	Dizgini ile uğraşan
	Kanetse da bul kişi,	Ne yapsa da bu kişi
2665	Çıkkan öndüü alıstan?	Çıkmış gibi uzaklardan
	Ce kıtaylar taraptan,	Ya da Çin tarafından
	Kaçıp çıkkan caysañbı?	Kaçıp çıkan asker mi?
	Kaçırıp çığıp kaptaldan,	Saldırıp gelip yanından
	Karsıldaşa kalsambı?	Bir çarpışıp alsam mı?
2670	Cakını bolso balbandın,	Yakını olsa pehlivanın
	Uyat bolup kalambı?	Mahçup olup kalayım mı?
	Baykoosuz cerden aldırıp,	Beklenmedik yerden kaptırıp
	Başıma balee[46] salambı?	Başımı felakete sokar mıyım?
	Eki arancı oy menen,	İki farklı düşünce ile
2675	Esi ketti eñgirep,	Aklı gitti kapışıp,
	Kabar üçün kamdalıp,	Haber için hazırlanıp
	Condo ornoğon zambirek,	Kırda duran top
	Zamatta barıp ot koydu,	Hemen gelip ateşledi
	Emne bolso şol bolsun,	Ne olursa olsun diye
2680	Duuldap ünü zor çığıp,	Uğuldayarak sesi gür çıkıp,
	Eldin baarı oyğonsun,	Halkın hepsi uyansın

[46] Balee, arap sözü, felaket

	Zambirek[47] condon atılıp,	Top kırdan atılıp
	Ordoğo kabar berildi,	Orduya haber verildi
	Too cañırıp zañkıldap,	Dağ yankılanıp gürleyip
2685	Baatır Koşoy balbandın,	Bahadır Koşoy pehlivanın
	Sıymığı bir köründü,	Kalıbı bir gözüktü
	Çekir sayak sezdenip,	Çekir sayak ürkerek
	Sarsanaağa batkanı,	Merak içinde kaldığı
	Emne degen şumduğu?	Bu ne diyen hayasızlık?
2690	Toodon mıltık atkanı,	Dağdan tüfek patladı
	Kara toodon kalıñ çañ,	Kara dağdan kalın toz
	Ken talaanı kaptadı,	Geniş kırları kapladı,
	Bir kişi kelse aylanıp,	Bir kişi gelirse dönüp
	Mınday kabar berilse,	Böyle haber dağılsa,
2695	Bek tura koyğon karoolu,	Sıkı tutsun nöbetçiler
	Calpı cerin karağan,	Bütün yerine bakıp
	Soo bolğon Koşoy kalkına,	Sağ olmadan Koşoy halkına
	Cerinen kara sanağan,	Yerinden kara saymıştı
	İçinen Çekir ıraazı,	İçinden Çekir razı,
2700	Caşta bolso bekemdep,	Yaş da olsa sağlam
	Tegiz baarın alıptır,	Hepsini bütün almıştır
	Çekir sayak canına,	Çekir Sayaklar'ın yanına
	Cigitter kelip kalıptır.	Yiğitler gelmiştir
	Salam aytıp kol berip,	Selam söyleyip el uzatıp
2705	Tüşündürüp cön cönün	Düşündürüp durumunu
	Karaçoro baatırdan,	Karaçoro kahramanın
	Aytıp turdu kelgenin,	Söyleyip durdu geldiğini
	Mağa Koşoy kerek dep,	Bana Koşoy lazım, diye
	Bayandap kat bergenin.	Beyan edip mektup verdiğini

[47] Zambirek, Fars sözü, top anlamındadır.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

2710	Kırğızdın teñir uruusu,	Kırgız'ın Tanrı kabilesi
	Kıtaydan korduk körgönün,	Çinliler'den eziyet gördüğünü
	Cayın uğup sayaktın,	Halini duyup Sayak'ın
	Cigitter attan tüşürüp,	Yiğitler attan inip
	Ak ordo cakka kirgizdi,	Ak ordu tarafına içeri girdi
2715	Kabilan Koşoy canının,	Aslan Koşoy hanının
	Sıy sıpatın bilgizdi,	Saygı hürmetini gösterdi
	Çekir sayak baatırıñ,	Çekir Sayak kahramanın
	Er Koşoydu körgöndö,	Er Koşoy'u görünce
	Sıyındı başı iyilip,	Saygı gösterdi başını eğip
2720	Adamdık sapat kelişken,	İnsanlık sıfatı gelişmiş
	Barakelde kudayğa,	Şükürler olsun Allah'a
	Baalap içten süyünüp,	Kıymet verip içinden sevinip
	Baktıluudan adamzat,	Mutluluktan insanoğlu
	Barı özöndöy bolsun! dep,	Hepsi kendin gibi oldun! diye,
2725	Er caralğan el üçün,	Er yaratılmış halkı için
	El közünö tolsun! dep,	Halk gözüne girsin! diye,
	Baa[48] berdi Çekir barkına,	Kıymet verdi Çekir bahtına,
	Baarın sındap ötkörüp,	Hepsini sınayıp geçtiler,
	Çekir sayak koynunan,	Çekir Sayak koynundan,
2730	Baatırğa turdu kat berip,	Kahramana verdi mektubu,
	Katında kara Çoronun,	Mektubunda Kara Çoro'nun
	Tuuğandığı cazılğan,	Akrabalığı yazılmış,
	Alaydan kelip Koçkordo,	Alay'dan gelip Koçkor'da,
	Turğandığı cazılğan,	Olduğu yazılan
2735	Calpı Kırğız bir tuuğan,	Bütün Kırgız bir kardeş,
	Bolğonduğu cazılğan,	Olduğu yazılan
	Baktı[49] taalay baarına,	Bahtı talih hepsine

[48] Baa, fars sözü, kıymet

	Konğonduğu cazılğan	Konduğu yazılmış
	Keñ alaydı cerdeşip,	Geniş Alay'a yerleşip
2740	Kelgendigin aytıptır.	Geldiğini söylemiş
	Kumurskaday köp kıtay,	Karınca gibi çok Çinli,
	Ordoluu Kırğız tukumun.	Ordulu Kırgız tohumu
	Taratıp çilçe tuş tuşka,	Dağıtıp keklikçe her tarafa
	Bölgöndügün aytıptır,	Böldüğünü söylemiştir
2745	Moyun berbey kıtayğa,	Boş vermeden Çinliler'e
	Kelgendigin aytıptır,	Geldiğini söylemişti
	Tuş-tuş cakta köp Kırğız,	Her tarafta çok Kırgız
	Cürgöndügün aytıptır,	Gezdiğini söyledi
	Dağı katka cazıptır,	Hem de mektuba yazmıştı
2750	Kalıñ curtun başkarıp,	Kalabalık yurdunu temsil edip,
	Keñ alayğa köçüp keterin,	Geniş Alay'a göçüp gideceğini
	Kıtaydı ceñse talkalap,	Çinliler'i yenerse parçalayıp
	Koşoy baatır koluna,	Koşoy kahraman eline,
	Isık-Köl, Soñ-Köl, kenen Çüy,	Isık Göl, Son Göl, geniş Çüy,
2755	Özöndörün ötörün,	Irmaklarını geçerim,
	Calpı curtu Kırğızdın,	Bütün yurdu Kırgız'ın
	Taanıştırıp kalaarın,	Tanıştıracağını
	Barsıdan kelgen Kızıl baş,	Barsı'dan gelen Kızılbaş
	Birigişip kıtay eline,	Birleşip Çin halkına,
2760	Körsötüp korduk tuş tuştan,	Gösterip horluğu her tarafından
	Kıyır kılıp çapkanın.	Girdirip bastığını
	Öz atası Katağan,	Öz babası Katağan
	Surap kelip al cayın,	Sorup geldi hatırını
	Birge öskönün kozğoptur,	Birlikte büyüdüğünü
2765	Uruu-uruu bölüngön,	Soydan soya bölünen

[49] Bak, arapların "baht" sözü.

	Kırğızdardın baarısın,	Kırgızlar'ın hepsini
	Katka cazıp toptoptur.	Mektuba yazıp toplayıp
	Koldon kelse er Koşoy,	Elden gelirse Er Koşoy
	Kelip cardam bergin, dep,	Gelip yardım verin, diye,
2770	Colun açıp Alaydın,	Yolunu açıp Alay'ın
	Al cayıbızdı körgün, dep,	Halimizi durumumuzu görün, diye,
	Katka möörün basıptır.	Mektuba mühür basmıştı
	Koldosun kuday seni! dep,	Kollasın Allah seni! diye,
	Karaçoro cazıptır.	Karaçoro yazmıştır.

ER KOŞOY KOLUNUN KARAÇORONUN ELİNE CARDAMĞA CÖNÜŞÜ[50]
ER KOŞOY'UN ASKERİNİN KARAÇORO'NUN HALKINA YARDIMA GİDİŞİ

	Oyğo batıp er Koşoy,	Düşünceli Er Koşoy
	Çakırğanın ep körüp,	Ziyaretçilerini iyi görüp
	Iraaktı cürgön Kırğızdın,	Uzakta olan Kırgızlar'ın
	Intımağın eskerip,	Dostluğunu hatırlayıp
2780	Tuuğandardı tuş kılbay,	Akrabalarını karıştırmadan
	Unutulğus cañcalğa,	Unutulmaz olaya
	Kalıñ curt menen keñeşip,	Kalabalık yurt ile akıl danışıp,
	Barmak boldu cardamğa,	Gidecek oldu yardım etmeye
	Beş miñden aşuu kol menen,	Beş binden geçidi el ile,
2785	Kalkıldap tuusu cayılıp,	Yayılıp bayrağı asılan
	Çeç-Töbögö cıyıldı.	Çeç Töbö'ye toplandı.
	Kabıl aldı han Koşoy,	Kabul etti han Koşoy,
	Karaanı köp cıyındı,	İnsanlar çok toplandı,
	Kelip cattı adamdar,	Gelmeye başladı adamlar,
2790	Kerilgen cayık dangiden,	Uzanan geniş yerlerden

[50] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Dağı keldi köp baatır,	Daha geldi çok kahraman,
	Aralaşıp özön Arpadan.	Gezip ırmak Arpa'dan,
	Araşan, Ak-Say caktan bar,	Araşan, Ak- Say taraftan var
	Köykap toodon kança adam,	Köykap dağdan kaç adam,
2795	Baardık kolu kuralıp,	Bütün askerleri toplayıp,
	Çaçılğan cağı cınalıp,	Saçılanları toplayıp
	Üzülgön ceri ulanıp	Kopan yeri bağlayıp
	Kazat dese kaçpağan,	Savaş denilse kaçmayan
	Kağılışta koltuk açpağan.	Çarpışınca koltuk açmayan
2800	Kayratına Kırğızdın,	Gayretine Kırgız'ın
	Turdu Koşoy kubanıp	Durdu Koşoy sevinip
	Korkoyğon nayza[1] körünüp,	Kocaman mızrak görünüp
	Koşun, koşun, bölünüp,	Asker, asker bölünüp,
	Colğo çıktı çubalıp,	Yola çıktı yavaşça
2805	Kuu baytalçan	Kurnaz, baytalla
	Kolun alıp alkınıp,	Eline alıp ileri atılıp,
	Uruşup cürüp maş bolğon.	Kavga edip mahir olan
	Çerikten çıkkan Bilerik,	Çerkez olan Bilerik,
	Atına saadak ok artıp,	Atına yay, ok alıp,
2810	Bul dağı çıktı küülönüp,	Bu da çıktı hızlanıp
	Bet aldı Soñ-Köl taraptı,	Yöneldi Son Göl tarafına
	Taytoru tulpar mingeni,	Taytoru kanatlı at bindiği
	Kemerlüü cerden kol baştap,	Kemerli yerden kol başlatıp
	Keneniñ Koşoy cürgönü,	Genişliği Koşoy'un,
2815	Sarbağış, Çerik, top bolup,	Sarbağış, Çerkez toplanıp,
	Ok darı artkan töölüktör,	Ok ilaç yüklü develer,
	Anda sanda toktolup,	Ara sıra durup
	Bularda cönöp barattı,	Bunlarda yola çıkıp
	Alıbay, Köbök, Ak balban,	Alıbay, Köbök, Ak pehlivan,

2820	Aybaltaların kolğo alıp,	Baltalar ele alınıp,
	Abaltan ele kamdanğan,	Önceden hazırlanan,
	Caa tartıp mıltık atçular,	Yay gerip tüfek vurdular
	Caltanbay kılıç çapçular,	Çekinmeden kılıç vuruşup
	Baarı attandı kazatka,	Hepsi ata bindi savaş için,
2825	Kırğızdan çıkkan cakşılar,	Kırgız'dan çıkmış iyileri
	Karaçoro kabar berdi, dep,	Karaçoro haber verdi, diye,
	Kızıl baş menen kıtaydan,	Kızılbaş ile Çinlilerden
	Azaptı caman kördü, dep,	Azabı kötü gördü, diye,
	Kaardanıp Koşoy oñdonup,	Kahırlanıp Koşoy düzelip,
2830	At üstünön optulsa,	At üstünde kıpırdasa,
	Aç colborstoy komdonup,	Aç aslan gibi sırtına alıp
	Bet alıp Koçkor Atanı,	Yönelip Koçkor Ataya
	At-Başı caktan ağılıp,	At Başı tarafından akıp
	Duşmanğa kazat açmakka,	Düşmana savaş açmaya,
2835	Kırğızdar çıktı kamınıp.	Kırgızlar çıktı hazırlanıp
	Çeçilip boordoş abalı,	Seçilip kardeş durumu,
	Çekir sayak kalabı,	Çekir sayak kalır mı?
	Kadırlap kabıl alınğan,	Hürmet edip kabul edilen
	Karaçoronun salamı,	Karaçoro'nun selamı,
2840	Çekir sayak çıkkanğa,	Çekir sayak çıkana kadar
	Üç, tört kün boldu arası	Üç, dört gün oldu arası
	Elim aman barbı? dep,	Halkım esen mi? diye,
	Alıska ketti sanaası.	Uzağa gitti kederi
	Coldo kele catkanda,	Yolda gelirken
2845	Küzötçülörü colukkan,	Nöbetçilerle karşılaşıp,
	Baykağan ele köp koldu,	Hissetiğinde çok eli
	Caşınıp catkan koruktan.	Saklanıp yattığı mahalden
	Kaçkanda Çekir kıtaydan,	Kaçtı Çekir Çinlilerden

	Baarı baykap kalışkan,	Hepsi hissettiler
2850	Caa atıp cebe ciberip,	Yay atıp ok çekip gönderip,
	Cabılıp baarı alıstan,	Hücum edip uzaktan
	Oşol köp kol bet alıp.	O çok asker yönelip
	Kara keçe, Koçkor atanı	Kara keçe, Koçkor atayı
	Baştalıp Kırğız kıtaydan,	Başlayıp Kırgız Çinleri
2855	Başınan berki çatağı,	Başından beri kavgası
	Çekir sayak bet alıp,	Çekir sayak yönelip,
	Eer-Çaaptın conun aşkanda,	Eer Çaap'tın tepesine geçince
	Kara çoro koluna,	Kara çoro eline,
	Katılıp kıtay kalıptır,	Katılıp Çinliler kalmıştır,
2860	Uyulğup çañ asmanda,	Dönüp toz gökyüzünde,
	Toodo cürgön cılkını,	Dağda olan atlarını,
	Tobu menen aydaşıp,	Topluca sürdürüp
	Tozup çıkkan Kırğızdı,	Karşılayıp çıktı Kırgız'ı
	Tompoyto çaap caylaşıp,	Sığıra koşup yerleşip,
2865	Keregeni tartıp kıyratıp,	Gereğini yapıp kırıp,
	Kelin kızdı ıylatıp,	Gelin kızı ağlatıp,
	Kızıl baştardın uruusu,	Kızılbaşların soyundan,
	Çortok kandın kolu eken,	Çortok Hanın askeri imiş
	Karaçoro elin büldürgön,	Karaçoro halkını basıp
2870	Kara taanday köp kızıl,	Kara kalabalık çok kızıl
	Bul coruğun kim bilgen.	Bu yaptığını kim bilmiş
	Kızıl baştarğa toy tüşüp,	Kızılbaşlara toy olup
	Taloonçuluk baştalıp,	Yağmacılığa başladı
	Caysandarı caltanbay,	Kabile başı çekinmeden
2875	Ayabağın kırğın, dep,	Acımadan kırıp geçirin, diye,
	Casaaldarın başkarıp,	Memurları yönetip,
	Baştağan eken cañcaldı.	Başlamıştır kavgaya

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

KIZIL BAŞTIN KOLU MENEN BOLĞON URUŞ[51]
KIZILBAŞIN ASKERİ İLE OLAN SAVAŞ

	Çuunu körgön er Koşoy,	Kavgayı gören Er Koşoy,
2880	Tayloruday buudandı,	Taytoru gibi süratli
	Çu! dep, başın burdu emi,	Çu! diye başını çevirdi şimdi,
	Katağan! dep, uraan çıkırıp,	Katağan! diye savaş çağrısı yapıp,
	Kolğo alıp nayza sundu emi,	Ele alıp mızrak uzattı şimdi,
	Baatır bağışı Kırğızdın,	Kahraman Bağış'ı Kırgız'ın,
2885	Kirdi bir cak çetinen,	Girdi bir taraf kenarından,
	Tobu Kırğız cabılıp,	Topluca Kırgız hücum edip,
	Duu at koyup kirgende,	Duu, ad koyup girince,
	Kızıl baş tandı esinen,	Kızılbaş kalıp aklından,
	Aybalta koldo carkıldap,	Balta elde parlayıp,
2890	Alıbay kirdi talkalap,	Alıbay girdi parçalayıp,
	Mıktıların er Koşoy,	Tüfeklerini Er Koşoy,
	Sayıp kelip bergende,	Sayıp gelip verince
	Mergençi eken Kutu biy,	Avcıyken Kutu Biy,
	Casayıldan cebe atıp,	Sadaktan ok atıp,
2895	Terip kelip bergende,	Toplayıp getirip vermişti
	Kızıl baştardın ölügü,	Kızılbaşların ölüsünü
	Top-top boldu ar cerde.	Yığın yığın oldu her yerde
	Üydön Üsön kılıç çaap,	Evden Üsön, kılıç çekip,
	Kırıp iydi kıylanı.	Kırıp geçirdi çoğunu
2900	Çokmor urup ak balban,	Topuz değeni vurup ak pehlivan
	Dalay caysañ kıyradı,	Birçok düşman öldü
	Azık ali bala eken,	Yiğit çocuk iken

[51] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Kağışıp kalğan çağı eken,	Yaşlandığı çağı iken
	Kılımdan beri sanaalaş,	Asırdan beri fikirdeş
2905	Kırğız tuuğan aralaş,	Kırgız akrabayla beraber
	Cabıla kirdi at koyup,	Hücum girdi ad koyup
	Turbay karap toktolup,	Durmadan bakıp durup
	Ok çontoydon ok alıp,	Ok kabından ok alıp
	Barañduu mıltık oktolup,	Fitilli tüfek mermi konulup
2910	Kara çoro özü da,	Karaçoro kendisi de
	Burçuk tooğo teñ eken.	Burçuk dağa denk imiş
	Buçkağına teñebey,	Ayağına oyun değil
	Kança uruş bolso da,	Kaç defa savaş olsa dahi
	İçi ayabay keñ eken,	İçi oldukça geniş imiş
2915	Özü baştap köp kolun,	Kendisi başlayıp çok halkını
	Colun tozup Koşoydun,	Karşılayıp Koşoy'u
	Karañğı kirse kokustan,	Karanlık çökerse tesadüf
	Eki tuuğan betteşip,	İki kardeş yüzleşip
	Eser bolup ketet, dep,	Budala olup gider, diye,
2920	Kırğızdın curtun belgilep,	Kırgız'ın yurdunu tanıtıp,
	Berenim Koşoy keldi,dep,	Kudretli Koşoy geldi, diye,
	Zañkıldap toodon ün salıp,	Çınlayıp dağdan seslenip,
	Koşoy! Koşoy! bakırıp,	Koşoy, Koşoy! bağırıp,
	Bir tuuğandar ber keldep,	Kardeşlerim gelsin, diye,
2925	Kerney surnay tarttırıp,	Kerney zurna çalınıp
	Köbü cüröt çakırıp.	Çoğunluğunu çağırıp
	Ündü uğup er Koşoy,	Sesini duyup Er Koşoy
	Karap koyot kaş kağıp,	Baktı kaşını çatıp
	Kızıl baş menen Kırğızda,	Kızılbaş ile Kırgız'da
2930	Kıyın uruş baştalıp,	Zor bir savaş başlayıp
	Tulañduu cerden ört çığıp,	Otlu yerden ateş çıkıp

	Karağay küyüp ot bolup,	Köknar yanıp ateş olup,
	Badaldar küyüp çok bolup,	Ağaçlar yanıp kor olup,
	Tulpardın beli mayışıp,	Kanatlı atın beli yorulup
2935	Ayğaylap nayza sayışıp,	Bağırıp mızrak çekilip
	Eki caat bolup toptolup,	İki taraf olup toplanıp
	Kazattan acal tabışıp,	Savaşta ecel buluşup
	Kıyla baatır cok bolup,	Çok kahraman yok oldu
	Kim körüptür mındaydı.	Kim görmüştür böylesini
2940	Cer mayışkan dürbölöñ,	Yer yorulmuş gürültü
	Acal cetip kün bütsö,	Ecel gelip günü biterse
	Karı caşın ılğaybı,	Yaşlı genci seçer mi
	Kızıl baş baatır Çortok,	Kızılbaş kahramanı Çortok
	Mingen atı kara boz,	Bindiği atı Karaboz
2945	Çılğıy temir kiyinip,	Sırf demirden giyinip
	Kızıl baş kayra kaçışsa,	Kızılbaş tekrar kaçmaya
	Açuusu kelip küyügüp,	Sinirlenip ateşlenip
	Çoyun kursu kolğolop,	Demir kurşun kalıplatıp
	Casayıl mıltık conunda,	Yapalım sırtımıza tüfek
2950	Karağay nayza öñörüp,	Köknar, mızrak feryat edip,
	Tutalanıp kögörüp,	Sinirlenip inat edip
	Keeri çığıp sözünön,	Küfür çıkıp sözünden
	Kaarı çığıp betinen.	Kızgınlığı çıkıp yüzüne
	Kılığın körüp Kırğızdın,	Yaptığını görüp Kırgız'ın
2955	Alıstan tuuğan kelgenin,	Uzaktan akraba geldiğini
	Atın ukkan Koşoydun,	Adını duyup Koşoy'un
	Türköy tümön kol baştap,	Kalabalık kol başlayıp
	Tuuğanğa cardam bergenin,	Akrabalara yardım ettiğini
	Çıday albay Çortok,	Dayanamadan Çortok,
2960	Balban Koşoy bet alıp,	Pehlivan Koşoy yönelip

	Çığıp kalğan çağı eken.	Çıktığı çağı imiş
	Çın betteşip aluuğa,	Gerçekten yüzleşmeye
	Çırdı bekem saluuğa,	Kavgayı sıkı başlatmaya
	Kastaşkanın soo koybos,	Düşmanlığı sağ bırakmaz
2965	Kalkan ilip karuuğa,	Kalkan alıp eline
	Kanı tartıp içine,	Kanını çekip içine
	Sıyınıp öz küçünö,	Saygısını gösterip gücüne,
	Kıcırı kelip kıl çaynap,	Siniri gelip kıl çiğneyip
	Küç keltirip tişine,	Güçlendirip dişini
2970	Kurutam! dep, Badandı,	Kuruturum! diye Badan'ı
	Karap turbay sürdönüp,	Bakıp durdu utanarak
	Banduulasın kaktı emi,	Davulu vurdu şimdi,
	Balban Koşoy kayda? dep,	Pehlivan Koşoy nerde, diye,
	Bayralbastan çaptı, emi	Çekinmeden geçti şimdi
2975	Munu körgön er Koşoy,	Bunu gören Er Koşoy
	Kamdanayın degende,	Hazırlayın denince,
	İnim toktoy turğun, dep,	Kardeşim bekle, diye,
	Karaçoro Bağışı,	Karaçoro Bağış'ı
	Kalbaat özün karanın,	Kalburlu kendisi
2980	Aldında mingen boz ayğır,	Bindiği boz atı
	Alıp uçup calanıp:	Alıp uçup yalanıp:
	Uşunda öçüm bar ele,	Bunda öcüm var diye,
	Mümkün bolso iniçek,	Mümkün ise kardeş
	Özüm çığam dağı ele,	Kendim çıkarım daha
2985	Acal cetse ölöyün,	Ecel gelirse ölürüm
	Kezdeşçi cağım keliptir,	Buluşacak zamanım gelmiştir
	Kızıl baş kaapır baatırın.	Düşman kafir kahramanın
	Kıyabın taap köröyün,	Yolunu bulup bakayım
	Çataktın baarın baştağan,	Kavganın hepsini başlatan

2990	Kara kıtay, mancunu,	Kara Çin, mancunu
	Tukurup bizge taptağın,	Kışkırtıp bize yetiştirip
	Kaapır Çortok uşul da.	Kafir Çortok da buydu
	Kezek ber inim barayın,	Sıra ver kardeşim gideyim
	Ötkön ağa tuuğandın,	Geçmiş ağa akrabanın
2995	Öçün mından alayın,	Öcünü bundan alayım
	Suranıp turdu er Bağış,	Rica edip durdu Er Bağış,
	Bala kıyalı münözdö,	Çocuk huylu,
	Kubanıp turdu Er Bağış.	Sevinip durdu Er Bağış
	Boluptur ağa degende,	Tamam ağa diyince,
3000	Sekirip atka mindi emi,	Zıplayıp ata bindi şimdi
	Çortok baatır betalıp,	Çortok kahraman yönelip,
	Bayralbastan çaptı emi,	Çekinmeden yürüdü şimdi,
	Köz irmebey eköö teñ,	Göz kırpmadan ikisi de,
	Nayzaların sundurup,	Mızraklarını uzatıp,
3005	Birin biri çamalap,	Birbirini koruyup,
	Amal menen karaşıp,	Kurnazlık edip kapışıp
	Aldındağı attarı,	Altındaki atları
	Arışın kerip canaşıp,	Adım adım yanaşıp,
	Öcörlönüp eki döö ,	İnatçı iki deve
3010	Kars koyuşup ötüştü,	Birbirine çarparak geçtiler
	Som karağay nayzalar,	Gökçe köknar mızraklar
	Çort sınışın ketişti,	Çıt! diye koptu
	Kayra nayza albastan,	Tekrar mızrak almadan
	Çokmor menen kürsünü ,	Topuz ile topuz değnek
3015	Koldonuuğa ötüştü,	Kullanmaya geçtiler
	Çoyuluşup turuştu,	Gerilerek durdular
	Çokmor kürsü uruştu,	Topuz değnek vurulup
	Küçkö küçtör teñ kelbey,	Güce güç galip gelmeden

	Kiygen zoottor ayrılıp,	Giydikleri zırhlar ayrıldı
3020	Tal-tal bolup bölünüp,	Tek tek oldu, bölündü
	Çortok kandın başınan,	Çortok Han'ın başından
	Otoğot taşı sögülüp,	Otoğot taşı sökülüp
	Küülönüşkön eki döö,	Güreşen iki deve
	Kürsü çokmor taştadı.	Topuz değneğini bırakıp
3025	Kından kılıç suuruşup,	Kınından kılıç çıkartıp
	Kıyla uruş baştadı,	Baya kavga başladı
	Kılıçtardın mizinen,	Kılıçların sivri ucundan
	Kızıl calın çağılıp,	Kızıl alev çıkıp
	Eki döönü bet alıp,	İki devenin tarafına
3030	El kelip cattı sabılıp,	Halk gelip yattı çoğalıp
	Eñişüügö kamınıp.	Kapışmaya hazırlanıp
	Kızıl baş döösü Çortok,	Düşmanların devi Çortok,
	Oñboğon balban can eken,	Kolay olmayan pehlivan imiş
	Er Bağıştın özündöy,	Er Bağış'ın kendisi gibi
3035	Koldoğonu bar eken.	Kollayanı var imiş
	Karmağan ceri kan çıkkan,	Tuttuğu yerden kan akar
	Kaarınan can çıkkan,	Kahrından can çıkar
	At üstünön aldırbas,	At üstünden aldırmadan
	Artık eken amalı,	Fazla imiş kurnazlığı
3040	Kızıl baş kıtay curtuna,	Düşman Çin yurduna
	Tarağan eken kabarı,	Haberi tez gitmiş
	Korkoyup Bağış kol sunup,	Kafasını dikleştirip Bağış, el uzatıp
	Çortok turat umtulup,	Çortok durur hazır olarak
	Aldındağı tulparlar,	Bindiği kanatlı atlar
3045	Oozduk çaynap culkunup.	Dizgini çiğneyip azgınlaşıp
	Balbandar tartsa ıdırap,	Pehlivanlar çekse süzülüp
	Çopkuttan tüymö üzüldü,	Zırh gömleğinin düğümü koptu

	Kiygen kiymi carabay,	Giydiği kıyafeti yaramayıp,
	Birin biri mıcığıp,	Birinden birini mıncıklayıp,
3050	Ölöyün, dep, sanabay,	Öleyim diye saymadan,
	At üstündö bulkuşup,	At üstünde kapışıp,
	Kızıl cayan kan bolup,	Kırmızı kana bulaşmış
	Kimisi ceñeer eken? dep,	Kim kazanır diye
	Körgön adam tañ bolup,	Gören adam hayret edip,
3055	Aldındağı attardın,	Altındaki atların
	Alı ketip mayışıp	Gücü gidip yorulup
	Üstündögü eki döö,	Üstündeki iki deve
	Bir birin cançıp karışıp,	Birbirini ezip kapışıp
	Tuyak tiygen kara cer,	Tırnağın değdiği kara yer
3060	Kemege bolup kazılıp,	Ocak olup kazıldı
	Eregişken eki döö,	Rekabet edip iki deve
	Bir birine asılıp,	Birbirine asılıp,
	Amalduu Çortok ığın taap,	Kurnaz Çortok yolunu bulup
	Üzöngü menen Bağıştı,	Üzengi ile Bağış'ı,
3065	Tizege ığıp salğanı.	Dizine itip salmıştı.
	At üstünön tüşçüdöy,	At üstünden düşecek gibi,
	Abalda Bağış balbanı,	Eskiden Bağış pehlivanı,
	Koldodu okşoyt Bağıştı,	Kolladı galiba Bağış'ı,
	Özünün oor salmağı,	Kendisinden ağır kilosu,
3070	Açuusu keldi er Bağış,	Sinirlendi Er Bağış,
	Kanı tartıp içine,	Kanı çekilip içine,
	Kayberen emi koldo, dep,	Kayıp eren şimdi kolla, diye,
	Kayra kirdi küçünö.	Tekrar geldi gücüne.
	Şamdağaylanıp şak karmap,	Süratlice yakalayıp hızlıca,
3075	Coon bilekten tak karmap,	Kalın bilekten tutup,
	Eer kaşına bastı emi,	Eğer kaşına bastı şimdi,

	Canıbarım boz ayğır,	Canavarım boz at,
	Oşonu kütüp catkansıp,	Onu bekliyordu sanki,
	Çukul başın tarttı emi,	Yakından başını çekti şimdi,
3080	Sokmo eer kaşın omkorup,	Yapılmış eğer kaşını çatıp,
	Señirdey bolğon Çortoktı,	Dağ eteği gibi olan Çortok'u,
	Karaboz attan tomkorup,	Karaboz atını kökü ile çıkarıp
	Ökürtüp kolun buradı,	Bağırtarak elini doladı,
	Çortok atka süyrölüp,	Çortok ata sürükletip,
3085	Muñğa tüşkön ubağı.	Üzüntüye düştüğü zamanı
	Som kuyruktuu boz ayğır,	Som kuyruklu boz at,
	Dankanı tiyip cançılıp,	Her tarafı değip ezilip,
	Çala can bolğon Çortok,	Yarım can olan Çortok,
	Karaçoro er Koşoy,	Karaçoro Er Koşoy,
3090	Aldına kelip kuladı.	Önüne gelip düştü.
	Er Bağışta turabı,	Er Bağış da durur mu?
	Attan tüşüp sekirip,	Attan inip seğirip,
	Uşunuku öttü! dep,	Bunun yaptığı yetti! diye,
	Çağim salıp ar cerde,	Kavga çıkartıp her yerde,
3095	Tübübüzgö cetti! dep,	Dibimize yetti! diye,
	Koy ay sözgö kelbesten,	Yapma, etme diyen sözü dinlemeden,
	Başın kesip saldı emi,	Başını kesip aldı şimdi,
	Birinçi bolsoñ Kızıl baş,	Birinci olsan Kızılbaş,
	Ekinçi colu kesilgen,	İkinci defa kesilen,
3100	Kızıl baştığıñ anık, dep,	Düşmanlığın gerçek, diye,
	Kolğo tüşkön kuldarğa,	Ele geçmiş köleleri
	Irğıtıp Bağış ketti, deyt,	Fırlatıp Bağış gitti, diye,
	Beren Koşoy baş bolup,	Beren Koşoy başında,
	Kızıl baş kolun talkalap,	Kızılbaşların askerini paramparça edip,
3105	Tübünö şuntip cetti deyt.	Dibine böyle yetti diyor.

	Karaçoro Koşoydun,	Karaçoro Koşoy'un,
	Kalıñ curtu bilinip,	Kalabalık yurdu bilinip,
	Körüşpögön eki tuuğandın,	Görüşmeyen iki kardeşin,
	Tuusu birge ilinip,	Bayrağı asılıp dalgalanıp,
3110	Salamdaşıp calpı curt,	Selam verip bütün yurt,
	Sıy körüşüp bata alıp,	Saygı görüp, hayır dua alıp,
	Uruu cönün suraşıp,	Soylarını sordular
	Bir dinderin cat alıp,	Bir dinini beraber,
	Kızıl baştı kıyratıp,	Kızılbaşı parçalayıp,
3115	Kıyla cumuş casalıp,	Çok işler yapılıp
	Tülöö casap mal soyup,	Toy verip mal kesilip,
	Karı caşka toy bolup,	Yaşlısına gencine düğün, eğlence,
	Karooldu mıktı koyuşup,	Nöbeti iyi tutup,
	Koşoy Karaçorolor,	Koşoy, Karaçorolar,
3120	Tura turar bul cerde.	Dursun bu yerde
	Kızıl baştın kaçkındar,	Kızılbaştan kaçanlar,
	Arıp açıp col cürüp,	Yorulup aç yol yürüyüp,
	Kıtay hanı Dunige,	Çin hanı Düniye,
	Ak buluñğa kelişti,	Ak tepeye geldiler,
3125	Koşoydon körgön korduktu,	Koşoy'dan gören horluğu,
	Er Bağıştan körgön zorduktu,	Er Bağış'tan gördüğü zorluğu,
	Cönün aytıp berişti.	Durumlarını söyletip
	Eki el birge birikken,	İki halk beraber birleşip
	Köbün aytıp berişti.	Çoğunluğunu söylediler
3130	Kırğızdın balban Koşoyun,	Kırgız'ın pehlivan Koşoy'un
	Kıyla comok kılıştı,	Çok masal anlattılar,
	Çortok baatır baş kılıp,	Çortok kahraman baş olup,
	Kızıl baş elin kırdı büt,	Düşman halkını paramparça etti
	Kıyla söz kıldı uruştu,	Çok söz ettiler kavgadan,

3135	Baatır Bağış Çortoktu,	Kahraman Bağış Çortok'u,
	Attan kanday alğanın,	Attan nasıl düşürdüğünü
	Üzöngülöp süyrötüp,	Üzengiden sürükleyip
	Kurmandıkka çalğanın,	Kurbanlığa verdiğini
	Çortoktın başın çort kesip,	Çortok'un başını kesip,
3140	Ekinçi colu Kızıl baş,	İkinci defa Kızılbaş
	Kırğızğa kol salbağın,	Kırgız'a savaş açmasını
	Şıldıñ kılıp bizge ayttı,	Dalga geçip bize söyledi
	Kurcunğa salıp kultuytup,	Heybesine koyup belli edip
	Alıp kel, dep, Çortok arbağın,	Getirin, diye, Çortok ruhunu,
3145	Çaçınan karmap çoñ baştı,	Saçından tutup büyük başını
	Toğolotup bizge ciberdi,	Çevirip bize gönderdi,
	Ekinçi kol salsañar,	İkinci defa asker sevkederseniz,
	Körömün deyt silerdi,	Görürüm diye sizleri
	İti bolup dayım kıtaydın,	Köpeği olup daima Çin'in
3150	Kılbağandı kıldıñar,	Yapmadığını yaptılar
	Tınç catkan candı tim koyboy,	Sakin yatan canı rahat vermeden
	Cazıksız eldi kırdıñar.	Günahsız halkı öldürüp
	Kayda barsañ ayda bar,	Nereye giderseniz gidin
	Kıtayıña kayra bar,	Çin'ine geri git
3155	Er bolsoñ emi kelip kör,	Cesursan şimdi gel
	Salğılaşam deseñer,	Savaşırız diyorsanız
	Çiyip koyup sızıktı,	Çizgiyi çizdi
	Körgözömün kızıktı.	Gösteririm oyunu.
	Murda Kırğız az elek,	Önce Kırgız az idik,
3160	Karaçoro men bolup,	Karaçoro ben olup,
	Karaanıbız köböydü,	Kalabalığımız arttı,
	Kabılan Koşoy koşulup,	Kahraman Koşoy birleşip,
	Kıyla Kırğız el bolup,	Çok Kırgız halk olup,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Kızıtalak Kızıl baş,	Kahrolası Kızılbaş,
3165	Kıtaylar menen biriktiñ.	Çinliler ile birleştin
	Uşaktap cürüp dayıma,	Dedikodu edip daima,
	Kırğız elin irittiñ,	Kırgız halkını bozdun
	Eki col başıñ kesildi,	İki yol başın kesilip,
	Elden çıkkan çiriksiñ,	Halktan çıkan çürüksün,
3170	Baarıbızdı mazaktap,	Hepimizle alay edip,
	Abirdi caman ketirdi,	Ahlakımızı kötü getirdin,
	Kıtaydın Duni hanıbız,	Çin'in Duni hanımız,
	Ne bolot? emi canıbız,	Ne olacak? Şimdi canımız,
	Koşoyuna işenip,	Koşoy'una güvenip,
3175	Karaçoro, ol[52] Bağış,	Karaçoro, o Bağış,
	Şıldıñdap bizdi esirdi,	Alay edip bize taşkınlık etti
	Dep, ıylaşıp burkurap,	Diye, ağladılar acı acı,
	Kolun alıp booruna,	Elini alıp böğrüne,
	Dunige turdu çurkurap,	Duni'ye durdu bağırıp,

KIRĞIZDARĞA KARŞI DUNİ HANDIN ATTANIŞI[53]
KIRGIZLARA KARŞI DUNİ HANIN SEFERE ÇIKIŞI

	Kıtaydın hanı Duninin,	Çinlilerin hanı Duni'nin,
	Oyu onğo bölünüp,	Düşüncesi ona bölünüp,
	Oñboğondoy can eken,	Sağ olmayan can imiş,
	Oozunan calın tögülüp,	Ağzından alev dökülüp,
3185	Çıtıyların çakırıp,	Askerlerini çağırıp,
	Kırılğanın uğup Kızıl baş,	Öldüklerini duyup Kızılbaş,
	Kıylağa turdu sögünüp:	Bir hayli durdu küfür edip:
	–Cön turbaylı biz, dedi,	-Sakin durmayalım biz, dedi,

[52] Ol, o anlamında kullanılmıştır.

	Biz cakta tolğon küç, dedi,	Biz tarafta dolu güç, dedi,
3190	Lop dayra cana Sin- Tszyan,	Lop nehir ve Sin Tzsyan,
	Elge kabar berilsin!	Halka heber verilsin!
	Al caktan on miñ, san kelsin,	O taraftan on bin kişi gelsin,
	Tekes, Kaşkar taraptan,	Tekes, Kaşkar taraftan,
	Mından on miñ san kelsin,	Bundan on bin can gelsin,
3195	Köönö Turpan cerdegi,	Köönö Turpan yerdeki,
	Bañ-bañdarğa aytılsın,	Ban- Banlara söylensin,
	Baarı kelip kamdanıp,	Hepsi gelip hazırlansın,
	Uruştu biz salalık.	Kavgayı biz başlatalım.
	Kıyınsınğan Koşoydun,	Güçlü olan Koşoy'un,
3200	Esebin mintip tabalık,	Hesabını böyle bulalım,
	Kırğın kılıp Kırğızğa,	Kırıp geçirip Kırgız'ı,
	Kanın suuday çaçalık,	Kanları su gibi akıtalım,
	Çortok mıktı er ele,	Çortok en iyi er idi,
	Öçün alıp buruttan,	Öcünü alıp Burutlar'dan,
3205	Köpkön Bağış baatırın,	Şımaran Bağış kahramanın
	Özün şişke asalık!	Kendisini şişe asalım!
	Dep küülönüp Duni han,	Diye kışkırtılıp Duni han,
	Çabarmandarın çaptırdı,	Habercileri gönderdi
	Añızdap kıtay kol kurap,	Merakla Çin asker sevkedip,
3210	Çıñıroosun tarttırdı.	Bağırarak çektirdi
	Kuday betin körgözbö,	Allah yüzünü gösterme,
	Köönö turpan cağınan,	Eski Turpan tarafından
	Kaptap ögüz aşuunu,	Kuşatıp öküz geçidini,
	Lop dayranı keçişip,	Lop nehrini geçtiler,
3215	Opol toonu aralap,	Opol dağının arasından,
	Oydo cok köp kol keldi,	Fikirde olmayan çok asker geldi,

[53] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Duni han bergen kabarğa,	Duni Han'ın verdiği habere
	Sanattan aşık can keldi.	Sanattan fazla can geldi.
	Ak-Şıyrak, Ak-Say aralap.	Ak-Şıyrak, Ak-Say arasından
3220	Kalıñ kıtay ördödü,	Kalabalık Çin karıştı,
	Kıtaylar bütün kamdandı,	Çinlilerin hepsi hazırlanıp,
	Kıylası cürgön köldögü,	Çoğunluğu göldeki,
	Tarançıday köp kıtay,	Tarançı gibi çok Çin,
	Talaanı berbey caynadı.	Kırlara vermeden çoğaldı.
3225	San-san koldor bölüngön,	Sayısız kollara bölünmüş
	Kaptap köldün öröönün,	Kuşatıp gölün yerlerini
	Kaltırbay cep cürüştü,	Kaldırmadan yiyip yürüdüler
	Sasık tarptan bölögün,	Leş ölüden başkasını
	İçinde Çişi uruusu,	İçinde Çişi soyundan
3230	Aç börüdöy calanat.	Aç kurt gibi yalanıp.
	Bışkan tamak içpegen,	Pişmiş aş içmemiş
	Sıylasa sıy tütpögön,	Saygıya saygı yakıştırmayan,
	Öz ele canın karağan,	Kendi canına bakan
	Koluna tiyse eşek da,	Eline geçse eşek de,
3235	Koyboy baarın talağan,	Bırakmadan hepsini yağmalayan
	Ölömün, dep, sanabayt,	Ölürüm, diye saymıyor,
	Ölgönünö karabayt.	Öleceğine bakmıyor.
	İt ceer bit ceer degenin,	İt yer bit yer diyenin,
	Başçı kılıp koyuptur,	Başçı yapmıştır,
3240	Eñgeserdey döö degeni,	Kocaman deve diyeni
	Dege degen döösünün,	Diye diyen devenin,
	Başında kulak cok eken,	Kafasında kulak yok imiş,
	Berkilerden başçısı,	Diğerlerinin başçısı,
	Baarınan aşkan şok eken,	Hepsinden fazla yaramaz imiş,
3245	Açka bolup bir kezde,	Aç olduğu bir zaman,

	Ooz başının kulağın	Ağzının hizasındaki kulağını
	Özü culup cep koyğon,	Kendisi yolup yemiş,
	Bul curt keldi Kırğızğa.	Bu halk geldi Kırgız'a.
	Kol salmakka cabılıp,	Savaş açmak için hücum edip,
3250	Kıyla şumduk can keldi,	Bir hayli kurnaz insan geldi,
	Culkunuşup kamınıp,	Çırpınıp hazırlanıp,
	Kaptap Koçkor Atanı,	Kuşatıp Koçkor atayı,
	Kalıñ kıtay kirgende,	Kalabalık Çin girdiğinde,
	Koldun kele catkanın.	Ordunun geldiğini
3255	Cumuray Kırğız bilgende,	Bütün Kırgız bilmişti,
	Turuştu topko bölünüp,	Durdular grup olup bölünüp,
	Top içinde tolukşup,	Grup içinde heyecanlı,
	Tolğon baatır körünüp,	Çok kahraman görünüp,
	Karaçoro, Koşoy birigip,	Karaçoro, Koşoy birleşip,
3260	On beş miñdey kol boldu,	On beş bin asker oldu,
	Cerdi kaptap kıtaylar,	Yerleri kuşatıp Çinliler,
	Casayıldın oğu caap,	Sadak okları aşılıp,
	Kündün közü körünböyt,	Güneşin gözü görünmüyor,
	Tuş tuştan kıtay kamalap,	Her taraftan Çin saldırıp,
3265	Cooğo kirdi Kırğızdar,	Savaşa girdi Kırgızlar,
	Ayğay salıp sabalap,	Bağırıp çağırıp,
	Alcaybağan baş kalbay,	Büyük görünmeyen baş kalmadı
	Kara kıtay Kırğızdar,	Kara Çin Kırgızlar,
	Kaçırıştı cazğanbay,	Saldırdılar çekinmeden,
3270	Kızıl cayan kan bolup,	Kıpkırmızı kan olup,
	Bışaktaşkan andan köp,	Ağlayanlar ondan çok,
	Zapkı körböy kalğanı,	Baskı görmeyenleri,
	Birin biri körgöndö,	Birbirini görünce,
	Kuçaktaşkan mından köp.	Kucaklaşan daha çok.

3275	Taytoru menen Er Koşoy,	Taytoru ile Er Koşoy,
	Koluna çokmor çoyundan,	Elinde sopa kocaman
	Balbandığın bilgizip,	Pehlivanlığını bildirip,
	Çapkan ceri oyulğan,	Vurduğu yer delinen,
	Çetinen kirdi talkalap,	Kenardan girdi yıkarak,
3280	Tandap Koşoy bir çabat,	Seçip Koşoy bir vurur,
	Çabalı emes çoñunan,	Küçüğü değil büyüğünü,
	Katuu karuu körsötkön,	Sert karşılık gösteren
	Kabelteñ kelgen çoñunan.	Boylu poslu büyüğünü
	Aldındağı Taytoru,	Altındaki Taytoru,
3285	Kara teri çığıp tögülüp.	Kara teri çıkıp dökülüp.
	Kuuğanına kuup cetip,	Kovaladığında yetişip,
	Bölökçö külük körünüp,	Farklı bir yağız gözüküp,
	Karaçoro kürküröp,	Karaçoro gürleyip,
	Komdop sayıp nayzanı,	Ayarla vurup mızrağı,
3290	İt ceer, bit ceer kıtaydın,	İt yer, bit yer Çinliyi,
	Eñseger döö Degesin,	Ünlü dev Degesin'i,
	Koñtoro sayıp kaysadı,	Devirip yok etti,
	Kıtaydı cançıp talkalap,	Çinliyi ezip yok edip,
	Cüröt baatır Bilerik,	Geziyor bahadır Bilerik,
3295	Öçöşkönün mından bil,	Kin beslediğini burdan bil,
	Öcörlügün körgözüp,	İnatçılığını gösterip,
	Bilerik kılıç şiltese,	Bilerik kılıç sallasa,
	Kıymıldabay kıltası,	Kıpırdamadan vücudu,
	Kılıç tiygen mından köp,	Kılıç kesen daha çok,
3300	Kıy söbödön carılıp,	Bir omuzu yarılıp,
	Kıyrayıp catat kılıç cep,	Yerde yatıyor kılıç yemiş,
	Kıtaylar kaçıp cürüşöt,	Çinliler hep kaçıyor,
	Munusu da şumduk, dep,	Bunlar da ilginç, diye,

	Soroyto çaap kelgenin,	Devirip geldiğini,
3305	Ay baltalap Ak balban,	Baltayla vurup Ak balban,
	Kıraan Kırğız baatırlar,	Bütün Kırgız bahadırları,
	Bir kişidey boluşup,	Bir kişi gibi oluşup,
	Ketpey keçke soğuşup,	Kaçmadan hep savaşıp,
	Dele canın ayabay,	Hiç canını korumadan,
3310	Tireşip cüröt er Bağış,	Direniyor Er Bağış,
	Kömölötüp körgönün,	Deviriyor gördüğünü,
	Kıtay Kırğız kırğında,	Çinli, Kırgız savaşta,
	Kim kördü mınday ölgönün,	Kim gördü böyle ölümü,
	Kenen Koçkor öröönü,	Geniş Koçkor bölgesi,
3315	Kılkıldağan el bolup,	Yürüyen halk olup,
	Kañırsıp kan cıttanıp,	Kokusu kan kokup,
	Eldin demi cel bolup,	Halkın nefesi yel olup,
	Tuyağı tozoñ çañ bolup,	Nalı toz duman olup,
	At boluşu düñgüröp.	At sesleri gürleyip,
3320	Künü bütkön dalay can,	Günü bitmiş birçok can,
	Ölalbay catat üldüröp.	Ölemiyor zavallı.

ER KOŞOYDUN DUNİ HANDIN İNİSİ TAN MENEN CEKEGE ÇIĞIŞI. BALBAN TANDIN KOLĞO TÜŞÜŞÜ[54]

ER KOŞOY'UN DUNİ HAN'IN KARDEŞİ TAN İLE BİREBİR ÇIKMASI,PEHLİVAN TAN'IN ESİR DÜŞMESİ

	Kolun salıp uruşka,	Askerini sürüp savaşa,
	Kıtaydan Duni han turat,	Çinliden Düni Han durur,
3325	Duni handın canında,	Düni Han'ın yanında,

[54] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Özü menen bir tuuğan,	Kendisi ile kardeş,
	Ögüzdöy baatır Tan turat,	Öküz gibi bahadır Tan duruyor,
	Kazatka cürgön Koşoydu,	Cihata yürüyen Koşoy'u,
	Körgön sayın Tan kıtay,	Gördükçe Tan Çinli
3330	Kanı kaynap umtulat.	Kanı kaynayarak atılır.
	Balban Koşoy bir başı,	Pehlivan Koşoy tek başına,
	Miñ kıtaydı soylottu.	Bin Çinliyi devirdi.
	Bul Koşoyğo cön koysok,	Bu Koşoy'a bırakırsak,
	Buzat Becin oyroyttu,	Bozar Becin Çinliyi
3335	Emnege karap turabız?	Niye bakıp duruyoruz?
	Teñ kelçü buğa can cokpu?	Denk buna can yok mu?
	Kırdırıp koyduk köp koldu,	Kırgına uğrattık çok askeri
	Kıtaydı Koşoy talkalap,	Çinliyi Koşoy yok edip,
	Cürgönünö köp boldu,	Gezdiğine çok oldu,
3340	Cekege özüm çığam, dep,	Teke teke kendim kaçacağım, diye,
	Namızdanğan Tan kıtay.	Namuslanan Tan Çinli.
	Cürögü küyüp ört boldu,	Yüreği yanıp alev oldu,
	Baykağın, dep, Duni ayttı:	Dikkat et, diye, Düni söyledi:
	–Kördüñbü kanday cürgönün?	-Gördün mü nasıl gezdiğini?
3345	Celgenine cel cetpes,	Hızlı yürüyüşüne yel yetmez,
	Külük tulpar mingenin,	Yağız at bindiğini,
	Küçüñ cetpeyt burutka,	Gücün yetmez Burut'a,
	Tolup turğan çağı eken,	Dolu duran anıymış,
	Çarçoonu ezel bilbegen,	Yorulmayı hiç bilmeyen,
3350	Kazatka tuulğan can eken,	Savaşa gelen can imiş,
	Aldındağı mingen Torunun,	Altındaki bindiği Toru'yu,
	Karap körçü abaylap,	Baksana dikkat ederek,
	Çatkayak taştap cürüşün,	Dört nal bırakıp yürüyüşünü,
	Basa kalat kuuğanın,	Kaçırmıyor kovaladığını,

3355	Buytağanı koyondoy,	Kılığı ise tavşan gibi,
	Kayra kaçsa burulup,	Geri kaçsa dönerek,
	Tulparğa atkan ok cetpeyt,	Yağıza uçan ok yetmez,
	Kantip karşı çığasıñ,	Nasıl karşı koyacaksın,
	Katılam, dep, Koşoyğo	Takılırım, diye Koşoy'a,
3360	Kalbasın başıñ kesilip!	Gitmesin başın kesilip!
	Toodoy bolğon deneñdi,	Dağ gibi olan vücudunu,
	Toru atı menen süyrötüp,	Doru at ile sürükleyerek,
	Talkalanıp söötörüñ,	Parçalanıp kemiklerin,
	Kalbasın, dep, turamın,	Gelmesin, diye, duruyorum,
3365	Tuyak taşka ezilip,	Nal ile taşa ezilip,
	Uşunu aytıp Duni han,	Şunları söyleyip Düni Han,
	Tıyıp turdu inisin,	Durduruyordu kardeşini,
	Namızıñ cok köödöksüñ,	Namusun yok korkaksın,
	Eldin baarın kırdırıp,	Halkın hepsini kırdırıp,
3370	Maktaysıñ mağa Koşoydu.	Övüyorsun bana Koşoy'u,
	Korkutup meni sır kılıp,	Korkutup beni gizleyip,
	Açuulanıp Tan turdu,	Sinirlenip Tan durdu,
	Koyğun! dep, Duni ağası,	Bekle! diye Düni ağabeyi,
	Ayadı ele kurğurdu,	Korumuştu zavallıyı,
3375	Tilimdi albay koyduñbu?	Sözümü dinlemedin mi?
	Kel anda, dedi, kezigip,	Gel o zaman, dedi, savaşıp,
	Calañ temir kiyinip,	Hep zırh giydirip,
	Açuusu kelip küyügüp,	Sinirlenip koşturup,
	Ağasının aytkanı,	Ağabeyinin söylediği,
3380	Cürögünö tüyülüp,	Yüreğine saklanıp,
	Keregine carağan,	İşine yarayan,
	Can carağın kamdanıp,	Silahlarını hazırlayıp,
	Koşoyçoluk bolbosom,	Koşoy kadar olmazsam,

	Kolunan barıp ölöm! dep,	Eline gelip ölürüm! diye,
3385	Çıkmak boldu tügöngür,	Çıkma niyetinde oldu biçare,
	Ağasının akıl söz ,	Ağabeyinin akıl sözleri,
	Tilin albay keceñdep,	Dinlemeden koşturup,
	Mingeni tulpar Kökkıtan,	Bindiği yağız Kökkıtan,
	Bura tartıp tizginin,	Çekip durup dizginin,
3390	Burdalbastan cönödü.	Çekinmeden yöneldi.
	Karap kaldı köp kıtay,	Baka kaldı çok Çinli,
	Duni handan bölögü	Düni Han'dan başkası
	Nayzasının uçuna,	Mızrağının ucuna,
	Cekege celek bayladı,	Teketek için bayrak bağladı,
3395	Çıñıroo çoorun tartı emi,	Kocaman neyi çaldı şimdi,
	Koşoydu kel! dep, cekege,	Koşoy'u gel! diye, birebir,
	Koş til nayza arttı emi,	Çift dilli mızrak uzattı şimdi,
	Munu körgön er Koşoy,	Bunu gören Er Koşoy,
	Cön ele karap turbadı,	Öylesine bakıp durmadı,
3400	Bul kanday baatır? özü, dep,	Bu nasıl bahadır? Kendisi, diye,
	Tartkan çoordon sınadı.	Çaldığı neyden denedi
	Çoordun ünü duuldayt,	Neyin sesi uğultulu,
	Kekirtegi keñ eken,	Gırtlağı geniş imiş,
	Eç nerseden taymanbas	Hiçbir şeyden çekinmez,
3405	Öcör sımal er eken,	İnatçı gibi eren imiş,
	Bölöktör barsa bolboyt, dep,	Başkası gitse olmaz, diye,
	Koluna tüşsö oñboyt, dep,	Eline geçerse olmaz, diye,
	Sıbızkı çoordu karmadı,	Koca neyi tuttu,
	Men çığamın sağa! dep,	Ben çıkacağım sana! diye,
3410	Çoor menen coobun arnadı.	Ney ile cevap verdi.
	Ubakıt karmap ötkörböy	Zamanı fazla geçirmeden
	Taytoruğa mindi emi,	Taytoru'ya bindi şimdi,

	Taymanbay Koşoy kirdi emi,	Çekinmeden Koşoy girdi şimdi,
	Kıtayda kıyın balban Tan,	Çinli de güçlü pehlivan Tan,
3415	Uruştan capa körbögön,	Savaştan kaçıp görmeyen,
	Kolomoluu kol bolso,	Kalabalık ordu olsa,
	Koş tildüü nayza sermegen,	Çift dilli mızrak sallayan,
	Öcörlügün köktügün,	İnatçılığın zorluğun
	Calpı kıtay el bilgen,	Bütün Çin halkı bilen,
3420	Bul da kaldı kaçırıp.	Bu da girdi saldırıp.
	Mingeni tulpar Kökkıtan,	Bindiği yağız Kökkıtan,
	Tozoñun çañdın sapırıp,	Dumanın tozunu savurup,
	Köz irmebey tikteşip,	Göz kırpmadan bakışıp,
	Nayzalaşıp ötüştü,	Mızrak vurup geçtiler,
3425	Nayza tiygen çopkuttar	Mızrak değen giysiler,
	Bulayt kebez üzüştü,	Kocaman bez kopardı,
	Ekinçi ireet çıkkanda	İkinci kere geldiğinde,
	Kagez bolğon ar işke	Öç olan her işe
	Kaarduu caman duşmanda,	Sinirli yaman düşman da,
3430	Şamşarlap nayza kıya çaap,	Nişan alıp mızrak yan vurup,
	Muştap öttü kaptalğa,	Vurarak geçti yanına,
	Bul işten baatır Koşoydu,	Bu işten bahadır Koşoy'u,
	Koltuka kattap baylağan,	Koltuğa katlayıp bağlayan
	Koldop kaldı kaçtarğa,	Korudu gibi keçeler,
3435	Uçup keter ubakta	Uçup gideceği anda
	Arañ eerge ilindi,	Zar zor eğere tutundu,
	Karmaşıp catkan kıtay Tan.	Savaştığı Çinli Tan,
	Toodoy bolğon Koşoyğo,	Dağ gibi olan Koşoy'a,
	Oñoy emesi bilindi,	Kolay olmadığı bilindi,
3440	Kayrılıp Tan artına,	Dönüp Tan geriye,
	Atının başın burğança,	Atının başını çevirene kadar,

Caaday bolğon Taytoru,
Çukul buytap burulup,
Cal kuyruğu cayıldı,
Küçünö kirip canıbar,
Tuyağı cerge sayıldı,
Açıp közdü cumğança
Baatır Koşoy cetti emi.
Belden alıp çokmorun
Conğo salıp öttü emi.
Bat ele kayra burulup,
Kayra başka çabarda,
Kökkıtandın üstünön,
Toodoy döösü Tan kıtay
Toğolonup ketti emi.
Taytoru menen çulğutup,
Asılıñ Koşoy barğanı
Çokmor tiyip dalığa,
Öcök, öcök kan ketip,
Aralaşıp çañ menen,
Cerde catkan Tan kıtay,
Eñip Koşoy alğanı,
Alıp barıp taştadı,
Karaçoro aldına,
Uşul! dep, kıtay balbanı.
Kıraakı Karaçoro can,
Kıydı karap alğanı,
Kol butuna çıncırladı,
Baçımıraak salğın, dep,
Baatırların cañdadı.

Yay gibi olan Taytoru,
Yerinden hemen dönüp,
Yele kuyruğu yayıldı,
Gücüne girip canavar,
Nalı yere saplandı,
Açıp gözü kapayınca
Bahadır Koşoy yetişti şimdi,
Belinden alıp sopasını
Sırta vurarak geçti şimdi.
Çabucak geri dönüp,
Geri başa vuracakken,
Kökkıtan'ın üzerinden
Dağ gibi dev Tan Çinli
Yuvarlanıp düştü şimdi.
Taytoru ile vurdurup,
Asilin Koşoy geldiği
Sopa değip sırtına,
Buram buram kan gidip,
Karıştı toprak ile,
Yerde yatan Tan Çinli
Eğilip Koşoy aldı da
Getirip yere bıraktı,
Karaçoro önüne,
Şu! diye, Çin pehlivanı.
Zeki Karaçoro can,
Yan bakıp durdu da,
Elini ayağını zincire vurup,
Çabucak uzaklaştır, diye,
Bahadırlarına gösterdi.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Uşintip kıtay Tan balban,	Böylece Çinli Tan pehlivan,
	Tutkun bolup karmaldı,	Esir olarak tutuldu,
	Ağası Duni baş bolup,	Ağabeyi Düni baş olup,
	Kutkaruuğa tutkundu,	Kurtarmaya esiri,
3475	Dalay col uruş açışıp,	Birçok kez savaş başlatıp,
	Kıyla kol ölüp cok boldu,	Birçok asker ölüp yok oldu,
	Aylası ketip kıtaylar,	Çaresi tükenip Çinliler,
	Ölgöndörgö kun[55] tölöp,	Ölenlere tazminat ödeyip,
	Kutkarıp Tandı aluuğa.	Kurtarıp Tan'ı almaya,
3480	Akırkı sözü toktoldu.	Son sözü durduruldu.
	Bir döösünön ayrılıp.	Bir devden ayrılıp
	Baardık kıtay şaldayıp,	Bütün Çinli çaresiz,
	Ceñişke cetken Er Koşoy,	Muradına eren Er Koşoy,
	Cigerdüü turdu daldayıp,	Cesur durdu kocaman,
3485	Karaçoro kabılan,	Karaçoro kaplan
	Er Bağışka kep aytıp,	Er Bağış'a söz söyler,
	Kırğızdı kırğan Tan döönü,	Kırgız'ı kıran Tan devi,
	Kemeşte baatır, dep, aytıp,	Cesurluktan söz et, diye, söyleyip,
	Karap turbay kıraandar,	Bakıp durmadan kahramanlar,
3490	Irğaydan tayak aldırdı,	Kuş kirazı ağacından aldırıp,
	Kıtaydın Tan balbanın,	Çin'in Tan pehlivanın
	Şak-şak koyup ar cerin,	Değnek takıp her yerine,
	Arkan menen tañdırdı,	Urgan ile bağlatıp,
	Erlerdin kunun tölösö,	Erenlerin tazminatını öderse
3495	Eline ketet Tan döösü,	Halkına gider Tan devi,
	Çığarıp öküm zañ kıldı.	Çıkarıp hüküm, ilan edip.
	Kolu butka kişen saldırıp,	Eline ayağına kelepçe takıp
	Cerden oroo oydurdu,	Yerden çukur kazdırdı

[55] Kun, fars sözü, taminat

	Tandı içine saldırıp,	Tan'ı içine koydurdu,
3500	Küzöttü mıktı koydurdu,	Bakarak tüfek koydurdu,
	Kolğo tüşüp Tan döösü,	Esir düşüp Tan devi,
	Kor boldu tirüü kalğanı.	Yazık oldu diri olduğu.
	Elin közdöy cönödü,	Halkına doğru yöneldi,
	Ölgöndön tirüü kalğanı,	Ölümden sağ kalanlar,
3505	Duni han özü baş bolup,	Düni Han kendisi başında,
	Ak bulunğa kelişti,	Ak Bulun'a geldiler.
	Kıyındarına kıtaydın,	Büyüklerine Çinlilerin,
	Koşoydon körgön korduktu,	Koşoy'dan gördüğü eziyeti,
	Toluk aytıp berişti,	Tümüyle söylediler.
3510	Intımağın Kırğızdın,	Dayanışmasını Kırgız'ın,
	Cönün aytıp berişti.	Yönünü hep söylediler.
	Eki el birge birikken,	İki halk beraber birleşmiş,
	Köbün aytıp berişti,	Çoğunu söylediler.
	Karıya Gaodin aldına,	İhtiyar Gaodin önünde
3515	Han Duni özü baş bolğon,	Han Duni kendisi başında,
	Kaçkındar keldi toptolup,	Kaçanlar gelip durdular,
	Cayınan söz kozğolup,	Yönünden söz başlanıp,
	Kırğızğa barğan Tortuuldun	Kırgız'a gelen Tortuul'un
	Kızıl baş Çortok ölgönün,	Düşmanı Çortok öldüğünü,
3520	Kıyla comok kılıştı,	Çok masal anlattılar.
	Sin-Tszyan opol too caktan,	Sin-Tzsyan koca dağ tarafından
	Kaşkardan Tekes taraptan,	Kaşkardan Tekes taraftan
	Kança san kıtay kelgenin,	Kaç bin Çinli geldiğini
	Kırğızdın baatır balbandar,	Kırgız'ın bahadır pehlivanları,
3525	Kırğındı kanday salğanın,	Kıyımı nasıl yaptığını,
	Kıyla söz kıldı uruştu.	Bir hayli söz etti kavgayı
	Kaçırıp Koşoy Tan döönü,	Saldırıp Koşoy Tan devi,

	Çokmor menen bir salıp,	Sopa ile bir vurup,
	Cerden eñip alğanın,	Yerden kapıp aldığını,
3530	Irğay menen keştelep	Kiraz ağacı ile süsleyip,
	Iyıntıp baylap salğanın,	İyice bağlayıp koyduğunu,
	Köz körgönün bayandap,	Gözün gördüğünü beyan edip,
	Aytıp keldi armanın,	Söylediler derdini,
	Kolğo tüşkön tutkundu.	Ele geçen esiri.
3535	Kun tölösö boşoorun,	Kefalet öderse kurtulacağını
	Gaodin hanğa bilgizip,	Gaodin Han'a bildirip,
	Cayın aytıp turuştu,	Yönünü söyleyip durdular,
	Kırğızdın balban Koşoyu,	Kırgız'ın pehlivan Koşoy'u,
	Tirüü turğan kezinde,	Diri olduğu zamanda,
3540	Baştabaylı? dep, uruştu,	Başlatmayalım, diye savaşı,
	Bayandadı kaçkındar,	Beyan etti kaçanlar,
	El içinde köp bolot,	Halk içinde çok olur,
	Eldi buzar aksımdar.	Halkı bozan haramlar.
	Kıtay Çarlan kep aytat,	Çinli Çarlan söz söyler,
3545	Kol kuruşup hanına,	Boyun eğip hanına,
	Katuu batkan körünöt,	İyi dokunmuş galiba,
	Koşoydun kılğan coruğu,	Koşoy'un yaptığı olayı,
	Korkoktordun canına,	Korkakların canına,
	Hanım bulardın sözü söz bekeni	Hanım bunların sözü söz imiş?
3550	Eki uruu Kırğız birikse,	İki boy Kırgız birleşse,
	Kara kıtay mancunun,	Kara Çinli mancunun,
	Uruusunan Kırğız köp beken?	Boyundan Kırgız çok muymuş?
	Ce calğız Koşoy balbandın,	Ya da yalnız Koşoy pehlivanın,
	Canı uşunday bek beken?	Canı o kadar sağlam mıymış?
3555	Duni han köp kol ceñildi,	Duni Han çok asker yenildi,
	Kalğan el karap turbaylı?	Kalanlar bakıp durmayalım?

	Kayra baştan kol kurap,	Geri baştan asker toplayıp,
	Casayıldardan cınaylı,	Okçularını toplayalım,
	Büt kazatka çoğu baralı,	Bu savaşa beraber gidelim,
3560	Tan balban, Çortok baatırdın,	Tan pehlivan, Çortok bahadırın,
	Kan kusturup öçün alalı,	Kan kusturarak öcünü alalım,
	Kumurskaday kıtay kaptasa,	Karınca gibi Çin basarsa,
	Kırğızdın küçü çamaluu.	Kırgız'ın gücü ölçülü.
	Baatırları bar çığaar,	Bahadırları var belki
3565	Cüz kişiden bir kişi,	Yüz kişiden bir kişi,
	Arasında balban sanaluu,	İçlerinde bahadır sayılı,
	Kıtay uluu curtpuz go?	Çin büyük halkız ya?
	Ayla amalın tabalı.	Bir çaresini bulalım.
	Dep, keyreñde toktodu.	Diye, Keyrende durdu.
3570	Karşı boldu köp kıtay,	Karşı çıktı çok Çinli,
	Kıydı Çarlan kebine.	Kurnaz Çarlan sözüne.

GAODİN HAN ELİN ÇOĞULTUP, KITAYDAN ÖLGÖN KIRĞIZDARDIN KUNUN TÖLÖP, TANDI KUTKARIP ALUU ÜÇÜN KENEŞİP ELÇİ CİBERİŞİ[56]

GAODİN HAN'IN HALKINI TOPLAYIP, ÇİN'DE ÖLEN KIRGIZLARIN KEFALETİNİ ÖDEYİP, TAN'I KURTARIP ALMAK İÇİN ANLAŞIP ELÇİ GÖNDERMESİ

	Gaodin han akıl salmaktap,	Gaodin Han akıl ölçerek,
	Kayrıldı emi eline:	Başvurdu artık halkına:
3575	Kızıl baş, Çortok baş bolup,	Kızılbaş, Çortok baş olup,
	Kıtay Duni kozğolup,	Çin Duni ayaklanıp,

[56] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Ot caktı Kırğız cerine,	Ot yaktı Kırgız yerine,
	Cön cerden zapkı körgözdü,	Yok yerden verip eziyet,
	Buruttardın köbünö.	Burutların çoğuna,
3580	Kırğınğa tüştü Kızıl baş,	Kırılmaya başladı Kızılbaş,
	Çortok ölüp coğoldu,	Çortok ölüp yok oldu,
	Kıtaydan köp kol soyuldu,	Çinden çok asker kesildi,
	Kolğo tüştü Tan balban,	Esir oldu Tan pehlivan,
	İşi kantip oñoldu?	İşi nasıl düzeldi?
3585	Katağandın Koşoyun,	Katağan'ın Koşoy'un,
	Uğup bilgem caşınan,	Duyup biliyorum geçmişten,
	Aziret Kıdır koldoğon,	Hazreti Hızır kollayan,
	Ariyet can deyt caşınan,	Kutsal can diyor gençliğinden,
	Anı menen karmaşkan,	Onunla savaşan
3590	Kança kol, dööñ soo bolboyt,	Ne kadar asker devin sağ olmaz,
	Bir başı miñge tatığan.	Bir başı bine bedel,
	Denesi çulu temirdey,	Vücudu dökme demir gibi,
	Kesirdengen kezde da.	Sinirlendiği zaman da,
	Kenebey baarın oyrondoyt.	Hissetmeden hepsini yok eder.
3595	Kanı Karaçoronun,	Hanı Karaçoro'nun
	Koşoy koldop catkanı,	Koşoy tarafını tutmuştur,
	Teñiri Kırğız baarısı,	Tanrı Kırgız hepsi de,
	Birgeleş bolğon salttarı,	Beraber olan adeti,
	Şirelgen kurç bolottu,	Yoğrulmuş keskin çeliği,
3600	Sındıruuğa küç bolboyt!	Kırmak için güç yoktur!
	Kayra kol cınap barsakta,	Geri asker toplayıp gitsek de,
	Colubuz kayra tüz bolboyt!	Yolumuz tekrar düz olmaz!
	Karaçoro er balban,	Karaçoro er pehlivan,
	Küçtösök dağı kozğolboyt,	Zorlasak da kıpırdamaz,
3605	Kazattı kayra baştaşka,	Cihata tekrar başlamaya

Tobokeldik bizge carabayt,
Tomkorup toosun tursak da,
Coo, dep, bizdi samabayt!
Tamaşa kılıp er Koşoy,
Çetinen kırıp köp boldu,
Kelgile, dep, bizdi tabalayt.
Andan körö köp kıtay,
Cüyö sözgö keleli,
Tutkundan Tandı kutkarıp,
Kıtaydan ölgön Kırğızdın,
Kunun tölöp bereli.
Bir tobuñ barıp bilip kel,
Kança eken kundun çenemi,
Bul işti toluk çeçpesek,
Bizdi cerden sürböybü?
Katındardı tul kılıp,
Erkegiñdi kul kılıp,
Moynuña Koşoy minbeybi?
Koşoy oñoy coo emes,
Çakçañdaysıñ Çarlanım,
Kırğızdar kıyın öcör el,
Cetpeyt ağa darmanıñ.
Gaodin handın akılın,
Karı caşı tıñdadı,
Kara kıtay uruudan,
Elçi adamdar bölünüp,
Maselet cıyın kurğanı,
Kuldukka kıyla can alıp,
Kız tartuulap mal alıp,

Göze almak bize yaramaz,
Devirip dağı dursak da,
Düşman, diye, bizi saymazlar!
Eğlence yapıp Er Koşoy,
Kenardan kırıp askerleri,
Gel, diye, bizimle dalga geçer,
Onun yerine çok Çinli
Tatlı söze gelelim,
Esirlikten Tan'ı kurtarıp,
Çinden ölen Kırgız'ın
Tazminatını ödeyip verelim.
Bir grubunuz gidip öğrenip gelin,
Ne kadarmış tazminat sayısı,
Bu işi tamamen çözmezsek,
Bizi yerden sürmez mi?
Kadınları dul yapıp,
Erkeğini köle yapıp,
Boynuna Koşoy binmez mi?
Koşoy kolay düşman değil,
Dikleniyorsun Çarlan'ım,
Kırgızlar bir hayli inatçı halk,
Yetmez ona gücün.
Gaodin Han'ın aklını,
İhtiyarı, genci dinledi,
Kara Çin boyundan,
Elçi insanlar seçilip,
İş yönünü kurdular,
Köleliğe bir hayli can alıp,
Kız hediyelik mal alıp,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

3635	Keñ örööndü caynatıp,	Geniş bölgeyi kaplayan,
	Miñden toğuz aydatıp,	Binden dokuza sürdürüp,
	Kıtaydan çığaan külüktüñ,	Çinin ünlü yağız atını,
	Kökülünö kebez baylatıp,	Kahkülüne bez bağlayıp,
	Çarlan kıtay canağı,	Çarlan Çin deminki,
3640	Taşıgül kızın kamdadı,	Taşıgül kızını hazırlayıp,
	Müçösü türkün bölünöt,	Vücudu güzel bölünüp,
	Boto közü moymolcup,	Ceylan gözlü, selvi boylu,
	Abaylasañ akılman,	Dikkat edersen boğazdan
	Cutkan aşı körünöt,	Yuttuğu aşı gözüküp,
3645	Kunduzday bolğon kara çaç,	İpek gibi siyah saç,
	Aydalı cakta tögülöt,	Belinden aşağı dökülüp,
	Akılduu oydun biyigi,	Akıllı fikir sahibi,
	Açıp turat acarın,	Açıp duruyor rengini,
	Koñğuroo ünü kubulcup,	Nazlı sesi değişip,
3650	Adamdın tartat nazarın,	Kişinin çeker nazarını,
	Taalayluuğa car bolso,	Şanslı birine yar olursa,
	Açatko bakıt bazarın,	Açar gibi bahtı pazarını,
	Kılımdan kalğan iş eken,	Asırdan kalan işi imiş,
	Çığaan külük suluu kız,	Ünlü yağız, güzel kız,
3655	El açuusun basarın.	Halk sinirini durduracak,
	Zapkısı tüşüp turmuştun,	Kaderine uyup hayatın,
	Baalanbay ıy, nur kızdın,	Dikkate alınmaz ağlaması nur kızın,
	Kun üçün ketip baratat,	Tazminat için gidiyor,
	Kelini bolup Kırğızdın,	Gelini olarak Kırgız'ın,
3660	Gaodin handın keñeşi,	Gaodin Han'ın sözleri
	Kıtaydan kızdar tandalıp,	Çinden kızlar seçilip
	Ençilep baatır Koşoyğo,	Hediye götürür Koşoy'a
	Taşıgül suluu kamdalıp,	Taşıgül güzel hazırlanıp,

	Beykapar caş kız cürgöndö,	Duyarsız genç kız gezerken,
3665	Duni han cooğo attandı,	Duni Han savaşa gitti
	Köp eldin tilin albastan,	Çok halkın sözünü duymadan
	Kör düynögö kızığıp,	Yok dünyaya kapılıp,
	Bir tuuğanı zöökür Tan balban,	Kardeşi aptal Tan pehlivan,
	Tutkunda kaldı tutulup,	Esirde kaldı tutulup,
3670	On beş caşta Taşıgül,	On beş yaşta Taşıgül,
	Atası boldu zarlantkan,	Babası oldu ağlatan,
	Toğuz narğa cük cüktöp,	Dokuz deveye yük yükleyip,
	Kız minçü corğo ürtüktöp,	Kız binecek rahvan süslenip,
	Er ayalın eerçitip,	Er karısını yedekleyip,
3675	Kırk üy-bülö kul berip,	Kırk aile köle verip,
	Kümüş altın cambı alıp,	Gümüş altın asilini alıp,
	Köpkö carar pul berip,	Çok para pul verip,
	Köç menen mal uzadı.	Göç ile hayvanlar yol aldı.
	Köl ceeginen termelip,	Göl kıyısında sulanıp,
3680	Elçilerdin başçısı,	Elçilerin başında,
	Estüü karı Homa biy,	Akıllı ihtiyar Homa bey,
	Ezilip içi buk bolup,	Ezilip içi daralıp,
	Kanday müşkül bolot, dep,	Nasıl bir iş olur, diye,
	Kaarına alsa er Koşoy,	Sinirlenirse Er Koşoy,
3685	Kabıl albay koyot, dep,	Kabul etmez, diye,
	Azap çegip sarsanaa,	Azap çekip rahatsız,
	Ketip barat kul küñdör.	Gidiyor kul köleler,
	Oy tizgini çırmalıp,	Birbirine bağlanan
	Uzak coldo kalıñ mal,	Uzak yolda sürü hayvan,
3690	Cılıp ottop ırğalıp,	Kımıldayarak otlayıp yavaşça,
	Taşıgül baştap top kızdın,	Taşıgül başlayıp çok kızın,
	Közünön caşı köl bolup,	Gözünün yaşı göl olup,

	Kaçuuğa da darman cok,	Kaçmaya da çare yok,
	Bara catat zordolup,	Gidiyorlar zorla,
3695	Zöökür Tan kolğo tüşpösö,	Aptal Tan esir düşmezse,
	Kalbayt ele kordolup,	Kalmaz idi horlanıp,
	Turaa-Suu, Semiz-Beldi aşıp,	Turaa- Suu, Semiz Bel'i geçip,
	Koçkor caktı bettedi,	Koçkor tarafa yöneldi,
	Kul, küñdör ıylap çırkırap,	Kul köleler ağlayıp gürleyip,
3700	Isık-Köl caktan çettedi,	Isık Göl tarafından uzaklaştı,
	Atadan azap tartkança,	Atadan azapçekmektense,
	Enemde biylik bolboso,	Annemde güç olmazsa,
	Küñ boluşum ep,dedi,	Köle olmam doğru, dedi,
	Caktırsa Koşoy balbanı	Beğenirse Koşoy pehlivanı,
3705	Cıluu koynun tabayın,	Sıcak kucağını bulayım,
	Akıl menen imerip,	Akıl ile çevirip,
	Ayalı bolup alayın,	Kadını olup alayım,
	Kas bolso dele atanı,	Düşman da olsa babanı,
	Kayğığa kantip salayın,	Üzüntüde nasıl bırakırım?
3710	Kılığına Kırğızdın,	Yaptıklarına Kırgız'ın,
	Kıynalsam da çıdayın,	Zorlansam da dayanırım
	Bilbesem da til dinin,	Bilmiyorsam da dilini, dinini,
	Araketin kılayın,	Alışmaya çalışayım,
	Kıtaydı cеñgen kubatı,	Çini yenen gücü,
3715	Koşoydu çansam bolbostur.	Koşoy'u reddedersem olmaz.
	Az ele Kırğız kalkının.	Azıcık Kırgız halkının
	Arbağan alıs kötörgün,	Adını yüksek kaldıran
	Akılğa kadik colborstur.	Akla dolan kaplandır.
	Ne bolso da tağdırım,	Ne olsa da kaderim,
3720	Bir Kırğızdın kolunda,	Bir Kırgız'ın elinde
	Keñkeles köödök can bolso,	Aptal bomboş yan olmaz

	Taşıgül menin şorum da,	Taşıgül benim kaderim de
	Monçoktoy bolup caralğan,	Sedef gibi yaratılan,
	Gülümdün üzör sabağın,	Gülümün koparır kökünü,
3725	Estüü can bolso kaarlanbay,	Akıllı can olsa sinirlenmeden
	Bürköböy cürör kabağın.	Çatmadan gezer kaşını.
	Caştıktın caşıl şudüşmanun,	Gençliğin yeşil takısını
	Cıynap alar koluna,	Yığıp alır eline,
	Cay bilbes caltañ can bolso,	Yön bilmez yalaka can olursa,
3730	Kayğının salaar toruna.	Azabını atar ortasına
	Küñ üçün ketip baratam.	Kölelik için gidiyorum.
	Gülgün caştık çağımda,	Gül gibi gençlik anımda,
	Taalayğa taş tüşsö da,	Kadere taş düşse de,
	Tağdırdan alğan bağım da,	Kaderden alan bahtım da,
3735	Atamdın kılğan işi üçün,	Babamın yaptığı iş için,
	Altınım enem taarınba?	Altınım anneciğim darılma?
	Emçeğiñ iyip zırkırap,	Memene süt dolup acıyıp,
	Eneke kaldıñ burkurap	Anneciğim kaldın ağlayıp
	Çoñ ağa Tan zöökürdün,	Büyük ağabey Tan aptalın,
3740	Kununa kettim çırkırap,	Tazminatına gittim ağlayıp,
	Bozdobo ene bozdobo?	Ağlama anne ağlama
	Boyuñdu bekem karmağın,	Kendine iyi bak
	Kötörböskö ayla cok,	Kaldırmamaya çare yok,
	Kudaydın küçkö salğanın,	Tanrının gösterdiklerini
3745	Alpeştep bağıp östürgön,	Okşayarak bakıp büyüten,
	Taştadım asıl enemdi,	Bıraktım öz annemi,
	Ayla cok könüp tağdırğa,	Çare yok alışıp hayata,
	Alğanım Kırğız cigitten,	Gittiğim Kırgız yiğidi,
	Ayayın kantip denemdi,	Koruyacağım nasıl vücudumu
3750	Ardaktuu tuuğan asıl cer,	Değerli doğduğum asil yer,

	Aylanıp kayra kelembi?	Dönüp geri gelir miyim?
	Ce azaptı tartıp men baykuş,	Ya da azap çekip ben zavallı,
	Cek caat cok cerde ölömbü?	Akrabam yok yerde ölür müyüm?
	Bul turmuş canğa çenemdüü,	Bu hayat cana ölçülmüş,
3755	Beypayğa saldım enemdi,	Acıya bıraktım annemi,
	Bey künöö baykuş men beybak,	Suçsuz zavallı ben bahtsız,
	Ene, kaysı künü töröldü,	Ana, hangi günü doğmuştu,
	Nazdansam cöndü bilgidey,	Nazlansam yönü bilecek,
	Alğanım cakşı bolso eken,	Gittiğim iyi olsaydı,
3760	Kumardın çerin taratıp,	Hayatın zevkini tattırıp,
	Kupuluma tolso eken,	Koşuma bir gitseydi
	Atamdı olco askırdı,	Babamı düşman assaydı,
	Kim bilsin mınday tağdırdı,	Kim bilsin böyle kaderi,
	Kün menen teñep özümdü,	Güneş ile karşılaştırarak kendimi
3765	Enekem kün tiybes cerge baktırdı,	Anneciğim gün değmez yerde besledi,
	Erke kız elem eselek,	Nazlı kız idim gencecik,
	Es akıl mende cete elek,	Aklım daha olgunlaşmamış,
	Zardep Çarlan atabız,	Zorlayıp Çarlan atamız
	Küñdörgö koştu cetelep,	Kölelere kattı yedekleyip,
3770	Taptalğan Ak-kuu kuş elem,	Antremanlı kuğu idim
	Uçalbay kaldım kökölöp,	Uçamadım havalanıp
	Tutkun üçün, kun üçün,	Esir için, kulluk için,
	Kütüüsüz tüştüm olcoğo,	Aniden düştüm tuzağa,
	Kim alar eken böpölöp,	Kim alacakmış besleyip,
3775	Dendirep oydun sanaası,	Şaşırıp fikir sonucunu,
	Degdegen kızdı karaçı,	Koşturan kıza baksana,
	Ayığar künü barbeken,	İyileşecek günü var mıymış
	Armanduu cürök carası,	Dertli yürek yarası,
	Özü menen kayğılaş,	Kendisi ile dertleşen,

3780	Aydalıp seksen kul-küñ barat,	Sürülüp seksen köle kul gelir,
	Kudaydın casağanı, dep,	Tanrının yaptıkları diye,
	Cakaların karmanat.	Yakalarına tutunup,
	Gaodin handın elçisin,	Gaodin Han'ın elçisini
	Kunğa, dep, kelgen ençisin,	Tazminata,diye, gelen hediyeyi
3785	Bildirip aytıp koyuşka,	Bildirip söylemek için
	Cibermek boldu biröösün,	Gönderecek oldu birisini,
	Sılık barıp süylöşkö,	Kibarca gelip söylemeye,
	Moyununa alıp künöösün,	Üzerine alıp suçunu,
	Homa biy karı baş bolup,	Homa bey ihtiyar baş olup,
3790	Canına alıp bir coldoş,	Yanına alıp bir yoldaş,
	Bet aldı Koçkor-Atanı,	Yöneldi Koçkor ataya,
	Ak ordonun içinde,	Ak Ordunun içinde,
	Karaçoro er Koşoy,	Kara Çoro Er Koşoy,
	Köökördön kımız kuyulup,	Tulumdan kımız doldurtup,
3795	Ayaktan kırka sunulup,	Kenardan sıra uzatılıp,
	Ün sozup ırçı ır ırdap,	Seslenip şarkıcı şarkı söyleyip,
	Komuzdun küüsü uğulup,	Kopuzun sesi duyulup,
	Şañ salğan sonun tamaşa,	Şenlenen güzel eğlence,
	Salt menen cürüp şaşılbay,	Adeti ile devam edip yavaşça,
3800	Bulbulday tañşık obondor,	Bülbül gibi güzel musikiler,
	Uzarıp alğan basılbay,	Hız almış iyice durmadan
	Kadırman karı kep baştap,	Değerli ihtiyar söze başlayıp,
	Sancıra comok kozğolup,	Şecere, masal başlayıp,
	Küydürgü sözdör kıpçılıp,	Komik sözler eklenip,
3805	Azil söz külkü toptolup,	Esprili söz gülücükler toplanıp,
	Kubanıç bolup catkanda,	Neşeler almaya başladığında,
	Elçi başçı Homa biy,	Elçi başı Homa bey,
	Moyununa kurun salınıp,	Boynuna kemerini takıp,

	Ak sakalın caykaltıp,	Beyaz sakalını yayarak,
3810	Ak selde başka çalınıp,	Beyaz bez başa bağlanıp
	Tizesi cerge bügülüp,	Dizleri yere eğilip,
	Elçi ekenin bilgizip,	Elçi olduğunu bildirip,
	Kolun alıp booruna,	Elini alıp göğsüne,
	Salam aytıp Koşoy, Çoroğo,	Selam söyleyip Koşoy, Çoro'ya
3815	İzaat menen cügünüp:	Saygı ile diz çöküp:
	–Elçi keldik kıtaydan,	-Elçi olarak geldik Çinden,
	Een baştık iş kılıp,	Yanlış bir iş yapıp,
	Eliñdi Duni, Tan çañdatıp,	Halkını Dünі, Tan böldürüp,
	Köp adamın öltürüp,	Çok insanını öldürüp,
3820	Katın bala zarlantkan,	Kadın, çocuk ağlatan,
	Kunun tölöp erlerdin,	Tazminatını ödeyip kahramanların
	El bololu dep keldik,	Barışalım diye geldik,
	Çekilik bizde keçirgin,	Yanlışlık bizde affedin,
	Baldardan ketti köpköndük,	Çocuklardan gitti büyük suç,
3825	Gaodin handın cibergen,	Gaodin Han'ın gönderdiği
	Elçisi keldi astıña,	Elçi geldi önüne,
	Elçige ölüm cok degen,	Elçiye ölüm yok diyen,
	Çabamın deseñ baş mına,	Keseceğim desen baş burda,
	Miñden toğuz aydalıp,	Binlerce hayvan sürülüp,
3830	Kunuñar üçün mal keldi,	Tazminat için mal geldi,
	Kırk üy-bülö seksen baş,	Kırk aile, seksen baş,
	Kul-küñ bolçu can keldi,	Kul köle olacak can geldi,
	Baatır Koşoy köñül böl,	Bahadır Koşoy dikkat et,
	Kert başıña ılayık,	Yalnız başına layık,
3835	Kıtaydan suluu Taşıgül	Çin'den güzel Taşıgül
	Tartuuñuzğa car keldi!	Hediyeye yar geldi!
	Altımış corğo aydattı,	Atmış arkadaş sürdürüp,

	Aktığın kıtay bilgizip,	Temizliğini Çin bildirip,
	Ayaktay kebez baylattı,	Kese kadar bez bağlatıp,
3840	Alınıp keldi al dağı.	Getirildi o da
	Basılsın dep, biz keldik,	Dursun diye, biz geldik,
	Kırğız menen kıtaydın	Kırgız ile Çinlilerin,
	Kıyladan berki cañcalı.	Geçmişten gelen kavgası
	Gaodin han özü Koşoyğo,	Gaodin Han kendisi Koşoy'a
3845	Altın kümüş cüktölgön	Altın gümüş yüklenen
	Toodoy toğuz nar berdi,	Dağ gibi dokuz deve verdi,
	Boşotsun dep, suradı,	Bıraksın, diye sordu,
	Tutkunda Tandı; elderdi,	Esirdeki Tan'ı, erleri,
	Karğaşaluu kazattan	Tehlikeli savaştan
3850	Kıyılğan ömür too boldu,	Kesilen ömür dağ oldu,
	Kara kiygen katın köp,	Siyah giyen kadın çok,
	Kança bülöö soo boldu,	Kaç tane adam sağ oldu,
	Bul coruktu toktotup,	Bu olayı durdurup,
	Beykuttuk caka ötölü?	Rahat tarafa geçelim
3855	El bolso Koşoy coop ber,	Uygunsa Koşoy cevap ver,
	Kalğanın senden kütölü,	Gerisini senden bekleyelim,
	Anda Koşoy kep aytat:	O zaman Koşoy söz söyler:
	Sarı Bulak cana Ak-Buluñ,	Sarı Bulak ve Ak Bulun,
	Cerden kelgen elçibiz,	Yerden gelen elçiyiz,
3860	Kara Koşoy mancu uruusu,	Kara Koşoy Mancu boyları,
	Elden kelgen elçibiz,	Halktan gelen elçiyiz,
	Cumuray Kırğız elimden,	Bütün Kıtgız halkımdan,
	Karşılaşıp mal alıp,	Karşılaşarak mal alıp,
	Kırtışın tandap cer alıp,	Toprağını seçip yer alıp,
3865	İlgerteden kıtay kas ele,	Ezelden Çin düşman idi,
	Muruntan akıl tappağan,	Önceden akıl bulamayan

Kıtaylar oyu pas ele,
Başına küç kelgende,
Cınağan eken salığın,
Tüşüngön eken akırı,
Tögülgön kandın zarığın,
Cetim cesir baykuştun,
Bilgen eken köz caşın,
Mal tonolup can ölüp,
Eline ookat cetpese,
Kantip bağat açkasın,
Karaçoro kep ayttı:
–Emi elçim uğup tur,
Ölgöndörgö kun aldık,
Cetimderden pul aldık,
Duni, Gaodin handarğa,
Tüşündürüp aytıp koy,
Uruşun emi taştasın!
Toyundurup el kılıp,
Cetişpegenin teñ kılıp,
Korğop elin caktasın!
Bizge taandık Isık-Köl,
Ceribizdi kayra berişsin!
Tarazalap oy menen,
Aytkan sözgö könüşsün,
Handarıña ayta bar,
Ubada sözün buzbasın,
El buzarlar tiline,
Eserleriñ kirbesin,
Emi kazat baştalsa,

Çinlilerin fikri kötüydü,
Başı böyle sıkışınca,
Toplamış gibi tazminatı,
Anlamış gibi sonunda
Dökülen kanın bedelini,
Yetim, dul, zavallıyı
Görmüş gibi göz yaşını,
Mülk soyulup, can ölüp,
Halkına yemek yetmezse,
Nasıl besler açları,
Karaçoro söz söyledi:
-Artık elçim iyi dinle,
Ölenlere tazminat aldık,
Yetimlerden para aldık,
Duni, Gaodin hanlara,
Anlatarak söyleyin,
Kavgasını artık bıraksın!
Doyurarak halk edinip,
Eksiklerini denkleyip,
Koruyup halkını tutsun!
Bize ait Isık Göl,
Yerimizi geri versinler!
Ölçülü bir düşünceyle,
Söylenen sözü kabul etsinler,
Hanlarına söyleyin,
Anlaşma sözünü bozmasın.
Halk bozanlar diline,
İhanetçiler girmesin,
Artık savaş başlarsa,

	Büt kırılıp cürbösün!	Hepsi yok olacak olmasın!
	Koşoy, Çoro keñeşip,	Koşoy, Çoro anlaşıp,
	Kunğa kelgen köp maldı,	Tazminata gelen çok malı,
	Cetim menen cesirdi,	Yetimi ile dulunu,
3900	Eñ birinçi eske aldı,	İlk önce düşündü,
	Uruu uruuğa böldürüp,	Boy boya böldürüp,
	Esebi menen çek saldı.	Hesap ile pay verdi.
	Narlarda altın kümüşün,	Devede altın gümüşünü,
	Köpçülükkö böldürüp,	Çoğunluğa dağıtıp,
3905	Naarazı kılbay baarısın,	Küstürmeden hepsini,
	Ölçöp berdi ülüşün	Ölçerek verdi payını,
	Bermettey suluu Taşıgül,	Bermet gibi güzel Taşıgülü
	Koşoy körüp caktırdı,	Koşoy görüp beğendi,
	Karaçoro avake,	Karaçoro amcacığım,
3910	Boşot kalğan kul-küñdü,	Bırak kalan bu köleyi,
	Üylörünö ketsin, dep,	Evlerine gitsin, diye,
	Ağanı caman şaştırdı,	Büyüğünü bir hayli şaşırttı,
	Caş suluu Taşı ilebi,	Genç güzel Taşı dudağı,
	Er Koşoydu mas kıldı,	Er Koşoy'u sarhoş etti,
3915	Eki ayal alğan Koşoydu,	İki hanım alan Koşoy'u,
	Azemi menen mas kıldı,	Güzelliği ile sarhoş etti,
	Kolğo Tan döö tüşköndö,	Ele Tan devi geçince,
	Orğo salıp taştağan,	Çukura atıp bırakmış,
	Körbögöndü körsün! dep,	Görmeyeni görsün! diye,
3920	Öcörlöngön er Bağış,	İnatlaşan Er Bağış,
	Müşkül işti baştağan,	Kötü işe başlayan,
	Eçkinin etin berdirip,	Keçinin etini verdirip,
	Suusunu suluu carmadan,	İçeceğine sulu bulgur,
	Kez-kezde ele nan taştap,	Arada sırada ekmek bırakıp,

3925	Tamağın tarta karmağan.	Beslenmesine dikkat etmişti.
	Tırmak çaçın aldırbay,	Tırnağını saçını kesmeden,
	Koyo bergen sakalın,	Bırakıvermiş sakalını,
	Arbaktay kıldı denesin.	İncecik yapıp vücudunu
	Ar urbak estey cürörgö,	Her zaman hatırlamak için,
3930	Musapırlıktın elesin,	Gurbetçinin anısını,
	Cüröktün sezip aldırıp,	Yüreğin gücünü aldırtıp,
	Köörükkö temir ısıtıp,	Körüğe demir kızartıp,
	Köödönün kayrıp bastırdı,	Göğsüne iz bastırtıp,
	Aldına suu töktürüp,	Altına su döktürüp,
3935	Çıla orğo catkırdı,	Çamurlu çukura yatırıp,
	Ketirip kürç kayratın,	Sildirip asil gayretini,
	Uzun boyun pas kıldı.	Uzun boyunu çökertti.
	Er Bağış baarın casadı,	Er Bağış hepsini yaptırdı,
	Karaçoro, Koşoy bilbedi,	Karaçoro, Koşoy bilmedi,
3940	Tan döönün türün körgöndö,	Tan devin halini gördüğünde,
	Oy Bağış munuñ emne? dep,	Vay Bağış bu ne? diye,
	Eköölöp caman tildedi,	İkisi bir hayli kızdılar,
	Adamdı ayban casağan,	İnsanı hayvan yapan,
	Çolok akıl cansıñbı?	Aklı kısa can mısın?
3945	Pendeni sezbey kınağan,	İnsanı acımadan zorlayan,
	Mıkaaçı bolup kaldıñbı?	Zalim olup aldın mı?
	Er Bağış munuñ carabayt,	Er Bağış bu iş yaramaz,
	Adam, dep, sağa karabayt,	İnsan, diye, sana bakmaz,
	İçine toluk kek boldu,	İçinde dolu öç oldu,
3950	Cakşılık sağa samabayt,	İyilik sana düşünmez,
	Durustap cönöt eline,	Güzelce gönder halkına,
	Üstü başın oñdoğun,	Üstünü başını düzeltin,
	Ukmuştay korduk körgözkön,	Bir hayli azap çektiren,

	Bağışım çirkin oñboğun!	Bağışım aman sağ olun!
3955	At kötörgüz er ele,	At taşımaz er idi,
	Tay kötörüp kalıptır,	Tay taşıyacak olmuş,
	Aldınan nımduu sız ötüp,	Altından nemli soğuk geçmez,
	Muun söötör oorup zırkırap,	Eklemler, kemikler hasta acıyor,
	Akılınan tanıptır,	Aklını kaybetmiş,
3960	Kepke sınıp Bağışı,	Sözde kalıp Bağış'ı,
	Cılkıdan semiz bee karmap,	Yılkıdan semiz at tutup,
	Cigitterine soydurup,	Yiğitlerine kestirip,
	Keñeşpey caman iş baştap,	Anlaşmasız kötü iş yapıp,
	Uyattuu bolup köbünö,	Mahçup olup çoğuna,
3965	Çaçı başın oñdotup,	Saçını başını düzeltip,
	Tazalatıp suuğa Tan döönü,	Temizletip suya Tan devi,
	Cıluulay beenin kazısın,	Sıcacık atın yağını,
	Tulku boyğo cış bölödü.	Bütün vücuda hep sürdü
	Kün-tünü karap tabıptar,	Gece gündüz bakıp tabipler,
3970	Ooruğa tiydi keregi.	Hastaya değdi yararı.
	Muundağı sarı suu,	Eklemdeki sarı su,
	Kazı oorup taştadı,	Yağ tertemiz yok etti,
	Tamak içip az azdan,	Yemek yiyip az azdan,
	Öñünö kirip tartayın,	Kendine gelip iyice,
3975	Tan döö basa baştadı.	Tan dev yürümeye başladı.
	Bir sıyra kiyim kiygizip,	Bir kere giyisi giydirip,
	Eer tokumduu at berip,	Süslenmiş güzel at verip,
	Er Bağış özün aktadı,	Er Bağış kendini kurtardı,
	Tan döönü koşup elçige,	Tan devi katıp elçiye,
3980	Kaytkıla kayra coluña,	Dön geri yoluna,
	Körgön bilgen coruktu,	Görüp bildiğin olayı,
	Barğanda kenen söz kılıp,	Gittiğinde genişçe tartışıp,

	Koşulğun, dedi tobuña,	Katıl, dedi halkına,
	Kul bolup kelgen kıtaylar,	Köle olarak gelen Çinliler,
3985	Ketpeybiz kayra elge, dep,	Gitmeyeceğiz geri halka, diye,
	Taşıgül menen bir bolup,	Taşıgül ile beraber olup,
	Kalabız uşul cerge, dep,	Kalırız şu yerde, diye,
	Baarı bolboy koyuştu.	Hepsi kabul etmedi.
	Kayra elge barbaylı,	Geri halka dönmeyelim,
3990	Duni Gaodin han eköö,	Duni, Gaodin Han ikisi,
	Kızımdı taştap keldi, dep,	Kızımızı bırakıp geldi, diye,
	Bizdi balaketke salbaybı?	Bizi felakete sürmez mi?
	Ketpeske kuldardın baarı moynodu.	Gitmemeye köleler hepsi razı,
	Ketçülördün baarın er Bağış,	Gidecek olanların hepsini Er Bağış,
3995	Cumşak coluna salıp oñdodu,	Güzelce yolu gösterip düzeltti,
	Elçi, Tan döö baş bolup,	Elçi, Tan dev baş olup,
	Taşıgüldün kıyır ağası,	Taşıgül'ün yakın ağabeyi,
	Kara boorduğun karaçı?	Kara niyetliliğine baksana!
	Karındaşın tartuulap,	Kardeşini hediye edip,
4000	Alıp kelse köp kıtay,	Getirse de çok Çinli
	Alıp ket munuñ bolboyt, dep,	Alıp git, bu olmaz diye,
	Kırğızdar kantip çır salmak,	Kırgızlar nasıl söylesin,
	Çığarbay koldon namızdı,	Çıkarmadan eldeki namusu,
	Kuda söök bolorun ce oñorun,	Akraba olacağını ya da düzeleceğini,
4005	Kiyin körö catmakka,	Sonra bakıp anlamaya,
	Bilmeksen bolup kalıştı,	Bilmezlikten geldiler,
	Emi Karaçoro turabı,	Artık Karaçoro durur mu?
	Er Koşoydun aldına,	Er Koşoy'un önüne,
	Sakalduu elin çoğultup,	Sakallı halkını toplayıp
4010	Añgeme keñeş uladı:	Anlaşma yolunu başlattı:
	–Balam Koşoy köñül bur.	-Oğlum Koşoy dikkat et.

	Kunğa kelgen Taşıgül,	Tazminata gelen Taşıgül,
	Köñülüñ kızğa buruldu,	Gönlün kıza çevrildi,
	Nike kıyıp toy bersem,	Nikah kıyıp, düğün yapsam,
4015	Caratar beleñ munumdu?	Kabul eder miydin bunumu?
	Kıtaydın Taşıgülünö,	Çinin Taşıgül'üne,
	Eki közüñ kadaldı,	İki gözün takıldı,
	Oorundasam toy berip,	Yerine getirirsem düğün yapıp
	Oyuñdu balban tabambı?	Gönlünü pehlivan alır mıyım?
4020	Bir körgöndö tüşündük,	Bir bakınca anladık,
	Kızdın carkın camalın,	Kızın güzel cemalini,
	Bilbey kalıp cürböylü,	Bilemeden gitmeyelim,
	Bul beybaktın amalın?	Bu bahtsızın emelini?
	Cıluu söz menen imerip,	Sıcak söz ile çevirip,
4025	Kız kelinden ciberip,	Kız gelinden gönderip,
	Antañdap şaşıp kalbastan,	Çaresiz şaşkın olmadan,
	Baleege baştı salbastan,	Felakete başı salmadan,
	İçki sırın bileli,	İç sırrını öğrenelim,
	Car boloor beken özüñö,	Yar olacak mıymış kendine
4030	Ömürün berip tübölük,	Ömrünü verip sonsuza,
	Kıtaylar kayra ketpedi,	Çinliler geri gitmedi,
	Özü menen bir kelgen,	Kendisi ile birlikte gelen,
	Tüpkülügü çoñ duşman,	Sonunda büyük düşman,
	Oyloro kanday kim bilet?	Düşüncesi nasıl kim bilir?
4035	Oñtoyun taap bir künü,	Yolunu bulup bir günü,
	Ordoluu eldi büldüröt.	Kocaman halkı dağıtır.
	Bul cağın eske alalık,	Bu yönünü akla alalım,
	Bülüngön kıtay emespi,	Dağılan Çin değil mi?
	Kırğızka kelgen talanıp,	Kırgız'a gelen yenilip,
4040	Keñeşip çoğuu çeçelik,	Anlaşarak beraber çözelim,

	Ketpesin bizden çalalık!	Gitmesin bizden bir hata!
	Calpı Kırğız bir cerde,	Bütün Kırgız bir yerde,
	Çoğuu turmuş kurbağan,	Beraber hayat sürmeyen,
	Çaçırandı caşaybız,	Dağınık şekilde yaşarız,
4045	Konuş taap koktu cılğadan	Mekan bulup dere tepeden
	Duşmanı kim oyğo albay,	Düşmanı kim diye düşünmeden,
	Ubakıt ötüp cırğağan,	Zaman geçip yeşeren,
	Özübüz enöö elbiz da,	Kendimiz rahat halkız da,
	Maydağa köñül burbağan.	Ufağa dikkat etmeyen
4050	Taşıgül mitaam kız bolso,	Taşıgül kurnaz kız ise,
	Uşunday mezgil tuş bolso,	Böyle zaman denk olsa,
	Kuldardın birin ciberip,	Kulların birini gönderip,
	Koluna kabar berbeybi?	Halkına haber vermez mi?
	Öçü bar kıtay çoğulup,	Öcü olan Çin toplanıp,
4055	Eki ele kündö kelbeybi?	İki günde gelmez mi?
	Bolcoğon kündö cetkende,	Anlaştığı güne gelince,
	Nazdanğan suluu özüñdü,	Nazlı güzel kendini
	Uu bergizip caylaybı?	Zehir verip yok etmez mi?
	Ce başıñdı kañdaybı?	Ya da başını kanlar mı?
4060	Alakanday az eldi,	Avuç kadar az halkı,
	Ana mına degençe,	Orda burda denince,
	Azabın kolğo berbeybi?	İşi başına açmaz mı?
	Katın-kızdı küñ kılıp,	Kadını kızı köle edip,
	Üyüñdü örttöp kül kılıp,	Evini yakıp kül edip,
4065	Kazan ayak sındırıp,	Kazan tabak kırdırıp,
	Baş kötörgön adamdın,	Baş kaldıran insanın,
	Kara canın tındırıp,	Kara canını koparıp,
	Kalkıñdı kıtay çappaybı?	Halkını Çin basmaz mı?
	Uluksat bersek baarına,	İzin verirsek hepsine,

4070	Kelgender ketpey kalıştı,	Gelenler gitmeden kaldılar,
	Türpöyü buzuk doñuzdar,	Görüntüsü bozuk domuzlar,
	Uşunda sırı catpaybı!	Burda sırrı durmuyor mu?
	Balam Koşoy köñül bur.	Oğlum Koşoy dikkat et.
	Kızdı albay kalsın, dep,	Kızı almadan bıraksın, diye,
4075	Buzğan cokmun özüñdü,	Bozmak istemiyorum kendini,
	Çın oyumdan aytarım,	Gerçek fikrimi söyledim,
	Burğan cokmun sözümdü,	Çevirmedim sözümü,
	Kıtay kız niyeti buzulsa,	Çinli kız niyeti bozulursa,
	Tazalaybı? dep, korkom,	Temizler mi? diye, korkuyorum,
4080	Baatırım senin közüñdü.	Bahadırım senin gözünü.
	El makalı akılman,	Halk sözü akıllı
	Caralat eken turmuştan,	Yaratılırmış hayattan,
	Mal arığın saktasañ	Hayvan iyisini beslersen
	Ooz maylayt degen bar,	Ağzını yağlar denen var,
4085	Kişi arığın saktasañ,	Kişi zayıfını beslersen,
	Töbö kañdayt degeni	Başını kanlar demişler
	Elge aytılğan çoñ nasaat,	Halka söylenen büyük söz,
	Bolğonda munun sebebi,	Olunca da bunun nedeni
	Ar bir tağdır caşoonun,	Her bir kader hayatın
4090	Bolot tura çenemi,	Olurmuş tabi ölçüsü,
	Özüñ oylop, özüñ çeç,	Kendin düşün, kendin seç,
	Mağa cok munun keregi,	Bana yok bunun gereği,
	Ordu menen iş kılbay,	Yeri ile iş yapmadan,
	Oyrondolup kalbaylı?	Mahvolup kalmadan
4095	Kıtaydan kelgen kuldardı,	Çin'den gelen köleleri,
	Katuurak ele karmaylı,	Sıkı bir şekilde tutalım,
	Tegin cerden söz bolboyt,	Durduk yere söz çıkmaz,
	Tentek kuldar bar bolso,	Yaramaz kullar olursa,

	Teksiz cerden kep bolboyt,	Asılsız yerden söz çıkmaz,
4100	Tındım kılıp taştaylı.	Kim gördüye bırakalım.
	Buzuktan adam kem bolboyt,	Buzuk'tan insan eksik olmaz,
	Tim koysok munun baarısıñ,	Bırakırsak bunun hepsini
	Öz menen özü köböyüp,	Kendi kendine çoğalıp,
	Tübündö alar namızın,	Sonunda onlar namusunu,
4105	Sak bololu baarıbız,	Dikkatli olalım hepimiz,
	Duşman koldo barında,	Düşman elde olunca,
	Söz süylösöm cönü cok,	Söz söylediysem anlamsız,
	Balam Koşoy taarınba.	Oğlum Koşoy darılma.
	Tarazaladım baarısın.	Ölçüp biçtim hepsini.
4110	Mildetimdey sezemin,	Görevim gibi hissedip,
	Eskertip koyuş malında,	Hatırlatmak zamanında,
	Kozğolup Koşoy munu aytat:	Düzelip Koşoy şunu söyler:
	Avake caydı suradın,	Amcacığım yönümü sordun,
	Cay maanilüü uladıñ,	Yavaş, anlamlı söyledin,
4115	Can küyüp aytkan oyuñdu,	Severek söylediğin fikri,
	Can dilim menen uğamın,	Bütün gücüm ile dinlerim,
	Keñeşip kesken barmaktın,	Anlaşarak kesen parmağın
	Oorubasın bilemin,	Ağrımayacağını bilirim,
	Tokulğası cakşı at,	Eğeri güzel at,
4120	Coorubasın bilemin,	Yaralanmaz bilirim,
	Çın çıkkınçı bolboso,	Gerçek düşman olmazsa,
	Çır salıp cürgön duşmanıñ,	Kavgalı olan düşmanın
	Toorubasın bilemin,	Gelmeyeceğini bilirim,
	Tuura körsöñ avake,	Doğru bulursan amcacığım,
4125	Kolğo kelgen bul kızdan,	Ele geçen bu kızdan,
	Küdörümdü üzöyün.	Umudumu keserim.
	Kız keliniñ cibergin,	Kız gelinini gönderin,

Bilsin sırın iliktep,
Köñül burbay turalık,
Sınoo toluk bütmöyün.
Siz aytkanday bulardı,
Bir künü ketçü col barbı?
Arkasınan köz salğan,
Añdıp cürgön kol barbı?
Çın bışığın anıktap,
Körölü cayın tüşünüp,
Balkim tümön coo kelip,
Catkan çığar kütünüp
Çoğu kelgen kul küñdü,
Bölök, bölök bölölü,
Kalıñ curtka taratıp,
Çoğu tursa bir cerde,
Erteli keç baarlaşıp
El curtun turar sanaşıp,
Ubakıttı bir az sozdurup,
Üç tört ayğa ulaylı,
Közömölçü kalıñ top,
Künü-tünü karasın,
Ötkön ketken adamdı,
Öñ tüsünön sanasın.
Adamdın burğan köñülün,
Taşıgül özü gül eken,
Kol menen casap koyğondoy,
Bir azğa çıdap turalık.
Bul suluunu oylonboy,
Bara körö catarbız,

Bilsin sırrını anlayıp,
Gönül vermeden duralım,
Sınav tam bitmeden,
Sizin söylediğiniz gibi bunları,
Bir gün gidecek gün var mı?
Gerisinde bekleyen,
Takip eden asker var mı?
Gerçek yalanını öğrenip,
Bakalım durumunu anlayıp,
Belki tümen düşman gelip,
Yatmış gibi saklanıp,
Beraber gelen kul köleyi,
Ayrı ayrı bölelim,
Ulu halka dağıtıp
Beraber olursa bir yerde,
Sabah akşam konuşup,
Halkına erişmek için çalışıp,
Zamanı biraz uzatıp,
Üç dört aya getirelim,
Nöbetçi büyük grup,
Gece gündüz baksınlar,
Gelen geçen insanı
Hal hatırını fikrin.
İnsanın verdiği dikkatini
Taşıgül kendisi gül imiş,
El ile yapmış gibi,
Biraz daha bekleyelim.
Bu güzeli düşünmeden,
Vakti gelince bakarız,

Baarı bütsö caylanıp, Hepsi biterse yerleşip,
Üyür alışıp az azdan, Alışırsak yavaş yavaş,
Turup kalaar bayralıp, Durur belki alışıp,
Küyöösü bolsom kıtayğa, Damat olursam Çin'e
Tuuğandık sırdı çeçebi? Kardeşlik sırrı çözer mi?
Ce adaşıp tuuğan söök bolup, Ya da aldatıp, arkadaş olup,
Akırı tüpkö cetebi? Sonunda bizi yok eder mi?
Tataaldanat karasam, Zorlaşır böyle bakarsam,
Tağdırlardın abalı, İnsanların bu hali,
Albayın desem tınçıtpayt, Almamak için rahat vermiyor,
Suktantıp Taşıgül camalı, Hayret ettirip Taşıgül cemali,
Şumduktay suluu kız eken, Bir hayli de güzel kız imiş,
Cürökkö kıyla ot saldı, Yüreğe çok ateş attı,
Kıtaylar emçil el kelet, Çinliler büyücü halk gelir,
Caştığımdı bilgendir. Gençliğimi bilmiştir.
Akırı kolğo tüşkün, dep, Sonunda ele geç, diye,
Suluu kızın küñ kılıp, Güzel kızını kul yapıp,
Moynuma balee ilgendir. Boynuna felaket takmıştır.
Munu oylosom dürküröp, Bunları düşündükçe hızlanıp,
Ar nerse tüşöt sanaağa, Her şey gelir aklıma,
Bir cağınan iç küyöt, Bir taraftan kıskandırıp,
Kokustan bolso balaket, Aniden olsa felaket,
El üçün erler caralıp, Halk için erenler yaratılıp,
Esi coktu bir ayal, Aklı olmayanı bir kadın,
Eñgeser kılıp salğan, dep, Etkisiz hale getirdi, diye,
Elge söz bolso taralıp, Halk içinde söz çıkarsa dağılıp,
Tübölük kalaar atıbız, Sonsuza dek kalır adımız,
Duşmandın tüşsök koluna, Düşmanın geçsek eline,
Buzulup erdik saltıbız, Bozulup kahramanlık yönümüz,

	Cumuray curttun içinde,	Bütün halkın içinde,
	Kete tüşör barkıbız,	Gidecektir değerimiz,
	Toktotom sokur süyüünü,	Durdururum bir sevgiyi,
	Kıynabay buğa canımdı,	Yormadan buna canımı,
4190	Toluk sınoo bütköngö,	Tam sınav bitene dek,
	Kızıtpay beker kanımdı,	Isındırmadan boşuna kanımı,
	Baamdabay kızğa aldırıp,	Dikkatsizce kıza kaptırıp,
	Boyğo çalma çaldırıp,	Bedene çelme attırıp,
	Baylabayın başta bağımdı.	Bağlamayayım önce bahtımı.
4195	Avake kete turayın,	Amcacığım ben gideyim,
	Kenen cer Soñ-Köl tarapka,	Geniş yer Son Göl tarafına,
	Seyildep bir az kuş salıp,	Gezerek azıcık avlanıp,
	Cata bersem bul cerge,	Yatacak olursam burada,
	Taşıgüldü kaytarıp,	Taşıgül'ü koruyup,
4200	Cürgöndöy bolom kıskanıp,	Gezer gibi olurum kıskanıp,
	Oyun çını aralaş,	Gerçek şaka karışık,
	Tamaşa sözdör tabılıp	Espri sözler bulunup,
	Sancırğa kalıñ kol menen,	Şanlı büyük asker ile,
	Sön-Kölgö Koşoy kamınıp,	Sön Göl'e Koşoy hazırlanıp,
4205	Çığdırğa tarta süyrötüp,	İpe bağlayıp yedekleyip,
	Top-top cılkı aydalıp,	Grup grup yılkı sürdürüp,
	Koroo-koroo koy aydap,	Sıra sıra koyun sürdürüp,
	Konuuğa toktop bayralıp,	Konaklamak için durup yavaşlayıp,
	Caykalğan Soñ-Köl cayloonun,	Yayılan Son Göl yaylanın,
4210	Koşundar tüştü tüzünö.	Birlikler indi düzlüğe.
	Akkan suusu tup-tunuk,	Akarsuyu tertemiz,
	Kün nur çaçıp cüzünö,	Güneş nurunu döküp yüzüne,
	Köykölgön Soñ-Köl cayloonu,	Yayılan Son Göl yaylasını,
	Cañıdan kördü Er Koşoy,	Yeni gördü Er Koşoy,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

4215	Kirbese kerek tüşünö,	Görmemiştir bile rüyasında,
	Köldün beti köl ceegi,	Gölün yüzünü, göl kıyısını,
	Şiberi belden burağan,	Otu bele sallanan,
	İlbesinin kör caynağan,	Kürklerini gör yayılan,
	Cayloo körkü körünüp,	Yayla yüzü görünüp,
4220	Ar türkün kuştar sayrağan.	Her çeşit kuşlar öten.
	Keñ adır tüzdün betine.	Geniş bozkır düzlük yüzünü.
	Karala taştın çetine,	Alaca taşın kenarında,
	Tüşürdü koşun cüktörün,	İndirdi birlik, yüklerini
	Karaçoro baatır dayıma,	Karaçoro bahadır daima,
4225	Kaada salttan kalbağan	Örf adetten kalmayan,
	Kadırı bar barkı bar,	İtibarı var, farkı var,
	Elin cakşı karmağan,	Halkını iyi tutan,
	İşmerdik baatır cağınan,	Çalışan bahadır yönünden,
	Curtka cakşı körüngön,	Halka kendini sevdiren,
4230	Kara kıldı kak carıp,	Kara kılı tam bölen,
	Kalıs çıkkan deerinen,	Halis çıktı başkadan,
	Uçura Altay kañğaydan,	Uçura Altay bölgesini,
	Cerden kelgen bul Çoro.	Koruyup gelen bu Çoro.
	Kıpçaktan kıyla Kırğızdı,	Çin'den çok Kırgız'ı,
4235	Eelep keldi bul Çoro	Yönetiyordu bu Çoro
	Kay coruğun aytasıñ,	Hangi yönünü söylersin
	Kalıñ kıtay Beecindi,	Yüklü Çin Becin'i,
	Uçurunda curdu aralap,	Zamanında gezdi dolaşıp,
	Er körüngön köp kıtay,	Er gözüken çok Çinli,
4240	Et cürögün caralap,	Et yüreğini yaralayıp,
	Ebin taap el bağıp,	Yolunu bulup, halk bakıp,
	Enesayda boldu karalap.	Enesay'da oldu az zaman.
	Al cerde da tim bolboy,	Orada da rahat olmadan,

	Arkı terki boluştu,	Baş ayak oldular,
4245	Uruu-uruu bölünüp,	Boy boy bölünüp,
	Talaşıp cayıt konuştu,	Tartışarak mera yerleşti,
	Calğız Karaçoro emes,	Yalnız Karaçoro değil,
	Al cerde Şığay han baldarı	Orada Şığay Han oğulları
	Celtiybes menen Çandayak,	Celtiybes ile Çandayak,
4250	Bularda kañğay cerdegen	Burada Kanğay yerleşen
	Kıtaylar menen karmaşıp,	Çinliler ile savaşıp,
	Kolunan namız berbegen,	Elinden namusu vermeyen,
	Kenen ceri Sarı-Suu,	Geniş yeri Sarı Su,
	Çıtırman tokoy cerinde,	Kalın orman yerinde,
4255	Taştık saydın töründö,	Taşlı dere başında,
	Uyuğan ordo cılaanı.	Yerleşen ordu yılanı,
	Baralbayt adam canına.	Gidemez insan yanına.
	Dür dünüyö cemiş bar,	Her türlü meyve var,
	Köz salıp körsöñ bağına.	Göz atarsan ormana.
4260	Muñduu sayrayt bulbulu,	Üzüntülü öter bülbülü,
	Ar türdüü cığaç şağında,	Her çeşit ağaç dalında,
	Sarı-Suunun boyunan,	Sarı Su'yun yanında,
	Karsıldap sınğan kuu cığaç,	Küt kırılan kuru ağaç,
	Kirse kişi çıkkısız,	Girerse kişi çıkamaz,
4265	Asman çekip çınarlar,	Gök direyen çınarlar,
	Kuçağı cetpey coonuna,	Kucağı yetmez köküne,
	Çoğulğan otuz adamdın,	Toplanan otuz kişinin
	Aldında baskan kadamdın,	Her attığın adımda
	Oşol tokoy içinde.	O orman içinde
4270	Kara kulak şeri bar.	Panter gibi biri var,
	Kaman, çoçko degi bar,	Ayı, domuz da var,
	Adam körbös candıktı,	İnsan görmez canlıyı

	Oşol cerden körüp al.	Oracıktan görürsün.
	Sapat cetkis miñi bar,	Sayı yetmez bini var,
4275	Bul düynögö caralğan,	Bu dünyaya yaratılan
	Ne şumduktun türü bar.	Ne ilginç çeşiti var.
	Cörgömüşün körsöñ cüdötöt,	Örümceğini görürsen şaşırtır,
	Ötö albaysıñ tartkan celeden,	Geçemezsin ördüğü yeleden,
	Çırmalıp kalsañ kokustan,	Takılırsan eğer aniden
4280	Çığalbay kıyla cıl ötöt.	Çıkamadan çık yıl geçer,
	Uçup cüröt ok cılan,	Uçuşuyor ok yılan,
	Zırkırap cebe oğunday,	Fırlayıp yay oku gibi
	Tabıptar cıynayt darı çöp,	Tabipler toplar şifalı ot,
	Ok cılaanğa urunbay,	Ok yılana dokunmadan,
4285	Karaçoro bul cerdi,	Karaçoro bu yeri,
	Tartıp alğan kıtaydan,	Fethetmiş Çinlilerden
	Kıtaydın Molto hanınan,	Çinlilerin Molto hanından,
	Molto kaçkan Beecinge,	Molto kaçan Becin'e
	Tüñülüp kara canınan,	Umudunu kesip canından,
4290	Kuuğuntuktap Moltonu,	Kovalayıp Molto'yu,
	Çıkkan emes soñunan,	Çıkmamıştı sonundan,
	Kürpüldöktün Sarı-Suu,	Kürpüldök'ün Sarı Su,
	Kiçi alaydın uyuğu,	Küçük alayın yuvası,
	Kenen ceri Kırğızdın,	Geniş yeri Kırgız'ın,
4295	Karaçoro bul cerden,	Karaçoro bu yerden,
	Kızığın kördü turmuştun,	Zevkini aldı hayatın,
	Calpı Şığay baldarın,	Tüm Şığay oğullarını,
	Ala-Toodon kıtaylar	Ala Too'dan Çinliler,
	Kiçi alayğa aydağan.	Küçük alaya sürdürüp
4300	Al cerde Cakıp Ak balta.	Orada Cakıp Ak balta.
	Kul bolup çarba karmağan,	Köle olup hayvancılık yapıyor,

	Kıtaydın tüşkön koluna,	Çinin geçen eline,
	Moyununa soolu taktırıp,	Boynuna tasma bağlatıp,
	Çıkkınçı Üsön, Közkaman,	Hain Hüseyin, Közkaman,
4305	Koyuptur çoçko baktırıp,	Bırakmış domuz besletip,
	Çoğuu şığay baldarı,	Çoğu Şığay oğulları,
	Aymağında Altaydın,	Bölgesinde Altay'ın,
	Ookat kılıp turdu ele	Geçinmeye çalışıyordu,
	Oşol elden Cakıptın	O yerde Cakıp'ın
4310	Ookat cağı tıñ ele.	Geçimi sağlamdı.
	Kaçıp ketken Molto han	Kaçıp giden Molto Han
	Esenkan menen epteşip,	Esenkan ile anlaşıp,
	Andan kalıñ kol alıp,	Ondan kalabalık asker alıp,
	Etegine camınıp,	Eteğine saklanıp,
4315	Mağa karşı attandı,	Bana karşı atlandı,
	Kırk miñ tümön kol menen,	Kırk bin tümen asker ile,
	Az ele Kırğız curtumdu,	Azıcık Kırgız yurdumu,
	Oy kelgendey kaptadı.	İstediği gibi bastırdı.
	Öcörlöndük Kırğız el,	İnatla dolduk Kırgızlar,
4320	Beker karap catpadık,	Boşuna bakıp durmadık,
	Koşun, uruu toptolup,	Asker, boylar toplanıp,
	Cooğo çıktık attanıp,	Karşı çıktık ata binip,
	Oşondo Karaçoro baatırdıñ,	O zaman Karaçoro bahadır,
	Aldında uçkul tulpardı,	Altında yağız atı var,
4325	Oyku-kaykı bastırdı,	Oraya buraya koşturup,
	Uyulğuğan kalıñ kol,	Kaynayan kalabalık asker,
	At-atına cabıldı,	At atına yapıştı,
	On miñ koşun tolkodu,	On bin asker sallandı,
	Kırğızdar calpı kalkıdı.	Kırgızlar hep toplandı,
4330	Tolup turğan küçtüüsü	Benim diyen güçlüler,

	Nayzanı bekem karmağan,	Mızrağı sıkı tuttular,
	Aybatı bar döölörü,	Cesareti olan devleri
	Biri da korkpoy kıtaydan,	Biri de korkmadan Çinlilerden
	Alaman salıp cönödü,	Hücum edip yöneldi
4335	Kıtay menen karmaşta,	Çin ile savaşta,
	Kırğızdın çıktı önörü,	Kırgız'ın çıktı hüneri,
	Kılıçtın mizi kılkıldap,	Kılıcın ucu gözüküp,
	Kıykırığı taş carıp,	Haykırması taş kırıp,
	Nayzaker calpı cabılıp.	Mızrakçılar hepsi dökülüp,
4340	Nayzanın uçu cıltıldap,	Mızrağın ucu parlayıp,
	Dübürtünön tulpardın,	Ayak sesinden yağızın,
	Çañ tozonu uyulğup,	Toz dumanı uçuşup,
	Cer düñgüröp bılkıldap,	Yer gürleyip sallanıp,
	Aybalta kısıp beline,	Baltayı bağlayıp beline,
4345	Karuu carak kolunda,	Savaş silahı elinde,
	Calpı Kırğız kıraanı,	Bütün Kırgız kartalı,
	Kıtaydın cetti koluna,	Çin'in yetişti askerine
	Kırılışıp kırk künü,	Kıyım yapıp kırk günü,
	Kıyla candan ayrılıp,	Bir hayli adamdan ayrılıp,
4350	Ne kıyın er ölüp,	Çok güçlü er ölüp,
	Azap tartıp kayğırıp	Azap çekip yas tutup,
	Kıyın uruş boldu emi,	Zor kavga oldu idi,
	Birin biri ayabay,	Birbirini düşünmeden,
	Kara kanğa kanıştı,	Kara kana boyandı,
4355	Bir kişige on kıtay,	Bir kişiye on Çinli,
	Kaçpay turup salıştı,	Kaçmadan durup savaştı,
	Suusun içip aluuğa,	Suyunu içip almaya,
	Kündüz tınıp kalğan cok,	Günü soluk almak yok,
	Çırm etip uyku aluuğa,	En ufacık kestirmeye,

Tündö tınım algan cok,
Kança ubakıt ötkönün,
Anda kabar algan cok,
Çokmor menen uruşup,
Başı çelek kan boldu,
Talkalanıp bütkön boy,
Kıymaldığıs dal boldu.
Baskanda adam ötö algıs,
At ölügü too boldu,
Üstü üstünö cıyılıp,
Er ölügü koo boldu.
Kırğız menen kıtaydın,
Kaysınısı soo boldu.
Kıylasınan kıyın er,
Bağış cüröt bakırıp
Kez kelgenin talkalap,
Kıtaydı kıra kaçırıp,
Ölöm, dep, canın ayabay,
Öñdü töñdü karabay,
Mal aydağan adamday,
Bir cak çetin capırıp,
Kalıñ kol alıp kañgaydan,
Kabatır bolup ar işke,
Çoroğo cardam bermeke,
Aytkanına Çoronun,
Arubakta könmökö,
Calpı Kırğız tuuğandın,
Cay şartına könmökkö,
Baştağan koldu er Azık,

Her gün nefes alan yok,
Kaç zaman geçtiğini
Ondan haber alan yok,
Sopa ile vurarak,
Başı kova kan oldu,
Parçalanıp tüm vücut,
Kıpırdamaz felç olup,
Yürüdüğünde insan geçemez,
At ölüsü dağ oldu,
Üst üste yığılıp,
Er ölüsü dere oldu.
Kırgız ile Çinlilerin
Hangisi sağ oldu?
Bir çoğundan güçlü er,
Bağış geziyor bağırıp,
Karşılaştığını yok edip,
Çin'i kırıp kovalayıp,
Öleceğim, diye, canını korumadan,
Giriş çıkışa bakmadan,
Hayvan süren kişi gibi,
Bir yan kenardan toplayıp,
Kalabalık asker alıp Kanğay'dan,
Meraklanıp her işe,
Çoro'ya yardım vermeye,
Söylediğine Çoro'nun,
Her zaman kabul etmeye,
Bütün Kırgız kardeşin,
Yön şartına alışmaya,
Yöneten askeri Er Azık,

	Bulda çıktı bir çetten,	Bu da girdi kenardan,
4390	Tuuğandığı bilinip,	Kardeşliği bilinip,
	Turuştuk berbey kıtaylar,	Dayanamayıp Çinliler,
	Bir çetinen sürülüp,	Bir kenardan sürülüp,
	Er Azık kalıñ kol menen,	Er Azık kalabalık asker ile,
	Katuu kirdi karmaşka,	Sert girdi savaşa,
4395	Körgön kıtay baarısı,	Gören Çin hepsi de,
	Kara candan tüñülüp,	Öz canından umut kesip,
	Çoronun Çekir sayağı,	Çoro'nun Çekir sayağı,
	Arada beker kalabı,	Ortada boş kalır mı?
	Bul kırğında baatırdın,	Bu kıyımda bahadırın,
4400	Bir topko ketti kabarı,	Uzağa gitti haberi,
	Oor coğotuu bolso da,	Ağır kayıp olsa da,
	Sandağan koldu talkalap,	Sayısız askeri yok edip,
	Kayratı küçtüü Çoronun,	Gayreti güçlü Çoro'nun,
	Kalkın coodon kalkılap.	Halkını düşmandan korudu.
4405	Altay-Kanğay, Sarı-Suu,	Altay Kanğay, Sarı Su,
	Kenen törün cerdegen,	Geniş tepesini yerleyen,
	Kıyınçılık cok çığaar,	Zorluk yok gibi
	Bul Çoronun körbögön,	Bu Çoro'nun görmediği
	Tuuğandar menen ardaşıp,	Akrabalar ile helalleşip,
4410	Kasaba kalıñ kol menen,	Kocaman kalabalık asker ile,
	Er Azık tuuğan koşuldu,	Er Azık kardeş katıldı,
	Birgeleş tuuğan bolom,dep,	Beraber kardeş olurum, diye,
	Birge cıyıp otundu,	Beraber toplayıp odunu,
	Birge koşup koşundu,	Beraber katıp orduyu,
4415	Bir tuuğandık cakşı niyet,	Kardeşlik iyi niyet ile,
	Tübölükkö sozuldu.	Sonsuzluğa uzayan,
	Bir künü Çoro oy kurup,	Bir günü Çoro düşünüp,

	Kalıñ curtka toy kurup.	Kalabalık halka toy verip,
	Akıldaşıp eldin baarısı,	Anlaşıp halkın hepsi de,
4420	Asılı Teñir, Teyit karısı,	Asili Tenir, Teyit yaşlısı,
	Ala-Tooğo barıp caşooğo,	Ala Too'ya gelip yaşamaya,
	Arzıp eldin nağızı,	Dileği halkın çoğunun,
	Taktalıp çoñ cıyında,	Belirlenip büyük toplantıda,
	Baardığı söz bekilip,	Hepsine söz onaylanıp,
4425	Ala-Tooğo calpı köçüügö.	Ala Too'ya hepsi göç edip,
	Akıl kebi çeçilip,	Akıl sözü söylenip,
	Isık-Köl, Koçkor tarapka,	Isık Göl, Koçkor tarafa
	Kelgen Altay kañğaydan.	Gelen Altay Kanğay'dan
	Sarı-Suu özön taştaşıp,	Sarı Su bölgesini bırakıp,
4430	Köp cılı caşap turuştu,	Uzun zaman yaşadılar,
	Ala-Too, Koçkor, Köl caktı,	Ala Too, Koçkor, Köl tarafı
	Köp kıtaydan saktaşıp,	Çok Çinliden koruyup,
	Emi uçurda tolğon oy bolup,	Şimdiki zamanda hepsi oy olup,
	Altaydı Çoro oylonup,	Altay'ı Çoro düşünüp,
4435	Bul caktı Koşoy korğoyt dep,	Bu tarafı Koşoy korur, diye,
	Ar türkün sanaa tolğonup,	Her türlü fikir dolanıp,
	Köçüp Altay barmakka,	Taşınıp Altay'a varmaya,
	Ayakta kalğan köp Kırğız,	Orada kalan çok Kırgız
	Tuuğandan kabar almakka,	Kardeşten haber almaya,
4440	Köñülün burup taştadı.	Dikkatini çekip aldı.
	Kan kızı Üköy baybiçe,	Han kızı Üköy eşi,
	Aytkanın Çoro aktadı.	Söylediğini Çoro yaptı,
	Ayaldan Üköy artıkça,	Karıdan Üköy bilhassa,
	Akmaralday çoyulğan,	Ak maral gibi süzülen,
4445	Atkara bilip aytkanın,	Yapabilir söylediğini,
	Çıkpağan erdin oyunan	Çıkmamış eren aklından,

	Karaçoro baş koşkon,	Karaçoro evlenen,
	Sarı-Suu özön boyunan,	Sarı Su, dere boyunda,
	Bul Üköy suluu beybaktın,	Bu Üköy güzel bahtsızın,
4450	Beli tutam, beti ayday,	Beli ince, yüzü ay gibi,
	Botodoy közü caynağan,	Gözleri güzel parlayan,
	Koroz moyun koloñ çaç,	Horoz boyun kalın saç,
	Oolcuğan tügöngür,	Süzülen güzellik,
	Çoroğo uşul kabılğan,	Çoro'ya kapılmış
4455	Karşı bolboy han kızı,	Karşı olan han kızı,
	Taalayına tabılğan,	Bahtına bulunmuş,
	Üköydün ağa tuuğanı,	Üköy'ün kardeşleri
	Sarı-Suunu cerdegen,	Sarı Su'yu yerleyen,
	Uruusu kıpçak saruudan,	Boyu Kıpçak Saru'dan,
4460	Ala-Too cerge kelgeni,	Ala Too yerine geleli,
	Altay-Kañğaydı suluu sağınğan,	Altay Kanğay'ı güzel özlemiş,
	Alparıp kelseñ bolo, dep,	Gidip gelirsek olur diye,
	Çoroğo Üköy taarınğan.	Çoro'ya Üköy darılmış,
	Ar bir şarttı oylonup,	Her bir şartı düşünüp,
4465	Köçüügö Çoro kamınğan,	Taşınmaya Çoro hazırlanan,
	Arkanday şartka ılayık,	Her türlü duruma layık,
	Almaşıp turmuş ağılğan,	Değişip hayat geçen,
	Karaçoro özü muruntan,	Karaçoro kendisi önceden
	Sarı-Suu, Altay, kañğayda,	Sarı Su, Altay, Kanğay'da,
4470	Birge öskön kurbu kurdaşım,	Beraber büyüyen arkadaşlarım,
	Oylonğon sayın sağınğan.	Düşündükçe özleyen,
	Kalğan Şığay tukumu,	Kalan Şığay soyları,
	Kiçi Alayda Cakıp, Ak balta,	Küçük Alay'da Cakıp, Akbalta,
	Bir birine sanaalaş,	Birbirine denk düşer,
4475	Camandık birge körüşkön,	Kötülüğü birlikte göğüsleyip,

	Cabır tartsa kıtaydan,	Zorluk görse Çinlilerden
	Kanın birge tögüşkön	Kanını birlikte dökenler,
	Kiçine kezden can kurbu,	Çocukluktan arkadaş
	Birge ösüşkön tamamdaş,	Beraber büyüdü ayaktaş
4480	Kayğını birge ötkörgön,	Yası beraber tuttular,
	Kıyladan beri zamandaş,	Uzun zamandır arkadaş
	Ağaların köp estegen,	Ağabeylerini çok düşünüp,
	Balban Koşoy tuulup,	Pehlivan Koşoy doğrulup,
	At-Başıdan çıkkanda,	At Başı'ndan çıktığında,
4485	Uşul Koşoy tıñ çıksa,	Şu Koşoy çevik çıkarsa,
	Ala-Too cerin bilsin, dep,	Ala Too yerini bilsin, diye,
	Aylanıp Altay barayın,	Dolanıp Altay geleyim,
	Akılman bolso bul Koşoy,	Akıllı olsa bu Koşoy,
	Kırğızdın ceri eken, dep,	Kırgız'ın yeriymiş, diye,
4490	Kılımğa koruy cürsün, dep,	Asırlarca korusun, diye,
	Karaçoro oyun çuktağan.	Karaçoro düşüncesini tamamlayıp,
	Barıp kalsam Altayğa,	Gideceksem Altay'a,
	Cakıptan kabar bilmekke,	Cakıp'tan haber almaya,
	Asılkeç ağa Ak balta,	Sevgili ağa Akbalta,
4495	Alışıp oynop külmökkö,	Güreşip oynayıp gülmeye
	Tilek kılıp cürüçü,	Umut edip gezerdi
	Mına şol oyu töp keldi,	İşte o fikri gerçekleşti
	Kıyla duşman Kızılbaş,	Bir hayli düşman Kızılbaş
	Kıyrı sunup kan cuttu,	Havaya girip kan yuttu,
4500	Kıtaylar kolğo tüşüştü,	Çinliler esir düşerek.
	Er Koşoydon mintip aybıktı.	Er Koşoy'dan böyle korktu
	Sanaası tınıp Çoronun,	Düşüncesi gerçek olup Çoro'nun,
	Koşoyğo kaldı işenip,	Koşoy'a kaldı güvenip
	Aman bolso bul baatır,	Sağ olursa bu bahadır

4505	Kıtayğa cerin berbeyt, dep,	Çin'e yerini vermez, diye,
	Koşoy balban turğanda,	Koşoy pehlivan olunca
	Isık-Köl, Koçkor, At-Başı,	Isık Göl, Koçkor, At Başı,
	Cerine kıtay kelbeyt, dep,	Yerine Çin gelmez gelmez, diye,
	Kırğızdan kıraan caş balban,	Kırgız'dan güçlü genç pehlivan
4510	Sınınan ötüp Çoronun,	Denemesinden geçip Çoro'nun
	Egeder elge boloorun.	Sahip çıkacağından emindi
	Koydu akılı bayandap,	Uydu aklına iyice
	Iraazı Karaçoro da,	Memnun Karaçoro da,
	Altayğa köçsöm bolot, dep,	Altay'a taşınırsam olur, diye,
4515	Öz oyun koydu dayardap,	Kendi düşüncesini hazırlayıp
	Akırı cürüp kıtaydan,	Sonunda yürüyüp Çin'den
	Öçün alat bul Koşoy,	Öcünü alır bu Koşoy,
	Elin saktap ayarlap,	Halkını görüşüp güzelce
	Cıyıntığın Çoro çığarıp,	Sonucunu Çoro çıkarıp
4520	Er Bağış buğa koşulup,	Er Bağış bana katılıp,
	Eli dağı calpı kubanıp,	Halkın da hepsi sevinip
	Alay, Kañğay bet alıp,	Alay, Kanğay'a yönelip,
	Köçüügö baarı şarttandı,	Göçmeye hepsi inandı
	Koşoy menen keñeşken,	Koşoy ile anlaşan
4525	Kep uçuğun karmadı,	Söz gidişini anladı
	Ayılda kelin kızdardın,	Köyde gelin kızlardan
	Aylakerlerinen tandadı,	Uyanıklarından seçtirdi
	Taşıgül kızdın canına,	Taşıgül kızın yanına
	Baarıñ çoğuu barğıla.	Hepiniz beraber gidiniz
4530	Bölüp carıp süylöböy,	Bölüp, yarıp konuşmadan
	Aralaşıp kalğıla.	Karışıp içine giriniz
	Bir ösköndöy okşoşup,	Beraber büyümüş gibi benzeyip
	Biriñ barıp dostoşup,	Biri gidip dost olup

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Akırın açıp köñülün,	Yavaşça açıp gönlünü
4535	Oyun kurup toptoşup,	Oyun kurup toplayıp
	Kupuya sırın çeçkile.	Gizli sırrını çözünüz
	Sır bilgizbey baarıñar,	Sır aldırmadan hepiniz
	Sıpayıraak barıñar,	Usulca gidiniz
	Oroylonup kızdı çoçutpay,	Diklenip kızı korkutmadan
4540	Kepti ıraaktan salıñar,	Söze uzaktan başlayın
	Uyatkarbay al kızdı,	Utandırmadan o kızı
	Urğaaçılık salt menen,	Dişilik geleneği ile
	Ürp adatın surağın,	Örf adetini sorunuz
	Tamaşalap oynop bilgile,	Şakalaşarak oynayıp biliniz
4545	Kança caşta kurağın.	Kaç yaşında yaşları
	Kezek menen cılmalap,	Sıra ile düzeltip
	Kalğanın suroo ulağın,	Kalanlar soruya devam et
	Kırğızdın uşul tarapka,	Kırgız'ın bu tarafa
	Kay künöögö kelgenin,	Hangi suçtan geldiğini
4550	Toluğuraak taktap bilgile,	Tamamen açıklayıp biliniz
	Kalmaktın calpı elderin,	Kalmuk'un bütün halkını
	Elçi çalı kep aytkan,	Elçi ihtiyar söz söyler
	Kolğo tüşkön Tan döönün,	Esir düşmüş Tan devin
	Cakındarı dep aytkan,	Akrabası diye söyleyen
4555	Ustattık menen akırın,	Ustalıkla yavaşça
	Bul cağın kepke kıstarıp,	Bu yönünü söze ekleyip
	Toluk aytpay koybosun,	Hepsini söylemeyecek olmasın
	Tobuñdu körsö kıskanıp,	Hepinizi görürse kıskanıp
	Bir ekiden cakındap,	Bir ikiden yaklaşıp
4560	Kımız berip çay berip,	Kımız verip, çay verip,
	İçten sızıp tımızın,	İçten girip gizlice
	Cakın coldoş öñdönüp,	Yakın arkadaş gözüküp

	Kırğızdan bilgen cönün ayt,	Kırgız'dan bildiği yönü söyle
	Baatırlardın köbün ayt,	Bahadırların çoğunu söyle,
4565	Caşağan cerdin şartın ayt,	Yaşadığı yerin şartını söyle
	Calpı eldin dañkın ayt,	Bütün halkın adını söyle
	Oyu kanday boldu eken,	Fikri nasıl oldu acaba?
	Er Koşoydun barkın ayt.	Er Koşoy'un değerini söyle
	Oyun bilip oynotup,	Fikrini öğren oynatıp
4570	Cayınça boyğo tartsañar,	Yavaşça kendinize çekiniz
	Akırından özü çeçilip,	Güzelce kendisi seçilip
	Eriktirbey kızdı künügö,	Sıkmadan kızı her günü
	Turğula takay kezigip,	Durunuz her zaman gözüküp
	Bir mezgili kelgende,	Bir zamanı gelince
4575	Aytat sırın ezilip.	Söyler sırrını açılıp
	Ötkön ketken keyiştüü,	Gelip geçen hüzünlü
	Arman işten kozğoğun,	Kötü işleri söyleyiniz
	Bala atağa karabas,	Çocuk ataya bakmayan
	Enesi canğa sanaalaş,	Annesi cana yakındır
4580	Zardep işten kozğoğun,	Kötü işten açınız
	Ağa menen ininin,	Ağabey ile kardeşin
	Intımağın aytıp bayanda,	Dayanışmasını söyleyip beyan et
	Aşa çaap ketpesten,	Aşırılığa kaçmadan
	Öz sözündü ayarla.	Kendi sözünü ayarla
4585	Turğanı kaysıl şaar eken?	Durduğu hangi şehir imiş
	Cortulçu baatır köp beken?	Yağmacı bahadır çok muymuş?
	Kan tağı kimge öttü eken?	Han tahtı kime geçmiş?
	Toluk bilip berseñer,	Tam bilip veriniz
	Eki üç aydın içinde,	İki üç ayın içinde
4590	Kızdı sınap körsöñör,	Kızı deneyip görseniz
	Özünün kanday önörü.	Kendinin nasıl hüneri

	Bul çağın oyğo alıñar.	Bu yönünü aklınıza alınız
	Kandayda bolso al kızğa,	Nasıl da olsa o kıza
	Bir tuuğan bolup cağıñar,	Kardeş olarak beğendiriniz
4595	Çığat beken küyögö	Evlenecek miymiş biriyle
	Kelet beken cüyöögö,	Gelecek miymiş kalıba
	Çoçutpay bayka münözün,	Korkutmadan onunla huyunu
	Toluk aytıp bere alar,	Tamamını söyleyebilecek
	Kıtaylar kılğan künöösün.	Çinlilerin yaptığı suçunu
4600	Karaçoro baarına	Karaçoro hepsine
	Tüşünttü bolğon abaldı,	Anlattı olan durumu
	Özünün kiçi tokolu,	Kendinin küçük kadını
	Karlığaç baş köz bolğon, dep,	Karlığaç göz kulak ol, diye,
	Bildirip calpı kabardı,	Bildirip bütün haberi
4605	Dep, zaybına tabıştap,	Diye karısına bırakıp
	Sözün aytıp toktodu	Sözünü söyleyip durdu
	Erinin aytkan kepterin,	Kocasının söylediği sözlerini
	Eki kılbay Karlığaç,	İki kılmadan Karlığaç
	Baştamak boldu bul işti,	Başlatmak oldu bu işi
4610	Çeki kılbay Karlığaç,	Hata yapmadan Karlığaç
	Kıtay kız kanday caşaarın,	Çin kızı nasıl yaşayacağını
	Sırtınan köz salıştı,	Dışarıdan göz attı
	Bir top künü akmalap,	Birkaç günü takip edip
	Kıtaydan kelgen kul-küñdör	Çinden gelen köle kullar
4615	Mildeti bolup kalğanğa,	Görevi olduğu için
	Taşıgüldü bağıp saktamak,	Taşıgül'e bakıp korumak
	Calpı canın üröşüp,	Bütün gücünü harcayıp
	Caşıldan çatır tiktirgen,	Yeşilden çadır kurmuşlar
	Taşıgül anda caşaarın.	Taşıgül orada yaşayacağını
4620	Kırğızdın calpı curt bilgen	Kırgız'ın bütün halkı bilen

	Handın kızı ekeni,	Hanın kızı olduğu
	Sırt kaadadan bilingen,	Dış görüntüden bilinen
	Tan Döönü Taşıgül körgöndö,	Tan devi Taşıgül gördüğünde
	Kıtayça süylöp baldırap,	Çince konuşup gürleyip
4625	Közünün caşı tögülgön,	Gözünün yaşı dökülüp
	Kuldardın baarı kucurap,	Kölenin hepsi fısıldayıp
	Bir biri menen sögüngön,	Birbirine sövmüştü
	Elçi, Tan döö ketkende,	Elçi, Tan dev gittiğinde
	Birööda nazar salbadı,	Birisi de dikkat etmedi
4630	Koştoşup koygon adam cok,	Hayırlaşan insan yok
	İçine ketti armanı.	İçinde kaldı hüznü

ELÇİLERDİN TANDI ALIP, GAODİN HANĞA ER KOŞOYDUN DOOMATIN AYTIP KELİŞİ[57]

ELÇİLERİN TAN'I ALIP GAODİN HAN'A ER KOŞOY'UN HÜKMÜNÜ SÖYLEMESİ

	Kıyınsınğan Tan döönün,	Havalanan Tan devin
	Say söögünö cetiptir.	Kemiğine kadar gitmişti
4635	Kırğızdın kılğan zardabı,	Kırgız'ın yaptığı işkence
	Elçi Tan döö erçişip,	Elçi Tan dev beraber
	At üstündö çaylanıp,	At üzerinde yorulup
	Altı ay catkan sız ötüp,	Altı ay yattı soğuk alıp,
	Kazılğan ordun içinde,	Kazılan çukur içinde
4640	Coldo atta cürö albay,	Yolda atla gezemeyip,
	Tan döönün başı aylanıp,	Tan devin başı dönüp
	Epten azdan col cürüp,	Zar zor yavaşça yol alıp

[57] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Carım aydı çamalap,	Yarım aylık zamanda
	Arañ cetti eline.	Zor ulaştı halkına
4645	Emi kulak salalı,	Şimdi kulak verelim
	Elçi Lama kebine.	Elçi Lama sözüne
	Ukkan körgön bilgenin	Duyup, görüp bildiğini
	Aytıp berdi begine:	Söyledi hepsini efendisine:
	Bardım calpı mal aydap,	Gittim bütün malı sürüp
4650	Kul küñdördü dağı aydap,	Köleler kulu da sürüp
	Kirdim Kırğız cerine,	Girdim Kırgız yerine
	Kol kuuruşup men kirdim,	Boyun büküp ben girdim
	Koşoy, Çoro erine,	Koşoy, Çoro erenine
	Köñül bölüp koyğon cok,	Bize bakan kimse yok
4655	Kunğa bergen kıtaydın,	Tazminat veren Çinlilerin
	Mal dünüyö köbünö,	Mal mülk çoğuna
	Kim keldi, dep, karabayt,	Kim geldi, diye, bakmıyor
	Barğan maldı sanabayt,	Gelen malı saymıyor
	Biz özübüz tınç catsak,	Biz kendimiz sakin dursak
4660	Uruştu kıtay baştadı,	Savaşa Çin başladı
	Adamğa cağaar işpi, dep,	İnsana yakışır iş mi, diye
	Kayra bizdi tabalayt	Geri bize gülüyor
	Ayta bar, deyt, begiñe,	Söyle, diyor, efendine
	Akıl salsın köbünö.	Akıl salsın halkına
4665	Aç közdönüp köz artpay,	Aç gözlerce göz dikmeden
	Kırğızdın Isık-Kölünö,	Kırgız'ın Isık Göl'üne
	Turbastan Kırğız cerine,	Durmadan Kırgız yerine
	Bir cıldın toluk içinde,	Bir yılın tam içinde
	Ketsin deyt kıtay eline,	Gitsin diyor Çin yerine
4670	Kaardanıp karasa,	Sinirlenerek bakarsa
	Bere albaysıñ turuştuk,	Dayanamazsın orada

	Karaçoro kebine.	Karaçoro lafına
	Tüşünsün deyt kıtaylar.	Anlasın diyor Çinliler
	Aytılğan sözdün maanisin,	Söylenen sözün anlamını
4675	Tarazalap çeneşip,	Tartıya koyup ölçsünler
	Kıtaydın öz cer, eli bar,	Çin'in kendi yer, halkı var
	Keçikpesin kün ötüp,	Gecikmesin gün geçip,
	Kayra kursa cañcaldı,	Geri başlarsa kavgaya
	Söögün söpöt kılam, deyt,	Kemiğini kurutacağım, diyor,
4680	Kıyla duban kelse da,	Bir hayli asker gelse de
	Kınalbay uruş kuram, deyt,	Korkmadan savaşırım, diyor,
	Karaçoro Koşoydun,	Karaçoro Koşoy'un
	Bay dubalı bek başkaça.	Temeli sağlam ayrıca
	San cetpeyt kolu körünöt,	Sayısız asker gözükür
4685	Karuu carak mol eken,	Silah gücü bol imiş,
	Kalıñ curtu zor eken.	Kalın halkı çok imiş
	Birinin tilin biri alğan,	Birinin dilini diğeri dinleyen
	Intımağı bar eken,	Huzuru da var imiş
	Baarın Çoro başkarat,	Hepsini Çoro yönetir
4690	Oozunan bir söz çıkkanda,	Ağzından bir söz çıkınca
	Baarı çoğu attanat.	Hep beraber atlanır
	Bala balban Koşoydun,	Genç pehlivan Koşoy'un
	Tolup turğan çağı eken,	Dolu duran zamanı imiş
	Kıdır özün koldoğon,	Hızır kendini kollayan
4695	Kırk Çilten işin oñdoğon,	Kayıptan işini düzeltip
	Oyrottu buzsa olco alğan,	Orduyu bozarsa para alıp,
	Kazatka kirse kubanğan,	Savaşa girerse sevinen
	Sancıraluu can eken,	Şanı büyük can imiş
	Ayar süylöp iş bilgen,	Dikkatli konuşup iş bilen
4700	Ar nerseni büt bilgen	Her şeyini bütün bilen

	Akılı menen elin çenegen,	Aklı ile halkını ölçen
	Alsız can bolso cölögön,	Halsizler olsa destek olan
	Er münözü başkaça	Er karakteri farklıymış
	Alabarmandık cağı cok.	Aceleci yönü yok
4705	Adamdık cakşı sapatı.	İnsanlık iyi sıfatı
	Er Koşoyğo kuday beriptir,	Er Koşoy'a Allah vermiş
	Cigitteri büt şay dööt,	Yiğitleri hep rahat
	Kün-tünü tınbay maşığıp,	Gece gündüz durmadan çalışır
	Zayapkerler at taptap,	Atçıları at besler
4710	Sınçılar attı sınaşıp,	Uzmanlar atı dener
	Kaz katar bolğon külüktü,	Kaz gibi olan yağızı
	Aldılarınan aydap çubatıp,	Önünden sürüp sırayla
	Eki caat bolup bölünüp,	İki taraf olup bölünüp
	Künügö kök boor tartışıp,	Her günü gök börü oynayıp,
4715	Küülöp küçün üröşüp,	Hızlanır gücünü toplayıp
	Cigitter kanın suyultup,	Yiğitler kanını ısıtıp
	Eki ekiden küröşüp,	İkişerden güreşip
	Epsiz kıyın el eken	Ölçüsüz güçlü halk imiş
	Bu Kırğızdı surasañ,	Bu Kırgız'ı sorarsan
4720	Bir kişi barsa koy soyğon	Bir kişi gelse koyun keser
	Beş kişi barsa tay soyğon,	Beş kişi gelirse tay keser
	Peyli sonun keñ eken	Huyu güzel mert imiş
	Katındarın karasañ,	Kadınlarına bakarsan
	Eleçek kiyip zañkaytıp,	Örtüsünü örtüp havalı
4725	Kımça bel kızdar töröşüp,	İnce belli kızlar doğurup
	Baldarın tuup balpaytıp,	Çocuk doğurup kocaman
	Casağan işi eñ kıldat,	Yaptığı işi tam kılar
	Kılıktuu kelip şañkıldap,	Nazlı gelin gülerek
	Üyünö barğan adamdı,	Evine gelen insanı

4730	Nazdana tosup carkıldap,	Nazlana karşılayıp gülerek
	Bolğon daamın caynatıp,	Olan yemeğini yayıp,
	Sıylap turat baarısı.	Hürmet eder hepsi de
	Tilegiñ ber,dep, alkaşıp,	Dileğini ver diye överek
	Batalap kündö karısı,	Dua edip her gün yaşlısı
4735	Bularğa ırıs toktoğon,	Bunlara doğru durmuşlar
	Düynödö ulut cok çığar,	Dünyada millet yok gibi
	Kıraan Kırğız elinin,	Güçlü Kırgız halkının
	Peyiline daana okşoğon.	Huyuna başka benzeyen
	Camanı cakşı baarısı,	Kötüsü iyisi hepsi de
4740	Casağan işten irgelet,	Yaptığı işten seçilir
	Caşoosu mıktı el eken,	Yaşamı güzel halk imiş
	Üyünö kirseñ basa albay,	Evine girersen yürümez
	Köz coosun alğan casalğa,	Göz nurunu alır süsleri
	Körgöndö adam sürdönöt.	Görünce insan korkar
4745	Elinin baarı cönököy,	Halkının hepsi sade
	Beykünöö kamçı çappağan,	Suçsuz yere falaka vurmayan
	Essizdik kılıp koysoñ da,	Akılsızlık yapsan da
	Cönü cok cerden kakpağan,	Haksız yere kakmayan
	Bir birin dayım sıylaşıp,	Birbirini her zaman seven
4750	Özünün saltın saktağan.	Kendi kültürünü koruyan
	Cinindey köröt kıtaydı,	Sevmiyorlar Çinlileri
	Baardığı kanday el deşip,	Hepsi nasıl halk, diye,
	Kan tögüşüp cazğanbay,	Kan döküp çekinmeden
	Can ayabas kapırbı?	Canı esirgemeyen kafir mi?
4755	Eldin malın tonoşup,	Halkın malını gasp edip,
	Esirişken cakırbı?	Azan birer cahil mi?
	Handarıña toluk ayt,	Hanlarına hep söyle
	Ubadadan tanışsa,	Sözlerinden dönerse

	Uyatı cok katınbı?	Utanmayan kadın mı?
4760	Biz dağı kuday aldında	Biz daha Allah önünde
	Öz çeribizge eelikpiz.	Kendi yerimize sahibiz
	Egerde duşman basmarlap,	Eğer düşman saldırıp
	Cerge eelik kılbasa,	Yere sahiplik yapmazsa
	Calpı Kırğız baş koşup,	Bütün Kırgız birleşip
4765	Çiyip koyup sızıktı,	Çizeriz de çizgiyi
	Körgözöbüz kızıktı.	Gösteririz oyunu
	Uşintip Koşoy küülönöt,	Böylece Koşoy sövüyor
	Caynağan köldün tarabı,	Parlayan gölün kıyısı
	Cabılıp kıtay alabı,	Yayılıp Çinliler alır mı?
4770	Atadan kalğan Kırğızdın,	Atadan kalan Kırgız'ın
	Casağan kölü, ceri da,	Yaşadığı gölü, yeri de
	Kapsalañ işti kozğoboy,	Kötü işi körüklemeden
	Kabırğa menen keñeşip,	Kendisi ile anlaşıp
	Ertereek köçsün köl caktan,	Çabucak taşınsın göl tarafından
4775	Möönötkö çeyin toktoboy,	Zamanı gelene kadar durmadan
	Dep, aytıp kaarı tögülöt.	Diye söyleyip siniri dökülüp
	Koşoydun koyğon doomatı	Koşoy'un koyduğu hükümü
	Taşka tamğa baskanday,	Taşa damga yazar gibi
	Özüñüz hanım çeçpeseñ,	Kendiniz hanım seçiniz
4780	Öz kıtay közdöy ketpeseñ,	Kendi Çin'e doğru gidiniz
	Kolun kurap bul burut,	Askerini toplayıp bu Burut,
	Taymanbay soğuş açkanday,	Çekinmeden savaş başlar gibi
	Arıstanday sürdüü aybatı,	Aslan gibi korkunç suratı
	Ar işter kelet kolunan,	Her iş gelir elinden
4785	Alıştaar kezi cazğanbay	Savaş zamanı çekinmeden
	Kiygeni çılğıy temirden,	Giydiği hep demirden
	Özgöçö şumduk körüngön,	Ayrıca farklı gözükür

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Çekir sayak mından caş,	Çekir sayak bundan genç
	Artık okşoyt önörü.	Fazla yaptığı marifeti
4790	Karay albaysıñ tik bağıp,	Bakamazsın yüz çevirip
	Közünön nuru tögülgön,	Gözünden nuru dökülüp,
	Baatırdık sın sıpatı,	Bahadırlık ahlak sıfatı
	Sırtında sırduu körüngön,	Dışardan gizli gözükür
	Bir özü miñge tatırlık.	Sadece kendisi bin kişi ile baş eder
4795	Caralğan eken teñirden.	Yaratılmış tanrıdan
	Cetektey turğan san eldi,	Yedekleyecek olan sayısız halk
	Bul dağı bir baatırı	Bu da bir bahadırı
	Kızılbaş baatır, Çortoktı,	Kızılbaş bahadır, Çortok'u,
	Atınan alğan köñtörüp,	Atından alan koparıp,
4800	Toodoy bolğon Çortoktı,	Dağ gibi olan Çortok'u,
	Cerden engen eñşerip,	Yerden almış devirip,
	Mıktının biri er Bağış	Güçlünün birisi Er Bağış
	Özünö bütkön kasiyet,	Kendine verilmiş özellik
	Ukmuştay küçtüü çoñ namız,	Bir hayli güçlü, namuslu,
4805	Korkutup catkan cerim cok,	Korkutan bir şeyim yok,
	İşenip mağa tıñdañız.	İnanıp bana dinleyiniz
	Andanda ukmuş men kördüm,	Ondan da ilginç ben gördüm,
	Altay-Kañğay taraptan,	Altay- Kanğay tarafından,
	Özünö taandık kol menen,	Kendine ait asker ile,
4810	Atağı alıs uğulğan,	Adı uzağa duyulan
	Azık, deyt, bir döö kelgenin,	Azık, diyor, bir dev geldiğini,
	Uçuraş üçün Koşoyğo,	Uğramak için Koşoy'a,
	Altay-Kañğay taraptan,	Altay- Kanğay tarafından,
	Çıkkan eken attanıp,	Çıkmış idi ata binip,
4815	Türpöy Kırğız curtunda,	Bütün Kırgız yurdunda,
	Cürgön eken başkarıp,	Geziyormuş yönetip,

	Öñçöy Kırğız erleri,	Ünlü Kırgız yiğitleri,
	Çoğuluşup turğanda,	Toplanıp durduğunda,
	Körüp turdum baş bağıp,	Görüp durdum gizlice,
4820	Tüşünbödüm köbünö	Anlamadım çoğuna,
	Ar türdüü sözdör baştalıp,	Her türlü sözler başlayıp,
	Meni baykap çoñ Çoro,	Beni görüp büyük Çoro,
	Bir cigitin candadı,	Bir yiğidine işaret verdi,
	Alıp ket! dep, kaş kağıp	Alıp git, diye, baş sallayıp,
4825	Hanım meni keçirgin,	Hanım beni affet,
	Payğambar caşka barğanda,	Peygamber yaşa geldiğinde,
	Iymanımdı nak cebeyin.	İmanımı ben yemeyeyim.
	Körgönüm aytıp catamın.	Gördüğümü söylüyorum
	Kırğızdın kölün berbeseñ,	Kırgız'ın gölünü söylüyorum
4830	Çıkçuday kazat baştalıp	Çıkacak gibi savaş başlayıp
	Özüñüz körüp turasız,	Kendiniz görüp duruyorsunuz
	Tan döönü kanday kılğanın,	Tan devin nasıl yaptığını
	Men ayttım sözdün akırın,	Ben söyledim sözün sonunu
	Emki kalğan katkanın,	Sonraki kalanlarını
4835	Calpı Kırğız çoğulup,	Bütün Kırgız toplanıp
	Tan döönü kanday bakkanın,	Tan devi nasıl baktığını
	Cüz cigit cerdi oyuşup,	Yüz yiğit yeri kazıp
	Oroonu kanday kazğanın,	Çukuru nasıl kazdığını
	Azap çegip altı ay,	Azap çekip altı ay,
4840	Tan döö anda catkanın,	Tan dev onda yattığını
	Mında olturat iniñiz,	Burda oturuyor kardeşiniz
	Özünön surap biliñiz.	Kendisinden sorup öğreniniz
	Tartuuğa barğan Taşıgül,	Hediye giden Taşıgül,
	Koşoy köñül salbadı,	Koşoy dikkat etmedi
4845	Maldı, kuldu körüügö	Malı, köleyi görmeye,

	Canına basıp barbadı.	Yanına gelip bakmadı
	Alar kaldı al cerde,	Onlar kaldı orada
	Bilbeymin kanday kalğanı,	Bilmiyorum nasıl olduğunu
	İyne cibin kaltırbay,	İğne ipini bırakmadan
4850	Kırğızdı kelip körgönün,	Kırgız'ı gelip gördüğünü
	Lama çal ayttı ebirep.	Lama ihtiyar söyledi
	Taymanbay ayttı hanına,	Çekinmeden söyledi hanına
	Elçiliktin cönü dep,	Elçilik yönü, diye
	Başçı bolğon Gaodin han.	Başta duran Gaodin Han'ın
4855	Karıp kalğan çağı eken,	Yaşlandığı zamanı imiş,
	Cetimiş beşke barıptır,	Yetmiş beşe ulaşmış
	Uşul caşka çıkkança,	Şu yaşa gelince
	Otuz beş ayal alıptır.	Otuz beş hanım almış.
	Caş kezinde Gaodin han	Gençliğinde Gaodin Han
4860	Kanın tögüp Kırğızdın,	Kanını döküp Kırgız'ın
	Kıyla uruş salıptır.	Bir hayli savaş yapmışlar
	Tabıyhat bergen baylıktı,	Doğanın verdiği nimeti
	Körgöndö Gaodin Kırğızdan,	Gördüğünde Gaodin, Kırgız'dan
	Bermettey köldü baş kılıp,	Bermet gibi gölün başında
4865	Cerdi tartıp alıptır.	Yeri çekip almışlar
	Isık-Köldün ayrıkça,	Isık Göl'ün ayrıca,
	Kasiyetine suktanıp,	Özelliğine kapılıp,
	Maral-Başı, Kaşkardan	Maral- Başı, Kaşkardan
	Köönö Turpan, Tekesten,	Köönö Turpan, Tekes'ten,
4870	Gaodin hanğa koşulup,	Gaodin Han'a katılıp,
	Kıtaylar kelgen ıktanıp,	Çinliler gelmiş taşınıp,
	Nayzaday bolup karağay,	Mızrak gibi olup çamları,
	Too başında körktüü caynağan,	Dağ başında güzellik yayılan
	Arça şilbi tabılğı,	Ardıç, çamlık ağaçlar

4875	Tim ele attık aydağan.	Tıpkı ekilmiş gibidir
	Cerdi kıtay eelegen,	Yeri Çin kaplayan
	Güldörü türkün tür bergen,	Gülleri farklı renk katan
	Ar kanday darı çöptörün,	Her türlü ilaç otların
	Barın kıtay eelegen,	Hepsini Çin kaplamış
4880	Kañıltırı adamday,	Ortadaki adam gibi
	Kaalağan Kırğız ala albay,	İsteyen Kırgız gidemez
	Adamğa suusu eñi darı,	İnsana suyu şifalı
	Köldü kıtay eelegen,	Gölü Çin kaplayan
	Tokoyu toosu toltura,	Ormanı dağı dopdolu
4885	Kurt kumurska canıbar,	Karınca, böcek, canlılar
	Baarın kıtay eelegen,	Hepsini Çin kaplayan
	Bul kölgö kelip Gaodin han	Bu göle gelip Gaodin Han
	Törünö ötkön beyiştin	Tepesine geçmiş cennetin
	Baldarı Duni, Tan döönün,	Çocukları Duni, Tan devin
4890	Baardık şartı tüzülgön	Bütün şartı kurulmuş
	Tübölük ceri bolçuday,	Ebedi yeri olacakmış gibi
	Gaodin han buğa işengen,	Gaodin Han buna inanan
	Elçinin aytkan kebine,	Elçinin söylediği sözüne
	Ölçöösüz aytkan cönünö,	Ölçüsüz söyleyen yönüne
4895	Dürköröp kanı toktolup,	Dürleyip kanı durdu da
	Ketçüdöy bolup cok bolup,	Gidecekmiş gibi yok olup,
	Balası Tandan suradı,	Oğlu Tan'dan sordu,
	Bul kanday iş dep oktolup?	Bu nasıl iş diye atılıp,
	Tan döö baarın ırastap,	Tan dev hepsini doğrulayıp
4900	Etin kayrıp çıñırdım,	Etini yakıp bağırdım
	Eserdi orğo salğanın,	Beni çukura attığını
	Eçkinin etin cedirip,	Keçi etini yedirip
	Kiçireytip salmağın,	Azaltıp ağırlığını

	Öz közü menen körgönün,	Kendi gözü ile gördüğünü
4905	Kırğızdın kıyla balbanın,	Kırgız'ın bir hayli pehlivanını
	Atasına comoktop,	Babasına masal anlatıp
	Aytıp turdu barısın,	Söylediler hepsini
	İçine tolğon armanın,	İçine dolan hüznün
	Gaodin han uktu uulunan,	Gaodin Han duydu oğlundan
4910	Elçi aytpay kalğanın,	Elçi söylemediğini de
	Keyiştüü oyğo saldı emi,	Kötü düşünceye soktu şimdi
	Özü karıp kalğanın,	Kendisi yaşlı olduğunu
	Emnege makul boldum? men,	Niye makul oldum ben?
	Esiregen eki balama,	Kocaman iki oğluma
4915	Kırğızğa koldu salğın, dep,	Kırgız'a savaş aç, diye,
	Cılkısın tiyip alğın, dep,	Yılkıyı sürüp gel, diye
	Kança kıtay kırıldı,	Kaç Çinli kırıldı,
	Celgenine cel cetpes.	Hızlı yürüyüşüne yel yetmez
	Kıraan mancu kalkının,	Önderi Mancu halkının
4920	Ölügü toodoy cıyıldı.	Ölüsü dağ gibi yığıldı
	Kırğızğa karşı attanıp,	Kırgız'a karşı at binen
	Döödön baatır, Tan bardı,	Devden bahadır Tan vardı
	Toodon Tandı kulatıp.	Dağdan Tan'ı indirip
	Orğo salıp taştadı.	Çukura atıp hapsetti
4925	Mında kıtay tañğaldı,	Burada Çinli şaşırdı
	Duni balam kol menen.	Duni oğlum asker ile
	Koşoy menen betteşip,	Koşoy ile savaşıp,
	Karmaşuudan dalaptır,	Savaşmaktan çekinip
	Murt kılat, dep canımdı,	Felç eder, diye canımı,
4930	Kaydan çıktı bul Koşoy,	Nereden çıktı bu Koşoy,
	Bayladı ğo menin bağımdı,	Bağladı benim bahtımı
	Bir balam korkup barbasa,	Bir oğlum korkup gitmezse

	Biröönü orğo karmasa,	Birini çukura atsa
	Karıp kalğan kezimde,	Yaşlandığım zamanda
4935	Soo koybos menin canımdı.	Sağ bırakmaz benim canımı
	Ezelki kıtay elinen,	Eski Çin halkından
	Sin-Tszyan, Kaşkar cerinen,	Sin-Tszyan, Kaşkar yerinden
	Kırk miñ kol keldi kırıldı,	Kırk bin asker geldi kırıldı
	Tüşüngön okşoyt bul Koşoy,	Anlamış gibi bu Koşoy,
4940	Tügöngön menin sırımdı.	Tükenen benim sırrımı
	Kırğızdın cerin bersin, dep,	Kırgız'ın yerini versin, diye,
	Kısımın katuu koyuptur,	Şartını sert bildirmiş
	Kurçun alıp Tan döönün,	Gücünü alıp Tan devin,
	Ekinçi colu uruşka,	İkinci kere savaşa,
4945	Kirgiz kılıp soyuptur.	Girmeyecek şekilde kesmişler
	Mal berip kul, kız tartuulap,	Mal verip köle, kız hediye edip,
	Aldına tüşsök bolboptur,	Önüne gelsek de olmamış
	Köykölgön köldü boşotup,	Güzel gölü boşaltıp,
	Öz cerine ketsin, dep,	Kendi yerine gitsin, demiş,
4950	Kıtaylardın baarısın,	Çinlilerin hepsini
	Kıl çılbır tolğon somdoptur.	Kıl ipe bağlayıp düzeltmiş
	Mal tügündöy kıtaydın,	Hayvan tüyü gibi Çinlilerin
	Coğolğon eken arbağı,	Yok olmuş gibi ruhu
	Birida teñ kelbeptir,	Birisi de denk olmamış
4955	Gaodin handın baldarı,	Gaodin Han'ın oğulları
	Batıraak coop bersin, dep,	Çabucak cevap versin, diye,
	Isık-Köldön ketsin, dep,	Isık Göl'den gitsin, diyor,
	Canıbızdı keyitip,	Canımızı bu sıkıp,
	Cakır kılğan turbaybı?	Fakir etmiş galiba?
4960	Kubatına adam teñ kelbese,	Gücüne insan denk değil,
	Kırğızdın Koşoy balbanı.	Kırgız'ın Koşoy pehlivanı

ER KOŞOYDUN TAŞIGÜLGÖ ÜYLÖNÜŞÜ[58]
ER KOŞOY'UN TAŞIGÜL İLE EVLENMESİ

Tan azandan turuşup,
Cılkıçılar cılkı aydap,
Kulun karmap çıñırtıp,
Çıktadan ilip celege.
Otuz kırktan bee baylap,
Malın teylep caylanın,
Tirçiligin bütürüp,
Kün tiygende ısıyt da,
Tündük cabuu tüşürüp,
Çiy eşigi türülüp,
Kapşıttan tuurduk açılıp,
Boz üygö kirgen muzdak cel,
Üydün için tazartıp,
Ava tarap çaçılıp,
Han ayalı Karlığaç,
Emeregin ireettep,
Boyu başın karanıp,
Eleçek kiyip başına,
Beldemçisin tartınıp,
Kündün nuru tögülüp,
Çoñ şaşke bolup kalğanda,
Kız kelinin eerçitip,
Taşıgül turğan çatırğa,
Taanıbağan kaapırğa,

Onlar sabah erkenden kalkıp,
Çobanlar at sürüp
Tay tutup bağırtıp,
İpinden bağlayıp yeleye
Otuz kırk kadar at bağlayıp,
Hayvanlarını yaylaya yerleştirip
Geçimini sürdürüp,
Güneş doğunca ısınıp,
Otağ örtüsü açılıp,
Kamış kapı toplanıp,
Yandan keçe açılıp,
Otağa gelen soğuk yel,
Evin içini temizleyip,
Hava temizlenip dağılıp,
Han karısı Karlığaç,
Eşyasını düzeltip,
Üstüne başına bakınıp,
Eleçek giyip başına,
Kemerini takınıp,
Güneşin nuru dökülüp,
Öğlene yakın olunca
Kız gelinini yanına alıp,
Taşıgül'ün durduğa çadıra
Tanımadığı kafire

[58] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Caynap kirip barğanı	Sürülüp girip gelmesi
	Çoçutpaylı munu, dep,	Korkutmayalım bunu, diye,
	Arba, arba arbalap,	Selam, selam, diye,
4990	Esi ketken Taşıgül,	Şaşa kalan Taşıgül,
	Çaçın turat karmalap.	Saçını tutmuş duruyor
	Çın ele suluu can tura,	Gerçekten güzel can imiş
	Karaçoronun kızdarğa	Karaçoro'nun kızlarına
	Aytkanınday bar tura,	Söylediği gibi var imiş,
4995	Kalegez boy, kaltar çaç,	Uzun boylu, siyah saçlı,
	Kara közü caynağan,	Siyah gözü parlayan
	Tişi bermet tizilgen,	Beyaz dişi dizilmiş,
	Müçölörü kelişip,	Vücut hatı gelişip,
	Eki kelin, kız çaçın,	İki gelin, kız saçını,
5000	Turğan eken örüşüp,	Örüyor idi saçını,
	Tañğalbağın siñdiler,	Şaşırmayın kardeşler,
	Taanışkanı keldik biz,	Tanışmaya geldik biz,
	Siler menen körüşüp,	Sizinle görüşüp,
	Daynın aytıp Karlığaç,	Kendini söyleyip Karlığaç,
5005	Taanıştırdı kızdardı:	Tanıştırdı kızları:
	–Kelgenden beri silerdin,	-Geldikten beri sizin
	Kabarıñardı albadık,	Haberinizi almadık
	Cumuş bolup çığalbay,	İşimiz olup çıkamadık
	Neçen colu kamdanıp,	Birkaç sefer hazırlanıp
5010	Oydoğu dildi bildirip,	Fikrimizi bildirip,
	Bir eki söz kıtayça,	Bir iki söz Çince,
	Koşup süylöp küldürüp,	Katarak söyleyip güldürüp,
	Baarıbız bir adambız,	Hepimiz bir insanız
	Aralaşıp cürölü,	Beraberce gezelim,
5015	Ar uluttun içinde,	Her milletin içinde

	Sanaa saltın bileli,	Örf-adetini bilelim
	Bizge keldiñ Taşıgül,	Bize geldin Taşıgül,
	Çoñ kırsıka kabılıp,	Büyük olaya kapılıp,
	Cürgöndürsüñ çırağım	Duruyorsundur güzelim
5020	Tuuğandarın sağınıp,	Akrabanı özleyip,
	Buyurbağan tağdırğa.	Verilmemiş kadere,
	Ne kılasıñ taarınıp?	Ne yaparsın darılıp?
	Degen türkün oy aytıp,	Diyen farklı düşünce söyleyip
	Kıtay kızdı muñaytıp,	Çinli kızı bunaltıp,
5025	Cata berbey çatırğa,	Yatmadan çadıra,
	Biz caka da barıp tur,	Bizim tarafa gelip dur
	Cetişpegen ookattı,	Yetişmeyen şeyleri
	Men özümdön alıp tur.	Benim kendimden ala dur
	Köz kısıp üygö çakırıp,	Göz kırpıp eve çağırıp
5030	Ermekteşip ır ırdap,	Şakalaşıp şarkı söyleyip,
	Tatığa kızdar asılıp,	Tatı'ya kızlar takılıp,
	Bir tuuğan bolup bilinbey,	Kardeş olup yavaştan
	Birida kepke ilinbey,	Hiç biri söze alınmadan
	Cön koyboy köpkö oynotup,	Bırakmadan bir hayli oynatıp,
5035	Kız-kelin turdu cağınıp,	Kız-gelin durdu yalakalanıp
	Sır berbey emi Karlığaç,	Çaktırmadan artık Karlığaç,
	Ketüügö turdu kamınıp,	Gitmeye kalktı hazırlanıp,
	Kündö bir maal kelişip,	Her gün bir kere gelip,
	Köñül açıp oynoşup,	Gönül açıp oynayıp,
5040	Baş tañ kılıp tamak cep,	Baş bağla diye yemek yiyip,
	Baarlaşıp toyloşup,	Konuşarak eğlenip,
	Bir orunda bilinbey,	Bir yerinde belirsiz
	Kündör öttü sanalıp,	Günler geçti sayılıp,
	Kız-kelinge Taşıgül,	Kız-geline Taşıgül,

5045	Cakındaşa baştadı,	Yaklaşmaya başladı,
	Totu kuşday taranıp,	Bülbül kuş gibi taranıp,
	Ece bolup Karlığaç,	Abla olup Karlığaç,
	Kızdı özünö imerip,	Kızı kendine çekip,
	Sırın toluk aytpastan,	Sırrını tam söylemeden,
5050	Taşıgül cürdü tönörüp:	Taşıgül gezdi kapanıp:
	Akırında bir künü,	Sonunda bir gün
	Karaçoronun ordoğo,	Karaçoro'nun ordusu,
	Karlığaç eköö kelişti,	Karlığaç ikisi gelmişler,
	Iğın taap Karlığaç,	Bir yolunu bulup Karlığaç
5055	Taşını sözgö eritti;	Taşı'yı sözle eritti;
	Ötkön ata bababız,	Geçmiş ata babamız
	Sin-Tszyan şaarda turuptur	Sin-Tzsyan şehrinde dururmuş,
	Ukkan körgön cönümdü,	Duyup bilen yönümü,
	Bilişimçe aytayın,	Bildiğim kadar söyleyeyim,
5060	Urmatım ceñe uğup tur!	Sevgili yenge dinle!
	Çoñ atalar tınç catpay,	Büyük babalar rahat durmadan,
	Kıtayğa uruş kılıptır,	Çine kavga başlamış,
	Uruular tüşüp kıyrooğo,	Boylar girip kıyıma,
	Al cerden kaçıp sürülüp,	Oradan kaçıp sürülüp,
5065	Ak-Şıyrak aşuu aşışıp,	Ak-Şıyrak geçitini geçip
	Azabın tartıp bülünüp,	Azap çekip dağılıp,
	Kara-Köldün başına,	Kara Göl'ün başına
	Ak buluñ Korğon-Taşına,	Ak Bulun, mezar taşına
	Cerdedi kıtay uruusu,	Yerleşti Çin boyları,
5070	Başkarıp eldi uluusu,	Büyüklerinin başında
	Çoñ atabız er Gaodin.	Büyük dedem er Gaodin.
	Taralıptır mancudan,	Kendisi çıkmış Mancu'dan,
	Duni, Tan mağa ağalar,	Duni, Tan bana ağabey,

	Atalaş tuuğan biz menen,	Babada kardeş bizimle
5075	Özümdün atam ölgöndö,	Kendi babam ölünce,
	Cakın tuuğan Çarlanğa,	Yakın akraba Çarlan'a
	Alıp bergen enemdi,	Evlendirmiş annemi
	Ögöy ata bolboso,	Üvey baba olmazsa,
	Enekemdi bozdotup,	Anneciğimi ağlatıp,
5080	Balaketti körömbü?	Felaketi göreyim mi?
	Koy! dep, koyor adam cok,	Olmaz! diyecek, insan yok.
	Ce bir tuuğan ağam cok!	Ya da yakın ağam yok!
	Atadan calğız tuuldum,	Atadan yalnız doğmuşum,
	Karalaşar tağa cok!	Yardım edecek dayı yok!
5085	Tuuğan söröy barısı,	Kardeş gibi hepsi de,
	Karabadı cönümö,	Bakmadı benim tarafıma
	Kuldarğa koşup iyişti,	Kölelere katıp gönderdi
	Bozdotup turup körünö,	Ağlatarak göz göre göre
	Ögöy atam ökürsöm,	Üvey babam ağlasam
5090	Muñ zarımdı ukpadı,	Dertlerimi dinlemedi
	Enem baykuş eñgirep,	Annem zavallı ağlayıp
	Armanın aytıp sızdadı.	Derdini söyleyip sızlayıp
	Gaodin han baş bolup,	Gaodin Han baş olup
	Öz kızın özü zor kıldı,	Kendi kızını kendi ağlattı
5095	Caştığıma karabay,	Gençliğime bakmadan
	Cabırkatıp kor kıldı.	İncitip beni hor tuttu
	Kun çoğultup elinen,	Tazminat toplanıp halkından
	Küçtöp saldı salıktı,	Zorla aldı haracı
	Mal canın berip köpçülük,	Mal mülkün verip çoğunluk
5100	Cardılanıp karıktı.	Fakirliğe yol aldı
	Kıtaylar da bul kündö,	Çinliler de bu günde
	Kol baştap cooğo çığuuçu,	Asker başlayıp savaşa çıkacak

	Baatırları kalbadı,	Bahadırı kalmamış
	Men menen kelgen kıtaylar,	Benimle gelen Çinliler
5105	Eldin cayın büt bilet,	Halkın durumunu iyi bilir
	Cakırlandı malı cok,	Fakirleşti malı yok
	Ket dese kayra barbadı.	Git dese geri gitmedi
	Caş bolsoñ da Taşıgül,	Genç olsa da Taşıgül
	Çoğuu birge bolsok, dep,	Hep beraber olsak, diye,
5110	Baarı menin canımda,	Hepsi benim yanımda
	Kolumdan emne kelmekçi,	Elimden ne gelecek
	Körö albaym ğo kamılğa?	Yapamam gibi hazırlık?
	Koşoy seni alat, dep,	Koşoy seni alır, diye,
	Kor kılbay cakşı bağat, dep,	Hor tutmadan seni bakar, diye,
5115	Aytı ele Gaodin hanıbız,	Söylemişti Gaodin Hanımız,
	Koşoydun eki ooz sözü cok,	Koşoy'un iki çift sözü yok,
	Ayrañ tañ bolduk barıbız,	Hayret ettik hepimiz
	Teñine Koşoy albayt ko?	Dengine Koşoy almayacak?
	Bölök da bizdin kanıbız,	Farklı da bizim kanımız
5120	Elge kayra ketpesek,	Halka geri dönmesek,
	Er Koşoydu estesek,	Er Koşoy'u hatırlasak
	Ketip kaldı attanıp,	Gitti o da atına binip,
	Kuldardı kanday kılam, dep,	Köleleri nasıl bakarım, diye,
	Koybodu bizge baş bağıp,	Sormadı bize bir kere,
5125	Cardam ber mağa ceñeke,	Yardım et bana yengeciğim,
	Otuñ menen kireyin,	Ateşin ile gireyim
	Külüñ menen çığayın,	Külün ile çıkayım
	Bir coluktur Koşoyğo,	Bir göster Koşoy'a
	Kızmatıñdı kılayın,	Hizmetini yapayım,
5130	Süylöşöyün ceñeke,	Konuşayım yengeciğim
	Cekeçe Koşoy baatırğa,	Yalnız Koşoy bahadıra

	Cardam berer bekensiz,	Yardım edecek misiniz?
	Men bir baykuş cakırğa!	Ben bir zavallı fakire!
	Unutpaymın ceñeke,	Unutmam yenge,
5135	Urmatıñdı sıyındı,	Hürmetini, sevgini,
	Bayandayın Koşoyğo,	Anlatayım Koşoy'a
	İçimde muñ zar ıyımdı,	İçimdeki dertleri
	El bilgen cakşı can bolso,	İş bilen iyi insansa
	Tüşünöt menin zarımdı,	Anlar benim halimi
5140	Özü albasa bölökkö,	Kendisi almazsa başkaya
	Açıp koyor bağımdı,	Açar benim yolumu
	Berip mendey beybaktı,	Verip ben gibibahtsızı
	Cerdeşterin baarısı,	Yurttaşların hepsi de
	Ümüttüü meni karaşat,	Umutlu bana bakıyor,
5145	Canında bolsok Tatının,	Yanında olsak Tatı'nın
	Cakşı turmuş bütçüdöy,	İyi hayat süreriz
	Caldıraşıp karaşat,	Yalvararak bakıyor,
	Munuñ aytıp kıtay kız,	Derdini söyleyip Çinli kız
	Iylap turdu burkurap,	Ağlıyordu coşarak
5150	Sır bilgizbeyt Karlığaç,	Çaktırmadan Karlığaç
	Cürögü turdu zırkırap,	Yüreği durdu acıyıp
	Bul şordunun kıtayda,	Bu zavallının Çinlilerde
	Karağanı cok bir calğız,	Bakanı yok bir yalnız
	Cesirdin kızı turbaybı?	Dulun kızı oluyormuş
5155	Kan kızı bolso kaadaluu,	Han kızı olsa görgülü
	Katıgün şuntip ıylaybı?	Zavallı böyle ağlar mı?
	Tutkanı bolso bay cerden,	Desteği olsa zenginden
	Tul bolup mında kelebi?	Köle olup buraya gelir mi?
	Ölbögön cerde kalbaybı,	Ölmedik yerde kalırdı
5160	Uşunday kızdı berebi?	Böyle kızı verir mi?

	Cürögü tunuk caş kızdın,	Kalbi temiz genç kızın
	Karmanarğa cok tura,	Tutunacağı yok imiş
	Koldoy turğan tiregi.	Destek olacak değneği
	Karaçoro, Koşoy bul kızdı,	Karaçoro, Koşoy bu kızı
5165	Duşmanğa tartat, dep oylop,	Düşmana çek, diye, düşünüp,
	Şekşiniptir cönü cok,	Kuşkulanmış yersizce
	On altı caşta sekelek,	On altı yaşında güzelim,
	Şumduk işti bilebi?	Öyle işi bilir mi?
	Karlığaç sınaa ün saldı;	Karlığaç yavaş seslendi;
5170	–Taşıgül sen şaşpağın,	-Taşıgül sen acele etme,
	Iylay berseñ çögösün,	Ağlarsan çökersin,
	Irıskıña kelgendi	Rızığına geleni
	Ilacı bolso körösün.	Gerekirse görürsün
	Armanıñdı kozğosoñ,	Dertlerini açarsan
5175	Özüñ azap çegesiñ,	Kendin azap çekersin
	Oşonduktan bek karma,	Bunun için iyi tut,
	Boyuñda bolğon kayrattı,	Kendine olan güveni
	Sır aldırbay bölökkö,	Çaktırmadan başkasına,
	Birin eki adamğa,	Gelip geçen insana
5180	Bolboş kerek keleke.	Olmamak için oyuncak
	Sabır tübü sarı altın,	Sabrın sonu selamet
	Sarğara kütsöñ tacabay,	Sararıp beklersen usanmadan
	Samağanıña cetersiñ,	İstediğini alırsın
	Sabırsız bolsoñ saktanbay,	Sabırsız olsan saklanma
5185	Sanaa tartıp salbırıp,	Üzüntüden yıpranıp
	Sarı ooru bolup ketesiñ!	Sarılık olur kalırsın!
	Colukturayın Koşoyğo,	Görüştüreceğim Koşoy'la
	Bildirersin oyuñdu,	Anlatırsın sözünü
	Men bilbeym emne bolorun?	Ben bilmem ne olacağını

5190	Balban menen betme-bet,	Pehlivan ile yüz yüze
	Bir süylöşüp ötösöñ,	Bir konuşur geçersin
	Cetimmin küñ boldum, dep,	Yetimim köle oldum, diye,
	Namızdanıp ardanba.	Namus kılıp, utanma,
	Azır çay iç caylanıp,	Şimdi çay iç, oturup,
5195	Menden ukkan sözdördü,	Benden duyduğun sözleri
	Ayta körbö barğanda.	Söyleme ona gittiğinde
	Tuuğanda bolso duşman köp,	Akraba olsa bile düşman çok
	Bul dünüyö calğanda,	Bu yalan dünyada
	Nazik ceñe papestep.	Nazlı yenge okşayıp
5200	Taşıgül köönü caylanıp,	Taşıgül gönlünü rahatlatıp
	Caşap cattı çatırda,	Yaşıyordu çadırda
	Karaçoro, Koşoy sın bergen,	Karaçoro, Koşoy denemiş
	Bul dağı bir akılda,	Bu daha bir akılda
	Küyöösünö Karlığaç,	Kocasına Karlığaç
5205	Kızdın cönün baştadı:	Kızın durumuna başladı:
	–Duni han menen atalaş,	-Duni Han ile atalaş,
	Tuuğandarının tukumu,	Akrabalarının soyu da,
	Atası ölüp kalıptır,	Babası ölmüş eskiden,
	Baykuş cesir enesin,	Zavallı dul annesini
5210	Çarlan kıtay alıptır,	Çarlan Çin almış,
	Ögöy ata kodolop,	Üvey baba dışlayıp,
	Öcörlükkö salıptır,	İnatçılığa kaptırmış
	Kul-küñ toptop catkanda,	Kul-köle toplarken
	Gaodin hanğa kübüröp,	Gaodin Han'a fısıldayıp,
5215	Koşoyğo kız tartuulap,	Koşoy'a kız hediye edip,
	Cakşı kızdan berbesek,	Güzel kızdan vermezsek
	Tügönöt tan döö künü, dep,	Tükenir Tan dev günü, diye,
	Ögöy ata oñboğur,	Üvey baba hayvanı

	Taşıgüldü tabaalap,	Taşıgül'ü seçmiştir
5220	Berbeymin degen enesin,	Vermem diyen annesini
	Kök çılğıy kılıp sabalap,	Falaka ile dövmüşler
	Boluşar tuuğan cok eken.	Karşı çıkacak kardeş yok
	Bul kızdı kim karamak.	Bu kıza kim bakar
	Çaması kızdın cetpesin,	Gücü kızın yetmezini
5225	Ögöy ata körüptür.	Üvey baba görmüştü
	Közünün caşın köl kılıp,	Gözünün yaşını göl edip,
	Küñdükkö sala beriptir,	Köleliğe katıvermişler
	Küdörün üzböy Koşoydon,	Umudunu kesmeden Koşoy'dan,
	Açılar beken bağım, dep,	Açılacak mı bahtım, diye,
5230	Kudaydan tilep keliptir.	Allah'a dua ederek gelmiş,
	Kıtaylardın cön cayın,	Çinlilerin durumunu
	Aytıp berdi caşırbay,	Söyledi saklamadan
	Azap tartıp catkanın.	Azap çekip durduğunda,
	Cumuray curt Kırğızğa	Kalabalık halk Kırgız'a,
5235	Özülörü tiyişip,	Kendileri katılıp,
	Betinen kapkan çapkanın,	Belinden kapan vurmuşlar
	Kolomtodon kül çaçıp,	Ocağından kül saçılıp,
	Kunğa ketçü köp maldı,	Tazminata gidecek hayvanı,
	Elden tartıp alğanın.	Halktan zorla toplamış
5240	Cabırlanıp köp kıtay,	Fakirleşip çok Çinli,
	İtke minip kalğanın,	İte binip aldığını
	Turat eken karğanda,	Duruyormuş yaşlandığında,
	Gaodin han başkarıp,	Gaodin Han yönetip,
	Coon bilek balbandan,	Kalın bilek pehlivandan
5245	Cooğo sürün salğandan,	Düşmana korku salacak
	Takır kalbay kalıptır.	Hiçbiri de kalmamış
	Caşırbay ayttı calğan cok.	Saklamadan söyledi yalan yok

	Kızdın sözü anıktır,	Kızın sözü gerçektir
	Bir top cılı ilgeri,	Birkaç yıl önceden
5250	Sin-Tszyan cerinde,	Sin-Tzsyan yerinde
	Lop dayranın boyunda,	Lop nehrinin kenarında
	Cookerdik menen köp uruu,	Savaş ile çok ulus
	Cırğap catkan cer eken,	Mutlu yatan yer imiş
	Eçteke cok oyunda,	Hiçbir şey yok akılda
5255	Kara taanday köp kıtay,	Kara karga gibi çok Çinli
	Kıtaydı kıtay sürüptür,	Çini Çinliler sürmüşler
	Kamap Ögüz Aşuuğa,	Kuşatıp Öküz geçidini,
	Artınan kalbay cürüptür,	Peşinden takip etmişler
	Azap tartıp köp kıtay,	Azap çekip çok Çinli
5260	Üy-bülösü kırılıp,	Ailesi yok olup
	Top-tobu menen ölüptür.	Grup grubu ile ölmüşler
	Acalı coktor sandalıp,	Eceli yoklar sallanıp
	Arıp açıp bel aşıp,	Yorgun argın dağ geçip,
	Eki balanı aralap,	İki çocuğun arasından
5265	Ak-Şıyrak menen Kölgö aşıp,	Ak Şıyrak ile Göl'e geçip,
	Üygön taş Sarı-Bulaktın,	Üygön taş, Sarı Bulak'ın,
	Aymağına keliptir.	Düzlüğüne gelmişler
	Al cerde caşap kalıptır	Orada yaşamışlar da
	Akırından caylanıp.	Yavaş yavaş yerleşip
5270	Uurdap malın çalışıp,	Çalıp hayvan almışlar
	Uruular menen çabışıp,	Boylar ile savaşıp,
	Eldin tınçın ketirip,	Halkın huzurunu bozmuşlar
	Elden bayıy baştaptır,	Halktan zengin olmuşlar
	Estüülörü esirip,	Akıllılar besleyip,
5275	Kaada kütüp han şaylap,	Geleneğe bakıp han seçip,
	Hanı baştap kazattı,	Hanı başlayıp savaşa

	Karuular attanıp,	Güçlüleri ata binip
	Cayluu catkan eldi çaap,	Rahat yatan halkı basıp
	Baatır bolup maktanıp,	Bahadır olup övünüp
5280	Müstöldö arak tarttırıp	Arpadan arak yaptırıp
	Münüşkör bolup köp kolğo,	Sahip olup askere
	İçirip baarın kark kılıp,	İçirip hepsini sarhoş edip
	Ulam cañı kazatka,	Devamlı yeni savaşa
	Attanışıp cabılıp,	Ata binip hep beraber
5285	Tuytunuşup baarısı,	Havalanıp hepsi de
	Beker olco tabılıp,	Bedava av bulunup
	Oylonboy turup iş kılıp,	Düşünmeden iş yapıp
	Kırğızdarğa köp salıp,	Kırgızlara çok gelip
	Tiyişken tura kabılıp.	Kaşınmışlar takılıp
5290	Karaçoro, Er Koşoy, kalıñ kol	Karaçoro, Er Koşoy, çok asker
	Kaarın tögüp karmaşıp,	Sinirlenip savaşıp
	Acal otun çaçkanda,	Ecel otunu saçınca
	Kıtaylar kaldı çabılıp,	Çinlilerin hepsi kırılıp
	Kolğo tüşüp Tan döösü,	Esir düşen Tan devi
5295	Kırğında kıtay kun tölöp,	Savaşta Çin tazminat ödeyip
	Aldığa tüşkön turbaybı?	Önünüze gelen hali imiş?
	Azabın tartıp calınıp,	Azap çekip yalvarıp
	Uşunday işke koşulup,	Böyle işe karışıp
	Uykusu ketip çoçunup,	Uykusu kaçıp korkarak
5300	Küyüt tartıp küñ bolup,	Acı çekip, köle olup,
	Çolpondoy kızı kıtaydın,	Yıldız gibi kızı Çinin
	Şardanda cüröt zarığıp,	Şehri de gezer özleyip
	Kuruğan mendey cetimdi,	Kuruyan benim gibi yetimi
	Koldoso, deyt teñirim,	Baksa diyor Tanrım
5305	Balban Koşoy ağağa,	Pehlivanı Koşoy ağaya

	Tüştü ele menin köñülüm,	Düşmüştü benim gönlüm
	Cardam ber ceñe, dep, ıylayt.	Yardım et yenge, diye ağlıyor
	Arnamak bolup ömürün,	Feda edecek olup ömrünü
	Colukturam, dep, koydum,	Görüştürürüm, diye söyledim
5310	Kaltırbay kızdın köñülün.	Usandırmadan kızın gönlünü
	Cayın tartıp bergenim,	Yönünü çekip vermişim
	Suradım karı caştarın,	Sordum yaşlı gençlerin
	Kalıñ kıtay türköy curt,	Kalın Çinli cahil halk,
	Kanday caşap catkanın.	Nasıl yaşadıklarını
5315	Azır baarı naçarlap,	Şu an hepsi zayıflayıp
	Ayttı arıp askanın,	Söyledi yorgun düştüğünü
	Menin surap bilgenim,	Benim sorup bildiğim
	Uşul boldu hanıbız.	Bunlar oldu hanımız
	Külüp caynap Karlığaç,	Güler yüzlü Karlığaç
5320	Ketken cok bizden cañılış	Gitmedi bizden yanlış
	Aytkanın uğup Çorosu,	Söylediğini duyup Çorosu
	Bir cigitin çakırıp,	Bir yiğidini çağırıp
	Soñ-Köldü közdöy çaptırdı,	Son Göl'e doğru koşturdu
	Koşoy mında kelsin, dep,	Koşoy buraya gelsin, diye,
5325	Kuş tilindey kat kıldı.	Kuş dili kadar not yazıp
	Caykalğan Soñ-Köl tarapka,	Yayılan Son- Göl tarafına
	Bat ele cigit barğanı,	Çabucak yiğit ulaştı
	Cürgön eken cayloodo.	Geziyormuş yaylada
	Es alıp Koşoy balbanı,	Dinlenip Koşoy pehlivanı
5330	Karaçoro kel degen,	Karaçoro gel diyen
	Çakırığın ukkanda	Çağırdığını duyunca
	Çaykaynam karap turbadı.	Çay kayanacak kadar zaman durmadı
	Çakırıktın maanisin,	Çağırmanın anlamını
	Öz oyunda ılğadı,	Kendince yordu

Körgön eken akmalap,
Taşıgüldün abalın,
Aytkanda ele tüşündü,
Karaçoro salamın.
Kelip tüştü beşimde,
Koçkordun ara kölünö,
Kolomolu kol bolup,
Karaçoro turğan cerine,
Salam aytıp kol berdi,
Karı caşı Kırğızdın,
Balban Koşoy begine,
Bayandadı avası,
Kız kelin alıp canına,
Karlığaçtın barğanın,
Caşırbastan baarısın,
Taşıgüldün armanın,
Kezdeşüüsün köp surap,
Özünö köz salğanın,
Koşoy karap turabı,
Alıp kızdı bir cerge,
Özü menen süylöşüp,
Aytkandarın uğayın,
Emnede eken tilegi?
Künöm kılbay süylöşüp,
İçki sırın bileli?
Taşıgüldü Karlığaç,
Alıp keldi eerçitip,
Koşoy balban kaşına,
Salam aytıp iyilip,

Anlamış gibi deneyden
Taşıgül'ün halini
Söylediğinde anladı
Karaçoro selamını
Gelip indi akşama
Koçkor'un ara gölüne
Kalabalık ordu olup
Karaçoro durduğu yerine
Selam söyleyip el verdi
İhtiyar, genci Kırgız'ın
Pehlivan Koşoy beyine
Beyan etti amcası
Kız gelin alıp yanına
Karlığaç'ın gittiğini
Saklamadan hepsini
Taşıgül'ün derdini
Görüşmesini istemiş
Kendine göz dikeni
Koşoy bakıp durur mu?
Alıp kızı bir yere
Kendisi ile konuşup
Söylediklerini dinleyeyim
Neymiş iki dileği?
Kuşkulanmadan konuşup
İç sırrını bilelim
Taşıgül'ü Karlığaç,
Alıp geldi yanına
Koşoy pehlivan başına
Selam söyleyip eğilip

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Baatırdın atak dañkına:	Bahadırın ün sanına:
5365	Bar bolğun baatır amanbı!?	Hoş geldin bahadır iyi misin?
	Biliñiz menden kabardı,	Biliniz benden haberi,
	Bir körünüp koyboston,	Bir kez görünmeden
	Taştadın mendey camaldı.	Bıraktın benim gibi güzeli
	Kıtay kızı canbı, dep,	Çin kızı can mı, diye,
5370	Meni katuu çañdıñız,	Beni bir hayli bıraktınız,
	Cay taap berbey kuldarğa,	Yer bulup vermeden kölelere
	Taştap ketip kaldıñız.	Bırakıp gittiniz uzağa
	Ene atadan caralğan,	Anne babadan doğurulmuş
	Erke öskön biz da canbız da,	Nazlı büyümüş biz de canız da,
5375	Birok kız balada kol kıska,	Fakat kız çocukta el kısa
	Kıynalat eken urğaaçı,	Zorlanırmiş dişiler
	Teñsiz bolup turmuşta.	Denksiz olup hayatta
	Küñ bolup taştap men keldim,	Kul olup bırakıp ben geldim
	Enemdi kıtay elimdi,	Annemi Çin halkını
5380	Nazarıñ bölüp Er Koşoy,	Dikkatini verip Er Koşoy
	Tüşünsöñ boldu cönümdü,	Anlarsan olur halimi
	Karlığaçtay ceñeme,	Karlığaç gibi yengeme
	Bütün sırımdı caşırbay,	Bütün sırrımı saklamadan
	Aytıp berdim kebimdi,	Söyledim olan sözümü
5385	Cay aldırbay özümdü,	Kendimi verip anlattım
	Calındap soğot cürögüm,	Alevle yanar yüreğim
	Ayıp körbö baatırım,	Ayıp deme bahadırım
	Küñ bolsom dele özüñö,	Kul da olsam kendine
	Baş koşsom degen tilegim,	Evlensem diye dilerim
5390	Moyun sunup baarına,	Boyun eğip hepsine
	Aldıña keldim uyalbay,	Önüne geldim utanmadan
	Abiyir cok kız debegin.	Namusu yok kız deme

	Süyüünün barkın tuya albay,	Sevginin farkına varmayıp
	Asılkeç carıñ boloyun.	Cananın sevgilin olayım
5395	Aldam özü koldoso,	Tanrı özü kollasa
	Ayırmabız az ele,	Farkımız bizim azıcık
	Kıyla Kırğız kızdardan,	Birçok Kırgız kızından
	Kıtay tilim bolboso,	Çin dilim olmazsa
	Cabışsam caman körböñüz,	Yapışsam beni tersleme
5400	Capaağa salıp canımdı,	Azaba atıp canımı
	Caş Koşoy özüñ salmakta.	Genç Koşoy kendin bırakıp
	Turğan menin alımdı,	Olan benim gücümü
	Kıtaylar kelip kol salıp,	Çinliler gelip saldırıp
	Talkalandı özündön,	Yok oldular kendinden
5405	Caypsıñ mağa toruñdu,	Yaymışsın bana tuzağı
	Caraker ayım boloyun,	Sevgili hanım olayım
	Kıtaydın Taşıgülünö,	Çinin Taşıgül'üne
	Berip koy baatır koluñdu!	Versene bahadır elini!
	Kız bala özü süyöm, dep,	Kız çocuk kendi seviyorum, diye,
5410	Asılğanı çekilik,	Yapışması ayıptır,
	Askırıp süyüügö,	Kaptırıp kendini sevgiye
	Ala barman süylödüm,	Karışık şekilde konuştum,
	Meni koy baatır keçirip!	Beni de bahadır affedin
	Betinde kanı udurğup,	Yüzünde kanı çıkıp,
5415	Bütkön boyu solkuldap,	Bütün vücudu titreyip,
	Közünön caşı kuyulup,	Gözünden yaşı dökülüp,
	Koşoydu süyüp kalğanı,	Koşoy'u sevip yandığını
	Sırtınan turdu tuyulup.	Dışında durdu anlaşılıp
	Kakşatpayın munumdu,	Ağlatmayayım bunu da,
5420	Makulduğum bereyin,	Kabul ettiğimi söyleyeyim
	Keçirim surap taymanbay,	Özür dileyip çekinmeden

	Süygöndügün bildirdi,	Sevgisini bildirdi
	Aytkanına könöyün,	Söylediğine makulüm
	Taşka tamğa baskanday,	Taşa yazı yazmış gibi
5425	Süylögönü tıñ bolso,	Söylediği gerçekse
	Sın sıpatı kelişip,	Sın sıfatı gelişmiş
	Suluuluğu bul bolso,	Güzelliği bu ise,
	Albaymın degen akmaktık,	Almam denen ahmaklık
	Tartuuğa kelgen küñ bolso,	Hediye gelen köle olsa
5430	Nikeñdi kıya bergin, dep,	Nikahı yapabilirsin, diye,
	Aytayın karı caşına,	Söyleyeyim genç yaşlıya
	Kumardan çığıp eerçitip,	Zevkten çıkıp beraber,
	Alayın munu canıma.	Alayım bunu yanıma
	Kıtayda bolso meyliçi,	Çin'de olsam tamamdır
5435	Koşulsun menin sabıma,	Katılsın benim takıma
	Baatır Koşoy er körüp,	Bahadır Koşoy düşünüp,
	Nike toyun ötkörüp,	Nikah düğün yaptırıp
	Taşıgül Koşoy baş koşup,	Taşıgül ile Koşoy evlenip
	At-Başığa ketüügö,	At Başı'na gitmeye,
5440	Turdu Koşoy toptolup,	Durdu Koşoy toplanıp
	Kulak Sal Koşoy köksölüm,	Dinle Koşoy yavrum
	Baltır eti tolo elek,	Kasları daha katmamış
	Calğız uulum Çökçönün,	Yalnız oğlum Çökçö'nün
	Ayta turğan sözüm bar;	Söyleyecek sözüm var;
5445	–Atadan kalğan cer ele,	-Atadan kalan yer idi,
	Köykaptoo menen Kıl-Ertiş,	Köykaptoo ile Kıl-Ertiş,
	Köçsöm, dep bıyıl eñsedim,	Taşınsam, diye bu yıl düşündüm,
	Cazğa maal colğo çığarda,	Yaza doğru yola çıkarken
	Kıtaylar bögöp columdu,	Çinliler kesip yolumu
5450	Karabök, Cezit, Seleytoo,	Karabök, Cezit, Seleytoo,

	Cer soorusun bet alıp,	Güzel yere yüz burup,
	Baştasam deymin kolumdu,	Başlasam diye elimi,
	Al caktan oop cerdedim,	O taraftan göçüp yerleştim
	Kımbatım Kırğız cergesin	Değerli Kırgız yerinin,
5455	Men körgön azap tozoktu,	Ben göreyim ızdırap çileyi
	Cumuru başka berbesin,	Halkın başına vermesin
	Dalaylar menen çabıştım,	O kadar çok düşmanla savaştım
	Kızılbaş menen kağıştım,	Düşman ile çarpıştım
	Duşmanğa moyun berbesten,	Düşmana boyun eğmeden
5460	Kanın suuday ağızdım.	Kanını su gibi akıttım
	Koolağañ turmuş baştalıp,	Çileli hayat başlayıp
	Korğop cürdüm elimdi,	Koruyup geldim halkımı
	Öz cergebiz kıl Ertiş,	Kendi yerimiz Kıl Ertiş
	Köñülgö cakşı köründü.	Gönüle iyi göründü
5465	Ak etkenden tak etem,	Bir dediğini iki etmez
	Bassam, dep Balkaş kölümdü,	Yürüsem diye Balkaş gölümde
	Üç uktasam tüştö cok,	Üç kere uyusam rüya yok
	Kıtaylar kısım kılğanda,	Çinliler baskı yaptığında
	Çakırttım Koşoy özüñdü.	Çağırttırdım Koşoy'un kendini
5470	Kor kılbay Kırğız eliñdi,	Hor kılmadan Kırgız halkını
	Duşmanıñdan korğoysuñ,	Düşmanından koruyup
	Baatırdığın sezildi,	Kahramanlığını sezdirdi
	Şeyit ketken el üçün,	Şehit giden halk için
	Kıtaydı çaap kun aldık,	Çin'i basıp öç aldık
5475	Taşıgüldöy caş suluu,	Taşıgül gibi genç, güzel
	Kelindüü bolup kubandık.	Gelinli diye sevindik
	Kut kılsın kuday özü ele,	Kutlu olsun Allah' la kendisi
	Küç alsın bizde tuuğandık,	Güç alsın bizde akrabalık
	Köykap toonu bet alıp,	Dağ tarafına yönelip

5480	Köçüp kalsak attanıp,	Göç etmeye hazırlanıp
	Kabarlaşıp turalık!	Haberleşip duralım
	Duşmandardın saktanıp,	Düşmanlardan saklanıp
	Sen dağı ketken catasıñ,	Sen de gideceksin
	At-Başığa attanıp.	At Başı'na yol alıp
5485	Calğız Çökçö balamın,	Yalnız Çökçö oğlumun
	Koluñdan kelse baatırım,	Elinden gelse kahramanım
	Abalına karağın,	Göz kulak olun
	Kabarlaşıp turğunun,	Haberleşelim
	Bir tuuğanday sanağın,	Bir akraba gibi görüp
5490	Kiçüü da bolsoñ özümdön,	Küçük de olsa kendinden
	Urmattap senden suranam,	Hürmet göstermesini senden isterim
	Tuuğan bolup cürölük,	Akraba olalım
	Turmuştun colun ulağan,	Hayatın yoluna devam edip,
	Cerdep Koşoy kelip tur.	Ziyarete Koşoy kelin.
5495	Soñ-Köl, Koçkor-Atanı,	Son Göl, KoçkorAta'yı ,
	Emi köpkö basıldı.	Şimdi uzun basıldı
	Kıtaylardın çatağı,	Çinliler'in savaşı
	Otorlot maldı Koçkorğo,	Tam ortaya malı Koçkor'a
	Kışkısın karı cok bolot,	Kışın karı yok olur
5500	Ne bir türkün çöp çaynap,	Her türlü ot yetişip
	Kara malıñ tok bolot,	Hayvanların tok olsun
	Kez kezinde kelip cür,	Zaman zaman gel diye
	İniñ Çökçö tuulğan,	Kardeşin Çökçö doğmuş
	Çökçötördü körüp cür,	Çökçöler'i gör
5505	Karaçoro avam neçen cıl,	Karaçoro ağam uzun yıl
	Too cılğasın bastı, dep,	Dağ arasını bastı diye
	Köñül açıp añ uulap,	Gönül açıp av avlayıp
	Cerinde cürüp Kırğızdın,	Yerinde kal Kırgız'ın

	Çökçö uulun taptı de,	Çökçö oğlunu buldu, de
5510	Çökçö enesi Karlığaç,	Çökçö'nün annesi Karlığaç
	Kımız sunup köökördön,	Kımız uzatıp mataradan
	Koşoy menen koştoşup,	Koşoy ile vedalaşıp
	Alaylık Kırğız tuuğandar,	Alay'lı Kırgız akrabalar
	Kuçaktaşıp bir birin,	Kucaklaşıp birbiriyle
5515	Bölünö albay turuştu.	Ayrılamadılar.
	Taşıgül menen Karlığaç,	Taşıgül ile Karlığaç
	Ene menen baladay,	Anne ile çocuk gibi
	Ezilişip kuruştu.	Samimi oldular.
	Cañı ğana kıtay kız,	Yeni ile Çin'li kız
5520	Talabına cetkende,	İsteğine ulaştığında
	Tüşünbödü tuuğandar,	Düşünmedi akrabalar
	Bölünüşüp ketkenge,	Ayrılıp gittiğine
	Caldırap ele ayrañ tañ,	Dalıp hayran oldular
	Köçöbüz degen kepterge.	Göçelim diyen laflara
5525	Uzap çıktı Koşoylor,	Uzanıp çıktı Koşoylar
	At-Başını bet alıp,	At Başı'na yönelip,
	Arkasınan kalıñ kol,	Arkasından kalabalık el
	Udalaş cürdü köç alıp,	Arkadan gelmeye başladı göç alıp,
	Cerdegen ceri Çeç-Töbö,	Yerleştiği yer Çeç Töbö
5530	Koşoy turğan kutman cer,	Koşoy'un durduğu kutlu yer,
	Üylöndü Koşoy degende,	Evlendi Koşoy deyince
	Çoğulğan eldi emi kör.	Toplanan halkını şimdi gör
	Şaan şököt baştalıp,	Düğün eğlence başlayıp
	Biyleri toyun başkarıp,	Ağaları toyu yönetip
5535	Köröbüz, dep, ceñeni,	Göreceğiz diye yengeni
	Caştar duuldap şattanıp,	Gençler durdu eğlenip
	Obon sozup ır ırdap,	Haykırıp şarkı söylediler

	Külkülörü taş carıp,	Gülmeleri taşı yarıp
	Kaynatası Katağan,	Kayınbabası Katağan
5540	Iraazı bolup kubanıp,	Razı olup sevinip
	Kayın enesi Ak-peri	Kaynanası Akperi
	Bir kudayğa calınıp,	Bir Allah'a yalvarıp
	Irım kılıp çaçuuğa,	Irım kılıp saçıp
	Çöyçögünö suu alıp,	Kaseye su alıp
5545	Saltka könüp Taşıgül,	Geleneğe alışıp Taşıgül
	Uluularğa cügünüp,	Büyüklere saygı gösterip,
	Cañı kelin candaşıp,	Yeni gelin yanında arkadaşlık edip
	Kız kelinder düülügüp,	Kız gelinler eğlenip
	Kıyla küngö sozulup,	Kaç gün düğün uzadı
5550	Kelin toyu taradı,	Gelin toyu dağıldı
	Ar kimi öz aldınça,	Herkes kendince
	Tüyşügünö karadı.	Yaşantılarına döndü

ÇEÇ-TÖBÖNÜN TÜBÜNÖ ER KOŞOYDUN KORĞON SALDIRIŞI[59]
ÇEÇ TÖBÖ'NÜN DİBİNE ER KOŞOY'UN KALE YAPTIRIŞI

	Kündö çığat Er Koşoy,	Her gün çıkar Er Koşoy
5555	Karool tooğo kaldayıp,	Büyük dağa görünüp
	Aylanağa köz salıp,	Etrafına göz atıp
	Başı Arpa taraptan,	Başı Arpa tarafından
	Sozulğan Ak-Say kenen cer,	Uzanan Ak Say geniş yer
	Özünö kıtay karatkan,	Kendisine Çin'i taraftar yaptı
5560	Ençileş bolup bul cerge,	Paylaşıp o yerleri
	Ebin taap canaşsam,	Bir yolunu bulup yanaşsam
	Er Koşoydu uşul oy,	Er Koşoy'u bu düşünce

[59] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Künü tünü tacatkan,	Gece gündüz meşgul etti
	Ak-Sayğa barıp karasam,	Ak Say'a gidip baksam
5565	Akılımdan adaşam,	Aklımı karıştırırım
	Lop dayra cakta Sin-Tszyan	Lop dere tarafında Sin Tzsyan
	Kıtaydan kanday talaşam,	Çin'i nasıl tartışsam
	Becinden beri kıtaydın,	Becin'den beri Çin'in
	Uruğu öskön mamırlap	Soyu yetişir çoğalıp
5570	Kırılsa da tügöngüz,	Ölseler de tükenmez
	Kıylağa ketken tamırlap,	Uzaklara giden damarlara
	Köp cağınan karasañ,	Çok tarafından bakarsan
	Sanat cetkis kara taan,	Sanat yetmez kara kalabalık
	Alakanday top Kırğız,	Avuç kadar Kırgız
5575	Kol salalbay kıtayğa,	Saldıramadan Çinliler'e
	Kıyın iş boldu caratkan,	Zor iş oldu yaradan
	Mingeni tulpar Taytoru,	Bindiği kanatlı at Taytoru
	Küçü tolup Koşoydun,	Gücü dolmuş Koşoy'un
	Toktona albay küülönüp,	Heyecanından heyecanlanıp
5580	Arı ketip sürülüp,	İleri gidip sürünüp,
	Beri ketip sürülüp,	Beri gelip sürünüp,
	Küñürönüp süylönüp,	Kendi kendiyle konuşup,
	Urunarğa too tappay,	Çarpacak dağ bulamadan
	Uruşarğa coo tappay,	Vuruşmaya düşman yok
5585	Tuurdan uççu berküttöy,	Tuur'dan uçan şahin gibi
	Ikıs berip kozğolup,	Aniden kıpırdanıp
	Kıtayğa kazat açuuğa,	Çinliler'e savaş açmaya
	Kıyaldanat oktolup,	Hayal eder düşünüp
	Kırk cigitin çoğultup,	Kırk yiğidini toplatıp
5590	Küröştürüp bir birden,	Güreştirip teker teker
	Delebesi kozğolup,	Meczup kıpırdayıp

	Kıyındarın tandaşıp,	Güçlülerini seçip
	Kılıç, nayza karmatıp,	Kılıç, mızrak tutturup
	Maşıktırıp baarısın	Yetiştirip hepsini
5595	Eki ekiden karmaşıp,	İkisi birbiriyle kapışıp
	Saktıkta korduk cok bolot	Saklı olursan hor olmazsın
	Duşmanğa karşı maşıkkan,	Düşmana karşı yetiştirilip
	Cigitteribiz bar bolso,	Yiğitlerimiz var ise
	Oyubuzda sanaa cok,	Düşüncemizde kaygı yok
5600	Cürögübüz tok bolot	Yüreğimiz tok olur
	Casayıl cebe caa casap,	Sadak kabı temreni yapıp
	Barañğa ok kuydurup	Tüfeklere ok doldurtturup
	Ok ötpös zoot tulğağa,	Ok geçmez zırha
	Korğoşun şirep çaçtırıp,	Kurşun kaynak yaptırıp sıçratıp
5605	Kündö bir maal cabılıp,	Her gün bir defa
	Say külüktön taptaşıp,	Onca cins attan yetiştirip
	Keñeşin aytıp kıdırğan,	Fikrini söyleyip dolaşmış
	Zayapkerdi maktaşıp.	Seyisi övüp
	Bilekterin sunuşup,	Bileklerini sundular
5610	Eñiştin ığın üyrönüp,	Eniş oyununun taktiğini öğrenip
	Küç sınaşıp tartışıp,	Güçlerini tartıp
	Eñilgen atta süyrölüp,	Atlarla beraber sürüklenip
	Tögöröktün tört burçun,	Her tarafın dört köşesinden
	Bilet Koşoy okuğan,	Bilir Koşoy okuyan
5615	Akırı kıtay taraptan,	Sonunda Çin tarafından
	Coo çığat, dep, çoçuğan.	Düşman çıkar diye korkar
	Moldolordon oşondo,	İmamların o zaman
	Koşoyğo aytkan kebi bar:	Koşoy'a diyecek sözü var:
	–Aralasañ kıtaydı,	- Gezersen Çin'i
5620	Çoñ-çoñ şaarda kurulğan	Büyük büyük şehir yapılan

	Duşman ötküz çebi bar,	Düşman geçmez ordusu var
	Kol salıp çaptı alalbay,	Hücum etsen orduyu alamazsın
	Kırılğandı körüp al.	Ölenleri gör
	Baarın bilgen kurandan,	Hepsi bilmiş Kur'an'dan
5625	Kazatta alçu kuraldı,	Savaşta alacak kuralları
	Okuğan Koşoy kanığıp,	Okumuş Koşoy alışıp
	Bir top ele çıñaldı,	Birçok halkı gerginleşip
	Attansam alıs col tartıp,	Atlanıp uzak yola çıksam
	Aylımdı duşman çabat, dep,	Köyümü düşman basar diye
5630	Korğonuçu ceri cok,	Korunacak yerim yok
	Aydıñ açık talaada,	Aydın açık ovada
	Alsız bolup kalat, dep,	Halsiz olur kalırım diye
	Koyoyun, dedi, dep salıp,	Yapayım dedi, diye söyleyip
	Ustalardı aldırdı	Ustaları getirtip
5635	Maral başı Kaşkardan,	Ceylan başı Kaşkar'dan
	Küçkö tolğon önörlüü,	Gücü doğmuş hünerli
	Kolu cöndüü caştardan	Eli yönlü gençlerden
	Tandap aldı üç cüzün,	Seçti getirdi üç yüz tanesini
	Künü-tünü cumuştu,	Gece gündüz işleri
5640	İştey turğan küçtüüsün,	Çalışa dursun güçlüleri
	Cıyın turğan Çeç-Töbö,	Toplantı yapılan Çeç Töbö
	Mañdayınan cer kamdap,	Tam karşısından yer hazırlayıp
	Baba dıykan kırmanı,	Baba çiftçi harmanı
	Azretke calınıp,	Hazrete yalvarıp
5645	Köñülün Koşoy burğanı,	Gönlünü Koşoy dikkatini
	Kün-tün egin basılıp.	Gece gündüz ekin toplayıp
	Taptalıp aldı kak bolğon,	Seçtikleri tam olmuş
	Toodoy kızıl üyülüp,	Dağ gibi kızıl yığılıp
	Sanat cetkis kap tolğon,	Sayısız çuvallar doldu

5650	Baba dıykan kırmandın,	Baba çiftçi harmanın
	Cakınırak çetinen,	Yakınından kenarına
	Aylanası tay çabım,	Etrafı tay yeri kadar
	Añgegi cok, çuñkur cok.	Düzdür. Çukuru yok
	Meltiregen cüzünön,	Somurtan yüzünden
5655	Kabılan Koşoy bereni,	Aslan Koşoy vermeyi
	Cerdi özü çenedi.	Yeri kendisi ölçtü
	Tuurasın çektep kırk taman.	Uzunluğundan ölçüp kırk adım
	Biyiktigi cüz payza,	Yüksekliği yüz metre
	Otuz teşe cerge emi,	Otuz delik yerim mi
5660	Kurulmak çeptin korğonu.	Kurulmuş kalenin mezarı
	Cetçüdöy emes topurak.	Yetişmeyecek gibi toprak
	Karap körsö bolcolu,	Baksa tahminen
	Kanday cumuş bolot, dep,	Nasıl iş olur diye
	Ayla ketip turğanda,	Kaygılandığında
5665	Ak-Talaa tüştü oyuna,	Ak Talaa girdi düşüncesine
	Topurağı eñ cakşı,	Toprağı en iyisi
	Kuruluş işti kurğanğa	Kuruluş işi kurana
	Eki cüz attan töö karmap,	İki yüz attan deve tutup
	Çögörüp baarın çomdotup,	Çöktürüp hepsini oturtup
5670	Topurak taşıp kelüügö,	Toprak taşımak için gelmeye
	Arkan cibin oñdotup,	Halatı ipini düzeltip
	Salğanğa tolğon kap alıp,	Salmaya dolu çuval alıp,
	Kürök ketmen belendep,	Kürek kazma hazırlayıp
	Cigitter işke şaylanıp,	Yiğitler işe başladı
5675	Topurak taşıp Kurtkadan,	Toprak taşıyıp Kurtka'dan
	Körgön can turdu tañğalıp,	Gören can hayrete düşüp,
	Kuruluş işi baştaldı.	Kuruluş işi başladı
	Ustalar calpı kirişip,	Ustaların hepsi girişti

	Taş tizip korğon tüptölüp,	Taş dizip mezar temeli yapıp
5680	Künü-tünü keldi topurak,	Gece gündüz geldi toprak
	Kurtkadan beri cüktölüp,	Kurtka'dan beri yüklenip,
	Orundan tüşüp aylanıp,	Yerinden düşüp dönüp,
	Çay içip biraz bayralıp,	Çay içip biraz dinlenip,
	Tındırbay cüktöp topurak,	Durmadan yükleyip toprağı
5685	Kerben töö kayra aydalıp,	Kervan deve tekrar sürüklenip
	Turbastan karap küymönüp.	Durmadan bakıp düzeltip
	Suu kuyup ılay iylenip.	Su koyup toprak karıp
	Şakıldap nayza koyulup,	Şıkırdayan mızrak koyulup
	Saymaday bolup türdönüp,	İşlemeli gibi türlenip
5690	Öcörlönüp ustalar,	İnatlaşıp ustalar
	Dubalın altı ay karmadı.	Duvarını altı ay yaptılar.
	Maldan da candan şay ketip,	Maldan da candan güç gidip,
	Dalayın acal calmadı.	Çoğunun eceli kalmadı
	Kıyınçılık bolso da,	Zorluk olsa da
5695	Kurğandan Koşoy tanbadı.	Yapmaktan Koşoy usanmadı.
	Cığaç cağı çeçildi.	Ağacın ağzı seçildi.
	Kurçutulup balta, araa,	Keskinleştirip balta, testere
	Döbölüü Eki-Narından,	Develi İki Narın'dan
	Kol tiybegen karağay,	El değmeyen köknarı
5700	Çetini menen kesildi,	Üvez ağaci ile kesildi
	Tandap tüzün kıydırıp,	Seçip düzünü kestirip
	Aarçıtıp kabığın.	Soydurtup kabuğunu
	Kurğasın dep cıydırıp.	Kurusun diye yığdırıp
	Ustalarğa kol menen,	Ustalara eliyle
5705	Ölçömsüz taktay tildirip,	Ölçüsüz ağaç kestirip
	Tegiz karmap erikpey,	Düz tutturup usanmadan
	Sürgü menen sürdürüp,	Sürgü ile sürdürüp

	Koruktun içi tam bolup,	Koruğun içi tam oldu
	Töşölüp taktay oñdolup,	Döşelip ağaç düzelip,
5710	Ezeli bilbey tam üydü,	Ezelini bilmeyip tam evi
	Cürgöndö Kırğız kor bolup,	Kalmıştır Kırgız hor olup
	Dubaldar sırtı şıbalıp,	Duvarları badana yapılıp,
	Koozdolup cığaç kınalıp,	Süslenip ağaç oyulup,
	Önörlüü eken köp usta,	Hünerli iken çok usta
5715	Koruktun için kazdırıp,	Koruğun içini kazdırıp
	Noo casap tütük catkırıp,	Oluk yapıp boru yatırtıp
	Ar burçka azem gül tigip,	Her köşeye zarif gül dikip,
	Turğanğa suunu çaçtırıp,	Durana suyu sıçratıp
	Buzulğus casap baarısın,	Bozulmaz yaptırıp hepsini
5720	Tegizdep kayra kömdürüp,	Tertemiz tekrar gömdüler
	At-Başınan Kara-Suu,	At Başın'dan Kara Su
	Urunup taşka bışılğan,	Çarpılıp taşa dayanıklı
	Kök kaşka tunuk muz bolup,	Gök temiz parlak buz olup
	Meltirep ağıp sızılğan,	Uzanıp alıp sızıyor
5725	Toktoçu çögöl cay kurup,	Durdurup bozkır kartalı yer kurup
	Uşul suunu burdurup,	Bu suyu döndürüp
	Noo menen suunu cürgüzüp,	Oluk ile suyu çalıştırıp
	Çoñ korukka kirgizip,	Büyük koruğa girdirip,
	Cetik Koşoy balbandın,	Olgun Koşoy pehlivanın
5730	Kadırın curtka bilgizip,	Hatırını yurda bildirip
	Ustalar baarın kam kıldı.	Ustalar hepsini hazırlayıp
	Korukka turçu darbaza.	Koruğa duracak kapıyı
	Butak cok çulu karağay,	Dalı yok sert köknar
	Coon tüzünön tandalıp,	Kalın düzünden seçilip
5735	Altımış künü aştadı,	Atmış gün kenetleyip
	Kat-katar şınaa uruşup,	Üst üste takoz vurdular

	Cik bilgizbey taptadı,	Hiç bildirmeden yapıldı
	Suu bolso, oor bolot, dep,	Su olursa ağır olur diye
	Eki cıl küngö taştadı,	İki yıl her gün bıraktı
5740	Çığırık menen kötörüp,	Çıkrık ile kaldırıp
	Cıldırma kılıp bekitip,	Gizlice yapıp kilitleyip
	Çağarak ilgiç kadaldı,	Burma sürme yapıştırıldı
	On kişi türtsö açılıp,	On kişi itelerse açılıp
	On kişi tartsa cabılğan,	On kişi çekse kapanıp
5745	Canına cakın can kelse,	Yanına yakın can gelse
	Ün çığarıp çañırğan,	Ses çıkarıp bağırıp
	Tüşünüp adam aça alğıs.	Düşünüp adam açamaz
	Şum darbaza tağıldı,	Kurnaz kapı takıldı
	Bekilerde catarda,	Bekçiler yattıkları zaman
5750	Açılarda asanda,	Açıldığında ezanda
	Ornotulğan koñğuroo.	Yerleştirdi zilleri
	Eki maaldan kağıldı,	İki defa çaldırıp
	Koşoy korğon atalıp,	Koşoy'un mezarı diye adlanıp
	At-Başı içi cañırdı.	At Başı içine yayıldı
5755	Sooda kılğan kerbender,	Ticaret yapan kervanlar
	Kaşkar kıtay taraptı,	Kaşkar Çin tarafi
	Aralaşıp kelgender,	Arasından gelenler
	Tañ kalışıp karaşıp,	Hayranlıkla bakışıp
	Bul korğondu körgöndör	Bu mezarlığı görenler
5760	Tamşanışıp suktanıp,	Hayretle bakışıp
	Bir özgöçö kurulğan,	Bir başka kurulmuş
	Koşoydun dañkı kıtaydın,	Koşoy'un ünü Çin'in
	Kıylasına uğulğan,	Bir çoğuna duyuldu
	Too içinde çebi bar,	Dağ içinde yeri var
5765	Az ele ata uul eli bar,	Az ile ata oğul halkı var

	Çatır-Köl degen kölü bar,	Çatır Köl denilen gölü var
	İlbesini caynağan,	Aslanları çok
	Mal cayılğan Ak-Sayda,	Mal otlayan Ak Say'da
	Araşan suusu kaynağan,	Şifalı suyu kaynayan
5770	Arpanın ar bir cerinde,	Arpa'nın her bir yerinde
	Dağı suular atılğan,	Dağ suları fışkıran
	Bir çutsañ oorun cok bolup,	Bir yudumlarsan hastalığın yok olur
	Sergip boyuñ cazılğan.	Serilip gönül açılan
	Cağımduu canğa avası.	İyi gelir cana havası
5775	Malğa cayluu ot bolup,	Mala harman yeri olup
	Meltireyt Arpa talaası.	Uzanır Arpa ovası
	At-Başınan cerinen,	At Başı'nın yerinden
	Betege cegen kırçanı	Ayrık otu yiyen kırçan hayvanı
	Bir künü cüröt tok bolup,	Bir gün gezer tok olup
5780	Ertesinde karmatpay,	Ertesi gün yakalatmayıp
	Irğıştap turat oktolup,	Sıçrayarak zıplayıp durur
	Aytsak, Ak-Say tarabı,	Söylesek Ak Say tarafı
	Boz topurak çañ bolup,	Boz toprak toz olup
	Eki Kaman, Balğarttın,	İki Kaman, Balğart'ın
5785	Suuları ağat şar bolup,	Suları akar şarıl şarıl
	Boz adırın ottoğon,	Boz ovasında otlayan
	Koy, cılkısın soyğondo,	Koyunu, atı kesince
	Kara kesek taba albay,	Kara et bulamaz
	Olturasıñ zar bolup,	Otursun inleyerek
5790	Ukmuş cerde cerdeyt, dep,	Harika yerde yerleşmiş diye
	Nayza süyröp cöö kelse,	Mızrak sürükleyip yaya gelse
	Uçuğundağı berbeyt, dep,	Sucuğundan vermez diye
	Tümön kol barsa cabılıp,	Kalabalık halk giderse hücum edip
	Kötöröt kolun calınıp.	Kaldırır elini yalvararak

5795	Al cerde Koşoy balbandın,	O yerde Koşoy pehlivanın
	Toruna kalat çalınıp,	Oltasına takılıp
	Münüşkeri taptağan,	Avcılar yetiştiren
	Bürküttöy bolup culunğan,	Şahin olup saldırıp
	Cigitteri dağı bar.	Yiğitleri de var
5800	Ölömün, dep sanabay,	Ölürüm diye saymadan
	Degele canın ayabay,	Hiç kimse canını önemsemez
	Karmaşıp cürüp takşalğan,	Kapışıp gezip yetişen
	Kataal iştin baarısın,	Zor işlerin hepsini
	Kayra tartpay atkarğan.	Tekrar çekip yerine getiren
5805	Köp kañışaar kepterde,	Çok duyulan sözlerde
	Önüktürüp olturup,	Yetiştirip oturup
	Kerben aytkan sözdördön,	Kervan söyleyen sözlerden
	Tarap kıtay kalkına,	Yayılıp Çin halkına
	Koşoydun ketti kabarı.	Koşoy'un haberi gitti
5810	Balbandan door sürgönü,	Pehlivan asrı süresi
	Ayalı kança ekeni,	Kadının ne kadar olduğunu
	Kıyla Kırğız kalkının	Onca Kırgız halkının
	Emne kılıp cürgönü,	Ne yaptığını
	Koşoydun üy-bülöösü,	Koşoy'un ailesi
5815	Baatırları balbanı,	Kahramanların pehlivanı
	Kıtay kızı eken, dep,	Çin kızı imiş diye
	Er Koşoydun alğanı.	Er Koşoy'un aldığı
	Kıtayğa kıyla bilindi,	Çin'e baya bilindi
	Balban Koşoy salmağı,	Pehlivan Koşoy ağırlığı
5820	Esepke da alınıp,	Hesaba da alınıp
	Ensiz köp bolğon mal cağı,	Sayısız çok malı
	Töö, eşekke cük artıp,	Deve, eşeğe, yük yükleyip
	Kaçır mingen kaşkarlık,	Katıra binen kaşkarlı

Kündö ötüşöt toptolup,
Çeç-Töbönün canınan,
Es alışıp daam sızıp,
Koşoydun korğon bağınan,
Saltanatı söölötü,
Kubandırat kerben baarısın
Biyik karmap dayıma,
Koşoy baatır namızın.

Her gün geçer toplanıp
Çeç Töbö'nün yanına
Dinlenip yemek yiyip
Koşoy'un mezar ağacından
Saltanat kurumu
Sevindirip kervan herkesi
Yüksek tutup daima
Koşoy kahraman namusunu

TATUHANIN ÇAĞIMI[60]

Kerben başçı Tatuha,
At-Başı cerde köp bolup,
Köñülü kıyla bölünöt,
Kızığıp Koşoy korğonğo,
Kıylağa tiktep olturup,
Özünün özü zeriget.
Körsö kapır Tatuha,
Özü kıpçak uruudan,
Cerdegen ceri Kañğayda,
Satılıp ketip kıtayğa,
Tentip cüröt ar kayda.
Altayda soğuş bolğondo,
Kıtaydın tüşkön koluna.
On cılı catıp sız ötüp,
Olturup çıkkan oruna,
Kıpçaktı izdep Tatuha,
Kayrılıp artka barbağan,

TATUHAN'IN İFTİRASI

Kervan başsı Tatuha
At Başı yerinde çok olup
Gönlü baya bölünüp
Meraklanıp Koşoy mezarına
Uzun uzun baktı oturup
Kendi kendine sıkılıp
Görse kurnaz Tatuha
Kendisi Kıpçak soyundan
Yerleştiği yeri Kanğay'da
Satılıp gitti Çinliler'e
Avare gezer her yerde
Altay'da savaş olduğunda
Çinliler'in eline düştü
On yıl yattı sızlayarak
Oturup çıktı yerine
Çin'i arayıp Tatuha
Dönüp arkaya gitmedi

[60] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Kayrılıp artka barbağan,	Dönüp arkaya gitmedi
5850	Cerinde kalıp kıtaydın,	Yerinde kalıp Çinliler'in
	Can bağar cağın oylonup,	Canına bakacak yer düşünüp
	Soodager bolup pul satıp,	Tüccar olup pul satıp
	Eşegin, töösün kamdağan.	Eşeğini devesini hazırlayıp
	Kıdırıp kıyla cerlerdi,	Gezip çok yerleri
5855	Kıylanın malın aldağan,	Çoğunun malını kandırıp
	Uruusu kıpçak bolso da,	Soyu Kıpçak olsa da
	Kırğızğa köñül bölbögön,	Kırgız'a gönül vermeyen
	Baylanışın coğotkon,	İletişimini kaybetti
	Calpı Kırğız el menen,	Bütün Kırgız halkı ile
5860	Tatuhanın turğanı,	Tatuhan'ın durduğu
	Çoñ Beecindin aymağı,	Büyük Beecin'in mekanı
	Kerben tüzüp bay bolup,	Kervan dizip zengin olup
	Carım kıtay çegine,	Yarım Çin sınırına
	Tatuha sardar atalıp,	Tatuha amir atanıp
5865	Kötörülgön munun arbağı.	Kaldırılmış bunun ruhu
	Uşul sardar Tatuha,	Bu amir Tatuha
	Barğan Tekes tarapka,	Giden Tekes tarafına
	Sooda kılıp cürgöndö,	Ticaret yaptığında
	Al cerde Duni han bolğon,	O yerde Duni Han olmuş
5870	Gaodin handın balası,	Gaodin Han'ın oğlu
	Kırğızdın ceri Isık-Köl,	Kırgız'ın yeri Isık Göl
	Koşoy kısım körsötüp,	Koşoy tazyik gösterip
	Meken kılıp Tekesti,	Mekan yapmış Tekes'i
	Kelgendigin bilgende,	Geldiğini bilince
5875	Araket kıldı Tatuha,	Hareket etti Tatuha
	Duni handın üstünö,	Duni Han'ın üstüne
	Süylöşüügö kirgeni,	Konuşmaya gidince

	Bul Tatuha sardardın,	Bu Tatuha amirin
	Baylığı artkan kıyladan,	Serveti artmış ezelden
5880	Ar bir şaarda kampada,	Her bir şehirde ambarı
	Dünüyö tolğon sıybağan,	Serveti dolmuş sığmıyor
	Kıtayda mayda soodager,	Çin'deki ufak tüccarlar
	Kol kuuruşup sıylağan,	El bağlayıp saygı göstermiş
	Coluğuşuuğa Dunige,	Buluşmaya Duni'ye
5885	Araketin kamdadı,	Hazırlığını başladı
	Ordo başçı Bañ-bañğa,	Ordu başı Ban Banğa
	Asıl buyum alğanı,	Değerli hediye almıştır
	Keçke mal kelip süylöştü,	Akşam vakti geldi konuştu
	Tiymek boldu cardamı,	Yardım etmeye hazırlandı
5890	Kerbenderdin başçısı,	Kervanların başı
	Sardap çenin kiyinip,	Süslenip güzel giyinip
	Cakşı payda tabam, dep,	İyi fayda bulurum diye
	Canalı kalbay süyünüp,	İçten sevinip
	Duni handın ordoğo,	Duni Han'ın ordusuna
5895	Keldi aytkan künündö,	Geldi dediği gün
	Süylögöndü adamdı,	Konuştuğu adamı
	Öz boyuna tartuuçu,	Kendi tarafına çekip
	Meerçöbü bar ele,	Mertebesi vardı
	Tatuha sardar tilinde.	Tatuha amir dilinde
5900	Ordo başçı Bañ-bañ eerçitip,	Ordu başı Ban-ban ile beraber
	Kirdi handın üstünö,	Girdiler hanın yanına
	Tizesi cerge bügülüp,	Dizi yere bükülüp
	Tatuha sardar kıtaydın,	Tatuha amir Çin'in
	Saltın bütün cat bilet,	Geleneğini hep ezbere bilir
5905	Eki kolun boorğo alıp,	İki elini göğsüne alıp
	Turdu hanğa cügünüp,	Durdu hana eğilip

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Olturğanı Duni han,	Oturmaya Duni Han
	Uyuğan altın tak eken,	Tahtı altındanmış
	Çıñıro ünü uğulup,	Çıngırak sesi duyulup
5910	Otuzday ordo kızdarı,	Otuza yakın ordu kızları
	Biylep turğan çağı eken.	Beylik dönemi imiş.
	Kızmatçısı kırk bolup,	Hizmetkarları kırk olmuş
	Birөө karkıt kamdasa,	Birisi azık hazırlarsa
	Birөө şarap kuyuşup,	Birisi şarap doldurup
5915	Birөө toñğon muz koyup,	Birisi donmuş buz koyup,
	Birөө oñdop cazdığın,	Birisi düzeltip yastığını
	Kıymıldasa cügünüp,	Hareket ederse başını eğip
	Kadırluu Duni han eken,	Hatırlı Duni han imiş
	Sıy döölötü bilinip,	Saygı hatrı bilinip,
5920	Uktap ketse köşülüp,	Uyuya kalırsa
	Eç bir dobuş çığarbay,	Hiçbir ses çıkarmadan
	But başı menen cügürüp,	Ayak ucu ile koşup,
	Ordonun kalkı obu cok,	Ordunun halkı abartıp
	Koldoğon Duni hanında,	Kollayan Duni hanında,
5925	Akılçıları olturat.	Nasihatçıları oturup
	Ar türdüü kesip cağında,	Her türlü kesip yanında
	Denege çımın kondurbay,	Vücutuna sinek kondurmadan
	Celdetken candar bar eken,	Yelpaze yapanları var imiş
	Oozunan çıkkan sözdördü,	Ağzından çıkan kelimeyi
5930	Cazğan candar bar eken,	Yazan canlar var imiş,
	Ordonun için karasañ,	Ordunun içine bakarsan
	Özünçö ele şaar eken.	Ayrıca bir şehir imiş
	Salam aytıp kıtayça,	Selam verip Çince,
	Tatuha turdu cügünüp,	Tatuha durdu eğilip,
5935	Üstündö kiygen çeninen,	Üstüne giydiği yeleğinden

	Bay ekeni turdu bilinip,	Zengin olduğu bilinip,
	Bir kolun koyso kötörüp,	Bir elini kaldırırsa
	Eki kıtay bir kelip,	İki çinli birden gelip
	Kol buttan alıp kötörüp,	Kol ayağından alıp götürüp
5940	Olturğuzdu tekçege,	Oturtturdu tahtına
	Tatuha sardar termelip,	Tatuha sardar sallanıp
	Kanday iş menen keldiñ, dep,	Hangi iş ile geldin diye,
	Duni han emi suradı,	Duni han şimdi sordu
	Tatuhanın şol kezde,	Tatuha'nın o zaman
5945	Süylöp turğan ubağı,	Söylemeye başladı
	Kıtayça süylöp baldırap,	Çince söyleyip geveleyip
	Ordonun içi tınç bolup,	Ordunun içi sessizlik
	Olturğandar caldırap,	Oturanlar bakıp
	Kerben başçı ekenin,	Kervan başı olduğunu
5950	Kenenireek kep saldı,	Genişçe söz etti
	Ötkön ketken okuya,	Gelmiş geçmiş olaylar
	Ordu menen sözgö aldı,	Ordu ile söze aldı
	Kıtayğa payda keltirip,	Çinlilere fayda getirip
	Kıyla cerde cürgönün,	Epey bir yerleri gezdiğini
5955	Kınalbay turup süylödü,	Zorlanmadan durdu söyledi
	Kıdırıp elden bilgenin,	Gezip halkın bildiğini
	At-Başını aralap,	At Başı'nı gezip
	Kölgö çeyin barğanın,	Göle kadar gittiğini
	Köbüröök aytıp bayandap,	Genişçe söyleyip beyan edip
5960	Er Koşoydun cönünön,	Er Koşoy'un hakkında
	Daam sızıp cürgönün,	Ekmeğini yediğini
	Takay ötüp elinin,	Her zaman geçip halkından
	Söz uçuğun çığardı.	Sözü başlattı
	Kıtaylık kuldar teginen.	Çinli köleler soyundan

AT BAŞIĞA DUNİ HANDIN TINÇILARININ KELİŞİ[61]
AT BAŞI'NA DUNİ HAN'IN AJANLARININ GELİŞİ

	Bul sözdü Duni han uğup,	Bu sözleri Duni han dinleyip
	Udurğup kanı başına,	Köpürüp kanı başına
	Karındaşı Taşıgül,	Kızkardeşi Taşıgül,
	Emi tüşüp esine,	Şimdi geldi aklına
5970	Oy cügürtkön ubağı,	Düşünmeye başladı
	On beş cıl boldu ketkenge,	On beş yıl oldu gideli
	Otuzta Taşıgül kurağı,	Otuz yaşında Taşıgül
	Tatuha sardar kep aytıp;	Tatuha sardar söz söyleyip
	Taşıgül cüröt dep aytıp	Taşıgül ordadır diye
5975	Tiygen eken Koşoyğo,	Evlenmiş Koşoy'la
	Bir balası bar eken,	Bir çocuğu var imiş
	Baarın toluk cön aytıp,	Hepsini anlatıp
	Körgön bilgenin bayandap,	Gördüğünü bildiğini beyan edip
	Köp kıtaydı muñaytıp,	Çok Çinliyi bunaltıp
5980	Alıp kelsek bolot Taşıgüldü,	Alıp gelsek olur Taşıgül'ü
	Iğın taap mında, dep,	Yolunu bulup burda diye
	Cılaandın başın kılaytıp,	Yılanın başını çıkartıp,
	Sözün uğup sardardın,	Sözünü dinleyip sardarın
	Özü kelgen kardardın,	Kendisi gelen hatırına
5985	Sanaası sanğa bölünüp,	Merak edip üzülüp
	Sardardın aytkan sözünön,	Sardarın dediği sözünden
	Ötkön katuu soğuştan,	Geçmiş şiddetli savaş
	Öç aluu şartı körünüp,	Öç alma şartını düşünüp,
	Turğanın Duni estedi,	Durduğunu Duni hatırladı

[61] Diğer nüshada bu bölüm yok.

5990	Akılmandarı ordonun,	Nasihatçıları ordunun
	Ar türdüü oydu çektedi	Her türlü fikir atıldı
	Kıtay kızı Taşıgül,	Çin kızı Taşıgül,
	Kanın, söögün satpayt, dep,	Kanını kemiğini satmaz diye,
	Kıtaylık saltı sanaanı,	Çinlilerin örf adetini
5995	Katını Kırğız bolso da,	Karısı olsa da Kırgız'ın
	Ömürü ötüp ketkiçe,	Ömrü geçip gidince
	Cürögünön ketpeyt, dep,	Yüreğimden gitmedi diye
	Ağa tuuğan enesin,	Akrabalar anası
	Çığarbağandır esinen,	Çıkmamıştır aklından
6000	Baykap bildim men munun,	Hissettim bildim ben bunu,
	Sardardın aytkan sözünön,	Sardarın dediği sözünden
	Oşonduktan biz munu,	Oyüzden biz bunu
	Bilbestike salbaylı.	Bilmemezliğe getirmeyelim
	Özü keldi Tatuha,	Kendisi geldi Tatuha
6005	Koşoyğo karşı kamdaylı,	Koşoy'a karşı hazırlanalım
	Cardam berip biz dağı,	Yardım et biz dahi
	Canına adam koşolu,	Yanına adam gönderelim
	Taşıgül menen birge öskön,	Taşıgül ile birlikte büyüyen
	Candarınan tabalı,	Canlarından bulalım
6010	Taşıgülgö aytılsın,	Taşıgül'e söylensin
	Enesinin kabarı.	Annesinin haberi
	Kerben başı kep aytsın,	Kervan başı söz söylesin
	Eç adamğa bilinbey,	Hiç kimseye bilinmeden
	Suuk közgö ilinbey,	Kötü göze görünmeden
6015	Ağa tuuğan, ata-eneñ,	Akraba anne baba
	Tekesten keldim, dep, aytsın,	Tekes'ten geldim diye söylesin
	On beş cılı kabar cok,	On beş yıldır haberi yok
	Cürdü kırğız içinde,	Kaldı Kırgız içinde

	Sağınğandır enesin,	Özlemiştir annesini
6020	Köz aldına tartıltıp,	Göz önüne getirip
	Cürgön çığar elesin.	Kalmıştır aklında
	Eneñden keldim, dep, aytsa,	Annenden geldim diye söylerse
	Cürögü küyüp ot boloor,	Yüreği yanar kor olup
	Oyuna albay aramdık,	Aklına gelmeden haramlık
6025	Delebesi küzöp kozğolor,	Heyecanlanıp hissedip
	Baydalanıp al işten,	Faydalanıp bu işten
	Koşoydun aldın tos deyli,	Koşoy'un önünü kes diyelim
	Uu küçtüüsün bereli,	Zehrin en güçlüsünü verelim
	Tamağına salıp koş, deyli,	Yemeğine koyup ver, diyelim,
6030	Kabattap salğan Koşoydun,	Kat kat yaptırdığı Koşoy'u
	Korğoondun cayın bileli.	Anıt mezarının sırrını bilelim
	Kaldayğan tümön kol kamdap,	Kocaman kalabalık asker hazırlayıp
	Saamdap kerben artınan,	Sayısız kervan arkasından
	Bilinbey biz da cürölü.	Çaktırmadan biz de yürüyelim
6035	Amalın taap Taşıgül,	Yolunu bulup Taşıgül
	Darbazasın açtırsa,	Büyük kapıyı açtırsa
	Bizdin aytkan keñeşti,	Bizim dediğimiz aklı
	Kabıl alıp caktırsa,	Kabul edip beğenirse
	İyne-cibin ötkörüp,	İğne ipine kadar geçirip
6040	Taşıgülgö coluğup,	Taşıgül'le görüşüp
	Daanasın bilsin Tatuha,	Her şeyini bilsin Tatuha
	Kaysı künü barardı,	Hangi gün gideceğimizi
	Kanday kabar alardı,	Nasıl haber alacağımızı
	Taşıgül menen Tatuha,	Taşıgül ile Tatuha
6045	Baardık cağın taktasın.	Bütün tarafını sağlamlaştırsın
	Koşoy oñoy coo emes,	Koşoy kolay düşman değil
	Etiyat menen iş kılıp,	Dikkatle iş yapıp

	Bilbesin munu adamdar,	Bilmesin bunu adamlar
	Alaktap beker şaşpasın,	Heyecanlanıp acele etmesin
6050	Uu berip Koşoy öltürüp,	Zehir verip Koşoy'u öldürüp
	Çep korğoondun buzulup,	Anıt mezarı bozulup
	Darbazası açılsa,	Büyük kapısı açılırsa
	Kütüngön kıtay kalıñ kol,	Bekleyen çin kalabalık asker
	Kazat açıp Kırğızğa,	Savaş açıp Kırgız'a
6055	At koyup kıtay kaptasın.	At gönderip Çin bassın
	Keñeşip kurup Duni han,	Danışıp durdu Duni han
	Tatuha sardar kel, dedi,	Tatuha sardar gel, dedi
	Kümüş cambı altından,	Gümüş paraları altından
	Köp akça boldu bergeni,	Çok para oldu verdiği
6060	Koşoydu emne kıların,	Koşoy'a ne yapacağını
	Sır aldırbay Taşıgül,	Sır vermeden Taşıgül
	Darbaza açıp turarın,	Büyük kapıyı açacağını
	Aldı menen erkertip,	Önceden uyarıp
	Aça turğan ubağın,	Açacak zamanını
6065	Süylöşüp baarın bilgin, dep,	Konuşup herşeyini öğrenin diye
	Kerben başı Tatuha,	Kervan başı Tatuha
	Kıytını kıtay bapestep,	Kurnazlığını Çin besleyip
	At Başığa cibergen.	At Başı'ya gönderdi
	Kutkulap cürüp kıpçaktı,	Kurnazlıkla gezip Kıpçak'ı
6070	Kıtayğa satıp kurutkan,	Çinliyi satıp bitiren
	Kelgende Koşoy cerine,	Geldiğinde Koşoy yerine
	Taşıgül cayın taba albay,	Taşıgül yerini bulamadan
	Aylası ketken bul urğan.	Hilesi gidip o zaman
	Ce korğonğo kire albay,	Ya da mezara giremeden
6075	Kirüünün cayın bile albay,	Girmenin yolunu bulamadan
	Surayın dese köp elden,	Sorayım dese çok kimseden

	Kalçuday buğa şeksinip,	Kalırlar belki şüphelenip
	Bilinbey sooda cürgüzüp,	Çaktırmadan ticaret yapıp
	Oyunda cüröt keskilik,	Aklında var fesatlık
6080	Taşıgül menen bir kelgen	Taşıgül ile beraber gelen
	Korğondo kıtay bar eken,	Mezarda Çin var imiş
	Avtada çığıp bir colu,	Haftada çıkıp bir kere
	Bazardı körüp aralap,	Pazarı görüp gezip
	Cer cemiş alçu çal elen.	Yer yemiş alacak ihtiyar imiş
6085	Tatuha beri çığarda,	Tatuha dışarı çıkınca
	Kül-küñdün baarın taanığan,	Bütün herkes tanır
	Huki degen şum kıtay,	Huki diyen kurnaz Çin
	Sardardın koşkon canına,	Sardarın beraber yanında
	Baardık cöndü büt bilgen,	Her yönünü bilen
6090	Caysañ Huki oñobu,	Yayarsan Huki düzelir mi
	Bazarğa kelgen kıtay çal,	Pazara gelen Çinli ihtiyar
	Taanış eken Hukige,	Tanıdığı imiş Huki'ye
	Mınday oñtoy bolobu?	Böyle kolay olurmu?
	Kul bolup kelgen bul çalıñ	Köle olarak gelmiş bu ihtiyarın
6095	Sooda kılıp catkanda,	Ticaret yaptığında
	Sardar Huki süylöşüp,	Sardar Huki konuşup
	Kıyıtıp söz çığarıp,	Sözünün başını çıkartıp
	Aksakal beri cür, dedi,	Aksakal beri gel diye
	Alıp çığıp çet caka,	Götürüp kenar tarafa
6100	Emi ököölöp ündödü,	Şimdi ikisi başladı
	Biz keldik dep baştadı,	Biz geldik diye başladı
	Iraazımın sağa caratkan!	Razıyım sana yaradan!
	Tan döö, Gaodin han eköö,	Tan deve, Gaodin han ikisi
	Silerdi kunğa taratkan,	Sizleri köleliğe vermiş
6105	Surasañız aksakal.	Sorarsanız aksakal

	Calpı kıtay curtuñuz,	Bütün Çin yurdunuz
	Köldön köçüp ketişken,	Gölden göçüp gittiler
	Tekeste caşap turuunu,	Tekes'te yaşayıp kaldıkları
	Köpçülügü tak çeçişken.	Çoğunluğu tam seçtiler
6110	Surasañız al caydı.	Sorarsanız hal hatırı
	Körbögön Tekes cer aman,	Görmediğin Tekes yer sağlam
	Kanıñ birge can birge.	Kanın bir canın bir
	Al cerdegi el aman.	O yerdeki halk esen
	Közünön caşı tögülüp,	Gözden yaşı dökülüp
6115	Ererkip turdu abışka,	Hıçkırıp durduğu ihtiyar
	On beş cıldan ber caka,	On beş yıldan bu tarafa
	Elinen kabar albağan,	Halkından haber almamış
	Al cerde ağa tuuğanı,	O yerdeki akrabaları
	Köbünön kabar albağan.	Çoğundan haber almamış
6120	Körüp bildi bar cürgön,	Görüp bildiği var olan
	Kösöl Huni körgöndö,	Kösöl Huni gördüğünde
	Oyğo tüştü sandağan,	Düşünceye daldı binbir çeşit
	Oñboy kalsın Tatuha,	Az değil bu Tatuha
	Köp işti murun kamdağan,	Çok işi önceden hazırlayan
6125	Bizden sizge belek, dep,	Bizden size hediye, diye,
	Cer cemişten köp berip,	Yer yemişten çok verip
	Biz ketkençe kelip tur,	Biz gidene kadar gel git diye
	Aldın ala eskerip,	Daha önceden hatırlatıp
	Akırın sözün uladı,	Çaktırmadan sözüne devam etti
6130	Al cayıñar kanday dep,	Hal hatırınız nasıl diye
	Aldap çaldan suradı.	Kandırıp ihtiyardan sordu
	Biz kelgeni Koşoyğo,	Biz geleni Koşoy'a
	Zombu zorduk körbödük,	Hiç eziyet görmedik
	Uluu Kırğız içinde,	Ulu Kırgız içinde

6135	Urmat körüp cerdedik,	Saygı görüp yerleştik
	Kul sıntıp bizdi kakpadı,	Köle gözüyle bakmadı
	Kuuratıp biröö çappadı,	İncitip birileri vurmadı
	Kiyim, baş, kursak tok kılıp,	Elbisem, baş karnım tok olup
	Kudayınday saktadı.	Allah'ından korudu
6140	Kol karmaşıp Kırğızğa,	El tutup Kırgız'a
	Tuuğan bolduk aralap,	Akraba olduk aramızda
	Aman-esen cüröbüz,	Sağ salim buradayız
	Bir biribizge karalap,	Birbirimizi bakıp
	Çaçkın bolup ketpeybiz,	Dağılıp gitmeyelim
6145	Korğondon çığıp talaalap,	Mezardan çıkıp avare
	Kıtaydan kelgen kuldardı,	Çinden gelen köleleri
	Şek albayt baarın bilebiz,	Şüphelenmeden hepsini biliriz
	Koldon kelgen iş casap,	Elimizden gelen işi yapıp
	Erkibizçe cüröbüz.	Bağımsızca yaşarız
6150	Kez-kezde tuuğan eldi oylop,	Zaman zaman akraba halkı düşünüp
	İçibizden küyöbüz,	İçimizden yanarız
	Kelgende Taşıgül suluuğa,	Geldiğinde Taşıgül güzele
	Koşoy kolun karmağan,	Koşoy elinden tutan
	Özünçö üy kötörtüp,	Ayrıca ev yaptırıp
6155	Kıtaydan kelgen kuldarğa,	Çinden gelen kölelere
	Kızmatıñdı kılsın, dep,	Hizmetini yapsın diye
	Baarıbızdı kızğa arnağan.	Hepimiz kıza adamış
	Eli süyöt Koşoydu,	Halkı sever Koşoy'u
	Bir duşman cerin baspağan,	Bir de düşman yerini basmayan
6160	Bilimdüü balban er eken,	Bilimli pehlivan er imiş
	Elin coodon saktağan,	Halkını düşmandan saklayan
	Adam bilbes kolu bar,	Adam bilmez askeri var
	Ayğışkan coodon kaçpağan.	Karşılaştığı düşmandan kaçmayan

	Kara Kırğız içinde,	Kara kırgız içinde
6165	Karapayım toktooluk,	Sade ve sakin
	Münözünö maktanam,	Ahlakına övünürüm
	Koşoydun tandap alğanı,	Koşoy'u seçip aldığına
	Oyunda cokko armanı,	Düşüncesinde yoktur üzüntüsü
	Tabılğan ceti katını,	Bulunur yedi karısı
6170	Baarının cetik akılı,	Hepsinin aklı ermiş
	Erke tokol Taşıgül,	Yaramaz kuma Taşıgül
	Balkaytıp bala törögön,	Gürbüz çocuk doğurmuş
	Akılçısı Koşoydun,	Danışmanı Koşoy'un
	Arkasınan cölögön,	Arkasından destekleyen
6175	Caykalğan handın çürögü,	Perisi hanın güzeli
	Ezilip turat Er Koşoy,	Ezilip durur Er Koşoy
	Taşıgül körsö cürögü,	Taşıgül görürse yüreğini
	Abısın tuuğan kar tañğa,	Elti akraba ihtiyarı
	Taasirin takay tiygizet,	Tesirini daima gösterip
6180	Taşıgüldün cıluu ilebi,	Taşıgül'ün sıcaklığı
	Kıtaysıñ, dep, kıynabay,	Çinlisin diye zorlamadan
	Taşıgüldü baarı bölöp,	Taşıgül'ü herkes elde tutup
	Uul töröp bergenge,	Erkek doğurup verene
	Sıymığı östü kökölöp,	Hatırı büyüdü uzayıp
6185	Turmuşubuz eñ cakşı,	Hayatımız en iyisi
	Calpı kıtay baarıbız,	Bütün Çin hepimiz
	Kırğızğa kul-küñ bolğonu,	Kırgız'a kul köle olanı
	Keyibedi canıbız,	İncimedi canımız
	Korğondun cayın bilüügö,	Mezarın yerini bilmeye
6190	Araket kılıp catkanıñ,	Hareket ettiğini
	Caman oyun bar bolso,	Kötü düşüncen varsa
	Baykabay özüñ kalasıñ,	Hissetmezsin kendin kalırsın

	Koluñdan kapkan çapkanın,	Kolundan kapan kaptığını
	İçinde caşap catabız,	İçinde yaşayıp geliriz
6195	Ezeli adam kire alğız,	İmkansız adam giremez
	Calama zoo askanın.	Yalanmış gibi dağ taş
	Tuuğandığı bolboso,	Akrabası olmazsa
	Cakşılıktı oyloboym.	İyiliğini düşünmem
	Calpı kıtay elinen.	Bütün Çin halkından
6200	Ketkim kelbeyt tap takır,	Gidesim gelmez hiçbir zaman
	Uşul Kırğız cerinen,	Bu Kırgız yerinden
	Kıtaydın elin bilebiz,	Çin'in halkını biliriz
	Kanday caşap catkanın,	Nasıl hayat sürdürdüğünü
	Ar kiminen ar başka,	Her kimisi her başka
6205	Özünçö katat tapkanın,	Ayrıca saklar bulduğunu
	Kırğızdar kenen el eken,	Kırgızlar geniş halk imiş
	Askırba tuuğan bizderdi,	Yoldan çıkarma bizleri
	Buzuk okşoyt niyetiñer,	Bozuk galiba işiniz
	Tüşündüm men da sizderdi,	Anladım ben sizleri
6210	Kaytayın üygö ertereek,	Döneyim eve erkenden
	Bütkörüp alıp işterdi,	Bitirip işlerini
	Dep, kamınıp çal turdu,	Diye nefesini tuttu ihtiyar
	Tatuhanı ant urdu,	Tatuha'yı yemin vurdu
	–Bir aralcı boluñuz:	- Bir aracı olunuz:
6215	Açık bolsun colubuz.	Açık olsun yolumuz
	Colüğuşup siz menen,	Görüşüp sizinle
	Bolboğon bir kepterdi,	Olmayan bu lafları
	Alarğa aytpay koyuñuz,	Onlara söylemeyiniz
	Abışkağa calınıp,	İhtiyara yalvarıp
6220	Astı üstünö çabılıp,	Ordan burdan çıkıp
	Tamaşalap söz aytsak,	Şakalaşıp söz ettik

	Kaldıñbı? Dep taarınıp.	Kaldın mı yoksa darılıp
	Tatuha Huki aylasız.	Tatuha Huki çaresiz
	Artıkça süylöp obu cok,	Fazlaca söyleyip yeri yok
6225	İş kılışıp paydasız,	İş yaptılar faydasız
	Abışkanın aldında,	İhtiyarın önünde
	Könölök bolup aylandı.	Kelebek gibi dolaşıp
	Ekөönün köönün kıyalbay,	İkisinin dediğine kıyamadan
	Baykuş çal bir bayraldı,	Garibim ihtiyar bir duraklayıp
6230	Kay sebepten coluktuk,	Hangi sebepten görüştük
	Mınday kak baş urğanğa,	Böyle yalnız kalmış tek başına
	Çal şekşingen turbaybı,	İhtiyar şüphelendi
	Akırından çeçmelep,	Yavaştan çözüp
	Taşıgül menen korğondun,	Taşıgül ile mezarın
6235	Cayın surap turğanda,	Yerini sorup durdu
	Saktanış kerek bul çaldan,	Saklanmak lazım bu ihtiyardan
	Makul bolçu türü cok,	Evet diyecek yeri yok
	Bölök sözgö burğanğa,	Başka söze başlayınca
	Ake-cake cay menen,	Abi akraba hatırı ile
6240	Çaldı arañ köndürdü,	İhtiyarı zorla gönderdi
	Eki şıluun birigip,	İki kurnaz birleşip
	Ne kıların kim bildi,	Ne yapacağını kim bilir
	Abışkanı askırıp,	İhtiyarı ikna edip
	Alıs alıp barsak, dep,	Uzaklaştırıp gitsek diye
6245	Aytpay koyboyt bul kak baş,	Söylemez bu tek baş
	Eç adamğa bilgizbey,	Hiç kimseye bildirmeden
	Tındım kılıp salsak, dep,	Öldürüp yok edelim diye
	Turuştu oyu buzulup.	Durdular fesatlık düşünüp
	Bazardağı Kırğızdar,	Pazardaki Kırgızlar
6250	Üçөönü karayt kızığıp.	Üçüne bakıp merakla

	Munu baykap Tatuha,	Bunu çaktı Tatuha
	Kayra kaytı oyunan,	Tekrar çıktı düşündüğünden
	Cakşılap çalğa cay aytıp,	İyice ihtiyara söyleyip
	Kaltırbadı colunan,	Bırakmadı yolundan
6255	Aylasız kaldı eköö teñi,	Çaresiz kaldı ikisi de
	Ayabay niyeti buzulğan,	O kadar niyetleri bozulan
	Eerçibedi çaldın soñunan,	Takip etmedi ihtiyarın arkasından
	Çal korğonğo kelgende,	İhtiyar mezara gelince
	Koñğuroosu kağıldı,	Çanları çaldı
6260	Keçki ubaktı belgilep,	Akşam vaktine belirleyip
	Çoñ darbaza cabıldı.	Büyük kapı kapandı
	Çal önörü bar eken,	O ihtiyarın marifeti var imiş
	Dayım keçte Taşıgül,	Daima akşam Taşıgül
	Çakırıp canğa alçu eken,	Çağırıp yanına getirtip
6265	Koşoy cokto zerikpey,	Koşoy yokken sıkılmadan
	Çalğa ayttırıp sancıra,	İhtiyara şecere söylettirip
	Tamaşağa kançu eken.	Eğlenceyle eğlenip
	Koşoy Karool toosuna,	Koşoy Karool dağına
	Çığıp ketken çağı ele,	Çıkıp gittiği zaman imiş
6270	Comokçu çalın Taşıgül,	Masalcı ihtiyarı Taşıgül
	Oşol künü aldırdı,	O günü getirttirdi
	Karı kişi cesin, dep,	İhtiyar kişi yesin diye
	Kazı-karta saldırdı,	Sucuk eti hazırlatıp
	Ötkön ata babanın,	Geçmiş ata babasının
6275	Sancıra sözün ukmakka,	Şecere sözünü dinlemeye
	Olcuğan suluu oy kıldı,	Gevşeyen güzel düşünceli
	Könömüş bolğon adatta,	Alışmış olan adete
	Bardı çalcan Taşığa,	Hepsi yalan Taşı'ğa
	Bazardağı körgönün,	Pazardaki gördüğünü

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

6280	Aytıp berdi köpkö aşığa.	Söyleyip verdi heyecanlı
	Unutulğan köp cıldar,	Unutulmuş çok yıllar
	Turpandan kişi kelgenin,	Turpan'dan kişi geldiğini
	Cer cemişke pul albay,	Yer yemişe para almadan
	Beker baarın bergenin,	Bedava hepsini verdiğini
6285	Kepke koştu kıstarıp,	Lafa soktu sıkıştırıp
	Kerben başçı kerbendi,	Kervan başı kervanı
	Taşıgül menen birge öskön,	Taşıgül ile beraber büyüdüğünü
	Tuuğanımın, dep, bildirgen,	Akrabam diye bildirdi
	Ayttı Huki cigitti,	Söyledi Huki yiğidi
6290	Cay suraşıp turğanın,	Hal hatırını sorup
	Kerben başçı Hukiler	Kervan başı Hukiler
	Özünö izaat kılğanın,	Ayrıca saygı gösterdiğini
	Korğon cayın caşırıp,	Mezar yerini saklayıp
	Bölögün aytıp bergeni,	Başkadan söz ettiğini
6295	Enesin estep Taşıgül,	Annesini hatırladı Taşıgül
	Küyügüp turdu cürögü,	Yanıp durdu yüreği
	Bul özü kanday şumdu, dep,	Bu kendisi nasıl uyanıktı diye
	Buzulup turdu ireñi:	Bozulup durdu yüz ifadesi:
	Çın ele kuday caratkan,	Gerçekten Allah yaradan
6300	Bul cerde cürgön soodager,	Bu yerdeki tüccarlar
	Enemdin cayın bilebi?	Annemin durumunu bilir mi?
	Alar kanday can eken,	Onlar nasıl can imiş
	Kanday kele kaldı eken,	Nasıl gelebilmiş
	Daynın bilip enemdin,	Durumunu öğrenip annemin
6305	Körüşör künüm bar beken?	Görüşecek günüm var mı?
	Emçeginen sütün eemp,	Ak sütünü emip
	Öbüşör künüm bar beken?	Öpecek günüm var mıymış?
	Toktono albay Taşıgül,	Duramadan Taşıgül

	Estep alıp enesin,	Hatırlayıp annesini
6310	Tappay turat aylasın	Bulamadan çaresini
	Arası alıs tuuğandın,	Arası uzak akrabadan
	Keregi mağa cok ele,	Gereği yok bana
	Kabarın bilsem enemdin,	Haberini bilsem annemin
	Kayğım cok, köönüm tok ele,	Üzüntüm yok günahım yok
6315	Kim boldu eken avake?	Kim olmuşken ağam
	Taşıgüldü taanığan,	Taşıgül'ü tanıyan
	Karalaşar kişi cok,	Göz kulak olacak kişi yok
	Calğız bozdop kaldı ele.	Yalnız sızlayıp kalmıştı
	Ata Çarlan celmoğuz,	Ata Çarlan cadaloz
6320	Ezeli andan cardam cok,	Hiç yoktur ondan yardım
	Kırğızka berdi küñ kılıp,	Kırgız'a verdi köleye
	Kelbedimbi arğam cok?	Gelmedim mi çarem yok
	Men ketkende enekem,	Ben gidince anneciğim
	Künü kanday boldu eken,	Günü nasıl olmuştur.
6325	Calğızınan ayrılıp,	Tek çocuğundan ayrılıp
	Baykuş enem şordu eken,	Zavallı annem çileli imiş
	Erteñ bargın avake,	Yarın gidin ağam
	Kat cazğanı çın bolso,	Mektup yazdığı gerçek ise
	Berse surap alıp kel,	Verecekse alıp gel
6330	Egerde bizge tiyişken,	Eğer bize ilişen
	Coboloñdu sır bolso,	Olay olacak sır ise
	Kelgen candı taanıp kel!	Gelen canı tanı gel
	Kanım kaynap tınç albay,	Kanım kaynayıp meraklanıyor
	Öröpküyt menin cürögüm,	Sıkışıp benim yüreğim
6335	Bir balaket bolbosun,	Bir felaket olmasın
	Tüşümdön çoçup cürömün.	Rüyamdan sıçrıyorum
	Tirüü cürsö enekem,	Hayatta ise annem

	Öz kolu menen kat cazıp,	Kendi eliyle mektup yazıp
	Atayın kişi ciberse,	Özellikle kişi gönderirse
6340	Bilgin, dep, kabar atkazıp,	Bilin diye haber gönderip
	Enemdin cazğan kolun men,	Annemin yazdığı el ile
	Körsöm ele bilem taanıymın!	Görürsem eğer tanırım
	Öz kolu bolso enemdin,	Kendi eli ise annemin
	Koşoyğo aytıp anda biz,	Koşoy'a söyleyip o zaman biz
6345	Aldıradı bul cerge,	Getirttirdi bu yere
	Sıy körsötüp baarına,	Saygı gösterip hepsine
	Körsötölü ordo için,	Gösterelim ordu için
	Konoktor mında kelgende,	Misafirler buraya gelince
	Eptep ookat ötkörüp,	Zar zor geçimini sağlayıp
6350	Kırğız elde cürgöndö,	Kırgız halkının arasında
	Buzukuluk iş kılıp,	Bozuntulu iş yapıp
	Kılbasın bizdi şermende,	Yapmasın bize rezillik
	Men Koşoyğo ıraazı,	Ben Koşoy'a razıyım
	Keyitken cok canımdı,	Üzüntüye sokmadı canımı
6355	Tüşündü baardık şartımdı,	Tüşündü bütün şartını
	Kırğızka kelin bolğon soñ,	Kırgız'a gelin olduktan sonra
	Buzbayın ava antımdı.	Bozmayın ağam andımı
	Kıtaydan kelgen tuuğandar,	Çinden gelen akrabalarım
	Buzup carıp kep aytsa,	Bozup yarıp söz söylerse
6360	Ketirbeyin ava barkımdı.	Getirmeyin ağam barkımı
	Erteñ erte barıñız,	Yarın erken gidiniz
	Barıp kabar alıñız,	Gidip haber alınız
	Taşıgülgö aytım cayındı,	Taşıgül'e söyleyip durumunu
	Kattı surap bergin, dep,	Mektubu sorup verin, diye
6365	Tapşırayın kattı kızıma,	Emanet mektubu kızıma
	Men menen cürüp körgün de,	Benimle beraber görün, de,

	Öz oozuñ menen süylöşüp,	Kendi ağzınla konuşup
	Silerge meni ciberdi,	Sizlere beni gönderdi
	Oşonu üçün keldim de.	Onun için geldim, de.
6370	Burmalanğan iş bolso,	Caydıracağı iş olsa,
	Beker mında kelbesin,	Boşuna buraya gelmesin
	Kıraakı kelet Kırğız el,	Uyanık gelir Kırgız halkı
	Aram oyu bilinse,	Haram düşünceyi bilirse
	Körgülüktü körbösün.	Çekeceğini bilirsin
6375	Taş barañğa alınıp,	Taş atmaya alınıp
	Tarpın coru, kuzğun cep,	Leşini akbaba, kuzgun, yiyip,
	Talaada kalıp ölbösün!	Açıkta kalıp ölmesin
	Kıydı kıtay karıya,	Kıydı Çin yaşlıya
	Erte turup azandan,	Erken kalkıp ezandan
6380	Ayağın alıp koluna,	Bacağını alıp eline
	Özök calğap oñboğur,	Atıştırıp yiyip kerata
	Ayran içti kazandan.	Ayran içti kazandan
	Öz kursağın torsoytup,	Kendi karnını doyurup
	Canın saktap kompoytup,	Canını saklayıp şişirip,
6385	Üstünö çepken kiyinip,	Üstüne cepken giyinip
	Bekem belin kurçanıp,	Sıkıca beline kemerini bağlayıp
	Başında bar malakay,	Başında bir takke
	Butuna kiyip çarığın.	Ayağına giyip çarığını
	Colğo çıktı sumsayıp,	Yola çıktı gerilerek
6390	Iraazı bolup kıtay çal,	Razı olup Çinli ihtiyar
	Taşıgüldün tak oyuna.	Taşıgül'ün düşüncesine
	Çın berilip Kırğızğa,	Sıkı sarılıp Kırgız'a
	Akılı tunuk can tura,	Aklı parlak can imiş
	Çañ cuğuzbay boyuna,	Toz kondurmuyor üstüne
6395	Bazar caktı bet alıp,	Pazara doğru yönelip

	Korğondon çıktı abışka.	Mezardan çıktı yaşlı.
	Keçeekiden kayrattuu,	Gecekinden gayretli
	Belbaylaptır namızğa.	Verilmiştir namusa
	Cürgön eken kerbender,	Gezer iken kervanlar
6400	Alpuruşup işine,	İşleriyle uğraşıp,
	Kıtay caktan kelgender,	Çin taraftan gelenler
	Sooda kılıp cabılıp,	Ticaret yapıp koşturup,
	Etek ceñin kayrının,	Etek yenin kıvrığını
	Aluuçular surasa,	Alıcılar sorarsa
6405	Çıt matası ayrılıp,	Çıt kumaşı ayırtıp
	Keçeegi kıtay cigittin,	Geçen günkü Çin yiğidin,
	Çal iraaktan taanıdı.	İhtiyar uzaktan tanıdı
	Tüz ele bardı canına,	Düz doğru yanına gitti
	Tura berbey aybığıp,	Durmadan çekinmeden
6410	Cazılğan katka kelgenin,	Yazılan mektubun geldiğini
	Tartınbay çal bildirdi,	Çekinmeden ihtiyar bildirdi
	Taşıgüldü talabın,	Taşıgül'ün talebini
	Toluk aytıp ülgürdü.	Hepsini söyleyip yetişti
	Başçıñı kayda kabarla:	İdarecin nerde, haber ver:
6415	–Meni menen korğonğo,	-Benimle mezarlığa
	Dayardansın bararğa,	Hazırlansın gitmeye
	Kütüp catat Taşıgül,	Bekliyor Taşıgül,
	Kuştar bolup silerge,	Merak edip sizleri
	Keçeeki aytkan kabarğa,	Geçenki söylediğim haberi
6420	Calğan sözdü aytsañar.	Yalan söz söylerseniz
	Carıbaysıñı baarıñar,	Kötü olursunuz hepiniz
	Cön cok cerden cabışpay,	Gereksiz yere yapışmadan
	Ordo orduna kalıñar,	Yerli yerine kalın
	Buzuku cağın oylosoñ,	Bozuk tarafını düşünürsün

6425	Soo kalbayt çımın canıñar,	Sağ kalmaz sinek kadar canınız
	Aytıp çal sözün toktodu.	Söyleyip ihtiyar sözünü bitirdi
	Caş kıtay turdu calmañdap,	Genç Çinli durdu şaşırıp
	Bir balee sezdi okşodu,	Bir bela sezdi galiba
	Azır men mında kelem, dep,	Şimdi ben buraya geleceğim diye
6430	Kabardı çoñgo berem, dep,	Haberi idareciye veririm, diye
	Cürögü tuylap tura albay,	Yüreği sıçrayıp duramadan
	Caş kıtay ketti sereñdep.	Genç Çinli gitti serseri
	Tatuha Sardar aldında,	Tatuha Sardar önünde
	Korğondon çaldın kelgenin,	Mezardan ihtiyarın geldiğini
6435	Aytıp turdu çebeñdep.	Söyleyip durdu telaşla
	Enesinen kat surap,	Annesinden mektup sorup
	Taşıgüldün kütkönün,	Taşıgül'ün beklediğini
	Çakırıptır korğonğo,	Çağırmıştır mezarlığa
	Çay içkeni kelsin, dep,	Çay içmeye gelsin, diye
6440	Toktoto turup işterin,	Durdursun işlerini
	Kıtaydağı abaldan,	Çindeki haberlerden
	Anık cayın bilüügö,	Tam halini bilmeye
	Kuştar eken Taşıgül,	Merak etmiş Taşıgül
	Sarı ooru bolup cürüptür,	Sarı hastalığına yakalanmış
6445	Enesin estep künügö,	Annesini hatırlayıp her gün
	Bul kabardı ukkanda,	Bu haberi duyduğunda
	Turbastan Sardar kamındı,	Durmadan Sardar hazırlandı
	Parça çepken kiyinip,	Parça cepkenini giyip
	Başına selde çalındı.	Başına sarık bağlayıp
6450	Şumduk Huni caş kıtay,	Kurnaz Huni genç Çin
	Ekööö sözün taktaşıp,	İkisi sözlerini hesaplayıp
	Alakanday kağaz kat,	Avuç kadar kağıt mektubu
	Ardak menen saktaşıp,	Hürmet ile saklayıp

	Bilinbesin sırı, dep,	Bilmesinler sırrı, diye
6455	İçteri sızdap ezilip,	İçteki sızlayıp ezilip,
	Azap toorup turğansıp,	Azap çekip durdular,
	Aldınan tosup kezigip,	Önünden karşılayıp görüşüp,
	Münözdörü buzulup,	Moralleri bozulup,
	Bütkön boylor dürküröp,	Bütün boylar titreyip,
6460	Öröpküp cürök kısılıp,	Ürküp yürekleri sıkışıp,
	Barbaylı dese korğonğo,	Gitmeyelim, derse mezarlığa
	Baarı çatak bolçudan,	Hepsi kavga olacak gibi
	Anık duşman ekenin,	Tam düşmanı olduğunu
	Kabar kılıp kıtay çal,	Haber edip Çin ihtiyar,
6465	Kısıtalak Sardardı,	Kısıtalak Sardar'ı,
	Kırğın kılıp koyçudan.	Yok edip çobandan
	Kat bergende Taşıgül,	Mektup verdiğinde Taşıgül,
	İşener beken katka, dep,	İnanır mıydı mektuba, diye,
	Kaytış bolğon enesi,	Vefat eden annesini,
6470	Kat cazğan kişi başka, dep,	Mektup yazan başka kişi, diye,
	Baykabay cürüp bir cerden,	Dikkatsizce gidip bir yerden
	Baleeni başka salıpmın,	Belayı başıma saldım,
	Bolboğon cerden çalınıp,	Olmayan yerden çalınıp,
	Akılımdan tanıpmın.	Aklımı kaybettim.
6475	Aldanıp altın akçağa,	Aldanıp altın paraya
	Düynögö emne zarıktım?	Dünyaya niye üzüldüm?
	Tatuha, Sardar kayğı cep,	Tatuha, Sardar üzüntü çekip,
	Demitip turat abışka,	Moral verip durdu ihtiyara,
	Korğondo kütöt cürgün, dep,	Mezarlıkta bekliyor gidelim, diye,
6480	Huni Sardar birigip,	Huni Sardar birleşip,
	Belek beçkek kamdadı.	Hediyeler hazırladı.
	Tobokel bara kördük, dep,	Tövbe edip görelim, diye,

	Şor bolup beti açılsa,	Talihsiz olup yüzü açılırsa,
	Acaldan murda öldük, dep,	Ecelden önce ölürüz, diye,
6485	Taşıgül kattı caktırsa,	Taşıgül mektubu beğenirse,
	Aytkanına köndük, dep,	Söylediğine ikna olursak, diye,
	Bir çakırğa cük cüktöp,	Bir mal yük yükleyip
	Kıyla kızğa ılayık,	Çok kıza layık,
	Ar türdüü buyum büt cüktöp,	Her türlü takıları yükleyip,
6490	Anı Huni cetelep,	Onu Huni çekip,
	Çeç-Töbönü aylanıp,	Çeç- Töbö'yü dolanıp
	Arkasınan Sardar çal,	Arkasından Sardar ihtiyar,
	Keldi korğon tötölöp.	Geldi mezara doğru ilerleyip
	Tübünö kelip karasa,	Dibine gelip bakarsa
6495	Başınan ırğıyt tebetey,	Başından uçar şapkası
	Obsuz biyik kökölöp,	Onca bıyık kıvırıp,
	Balban Koşoy tatını,	Pehlivan Koşoy tadını
	Ar korğondun içinde,	Her mezarın içinde,
	Bakkan eken böpölöp,	Bakmış el üstünde
6500	Darbazadan toskon adamdar,	Büyük kapıdan karşılayan adamlar,
	Kelgendi kiyrip ciberdi,	Gelenleri geri gönderip,
	Korğondun içi ğulzar bölöngön,	Mezarlığın içi güllerle çevrilen
	Kök maysañ menen baskanda,	Çimlerin üstünden yürüyünce,
	Buttarı cirep şiberdi.	Ayaklarının arasına girip çimler,
6505	Otuz kelin otuz kız,	Otuz gelin, otuz kız,
	Ortosunda kelet Taşıgül,	Ortaya gelip Taşıgül,
	Konoktordu toso urmattap,	Misafirleri karşılayıp hürmetle,
	Kaalağanı emne? dep,	İsteğin ne? diye,
	Kıya karap sımbattap.	Yan bakıp endamlı
6510	Uçuraşıp Huni kıtay,	Selamlaşıp Huni Çin,
	Taasim kılıp iyilip,	Hürmet edip eğilip,

	Çöntögünön kattı alıp,	Cebinden mektubu alıp
	Taşığa sundu bügülüp,	Taşı'ya sundu bükülüp,
	Kıldat açıp Taşıgül,	Dikkatlice açıp Taşıgül,
6515	Kattı okudu başınan,	Mektubu okudu başından,
	Aldında Huni kıtaydı,	Önünde Hüni Çini,
	Taşıgül taanıyt caşınan,	Taşıgül tanıyor gençliğinden
	Çoğuu okuğan bir kezde,	Birlikte okumuş bir zamanlar,
	Dalay uşak sözdördü,	Epey dedikodu sözleri,
6520	Calaa caap türdöntüp,	Yalan söyleyip türlü türlü
	Moldolorğo taşığan.	İmamlara taşıyan,
	Mitayım işti köp casap,	Kurnaz işleri çok yapıp,
	Cek körüngön caşınan,	Kötü olan genç yaşta,
	Taşıgülgö kas bala ele,	Taşıgül'e tam belasıydı,
6525	İlgerteden içi aram,	Eskiden içi haram,
	Tüyülgön kegi bar ele,	Birikmiş kini var imiş,
	Bügün mintip kat alıp,	Bugün böyle mektup alıp,
	Taşığa tuuğan atanıp,	Taşıgül'e akraba olup,
	Taymanbay mında keliptir,	Çekinmeden buraya gelmişti,
6530	Kemsintip cürgön Taşıgül,	Azarlayıp Taşıgül
	Kelip Huni körüptür,	Gelip Huni görmüştü,
	Aldap calğan cazılğan,	Yalan yazılan
	Eneñdi bergen katı, dep,	Annenin verdiği mektup diye
	Tartınbay kolğo beriptir.	Çekinmeden eline verdi,
6535	Kolğo alğan kağazı,	Eline aldığı kağıdı,
	Enesinin kolu emes,	Annesinin yazısı değil,
	Çındık cok cazğan bul katta,	Gerçek yok yazılan bu mektupta,
	Taşıgül colu oñ emes,	Taşıgül yolu doğru değil,
	Kelgen eki adamdın,	Gelen iki adamın,
6540	Bilinip turdu calğanı,	Belli oldu yalanı,

Aldooğo kılğan araket,
Atkarılbay kalğanı.
Alğıla! dep bulardı,
Ayğaydı Taşıgül salğanı.
Sözdü uğup ordo cigitter,
Ekөönü birdey karmadı.
Baştalıp kattın çatağı,
Tatuha, Sardar, Huninin,
Koldorun baylap matadı,
Başına çılbır tolğotup,
Kim cazdı kattı aytkın? dep,
Tatuha menen Hunini,
İçirbey tamak suradı,
Can keçtiler ooz açpayt,
Bul işti köpkö uladı,
Cortuuldan Koşoy kelgende,
Bolğon işti bayandap,
Taşıgül ayttı hanına:
–Enekeñden kat bar, dep,
Cazdırıptır bölökkö,
Men bularğa işensem,
Bolmokmun sağa keleke.
Tartuu kılğam başımdı,
Bekerinen tak salbay,
Berilgen sağa cürökkö,
Enekemdin cazğan katına,
İşenbegen menin sebebim,
Kiçinemden enekem,
Mağa cazma üyrötkön,

Kandırmaya çalışan
İstediği gibi olmadı
Götürün! Diye bunları
Bağırarak Taşıgül,
Sözü dinleyip ordu yiğitleri
İkisini birden yakaladı.
Başlayıp mektubun kavgası,
Tatuha, Sardar, Huni'nin
Ellerini bağlayıp doladı,
Kafasına çılbır dolatıp,
Kim yazdı mektubu söyle! Diye,
Tatuha ile Huni'yi
Yedirmeden sordu
Canından geçtiler ağız açmıyor,
Bu işi baya uzattı,
Yağmadan Koşoy geldiğinde,
Olan işi beyan edip,
Taşıgül söyledi hanına:
-Annenden mektup var, diye,
Yazdırmıştır başkasına,
Ben bunlara inanırsam
Olurdum sana rezil.
Hediye edip başımı,
Boşuna taht almadan,
Verilen sana kalbime,
Annemin yazdığı mektuba,
İnanmadığımın sebebi,
Küçüklüğümden anneciğim,
Bana yazmayı öğretti

Cazğanın cazma üyrötkön, Yazdırmayı öğretti
Cazğanın cakşı bilemin. Yazdığını iyi bilirim
Karmalğan candın biröösü, Yakalanan canın birisi,
Can ketçi kıtay Huni bar, Can alıcı Çin Huni var,
Burmalap calğan kat cazıp, Oyalayıp yalan mektup yazıp,
Azğırışka Taşıgüldü, Yoldan çıkarmaya Taşıgül'ü,
Cibergen kıtay türü bar. Gönderen türlü türlü Çin var,
Ne bolso da bul eköö, Ne olsa da bu ikisi,
Cön kelbegen türü bar, Boşuna gelmeyen türü var,
Amal menen aylantıp, Çare ile döndürüp,
Başıma çalma salmakçı, Başıma salma
Bul cerde özün cok kezde, Bu yeri kendin çok gez,
Kapka salıp özümdü, Çuvala koyup beni,
Kıtayğa alıp barmakçı. Çin'e götürecekti
Bilbedim emne bolorun? Bilemedim ne olacağını
Özüñ çeç Koşoy balbanım, Kendin geç, Koşoy pehlivanım,
Enemden daynın bile albay, Annemin haberini bilmeden
Oyumda köp armanım. Düşüncemde çok haramım
Men kudayğa ıraazı, Ben Allah'a razıyım,
Başımda sağa arnadım, Başımı sana verdim.
Dep, Taşıgül toktodu, Diye Taşıgül bitirdi.
Bereniñ Koşoy oy bolup, Vereceğin Koşoy fikri olup,
Tatuha, Sardar, Hunini, Tatuha, Sardar, Huni'yi
Çığarıp ordon aldırdı, Çıkartıp ordudan
Çınıñardı aytkıla! Gerçeği söyleyin!
Aytpasıñar silerdin, Söylemezseniz sizleri
Alınat, dep, başıñar, Alınacak, diye, kafanız,
Ökümü küçtüü zañ kıldı. Hükmü güçlü zan yaptı.
Çıday albay kısımğa, Dayanamayıp işkenceye,

	Huni kıtay kıynalıp,	Huni Çin zorlanıp,
6600	Süylöp kirdi baarısın:	Söylemeye başladı hepsini:
	–Karap turbay buydalıp,	-Bakıp durmadan rahatsızlanıp
	Kıtaydan kelgen biz karıp,	Çinden gelen biz garip
	Duni han bizdin hanıbız,	Duni Han bizim hanımız,
	Cansooğo baatır cansooğo?	Canımızı bağışla bahadırım
6605	Tirüü kalsa boldu canıbız,	Sağ kalsa iken canımız
	Taşıgülgö arnap cazılğan,	Taşıgül'e ithaf edilip yazılan
	Biz bergen kat cañılış,	Bizim verdiğimiz mektup yanlış
	Bul iştin baarın baştağan,	Bu işin hepsini başlatan
	Baarısın bulğan taştağan,	Hepsini bulan bırakan,
6610	Kırğızda Koşoy balban, dep,	Kırgız'a Koşoy pehlivan diye,
	Kıyın çep korğon salğan, dep,	Güçlü mezarlık yaptıran, diye,
	Kıtaydı kırıp kezinde,	Çinlileri kırıp geçirdiği zaman,
	Kızın tartıp alğan, dep,	Kızını aldı, diye,
	Çuu kılğan kerben bul adam.	Ortalığı karıştıran bu kervan adam.
6615	Duni handın kolunan,	Duni Han'ın elinden
	Alğan altın kümüşün,	Alan altın gümüşünü
	Meni menen çoğu barğın, dep,	Benimle beraber gel, diye,
	Mağa da bergen ülüşün.	Bana da veren payını
	Taşıgüldü askırıp,	Taşıgül'ü yoldan çıkarıp,
6620	Korğondun cayın bilmekbiz,	Mezarlığın halini öğrenecektik.
	Kay ubakta tak açılat,	Hangi vakitte tam açılır,
	Kay ubak kayra cabılat,	Hangi vakitte tekrar kapanır,
	Baarısın anık bilmekpiz.	Hepsini tam öğrenecektik,
	Bolcoğon kündö kol kelmek,	Bolca her gün asker gelecekti,
6625	Çoğulup kazat kirmekpiz,	Beraber savaşa girecektik.
	Taşıgül mınday kılaarın,	Taşıgül'ün böyle yapacağını,
	Üç uktasak tüştö cok,	Üç kere uyusak da rüyada yoktu

	Beriliptir siz cakka,	Bildirip siz tarafa
	Bul cağın taakır bilbeppiz!	Bu tarafını hiç bilemedik!
6630	Kıraakı eken kıtay çal,	Gözü açık iken ihtiyar çinli
	İş kıldı kıntık çığarbay,	İş yaptı çaktırmadan
	Çakırdı Taşıgül degende,	Çağırıyor Taşıgül deyince
	İşenbey turduk biz dele,	İnanmadık biz dahi,
	Mintip azap tartardı,	Böyle azap çekeceğimizi,
6635	Sezip turdu bul dene.	Hissedip durdu bu vücut.
	Men çoğu okuğan kezderde,	Benimle beraber okuduğum zamanda,
	Taşıgül sergek kız ele,	Taşıgül zeki kız idi,
	On beş cıl öttü aradan,	On beş yıl geçti aradan
	Enesin cüröt sağınıp,	Annesini özlemiştir
6640	İşenet seni körgöndö,	İnanır seni görünce
	Cigit bol işke carağan,	Yiğit ol işimize yarayan
	Dedi da meni Sardarğa,	Diye beni Sardar'a,
	Demöö kılıp koşuştu,	Beraber gönderdi,
	Bul balaket iş üçün,	Bu felaket iş için
6645	Columdu mintip tozuştu.	Yolumu böyle karşıladı
	Munu aytıp Duni bozdodu,	Bunu söyleyip Duni bağırdı
	Taşının ölgön enesi,	Taşıgül'ün ölen annesini
	Bir top cıl öttü aradan,	Birçok yıl geçti aradan
	Dep, aytıp sözün toktodu.	Diye söyleyip sözünü bitirdi
6650	Men Kırğızmın kıpçaktan,	Ben Kırgızım Kıpçaktan
	Cön cerden calaa cabat, dep,	Olmayan yerden yalan söyleyip, diye,
	Tatuha munu tootpodu.	Tatuha bunu ciddiye almadı.
	Zor Tatuha oyrondu,	Zor Tatuha yok etti.
	Kömkörösünön saldırdı,	Yüz üstünden saldırıp
6655	Kok soyul menen conunan,	Gök sopa ile sırtından
	Elüü balak aldırdı.	Elli kırbaç vurdurdu.

	Kaarın tögüp er Koşoy,	Kahrını döküp Er Koşoy,
	Cayıñdı ayt? dep suradı,	Yerini söyle diye sordu,
	Tınçtık berbey canına,	Rahatlık vermeden canına
6660	Surağın kündö uladı,	Her gün sorgusunu devam ettirdi
	Temirdey bolğon denesi,	Demir gibi olan vücudunu
	Tal talınan bölündü,	Dal dalına ayırdı
	Katuu aldı kınoğo,	Sert aldı canını zorlamaya,
	Kabırğa söögü sögüldü,	Kaburga kemiği söküldü,
6665	Bar sırıñdı caşırbay,	Bütün sırrını gizlemeden
	Uzartkın dedi debiñdi,	Çıkartın dedi nefesini
	Tatuha Sardar çıdabay,	Tatuha Sardar dayanamadan
	Kozğodu baştan ötkönün,	Söz etti başından geçeni
	Caşap Kanğay-Alayda,	Yaşayıp Kanğay Alay'da,
6670	Kıpçak elden ekenin,	Kıpçak halkından olduğunu
	Kıtay menen Kırğızdar,	Çin ile Kırgız'dan
	Kırğındaşıp turğanda.	Kırgın edip durduğunda
	Kol kabış kılıp kıtayğa,	Yardım edip Çinlilere
	Taştap ketken mekenin.	Bırakıp gitti mekanını
6675	Kayğığa salıp turuptur,	Üzüntüye girmişti
	Ayabay tuuğan öz elin,	Acımadan akraba kendi halkına
	Karaçoro baatırdın,	Karaçoro bahadırın
	Kabarınan söz saldı,	Haberinden söz etti
	Alaydan oop bul cakka,	Alay'dan bu tarafa
6680	Ala-Toonu bet alıp,	Ala Dağ'ına yönelip,
	Kelgeninen söz saldı.	Geldiğinden söz etti
	Özü bolso köp cılı,	Kendisi olsa çok yıl,
	Kıtaylarğa satılıp,	Çinlilere satılmış
	Kalıñ kıpçak köp tuuğan,	Kalın Kıpçak çok akraba,
6685	Kalğanın aytı çaçılıp,	Kaldığını söyledi sıçrayıp

	Sooda menen kün körüp,	Tüccar ile gün görüp,
	Kıtaydın cerin kıdırıp,	Çinlilerin yerini gezip,
	Cayın bilip Kırğızdın,	Halini bilip Kırgız'ın
	Eki elge söz taşıp,	İki el arasında söz taşıyıp,
6690	Cürgönün aytı çır kılıp.	Yaptığını söyledi kavga çıkartıp,
	At-Başıdan Koşoydun,	At Başı'dan Koşoy'un
	Çoñ çep kurup koyğonun,	Büyük mezarlık yaptırdığını
	Köl caktan köp kıtaydı,	Göl taraftan çok Çinliyi
	Koydoy muuzdap soyğonun,	Koyun gibi kestiğini
6695	Aytıp berdi Tatuha,	Söyledi Tatuha
	Atayın aram oylorun.	Söyleyin haram düşüncelerini
	Taşıgüldü kepke azğırıp,	Taşıgül'ü lafa tutup,
	Kıtayğa kaçıp barmakka,	Çin'e kaçırmaya
	Altın kümüş zer alıp,	Altın gümüş mücevher alıp,
6700	Handık taktı almakka,	Hanlık taht almaya
	Araket kılıp cürgönün.	Çaba gösterip
	Aram oyu işke aşpay,	Haram düşüncesi işe yaramadı
	Azap tartıp küygönün,	Azap çekip yandığını
	Canındağı kıtaydı,	Yanındaki Çini
6705	Tekesten Duni han koşkonun,	Tekesten Duni Han gönderdiğini
	Kabar barsa kıtayğa,	Haber gelirse Çine
	Tümöndögön kol kelip,	Kalabalık asker gelip,
	Tügün koyboy Kırğızdın,	Tüyünü bırakmadan Kırgız'ın
	Çığarmak kökkö tozoñun.	Çıkartıp göğe tozunu
6710	Öçün almak kıtaylar	İntikamını almaya çinliler
	Öcör Koşoy balbandan,	İnatçı Koşoy pehlivandan
	Unutpay ötkön tozoğun	Unutmadı geçmişte yaptığını
	Baarın bilip Er Koşoy,	Hepsini biliyordu Er Koşoy
	Karmağıla! dep, ayttı,	Yakalayın diye söyledi

6715	Kerbenderdin kelgenin,	Kerbanların geldiğini
	Kenen süylöp berbedi,	Genişçe anlatmadı
	Tatuha Sardar körgönün.	Tatuha Sardar gördüğünü
	Kaytaruusun küç kılıp,	Nöbetçilerine güç verip
	Kayra orğo taştadı,	Tekrar ortaya bıraktı
6720	Koldo turğan kerbenden,	Elde olan kervandan
	Söz uçuğun baştadı,	Sözün başını başladı
	Bilbeybiz, dep, baarısı,	Bilmiyoruz diye hepsi
	–Can dilinen süylödü,	Can dili ile söyledi
	Caşı menen karısı,	Genç ile karısı
6725	Koluna tiybey kalıptır,	Eline değmeden kalmiştı
	Tatuha, Sardar namızı,	Tatuha Sardar namusu
	–Bizdin ele başçıbız,	Bizim ele başımız
	Kızmat kılğan baarıbız,	Hizmet verip hepimiz
	Kıstalaktan kaççubuz,	Kısıtlanmaktan kaçarız
6730	Buzukuday körüngön,	Bozuntu gibi görünüp
	Köbünçö cürgön turğanı,	Çoğunluğun halleri
	Kiyinçerek köp kattap,	Sonradan çok gelip
	Cürgön tura tügöngür,	Ordadır bu yaramaz
	Aram oy menen saksaktap.	Kötü niyetini içine gizleyip
6735	Arıp açıp col basıp,	Yorulup açlık çekip yol yürüyüp
	Azap cep kündö beldi aşıp,	Azap çekip her gün dağları geçip
	Cürgön tura bul şumşuk,	Burdaydı bu kurnaz
	Öz colunan adaşıp.	Kendi yolunu şaşırıp
	Baatırım bizge kol sozbo,	Kahramanım bize el uzatma
6740	Birin bilsek oñboyluk,	Birini bilirsek sağ kalmayız
	Tirüü cürüp kün körböy,	Ölmeden gün görmeden
	Ezeli eki bolboyluk.	Hiçbir zaman iki olmayalım
	Bir da sırın bilbedik,	Bir da sırını bilmedik

	Tatuha, Sardar aramdın,	Tatuha Sardar kurnazın
6745	Canında Huni kıtaydı,	Yanında Huni çini
	Beri kelerde koşulğan,	Birisi gelince birleşmiş
	Tuyunğan cokpuz kabarın.	Duymadık hiç haberin
	Biz bilbegen balaket,	Biz bilmeyen felaket
	Bar tura bular oyunda,	Varmış demek düşüncesinde
6750	Kolu menen iş kılsa,	Eli ile iş yaparsa
	İlinsin kıltak moyunğa,	Takılsın ip boynuna
	Künöösüz canbız baarıbız,	Günahsız canız hepimiz
	Ak niyet kızmat atkarıp,	İyi niyet hizmet verip
	Kıynaldık Sardar kolunda.	Zorlandık Sardar elinde
6755	Dep, keyip kerben baarısı,	Diye kederlenip kervanlar
	Keçirim surap iyilip,	Özür dileyip eğilip
	Kılığına Sardar, Huninin,	Yaptığına Sardar Huninin
	Baarısı turdu küyügüp.	Hepsi durdu üzülüp
	Kızmatçıları sızdaşıp,	Hizmetçileri sızlayıp
6760	Kerbenden kaçır, töö bağıp,	Kervanlar katır deve yetiştirip
	Sız talaada uktaşıp,	Soğuk havada uyuyup
	Tartsa ookattın azabın,	Çektiler yaşamın azabını
	Kedeyliktin ayınan,	Fakirliğin yüzünen
	Assa Sardar kazanın,	Assa Sardar kazanın
6765	Aydağan cakka cönösö,	Gönderdiği tarafa gidip
	Aytkandarın atkarıp,	Dediklerini yapıp
	Katın bala bağa albay,	Karı çocuğa bakamadan
	Cürüşsö zar kakşanıp,	Ordalardı zorluk çekip
	Bularda emne künöö? dep,	Bunların günahı ne diye
6770	Kerbenderdin baarısın,	Kervanların hepsini
	Ketirdi Koşoy atkarıp.	Getirdi Koşoy hazırlap
	Alkışın ayttıp kerbender,	Alkışını söyleyip kervanlar

	Ketti eline attanıp.	Gitti halkına yol alıp
	Kıyanat işi duşmandın,	Hiyanet işi duşmanın
6775	Az azda bolso sezilip,	Azda olsa sezdirip
	Ordoğo oyron salmakka,	Orduya savaş açmaya
	Tatuha, Huni aybandar,	Tatuha Huni hayvanları
	Taşıgüldü askırıp,	Taşıgülü ikna edip
	Çır salmak eken aymakka,	Kavga çıkartacakmış halkına
6780	Çınığı balban Koşoyğo,	Gerçek pehlivan Koşoy'a
	Çıraktay kelin Taşıgül,	Nur yüzlü gelin Taşıgül
	Berilgenin karaçı,	Kendini verdiğini baksana
	Enekesin eske alıp,	Annesini hatırlayıp,
	Tütpösö da sanaası,	Çekse de üzüntü
6785	Baykuş enem ölüptür,	Zavallı annem ölmüştür
	Beypaydı şordu körüptür.	Bu zavallı kederi görmüş
	Tağdırdan kalğan buyruktun,	Kaderden kalan buyruğun
	Tar colğo Taşıgül könüptür,	Dar yola Taşıgül alışmış
	Arnap kuran okutup,	Bağışlayıp Kuran okutup
6790	Enege assa beriptir.	Anneye hisse vermiştir
	Andan kiyin Er Koşoy,	Ondan sonra Er Koşoy
	Çoñ atası kunuzdan,	Büyük dedesi Kunuz'dan
	Balası Talkan caralğan,	Çocuğu Talkan yaratılan
	Talkan da baatır er çığıp,	Talkan da bahadır yiğit çıkmış
6795	Cumurat elin kolğo alğan,	Bütün halkını ele alan
	Törölgöndö Katağan,	Doğduğunda Katağan
	Kökkö cetip töbösü,	Göğe ermiş sevinçten
	Top Kırğızğa toy bergen,	Çok Kırgız'a bayram edip
	Kırğızğa bel boluuçu,	Kırgızlara destek olacak
6800	Tuuldu, dep, törösü,	Doğdu, diye, kahramanı
	Katağandan Er Koşoy,	Katağan'dan Er Koşoy,

	Kalıptanıp caralğan,	Gelişerek yaratılan
	Atalardın münözü,	Atalarının karakterini
	Canında baatır Bilerik,	Yanında bahadır Bilerik
6805	Kırk cigit toptop kol kurap,	Kırk yiğit toplayıp asker alıp,
	Kıylasın cüröt imerip.	Çoğunluğuna baş göz olup
	Kızmat kılıp Kırğızğa,	Hizmet edip Kırgız'a
	Kılımğa caşap tübölük,	Asırlık yaşayıp ömür boyu
	Bilerik menen Er Koşoy,	Bilerik ile Er Koşoy
6810	Ağa iyindin baldarı,	Ağa kayın çocukları
	Kazatka birge attanat,	Savaşa birlikte yola çıkıp
	Kaduulap birge col çalat,	Hızlı bir şekilde yol alıp
	Akıldı birge salışat,	Fikirlerini birlikte paylaşıp
	Alıska birge barışat,	Uzağa birlikte çıktılar
6815	Canınday körgön Bilerik,	Canı gibi gören Bilerik
	Koşoy alıp canına;	Koşoy almış yanına
	–Tatuha, Sardar, Hunini,	-Tatuha, Sardar, Huninin
	Bekem közdü salıp cür,	Göz kulak emanet
	Korğondon çığıp ketpesin,	Anıt mezardan çıkıp gitmesin
6820	Kıtayğa tökpöy sırdı aytıp,	Çin'e söyledi güzelce sırrını
	Tübübüzgö cetpesin.	Kökümüzü kurutmasın
	Butuna kişen saldırıp,	Ayağına zincir taktırıp
	Tınımsız takay iştetkin,	Durmadan her zaman çalışıyor
	Kününö otun cardırıp,	Her gün odun kestirip
6825	Taanıtıp koyğun elge da,	Tanıtırsın halka da
	Belgisin aytıp car kılıp,	Kim olduğunu herkes bilsin
	Kaçuuğa kılsa araket,	Kaçmaya çalışırsa
	Başın kesip taştağın,	Başını hemen kesin
	Ayrıkça şumduk körünöt,	Ayrıca felaket görünür
6830	Oñboğon Sardar, Tatuha,	Yaramaz Sardar, Tatuha,

Abayla anın baskanın, Dikkat et onun yürüyüşüne
Bilerikke aytıp bekemdep, Bilerik'e söyleyip sıkıca,
Esi bar bolso Bilerik, Eğer aklı varsa Bilerik,
Bulardın kunun çeçer, dep, Bunların öcünü alır, diye,
Koşoy kaldı tınçtanıp. Koşoy meraklandı.

ER KOŞOYDUN AYALI, ZAYNANIN TATUHAĞA AZĞIRILIŞI[62]
ER KOŞOY'UN EŞİ ZAYNA'NIN TATUHA'YA KANMASI

Koşoydun toğuz ayalı, Koşoy'un dokuz karısı
Biri-biri menen dayıma, Birbiri ile daima,
Abısındığı kalabı, Eltiliği kalır mı?
Beşinçi ayalı Zaynanın, Beşinci karısı Zayna'nın
Katuu çıkkan kabarı. Sert çıkmıştır haberi
Oşol Zayna cön catpay, Bu Zayna doğru dürüst söylemez
Bilerikke coluğup, Bilerik'le görüşüp
Kaynim sende söz bar, dep, Kaynım sende söz var, diye,
Cüyö süylöp toorulup: Yaklaşarak hızlıca
–Bizdi avañ karabay, Bize ağan bakmadı
Köönü kıtay ayalda, Aklı, fikri Çin'li hatunda
Salbar kılıp taştadı, Yüz vermiyor bize terketti
Üyübüz bar, malda bar, Evimiz var, malımız var,
Köñülü mağa çappadı, Gönlü bana bağlanmadı,
Murdağıday oy bölüp, Eskisi gibi beni düşünüp,
Otun suubuz belendep, Odunumuzu suyumuzu hazırlayıp,
Oydoğuday bakpadı. İstediğimiz gibi bakmadı.
Balban Koşoy bark albay, Pehlivan Koşoy bark almadan,
Büt ookatım aksadı, Bütün yaşantım aksadı,

[62] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Can bağıp cüröm caldırap,	Canıma bakıyor zorlukla
	Carkınım Koşoy kattabay,	Güzel ve yakışıklı Koşoy gelmiyor,
	Caş kıtay katın alğanda,	Genç Çin kadını olanı,
	Bizderdi koydu barktabay,	Bizleri bıraktı bakmıyor,
6860	Öcörlönüp cürömün,	Kin tutup geziyorum,
	Ömölçök ookat ötkörüp,	Ölmezin hayatını geçirip,
	Koşoydun cokmun oyunda,	Koşoy'un hiç yokum fikrinde,
	Kaldı meni cek körüp.	Artık benden nefret ediyor
	Sağa keldim kayni can,	Sana geldim kaynım
6865	Sarı izime çöp salba,	Arkamdan konuşma
	Cardam beret özü, dep,	Yardım eder kendisi, diye,
	Uyalbay sağa kayrıldım.	Utanmadan sana geldim.
	Kış küröö kele catkanda,	Kış kıyamet geliyor,
	Buzuku eki tutkundu,	Bozuntu iki tutuklu,
6870	İştetçi menin cerime,	Çalıştır benim yerime,
	Otun suumdu belendep,	Odun suyumu hazırlayıp,
	Kerektüü işke carasın,	Gerekli işe yarasın
	Kol kabış kılıp tartınbay,	Yardım edip çekinmeden
	Kışkı suuktun kamın cep,	Kış soğuğuna hazırlanıp
6875	Mal canıma karasın.	Mal canıma baksın
	Zariyna turdu bezildep,	Zariyna durdu çırpınıp
	Kaynisine zar kakşap.	Kaynına yalvarıp,
	Ak köñül baatır Bilerik,	Ak gönül bahadır Bilerik,
	Zaynanın aytkan oyuna,	Zayna'nın söylediği fikrine,
6880	İyip ketti barbaktap,	Ezilip gitti açılıp,
	Tañ azandap kün sayın,	Tan ağarışında gün sayıp,
	Eköö üyüñö barsın, dep,	İkisi evine gitsin, diye,
	Eki cigit kaytarıp,	İki yiğit koruyup,
	Sakçı bolup alsın, dep,	Koruma olarak alsın, diye,

6885	Caylap turdu ceñesin.	Yaylayıp durdu yengesini.
	Tüşünbödü Bilerik,	Düşünemedi Bilerik,
	Ceñenin tartkan celesin.	Yengenin çekti yelesini
	Kün çığıp tündör sürülüp,	Gün doğup geceler sürüp,
	Aradan bir top cıl öttü,	Aradan epeyce yıl geçti
6890	Kündüzündö kul bolup,	Gündüzleri köle olup,
	Tünküsündö şum bolup,	Geceleri kurnaz olup,
	Zayna katın tartınbay,	Zayna hatun küsmesin
	Er orduna urundu,	Er yerinde saplanıp
	Tatuha, Sardar tügöttü.	Tatuha, Sardar tüketti
6895	Ara oyluu Tatuha,	Ara düşünceli Tatuha,
	Bal tilge salıp Zaynanı,	Bal diline bırakıp Zayna'yı
	Koşoyğo koydu dümöktü.	Koşoy'a koydu gözdağı
	Kaçalı! dep, kep salıp:	Kaçalım! diye, söz edip:
	Kıtayğa ketsek attanıp,	Çin'e gitsek atlanıp,
6900	Uu berip Koşoy balbanğa,	Zehir verip Koşoy pehlivana
	Kıtaydın dilin atkarıp,	Çin'in dilini gönderip,
	Eköbüz barsak koştoşup,	İkimiz gitsek vedalaşmaya,
	Kıtaydan beri çığarda,	Çinden beri çıkınca,
	Çenemsiz Duni han menen,	Sonsuz Düni Han ile,
6905	Kelgemin, dep, dostoşup,	Gelmiştim, diye dost olup,
	Ubadası eñ bekem,	Söz verdi sıkıca,
	Koşoydu koysom cok kılıp,	Koşoy'u yok edersem
	Carım Paşa handığın,	Yarım paşa hanlığını
	Tartuu kılmak özümö,	Kendisine hediye edip,
6910	Sardar karap turabı,	Sardar bakıp durur mu?
	Buzulğan katın Zaynanın,	Bozulan kadın Zayna'nın,
	Köñülün dağı uladı.	Gönlüne gönül verip,
	Han ayalı Zaynanın,	Han karısı Zayna'nın

	Kündö bir maal seyildep,	Her gün bir kez dolaşıp
6915	Mingeni corğo tögülgön,	Bindiği atı dökülen
	Kızmatına künü-tün,	Hizmetine gece-gündüz
	Otuz kelin, otuz kız,	Otuz gelin, otuz kız,
	Ordosuna bölüngön.	Ordusuna bölünüp
	Bul şurkuya közünö,	Bu yuva bozanın gözüne,
6920	Tutkun bolğon Tatuha,	Tutkun olan Tatuha,
	Ayday bolup körüngön.	Ay gibi görünen
	Akılı cok, kuu aram,	Aklı yok, kurnaz haram,
	Askırıkka berilgen,	İknayla ikna edilip,
	Aşa çaap ketmekke,	Yoldan çıkıp gitmeye
6925	Akılduu balban erinen,	Akıllı pehlivan yiğitinden
	Şaytan işke berilip,	Şeytan işine verilip,
	Kol cuumak boldu elinen,	Halkından ilişkisi kesilecek
	Erke katın esirip,	Şımarık kadın ikna edip
	Ketmek boldu cerinen,	Gidecek oldu yerinden
6930	Kaalağanın casağan,	İstediğini yapıp
	Kaada ordo törünön,	Büyük ordu başından
	Köödök köpkön katınğa,	Kavrayışsız kuduran kadına
	Köksööl Sardar tuş bolup,	Köksöl Sardar denk gelip,
	Soolğur közün kıstı emi,	Soluyan gözünü kırptı şimdi,
6935	Solkuldağan zöökürdü,	Esneyen haylazı,
	Alıp barıp kıtayğa,	Getirip Çin'e
	Cırğatam! dep, özüñdü,	Mutlu edeceğim, diye, kendini,
	Zaynanı Sardar buzdu emi.	Zayna'yı Sardar bozdu şimdi.
	Açıtma kılıp köökörgö,	Maya yapıp kapa
6940	Aramdar uunu kamdadı,	Kurnazlar zehri hazırladı,
	Kert başına Koşoydun,	Tek başına Koşoy'un
	Keyiştüü işin arnadı,	Kederli işini başlattı,

Sır berbey Zayna zıpıldap,
Taşıgüldün koluna,
Baatırğa arnap casadım,
Kelgende içip koysun, dep,
Köökörlöp arak arnadı.
Rahmat aytıp ceñege,
Araktı aldı koluna,
Zımırayğan şurkuya,
Cılıp tüştü coluna,
Körböy közü tunarıp
Sardarğa Zayna can tartıp,
Ketüügö çındap berildi,
Keñkeles şordu kanetsin,
Tutkun Sardar özünö,
Tuyğunday ele köründü,
Tün camınıp bul eköö,
Söz bekemdep kaçmakka,
Korğondon kanday çığarı,
Belgilüü bolğon muruntan,
Bul Tatuha akmakka.
Kara-Suunu korğonğo,
Nooça salıp kirgizgen,
At çıkçu teşik bar ele,
Zayna duşman Sardarğa,
Munun cayın bilgizken.
Carkırağan suu menen,
Çıksa karool bilbegen,
Bir top cılı tınç caşap,
Bul cakka nazar ilbegen.

Sır vermeden Zayna çırpınıp
Taşıgül'ün eline,
Bahadır için yaptım,
Geldiğinde içsin, diye,
Sarhoş edecek içki hazırladı.
Teşekkür edip yengeye,
İçkiyi aldı eline,
Çaktırmayan bu bozuntu kurnazın,
Yavaşça çıktı yoluna,
Gözleri dumanlanıp
Sardar'a Zayna can çekip,
Gitmeye ciddi hazırlanıp
Geri zekalı ne yaparsın,
Tutuklu Sardar kendine,
Duymuş gibi görünüp,
Gece olunca bu ikisi,
Söz verdiler kaçmaya,
Anıt mezardan nasıl çıkmayı,
Belliydi daha önceden
Bu Tatuha ahmağa.
Kara Su'yun mezarı,
Uzun boylu yapıp girdirip,
At çıkacak delik var idi
Zayna düşman Sardar'a,
Bunun haberini bildirip
Gürleyerek akan su ile,
Çıkarsa bekçiler bilmeyen
Birkaç sene rahat yaşayıp,
Bu tarafa nazar tutmayan

Kaçmak bolup Tatuha,
Ordodon cakşı at tandadı,
Şekşinip karool tuyuşsa,
Çındap uruş saluuğa,
Coo carağın kamdadı.
–Zayna can sözgö kulak sal:
Araket kılıp suu menen,
Korğondon bügün çığayın,
Erteñi senin özündü,
Belden tozup turayın.
Makul bolğun canım, dep,
Cakşılap bügün kamın, dep,
Butuna salğan kişendin,
Çıncırın kese baştadı,
Mamile takır coğolğon,
Huni kıtay menen baştağı,
Toğotpoy anın cürgönün,
Küçödü kündö çatağı.
Koyğunuñ Sardar bir künü,
Koyberet Koşoy özü ele,
Dep, aytsa takır bolbodu,
Boşotom Huni unçukpa,
Kıtayğa barıp kol alıp,
Bul cerge kelem kayrılıp,
Asılıp catıp kişenge,
Kol butu kanap ayrılıp,
Öcörlük menen boşonup,
Unçuksañ öldüñ Huni, dep,
Kan kaçıp öñü bozorup,

Kaçmak niyetinde olup Tatuha,
Ordudan en güzel atı saçtı,
Şüphelenip bekçiler duyarsa,
Ciddi savaş çıkartmaya
Tüfeklerini hazır tutup
-Zayna can sözüme kulak ver:
Hareket edip su ile,
Mezardan bugün çıkayım,
Yarın senin kendini
Belden karşılayın.
Evet canım, diye,
İyice bugün hazırlan, diye,
Ayağına takılan kelepçenin
Zincirini kesmeye başladı,
Arası bozuk kaybolan,
Huni Çin ile baştaki
Sallamıyor kimseyi
Güç aldı her gün kavgası.
Yerine getir Sardar bir günü,
Bırakır Koşoy kendisi
Diye, söyleyince hiç ikna olmadı
Boşaltırım Huni ses çıkarma,
Çin'e gidip asker alıp,
Buraya geleceğim tekrar
Asılıp yatıp kelepçeye,
Kol ayağı kanayıp sıyrılıp,
İnatçılık ile serbestçe
Ses çıkartırsan ölürsün Huni, diye,
Kan kaçıp suratı sararıp,

	Kaytarğan eki cigitke,	Koruma iki yiğide,
	Tün ortosu ubakta,	Gece yarısı vaktinde,
	Oñboğon Zayna kıltıldap,	Kurnaz Zayna kıvrılıp,
	Arak berip sıylağan,	İçki verip hürmet edip,
7005	Kanışa tursa urmattap,	Saygı gösterip hürmetle,
	Kadırın alar kıybağan.	Hatırını onlar kırmadan
	Bir birden kartık alğanda,	Birbirinden rüşvet alınca
	Cırğağan dene balkıldap,	Sevindiler kabarıp
	Ekinçi kartık alğanda,	İkinci rüşveti alınca
7010	Uykusu kelip şalkıldap,	Uykusu geldi süzülüp
	Betterinen nur caynap,	Yüzlerinden nur dökülüp
	Külkülör çığıp şañkıldap,	Gülmeye başladılar canlanıp
	Tımızın boyğo taralıp,	Sinsice vücuda yayılıp
	Şayları ketip daldırap,	Halsizleşip ağırlaşıp
7015	Aytkanğa makul boluşup,	Söylediklerine makul oldular
	Bir-birin tiktep caldırap,	Birbirine bakıp dalıp
	Olturğanda bul eköö,	Oturuyordu bu ikisi
	Ar caktan çığıp Tatuha,	Her taraftan çıkıp Tatuha,
	Aram oyun burdu emi,	Haram fikrini şimdi
7020	Acalı cetken eköönü,	Eceli gelmiştir ikisinin
	Amalın taap bilgizbey,	Çaresini bulup çaktırmadan
	Eki mizdüü tintini,	İki keskin pala kılıç
	Cüröktörünö urdu emi.	Yüreklerine vurdu şimdi
	Tünüçündö tez cürüp,	Gece yarısı tez çıkıp
7025	Büdömüktönböy bakırıñ,	Küçülüp eğilip fakirin
	At akırğa barğanı,	At ahırına gelince
	Tandağan attı alğanı.	Saçtığı atı alıp
	Keldi suunun boyuna,	Geldi suyun kıyısına
	Suunun nuğun bağıttap,	Suyun derinliğine tahmin edip,

7030	Teşikti közdöy cönödü,	Delik tarafa doğru yöneldi
	Karañğıda tıñ cürgön,	Geceleri sıkı yürüyen
	Artık eken önörü.	Fazla imiş marifeti
	Şırp aldırıp sır berbey,	Çaktırmadan sır vermeden
	Çıktı korğon içinen,	Çıktı mezarın içinden
7035	Paydalandı kuu Sardar,	Faydalandı kurnaz Sardar
	Akılsız Zayna küçünön.	Akılsız Zayna gücünden
	Taşıgül toluk tüşünöt,	Taşıgül hepsini düşünüp
	Turmuştun türkün sabağın,	Hayatın türlü dersini
	Köökördü açıp iskedi,	İçki kabını kokladı
7040	Zaynanın bergen arağın,	Zayna'nın verdiği içkiyi
	Ölüp kala cazdadı,	Ölecekti az kalsın
	Kuykalap ketti tamağın.	Yakıp geçti damağını.
	Cürögü sezdi oşondo,	Yüreği hissetti o zaman
	Zaynanın kılğan amalın,	Zayna'nın yaptığı kurnazlık
7045	Körsötmökkö balbanğa,	Göstermeye pehlivana
	Belgilüü bolğon köp işter,	Belli oldu çok işler
	Taşıgülgö Huni köp aytkan,	Taşıgül'e Huni çok söyledi
	Tatuha menen Zaynanın,	Tatuha ile Zayna'nın
	Köñülü cakın, dep, aytkan,	Gönlü yakın, diye söylediğini
7050	Bul işter çındık ekenin,	Bu işlerin gerçek olduğunu
	Dilinen daana bildi emi.	Dilinden şimdi bildi gerçeği
	Erte turup Taşıgül,	Erken kalkıp Taşıgül
	Sıyda kiymin kiyinip,	Güzel elbisesini giyinip
	Koluna alıp köökördü,	Eline alıp içki kabını
7055	Koşoydu közdöy barğanı,	Koşoy'u gözleyip geldiğini
	Uşunday carğa tuş bolğon,	Böyle bir yara denk gelip
	Balbandın coktur armanı.	Pehlivanın yoktur üzüntüsü
	Baatırım keçir meni! dep,	Bahadırım affet beni, diye,

	Kanağa salbaym seni, dep,	Üzmeyeyim ben seni, diye
7060	Aytkanğa özüñ kalıs bol,	Dediklerine kendin tarafsız ol,
	Bul iştin çatak cönü köp.	Bu işin kavgalı yönü çok.
	Keldi keçee men cakka,	Gelmişti geçen ben tarafa
	Aytıp turam bul cerde,	Söyleyip durayım bu yerde
	Ceñekebiz carkın Zaynanı,	Yengemiz güzel Zayna'ya,
7065	Arak, dep, sizge uu kamdap,	İçki, diye size zehir hazırlamış,
	Cürüptür casap aylanı.	Yapmış bu kötülüğü.
	Köp colu kelip özümö,	Çok kez gelip kendime,
	Huni kıtay kep ayttı,	Huni Çin söz söyledi,
	Kerben başı Tatuha,	Kervan başı Tatuha,
7070	Zayna menen köñüldöş	Zayna gönül beraberi
	Cakın boldu dep ayttı.	Yakın oldular diye söyledi
	Bul sözdü sizge aytuuğa	Bu sözü size söylemeye
	Dilim takır barbadı,	Dilim hiç varmadı.
	Kalp aytsam balban özüñ bil,	Yalan söylersem pehlivan kendin bil
7075	Kırğızdın ursun arbağı!	Kırgız'ın çarpsın ruhu!
	Dep, botodoy bozdop turğanda,	Diye ağlayıp zırlayıp durunca,
	Bir cigit kirdi Koşoydun,	Bir yiğit girdi Koşoy'un
	Üstünö kol kuuşurup,	Üstüne elini büküştürüp
	Sakçılardı öltürüp,	Bekçileri öldürüp,
7080	Tündö kaçıp ketiptir,	Gece kaçıp gitmişler
	Kerben başçı Tatuha.	Kervan başı Tatuha
	Huni kıtay közünçö,	Huni Çin gözünün önünde
	Butundağı kişendi,	Ayağındaki kelepçeyi
	Et bışımday kesiptir,	Et pişinceye kadar kesmişler
7085	Öltürüp koyom aytsañ, dep,	Öldüreceğim söylersen, diye,
	Önögün urup eziptir.	Sırtına vurup ezmiş
	Kim aytkanı belgisiz,	Kimin söylediği belli değil

	Nooğo tüşüp suu menen,	Oluğa düşüp su ile,
	Korğondon çığıp ketiptir,	Mezardan çıkıp gitmiştir
7090	Keçinde, tündö bolğondun,	Akşam, gece olduğunu
	Baarın kıtay süylödü,	Hepsini Çin söyledi
	Esi oop kalıptır,	Bayılıp yorulup kalmıştı
	Kalğanın takır bilbedi,	Gerisini hiç bilmedi
	Aylandıra köz salsak,	Etrafa göz atıp
7095	Akırda bir at cok boldu,	Ahırda kalan bir at yok,
	Saruulağan cigittin,	Dili tutulup yiğidin,
	Aytkan sözü toktoldu.	Söylediği sözünü duraklayıp
	Zaynanı alıp kelgin, dep,	Zayna'yı getirin, diye,
	Kaarduu Koşoy oktoldu,	Sinirli Koşoy vuruldu,
7100	Taşıgüldün kolunan,	Taşıgül'ün elinden
	Köökörün culup alğanı,	İçki kabını çekip alanı
	Özü itterdi çakırıp,	Kendi köpeklerini çağırıp
	İt ayak salğanı.	Köpek tabağına döktü
	Kara tayğan, Ak döböt,	Kara köpek, Ak döböt,
7105	Tilin salıp calmadı.	Dilini abtırıp yaladı.
	Kanşılap tuylap mürt öldü,	Uluyup can çekişip hemen öldü
	Konğon çımın kırıldı,	Üstüne konan sinekler öldü
	Cıtın tatsa ölçüdön,	Kokusunu alıp ölürse
	Ottop cürgön mal dağı.	Otlayan mal dahi
7110	Uşunday işti casamak,	Böyle bir işi yapmaya
	Ardaktağan Koşoyğo,	Hürmetli Koşoy'a
	Süygönü Zayna alğanı,	Sevdiği Zayna'yı almıştı
	Kaçıptır katın cok deşip,	Kaçmış kadın yok diye,
	Bilerik baştap top cigit,	Bilerik başta olmak üzere kalabalık yiğit,
7115	Kirip keldi toptolup,	Girip geldiler toplanıp
	Karadık baarın ordonun,	Baktık bütün tarafına ordunun

	Zayna çıktı cok bolup,	Zayna çıktı yok olup,
	Karooldordon biz bildik,	Bekçilerden biz bildik
	Ertefi menen ertelep.	Sabahtan erkenden
7120	Eerçitip eki kız.	Götürdü iki kız
	Darbazadan ötkön, deyt.	Ana kapıdan geçti, diyor.
	Kızdar kayra keliptir,	Kızlar tekrar gelmişler
	Surasak biz alardan,	Sorduk biz onlardan
	Bizdi uruşup kubalap,	Bize kızıp kovaladılar.
7125	Özü calğız ketken, dep,	Kendisi yalnız gitti, diye,
	Bolup catkan köp iştin,	Olup biten çok işin
	Cayın Koşoy tüşündü,	Yönünü Koşoy anladı
	Bilerikke kep aytıp,	Bilerik'e söz söyleyip
	Kırk cigit alıp koluña,	Kırk yiğit alıp yanına
7130	Tuş-tuşka cakşı köz salıp,	Etrafa iyice göz atıp
	Beldi toksun! dep, aytıp,	Geçiti kapat! Diye söyleyip
	Çığardı emi bütümdü.	Çıkardı artık kararı
	Özü minip Taytoru,	Kendisi binip Taytoru'ya
	Karool tooğo cönödü.	Karool tepesine yöneldi
7135	Tuş-tuşka ketti çapkılap,	Etrafa gitti koşturup
	Er Koşoydon bölögü,	Er Koşoy'dan başkası
	Zaynanı aldap Tatuha,	Zayna'yı kandırıp Tatuha
	Sarı izine çöp salıp,	Kendi izine gizleyip,
	Oorduk tam aşıp tügöngür,	Ooruk tam geçip nankörü
7140	Alayğa kaçtı attanıp,	Alay'a kaçtı at binip,
	Aldanğan Zayna kuurağır,	Kandırılan Zayna zavallı
	Akıldan tanğan apkaarıp.	Kendinden geçip şaşırıp
	Kalıñ tokoy araalap,	Büyük ormanın içinden
	Talaağa çıktı saktanıp,	Açığa çıktı saklanıp
7145	Karool toodon Er Koşoy	Karool dağından Er Koşoy

	Burap dürbü salğanı,	Çevirip dürbün uzattı
	Sarı-Koonun cayık talaadan,	Sarı Koo'nun geniş düzlükten
	Bir karaandı karmadı.	Bir karartı yakaladı
	Körgöndö ele taanıdı,	Görünce hemen tanıdı
7150	Koşoydun oşol alğanı,	Koşoy'un o aldığı
	Küyöösün çanğan şermende,	Kocasını terkeden rezil
	Küyüttö ötsün ömürü,	Acıyla geçsin hayatı
	Menden da artık turbaybı?	Benden de üstün gibi mi?
	Buzuku kerben köñülü.	Bozguncu kervan gönlü
7155	Küyüngön Koşoy turabı,	Zavallı Koşoy durur mu,
	Casayıl aldı conunan,	Yayını aldı sırtından
	Cabeni alıp boorunan,	Okunu alıp yanından
	Koluna caanı arttı ele,	Eline yayı geçirmişti
	Alangir cebe tarttı ele,	Alangir oku çekmişti
7160	Közgö ileşpey şırkırap,	Göze gözükmeden sızarak
	Cebenin oğu cetti emi.	Yayın oku yetti artık
	Tiygen cerden talkalap,	Değdiği yerden parçalayıp
	Celkesin teşip öttü emi.	Ensesini delip geçti şimdi
	Celpildegen şermende,	Sallanan rezil
7165	Mingeni corğo üstünön,	Bindiği rahvan üzerinden
	Celp etip uçup ketti emi.	Pıt diye uçup düştü şimdi
	Teñirdin işin bilbegen,	Tanrının işini bilmeyen
	Teñine albay güldögön,	Denk görmeden gülleyen
	Çımınday canı çırkırap,	Ufacık canı uçuşup
7170	Teñelip kaldı kül menen.	Denk oldu kaldı kül ile
	Buzuku işke berilgen,	Bozuntu işe kapılan
	Too taştı karap kırkalap,	Dağ taşı bakıp kırlarda
	Ceñildik caka ceñilgen,	Kolay işe yenilen
	Cebenin oğu talkalap,	Yayın oku parçalayıp

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

7175	Cer süzüp kaldı erinen.	Artık yapılacak bir şey yok
	Ezelden işi oñolboyt,	Eskiden işi düzelmeyen
	Er çañgan beti karanın,	Er terkeden yüzü karanın
	El buzar şumşuk ayaldın,	Halk bozan soysuz kadının
	Kılımdar boyu unutpay,	Asırlar boyu unutmadan
7180	El bilsin! dedi, kabarın,	Halk bilsin! dedi, haberini,
	Ceksurdun kanı tamğan cer,	Kötünün kanı akan yer
	Beti kara talaası,	Yüzü kara vadisi
	Elge ketti taralıp,	Halka gitti dağılıp
	Bayandap Zaynap abalın.	Beyan edip Zaynap durumu.

TATUHANIN DUNİ HANĞA KAÇIP BARIP KABAR BERİŞİ[63]
TATUHA'NIN DUNİ HAN'A KAÇIP GELİP HABER VERMESİ

	Bilinip curtka çaması,	Bilinip halka durumu
	Oy toonu beldi kıdırdı,	Bozkırı, dağı gezdiler
	Çalğınğa çıkkan cigitter,	İzcilik yapan yiğitler
	Kaçkından kabar bilbedi.	Kaçandan haber almadı
7190	Cer cutup ketken körünöt,	Yer yutmuş gibi galiba,
	Kabarsız kayda cürgönü,	Habersiz nerde olduğu
	Beş künü cürdü beldi aşıp,	Beş gün yürüdü kırı geçip
	Kıynalıp kıyla cer basıp,	Yorulup bir hayli yer geçip
	Kıynalıp suy cığıldı,	Yorulup tamamen bitti
7195	Çıkkınçı Zaynap ölgönü,	Asi Zaynap ölümü
	Kalayik curtka uğuldu,	Bütün millete duyurüldu
	Soodager Sardar mitaamdı,	Tüccar Sardar kurnazı
	Kutkardık koldon çığarıp.	Kurtardık elden kaçınıp
	Açuusu kelip Koşoydun,	Siniri gelip Koşoy'un

[63] Diğer nüshada bu bölüm yok.

7200	Aylasın tappay kubarıp,	Çaresizce kızarıp
	Bekem saktap korğondu,	İyice kapatıp duvarı
	Cakşı ele küçtü çıñadık,	İyice gücü sağladık
	Özübüzdön ketiptir,	Kendimizden gitmiştir
	Koyğondo suunu çığarıp,	Koyduğunda suyu akıtıp
7205	Bordotpoybuz açıktı,	Bırakmayız açığı
	Oşondon çığa kaçıptır,	Oradan çıkıp kaçmıştı
	Colun taap ketti cazğırıp.	Yolunu bulup gitti kandırıp
	Kapır kıyın kişi ele,	Kafir güçlü kişi idi
	Koşoydun daynın bildim,	Koşoy'un haberini bildim,
7210	Kıtaydı keler askırıp,	Çin'i getirir kandırıp,
	Kalbaylı bir kün duşmanğa,	Kalmayalım bir gün düşmana
	Aylıbızdı otko bastırıp,	Köyümüzü ateşe attırıp,
	Andıktan baarıñ kabıl al.	Bunun için hepiniz kabul edin
	At-tondu cakşı kamdağın,	At-azık iyice hazırlayın
7215	İrettep baarın körgülö,	Düzenleyip hepsini görünüz
	Koldonçu soğuş carağın.	Kullanacak savaş aletini
	Ok çontoy okko tolunsun,	Ok torba dolusu olsun
	Duşmanğa çıkçu kalıñ kol,	Düşmana çıkacak kalabalık asker,
	Ordu ordunda boluşsun.	Yerli yerinde olsunlar
7220	Kiyinçereek boş koyup,	Sonradan boş bırakıp,
	Oñboğon kerben kutuldu,	Nankör tüccar kurtuldu
	Kıtayğa barıp kol kurap,	Çin'e gidip asker toplayıp
	Körgözöt bizge kısımdı.	Gösterir bize hısmını
	Körgön bilgen işterin,	Görüp bildiği işlerini
7225	Tökpöy çaçpay daanalap,	Eskitmeden açıklayıp
	Törölörgö cetkiret,	Efendilere götürür
	Sak bololu baarıbız,	Dikkatli olalım hepimiz
	Karool tursun almaşıp,	Nöbetçi dursun değişip,

	Casa bassak baykabay.	Yanlış bassak aniden.
7230	Alakanday curt bolsok,	Avuç kadar kadar yurt olsak,
	Duşman kiret çañdatıp.	Düşman girer tozlatıp
	Eki bala Ak-Say caktarğa,	İki çocuk Ak-Say tarafa,
	Beş cüz kol buğa attanğın,	Beş yüz asker saklansın
	Etiyat bolup şek berbey,	Dikkatli olup kuşku uyandırmadan
7235	Duşmandı baykap saktanğın.	Düşmanı izleyerek saklanın
	Kol başçı bolğun Bilerik,	Komutan ol sen Bilerik,
	Köñül böl barğan cağıña,	Dikkat et gittiğin tarafa,
	Er cürök baatır cigitten,	Kahraman bahadır yiğitten,
	Merçemdüü cerdi belgilep,	Belirli yerler seçerek
7240	Çalğın koyğun baarına.	İzci gönder hepsine
	Şek bolso biröö̈ñ çabıñar,	Kuşku olursa birini koşturun
	Kalğanıñ anda kalıñar,	Kalanı orda kalınız
	Bet mañdaylaş çığışıp,	Yüz yüze gelip çarpışıp
	Bekem uruş salıñar.	Kanlı savaş yapınız
7245	Bir çeyrek koldu men alıp,	Bir çeyrek asker ben alıp,
	Ak-Beyit, Arpa, Çatır-Köl,	Ak Beyit, Arpa, Çatır Göl,
	Añ çuñkurun aralap,	Çukur düzlük aralayıp,
	Çığayın baarın iliktep.	Bakacağım hepsine dikkatli
	Dayardanıp turbasak,	Hazırlanıp durmazsak
7250	Özübüzgö örnök körgözüp,	Kendimize örnek gösterip,
	Cakşıraak kızmat kılbasak,	Güzelce hizmet etmezsek
	Korğonuuğa ötpösök,	Savunmaya geçmezsek
	Sır bilgen duşman kaçırdık.	Sır bilen düşman kaçırdık
	Ertedir keçtir kelerin,	Eninde sonunda geleceğini
7255	El aytpay ele bilemin,	Söylemezse de bilirim
	Üzüp koyuş carabayt,	Kesip atmak olmaz ki
	Duşman caktan kabardı.	Düşman taraftan haberi

	Cootkalatıp bir ubak,	Bekletmeden bir anda
	Kolu kiret samsaalap,	Askeri gelir sürülüp
7260	Cüz iret bizden amalduu,	Yüz kat bizden kurnazdır
	Attangıla baarıñar,	Ata binin hepiniz
	Aytılğan cakka barıñar,	Söylenen tarafa gidiniz
	Taymaşuudan korkpoğon,	Savaşmaktan korkmayan
	Alduu, küçtüü çağıñar,	Hayli güçlü çıkınız
7265	Karap korğon taraptı,	Bakıp duvar tarafa
	Kalğanıñ mında kalıñar.	Kalanlar burda kalsınlar
	Kılıç çaap, nayza dayardap,	Kılıç yapıp, mızrak hazırlayıp
	Casayıl, cebe köp kamdap,	Yay, ok çokça hazırlayıp,
	Bul işti kolğo alıñar,	Bu işi ele alınız
7270	Köñülübüz beytap buzulbay,	Gönlümüz rahat bozulmadan
	Intımaktuu top bolup,	Huzurlu bir toplum olup
	Bekem koldu karmaşsak,	İyi asker ile savaşsak
	Coo buzalbayt sabıñdı.	Düşman bozamaz sıramızı
	Can alğıç dağı alalbayt,	Can alıcı da olamaz
7275	Birdiktüü bolso canıñdı.	Beraber olsa canını
	Akılın aytıp er Koşoy,	Aklını söyleyip Er Koşoy,
	Taytoruday buudandın,	Taytoru gibi yağızın
	Kuyuşkanın kıskartıp,	Kuyruğunu kısaltıp
	Kömöldürük uzartıp,	Önlüğünü uzatıp,
7280	Çabaloñun boş tartıp,	Kemerini boş çekip,
	Basmayıldın bek tartıp,	Belliğini pek çekip,
	Üzöngülö but artıp,	Üzengiye ayak koyup,
	Ak kañçığa köçük arttı emi,	Ak Kancıya kalça sarktı idi,
	Kasaba tuusu kılkıldap,	Bölük tuğu yükselip,
7285	Dobulbas ünü zañkıldap,	Tarın sesi gürleyip,
	Arpa caktı bet alıp,	Arpa tarafa yönelip,

	Attın başın tartı emi.	Atın başını çekti idi.
	Kıraanıñ Koşoy cönödü,	Bahadır Koşoy yöneldi,
	Ar kanday işti bet alıp,	Her türlü işi göze alıp,
7290	Artınan cürdü bölögü,	Peşinden yürüdü başkası,
	Sarıbağıştın er Tölögü,	Sarıbağış'ın er Tölök'ü,
	Sarıdan munun celegi,	Sarıdan bunun bayrağı,
	Sansız kolun eerçitip,	Sayısız asker başlayıp,
	Bu dağı çığıp cönödü.	Bu da çıkıp yöneldi.
7295	Koşoydun cayın ukkanda,	Koşoy'un durumunu duyunca,
	Koylön baatır kalbadı,	Koylön bahadır durmadı,
	Beş cüz baatır cigitin,	Beş yüz bahadır yiğidini
	Belen kılıp kamdadı,	Hazır olarak getirdi,
	Er Koşoydun artınan,	Er Koşoy'un peşinden
7300	Cölöp kaldı al dağı.	Yola çıktı o da.
	Çoro eşten attandı,	Çoro eşten ata bindi,
	Er Bilerik artınan,	Er Bilerik peşinden,
	Intımak menen baarısı,	Huzur ile hepsi de,
	Abalkı ata saltınan,	Eski ata geleneğinden,
7305	Calpı Kırğız büt bildi,	Bütün Kırgız hepsi bildi,
	Katuu kağış boloorun,	Kanlı savaş olacağını,
	Ordu tolbos coğotuu,	Yeri dolmayacak kayıp,
	Baştalğanı kalğanın.	Başlayacak olduğunu.
	Meder kılıp baarısı,	Umut edip hepsi de,
7310	Akılman Koşoy balbanın,	Akıllı Koşoy pehlivanını
	Bağıttap kıtay taraptı,	Yönelip Çin tarafa,
	Karool koyup con-conğo,	Nöbetçi koyup her tarafa
	Tosmo tosup kalıñ kol,	Set çekip kalın asker,
	Bukturma salıp tar colğo,	Tuzak kurup dar yola,
7315	Calpı cürdü baarısı,	Hepsi gezdi beraber,

	Kezek kütüp uktaşıp,	Sıra tutup uyuyup,
	Çar cayıt ketpey çaçılıp,	Düzensiz gitmeden yayılıp,
	Bir-birine cakın ıktaşıp,	Birbirine yakın yanaşıp,
	Tura tursun Kırğızdar,	Dura dursun Kırgızlar,
7320	Tatuha kaçıp ketkende,	Tatuha kaçıp gittiğinde,
	Karmay albay baarısı,	Yakalayamayıp hepsi de,
	Kalğan ele sız basıp.	Kalmışlar idi zemin basıp.
	Künü-tünü col basıp,	Gece gündüz yol yürüyüp,
	Ar türdüüçö kiyinip,	Her şekilde giyinip,
7325	Sayan-Altay aralap,	Sayan Altay arası,
	Samağanı Duni han,	İstediği Duni Han,
	Çarçasa atın kotorup,	Yorulsa atını değiştirip,
	Tınım albay sabalap,	Duraklamadan yürüyüp,
	Ayalın aldan Koşoydun,	Eşini kandırıp Koşoy'un,
7330	Şordunu taştap karalap,	Zavallıyı bırakıp karalayıp,
	Attanğandan toktoboy,	Ata bindiği gibi durmadan,
	Körgön bilgen sırların,	Görüp bildiği sırlarını,
	Aytsam, dep, baçım kabarlap,	Söylesem, diye, çabuk haber verip,
	Deldektep şaşkan ubağı.	Şaşkın koşturuduğu zamanı.
7335	Aram oyluu buzuku,	Haram niyetli bozguncu,
	Ay-uyğa köñül burabı?	Hay heye dikkat eder mi?
	Çırağına may tamdı,	Çırasına yağ damladı,
	Azaptı kördü Koşoydon,	Azabı gördü Koşoy'dan,
	Alalbay turğan öç ele,	Alamayacağı öç idi,
7340	Lakaptağı çın boldu,	Lakap olması gerçek oldu,
	"Çığa albay turğan köz ele",	"Çıkamayan göz idi",
	Kün-tünü carım ay cürüp,	Gece gündüz yarım ay yürüyüp,
	Kıtaydın şaarı Beecinge,	Çin şehri Beecin'e,
	Cetip keldi tez ele.	Yetip geldi çabucak,

7345	Çıtıylarğa coluğup,	Çinlilerle görüşüp,
	Bolğon cayın tüşüntüp,	Olan durumu anlatıp
	Hanına turdu suranıp,	Hanına durdu yalvarıp,
	Buzuku Sardar ne deerin,	Bozguncu Sardar ne diyeceğini
	Kamdap alğan muruntan,	Hazırlamıştı önceden
7350	Balban Koşoy kabarı,	Pehlivan Koşoy haberi
	Bularğa eçak uğulğan,	Bunlara çoktan duyulan
	Oşentse da Sardardın,	Öyle olsa da Sardar'ın
	Aytkandarı canılık.	Söyledikleri yenilik.
	Süylödü handın aldında,	Söyledi hanın önünde
7355	Baarı söz uktu cabılıp.	Hepsi söz dinledi beraber
	Kerben Koşoy bargânın,	Kervan Koşoy geldiğini,
	Bal tilge salıp camandap,	Bal dile döküp kötüleyip,
	Büt kaltırbay körgönün,	Hiç bırakmadan gördüklerini
	Özü kaçıp kelgenin,	Kendisi kaçıp geldiğini
7360	Çuñkur, toosun kaltırbay,	Çukur, dağı bırakmadan
	Aytıp berdi cerlerin,	Söyledi bütün yerlerini,
	Iylamsırap burkurap,	Ağlamaklı hıçkırıp,
	Üç cıl tutkun bolğonun,	Üç yıl esir olduğunu
	Sırın ayttı caşırbay,	Sırrını söyledi saklamadan
7365	Dañktuu Koşoy korğondun.	Ünlü Koşoy duvarın
	Balban Koşoy kolunda,	Pehlivan Koşoy elinde
	Cürgönün ayttı işteşip,	Gezdiğini söyledi çalışıp,
	Kıtaylık kuldar toptolup,	Çinli köleler toplanıp
	Duni hanğa cakın karındaş,	Duni Han'a yakın kardeşi
7370	Taşıgül cayın bildirdi,	Taşıgül durumunu bildirdi
	Tiyip alıptır balbanğa,	Evlenmiş o pehlivana
	Cakşı köñül bölböyt, dep,	Pek gönül vermez, diye,
	Kıtay caktan bargânğa.	Çin taraftan gelene.

	Aytkanın iştep Duninin,	Söylediğini yapıp Duni'nin
7375	Askıruuta eköö barğanbız,	Kandırmaya ikimiz gitmiştik
	Aldandık bizden sır bilip,	Kandırıldık bizden sır bilip,
	Kıtaylık, dep, işendik,	Çinli, diye güvendik
	Koluna tüşüp karmaldık,	Esir kaldık tutulup,
	Zındanınan çığalbay,	Hepsinden çıkamayıp,
7380	Üç cıl mintip sandaldık.	Üç yılı böyle sallandık.
	Söögün, kanın Kırğızğa,	Kemiğini kanını Kırgız'a
	Satkanına ardandık,	Sattığına namuslandık,
	Baarlık kıtay kuldarı.	Bütün Çinli köleleri.
	Koldoyt eken Koşoydu,	Kolluyormuş Koşoy'u,
7385	Kudayınday körüşüp,	Allah'ı gibi görürler,
	Baardık ceçüp kamdaşıp,	Bütün yiyeceğini hazırlayıp,
	Koldon kelgen önördü,	Elden gelen hüneri
	Büt Koşoyğo arnaşıp,	Hep Koşoy'a harcayıp,
	Koşoy dağı alardın,	Koşoy da onların
7390	Aytkanına işenip,	Söylediğine inanıp
	Kişisindey özünün,	Adamı gibi kendisinin
	Kolunda bolğon ookatı,	Elinde olan yemeği
	Ayabayt eken baarınan,	Sakınmıyormuş hepsinden
	Surağanın büt berip,	İstediğini hep verip
7395	Koşoydun köp katını,	Koşoy'un çok kadını
	Biröösün tarttım akmalap,	Birini çektim yakından
	Alamın seni süyöm! dep,	Alacağım, seni seviyorum! diye,
	Kantaladay cabıştım,	Sümük gibi yapıştım
	Bal söz menen eritip,	Tatlı söz ile eritip
7400	Bir cılı kalbay artınan,	Bir sene kalmadan peşinden
	Akırında asta-asta,	Sonunda yavaş yavaş
	Katındın başın aylanttım.	Kadının başını döndürdüm

	Kolğo alıp til tabıştım.	Ele alıp dilini buldum
	Al kelindin özünön,	O gelinin kendinden
7405	Aytıp turğan sözünön,	Söylediği sözünden
	Daynın bildim çebinin,	Haberini bildim seddinin
	Suu cürgüzgön teşigin,	Su akıtan deliğini
	Karoolçu turğan eşigin,	Nöbetçi duran kapısını
	Kaysı maalda cabarın,	Ne zaman kapatacağını
7410	Kaysı ubakta açaarın,	Ne zaman açacağını,
	Öz oyuma cattadım,	Kendimce ezberledim
	Kün bağıtın belgilep,	Güneş batımını belirleyip,
	Añı-döñün baamdap,	Kırı-düzü belirleyip
	Ayabay bekem cattadım.	Çok güzel ezberledim
7415	Aldan akır katındı,	Kandırıp sonunda kadını
	Açıttırıp uu casap,	Bayatlatıp zehir yapıp,
	Cetkirtip berip balbanğa,	Götürüp verip pehlivana
	Tañğa maal kalğanda,	Sehere vakit kalınca
	Al ayal meni kaçırdı.	O kadın beni kaçırdı.
7420	Abalım uşul uktuñar,	Halim bu duydunuz,
	Kırğızdan kelgen ubağım,	Kırgız'dan gelen zamanım,
	Koşoydun kaldı kolunda,	Koşoy'un kaldı elinde,
	Huni kıtay ınağım,	Huni Çinli yakınım,
	Kalıstık kılıp hanıbız,	Halislik yapıp hanımız,
7425	Aman keldi al caktan,	Sağ geldi o taraftan,
	Çımınday bolğon canıbız,	Sinek gibi olan canımız,
	Emi mağa kol berip,	Artık bana asker verip,
	Kırğızdan öçtü alıñız!	Kırgız'dan öç alınız!
	En körsöñüz sözümdü.	Doğru bulursanız sözümü.
7430	Kol menen kayra cibergin,	Asker ile gönderin,
	Tıñıtıp turup özümdü.	Dinlendirip geri kendimi,

	Turpan Tekes tarapta,	Turpan Tekes tarafında,
	Caşap catkan Duni han,	Yaşayan Duni Han,
	Buğa kabar beriñiz!	Ona haber veriniz!
7435	Üç cıldan beri biz caktan,	Üç yıldır bizim taraftan
	Bir da kabar bolğon cok,	Bir de haber gelmedi,
	Ne bolor eken cönübüz.	Ne olacak şimdi halimiz.
	İşenip keldim men sizge,	İnanarak geldim ben size,
	Koldooğo alıp özümdü,	Güvene alıp kendimi,
7440	Taksır meni keçirgin,	Büyüğüm beni affedin,
	Aytkanıma könüñüz!	Söylediğimi kabul et!
	Üç büktölüp Tatuha,	Üçe katlanıp eğilip Tatuha,
	Turdu handın aldında.	Durdu hanın önünde.

KITAYDIN KOLUNUN AT-BAŞINI KÖZDÖY ATTANIŞI[64]
ÇİN ASKERİNİN AT BAŞI'NA DOĞRU YOLA ÇIKIŞI

7445	Uşul Beecin içinde,	Şu Beecin içinde,
	Çoñ padışa İn Çcen,	Büyük padişah İn Çcen,
	Dooru sürüp turğanda,	Zamanı olup durduğunda
	Akılmandar hanğa kep ayttı:	Bilginler hana söz söyledi:
	–Padışa menen süylöşüp,	-Padişah ile konuşup,
7450	Makuldaşıp albasañ	Anlaşmaya gitmezsen
	Kırğızğa kırğın salam, dep,	Kırgız'a kırgın yapacağım, diye,
	Bolboğon işke bulğanba?	Olmadık işe bulaşma?
	Kırğızdar oñoy coo emes,	Kırgızlar kolay düşman değil,
	Bet alba beker korğonğo?	Göz atma boşuna kaleye
7455	Keñeşip kesken barmağıñ,	Anlaşarak kesmiş parmağını,
	Keyitip candı oorutbayt,	Canını sıkıp ağrımaz,

[64] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Makul bolso padışa,	Kabul ederse padişah,
	Baştasak bolot cañcalda,	Başlasak olur kavgaya,
	Sardardın aytkan sözdörü,	Sardar'ın söylediği sözleri,
7460	Kim bilet balkim calğanbı?	Kimbilir belki yalan mı?
	Çarpılbaylık cön ele,	Çarpılmayalım boşuna,
	Soğuşka barış oñoybu?	Savaşa girmek kolay mı?
	Acıdardın kuyruğun,	Ejderin kuyruğuna
	Baskan adam oñobu?	Basan adam sağ kalır mı?
7465	Kırğızdarğa cön ele,	Kırgızlara boşuna
	Tiyişkenibiz bolobu?	Saldırırsak olur mu?
	Balkim Tatuha, Sardardın,	Belki Tatuha Sardar'ın
	Kıyal menen çığarğan,	Hayal ile çıkartan,
	Bizge aytkan comoğu,	Bize söyleyen masalı,
7470	Ce özünö taandık önörü,	Ya da kendine ait hüneri,
	Köp cerdi bütün kıdırıp,	Çok yerin hepsini gezip,
	Kara kurt bolup coyloğon,	Kara kurt olup kıran, öldüren
	Eki eldin kanın töktürüp,	İki halkın kanını döktürüp,
	Kara niyet işti coldoğon,	Kara niyet yolu seçmiştir,
7475	Kaapırdan bolup cürbösün!	Kafirden biri olmasın!
	Özü çeçsin taksır İn Çcen,	Kendisi seçsin İn Çcen,
	Kandayça mında kelgenin,	Ne için buraya geldiğini,
	Çığarbay kolğo karmaylı,	Çıkartmadan elde tutalım,
	Padışağa alparıp,	Padişaha götürüp,
7480	Çındığına biz ceteli,	Gerçeğine biz ulaşalım,
	Biröö kelip bir ketet,	Birisi gelip birisi gider,
	Bul öñdüünün neçeni,	Bu gibinin çoğunu
	Turpandağı Duni han,	Turpan'daki Duni Han,
	Ağa betten barbaptır,	Ona niye gitmemiş,
7485	Aytımına karasañ.	Söylediğine bakarsan.

	Körbögön azap kalbaptır.	Görmediği azap kalmamış.
	Çebinde bekem karmağan,	Kalede sıkı tutturan,
	Katının aldan Koşoydun,	Hatununu kandırıp Koşoy'un,
	Sakçıların calmaptır,	Bekçilerini yok etmiş,
7490	Bilelik kişi ciberip,	Bilelim kişi gönderip,
	Çındık kapka uğulat,	Gerçek olsa duyulur,
	Şibege kapka katpaysıñ,	Delici cebe koymazsın,
	Caşırsañ öz oruñdu,	Saklasan kendi yerini,
	Bir tünü tınçın catpaysıñ.	Bir gece rahat yatmazsın.
7495	Karabet bolsoñ uşakçı,	Kara yüz olursan dedikoducu,
	Akırı bir kün aksaysıñ,	Sonunda bir gün aksarsın
	Sardardın aytkan işine,	Sardar'ın söylediği işine
	İşenseñ çını berilip,	İnanırsan gerçekten
	Biz üçün oñoy iş bolboyt,	Bizim için kolay iş olmayacak
7500	Baardık kıtay kozğolup,	Bütün Çin ayaklanıp
	Bir top künü toptolup,	Bir çok gün toplanıp
	Baştasak uruş Kırğızğa,	Başlatsak savaş Kırgız'a
	Köbübüz ölüp, cok bolup,	Çoğumuz ölüp yok olup,
	Kalkıbız tartat azaptı.	Halkımız çeker azabı
7505	Padışa menen keñeşip,	Padişah ile istişare edip,
	Baştaylık anan kazattı.	Başlatalım savaş
	Akılmandar çın aytın,	Akıl verenler doğru söyleyip,
	Akır sözgö toktodu.	Sonunda sözü bitirdi
	Han atalğan Çcao Van,	Han seçilen Çcao Van
7510	İş cayına tüşündü,	İşin halini düşündü
	Padışa menen keñeşke,	Padişah ile konuşup
	Çığardı toluk bütümdü,	Çağırdı bütün herkesi
	Çalğınğa Koşoy tarapka,	Keşifçileri Koşoy tarafına
	Tandap turup içinen,	Seçip durup içinden

7515	Eki adamdın ciberdi,	İki adamını gönderdi
	Kelgen ketken kişiden,	Gelen giden kişlerden
	Cönün surap bilgile,	Yönünü sorup bilgilenin
	Kerbenderge coluğup,	Kervanlarla görüşüp
	Al cak kanday bolğonun?	O taraf nasıl olduğunu?
7520	El içinde söz bolot,	Halk arasında söz olur,
	İliktep Koşoy korğonun,	Araştırıp Koşoy mezarlığını
	Taktağıla anıktap,	Tam tamını araştırıp,
	Çın beken Sardar kaçkanı.	Gerçek miymiş Sardar kaçtığını
	Çcao Vandın cigitter,	Çcao Van'ın yiğitleri
7525	Attanıp çıktı Beecinden,	Ata binip çıktılar Beecin'den
	Sancırğaluu İn Çcen,	Köstekli İn Çcen
	Çoñ ordonu saldırğan,	Büyük ordu yaptıran
	Çımçık cetkis çep kurup,	Kuşlar yetişmez kale yaptırıp
	Tegeregin tegiz kastırıp,	Etrafını temiz kazdırıp,
7530	Taştan tizip catkırıp,	Taştan dizip yatırıp,
	Tört kez cerde suu ağıp,	Dört kez yerde su akıp,
	Can ötö alğız añ kılğan.	Can geçemez çukur yaptırıp
	Ar bir cerde sakçı bar,	Her yerde birer bekçi var,
	Kirgen, çıkkan teylegen,	Giren çıkanı hizmet verip,
7535	Çoñ ordonun içinde,	Büyük ordunun içinde
	Bosoğodon tarta baştalıp,	Eşikten başlayıp
	Bolğon kilem töşölgön,	Olan kilimler döşenmiş
	Tört ayaktap kiresiñ,	Dört ayakla girersin
	Cügünüp turuu mildetiñ.	Eğilip durmak görevin
7540	Ketençiktep çığasıñ,	Arka arka giderek çıkarsın
	Atkarbasañ bul işti,	Yerine getirmezsen bu işi
	Bir baleege kalasıñ.	Bir belaya kalırsın
	Künöö kılğan adamday,	Günah işleyen adam gibi

	Elüü balak alasıñ,	Elli kırbaç alırsın
7545	Baş aylanıp kan toktop,	Başın dönüp kanın durup
	Daldırap esten tanasıñ,	Sersem olup aklını kayberdersin
	Süyröp çığıp çıtıylar,	Süründürüp çıkartıp Çıtıylar,
	Tamaşa kılıp külüşüp,	Dalga geçip gülerler
	Betiñe suu çaçışat,	Yüzüne su saçıp
7550	Kök ala bolğon kuyruğuñ,	Gök ala olan kuyruğunu
	Kol tiygizbey açışat.	El değdirmeden açarlar
	Köñülgö cakpas adamdın,	Gönle alınmayacak adamın,
	Kıynağan bir kılığı,	Zorlanan bir huyu,
	Kıykım taap tiyişip,	Bahane bulup takılıp,
7555	Köñülün açıp oynoğon,	Gönlünü açıp oynayan,
	Uşintip kıtay uluğu,	Böylece Çin büyüğü
	Munusun bilgen ar bir can,	Bunu bilen her bir can,
	Barğandan turat zaarkanıp.	Gitmekten duruyor çekinip,
	Koşomatçı kıtaylar,	Yalakacı Çinliler,
7560	Padışanın oyunun,	Padişahın oyunun,
	Koldop turat arkalap,	Destekler durup geriden,
	Elge tartip bolsun, dep,	Halkta tertip olsun, diye,
	Kiçüü uluuğa karabay,	Büyük küçük bakmadan,
	Künöösüzdü künöölöp,	Suçsuzları suçlayıp,
7565	Basa kalıp sabaşıp,	Ortaya alıp dövüşüp,
	Dene başın talkalap,	Kafa beden parçalayıp,
	İn Çcen zor padışa,	İn Çcen büyük padişah,
	Olturğanda tağında,	Oturduğunda tahtında,
	Kulduk urup bücüröp,	Boyun eğip bükülüp,
7570	Cöökörlörü canında,	Maiyeti yanında,
	Kelgen cayın bilgizip,	Gelme sebebini bildirip,
	Aytıp turdu abalın,	Söylediler durumu,

	Kayta, kayta urmattap,	Tekrar tekrar hürmet edip,
	Aytıp turdu salamın.	Söylediler selamı.
7575	Tatuhanın alıp kelgen,	Tatuha'nın getirdiği
	Kalıñ Kırğız kalkının,	Kalın Kırgız halkının
	Aytıp turdu kabarın,	Söylediler haberini
	San karaboz köp cılkı,	Sayısız siyah çok atı,
	Köptügün aytıp baştadı,	Çokluğundan başladı,
7580	Caratılış koozduğun,	Doğasının güzelliğini,
	Cantalaşıp maktadı,	İçtenlikle övdüler,
	Kırğızğa karşı attanıp,	Kırgız'a karşı at binip,
	Uruş kılsak kanday? dep,	Savaş açarsak nasıl? diye,
	Padışağa aytıp kakşadı.	Padişaha söyleyip bezendi.
7585	Çcao Vandın kelgenin,	Çcao Van'ın geldiğini,
	Tüşündü emi İn Çcen,	Anladı artık İn Çcen,
	Kıtay menen Kırğızdın,	Çin ile Kırgız'ın,
	Kazatka çığar cön cönün,	Savaşa çıkacak durumunu,
	Padışağa kep beken,	Padişaha laf mıydı?
7590	Çoğultup kıtay döölörün,	Toplayıp Çin devlerini,
	San sanınan samdadı,	Sayısız asker topladı,
	Toptop kural carağın,	Toplayıp savaş aletini,
	Tümön kıtay curtunan,	On bin Çin elinden
	Kırk miñ kolun kamdadı.	Kırk bin asker hazırladı.
7595	Kalıñ koldun bir cağın,	Kalın askerin bir tarafını,
	Duni han özü baştadı.	Duni Han kendisi başladı.
	Ekinçi cağın kolğo alğan,	İkinci tarafı ele alan,
	Çcao Van boldu şaylanğan,	Çcao Van oldu seçilen,
	Çalğınğa ketken cigitter,	İzciliğe giden yiğitler,
7600	Coldon kaytıp kelişti,	Yoldan geri döndüler,
	Kalp aytpay çındık eken, dep,	Yalan değil gerçek imiş, diye,

	Ukkanın aytıp berişti.	Duyduğunu söylediler.
	Kalıñ kol çığıp korğondon,	Kalabalık asker çıkıp kaleden,
	Col tozup Koşoy con-condon,	Yol tutup Koşoy kır kırdan,
7605	Küçötüp kündö karoolun,	Güçlendirip her gün nöbetini,
	Kezek menen küzötüp,	Sıra ile koruyup,
	Bölünüp cigit on-ondon,	Bölünüp yiğit on-ondan,
	Bilerik Ak-Say tarapta,	Bilerik Ak-Say tarafta,
	Colun karap kıtaydın,	Yolunu kesip Çinlerin,
7610	Kamduu catat baarısı,	Hazır yatıyor hepsi de,
	Bağıttan Ögüz aşuunu,	Bekleyip öküz geçidi,
	Kalıñ kol turdu bayralıp.	Çok asker durdu bekleyip.
	Amaldanıp kıtaylar,	Kurnazlanıp Çinliler,
	Lop dayra menen aylanıp,	Lop nehri ile dolanıp,
7615	Opol toonun canına,	Opol dağın yanında,
	Kıtaydın kolu toptolup,	Çin askeri toplanıp,
	Cer solkuldap düñgüröp,	Yer sallanıp gürleyip,
	Kıtay seldey kaptadı.	Çin sel gibi bastırdı.
	Köönö turpan taraptar,	Köönö Turpan taraftan
7620	Alarda karap catpadı,	Onlar da bakıp durmadı,
	Nayzaları koroktop,	Mızraklar gözüküp,
	Calpı kaçır minişip,	Hepsi katıra binmişler
	Cöö külügü soroktop,	Yayalar koşturup,
	Bular da çıktı cabılıp.	Bunlar da çıktı sürülüp,
7625	Casayıl tartkan candan köp,	Yay atanlar daha çok,
	Calañ kılıç baylanıp,	Sadece kılıç bağlanıp,
	Çokmor çapçu andan köp,	Topuz sallayan ondan çok,
	Köpçülügün karasañ,	Çoğunluğuna bakarsan,
	Korğoşundan ok kuyup,	Kurşundan ok hazırlayıp,
7630	Tütötmö mıltık alışkan.	Fitilli tüfek almışlar.

	Koldorunda ay balta,	Ellerinde ay balta,
	Kün çağılıp carkıldap,	Güneş vurup parlayıp,
	Töö, eşek, pilge cük artıp,	Deve, eşek, file yükleyip,
	Arkan tartıp arçındap,	İp çekerek sıkıca,
7635	Kol kelip cattı cañırıp.	Askerler geliyordu devamlı,
	Beecindin türdüü handarı,	Beecin'in farklı hanları,
	Ar bölök tuudan taanılıp,	Her türlü tuğdan bilinip,
	Kara taanday çurkurap,	Karga gibi gürültü yapıp,
	Tozoñunan köp attın,	Nallarından çok atın,
7640	Çañ sozulup burkurap,	Toz kalkıyor yükselip,
	Koşun, koşun dürküröp,	Grup grup dürleyip,
	Cer kötörgüz köp balban,	Yer kaldırmaz çok pehlivan,
	Kolunda kürsü kötörüp,	Elinde sopa kaldırıp,
	Caağan kündöy kürküröp,	Yağışlı hava gibi gürleyip,
7645	Opol toonun tüzündö,	Opol dağın düzlüğünde,
	Koldun kelgen çordonu,	Askerin gelmiş kaynağı,
	Cetimiş miñden kem emes,	Yetmiş binden eksik değil,
	Kelgen coonun bolcolu.	Gelen düşmanın sayısı.

ÇALĞINDA CÜRGÖN BİLERİKTERDİN KITAY KOLU MENEN BOLĞON KAĞILIŞI[65] İZCİLİKTEKİ BİLERİK'İN ÇİN ASKERLERİ İLE OLAN SAVAŞI

7650	Bileriktin cigitter	Bilerik'in yiğitler
	Opol toonu bağıttap,	Opol Dağı yüz tutup,
	Sansız kıtay kelgenin,	Sayısız Çin geldiğini,
	Çalğında bolğon baarısı,	İzcilikte olan hepsi de,
	Aytıp turdu körgönün.	Söylüyordu gördüğünü.

[65] Diğer nüshada bu bölüm yok.

7655	Kırğızdardı bet alıp,	Kırgızlara doğru yol alıp,
	Kol saluuğa kamdanıp,	Saldırmaya hazırlanıp,
	Kıtaylardın balbanı,	Çinlilerin pehlivanı,
	Kelgenin ayttı tandalıp.	Geldiğini söyledi seçilip,
	Colbors cürök Bilerik	Aslan yürek Bilerik
7660	Coonu körsö kubanğan,	Düşmanı görse sevinen
	Uruştan bağı sınalğan,	Kavgadan bahtı sınalan,
	Bildirgile kabarın,	Bildiriniz haberini,
	Biriñ mından bat barıp,	Biriniz buradan çabuk gidip,
	Erte çığıp attanıp,	Çabuk çıkıp at binip,
7665	Barıñ Koşoy abama.	Gidin Koşoy amcama
	Kalğanıbız col tozup,	Kalanımız yol kesip
	Kamdanıp calpı karmaşka,	Hazırlanıp hepsi savaşa,
	Can ayabay turalık,	Can kaçırmadan duralım,
	Caaldanğa kıtayğa,	Sinirlendirip Çinlileri
7670	Cazğanbay uruş kılalık.	Çekinmeden savaş yapalım
	Mingeni külük karager,	Bindiği yağız Karaker,
	Sümbödöy bolup semirgen,	Tulum gibi olup dolan,
	Kün-tünü minse karcalbay,	Gece gündüz binerse yorulmaz,
	Küçünö kelip elirgen,	Gücüne gelip deliren,
7675	Atının başın burğanı,	Atının başını çektiği
	Kılıçı kında kıñğırap,	Kılıcı kında çınlayıp,
	Çordonduu Kırğız uruusu,	Ünlü Kırgız boyları,
	Kıyla baatır zıñğırap,	Bir hayli bahadır havalı,
	Nayzanın uçu cıltıldap,	Mızrak ucu parlayıp,
7680	Adamdın başı kılkıldap,	İnsanın başı gözüküp,
	Düñgüröp attın dübürtü,	Dürleyip atın ayak sesleri
	Çañ çığıp cer ıdırap,	Toz çıkıp yer sökülüp,
	Kök asaba, köp celek,	Gök bayrak, çok tuğ,

	Korku çığıp ırğalıp,	Korku çıkıp sallanıp,
7685	Baatırlardın kolunda,	Bahadırların elinde,
	Cel menen koşo ırğalıp,	Yel ile birlikte sallanıp,
	Opol toonu aylanıp,	Opol dağı dolaşıp,
	Kıtayğa cakın keldi emi,	Çin'e yakın geldi şimdi,
	Bileriktin kalıñ kol.	Bilerik'in kalabalık askeri,
7690	Körgön eken kıtaylar,	Görmüş idi Çinliler,
	Tobu menen kaptadı,	Olduğu gibi bastırdı,
	Kırğızdın baatır Eştegi,	Kırgız'ın bahadır Eştek'i,
	Aybatı toonun señirdey,	Korkusu dağda kaya gibi,
	Kayratı çoyun temirdey,	Gücü çelik demir gibi,
7695	Kalıñ kıtay koldorun,	Kalın Çin askerlerini,
	Buçkağına teñebey,	Eteğine denk tutmadan,
	Ok ötpögön ton kiyip,	Ok geçmez elbise giyip,
	Kıraandın közü kızarıp,	Kahramanın gözü kızarıp,
	Nayzası koldo uzarıp,	Mızrağı elde uzayıp
7700	Muruntadan coo körböy,	Önceden düşman görmeyen,
	Buuluğun kalğan tügöngür,	Hasret kalan zavallı,
	Degele canın ayabay,	Hiç de canını sakınmadan
	Ölömün! dep, sanabay,	Öleceğim, diye korkmadan
	Öcörlügün arttırıp,	İnadını arttırıp
7705	Ay-uyuna karabay,	Hay-huya bakmadan
	Kıtayğa kirgen çağı eken.	Çin'e girdiği an imiş.
	Eştektin türün körgöndö,	Eştek'in halini görünce,
	Kıcı-kıyma kıtaylar,	Ufak tefek Çinliler
	Arıstanday sürünön,	Aslan gibi korkusundan
7710	Kaçıp berdi aybığıp,	Kaçıp girdi korkudan,
	Çubalıp artta çañ kalıp,	Uzayıp geride toz kalıp,
	Calğız ele Kırğızdıñ,	Yalnız bir Kırgız'ın,

Uşunçalık tıñı baatır, dep,
Kıyla kıtay tañı kalıp.
Muruntadan Eştektin,
Bulkuşkan coosu ketpegen,
Köñtörö saydı bir tobun,
Cin tiygendey ooluğup,
Kol kötörgön kıtayğa,
Kök bukaday toorulup,
Kından suurun kılıçın,
Kıyla uruş baştadı.
Kalıñ kañğay, kıtaydan,
Sooron, Çoro kaçpadı,
Capırt kirdi kalıñ kol,
Caa tartıp, ok atışıp,
Kıtay, Kırğız uruşta,
Kırılıp kıyla can öldü,
Kızıl kan cerge çaçışıp,
Cara alıp er kıyrap,
At ölügü too boldu,
Suuday kızıl kan ağıp,
Kay adamzat soo boldu.
Türkün carak alışıp,
Tümön el turdu çabışıp,
Künü tünü küç üröp,
Çirkin candı tarıltıp,
Ulam kelip kıtaylar,
Kara taanday kıcıldayt.
Ee caa berbey Bilerik,
Mingeni karager küyülüp,

Bu kadar çevik bahadır, diye,
Bir hayli Çinli hayran kalıp,
Önceden de Eştek'in,
Karşılaştığı düşman dönmeyen,
Devire saydı bir çoğunu,
Cin çarpmış gibi delirip,
El kaldıran Çinliye,
Gök boğa gibi saldırıp,
Kından çekip kılıcını,
Bir hayli kavga başlattı.
Kalın Kanğay, Çinliden,
Sooron, Çoro kaçmadı,
Hemen girdi kalın asker,
Yay çekip ok atıp,
Çin, Kırgız savaşta,
Kıyılıp çok canlı öldü,
Kızıl kan yere saçılıp,
Yaralanıp er ölüp,
At ölüsü dağ oldu,
Su gibi kızıl kan akıp,
Bazı insanlar sağ kaldı.
Çeşitli silah aldılar,
On bin halk durdu savaşıp,
Gece gündüz güç harcayıp,
Zavallı canı daraltıp,
Devamlı gelip Çinliler,
Kara karga gibi çoğalıp,
Ele tutulmayan Bilerik,
Bindiği Karager yağız,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Aşıp taşıp kayratı,
Artıp taşıp cesareti,
Miñ coonu körsö süyünüp,
Bin düşman görse sevinip,
Kaardanıp bakırıp,
Sinirlenip bağırıp,
Uraan tartıp, çakırıp,
Slogan söyleyip, çağırıp,
Kıtayğa ayğay saldı ele,
Çine kavga başlattı idi,
Opol toodoğu uruşta,
Opol dağdaki kavgada,
Kıtaylar menen kırğında,
Çinliler ile savaştı,
Miñge cakın Kırğızdan,
Bine yakın Kırgız'dan,
Üç cüzgö cakın kaldı ele,
Üç yüze yakın kaldı idi,
Köptükkö salıp kıtaylar,
Çokluk olup Çinliler,
Köbün kırıp salıptır.
Çoğunu birden kırdılar.
Kızuuluk menen Bilerik,
Kızgınlık ile Bilerik,
Kıtaydın çetin imerip,
Çin'in kenarını çevirip,
Kırğın kılıp cürüptür,
Kırgın yapıp geliyormuş,
Kırğızdın kıyla erinen,
Kırgız'ın bir hayli erinden,
Kıraan eken Bilerik,
İyi imiş Bilerik,
Kıtaydın döösü Van Çcen,
Çin'in devi Van Çcen,
Baamdap munu biliptir,
Dikkatle bunu öğrenmiş,
Ayttı sözün Van Çcen,
Söyledi sözünü Van Çcen,
Kıtaylarğa kayrılıp:
Çinlilere dönüp:
–Amal menen ortoğo al,
-Dikkatlice ortaya al,
Kaçkanda eki ayrılıp,
Kaçınca ikiye bölünüp,
Balbandarıñ tandalıp,
Pehlivanların seçilip,
Top-top bolup bölüngün.
Grup grup olarak bölünün
Bileriktin közünö,
Bilerik'in gözüne,
Kaçkanday bolup körüngün.
Kaçıyormuş gibi gözükün.
Alalı kolğo tüşürüp,
Alalım ele geçirip,
Kurçağıla aylanıp,
Sarınız dolandırıp,
Moyununa çalma salğıla,
Boynuna çelme takınız,

	Turbastan baarıñ bayralıp,	Durmadan hepiniz dolanıp,
	Bakırık salıp Van Çcen,	Bağırarak Van Çcen,
	Bilerikke tartı tuzağın,	Bilerik'e kurdu tuzağını,
	Betteşip kaçıp kıtaylar,	Saldırıp kaçıp Çinliler,
7775	Baştadı iştin uzağın.	Başladı işin uzunun.
	Çaçıla kaçıp kalıñ kol,	Dağılarak kaçıp kalın el,
	İmerilip az-az artınan,	Dolanıp gelip az azdan
	Kalğan kazat kılğanğa,	Kalanı savaş yapmaya,
	Bölünüp çıktı dalay can.	Bölünerek çıktı baya can
7780	Uzay berdi Bilerik,	Uzaklaşıverdi Bilerik,
	Elden calğız bölünüp,	Halktan yalnız bölünüp,
	Top-top bolup kıtaylar,	Grup grup olup Çinliler,
	Melçemdüü cerde körünüp.	Belli yerde görünüp.
	Ölömün, dep sanabay,	Öleceğim, diye düşünmeden,
7785	Degele canın ayabay,	Hiç de canını sakınmadan,
	Kıtaydı cüröt kaçırıp,	Çin'i geziyor kovalayıp,
	Kırıp iydi kıylasın,	Kırıp girdi çoğunu,
	Kılıç menen capırıp.	Kılıç ile yatırıp,
	Çukuldaşıp kıtaylar,	Fısıldaşıp Çinliler,
7790	Ulam biri asılıp,	Devamlı birisi saldırıp,
	Çalma urup candı karmağan,	Çelme atıp canı yakalayan,
	Balbandar turat caşınıp.	Pehlivanlar duruyor saklanıp.
	Alaksın kalğan Bilerik,	Kendini kaptıran Bilerik,
	Acaldan korkpoy tünörüp,	Ecelden korkmadan kapanıp,
7795	Kıtaydı cüröt capırıp.	Çin'i girmiş yatırıp.
	Van Çcen menen Duni han,	Van Çcen ile Duni Han,
	Anda sanda at koyup,	Ara sıra at salıp,
	Bilerikti koyot kaçırıp.	Bilerik'e geliyor saldırıp,
	Kıtaylardın kılığın,	Çinlilerin yaptığını,

Baykap kalğan er Eştek,
Mingeni çabdar buudanğa,
Buydalbay kamçı salıptır,
Bilerik kayra tartkın dep,
Ayğay salıp aykırıp,
Artınan kuup kalıptır.
Kıtaylarğa aldanıp,
Oñboğon kolğo tüştüñ! dep,
Olbuy solbuy kamçı urup,
Cete albay kelet küç üröp.
Eştekti körgön köp kıtay,
Bilerikti koy berip,
Artına tolup alğanı,
Kumurskaday bıcıldap,
Anı sanap bilüügö,
Cumuru baş pendenin,
Ceter emes darmanı.
Bilerikti bet alıp,
Kömüsködögü balbandar,
Irğıtıştı çalmanı.
Añdap körsö er Eştek,
Ak asaba kara tuu,
Ayğaylağan ızı çuu,
Döölördün baarı birigip,
Bilerikke cabılıp.
Moyun berbey baarına,
Aç colborstoy çamınıp,
Kızuuluk menen baykabay,
Balaketke kabılıp.

Farkeden er Eştek,
Bindiği kırmızı yağıza,
Durmadan kamçı vurduğu,
Bilerik geri dön, diye,
İsyan edip bağırıp,
Peşinden yola konulmuş.
Çinlilere kanıp,
Olmadık ele geçtin! diye,
Sağlı sollu kamçı vurup,
Yetişemeden geliyor güç harcayıp,
Eştek'i gören çok Çinli,
Bilerik'i bırakıp,
Peşine dolup alması
Karınca gibi gıcıldayıp,
Onu sayıp bilmeye,
Yuvarlak başlı insanın,
Yetecek değil gücü.
Bilerik'in yönünü tutup,
Köşedeki pehlivanlar,
Fırlattılar çelmeyi.
Anladığına göre Er Eştek,
Beyaz bayrak siyah tuğ,
Hayhaylayan gürültü,
Devlerin hepsi birleşip,
Bilerik'e saldırıp,
Pes etmeden hepsine,
Aç aslan gibi saldırıp,
Sinir ile fark etmeden
Felakete kapılıp,

	Cabalaktap kıtaylar,	Saldırıp Çinliler,
7830	Ar müçösü señirdey,	Her ahlakı dağ gibi,
	Alpın körsöñ andan köp,	Güçlüsünü görsen ondan çok,
	Taymanbağan uruştan,	Çekinmeyen savaştan,
	Baatırları sandan köp.	Bahadırları daha çok.
	Buy kılbay calğız adamdı,	Kıpırdatmadan yalnız adamı,
7835	Oodara tartıp atınan,	İndire çekip atından,
	Butu kolun çırmadı,	Elini ayağını bağladı
	Az kalğan kol er Eştek,	Az kalınca asker er Eştek,
	Kıtayğa dööp kire albay,	Çin'e saldırıp giremiyor
	Bilerikke cardam kılbadı.	Bilerik'e yardım edemedi.
7840	Ce Koşoy mında kelbedi,	Ya da Koşoy buraya gelmedi,
	Bilerikti keltektep,	Bilerik'i döverek,
	Baylap alğan kıtaydın,	Bağlayıp alan Çinlinin
	Sazaynın kolğo berbedi.	Derdini ele veremedi
	Kıyınsınıp maktanıp,	Havaya girip övünüp,
7845	Kıyla kıtay döölörü,	Bir hayli Çinli devleri,
	Arasında bar eken,	Arasında var imiş,
	At kötörböy cöö baskan,	At kaldıramayıp yaya gezen,
	Karaanın körgön pendeler.	Görüntüsünü gören insanlar.
	Es uçunan çın adaşkan,	Kendinden geçip bayılıp,
7850	Oşolordun koluna,	Onların elinde,
	Taymanbay caş Bilerik,	Çekinmeden genç Bilerik,
	Koluna tüşüp bergeni.	Eline geçip verdiği.
	Balban Koşoy beren cok,	Pehlivan Koşoy eren yok,
	Ne bolot munun körgönü,	Ne olur bunun gördüğü,
7855	Kalğan Kırğız kamığıp,	Kalan Kırgız yorulup,
	Koldorunan kelgençe,	Ellerinden geldiği kadar,
	Karmaşıp cattı sabılıp.	Savaşıyordu yorulup,

Kıtaydın kolu köböyüp,
Kelip cattı cañırıp,
Elüü miñ bolup kalıptır,
Kolğo tüştü Bilerik.
Sanaluu kalğan Kırğızdı,
Köptügünö emi salıptır.
Kabarğa ketken kişiler,
Baatır Koşoy ereñdi,
Aralap Arpa olturup,
Tuz aşuudan taaptır.
Kıtay menen Kırğızdın
Karmaşkanın ukkanda,
Kolun baştap Er Koşoy,
Bet alıp Kaşkar taraptı,
Balbanıñ Koşoy çaaptır.
Kündöp, tündöp col cürüp,
Kol kelip Opol toosuna,
Ertesi künü tuş boldu,
Eñsegen kıtay coosuna,
Atış çabış kalabaa,
Anık Koşoy baştadı,
Taytoru minip capırıp,
Kıyınsınğan döölörün,
Tandap Koşoy kaçırıp,
Miñin kırıp taştadı.
Karşı aldınan çıkkanı,
Akıl esin cıybadı,
Kaptalınan nayza cep,
Kabırğa sınıp kıyradı.

Çin'in askeri çoğalıp,
Geliyordu yeniden,
Elli bin olmuş sonunda,
Esir kaldı Bilerik,
Sayılı kalan Kırgız'ı,
Çokluğuna şimdi almışlar.
Habere giden kişiler,
Bahadır Koşoy ereni,
Üzerinden geçip Arpa'nın,
Tuz geçitten bulmuşlar.
Çin ile Kırgız'ın
Savaşını duyunca
Askerini alıp Er Koşoy,
Yol tutup Kaşkar tarafına,
Pehlivan Koşoy koşturmuş.
Gece gündüz yol alıp,
Asker gelip Opol dağına,
Ertesi gün öğle oldu,
Özleyen Çin düşmanına,
Atış çarpış çoğunluk,
Tam Koşoy başladı,
Taytoru'ya binip sürerek,
Havaya giren devlerin,
Seçip Koşoy saldırıp,
Bin tanesini kırdı bir anda.
Tam önüne çıkanı,
Aklını fikrini toplamadı,
Yan taraftan mızrak yiyip,
Kaburga kırılıp parçalandı.

	Çokmor menen cayladı,	Topuz ile yayladı,
	San miñ koldon kıylanı,	Sayısız çok asker kırıldı,
	Capırt Kırğız attanıp,	Hepsi Kırgız at binip,
7890	Koşoylop uraan salışıp,	Koşoy diye slogan söyleyip,
	Baatır Koylon baş bolup,	Bahadır Koylon baş olup,
	Kıtaylar menen kağışıp,	Çinliler ile çarpışıp,
	Koşun kirdi kuyulup.	Birlik girdi dökülüp.
	Kara taanday köp kıtay,	Kara karga gibi çok Çinli
7895	Çetinen ölüp suyulup,	Kenardan ölüp azalıp,
	Soo kalğanı kaçışıp,	Sağ kalanı kaçıp,
	Cara alğan cerleri,	Yaralanan yerleri,
	Kanı ağıp açışıp,	Kanı akıp can yakıp,
	Azap cegen mından köp.	Azap çeken ondan çok.
7900	Butu sınıp, atı ölüp,	Ayağı kırılıp, atı ölüp,
	Olturup kalğan cürö albay,	Oturup kalan yürüyemeden,
	Kelesoo bolup kee biröö,	Aptallaşıp bazıları,
	Özün özü bile albay,	Kendi kendini bilemeden,
	Tuñğuyukka kamalıp.	Çıkmazlara takılıp,
7905	Tuura col taap cürö albay,	Doğru yolu bulup yürüyemeden,
	Bozdoğondor mından köp,	Hıçkıranlar ondan çok,
	Ay balta tiyip başına,	Ay balta değip başına,
	Közü çıkkan coldoşun,	Gözü çıkan yoldaşın,
	Koştoşğondor mından köp,	Taşıyanları ondan çok,
7910	Kazat bolğon talaadan,	Savaş olan bölgeden,
	Kural carak çoğultup,	Silah, alet toplayıp,
	Boş attardı aydaşıp,	Boş atları sürdüler,
	Toptoğondor mından köp.	Toplayanlar ondan çok.
	Bilerik baatır dayının,	Bilerik bahadır haberini,
7915	Ukkan Koşoy turabı,	Duyan Koşoy durur mu?

Kolğo tüşkön kıtaydın,
Köpçülügün çoğultup,
Bilerik baatır barbı? dep,
Daanalap daynın suradı.
Körgönün aytıp kıtaylar,
Bilgen sözün uladı.
Beecinde zor padışa,
İn Çcenge tartuulap,
Bilerikti alıp ketkenin,
Añgemelep aytıştı.
Kapalanıp Er Koşoy,
Aldı artına karabay,
Kıtaylardın aytkanın,
Añdağança carabay,
Beecin caktı bet alıp,
Artınan kuup cönödü,
Kolun baştap kozğolup,
Koşuldu baatır Tölögü.
Kezikken coldon kıtayğa,
Eki künü uruş salıştı.
Bilerikti alğan coolorğo,
Koşoylor cetpey kalıştı.
Tirüü tursa Bilerik,
Ümüt üzböy cürölük,
Elge barıp kayradan,
Koldu kurap başınan,
Tutkundun cayın bilelik.
Aylasın taap süylöşüp,
Araket kılıp körölük,

Esir düşen Çinlinin
Çoğunluğunu toplatıp,
Bilerik bahadır var mı? diye,
Açık haberini sordu.
Gördüğünü söyleyip Çinliler,
Bildiği sözü başlattı.
Beecin'de büyük padişah,
İn Çcen'e armağan,
Bilerik'i götürdüğünü
Sırasıyla söyledi.
Sinirlenip Er Koşoy,
Önüne arkasına bakmadan,
Çinlilerin söylediğini
Anlamaya başlamadan,
Beecin yolunu tuttu.
Peşinden kovalayıp yöneldi.
Askerini alıp canlanıp,
Katıldı bahadır Tölök'ü
Karşılaştığı yolda Çinliye,
İki gün durmadan savaştı.
Bilerik'i alan düşmana,
Koşoylar yetişemediler.
Diri olsa Bilerik,
Ümit kesmeden yürüyelim,
Halka gidip tekrar,
Asker toplayıp başından,
Esirin yönünü bilelim.
Çaresini bulup konuşup,
Bir amelini bulalım,

7945	Dep, akılğa kelişip,	Diye, akıllarına gelip,
	Kolğo tüşkön inisi,	Esir düşen kardeşi,
	Koşoydun canın keyitip,	Koşoy'un canını sıkıp,
	Künü-tünü uyku cok,	Gece gündüz uyku yok,
	Batıp katuu sanaağa,	Batıp sert taşa,
7950	Özü barbay Ak-Sayğa,	Kendisi gitmeden Ak-Say'a,
	Kıtay kelçü taraptı,	Çinli gelecek tarafa,
	İşenip caş balağa,	Güvenip genç yiğide,
	Ketken eken kemçilik.	Yapmış idi hatayı.
	Kabelteñ balban köp bolboy,	Alışkın pehlivan çok olmayıp,
7955	Ciberdim, dep, çekilik,	Yaptım, diye hatayı,
	Muñkanıp Koşoy zar bolup,	Tasayla Koşoy eriyip,
	Beecinge barıp kelüügö,	Beecin'e gidip gelmeye
	Kalıñ curt kañğay kıtaydın,	Kalabalık halkı Çinlinin,
	Sazayın kolğo berüügö,	Derdini ele vermeye,
7960	Kırğızdın kolu az bolup,	Kırgız'ın askeri az olup,
	Baruuğa colu tar bolup,	Gitmeye yolu dar olup,
	Tura tursun er Koşoy.	Dura dursun Er Koşoy.

BİLERİKTİN TUTKUNDAN BOŞONUŞU[66]
BİLERİK'İN ESİRLİKTEN KURTULUŞU

	Toodoy bolğon köp balban,	Dağ gibi olan çok pehlivan,
7965	Bilerik alğan baylaşıp,	Bilerik'i akmış bağlayıp,
	Pilge cüktöp aydaşıp,	File bindirip sürmüşler,
	Alıp barat Beecinge,	Alıp gidiyor Beecin'e,
	Öltürmökkö şorun kaynatıp.	Öldürmek için ızdırap çektirip.
	Tağdırı kanday boloorun,	Kaderinin nasıl olacağını,

[66] Diğer nüshada bu bölüm yok.

7970	Bilerik barat tüşünböy,	Bilerik geliyor anlamadan,
	Carım ay boldu alıp kelet,	Yarım ay oldu getiriyorlar,
	Pil üstünön tüşürböy,	Fil üzerinden indirmeden
	Kele catkan kıtaylar,	Beraber gelen Çinliler,
	Çaalıkkandan cürö albay,	Yorgunluktan yürüyemiyorlar,
7975	Toktodu cardın tübünö,	Durdu uçurumun dibinde,
	Baarıdığı örüün boluuğa,	Hepsi dinlenmeye,
	Köölüktün cügün tüşürüp,	Hayvandan yükü indirdi,
	Kam uruştu konuuğa.	Hazırlık yaptı yatmaya.
	Tüşürüp baarı cüktörün,	İndirip bütün yüklerini,
7980	Iktap cardın tüptörün,	Yaklaşıp uçurumun dibine,
	Tamaktanıp caylanıp,	Yemek yiyip yayılıp,
	Çarçap kelgen kıtaylar,	Yorgun gelen Çinliler,
	Uykuğa kirdi bayralıp.	Uyumaya girdi bayılıp,
	Bilerik bolso çoñ pildin,	Bilerik ise koca filin,
7985	Üstündö cüröt baylanıp.	Üzerinde bağlanıp,
	Asmanda bulut kararıp,	Gökte bulut kararıp,
	Nöşör caan tögülüp,	Sağnak yağmur dökülüp,
	Çağılğandar çartıldap,	Şimşekler çakılıp,
	Kök turdu bıt-çıt sögülüp,	Gök durdu dal dal bölünüp,
7990	Tübü cok dayra sıyaktuu,	Dibi yok nehir gibi,
	Könöktöp caan kuyuldu,	İnatla yağmur döküldü,
	Boroon-şamal aralaş,	Rüzgar, tayfun karışık,
	Payda kılıp kuyundu,	Oluşturdu hortumu,
	Andan adam ötö alğız,	Ordan insan geçemez,
7995	Cerdin beti suu boldu.	Yeryüzü su oldu.
	Alay dülöy tüşürüp,	Karma karışık yapıp,
	Kıyani taştı ağızıp,	Seli taşı akıttı,
	Köz körgüz çuru-çuu boldu,	Göz görmez karmaşa olup,

	Cerdi bütün sel alıp,	Yeryüzünü hep sel alıp,
8000	Carda ketti kulanıp,	Uçurumda gitti yuvarlanıp,
	Uktap catkan kıtaylar,	Uykuda yatan Çinliler,
	Köpçülügün suu alıp,	Çoğunu su alıp,
	Kaldı cardın aldında,	Kaldı uçurumun altında,
	Dalay can, candık tumçuğup,	Birçok can, mal boğulup,
8005	Bilerik baatır cüktölgön,	Bilerik bahadır bağlanan,
	Pil turat arañ ıntığıp,	Fil duruyor zor soluyup,
	Tabıyhat bergen kırsıktan,	Tabiatın verdiği afetten,
	Baardığı turdu kısılıp.	Hepsi de durdu sıkılıp,
	Kündüzü bolup karañğı,	Gündüz karanlık olup,
8010	Kundağı turdu tutulup,	Güneş de durdu tutulup,
	Caan tögüp sel cürgöndö,	Yağmur yağıp sel olunca,
	Cer dağı kalğan buzulup.	Yer de kaldı bozulup,
	Seyildep caan az-azdan,	Yavaşlayıp yağmur azalıp,
	Kararğan bulut sürüldü,	Kararan duman dağıldı,
8015	Kün nurun çaçıp asmandan,	Güneş nurunu döküp yukardan,
	Köp kırsık bolup keteni,	Bir hayli kaza olup bittiği,
	Körünüp közgö bilindi,	Görünüp göze belli oldu,
	Iktoo dep cardın tübünön,	Uygun diye uçurumun dibinden,
	Orun alğan kıtaylar,	Yer alan Çinliler
8020	Sel menen caan calmaptır,	Sel ile yağmur yok etmiş,
	Cüzdön aşık adamdan,	Yüzden fazla insanın
	Biri da tirüü kalbaptır.	Biri de diri kalmamış.
	Bilerik cürgön çoñ pildi,	Bilerik'in bağlı olduğu fili,
	Deñsöögö okçun karmağan,	Tepede uzak tuttular,
8025	Canına at da, kaçırda,	Yanına at da, katır da,
	Bölök mal takır barbağan,	Başka hayvan hiç gelmeyen,
	Oşonun tiyip paydası,	Onun değip yararı,

	Kaptağan sel albağan.	Bastıran sel almamış.
	Üstündö adam tañılıp,	Üzerinde insan bağlanıp,
8030	Baylap koyğon döñgöçtön,	Bağlı duran ağaçtan,
	Boşono albay pil turat,	Kurtulamadan fil duruyor,
	Açuusu kelip çamınıp,	Sinirlenip saldırıp,
	Cardam berer bir can cok,	Yardım edecek canlı yok,
	Bilerik dağı kamığıp,	Bilerik de daralıp,
8035	Esi ketip eki kün,	Çaresi yok iki gün,
	Eçkim kabar albadı,	Kimse haber almadı,
	Pil kazğan cer oyulup,	Filin kazdığı yer delinip,
	Aylanası çañdadı.	Etrafı toz oldu.
	Koy kaytarğan koyçuman,	Koyun otlatan çoban,
8040	Çañ tozoñun körüptür,	Toz toprağı görmüş de,
	Bul emine şumduk? dep,	Bu ne ilginç, diye,
	Pilge cakın keliptir.	File yakın gelmiştir.
	Karap turdu köz salıp,	Baktığında göz atıp,
	Üstündögü adamğa,	Üzerindeki insana,
8045	Kolu butu baylanğan,	Eli kolu bağlanmış,
	Çıncır menen çırmalıp,	Zincir ile sarılmış,
	Pilde idağı şay ketken,	Filde bütün güç gitmiş,
	Arañ turat ırğalıp.	Zor duruyor sallanıp.
	Koopsunbay koyçu bulardan,	Korkmadan çoban bunlardan,
8050	Cakın kelip canına,	Yakın gelip yanına,
	Kolu butun boşotup,	Elini ayağını boşaltıp,
	Bilerik, pildi kutkarıp,	Bilerik fili kurtarıp,
	Çırmalğan çıncır cip çeçip,	Sarılmış zincir ip çözüp,
	Körüp cattı kamılğa.	Görüyordu hazırlık.
8055	Toodoy bolğon Bilerik,	Dağ gibi olan Bilerik,
	Pil üstünön boşonup,	Fil üzerinden kurtulup,

	Cazıp cattı çoyulup,	Çekiyordu düzeltip,
	Karışkan butu koldorun,	Tutulmuş ayak ellerin,
	Kudayğa boldu ıraazı,	Tanrı'ya oldu razı,
8060	Kutulup kıtay tutkundan,	Kurtulup Çin esirinden,
	Kütpöstön colu bolğonun.	Beklenmedik işi olduğunu.
	Koyçuman cayın surasa,	Çoban yönünü sordu,
	Kuurağan baykuş can eken,	Zavallı bir can imiş,
	Malaydan başı çıkmağan,	Kölelikten başı çıkmayan,
8065	Kocoyundun özünö,	Efendinin kendisine,
	Köp Kırğızdarı bar eken.	Çok Kırgızları var imiş.
	Keçee mında kelgendi,	Dün buraya geleni,
	Koy cayın cürüp körgömün,	Koyun otlatırken görmüştüm,
	Teñ koyumdu sel aldı,	Koyunun yarısını sel aldı,
8070	Aylamdı takır taba albay,	Çaresini hiç bulamıyorum,
	Ara coldo turamın.	Orta yolda duruyorum.
	Barsam meni kocoyun.	Gitsem beni efendim,
	Şişke sayıp öltüröt,	Şişe takıp öldürür,
	Aylanip barsam özünö.	Gidersem onun kendine.
8075	Körünböy kaçıp cürömün,	Gözükmeden kaçıyorum,
	Üç kündön beri közünö,	Üç gündür gözüne,
	Baş baana kılçu elim cok.	Baş sokacak halkım yok.
	Bara turğan cerim cok,	Gidecek olan yerim yok,
	Belçemden batkan karıska,	Belimden batmışım günaha,
8080	Men bir karıp beçera,	Ben bir garip zavallı,
	Tutka bolup bere albaym,	Arkadaş olup veremem,
	Tuu kötörüp namızka.	Tuğ kaldırıp namusa,
	Botodoy bozdop Koyçuman,	Çocukça ağlayıp çoban,
	Közünön caşı ontolo,	Gözünün yaşı göl oldu,
8085	Cayın bilip Bilerik,	Yönünü bilip Bilerik,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

	Calooruy karap imerip,	Acıyarak bakıp çevirip,
	Koyçumanım ep körsöñ,	Çobancığım anlarsan,
	Bizdin elge cürölük.	Bizim halka gidelim.
	Tili buruu bolso da,	Dili başka olsa da,
8090	Karap turbay tünörüp,	Bakıp durmadan düşünüp,
	Kol alışıp dos boldu.	El sıkışıp dost oldu.
	Adamdık dili bir bolup,	İnsanlık niyeti bir olup,
	Akırette tübölük,	Ahirete sonsuza,
	At-Başını bet alıp,	At-Başı'na yol alıp,
8095	Eköö colğo çığıştı,	İkisi yola koyuldu,
	Kündüzü bolup daldoodo,	Gündüz yatıp saklanıp,
	Tünküsün cürüş kılıştı,	Gecesi yolda yürüdü,
	Çarçasada çaalığıp,	Bitkinleşse de yorulup,
	Suuk közgö körünböy,	Yabancı göze gözükmeden,
8100	Cürüp kelet bekinip,	Geliyorlar saklanıp,
	Eptep tamak taap içip,	Zar zor yemek bulup yiyip,
	Birin biri koldoşup,	Birbirini kollayıp,
	Lop dayradan ötüşüp,	Lop nehirden geçtikleri,
	Tayız cerden keçişip,	Sığ yerini buluşup,
8105	Örönünö ötüp Arpanın,	Bölgesine geçip Arpa'nın,
	Ketken cerin körgöndö,	Gittiği yeri görünce,
	Bilerik turdu er erkin.	Bilerik durdu sakince

BİLERİKTİN KELİŞİNE ER KOŞOYDUN TOY ÖTKÖRÜŞÜ[67]
BİLERİK'İN GELMESİNE KOŞOY'UN TOY VERMESİ

	Bilerik baatır keldi, dep,	Bilerik bahadır geldi, diye,
8110	Toy ötkördü er Koşoy.	Düğün yaptı Er Koşoy,

[67] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Bilerikke belgilep,	Bilerik'e belirleyip,
	Tamaşa türkün baştalıp,	Çeşitli oyunlar başladı,
	Ulak tartış, at çabış,	Oğlak oyun, at yarışı,
	Meldeşten möröy alğandar,	Bahisten ödül alanlar,
8115	Kuduñdaşıp maktanıp.	Kendilerince övünüp,
	Alaydan toyğo kelgender,	Alay'dan düğüne gelenler,
	Cañılık aytıp kubanıp,	Haber söyleyip sevinip,
	Caş Manas baatır çıkkanın,	Genç Manas bahadır çıktığını,
	Bay Cakıptın balası,	Zengin Cakıp'ın oğlu,
8120	Talkan kılıp duşmanın,	Parçalayıp düşmanını,
	Çoro cıynap baldardan,	Asker toplayıp çocuktan,
	Kılığına Manastın,	Yaptığına Manas'ın,
	Kıyla candar tañğalğan,	Çok insan hayran,
	Tınçtık berbes kıtaylar,	Rahatlık vermez Çinliler,
8125	Manastan korkup zarlanğan.	Manas'tan korkup duruyor.
	Han kötörüp obolu,	Han seçip öncelikle,
	Aksakal Karaçoronu,	İhtiyar Karaçoro'yu,
	Kolu uzarıp Kırğızdın,	Eli uzayıp Kırgız'ın,
	Aylanası bek bolup,	Etrafı sağlam olup,
8130	Baatır Çubak, er Sırğak,	Bahadır Çubak, Er Sırğak,
	Azamatı köp bolup,	İyileri çok olup,
	Kaardansa bul Manas,	Sinirlenirse bu Manas,
	Kabılandın türü bar,	Kaplanın gücü var,
	Özünün calğız başında,	Kendi yalnız başına,
8135	Miñ baatırdın sürü bar,	Bin bahadır heybeti var,
	Çoronun baarı canında,	Yiğidin hepsi yanında,
	Bir kılka baarı caş eken,	Bir kere hepsi genç imiş,
	Arasında er Bakay,	Arasında Er Bakay,
	Akılğa dıykan maş eken.	Akla zengin iyi imiş.

ER KOŞOY ALTAYDAN MANASTIN KELGENİN UĞUP TALASTI KÖZDÖY İZDEP ÇIKKANI[68]

ER KOŞOY'UN, ALTAY'DAN MANAS'IN GELDİĞİNİ DUYUP TALAS'A DOĞRU ARAMAYA ÇIKMASI

Manastın cayın ukkanda,
Balban Koşoy süyünüp,
Uçuraşıp kelüügö,
Er Manastı körüügö,
Kamdanıp kaldı oy kılıp.
Bir kudayğa calınıp,
Şaşpay namaz okulup,
Taytoruday buudandı,
Avañi Koşoy tokunup,
Arı baatır, arı şer,
Akılğa dıykan candardan,
Beş cüz daana kol kamdap,
Tartuulaşıp mal aydap,
Cambı atınıp mol kamdap,
Keñi Talastı bet alıp,
Cönöp kalğan ubağı.
Kırğızdan çıkkan kabılan,
Balbanıñi Koşoy kalıñi curt,
Manastı körböy turabı.
Kök asaba kolğo alıp,
Colğo çıktı kamdanıp,
Künü-tünü col cürüp,

Manas'ın halini duyunca,
Pehlivan Koşoy sevinip,
Ziyaretine gelmeye,
Er Manas'ı görmeye,
Hazırlık yaptı karar verip,
Bir tanrıya yalvarıp,
Acelesiz namaz kılıp,
Taytoru gibi yağızı,
Amca Koşoy hazırlayıp,
Hem bahadır hem eren,
Akla zengin canlardan,
Beş yüz tam asker hazırlayıp,
Hediyelik hayvan sürüp,
Ok atanı bol hazırlayıp,
Geniş Talas'a yol alıp,
Yola koyulduğu zamanı.
Kırgız'dan çıkan kaplan,
Pehlivan Koşoy kalın halk,
Manas'ı görmeden durur mu?
Gök bayrak ele alıp,
Yola çıktı hazırlanıp,
Gece gündüz yol alıp,

[68] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Toktoboy colğo karmalıp,	Durmadan yolda tutulup,
	Cayık özön, keñi Talas,	Geniş vadi, büyük Talas,
8165	Keldi Koşoy cerine,	Geldi Koşoy yerine,
	Örüün bolup catıştı,	Dinlenmek için yattılar,
	Keñi-Koldun cayık törünö,	Ken-Kol'un geniş yerinde,
	Altaydan kelgen Manastı,	Altay'dan gelen Manas'ı,
	Tabalbay kaldı cerinde.	Bulamadı yerinde.
8170	Sayran kurup ketiptir,	Eğlenmek için gelmişler,
	Çılmayran toonun çegine,	Çılmayran dağının yanına,
	Coluğuptur er Manas,	Karşılaşmış Er Manas,
	Kerbendin bay köbünö.	Kervanın zengin çoğuna.
	Ordo atışıp meldeşip,	Orda atıp bahisten,
8175	Eki caat boluşup,	İki taraf oluşup,
	Çükö atışıp cabılıp,	Aşık atıp hepsi de,
	Kadamaktı kadaşıp,	Kenarından vuruşup,
	Çetinen çükö tooruşup,	Ayak altı koyuşup,
	Birin biri ceñe albay,	Birbirini yenemeyip,
8180	Bir cakka salıp bere albay,	Bir tarafa veremeyip,
	Eki kün keçke karmaşıp,	İki gün boyu kapışıp
	Baş bayge bolğon kırk nar bar,	Baş ödül olan kırk deve var
	Altını zeeri cüktölgön,	Altın mücevheri yüklenen
	Manasta miñdey cılkı bar.	Manas'ta bin kadar at var
8185	Baygege kamdap ciktelgen,	Mükafat hazırlanıp yığılan
	Eki caat bolup çükö atıp,	İki taraf olup aşık atıp
	Alışa albay turğanda,	Kazanamadan durduğunda
	Aylası ketken Acıbay,	Çaresiz kalan Acıbay,
	Kırğıl çal menen keñeşip,	Kırğıl ihtiyar ile anlaşıp
8190	Añgeme dükön kurğanda,	Hikaye Pazar kurunca
	Akılman Bakay aldında,	Akıllı Bakay önünde

	Kırğıl çal menen Acıbay,	Kırğıl ihtiyar ile Acıbay,
	Kıynalıp sözdü salıptır,	Zorlanarak sözü söylemiş
	Kıraanıñ Manas aytsañız,	Bahadır Manas'a söyleyin
8195	Iğın taap içke tüşsün, dep	Yolunu bulup içeri gir, diye,
	Colooçu kerben baylardın,	Yolcu kervan zenginlerin
	Coruğun erte bütsün, dep,	Olayı erken bitsin, diye,
	Bul cerden kündü uzartpay,	Buradan günü uzatmadan
	Oodarıp oyun bir cakka,	Çevirip oyunu bir tarafa
8200	Ooluğup cata berbesten,	Boşuna yatamadan
	Cıyıntıkka keleli,	Sonucuna gidelim
	Bilinip kaldı baykadık,	Belli oldu farkettik
	Iğı menen çükö atkan,	Usulü ile aşık atan
	Kerbenderdin mıktı önörü,	Kervanların iyi hüneri
8205	Eki çoro Bakayğa,	İki yiğit Bakay'a
	Bul sözdü aytıp toktodu.	Bu sözü söyleyip durdular
	Çılmayran toosun etektep,	Çılmayran dağının dibinde
	Ordo oynoşup meldeşçü,	Orda oynayıp bahise girecek
	Colooçu kerben ötöt dep,	Yolcu kervan geçecek diye,
8210	Cürgönübüz bizge carabas,	Gezmemiz bize yaramaz
	Akılın Bakay toptodu,	Aklını Bakay topladı
	Kabılan Manas baatırıñı,	Kaplan Manas bahadırın
	Otuzdan aşkan çağı eken,	Otuzu geçtiği çağı imiş
	Oozunan calın çaçırap,	Ağzından kan fışkırıp
8215	Tolup turğan çağı eken,	Dolu durduğu an imiş
	Kastaşkan teñi kele albay,	Karşılaşan denk gelmez
	İşenip baatır bağına,	İnanıp bahadır bahtına
	Bet alğan işi oñ çığıp,	İstediği iş iyi gidip
	Karmağan ceri kan çığıp,	Tuttuğu yerden kan çıkıp
8220	Bolup turğan kezi eken.	Dolu durduğu an imiş

	Enöö baatır er Manas,	Dalgın bahadır Er Manas
	Bakaydın aytkan til menen,	Bakay'ın söylediği söz ile
	Koluna tompoy alğanı.	Eline aşık aldığı
	Çükö atkan tompoydun,	Aşık atan aşığın
8225	Beş kadaktay salmağı,	Beş kadak gibi ağırlığı
	Kerbender cakka ooptur,	Kervanlar tarafa gidiyor
	Ordo oyundun kalğanı,	Ordo oyunun kalanı
	Manastar cakta bir çokon,	Manas tarafta bir aşık
	Namızdanıp baatırıñ,	Namuslanıp bahadır,
8230	Bir çokon oyun alğanı,	Bir aşık oyun aldığı,
	Altımış taman ordonun,	Atmış adım Ordo'nun,
	Çetinen turup er Manas,	Kenarına durup Er Manas,
	Tompoydu topko salğanı,	Aşığı ortaya bıraktı,
	Küröktöy ele kürödü,	Kürek gibi küredi,
8235	Caynağan toptu buzğanda,	Yayılan topu bozunca,
	Çükölör çığıp çeyinden,	Aşıklar çıkıp çizgiden
	Biraz çükö han menen,	Azıcık aşık han ile,
	Ordodo ele kalğanı.	Ordo'do hala kalmıştı.
	İçke tüşkön Manasıñ,	İçeri geçen Manas'ın
8240	Tompoylop çükö çertkeni,	Aşık ile aşık vurduğu,
	Zırkırap uçkan bir çükö,	Fırlayıp uçan bir aşık
	Çögüp catkan bir töönün,	Orda yatan bir devenin,
	Talkalap butun ketkeni,	Ayağını kırıp gittiğini
	Ordonu kayra salğanda,	Ordo'yu geri koyunca
8245	Kerbendin çıktı esteri,	Kervanın korktu akılı,
	Oozunan tüşüp kelmesi,	Ağzından kaçıp sözleri
	Utturğanın bilişti.	Kaybettiğini bildiler
	Al añğıça bolbodu,	O sırada bir tarafta
	Koşoydon kelgen kabarçı,	Koşoy'dan gelen haberci

8250	Ordodon taap Manastı,	Ordo'dan bulup Manas'ı,
	Orunsuz işin oñdodu,	Yersiz işini düzeltti
	Süyünçü! Baatır bilgin, dep,	Müjde! Bahadır bil, diye,
	Balban Koşoy keletat,	Pehlivan Koşoy geliyor,
	Biz menen koşo cürgün, dep,	Bizimle birlikte gel, diye,
8255	At-Başılık tuuğanıñ,	At-Başı'lı kardeşinin,
	Añgemesin ukkun, dep,	Hikayesini duy, diye,
	Kıraanı bolot Kırğızdın,	Kahramanı olur Kırgız'ın,
	Aldınan tosup çıkkın! dep,	Önünden karşılayarak çık! diye,
	Kısırık Bakay, Kırğıl çal,	Kısırık Bakay, Kırğıl çal,
8260	Bul sözdün cayın ukkanı,	Bu sözün yönünü duyduğu,
	Kelgeni Koşoy çın bolso,	Geldiği Koşoy gerçekse,
	Katıgün Manas oñboy kal!	Amanım Manas olma kal!
	Ordo oynop catıp alabız,	Ordo Manas oynayıp yatıyoruz,
	Ezeli eki bolboy kal!	Bir daha böyle olma kal!
8265	Kıdır daarıp koldoğon,	Hızırı onu kollayan
	Kıyırın salğan oñboğon,	Gazabına kapılan yok olan,
	Kasiyettüü han Koşoy,	Haysiyetli han Koşoy,
	Caralğanın ukkamın.	Yaratıldığını duymuştum.
	Balbandık baatır cağınan,	Pehlivanlık yiğitlik yönünden
8270	Kıtayğa salıp köp kırğın,	Çin'e verip çok kırgın,
	Atak dañkı aalamğa,	Ünü namı aleme,
	Taralğanın ukkamın,	Dağıldığını duymuştum,
	Toportoo Kırğız köp ele,	Tonorto Kırgız çok idi,
	Alardan cardam surabay,	Onlardan yardım sormadan,
8275	Talkalağan duşmanın,	Yok etmişti düşmanını,
	Kabılan Manas uğup koy.	Kaplan Manas dinle,
	Kırğızıñda ak sakal,	Kırgız'ında ak sakal,
	Balban Koşoy kelgende,	Pehlivan Koşoy gelince,

	Bolbostur mında turğanıñ.	Olmaz burda durduğun.
8280	Çekilik bolup kalbasın,	Ayıp olur böylesi,
	Cön cay cürgön kerbendin,	Kendince gezen kervanın,
	Töösünün butun sındırıp,	Devesinin ayağını kırdın,
	Döögürsünüp turğanıñ.	Havalı böyle durduğun.
	Dep, Kırğıl çal, er Bakay,	Diye Kırğıl ihtiyar, Er Bakay,
8285	Canalı kalbay calınıp,	Hiç durmadan yalvarıp,
	Aziret Koşoy balbandın,	Hazreti Koşoy pehlivanın,
	Aldınan tosup çıkuuğa,	Önünden karşılamaya,
	Kırk çoro calpı kamınıp,	Kırk yiğit hepsi hazırlanıp,
	Kolpoçtolup tokulğan,	Süslenerek yapılmış,
8290	Akkula tulpar alınıp,	Akkula yağız getirilip,
	Üzöngülö but arttıp,	Üzengiye ayak koyup,
	Attın moyunun tartkanda,	Atın boynunu çekince,
	Kök asaba celge ırğalıp,	Gök bayrak yele serilip,
	Artınan eli ağılıp,	Peşinden halkı akıp,
8295	Çılmayran toonu etektep,	Çılmayran dağın dibinde,
	İmerile bergende,	Dolanarak gelince,
	Sel kaptağan kalıñ kol,	Sel gibi kaplayan askerleri,
	Kabılan Manas körgöndö,	Kaplan Manas görünce,
	Aldında toodoy zor adam,	Önünde dağ gibi bir adam,
8300	Kasiyeti bölünüp,	Haysiyeti bölünüp,
	Kabılan Manas közünö,	Kaplan Manas gözüne,
	Kıdır şaaday körünüp.	Hızır şah gibi gözüküp,
	Mingeni toru cay ğana,	Bindiği doru yavaşça,
	Corğosu çığıp tögülüp,	Yorgası çıkıp döktürüp,
8305	Çuru-çuu bolup kalıñ curt,	Gürültü olup askerler
	Süyüngön türü körünüp,	Sevinçli hali gözüküp,
	Koşoyda körüp Manastı,	Koşoy da görüp Manas'ı,

	At üstündö elirip,	At üzerinde sevinip,
	Eñgirep dobuş koşkoşup,	Mırıldana ses çıkarıp,
8310	Közdördön caş tögülüp,	Gözlerden yaş akıp,
	At koşçular at alıp,	Atçıları at alıp,
	Kuçaktaşıp töştöşüp,	Kucaklaşıp sarılıp,
	Körgön adam ıraazı,	Gören insan razı,
	Ekөönükü tuura ep deşip,	İkisi doğru uyuşup,
8315	Kınalışıp öbüşüp,	Kucaklaşıp öpüşüp,
	Eki baatır söz tabıp,	İki bahadır söz bulup,
	Çılmayran toodon körüşüp,	Çılmayran dağda görüşüp,
	Calğız ele eköö emes,	Yalnız ikisi değil,
	Akkula menen Taytoru,	Akkula ile Taytoru,
8320	Erkeleşip tebişip,	Nazlanarak tepişip,
	Kişenep moyun salışıp,	Kişneyerek boyun salışıp,
	Tikçiye kulak kağışıp,	Dikilip kulak sallayıp,
	Adam emes canıbar,	İnsanlar değil hayvanlar,
	Tulparlar turdu taanışıp.	Yağızlar durdu tanışıp.
8325	Katar turup kırk çoro,	Sırayla durup kırk yiğit,
	Başında Kırğıl çal bolup,	Başında Kırğıl ihtiyar olup,
	Bala Çubak dağı bar,	Genç Çubak da var,
	Koşoy degen kim bul? dep,	Koşoy denen kim bu? diye,
	Baarı turat dal bolup.	Hepsi duruyor şaşırıp,
8330	Estüü can eken er Bakay,	Akıllı can imiş Er Bakay,
	Baarına kalıs al bolup,	Hepsine halis o olup,
	Kısır emdi tay soyup,	Kısrak bir tay kesip,
	Konok kamın alışıp,	Konuk işini alışıp,
	Avabız Koşoy keldi, dep,	Amcamız Koşoy geldi, diye,
8335	Cigitter kızmat atkarıp,	Yiğitler hizmet edip,
	Kıyla can cüröt carışıp.	Epey bir can yarışıp,

	Alaydağı bay Cakıp,	Alay'daki zengin Cakıp,
	Bala Manas atası,	Çocuk Manas babası
	Cigitterin ciberip,	Yiğitlerini gönderip,
8340	Baarın keldi aldırıp,	Hepsini getirttirdi
	Aksakalı Ak balta	Aksakal Ak Balta
	Sancıra süylöp cay kurup,	Şecere söyleyip yer kurup
	Calpı Kırğız cıyınıp,	Bütün Kırgız toplanıp
	Cetken sözdün kıyırın,	Yeten sözün sonuna
8345	Baatır Karaçoronu,	Kahraman Karaçoro'yu
	Tegin, Tezek atanı,	Soy, Tezek babanı
	Bayandap Kırğız ıyığın,	Beyan edip Kırgız kutsalını
	Intımaka çakırıp,	Dostluğa çağırıp
	Balam Koşoy, dep aytıp,	Yavrum Koşoy, diye söyleyip,
8350	Çubak, Manas, Bakayğa,	Çubak, Manas, Bakay'a
	Baş köz bol balam! dep, aytıp,	Göz kulak ol, yavrum, diye söyleyip
	Balta çal turat bakırıp.	Balta ihtiyar durdu bağırıp
	Asılın körüp Koşoydun,	Gerçeğini görüp Koşoy'un
	Kim turmak ele asılıp,	Kim durur ona asılıp
8355	Kazı karta çaynalıp,	Sucuk eti çiğneyip
	Kadırlağan samoorğo,	Fokurdayıp semaverler
	Şamili çaylar kaynalıp.	Güzel çaylar demlenip
	Koşoy, Manas dostuğu,	Koşoy, Manas dostluğu
	Ak tilek menen aylınıp,	Ak dilekler söylenip
8360	Çılmayran toonun böksödö,	Çılmayran dağının alçağında
	Baytal beenin bal kımız,	Baytal kısrağın bal kımızı
	Bir ayça turdu kamdanıp.	Bir ay kadar durdu hazırlanıp
	Er Koşoydun aldında,	Er Koşoy'un önünde
	Kabılanıñ er Manas,	Kaplanın Er Manas
8365	Absı Bakay bir bolup,	Absı Bakay birlikte

	Körsötüp kızmat kün-tünü,	Gösterip hizmet gece gündüz
	Urmat sıyın bilgizdi,	Hürmet saygısını gösterdi
	Kıtaydan alğan kızımızı,	Çinden aldığımız kızımızı
	Kırk külüktü bal kılıp,	Kırk yarışı bal yapıp
8370	Tartuu kılıp balbanğa,	Hediye edip pehlivana
	Tuuğandığın bilgizdi.	Akrabalığını gösterdi
	Kıyamatka ketkençe,	Kıyamete gidince
	Kıya tartpay baarıbız,	Hiç dönmeden gideriz
	Başıbızda er Koşoy,	Başımızda Er Koşoy
8375	Bakay, Kırğıl çalıbız,	Bakay, Kırğıl, ihtiyar
	Özüñ tursañ er Manas,	Kendin dursun Er Manas
	Namızdı koldop berbesten,	Namusu ele vermeden
	Cetişinçe alıbız,	Yeterince alırız
	Elge tartuu bolsun, dep,	Halka hediye olsun, diye,
8380	Çımınday bizdin canıbız.	Sinek kadar canımız
	Açıbaybız el üçün,	Acımıyoruz halkımız için
	Tögülsö da kanıbız,	Dökülse de kanımız
	Calpı eldin işi üçün,	Bütün halkın işi için
	Ak boz beeni soyuştu,	Ak boz kısrağı kestiler
8385	Ardayım Kırğız birge! dep,	Her zaman Kırgız beraber, diye
	Batalaşıp koyuştu.	Amin diye dua etti
	Er Koşoydu Manastar,	Er Koşoy'u Manaslar
	Tuura bir ay karmadı,	Doğru bir ay da kalmadı
	Kolunan kelgen çoñ sıyın,	Elinden geldiği hürmeti
8390	Balbanğa tuura arnadı.	Pehlivana doğru sundu
	Saltanatı san boldu,	Saltanatı sonsuz oldu
	Sağınışkan Kırğız curtçuluk,	Özlem çeken Kırgız yurdu
	Samağanı kam boldu,	İstedikleri tam oldu
	Uruu uruuda kep bolup,	Kabile kabile söz olup,

8395	Uluk sözdör köp bolup,	Nasihatlar çok olup,
	Ubadalaşıp ketişti,	Söz verip gittiler
	Bir tuuğançılık ep bolup,	Bir akrabalık doğru olup
	Keñi Talastı bet alıp,	Geniş Talas'a yol alıp,
	Kabılan Manas köp kolun,	Kaplan Manas çok asker
8400	Bakay baştap cönödü.	Bakay başta olmak üzere
	At-Başını bet alıp,	At Başı'ya yol alıp
	Taytoru menen er Koşoy,	Taytoru ile Er Koşoy,
	Artınan cürdü bölögü.	Arkasından yürüdü başkası

ER KOŞOYDUN KÖKÖTÖYDÜN AŞINA KELİŞİ[69]
ER KOŞOY'UN KÖKÖTÖY'ÜN MEVLİDİNE GELİŞİ

8405	At başığa kelgen kezderde,	At Başı'ya geldiği zamanlarında
	Aradan bir top cıl ötüp,	Aradan bir çok yıl geçip,
	Kabılan Koşoy köp kuştu,	Kaplan Koşoy çok kuşu
	Uçurdu koldon tülötüp,	Uçurdu elden yetiştirip
	Oyun kurğan çağında,	Oyun kurduğu çağında
8410	Taşkentin beri cağında,	Taşkent'in beri tarafında
	Çıyırçıktın toosunda,	Sığırcık dağında
	Camildindin Kökötöy,	Camildin'in Kökötöy
	Ölgön kezde çoñ kabar,	Öldüğü zaman büyük haber
	Cetken Koşoy balbanğa.	Yeten Koşoy pehlivana
8415	Ölüktün bolup başında,	Ölünün olup başında
	Zıyaratın ötkördü,	Ziyareti geçirdi
	Kökötöygö barğanda,	Kökötöy'e varınca
	Kapa bolğon er Koşoy,	Üzüntüden Er Koşoy
	Köpköndük kılıp Bokmurun,	Yaramazlık yapıp Bokmurun

[69] Diğer nüshada bu bölüm yok.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

8420	Baatır Manas özünö,	Kahraman Manas kendisine
	Kara aşına kelgin, dep,	Kara mevlidine gelin, diye
	Kabar berbey kalğanda,	Haber vermeden kalmıştı
	Karkıra cerden cay alıp,	Karkıra yerden yer alıp,
	Bir cıldan kiyin aş bolup,	Bir yıl sonra mevlit olup,
8425	Uşul aştı Er Koşoy,	Bu mevlidi Er Koşoy
	Teylep cürdü baş bolup.	Başında durdu baş göz olup
	Kalmağı kıtay aralaş,	Kalmak'ı Çin'i karışık
	Calpı curt aşka kelgende,	Bütün yurt mevlide gelince
	Caş Aydardı ciberip,	Genç Aydar'ı gönderip
8430	Manaska kabar bergende,	Manas'a haber verdiler
	Kabılan Manas kelgençe,	Kaplan Manas gelince
	Kıtaydan çıkkan Neskara,	Çinden çıkan Neskara
	Toodoy kalça Koñurbay,	Dağ kalça Konurbay
	Kalmak Coloy küpüldöp,	Kalmak Coloy köpürerek
8435	Alakanday top Kırğız,	Avuç kadar top Kırgız
	Tamağına tütö albay,	Yemeğini yetiştiremeden
	Körgülüktü körgöndö,	Kötülüğü görünce
	Maanaker külük suraşıp,	En iyi yarış atlarını sorup
	Kıtay kalmak doo koyup,	Çin Kalmak üstüne gelip,
8440	Tınçıraak aştı ötkörböy,	Daha sakin mevlidi okutturmadan
	Çañ çığarar bolğondo,	Kavga çıkaracak olunca
	Manas kelip Talastan,	Manas gelip Talas'tan
	Kemegenin başınan,	Ocağın başından
	Kıtay menen kalmaktı,	Çin ile Kalmak'ı
8445	Karsıldatıp sabadı,	Paldır küldür dövdü
	Kazandan etti talaşkan.	Kazandaki ete hücum edip
	Caalınan sezip Manastın,	Kızdığını sezip Manas'ın
	Ayla cok baarı tınçtanıp,	Çare yok hepsi sakinleşti

	Aytkanına könüştü.	Dediğini kabul etti

AT ÇABUUĞA KÜLÜKTÖRDÜ CÖNÖTÜÜ[70]
AT YARIŞINA BEYGİRLERİ GÖNDERME

	Şaan şeket aştın baştalıp,	Düğün bayram mevlit başladı
	Külük attar sınalıp,	Beygirler seçilip
	At çabışka tandaldı,	At ayrışına çıkartıldı
	Uçu kıyırsız keñ talaa,	Ucu bucağı sonsuz geniş tarlada
8455	Altı kündük cer bolot,	Altı günlük yer imiş
	İlenin boyun bastırıp,	Hilenin boyunu bastırıp
	Altımış kişi at aydap,	Atmış kişi at sürüp
	Çabdardın belin aşırıp,	Çabdar'ın belini aşıp
	At çapkan baldar adaşıp,	At yarıştıran çocuklar kaybolup
8460	Aydıñğa ketip kalat dep,	Aydına gidip kalır diye
	Altı miñ kişi tandalıp,	Altı bin kişi seçilip
	Ak celek alıp koluna,	Ak bayrak alıp eline
	Adaşkandı salmak coluna,	Kaybolanı salıp yoluna
	Alarda arttan kamdalıp,	Onları arkadan hazırlanıp
8465	At çubatıp boluptur.	At gönderip sayısız
	Sanatı miñge toluptur,	Sanatı bine dolmuştur
	Eki miñ üç cüz at ele,	İki bin üç yüz at imiş
	Eldin bayge dartı ele,	Halkın mükafatı imiş
	Almambet kündü caylağan,	Almambet günü geçirip
8470	Egeder bolboy atına,	Eğer olmadan atına
	Neçendin şoru kaynağan.	Çoğunun çaresi tükenip
	Aydağan kişi altımış,	Süren kişi atmış
	Kıyğaktuu nayza alğanı,	Sivri mızrak alanı

[70] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Kıykırıp colğo salğanı,	Bağırarak yola çıktılar
8475	İşenimdüü cakşıdan,	Güvenilir iyisinden
	Kırğızdın kıyla zardalı,	Kırgız'ın epey zavallısı
	Arkasınan altı miñi,	Arkasından altı bin
	Azdırbas kalıs barğanı.	Aldırmadan tarafsız gittiğini
	Kündüzü uzun kıska tün,	Gündüzü uzun, gecesi kısa
8480	Attı aydaştı tak bügün,	Atı sürdüler tam bugün
	Adaştırbay aluuğa,	Kaybolmadan gitmeye
	Baldardı colğo saluuğa,	Çocukları yola getirip
	Attı aydatıp iygeni,	Atı sürüp gönderdi
	Kelgen eldin baarısı,	Gelen halkın hepsine
8485	Aştı közdöy kirgeni,	Mevlidi göze girdiğini
	Kün muruntan koyuşkan,	Gün önceden koyduğunu
	Ettin baarın bışırıp.	Etin hepsini pişirip
	Uluk-kiçik baarısı,	Büyük küçük hepsine
	Cay-cayına barıştı,	Yerli yerine gönderip
8490	Koşun-koşun tüşüşüp,	Birlikte beraber inip
	Birin-biri kütüşüp,	Birbirini bekleyip
	Suuk kar kıla Almambet,	Soğuk kase yapıp Almambet
	Ayabay kündü caylağan,	Sürmeden günü bekleyip
	Sanat cetkis köpçülük,	Sanat yetişmez çoğunluk
8495	Kiymi cuka kay biröö,	Giyimi ince hangi birilerinin
	Korcoñdop cüröt üşünüp,	Ortalıkta geziyor üşüyüp
	Kızmatkerler bügülüp,	Hizmetçiler eğilip
	Koşton-koşko cügürüp,	Sofradan sofraya koşuşturup
	Kumğandaşıp suu kuydu,	İbrikten su koydular
8500	Kökötöydün baylığın,	Kökötöy'ün zenginliğini
	Köçüp barğan el tuydu.	Göçüp gelen halk duydu
	Torğodon kılğan dastorkon,	Kuş sütünden hazırlanan sofra

	Tobuna cazıp ötkönü,	Hepsine yazıp geçmişi
	Oturğan oyrot curtuna,	Oturan Oyrot yurduna
8505	Bir dastorkon cetkeni.	Bir sofra yetişti
	Ar türkün daamdı büt berdi,	Her türlü yemeği hepsini verdi
	Kiş-miş çaykap süt berdi,	Kuru üzüm çalkalayıp süt verip
	Bendede mınday bolbodu,	Kulunda böyle olur mu?
	Peyli kenen Kırğızdın,	Rızkı geniş Kırgız'ın
8510	Bokmurun ızaat körsöttü.	Bokmurun saygı gösterip
	Meyiz salıp sabağa,	Kuru üzüm koyup çuvala
	Açıtkan eken kımızın,	Mayalattırmış kımızı
	Bir çını içse kızıtıp,	Bir kase içse çakırkeyif olup
	Mas kıldı köptü tımızın.	Sarhoş olup çoğunluğu sinsi
8515	Ulam ulam kaytalap,	Tekrar tekrar yapıp
	Erikkençe et berdi,	Sıkılınca et verdi
	Este coktun baarısın,	Akılda yok hepsine
	Eek aldına cetkirdi.	Çeneye kadar getirip
	Sarı kazı, kıyma cal,	Sarı sucuk, baya et
8520	Saltanattın karap al,	Saltanatı görün
	Törttön adam bir bolup,	Dörtten adam bir olup
	Ekiden tabak tarttırıp,	İkiden sofra hazırlatıp
	Çabaldardın baarısı,	Çabaldar'ın hepsine
	Etin cebey arttırıp,	Etini yemeden artan
8525	Urmat sıydı körsötüp,	Hürmet saygı gösterip
	Eki künü catkırıp,	İki günü misafir edip
	Baş köz bolup baarına,	Göz kulak olup hepsine
	El tabağın tarttırıp,	Halkın tabağını paylaştırıp
	Aksakalı, Koşoy döö,	Aksakalı, Koşoy deve
8530	At minbegen baarı cöö.	At binmeyen hepsi yaya
	Eki etegin kayrıptır,	İki eteğini kıvırıp

	Abakeñiz Er Koşoy,	Ağanız Er Koşoy
	Aksurdu minip aralap,	Aksur'a binip gezinip
	Cetpegenderdi ayttırıp,	Yetmeyenlere söyleyip
8535	Cebelep tabak tarttırıp,	Yavaştan sofra hazırlatıp
	Adam da aşta köp boldu.	Adam da mevlitte çok oldu
	Buğa Koşoy kubandı.	Buna Koşoy sevindi
	Sırtı kara börk kiyip,	Sırtı kara cepken giyip
	Aymanboz minip zañkayıp,	Aymanboza binip böbürlenip
8540	Kabılan Manas baatırıñ,	Kaplan Manas bahadırın
	Ak peyilin salıptır.	Ak niyetini sunup
	Alıstan kelgen konok, dep,	Uzaktan gelen misafir, diye
	Kıtay, mancu, kalmaka,	Çin, Mancu, Kalmak'a
	Kırğızdın sıyın körsötüp,	Kırgız'ın hürmetini gösterip
8545	Duşman, dep, caman körböstön,	Düşman, diye kötü görmeden
	Köz kırıp cakşı salıptır,	Yan gözle iyice bakmıştır
	Köñkö curtun baarına,	Bütün yurdun hepsine
	Taanımal Manas aykölüñ,	Meşhur Manas mütevazi
	Aş başkarıp alıptır.	Mevlidin başındadır.

	CAMBI ATUU[71]	**YAY ATMA**
	El erigip alar, dep,	Halk sıkılır, diye,
	Segiz kündö at kelet,	Sekiz gün sonra atlar gelir
	Zerigip catıp kalar, dep,	Sıkılıp yatar kalır, diye,
	Bekerge kantip catsın, dep,	Bedava nasıl yatsın, diye,
8555	Belsenip cambı atsın, dep,	Biliyormuşcasına yay atmayı, diye
	Karkıranın karağay,	Karkıra'nın köknarı
	Kıskasına karabay,	Kısalığına bakmadan

[71] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Uzunun tandap kıydırdı,	Uzununu seçip kestirdi
	Ustundan bir miñ cıydırdı.	Keresteden bir bin yığdırdı
8560	Tübünö türkük buratıp,	Dibine destek diktirip
	Altı cüzün asmanğa,	Altı yüzünü gökyüzüne
	Çığarıp iydi ulatıp,	Çıkartmıştı birleştirip
	Bul emine kılat? dep,	Bu ne yapacak? Diye,
	Bilbegen kıtay kalmağı,	Bilmeyen Çin Kalmağı
8565	Bir birinen suraşıp.	Birbirlerine sordular
	Temirdi zımğa tarttırıp,	Demiri tele çektirtip
	Azemdep koozdop arttırıp,	Görkemli güzelce bağlatıp
	Cambı baylap zoo kıldı,	Yayı bağlayıp kaya gibi
	Sarı altındı boo kıldı,	Sar altından bağcık yapıp
8570	Dünüyö tandap cıynatıp,	Dünya seçip toplatıp
	Şırğıydın kıyla uçuna,	Şırğıy'ın baya ucuna
	Kavhardan cambı baylatıp.	Gevherden yayı bağlatıp
	Cambını atıp alsak, dep,	Yayı atıp alsak, diye,
	Ar kimdin bolup talabı,	Herkesin oldu talebi
8575	Al cambığa baylanğan,	O yaya bağlanan
	Tak altımış tanabı.	Tam atmış gümüşleri
	Car çakırıp kep aytıp,	İlan edip söz edip
	İderlüü cigit mergeniñ,	Keskin nişancı yiğitleri
	Cambı atkıla! dep, aytıp,	Yay atın! diye söyleyip,
8580	Cambı atuuğa mergeni,	Yay atmaya nişancıları
	Türkün-türkün koşundan,	Türlü türlü sözünden
	Tüp kötörö kelgeni.	Hepsini ayağa kaldırıp
	Kebez bolboo keñ ötük,	Pamuk olma geniş çizme
	Keçeldin kanı Koñurbay,	Keçel'in hanı Konurbay
8585	Bul çığardı miñ mergen,	Bu çıkarttı bin nişancı
	Kıtaylardın kan Coloy,	Çinlilerden han Coloy

	Al çığardı miñ mergen,	O çıkardı bin nişancı
	Katın balban Oroñğu,	Hatun pehlivan Oronğu
	Al çığardı miñ mergen,	O çıkarttı o nişancı
8590	Mancunun kanı Neskara,	Mancu'nun hanı Neskara
	Bul çığardı miñ mergen,	Bu çıkarttı bin nişancı
	Obsuz balban Orokkır,	Gereksiz pehlivan Orokkır,
	Al çığardı miñ mergen,	O çıkarttı bin nişancı
	Eştekterdin Camğırçı,	Eşeklerden Camğırçi
8595	Al çığardı miñ mergen,	O çıkarttı bin nişancı
	Buudaydıktın Muzburçak,	Buudayık'ın Muzburçak
	Elemandın er Töştük,	Eleman'ın Er Töştük
	Kazaktardın Kökçösü,	Kazakların Kökçö'sü
	Kökön kandın Kozubek,	Kökön hanı Kozubek
8600	Tört miñ mergen çığardı.	Dört bin nişancı çıkarttı
	Ayrı sakal Sancıbek,	Ayrı sakal Sancıbek
	Altı şaardın Asabek,	Altı şehrin Asabek
	Miñden mergen çığardı.	Binden nişancı çıkardı
	Ooğandın kanı Akun han,	Ooğan'ın hanı Akun Han
8605	Canaalı Karaç birigip,	Canaalı Karaç birleşip
	Miñden mergen çığardı.	Binden nişancı çıkardı
	Urumkan uulu Kökbörü,	Urumkan'ın oğlu Kökbörü
	Buda karap turabı,	Bu da bakıp durur mu?
	Al cambının tübünö,	O yayın dibine
8610	Mıltıktarı koroktop,	Tüfekleri yerleştirip
	Mergender keldi soroktop.	Nişancılar geldi serseri
	Mergenderdin kızığı,	Nişancıların meraklısı
	Kamçıların bek tiştep,	Kamçılarını sıkıca ısırıp
	Mingen atın küşküştöp,	Bindiği atını kışkırtıp
8615	Mergenderdin baarının,	Nişancıların hepsi

	Moyundarı uzarıp,	Boyunlarını uzatıp
	Milteleri kızarıp,	Yanakları kızarıp
	Cambasına tuu sayıp,	Yayına bayrak dikip
	Canıñ çıkkan Bokmurun,	Canı çıkan Bokmurun
8620	Kalayıkka çuu salıp,	Halkına kavga salıp
	Miñ miñden kaptap atışıp,	Bin binden hücum edip
	Ata alışpay catışıp,	Atamadılar oyalanıp
	Bilbesten ok cañılıp,	Bilmeden ok yanılıp
	Ölüp catkan mından köp.	Ölen bundan çok
8625	Alla taala salğanın,	Allahü Teala gösterdiğini
	Körüp catkan mından köp,	Gören bundan çok
	Kıyşaya tüşüp caaların,	Yamuk düşüp okları
	Tartıp cürgön mından köp.	Çekip gezen bundan çok
	Düynödön adam toyobu?	Dünyada adam doyar mı?
8630	Adam körbös kızıkka,	Adam görmez merağı
	Batıp cürgön mından köp,	Batıp gezen bundan çok
	Kıtay, kalmak, Kırğızı,	Çin, Kalmak, Kırgız'ı,
	Almak salmak atıştı,	Sırasıyla attılar
	Kökötöydün cambığa,	Kökötöy'ün yayına
8635	Alek bolup catıştı.	Oyalanıp durdular
	Mergenderge küç boldu,	Nişancılara zor oldu
	Ukumunan tukumğa,	Sülalesinden soyuna
	Unutulğus iş boldu.	Unutulmaz iş oldu
	Köpsürdön darı kübülüp,	Çok sürüden taneleri dökülüp,
8640	Teskeri oyun eken, dep,	Ters oyun imiş, diye
	Kançalar candan tüñülüp,	Niceleri canından bezip,
	Kalk çaalığıp bolğondo,	Halk yorulduğunda
	Kaytip köñül kalğanda,	Tekrar gönül aldığında
	Kıraan Manas cöökörü,	Cesur Manas veziri

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

8645	Ak coltoy Bakay baş bolup,	Uğurlu Bakay baş olup,
	Kıraanıñdan Almambet,	Cesurluğundan Almambet
	Ak baltanın Çubağı,	Ak baltanın Çubak'ı
	Birden atıp ötüştü.	Bir defa yay atıp geçtiler
	Ok tiygende cambının,	Ok değdiğinde yaya
8650	Boosun üzüp ketişti.	Bağcığı kopup gitti
	Sırğak Kırğıl çal bolup,	Sırğak Kırğıl ihtiyar olup,
	Birden atıp ötüştü,	Bir defa atıp geçtiler
	Ekiden boosu üzülüp,	İkiden bağcığı üzülüp
	Çoñ muratka cetişti.	Büyük muradına yetişti
8655	Irçı uul menen er Şuutu,	Şarkıcı oğul ile Er Şuutu
	Bularda birden atıştı,	Bunlar da bir defa attılar
	Birden boosun üzüşüp,	Birden bağcığı kopup
	Eldin çerin cazıştı.	Halkın gönlünü kazandı
	Çorolordun Kadigi	Çorolor'un Kadik'i
8660	Küldürgüç kuudul Macigi,	Güldüren komedyen Macigi
	Tölgöçü kara Tölögü,	Falcı kara Tölögü
	Sereñdin uulu Seregi,	Seren'in oğlu Seregi
	Birden boosun üzö atıp,	Birden bağcığı kopup atıp
	Üçöönün tiydi keregi.	Üçünün değdi yararı
8665	Baarınan balban Akayar,	Hepsinden pehlivan Akayar
	Kaarına kelgeni,	Sinirine geleni
	Kalaymandı baştadı,	Kızıştırmaya başladı
	Bardanke menen bir atıp,	Tüfek ile bir atıp
	Eki boo culup taştadı.	İki bağcığı yolup bıraktı
8670	Koş oloñdu Bayçoro,	Koş büyük Bayçoro
	Kolu küçtüü er Çoro,	Eli güçlü Er Çoro
	Aksur menen çuu koyup,	Aksur ile kavga edip
	A da cetip bir attı,	O da gidip bir attı

	Bir canabın kıya attı.	Bir tarafına değdirerek attı
8675	Ötüp ketti aalamğa,	Geçip gitti dünyadan
	Bul cambının amalı,	Bu yayın amacı
	Kalğan eken samsalap,	Kalan imiş sarkık
	Cambının calğız tanabı.	Yayın yalnız tarafı
	Kabarı oor atı uluk,	Haberi ağır ismi yüce
8680	Arbağı biyik opsuz er,	Ruhu yüksek sonsuz er
	Dalaydı oozun karatkan,	Çoğunluğun ağzını karartıp,
	Taalayluu kılıp caratkan,	Baht kılıp yaradan
	Atı Manas arıstan,	Adı Manas aslan
	Aykol Manas cetkeni,	Mütevazi Manas yeteni
8685	Akkelte menen bir attı,	Akkelte ile bir atı
	Bir canabın kıya attı,	Bir tarafını sıyırdı
	Baatırıñ cambı kulattı.	Bahadırın yayı yıktı
	Kökötöydün köp kazana,	Kökötüy'ün çok hazinesi
	Baygege köp sayğanı,	Mükafatını çok saydı
8690	Kıyla sonun möröydü,	Baya güzel ödülü
	Kımbatıñ Manas alğanı.	Kıymetli Manas aldı
	Cambını Manas alğanda,	Yayını Manas alınca
	Düynö menen olcoğo,	Dünya ile kısmeti
	Kırk çoro cetip kalğanda,	Kırk yiğit yetişip gelince
8695	Cambı atılıp bütkönü.	Yay atılıp bitmişti

ER KOŞOY MENEN COLOYDUN KÜRÖŞÜ[72]
ER KOŞOY İLE COLOY'UN GÜREŞİ

Açıp közdü cumğança,	Açıp gözü kapayınca
Iramandın ırçı uulu,	Iraman'ın şarkıcı oğlu

[72] Diğer nüshada bu bölüm yok.

	Içkırı kooz kırk muundu,	Uçkuru süslü kırk tane
8700	Canında bir caş Aydar,	Yanında bir genç Aydar,
	Kalmak, mancu, Kırğız curt,	Kalmak,mancu,Kırgız,yurt
	Kıtayıñ köp kara kurt,	Çinin çok kara kurt,
	Kökötöy karı aşında,	Kökötay karı mevlidinde,
	Kök cal Manas sözün tut.	Gök yal Manas sözünü tut.
8705	Uruk uul ala albayt,	Soy devam edilmez.
	Köpçülük eldin baarısın,	Çoğunluk halkın hepsine,
	Ubarağa sala albayt,	Zahmete getirmesin,
	Ata kuup albadı,	Baba kovup almadı,
	Azap tümön köpçülük,	Azap çekip çoğunluk,
8710	Arbın balban salbadı.	Çok pehlivan çıkartmadı.
	Bura tartpas baatır duyun	Geri çeviremez bahadırı,
	Calpı baarı kep aytvar,	Herkes bir ağızdan seslenip,
	Eki balban çıksın, dep,	İki pehlivan çıksın,-diye,
	Kabar uşul ukkun, dep,	Haber budur duyun,-diye
8715	Cıkkanı bayge alsın, dep,	Kazanan ödül alsın,- diye
	Cığılğan kuru kalsın, dep,	Yenilen boş kalsın,-diye,
	Car çakırıp turğanda,	Haber salıp durdu,
	Kara kıtay kalmaktar,	Kara çin kalmaklar,
	Darbıy tüşüp cazıldı.	Kızışarak açıldı.
8720	Ara ceri açıldı,	Ara yeri açıldı,
	Buruksuğan çañ bolup,	Kokuşan toz olup,
	Tomoosu toodoy çaçıldı,	Gücü dağ gibi açılıp,
	Tozoñ uçup basıldı,	Azıp tozup sakinleşti,
	Oşondo kördü köpçülük,	O zaman gördü çoğunluk,
8725	Oñboğon Coloy baatırdı.	Yaramaz Coloy bahadırın,
	Baarı curtu baalaptır,	Hepsi yurdu değer verip,
	Balbanğa anı kaalaptır,	Pehlivana dilerim,

	Balbanğa Coloy bekinip,	Pehlivan Coloy saklanıp,
	Baykağan duşman şeksinip,	Fark eden duşman kuşkulanıp,
8730	A dedirbey oşondo,	A diyemeden o zaman,
	Basıp çıktı çeçinip,	Yürüyerek çıktı soyunup,
	Amurdun başın caylağan,	Amur'un başını alan,
	Şakarday küçü kaynağan,	Hırslanarak gücü kaynayan,
	Karduu toonun töbösü,	Karlı dağın tepesi,
8735	Kara kıtay törösü,	Kara çin büyükleri,
	Altı batman buuday cep,	Altı batman buğday yiyip,
	Dan cıttanğan çoñ Coloy,	Buğday kokan büyük Coloy,
	Altımışa atı bir soyup,	Atmışa atı bir kesip,
	Kan cıttanğan çoñ Coloy.	Kan kokan büyük Coloy.
8740	Tırmağına karasañ,	Tırnaklarına bakarsan,
	Ak colborstun salaaday,	Ak aslan parmakları,
	Muruttarın karasañ,	Bıyıklarına bakarsan,
	Tegirmendin küpçökkö,	Değirmenin kapla,
	Tekşi koyğon baraday.	Sırasıyla koymuştu.
8745	Ölçösü cok öskösü,	Ölçüsü yok fazlası,
	Çeçekey keñ çaraday,	Yaramaz geniş sini gibi,
	Tuurası coon boyu pas,	Doğrusu kalın boyu alçak
	Dulduğuy bettüü önü saz,	Koca suratlı önü geniş,
	Komdonup catkan colborstoy,	Hazırlanıp yatan aslan gibi,
8750	Mañdayında kaşı bar,	Alnında kaşı var,
	Kozğoluuçu döö emes,	Kıpırdatacak deve değil,
	Çoñ kazanday başı bar.	Büyük kazan gibi başı var.
	Artına tüşkön Aydarı,	Arkasına düşürdü Aydar'ı,
	Kıl çılbırday çaçı bar,	Kıl çılbır gibi saçı var,
8755	Kırk elüünün içinde,	Kırk ellinin içinde,
	Kızıtalaktın caşı bar.	Kızıtalak'ın yaşı var.

	Bul caattın balbanın,	Bu tarafın pehlivanları,
	Koyboym! degen, oyu bar,	Bırakmam! diyen düşüncesi var,
	Kulağı kalkan kol çatır,	Kulağı kalkan eli çadır,
8760	Kıtaydan çıkkan çoñ baatır,	Çinden çıkan büyük bahadır
	Maydanğa basıp keleatır,	Meydana doğru geliyor,
	Kirpigine karasañ,	Kirpiğine bakarsan
	Ötkö çıkkan çalkanday,	Ödüne çıkmış ısırgan gibi
	Kulaktın körkü kalkanday,	Kulağın görünüşü kalkan gibi
8765	Koluna tiyse Ala-Too,	Eline geçerse Ala Too,
	Bolo turğan talkanday,	Olacaktır tarhana gibi
	Keypin añdap karasañ,	Keyfini gözetleyip bakarsan
	Eki iyindin arası,	İki omzunun arası
	Kere kulaç töş carı,	Büyük kucak bağır yarı
8770	Kan Koñurbay baatırdın,	Han Konurbay bahadırın
	Köñülü cakın öz carı,	Gönlü yakın kendi yarı
	Eki iynine karasañ,	İki omuzunun arası
	Eki kişi konğondoy,	İki kişi konmuş gibi
	Eki betin karasañ,	İki yanağına bakarsan
8775	Eki dañğıt toyğondoy,	İki köpek doymuş gibi
	Köz çuñkuru Coloydun,	Göz çukuru Coloy'un
	Tereñ kazğan oroodoy.	Derin kazılmış çukur gibi
	Közündögü çılpağı,	Gözündeki çapağı,
	Çokço tabak şorodoy,	Tabak sivri gibi,
8780	Baltırı ögüz belindey,	Baldırı öküz beli gibi
	Oozunan çıkkan ilebi,	Ağzından çıkan ateş
	Uluu beldin celindey,	Zehirli belin yeli gibi
	Eki koldun arası,	İki elin arası
	Kırk cıldık terek çınarday,	Kırık yıllık ağaç çınar gibi
8785	Kabağına karasa,	Kapağına bakarsa

	Kaçırğanın kutkarbas,	Kaçırdığını kurtarmaz
	Kara kaşka tınarday.	Kara kaşa kuş gibi
	Töş cayığın karasañ,	Göğsüne bakarsan
	Döbölüü toonun keridey,	Tepeli dağın yamacı gibi
8790	Ar münözü Coloydun,	Her karakteri Coloy'un
	Açıkkan kök cal börüdöy.	Açıkmış aç kurt gibi
	Arka cağın karasañ,	Arka tarafına bakarsan
	At carışçu talaaday,	At yarışacak kır gibi
	Eki emçektin etteri,	İki memenin etleri
8795	Eki caşar tanaday.	İki yaşındaki dana gibi
	Ögüz köödön öküm söz,	Öküz damağı karalı söz,
	Erdik cayı dağı bar,	Kahramanlık tarafı daha çok,
	Ötkür kılıç, kuu nayza,	Keskin kılıç,uçlu mızrak,
	Şerdik cayı dağı bar,	Kurnazlığı daha çok,
8800	Öz bilgenin berbegen,	Kendi bileğini vermeyen,
	Bektik cayı dağı bar.	Sıkı tarafı daha var.
	Bul küröştö Coloydu,	Bu güreşte Coloy'u,
	Curt kaalağan çağı bar,	Yurt isteyen çağı var,
	Bulçuñu buka belindey,	Pazıları öküz beli gibi,
8805	Balbandık cayı dağı bar,	Pehlivanlık tarafı da var,
	Bulkuşkandı soo koyboy,	Burktuğunu sağ bırakmaz,
	Alğandık cayı dağı bar.	Alma tarafı da var.
	Ölörün özü bilbegen,	Öleceğini kendisi bilmez,
	Aybandık cayı dağı bar,	Hayvanlık tarafı da var,
8810	Körkün körgön adamdın,	Görkemini gören adamın,
	Bütkön boyu dürküröp,	Bütün tarafı titreyip,
	Maydanğa kelip olturdu,	Meydana gelip oturdu,
	Mas bolğon pildey kürküröp.	Sarhoş olmuş fil gibi bağırıp.
	Çoñuğu noodoy kancası.	İriliği kaya gibi kanca misali.

Koyo berse tütünün, Bırakırsa dumanı,
Kol ıştıktay burkurap, El çekerek kopartıp.
Kekirtek kızı öñgöçü, Boğaz gırtlağına,
Kirgen suuday kürküröp, Girmiş su gibi taşıp,
Közünön çıkkan ızğaarı, Gözünen çıkkan sert bakışları,
Ot calın bolup şırkırap, Ot ateş olup yükselip,
Kubanıp kıtay ayğaylap, Sevinip çin bağırıp,
Kulak tundu çurkurap. Kulak duymadı gürültülü.
Öz dilinçe okunup, Kendi dilinde konuşup,
Kün çığışka bet alıp, Gün doğan tarafa yönelip,
Kökö teñir koldo! dep, Allahım bizi kollasın,-diye
Batasın kıldı çokunup. Duyasını etti istavroz yapıp.
Kalmak, kıtay, mancu curt, Kalmak,çin,mancu yurt,
Karap turdu olturup. Bakıp durdu oturup.
Kök bolotto beder cok, Gök polatta beter yok,
Köpçülüktö neler cok, Çoğunlukta neler yok,
Aytsa kepti şıbırap, Söylerse lafı fısıldayıp,
Alıstan ukkan tıñçı bar, Iraktan duyan meraklı,
Köpçülüktün içinde, Çoğunluğun içinde,
Körgöndö bilgen sınçı bar, Görünce bilen uzmanlar var,
Cığat eken, dep, turdu, Yere yıkar diye,-durdu,
Körkün körgön sınçılar. Görkemini gören uzmanlar.
Sınçılar sınap köp aytat,, Uzmanlar eleştirip söz söylep,,
Çıkkan eken düynödön, Çıkacak imiş dünyadan,
Bir azamat, dep, aytat, Bir azamet,diye,söylep,
Kazak, Kırğız başka elden, Kazak,Kırgız başka halktan,
Talapker kişi çıkpadı, Talep edecek kişi çıkmadı,
Balbansınıp turğandar, Pehlivan sanıp duranlar,
Daldaalanıp ıktadı, Saklanarak yerleşti,

	Abakeñ Koşoy akırat:	Abin Koşoy bağırıp:
8845	–Baldar biriñ çıkkın! dep,	-Çocuklar biriniz çıkın diye,
	Maktantpay munu cıkın! dep,	Övmeden bunu yenin diye,
	Ayğay salıp bakırat.	Seslenerek bağırıp.
	Cündöy kalık toktoldu,	Pamuk kadar durakladı,
	Tümör pendey cok boldu,	Tümör kadar yok oldu,
8850	Körkün körüp Coloydu,	Görkemini görüp Coloyun,
	Namısı cok aybandın,	Namusu yok hayvanın,
	Kalkı kaalap kalğanda,	Halkı ısteyip durunca,
	Kan başı menen bul doñuz,	Han başı ile bu domuz,
	Tüşkönün kara balbanğa,	Düştü kara pehlivana,
8855	Dep, -uşintip süylönüp,	Diye,-böyle konuşup,
	Küñgürönüp küülönüp,	Seslenip kışkırılıp,
	Açuulanğan kart Koşoy,	Sinirlenip ihtiyar Koşoy,
	Top başkarğan döölörgö,	Kalabalığı yöneten develere,
	Töö kötörgön cöölörgö,	Deve taşıyan yayalara,
8860	Bet betinen aytmaka,	Yüz yüze söylemeye,
	Coobun alıp kaytmaka,	Cevabını alıp dönmeye,
	Aksakalın señseltip,	Aksakalın sallanıp,
	Aksur corğo ceñseltip,	Aksur rahvanı gezdirip,
	Baarın çıktı kıdırıp.	Hepsini çıktı gezip,
8865	Balbandar kaçıp bolbodu,	Pevlivanlar kaçmış yok gibi,
	Koşoydun işi oñbodu,	Koşoyun işi olmadı,
	Kazak menen Kırğızdan,	Kazak ile Kırgızdan,
	Balban coktoy bolcolu.	Pehlivan yok gibi.
	Kılığı curttan bir başka,	Yaptığı yurttan bir başka,
8870	Kıraan Manas koykaşka,	Aslan Manas koyu kaş,
	Aksur menen teñseltip,	Aksur ile termelip,
	Ak sakalın señseltip,	Ak sakalını serpiltip,

	Salıp Koşoy barğanı,	Gidip Koşoy yetişti,
	Sandırğaluu er Manas,	Saldırmaya er Manas,
8875	Salam ayta salğanı	Selam verip durdu
	Abakeñ alik alğanı:	Ağan selam almıştı:
	–Kedirdin uulu Coloy döö,	-Kedirin oğlu Coloy deve,-
	Balbanğa çıktı basıp cöö,	Pehlivana çıktı yaya,
	Tolup catkan curtuñdan,	Dolup taşan yurdunan,
8880	Betteşer pende cok bolup,	Rakip olacak can yok olup,
	Baatırlardın baarısı,	Bahadırların hepsi,
	Peyli ketip toktolup,	Çareleri gidip durup,
	Balbandar kaçıp ıktadı,	Pehlivanlar kaçıp saklanıp,
	Kalabaluu kıtaydın,	Kalabalık çınlerin,
8885	Karşısınğa çıkpadı.	Karşısına çıkmadı
	Kabılanım özüñ er eleñ,	Aslanım kendin er ile,
	Kayratıñ aşık şer eleñ,	Kuvveti fazla er ile,
	Balban Coloy maydanğa,	Pehlivan Coloy meydana,
	Murun kelip olturdu,	Önce gelip oturdu,
8890	Cürgön curttun baarısın,	Gezen yurdun hepsine,
	Cürögün alıp bolturdu,	Kalbini alıp sakince,
	Karısamda karpañdap,	Yaşlansam da dincim,
	Kart buuraday tartañdap,	Yaşlı deve gibi,
	Men tüşpösöm balbanğa,	Ben düşmesem pehlivana,
8895	Kayratıñ katuu er eleñ,	Kuvvetin sert er imiş,
	Sen tüşpösöñ balbanğa,	Sen düşmessen pehlivana
	Kanday adam katılat,	Hangi adam katılır,
	Tigi dardayğan Coloy aybanğa!	O kocaman Coloy hayvana!
	Bul sözdü Koşoy salğanı,	Bu sözü Koşoy söyledi,
8900	Daana söz uğup er Manas,	Bilge sözünü duyup Er Manas,
	Mukaktanıp kalğanı,	Kederlenip kalınca,

	Kelgeniñiz aba ep ele,	Geldiğiniz hava iyiydi,
	Aytkanı naytar kep ele,	Söyleyecek sözler var,
	Ayanıp kalsam Coloydon,	Yenilip kalırsam Coloy'dan,
8905	Anda aba meni cemele.	O zaman ağa bana kız, söv.
	Aytayın coop sözüñö,	Söyleyecek cevap sözüne,
	Abake Koşoy özüñö,	Ağam Koşoy kendine
	Kol butun çalıp cığuuğa,	Kolunu bacağını sıyırıp yıkmaya
	Ezelten cöögö cok elem.	Eskiden yaya yok idim
8910	Eñiş menen sayıştın,	Eniş oyunu ile kılıç salmak
	Eköönü birdey alarmın,	İkisini birden alırım
	Olcoğo Manas karalap,	Ganimet Manas bakıp
	Elinen salbay koydu! dep,	Halkından bırakmayın diye
	Uşak sözgö kalarmın,	Dedikodu lafa kalırım,
8915	Coobun berip salğanı.	Cevabını verdi
	Zor Koşoy aba añzarladı,	Büyük Koşoy ağa seslendi
	Kayğılanıp kalğanı,	Üzülerek kaldığını
	Karıya Koşoy abañız,	Yaşlı Koşoy ağanız
	Bul sözdü aytıp salğanı:	Bu sözü söyleyiverdi:
8920	–Kalıñ Kırğız kalkınan,	-Kalabalık Kırgız halkından
	Kayratı bar alpınan,	Gayreti olan alpından
	Beli katuu bek aybat,	Beli sıkı heybetli
	Beldüüdön biröö çıkpadı,	Gayretli birisi çıkmadı,
	Baatırlar kaçıp ıktadı,	Bahadırlar kaçıp saklandı,
8925	Peri urğan döönü cıkpadı,	Melek vuran deve çıkmadı,
	Kayrat kılıp baarına,	Sabıredip hepsine,
	Kançalık aytsam ukpadı,	Ne kadar söylesem de dinlemedi,
	Kararğan döönü cıkpadı.	Kararmış deveyi yıkmadı.
	Dep, oşentip abakeñ,	Diye,- böylece ağan,
8930	Ar nerse tüştü oyuna,	Her türlü şey düşünüp,

	Kayratı toldu boyuna,	Kuvveti doldu boynuna,
	Eer kaşında çağarak,	Eğer başında çanları,
	Kaldırata kaçıptır,	Çaldırtarak kaçırıp,
	Kabılan Manas baatırı,	Aslan Manas bahadır,
8935	Kayratın bilip akırı,	Güçünü bilip sonunda,
	Karçığa kuştay kağınıp,	Kırlangıç kuş gibi kanatlanıp,
	Kabılan bolup çamınıp,	Aslan olup çırpınıp,
	Kayıptan akıl tabılıp,	Ezelden akılı bulunup,
	Karısañda karpañdap,	Yaşlansa da köpürüp,
8940	Kart buuraday tartañdap,	Yaşlı at gibi kabarıp,
	Sen tüşpösöñ balbanğa,	Sen düşmezsen pehlivana,
	Kalk içinde calğız ınağıñ,	Halk içinde yalnız yakının,
	Kabılan Manas çunağıñ,	Aslan Manas yaramazın,
	Men tüşpösöm balbanğa.	Ben düşmezsem pehlivanlığa,
8945	Coloyğo kişi coloybu?	Coloy'a kişi yanaşırmı?,
	Coloso soo koyorbu?	Yanaşırsa sağ bırakırmı?
	Karçalaşkan bul aşta,	Karşılaşıp bu mevlitte,
	Kandıktın cönü bir başka,	Hanlığın yönü bir başka,
	Balbandı makul körüñüz,	Pehlivanı kabul görünüz,
8950	Barıp küröş saluuğa,	Gidip güreşe çıkarmaya,
	Iğı kelse aba könüñüz,	Uygunsa ağa kabul ediniz,
	Balbanıñız cok bolso,	Pehlivanımız yok ise,
	Baarı curttu karmabay,	Bütün yurdu tutmayalım,
	Baygesin ayda beriñiz!	Mükafatını ayda veriniz!
8955	Arıstan Manas baatırı,	Aslan Manas bahadırı,
	Al sözdü ayttı akırı.	Bu sözü söyledi sonunda,
	Al sözdü uğup Er Koşoy,	Bu sözü duyup er Koşoy,
	Ordun keldi akılı,	Fikir gelip aklına,
	Atağanat dünüyö,	Eyvah dünya,

Caşağan sayın şaymanıñ, Yaşadıkça teçhizatının,
Boşoyt eken künügö. Boşalır iken her güne,
Murutum mintip ağında, Bıyığım böyle ağardı,
Muñkanıp turğan çağımda, Kederlenip durduğum çağımda,
Çaçım kuuday bolğondo, Saçım kuğu gibi olunca
Çamam tayıp kalğanda, Güçüm azalıp kaldığımda,
Kara sakal ağında, Kara sakalım beyazlayınca,
Kalcayıp kalğan çağımda, Yaşlanıp kalan çağımda,
Ubara kıldıñ kabılanım, Zahmet olmasın aslanım,
Uşunu aytıp turğanıñ, Bunu söylenip durdu,
Armanım arbın dartım zor, Üzüntüm çok derdim zor,
Acal degen çirkiniñ, Ecel diyen çirkin şey,
Tuyuk sokkon temir top. Kapalı yapılmiş demir top,
Azırkısı abañız, Şimdiki ağanızın,
Caş cağınan boldu kor, Gençliğinden oldu hor,
Babañ Koşoy caş bolso, Baban Koşoy genç ise,
Cılas bolğon Coloydu, Mahvolası Coloyu,
Çın uşunday aş bolso, Gerçek böyle mevlit olursa,
Coloy çıksa columdan, Coloy çıkarsa yolumdan,
Başı taştan bolso da, Başını bırakıp kalsa da,
Soo ketpes ele kolumdan. Sağ gitmez bu elimden.
Cılañayak cılañ baş, Yalın ayak başıboş,
Cer solkuldayt cıyırma beş, Yer sallanır yirme beş,
Kızıtalak bul Coloy, Kızıtalak bu Coloy,
Kayda cürgön oşol kez, Neredeydi o zaman,
Otuz beşke coluksa, Otuz beşinde buluşursa,
Oyrondobos er belem, Baş vermeyen er idim,
Uşul çoñ Coloydon kem belem! Bu büyük Coloydon neyim eksikti!
Oodolop nayza salışsa, Kaldırarak mızrak başlatsa,

	Oroltup ayak salışsa,	Ortalayıp ayak basarsa,
8990	Oñdoboy turğan men belem.	Dorultmayan ben miyim
	Oolukkan döödön kem belem!	Kışkırtılan deveden eksiğim ne!
	Kırk beş caşka kez kelse,	Kırk yaşındaki zamanın olsa,
	Kısa kısa karmaşıp,	Kısa kısa kapışıp
	İçken aşın oozunan,	Yediği yemeği ağzından,
8995	Kusturbay turğan men belem!	Kusturacak ben idim!
	Kuturğan şumdan kem belem,	Kuduran kurnazdan neyim eksik.
	Elüü beş caşta kez kelse,	Elli beş yaştaki zamanım olsa,
	Estebey turğan er belem,	Düşünmeyen er idim,
	Abañdın şayı ketkende,	Ağanın hali gidince
9000	Seksen beş caşka cetkende,	Seksen yaşa geldiğimde,
	Arasınan otuz cıl,	Arasından otuz yıl,
	Armanda ötüp ketkende,	Kederli geçip gidince,
	Kalkımdın kaalap kalğanı,	Halkımın isteğini,
	Kabılanım ayta salğanı,	Aslanım söyleyip verince,
9005	Baatırdın şağın sındırbaym,	Bahadırın hatırını kırmadım,
	Kalkıma uyat kıldırbaym,	Halkıma ayıp olmasın,
	Tobokelge salayın,	Tövbeler edeyim,
	Toktolboyun barayın.	Durmadan gideyim.
	Birok sağa aytarım,	Ancak sana söyleyim,
9010	Alarmın deymin namızdı,	Alırım diye namusu,
	Kara sakal ağında,	Kara sakal beyazına,
	Karıp kalğan çağımda,	Yaşlanıp kaldığımda,
	Katınım çorkok kişi ele,	Hatunum beceriksiz kişi ile,
	Kaldıratıp butuma,	Kabaca ayağıma,
9015	Kılıp bergen işi ele.	Yapıp veren işi buydu.
	Kırk eçkinin terisin,	Kırk keçinin derisinen,
	Aşatkığa salıptır,	Mayasına koymuştur

	Çığı menen katıptır,	Çığı ile karıştırıp
	İyi katıp kalıptır,	İyice sertleşmiş
9020	Kaldır iylep salıptır.	Kaldırarak sepileyip
	Arbak urğan döö Coloy,	Ölünün ruhunu dev Coloy,
	Alaasınan albasın,	Yıtmacından almasın
	Ayrı tartıp salbasın,	Ayrı çekip koydular,
	Tak oşondo abañdın,	Tam o zaman ağanın,
9025	Abiyri ketip kalbasın.	Namusu elden gitmesin.
	Çoyulsa toktop ayrılbas,	Sinerse durur ayrılmaz,
	Boş turğanday cayılbas,	Boş durduğu gibi dağılmaz,
	Kandağay kalkta barbı? dep,	Kalabalık halkı var mı? diye,
	Karıya Koşoy aytı kep.	Yaşlı Koşoy söyledi laf.
9030	Kökçö küyöö kelgin, dep,	Gökçe damat gelsin, diye,
	Butuñda şımdı bergin, dep,	Ayakta şalvarı getirin, diye,
	Er Koşoy surap kalğanı.	Er Koşoy sormuştur.
	Kazaktın Kökçö zardalı,	Kazakların Kökçö başbuğu,
	Sıyrıp şımın alğanı,	Çekip şalvarı almıştı,
9035	Abake Koşoy mına, dep.	Ağam Koşoy burda, diye,
	Kaldağayın kaldaytıp,	İriliğini gösterip
	Kerip çoyup daldaytıp,	Oraya buraya çekiştirip
	Koşoyğo bere salğanı.	Koşoy'a vermişti.
	Oyon Koşoy karıñız,	Oy Koşoy borçlusu,
9040	Oñ cak butun salğanı,	Sağ ayağını çıkarttı,
	Oyron Koşoy abañdın,	Kudretli Koşoy amcanın,
	Baltırı batpay kalğanı.	Baldırı hiç sığmadı.
	Sol cak butun salğanı,	Sol ayağını çıkarttı,
	Soğonçok kötpöy kalğanı,	Topuğuna geçmedi,
9045	Şıyrağınan şıpırıp,	Bacağından sıyırıp,
	Şımdı koldon alğanı.	Şalvarı elden almıştı.

	Kapalanıp şımı cok,	Üzüntülü şalvar yok,
	A degençe bolbodu,	A, diyecek olmadan,
	Arbak özü koldodu,	Ölünün ruhu kolladı,
9050	Koldoboso netkeni,	Kollamasa giderdi,
	Koşoyğo Manas cetkeni,	Koşoy'a Manas yetişti,
	Barıp süylöy ketkeni,	Yanında söze başladı,
	Kabılanday çamınıp,	Aslan gibi saldırıp,
	Karçığa kuştay kamınıp,	Şumkar kuş gibi saldırıp,
9055	Kabılan Manas baatırğa,	Kaplan Manas cesurun,
	Kayıptan akıl tabılıp,	Yokluktan akıl bulunup,
	Kanıkey eken mıktı, dep,	Kanıkey en iyisi, diye,
	Kanıkey kelin kolunan,	Kanıkey gelin elinden
	Kandağay bir şım çıktı, dep,	Kocaman bir şalvar çıkar, diye,
9060	Kazat üçün saktaşıp,	Savaş için saklamış,
	Katıp alıp taptaşıp,	Sakladığı yerden çıkarttı,
	Acıbay menen Çalıbay,	Acıbay ile Çalıbay,
	Cüröt ele maktaşıp,	Övüyordu onları,
	Aldırıp kiyçi baatır, dep,	Getirtip giyin bahadırım, diye
9065	Manas ayttı mınday kep.	Manas söyledi bu lafı,
	Acıbay menen Çalıbay,	Acıbay ile Çalıbay,
	Ayttı Koşoy cayma cay,	Söyledi Koşoy yavaşça,
	Alıp kelgin şımın, dep,	Getirin şalvarı, diye,
	Bileyin kalpın, çının, dep,	Öğreneyim yalan mı, gerçek mi, diye,
9070	Kak uşul cerden köröyün,	Tam bu yerden bakalım
	Katınının tıñın, dep,	Hatunun hamarat, diye
	Er Koşoy süylöp salğanı.	Er Koşoy söze başladı.
	Acıbay menen Çalıbay,	Acıbay ile Çalıbay,
	Buyruktu Koşoy aytkan soñ,	Emri Koşoy verdikten sonra,
9075	Bura tartıp kalğanı,	Dönerek bakakalmıştı

	Körpöçönün astınan,	Yorganının altından,
	Komkoro eer üstünön,	Tersteki eğer üstünden,
	Kandağay şımdı alğanı,	Kocaman şalvarı almıştı,
	Kan Koşoydun koluna,	Han Koşoy'un eline,
9080	Alıp bere salğanı.	Alıp vermişti.
	Oyron bolsun Koşoy döö,	Harap olsun Koşoy deve,
	Attan tüşkön baarı cöö,	Attan inmiş herkes yayan,
	Oñ cak butun salğanı,	Sağ ayağını salmıştı giymişti
	Baltırı batpay kalğanı,	Baldırı içine sığmadı,
9085	Sol cak butun salğanı,	Sol ayağını giymişti
	Soğonçok ötpöy kalğanı,	Topuğunu geçiremedi
	Araket Koşoy kılğanı,	Çabaladı Koşoy'un,
	Ayağı çıkpay şımdan,	Bacağı çıkmadı şalvardan,
	Acıbay menen Çalıbay,	Acıbay ile Çalıbay,
9090	Ekөönö közün ımdadı,	İkisine gözünü kırptı,
	Eki aram beri otur! dep,	İki kurnaz yakın otur! diye,
	Eptep munu batır, dep,	Gayretle bunu sığdır, diye,
	Batpay kalsa bul şımı,	Eğer sığmazsa bu şalvar,
	Mağa bergen kuu şımı,	Bana getir öteki şalvarı,
9095	Cardığı calğan bolboğon,	Fakire yalan olmasın,
	Caratkanı koldoğon,	Yaradanını kollasın
	Ökümü ekөө bolboğon,	Hükmü iki olmasın,
	Eki kılğan oñboğon,	İki yaptığı olmayan
	Cayıl Manas körbösün!	Yayılan Manas görmesin
9100	Cañı kelgen kelindin,	Yeni gelen gelinin,
	Cakşılığın kömbösün,	İyiliğini örtmesin
	Oñ betinen tildirip,	Sağ yanağından kestirip,
	Nur sıpatın büldürüp,	Nurlu sıfatını harcamasın,
	Ordodon süyröp çıkpasın!	Ordudan sürükleyip çıkartmasın!

Oñ çaçınan kırkpasın, Sağ saçını kesmesin,
Ker baytalğa mingizip, Doru atına bindirip,
Kementaydı kiygizip, Üst giyimi giydirip,
Kara kandın koluna, Kara hanın eline,
Kaytarıp berip salbasın! Geri getirip vermesin!
Kalıñ Kırğız oñbo! dep, Kalın Kırgız kötü! diye,
Kanıkey aytıp kalbasın. Kanıkey lafımızı etmesin.
Tañdayına möörü bar, Alnında damgası var,
Tamağında söölü bar, Damağında yarası var,
Kaysı türdüü iş kılsa, Her türlü iş yaparsa,
Kadır aldam eptegen, Allah emirleri emreden
Kas kılıp pende cetpegen, Kimse bu kuluna yetişmeyen
Katındardın arasın, Kadınların arasından,
Kalıñdık menen tepsegen, Çeyiz ile basmıştı,
Kanıştan kargış albasın, Kanış'tan lanet almasın,
Kalıñ Kırğız balası, Kalın Kırgız balası,
Kayğıluu kündö kalbasın. Üzüntülü günde kalmasın.
Oozun cıyıp alğança, Ağzını topladı.
Er Manas kelip kalğanı, Er Manas gelmişti
Batpağanı çınbı? dep, Sığmadığı doğru mu? diye,
Baatır Koşoy şımı, dep, Cesur Koşoy şalvarı, diye,
Maktap cürüp mına bu, Övüyordu işte bu,
Eki doñuz kıldı, dep. İki domuz yaptı, diye,
Karakan kızı Kanıkey, Karakan kızı Kanıkey,
Katışkan ekem beker, dep, Katılmışım boşuna, diye,
Batpay kalğan kuu şımdı, Sığmayan bu şalvarı,
Abakeñ Koşoy balbandın, Ağan Koşoy pehlivan,
Ayağınan culup alğanı, Ayağını yolup almıştı,
Kayra basıp kalğanı. Tekrar dönüp gelmişti.

9135	Şaşıp turğan kezinde,	Acele etmeye başlamış,
	Emi tüştü esine.	Şimdi geldi aklına.
	Ee Acıbay, dep, aytat,	Ee Acıbay, diye söyledi,
	Kandağay tegin bolğon cok,	Kandağay tekin olmadı,
	Kanıkey tegin koyğon cok,	Kanıkey tekin olmadı,
9140	Can körünböy közümö,	Can görünmedi gözüme,
	Cañı tüştü esime.	Yeni geldi aklıma.
	Tak on eki cıl boldu,	Tam on iki yıl oldu,
	Ancıyandın ar cağı,	Ancıyan'ın öbür tarafı,
	Ayım münsüz ber cağı,	Hanımım kusursuz öbür tarafı
9145	Dañ-duñ baştın too teke,	Pet-küt başın dağ teke,
	Añ uulap adam körbögön,	Avlanmaya adam görmemiş
	Sırtı kara zoo teke,	Sırtı kara kaya teke,
	Abıkeni bış kılıp,	Abıke'yi boş yapmış
	Altımış mergen atkarıp,	Atmış avcı gönderdi
9150	Terige zalap kıldırbay,	Deriye zarar vermeden
	Bir-bir közgö attırıp.	Bir bir gözle vurmuştu.
	Kündün közün çaldırbay,	Güneşin gözüne değmeden
	Kurğatkanın kunduytup,	Kuruttuğunu çıkınlayıp
	Ak sandıkka kattırıp,	Ak sandığa saklayan
9155	Aşatkasın erinbey,	Mayasını sıkılmadan
	Ayarlık menen Kanıkey,	Ayarlık ile Kanıkey,
	Cez çelekke catkırıp,	Bakır kovaya bastırdı,
	Alma kabıl aldırıp,	Elma kabuğunu getirip,
	Altı ay malma saldırıp,	Altı ay sepilenmiş deri yaptırıp
9160	Boyokçusun aldırtıp,	Boyacıyı getirtti
	Oymoktuudan uz tigip,	Yüzüklüğü işleme yaptırıp,
	Öñköy uzdar iştegen,	Tamamen ustalar işleyen
	Kıyınbektin Aruuke,	Kıyınbek'in Aruuke

	Kıyınbektin Aruuke,	Kıyınbek'in Aruuke
	Tokson kızğa baş bolup,	Doksan kıza baş olmuş
9165	Toğuz künü tiştegen.	Dokuz günde dişledi.
	Kayığı közgö ilinbey,	Gözlerini kırpmadan
	Cımırata tiktirgen,	Cıvıl cıvıl diktirdi
	Cılaan boor büktürgön,	Yılan derisi gibi büktürüp
	Koş kobuldap tiştegen,	Çok eller dişledi
9170	İçine buulum iştegen,	İçine bulum işledi
	Bolot ögöp işretken,	Polatla kaynakladı
	Cetimiş balban çoğultup,	Yetmiş pehlivan toplattı
	Alım salım iyletken.	Alıp verip sepiletip
	Boyoğun Kanış biylegen,	Boyasını Kanış idare etmiş,
9175	Sır barañ atsa ok ötpöyt,	Sır baran vurursa ok geçmez,
	Tak üstünö bul şımdın,	Tam üstünde bu şalvarın
	Tabılğı caksa çok ötpöy,	Tabılğı ağacını yakarsa kor geçmiyor,
	Büktöösün adam tappağan,	Büktüğünü adam bulamaz,
	Özdörü körüp maktağan,	Kendileri görmüş överler,
9180	Babam Koşoy kiyse, dep,	Babam Koşoy giyse, diye,
	Bala üçün cüröm intezar,	Çocuk için olurum hasret,
	Batası mağa tiyse, dep,	Duası bana değse, diye,
	Arnap kılğan abaña,	Bağış yapsa ağana,
	Anda cönün aytpağan,	O zaman söylemedi,
9185	Aralaş cürgön adamğa,	Karışık olan adama,
	Kandağay tegin şım emes,	Kandağay tekin şalvar değil,
	Kalkka bul söz sır emes,	Halkına bu söz sır değil,
	Abakeme bergin! dep,	Ağabeyime verin, diye,
	Aytkan mağa kebi bar.	Söylediği sözü var bana.
9190	Akırı boldu bolbodu,	Sonu oldu olmadı,
	Manaska çaktap bir cerin,	Manas'a ölçmüş bir yerini

	Katırıp koyğon çeni bar.	Saklı olduğu yeri var.
	Acıbay menen Çalıbay,	Acıbay ile Çalıbay,
	Bere tur baatır şımdı, dep,	Verin bana cesur şimdi, diye,
9195	Şıyrağına şım batpay,	Bacaklarına şalvar sığmadı
	Abañ Koşoy sındı, dep,	Ağan Koşoy koptu, diye,
	Acıbay süylöp kalğanı.	Acıbay konuşmaya başladı.
	Anı körüp er Manas,	Onu görüp Er Manas,
	Kolundağı kandağay,	Elindeki erkek şalvarı,
9200	Buray karmap alğanı,	Çevirerek yakaladı,
	Şımıñ menen kurğun! dep,	Şalvarın ile batsın! diye,
	Oolak alıp turğun, dep,	Uzak tutup dur, diye,
	Başkadan şağım sındı, dep,	Başkadan gönlüm kaldı, diye,
	Duşmanım köönü tındı, dep,	Düşmanımın gönlü rahatladı, diye,
9205	Akıraya bir karap,	Tersleyerek bir bakıp,
	Kandağay bere salğanı.	Kandağay verdi acele.
	Karakan kızı Kanıkey,	Karakan kızı Kanıkey,
	Arkarday tañın kılaytıp,	Maral gibi boyunu gösterip,
	Ak tamağın bulaytıp,	Ak damağını çıkartıp,
9210	Eerçitkeni kırk kelin,	Yanındaki kırk gelin,
	Aldınan çıktı carkıldap.	Önünden çıktı neşeli.
	Kökcalğa sözdü kılğanı,	Aslana sözü başladı,
	Körüünö aytıp turğanı:	Açıkça hepsini söyledi:
	Kabılanım sağa kebim bar,	Aslanım sana sözüm var,
9215	Kiyerine bilip abamdın,	Giymesini bilip amcamın,
	İçine buulum iştedim,	İçine içlik yaptırdım,
	Altı cıl tınbay tiştetip,	Altı yıl durmadan çalışıp,
	Kız kelin sayıp catkanda,	Kız gelin dikerken,
	Cakpağan cerin söktürdüm,	Beğenmediğim yeri söktürdüm,
9220	Tabak tabak bolottu,	Parça parça çeliği,

Ortosuna caya töktürdüm,
Bir kudayğa zar kılıp,

Ortasına döktürüp,
Bir Allah'a yalvarıp,

	Başınan ele men beybak,	Başından ben bahtsız
	Abakeme arnap atağam.	Ağam için yaptım
9225	Çenin çenep turğamın,	Enini ölçüp duruyorum
	Altı sööm tört eli,	Altı karış dört kol
	Bağalektin kıya uçunan,	Paçasının tam ucuna
	May kuyruktun tuşunan,	Yağ kuyruğunun yanına
	Kapşırıp koyğon cerim bar.	Saklatıp koyduğum yerim var
9230	Aytsa neçen kebim bar,	Söyleyecek çok sözüm var
	Almambet Çubak eki şer,	Almambet Çubak iki aslan
	Tamandaşıp tartsınçı?	Eğlenceye başlasın mı?
	Bürkölgön kabak açsınçı?	Çatılan kaş açılsın mı
	Kaardanğan Manas antkoruñ,	Sinirlenen Manas yalancı
9235	Kara caak buldursun,	Çenesi düşen olsun
	Karmay kalıp imerdi,	Tutup çekip devirdi
	Oloñdop Manas kabılan,	Şaşırdı Manas aslanı
	Ortoğo tartı ?ciberdi,	Ortaya çekip gönderdi
	Dar dep şımı ayrılıp,	Cırt diye şalvarı ayrıldı
9240	Büktöösü çığıp çeçildi,	Katlandığı yeri çıkıp çözüldü
	Al Kanıkey kanıştın,	Al Kanıkey Kanış'ın
	Kap kayda şoru kesildi.	Telaşlanmaya başladı
	Katağandın kan Koşoy,	Katağan'ın hanı Koşoy
	Kalk abası abakeñ,	Halk ağası ağan
9245	Bağalekke bağalek,	Paçadan paçaya
	Baptap koyğon nemedey,	Ustalık yapmış gibi
	May kuyruka may kuyruk,	Kuyruk yağı, yağ kuyruk
	Çaptap koyğon emedey,	Yapıştırıp yapmış gibi
	Baatır Koşoy karıya,	Cesur Koşoy ihtiyar
9250	Karakan kızı Kanıkey,	Karakan'ın kızı Kanıkey
	Oluyazaada kelindin,	Evliya oğlu gelinin

	Oşondo sının kördü emi,	O zaman gördü marifetini
	Körüp alıp caktırıp,	Gördü hoşlanıp
	Iraazı bolup turdu emi,	Razı oldu şimdi
9255	Baatırdın zaybı Kanıkey,	Kahraman hanımı Kanıkey
	Tizesi cerge bügülüp,	Dizi yere bükülüp
	Kalk atası Koşoyğo,	Halk babası Koşoy'a
	Turğan eken cügünüp.	Duran imiş eğilip
	Munacatı kudayğa,	Münacatı Allah'a
9260	Murun nebak cetiptir,	Çoktan önce gitmiştir
	Kan Kökötöy aşında,	Han Kökötöy mevlidine
	Kıtay, kalmak, Kırğızdın,	Çin, Kalmak, Kırgız'ın
	Kaynap turğan kaşında,	Hazır olmuş başında
	Kan abama cügünsö,	Han ağama eğilirse
9265	Korğoşun bolup ketiptir,	Kurşun olup gidermiş
	Kapkayda sermep köñülüñ.	Her yere dalıp gönlü
	Koşoy sınayt kelinin:	Koşoy sınar gelinini
	Telegeyi teñ eken,	Dört dörtlük diye
	On eki müçö keñ eken,	On iki vücut geniş imiş
9270	Kayratı kıyın, zaarı küç,	Kudreti güçlü zehri güç
	Şerdi tuuçu neme eken,	Aslanı doğacak imiş
	Nayzakerden koy kaşka,	Mızrakçıdan Koy kaşka,
	Erdi tuuçu neme eken,	Eğeri yüksek şey imiş,
	Söömöyü altın uz eken,	Parmağı altın usta imiş,
9275	Urğaaçıda bolboytko,	Dişlerde olmaz ki,
	Özü oluya kişi eken,	Kendisi evliya kişi imiş,
	Kasiyettüü Manaska,	Haysiyetli Manas'a,
	Kadır tündün özü eken,	Kadir gecesi kendisi imiş
	Bilimi mıktı tuuş eken,	Bilgisi yüksek can imiş,
9280	Çatkayağı kuuş eken,	Ayakları dar imiş,

Kotorup aytsa kebi bar,
Tuubas bolçu ceri bar,
Mañday söögü kaykı eken,
Baatırdın közü ötkön soñ,
Kün körörü taykı eken.
Kecige çaçı cün eken,
Baatırdın közü ötköndö,
Keyişke tuuğan küñ eken,
Mañday çaçı çep eken,
Cırğalınan cılası,
Beybaktığı köp eken.
Koşoy aytıp mınday söz,
Cana Koşoy karasa,
Bödönödöy kayran köz,
Bölök, bölök caş ketken,
Karağattay kayran köz,
Kamçı boyu caş ketken.
Toop kılıp çırkırap,
Toktoboy ıylap burkurap,
Eçen bölüp sanaanı,
Egemden surap balanı,
Tizesi cerge bügülüp,
Kıdırı bar Koşoyğo,
Kanıkey ceñeñ cügünüp,
Körö koyup ceñendi,
Kan Koşoy bata bergeni:
–Kapır menen musulman,
Koşo bata bergeni,
Kıdıra kırçın tal bolsun!

Çevirirse sözü var,
Kısır olan yönü var,
Alın kemiği eğri imiş,
Bahadırın gözü geçtikten sonra,
Hayatı biraz zor imiş.
Ense saçı yün imiş,
Bahadır ölüp giderse,
Azıya doğan can imiş,
Alın saçı dik imiş,
Mutluluktan uzak da,
Bahtsızlığı çok imiş.
Koşoy söyleyip böyle söz,
Yine Koşoy bakarsa,
Serçe gibi zavallı göz,
Farklı farklı yaş gitmiş,
Kuşburnu gibi zavallı göz,
Kamçı kadar yaş gitmiş.
Tutamadan hıçkırıp,
Durmadan ağlayıp sızlayıp,
Dağıtıp bölüp oyunu,
Tanrı'dan isteyip çocuğu,
Dizi yere eğilip,
Hızırı olan Koşoy'a,
Kanıkey yenge secde edip,
Görüp yengeyi,
Han Koşoy dua etmişti:
-Kafir ile müslüman,
Beraber dua ettiği,
Hızıra ince dal olsun!

9310	Kırğa çığa bergençe,	Kıra çıkıp gelince,
	Semeteyge casağan özü car bolsun!	Semetey'e kendisi özel yar olsun!
	Ak bolotun maylasın,	Ak çeliği yağlasın,
	Açuusu kelgen kezinde,	Sinirlendiği zamanda,
	Ar duşmanın caylasın!	Her düşmanı yok etsin!
9315	Kök bolotun maylasın,	Gök çeliği yağlasın,
	Kıyığına katuu tiygende,	Canına iyice batarsa,
	Köp duşmanın caylasın,	Çok düşmanı yok etsin,
	Semetey balañ er bolsun!	Semetey oğlun er olsun!
	Kara kulak şer bolsun!	Kara kulak şer olsun!
9320	Eñkeyişte er saysın,	İnişlerde er saysın,
	Eçendi katar bir saysın!	Çoğunu sırasıyla bir saysın!
	Telegey teñ bolsun,	Her tarafı denk olsun,
	Teñiz Manas tukumu,	Ünlü Manas soyundan,
	Atasınday şer bolsun!	Babası gibi şer olsun!
9325	Beleske küygön ot bolsun,	Kırlarda yanan ot olsun,
	Bet alğan duşman cok bolsun!	Karşılaştığı düşman yok olsun!
	"Oomiyin" dep kol cayıp,	"Amin" diye el açıp,
	Koşoy bata bergeni,	Koşoy dua ettiği,
	Kıtay, kalmak, köp mancu,	Çin, Kalmuk, Mancular,
9330	Koşo bata bergeni.	Beraber dua ettiği.
	Kayran Koşoy abañar,	Zavallı Koşoy babanız,
	Kalk tañğalıp karañar,	Halk hayretle bakınız,
	Kayra-kayra süyünüp,	Tekrar tekrar sevinip,
	Kandağay şım kiyinip	Kandağay şalvar giyinip,
9335	Kuduretke emi calınıp,	Yaradana şimdi yalvarıp,
	Kurğan abañ Koşoy döö,	Zavallı amcan Koşoy dev,
	Kuu colborstoy çamınıp	Kurnaz aslan gibi atılıp,
	Acal cetse ölüügö,	Ecel gelse ölmeye,

	Darman kelse abakeñ,	Güç yeterse amcanız,
9340	Kıtaylardın döö Coloy,	Çinlilerin dev Coloy,
	Kürpöñdöşüp körüügö,	Çarpışıp bir görmeye,
	Namıs alıp kelüügö,	Namusu alıp gelmeye,
	Ak sakalduu karıya,	Ak sakallı ihtiyar,
	Emi çıktı maydanğa,	Şimdi çıktı meydana,
9345	Cılañayak, cılañ baş,	Yalın ayak, yalın baş,
	Cılıp bastı balbanğa,	Yavaşça yürüdü pehlivana,
	Bulçuñu buka belindey,	Kasları boğa beli kadar,
	Bulkuşkandı cegidey,	Çarpışanı yiyecek kadar,
	Kol saluuçu colborstoy,	Saldıracak aslan gibi,
9350	Koşoydun caalı uşunday,	Koşoy'un siniri böyleydi,
	Asmanğa uçup topurak,	Göğe savrulup toprak,
	Adam kaynap topurap,	Adam dolmuş kaynıyor,
	Kara kurttay kıcıldap,	Kara kurt gibi yayılıp,
	Kalk cıyılıp bıcıldap,	Halk toplanıp yığılıp,
9355	Kara kıtay Kırğızdar,	Kara Çinli Kırgızlar,
	Eki döö küröş salat! dep,	İki dev güreşecek, diye,
	Cıkkanı bayge alat! dep,	Kazanan ödül alır, diye,
	Cabalaktap turuşat,	Dikilip durdular,
	Cığılğan kuru kalat!, dep.	Yıkılan boş kalır! diye,
9360	Olturğan Coloy oksoyup,	Oturmuş Coloy dikilip,
	Olut alıp soksoyup,	Diz çöküp o da dikilip,
	Coloydu közdöy bet alıp,	Coloy'a doğru yönelip,
	Colborstoy közü tutanıp,	Aslan gibi gözü yanıp,
	Altı ceti kadamday,	Altı yedi adım kadar,
9365	Ayağın cerge salğanı,	Ayağını yere vurduğu,
	Basa tüşüp er Koşoy,	Yürüyüp gelip Er Koşoy,
	Toktolup tura kalğanı.	Yerinde dura kaldığı,

	Küldü curtka coobum bar,	Bütün millete cevabım var,
	Kürsü tiygen conum bar,	Pazu değen sırtım var,
9370	Kılıç tiygen kıylaça,	Kılıç değdi birhayli,
	Kabırğam caman kayışkan,	Kaburgam kötü acımıştı,
	Kırğızdın curtu ıylasa,	Kırgız'ın yeri ağlarsa,
	Balta tiygen başıma,	Balta çarpmış başıma,
	Oşondo mende coldoş cok,	O zaman bende yoldaş yok,
9375	Cürgön menin kaşımda,	Gezen benim yanımda,
	Azırkı kündü karasam,	Bu zamanı bakarsam,
	Belim barat mekçeyip,	Belim gidiyor bükülüp,
	Közüm barat çekçeyip,	Gözüm gidiyor kapanıp,
	Moynum barat kekçeyip,	Boynum gidiyor eğilip,
9380	Arkanı alıp sarı suu,	İliğimi kaplayıp sarı su,
	Omurtka menen kabırğam,	Omurga ile kaburgamı,
	Oylop tursam bul kezde,	Düşünürsem şimdi de,
	Ortosunun baarı suu.	Araları hepsi su.
	Kuymulçak cambaş aştaşı,	Kalça bacak eklemi,
9385	Tolğon deymin sarı suu,	Dolu diyorum sarı su,
	Kalmaktın Coloy döösünö,	Kalmuk'un Coloy devine,
	Kaalap curtum kalıptır,	Halkım istiyor diye ben,
	Karısamda meni salıptır,	Yaşlansam da beni saldılar,
	Beş altı bala keliñer,	Beş altı çocuk geliniz,
9390	Belimdi basıp beriñer,	Belimi bastırıp veriniz
	Belimdi bek teep salıñar,	Belimi iyice tekmeleyiniz,
	Kuruşup kalğan kurğurdun,	Buruşup duran zavallıyı,
	Soobuna kalıñar.	Sevabına kalınız.
	Al sözdü aytıp zoñkoyup,	O sözü söyleyip kocaman,
9395	Abakeñiz Er Koşoy,	Amcanız Er Koşoy,
	Catıp berdi solkoyup,	Yatıverdi kocaman,

	Uuktay boyu uzarıp,	Ağaç gibi boyu uzayıp
	Arıstanday közü kızarıp,	Aslan gibi gözü kızarıp,
	Karap turğan kalıñ curt,	Bakıp duran kalın halk,
9400	Tebelöögö kamındı,	Tepelemeye hazırlanıp,
	Cigitten cetöö cabıldı,	Yiğitten yedisi yapıştı,
	Baarıñ ergege ceelsiñ, dep,	Hepiniz eğere göre cücesiniz diye,
	Kalğanıñ kel! dep tildedi.	Kalanlar gel! diye azarlayıp,
	Koşoydu közdöy kamındı,	Koşoy tarafa hazırlandı,
9405	Toktolboston conuna,	Beklemeden sırtına,
	Toğuz kişi cabıldı,	Dokuz kişi yapıştı,
	Ayabay basıp bar küçün,	Sakınmadan bastırıp var gücünü,
	Tak on altı kişini,	Tam on altı kişiyi,
	Kötörüp abañ büp bütün,	Kaldırıp amcan hepsini,
9410	Kara can kamın cep bas! dep,	Kara canı düşünerek bastır! diye,
	Kalbaalu baldar kantesiñ,	Kocaman çocuk ne dersin,
	Kabırğamdı bek bas! dep,	Kaburgamı iyi bastır! diye,
	Er Koşoy aytıp salğanı,	Er Koşoy söyledi bunları,
	Ne boldu Koşoy baatır, dep,	Ne oldu Koşoy bahadır, diye,
9415	Kanday iş kılıp catır, dep,	Ne iş yapıyor bu, diye,
	Cüzgündün uulu Kalıbek,	Cüzgün'ün oğlu Kalıbek,
	Aralap kelip kalğanı,	Yanına gelip kalmıştı,
	Kalmak eken al özü,	Kalmuk imiş kendisi,
	Kulakka tiydi bir sözü,	Kulağa çarptı bir sözü,
9420	Kuculdaşkan buruttu,	Bocalayan Kırgız'ı,
	Düynödön tük körbödüm,	Dünyada hiç görmedim,
	Mınday arsız curuttu,	Böyle arsız milleti,
	Öñköy caştar tepkilep,	Bütün gençleri tekmeleyip,
	Karğan çalın kuruttu.	Yaşlı ihtiyarı bitirdi.
9425	Çaldın şoru kattı, dep,	İhtiyarın işi bitti, diye,

	Özülörü tebeelep,	Kendileri tekmeleyip,
	Öltürgönü catır, dep.	Öldürmek istiyor, diye,
	Mınday çaldı koyobu?	Böyle ihtiyarı bırakır mı?
	Bizdin oyun Coloy baatır, dep,	Bizim kahraman Coloy bahadır, diye,
9430	Kalıbek aytıp salğanı,	Kalıbek'in söyleyiverdiği
	Oşol sözgö ardanıp,	O söze alınıp,
	Oktorulup Er Koşoy,	Fırlayıp yerden Er Koşoy,
	Ordunan tura kalğanı,	Yerinden kalkıverdiği,
	Conunda cürgön cabışıp,	Sırtında gezen yapışıp,
9435	Toodon kulap tüşköndöy,	Dağdan yuvarlanıp düşmüş gibi,
	Kıyrap cerde kalğanı,	Dağılıp yerde kaldığı,
	Kılımdın Koşoy balbanı,	Asrın Koşoy pehkivanı,
	Ak ala sakal señselip,	Ak ala sakal sallanıp,
	Nar buuraday teñselip,	Erkek deve gibi sallanıp
9440	Aluşuuğa emi belsenip,	Çarpışmaya şimdi girişip,
	Asta basıp barğanı.	Yavaş yürüyüp geldiği.
	Arbak urğan Coloy döö,	Lanet ola Coloy dev,
	Alışmak bolğon eki cöö,	Çarpışacak olan iki yaya,
	Oozdon otu burkurap,	Ağızdan ateş fışkırıp,
9445	Közdön calın şırkırap,	Gözden alev çıkıp,
	Karmağandın kan çığıp,	Tuttuğundan kan çıkıp,
	Karağandan can çığıp,	Baktığından can çıkıp
	Ordunan turdu kur etip,	Yerinden kalktı gür, diye,
	Ünö boyu dur etip.	Bütün vücudu dür, diye,
9450	Koşoydu kordop kep aytat:	Koşoy'u incitip söz söyler:
	–Kompoyboy kalğın, dep aytat,	-Kocaman olma, diyor,
	Kara sakal ağında,	Kara sakal beyazında,
	Karuuñ ketken çağıñda,	Gücün gittiği anda,
	Buurul sakal ağında,	Buğrul sakal beyazında,

9455	Muunuñ ketken çağıñda,	Gayretin gittiği anda,
	Coloyğo kişi coloybu?	Coloy'a kişi yaklaşır mı?
	Coloğon pende oñobu?	Yaklaşan insan kalır mı?
	Bir başında Koşoyum,	Bir başında Koşoy'um,
	Miñ canıñ bolso koyombu?	Bin canın olsa bırakmam
9460	Kanıñdı içip toyombu?	Kanını içip doyar mıyım?
	Caman söz aytıp bulğadı,	Kötü söz söyleyip pisletti,
	Köpköndük kılıp turğanı.	Azmışlık yapıp durduğu.
	Abakeñiz Koşoydun,	Amcacığınız Koşoy'un
	Açuusu keldi oşondo:	Siniri geldi o zaman:
9465	–Aybay Coloy sen eleñ,	-Hayvan Coloy sen idin,
	Alıñ kaçan cetti dep,	Gücün ne zaman yetti diye,
	Akmağım ayttıñ kepti, dep,	Ahmağını söyledin lafı, diye,
	Mına barsam nettiñ, dep,	İşte gelsem ne yaparsın, diye,
	Koşoy saldı bilegin.	Koşoy verdi bileğini.
9470	Kor kılba dep Koşoydu,	Horlama diye Koşoy'u,
	Kalıñ curt tilep tilegin,	Kalın halk dileğini dileyip,
	Coloy bekem tutkanı,	Coloy sıkı tuttuğu,
	Kolun Koşoy bulkanı,	Elini Koşoy çektiği,
	Kan Coloy bekem karmadı,	Han Coloy sıkı tutundu,
9475	Kasiyettüü Er Koşoy,	Haysiyetli Er Koşoy,
	Bir tartuu menen Coloydon,	Bir çekmek ile Coloy'dan,
	Bilegin suurup alğanı,	Bileğini çekip aldığı,
	Kol terisin şıpırıp,	El derisini koparıp,
	Coloy alıp kalğanı.	Coloy alıp kaldığı.
9480	Kara kıtay mancunun,	Kara Çinli Mancu'nun,
	Kaalap salğan balbanı,	İsteyerek saldığı pehlivanı,
	Abakeñiz Er Koşoy,	Amcanız Er Koşoy,
	Aç bilekten alğanı,	İnce bilekten tuttuğu,

	Eki culup er Koşoy,	İki çekip Er Koşoy,
9485	Eptep suurup alğanı,	Zar zor çekip aldığı,
	Şıpırılıp kol teri,	Koparılıp derisi,
	Koşoyğo ketip kalğanı,	Koşoy'da deri kaldığı,
	Kayrattanıp Coloy döö,	Geri onun Coloy dev,
	Kıtayça namız okunup,	Çince dua okunup,
9490	Kark altın süröt butu bar,	Kırk altın resim ayağı var,
	Burkanına çokunup,	Burkanına tapındı,
	Kayra basıp kalğanı.	Geri gelip kaldığı.
	Abakeñiz Er Koşoy,	Amcanız Er Koşoy,
	Azırlanğan ceri oşol,	Hazırlandığı yer orası,
9495	Kaçankasın oyloşup,	Geçmişini düşünüp,
	Karıya Koşoy çoñ Coloy,	İhtiyar Koşoy büyük Coloy,
	Karmaşa belden boyloşup,	Tutuşup belden girişip,
	Abañdı cutup alğanı,	Amcanı çekip aldığı,
	Kıtaydın Coloy balbanı,	Çin'in Coloy pehlivanı,
9500	Asmanğa atıp kalğanı,	Göğe fırlatıp aldığı,
	Karmağan boydon abañdın,	Tuttuğu gibi amcanın,
	Coloydon kolu ketpedi,	Coloy'dan eli çıkmadı,
	Abakeñiz baatır Koşoydun,	Amcanız bahadır Koşoy'un,
	Kayratı tolğon oşonun,	Cesaret doldu o zaman,
9505	Ayağı cerge cetkeni,	Ayağı yere değdiği,
	Tamanı menen tik tüştü,	Ayağı ile dik düştü,
	Cazılğan talpak ordunday,	Serilen post yeri gibi,
	Tiygen cerge cik tüştü.	Değdiği yere iz düştü.
	Ayaktan turdu abañız,	Ayağa kalkıp amcanız,
9510	Al kubatın karañız,	O gücüne bakınız,
	Koluna tiygen Coloydu,	Eline geçen Coloy'u,
	Kozğoltup cerden alğanı,	Koparıp yerden aldığı,

	Aylantıp asmanğa atkanda,	Dolandırıp göğe attığında,
	Kara kıtay balbanı,	Kara Çin pehlivanı,
9515	Kırdana tüşüp badirek,	Yan düşüp azıcık,
	Ayaktap tura kalğanı,	Ayağa kalkıverdiği,
	Tamanı tiygen cerlerdin,	Tabanı değdiği yerlerin,
	Dalayı çıktı daldalı,	Çoğunun çıktı toprağı,
	Arbıttı antip ukmuştu,	İlerletti öyle çoğunu,
9520	Toktolboston bir birin,	Durmadan birbirini,
	Asmanğa toptoy uruştu,	Göğe top gibi atışıp,
	Top atkanday atışıp,	Top atmış gibi atışıp,
	Al eköönün canına,	O ikisinin yanına,
	Adam uulu bolğondon,	İnsanoğlu olandan,
9525	Barar emes katışıp.	Gidecek değil yaklaşıp,
	Karağandar tañ boldu,	Seyredenler hayran oldu,
	Kara tözöñ çañ boldu,	Kara duman toz oldu,
	Almambet baatır tolğondu,	Almambet bahadır sıkıldı,
	Tamaşa körböy kaldık, dep,	Eğlence göremedik, diye,
9530	Calpı curt süylöp kalğanı.	Bütün millet söylemeye başladığı.
	Sandırğaluu Almambet,	Bizim ünlü Almambet,
	Cay taştı suuğa salğanı,	Cay taş suya koyduğu,
	Açıp közdü cumğuça,	Açıp gözü kapayınca,
	Alda kanday bir bulut,	Uzaklardan bir bulut,
9535	Payda bolup kalğanı,	Fayda oldu anında,
	Üzüktöy kara bir tuman,	Kilim gibi siyah bir duman,
	Üstünö eldin cazıldı.	Üzerine halkın yayıldı.
	Kara camğır ak möndür,	Siyah yağmur beyaz dolu,
	Tögüp ötüp basıldı.	Yağarak gelip durdu.
9540	Kalıñ curt kördü tañırkap,	Kalın halk gördü gayretle,
	Küröştön başka tañı cok,	Güreşten başka oyun yok,

	Cel basılıp cerinen,	Yel durup yerine,
	Celp etip çıkkan çañı cok,	Püt diye çıkan tozu yok,
	Maydanda Coloy Koşoydu,	Meydanda Coloy Koşoy'u,
9545	Baykağan kördü oşonu,	Farkeden gördü onu da,
	Ulaktay kılıp ırğıtıp,	Oğlak gibi fırlatıp,
	Uruulu curttu dırğıtıp,	Kabileli halkı süründürüp,
	Anı menen cığa albay,	Onun ile yıkamayıp,
	Azap bolup bir dalay,	Azap olup bütün bir hayli,
9550	Tegirmendin baraday,	Değirmenin pervanesi gibi,
	Birin-biri bul kündö,	Birbirini bu günde,
	Ölörünö tük karabay.	Öleceğine bakmadan,
	Teregenip tik kalışıp,	Dönüp dile duruşup,
	Önörün artık salışıp,	Hünerini fazlaca gösterip,
9555	Birbirine eki döö,	Birbirine iki dev,
	Öçöşkön boydon kalışıp.	Kin beslediği gibi kaldılar.
	Kuyrukka şımın tüşürüp,	Kalçaya şalvar indirip,
	Kurbukaday sürüşüp,	Boş boğa gibi sürülüp,
	Karmağan cerden kan çığıp,	Tuttuğu yerden kan çıkıp,
9560	Çarpışkan cerden çañ çığıp,	Çarpıştığı yerden toz çıkıp,
	Kaçan biröö cığat, dep,	Ne zaman birisi yakar, diye,
	Aşığıp adam can çığıp.	Merakla insandan can çıkıp,
	Oyundor küröş salğanı,	Devlerin güreş yaptığı,
	Oydo döñdö bulkuşup,	Düzde kırda çekişip,
9565	Oyrot curt ayran kalğanı.	Bütün halk hayran kaldı.
	Namısına çireşip,	Namusuna dayatıp
	Akırek menen tireşip,	Omuz ile diretip,
	Soğonçok tiygen cerlerin,	Topuğun değdiği yerleri
	Tüz tüz kılıp cireşip,	Düz düz edip sürüp,
9570	Birin biri cığa albay,	Birbirini yıkamadan,

	Küügüm cetti kün ketti,	Akşam oldu, güneş gitti,
	Babañ Koşoy kanyetti,	Baban Koşoy ne yaptı,
	Cayı menen Almañdın,	Yazı ile Alman'ın,
	Kazılğan kara çañ ketti,	Kazılan kara toz gitti,
9575	Cıbırap cıldız tolğondo,	Yayılıp yıldız dolunca,
	Tün ortosu bolğondo,	Gece yarısı olunca,
	Coloydun ünü kürküröp,	Coloy'un sesi gürleyip,
	Dobuşun ukkan pendenin,	Sesini duyan canlının,
	Con terisi dürküröp,	Derisi dürleyip,
9580	Tañ atsa carık çığat, dep,	Tan olursa aydınlık çıkar, diye,
	Karğan Koşoy baatırdı,	Yaşlı Koşoy bahadırı,
	Kıtay Coloy cığat, dep,	Çinli Coloy yıkar, diye,
	Maydanda balban Koşoydon,	Meydanda pehlivan Koşoy'dan,
	Ümütün üzgön oşondon,	Umudu kesmiş o zaman,
9585	Nege çıkpay dobuşu,	Niye çıkmıyor sesi,
	Koburaşat köpçülük.	Fısıldıyor çoğunluk,
	Koşoydun şayı boşko?, dep,	Koşoy'un hali yok gibi, diye,
	Eerde köçük taldırıp,	Eğer popo yorultup,
	Eçe miñ çırak candırıp,	Kaç bin lamba yaktırıp,
9590	Panardın baarın aldırıp,	Fenerin hepsini aldırıp,
	Barpırata candırıp,	Parlatarak yaktırıp,
	Adamdı körsöñ kurt kaynap,	İnsan görsen kurt kaynar,
	Ay talaada cık caynap,	Koca vadide dolu yayılır,
	Aralaşkan köpçülük,	Karışmış olan çoğunluk,
9595	Altımış cerge tuu baylap,	Atmış yere tuğ asıp,
	Tuusun karap taanışıp,	Tuğuna bakıp tanıyıp,
	Turğan curt ayran kalışıp.	Duran halk hayran olup,
	Balban Coloy Er Koşoy,	Pehlivan Coloy Er Koşoy,
	Maydanğa küröş salışıp,	Meydanda güreş yaptılar,

9600	Acen emes al aşta,	Ecep değil o yerde,
	Köbü adaşıp coğolso,	Çoğu adaşıp kaybolsa,
	Tün ortosu ketkende,	Gece yarısı geçince,
	Tañ cakındap cetkende,	Tan yaklaşıp gelince,
	Dooşu çıktı bark etip,	Sesi çıktı pat, diye,
9605	Koşoydun ünü kark etip,	Koşoy'un sesi gür, diye,
	Coloydun kolu kanday uu,	Coloy'un eli nasıl zehir,
	Abakeñiz Koşoydun,	Amcanız Koşoy'un,
	Conundağı bayağı,	Sırtındaki deminki,
	Uyup kalğan sarı suu,	Uyuklanan sarı su,
9610	Arkasın Coloy eziptir,	Sırtını Coloy ezmişti,
	Abakeñiz bul Koşoydun,	Amcanız bu Koşoy'un,
	Alış küröş ar kaçan,	Uğraş savaş her zaman,
	Caşınan kalğan kesiptir.	Gençliğinden kalan işidir.
	Omurtkanın aştaşka,	Omurganın ekleme,
9615	Coloydun küçü cetiptir,	Coloy'un gücü yetmiştir.
	Koldun uusu kesiptir,	Elin zehri geçmiştir,
	Uyup kalğan sarı suu,	Durup kalan sarı su,
	Karmoosu menen Coloydun,	Tutması ile Coloy'un,
	Boyuna tarap ketiptir.	Boyuna dağılıp gitmiştir,
9620	Atkıp Coloy cürüptür,	Tutup Coloy geziyor,
	Arı beri sürüptür,	Oraya buraya sürüyor,
	Abakeñdin soorusu,	Amcanın sorusu,
	Karmağanın süyüptür,	Tuttuğunu sevmiştir,
	İt çirkin bekem karma, dep,	İt güzelim, sıkı tut, diye,
9625	İmeriltip cürüptür,	Dolandırarak gezmiştir,
	Tañ sögülüp kalğanda,	Tan ağarıp gelince,
	Tañ celi cürüp alğanda,	Tan yeli esince,
	Kıtay, Kırğız, kalmak curt,	Çin, Kırgız, Kalmuk halk,

	Kaptap kelgen kara kurt,	Basıp gelen kara kurt,
9630	Koşoydun ünü kürküröp,	Koşoy'un sesi gürleyip,
	Koşoy çal kayrat kıldı, dep,	Koşoy ihtiyar gayret etti, diye,
	Kalmaktar boyu dürküröp,	Kalmuklar hepsi titreyip,
	Keçeegi künü çak tüştö,	Geçen gün öğleyin,
	Karmaşkan eköö kark tüştö,	Tutuşmuş ikisi öğleden,
9635	Kaalayık ayran bul işke,	Millet hayran bu işe,
	Cığışa albay tün cetken,	Yenemeden gece yetti,
	Küröşüp cürüp kün ketken,	Güreşerek gün gitti,
	Aradan öttü bir tünü,	Ortadan geçti bir gece,
	Künü-tünü karmaşıp,	Gece gündüz güreşip,
9640	Cığışa albay al künü,	Yenemedi o gün de,
	Ertesi çığıp da künü,	Sabah güneş çıkıp da,
	Kün ooğo tolğondo,	Güneş göğe çıkınca,
	Calğan tüş cañı bolğondo,	Öğlen olunca,
	Alışıp cürüp abañız,	Uğraşarak amcanız,
9645	Alptığına karañız,	Alpliğine bakınız,
	Köñül ketip küügümdöp,	Gönül gidip akşama,
	Köz ilinip bülbüldöp,	Göz ilişip kararıp,
	Köşüp ketip ürgülöp,	Kendinden geçip uyuklayıp,
	Kır arkanın balık et,	Omurganın balık et,
9650	Kıyın karmap cürgün, dep,	Sıkı tutup gez, diye,
	Uykuğa abañ kiriptir,	Uyumaya amcan girmiştir,
	Uşunu Coloy biliptir.	Onu Coloy öğrenmiş,
	Başta künü badirek,	Önceki günü lanetli,
	Balaluu cumuş baştağan,	Felaket iş başlayan,
9655	Alaçık üydöy bir taştı,	Çadır kadar bir taşı,
	Balban taş kılıp taştağan,	Pehlivan taş yapıp koymuştu,
	Al taşka tiygen pendenin,	O taşa çarpan insanın,

	Aylası kelbes turuuğa,	Gücü yetmez kalkmaya,
	Abakeñiz Koşoydu,	Amcanız Koşoy'u,
9660	Alparıp taşka uruuğa,	Götürüp taşa vurmayı,
	Köönünö Coloy alıptır.	Aklına Coloy almıştı.
	Kök ala Koşoydu,	Gök ala Koşoy'u,
	Kötörüp colğo salıptır,	Kaldırıp yola girince,
	Emi burut öldü, dep,	Artık Kırgız öldü, diye,
9665	Acaldın betin kördü, dep,	Ecelin yüzünü gördü, diye,
	Abışkanı cığam!, dep,	İhtiyarı yıkarım! diye,
	Başın cerge tığam, dep,	Başını yer sokarım, diye,
	Kayran Coloy dardañdap,	Zavallı Coloy sevinip,
	Kayrattanıp barbañdap,	Kendine gelip neşelenip,
9670	Küçtüüsüngön bul kalmak,	Güçlü gözüken bu Kalmuk,
	Kürsö kürsö cötölüp,	Küt küt öksürüp,
	Katağandın Koşoyun,	Katağan'ın Koşoy'un,
	Küypüytüp alıp kötörüp,	Havaya onu kaldırıp,
	Ay Cañ-Cuñdun aldınan,	Ay Can-Cun'un önünden,
9675	Bir kötörüp ötkönü,	Bir alıp geçtiği,
	Kürcüñdöy basıp ketkeni	Kabaca yürüyerek gittiği,
	Manculardın Neskara,	Mancular'dan Neskara,
	Neskaranın aldına,	Neskara'nın önüne,
	Bir kötörüp bardı emi.	Alıp onu geldi idi.
9680	Andan arı ötöördö,	Ondan öteye geçerken,
	Koñurbaydın aldına,	Konurbay'ın önüne,
	Kötörüp urup keterde,	Kaldırıp alıp gidecekken,
	Kalıñ Kırğız burkurap,	Kalın Kırgız hıçkırıp,
	Karğan Koşoy öldü, dep,	Zavallı Koşoy öldü, diye,
9685	Namıs kılıp çurkurap,	Namus kılıp bağırıp,
	Körö salıp er Manas,	Görüp Er Manas,

	Ayğay salıp aykırdı,	Yankılandırarak bağırdı,
	Abake!, dep bakırdı,	Amca! diye çağırdı,
	Namısım koldon ketti, dep,	Namusum elden gitti, diye,
9690	Napsiñ tüpkö cetti, dep,	Nefsin sonuna yetti diye,
	Kak baş Koşoy közüñdü aç!	İhtiyar Koşoy gözünü aç!
	Kay karabasın ketti, dep,	Hangi karabasan aldı, diye,
	Kamanğa kaçpay çaldırdıñ,	Domuza kaçmadan kaptırdın,
	Caman atka kaltırdıñ,	Kötü lakaba bıraktın,
9695	Adamdan kıyar içi çaar,	İnsandan kötü içi kir,
	Kaardansa tüsü çaar,	Sinirlenirse rengi kir,
	Karağanda közü zaar,	Baktığında gözü kir,
	Kaar aytsa sözü zaar,	Kahır söylerse sözü kir,
	Kabılandın ünü barıptır,	Kaplanın sesi ulaşmış,
9700	Koşoy abañ kulağı,	Koşoy amca kulağı,
	Manastın dooşun çalıptır.	Manas'ın sesini duymuş,
	Çıñ-çıñ ünü çıñ çığat,	Vız-vız sesi vız çıkar,
	Çımırkanıp bul Manas,	Cesaretlenip bu Manas,
	Dobuşu katuu çoñ çığat,	Sesi oldukça yüksek çıkar,
9705	Kaardanıp kabılan,	Sinirine kapılıp,
	Kayda cürüp unçuğat,	Nerede durup seslenir,
	Oylono salıp oşonu,	Düşünüp onu da,
	Oñoy kişi debeñer,	Kolay kişi demeyin,
	Oyon abañ Koşoydu,	Bahadır amcan Koşoy'u,
9710	Açsa közün akırı,	Açsa gözünü sonunda,
	Taşka uruuğa dayardap,	Taşa vurmaya hazırlayıp,
	Kalıptır Coloy baatırı,	Durmuş Coloy bahadır,
	Türmöktöy karmap turmakka,	Toplayıp tutup durmaya,
	Dayardanıp kalıptır,	Hazırlanıp duruyor,
9715	Koşoydu taşka urmakka.	Koşoy'u taşa vurmaya,

	Uykudan közü açılıp,	Uykudan gözü açılıp,
	Culkunup Koşoy çamınıp,	Atılıp Koşoy kurtulup,
	Kayratı toluk ketkeni,	Gücü tam gittiğini,
	Karıya Koşoy abañdın,	İhtiyar Koşoy amcanın,
9720	Ayağı cerge cetkeni,	Ayağı yere yettiği
	Abakeñiz döö Koşoy,	Amcanız dev Koşoy,
	Açuusu ayabay kelgeni,	Siniri baya geldiği
	Abakeñiz Er Koşoy,	Amcanız Er Koşoy,
	Artılıp kolun salıptır,	Eğilip elini atmıştır,
9725	Kaşattan karmap alıptır,	Kenardan tutup almıştır,
	Kötörmökkö döö Coloy,	Kaldırmaya dev Coloy,
	Köñülünö alıptır.	Aklına koymuştur.
	Calpı curt karap turuptur,	Bütün halk bakıp duruyor,
	Toodoy Coloy balbandı,	Dağ gibi Coloy pehlivanı,
9730	Tomkorup cerden alğanı,	Tomurup yerden alıp
	Kötörüp cerge uruptur,	Devirip yere vurmuştur,
	Köpçülük karap turuptur,	Çoğunluk bakıp duruyor,
	Coloydu kuday uruptur,	Coloy'u Allah vuruyor,
	Başınan attap alğanda,	Başından atlayıp geçse de,
9735	Basıp Koşoy kalğanda,	Yürüyüp Koşoy yönelse de,
	Ayaktı tuşap aldıñ, dep,	Ayağı bağlayıp aldın, diye,
	Armanduu boydon kaldım, dep,	Pişman olup kaldım, diye,
	Butumdu buup saldıñ, dep,	Butumu bağlayıp aldın, diye,
	Burdap catıp aldıñ, dep,	Devirip beni yattın, diye,
9740	Buğum çıkpay kaldı, dep,	Zevkimi tadamadım, diye,
	Manastan alğan kandağay,	Manas'tan aldığı halkanı,
	Bağalekten alarda,	Paçasından alırken,
	Bulğap bulğap abañdı,	Evirip çevirip amcanı,
	Cerge çaap salarda,	Yere vurup geçmişken,

Sılay sılay kamçı alğan,
Sırtı kara börkü bar,
Sırttan Manas karkıbar,
Atañdın körü, kañğayım,
Albañdağan aybanım,
Bir cığılıp aldım, dep,
Emine üçün abama?
Kol uzatıp saldıñ, dep,
Çokusunda çoğu bar,
Özögünün içinde
Kök korğoşun oğu bar,
Tolğomoluu kamçını.
Sol imerip alğanı,
Kaçırıp kelip Coloydu,
Coldon arı salğanı.
Kabırğası sögülüp.
Kanı cerge tögülüp,
Kabılan Manas baatırdın,
Kayratı kalkka körünüp,
Karmağan Coloy kolunan,
Kan Koşoy ketti bölünüp,
Kalıñ Kırğız dürköröp,
Abañ Koşoy baatırdın,
Arbağın biyik çakırdı,
Balban kötör!, dep aytıp,
Kötördü Koşoy balbandı,
Körgön curt ayran tañ kaldı,
Altınduu taacı kiygizip,
Karıyañız Koşoyğo,

Yükletip kamçı almıştı,
Sırtı siyah tacı var,
Aslan Manas azizim,
Vay anasına, Kanğay'ım,
Böğüren benim hayvanım,
Bir yıkılıp aldım, diye,
Ne için amcama?
El uzatıyorsun, diye,
Başında horu var,
İliğinin içinde
Gri kurşun oku var,
Çevirmeli kamçıyı,
Sol çevirip aldığı,
Saldırıp gelip Coloy'u,
Sırtına bir vurduğu,
Kaburgası sökülüp,
Kanı yere dökülüp,
Kaplan Manas bahadırın,
Gayreti halka gözüküp,
Tutan Coloy elinden,
Han Koşoy gitti kurtulup,
Kalın Kırgız dürleyip,
Amcan Koşoy bahadırın,
Ruhunu yüksek çağırdı,
Pehlivan kaldır! diye, söyleyip,
Kaldırdı Koşoy pehlivanı,
Gören halk hayran oldu,
Altınlı tacı giydirdi,
İhtiyarınız Koşoy'a,

	Kalk başkarıp bilgizip.	Halk yönetip bildirip,
9775	Kıtaydı cığıp citirip,	Çin'i yıkıp yitirip,
	Karıyañız Er Koşoy,	İhtiyarınız Er Koşoy,
	Kadır tüngö kirgizip,	Kadir geceye soktular,
	Baygeni aydap babaña.	Ödülü sürüp babana.
	Baatır Koşoy abaña,	Bahadır Koşoy amcana,
9780	Baarı curtu kelgeni.	Bütün halkı geldiği.
	Sandırğaluu Er Koşoy,	Ünü çıkmış Er Koşoy,
	Sanap turup maldarıp,	Sayarak alıp malını,
	Karıptarğa bergeni,	Fakirlere verdiği
	Bergeninin baarısın,	Verdiğinin hepsini,
9785	Betke karmap kalısın,	Yakın tutup şahidin,
	Beçara bölüştü,	Zavallıya böldüler,
	Kaptap turğan kalıñ curt,	Bakıp duran kalın halk,
	Coomarttığın körüştü.	Cömertliğini gördüler.
	Kürmö kiygen mancunun,	Yelek giyen Mancu'nun,
9790	Küçtüülörü kürküröp,	Güçlüleri gürleyip,
	Taş sayınğan kalmaktın,	Taşa tapan Kalmuk'un,
	Törölörü dürküröp,	Şefleri hiddetlenip
	Kıtaylardın ılama,	Çinlilerden Lama
	Namıstanğan kanğaydın,	Namuslanan Kanğay'ın
9795	Ar namısın suraba?	Ar namusunu sormayın
	Kızıtalak buruttar,	Anasını Kırgızlar,
	Kıyınsıp aşka çakırıp,	Havali aşa çağırıp,
	Bul emne bizge kılğanı?	Bu ne bize yaptığı?
	Balbandı kordop turğanı.	Pehlivanı horlayıp durduğu.
9800	Ok ötpögön kadama,	Ok geçmez zırh
	Kiyişkeni kalğanğo?	Giymeye hazırlanıyor
	Kızıtalak köp burut,	Anasını çok Kırgız,

	Tiyişkeni kalğanğo?	Takılmaya alışıyor mu?
	Basıp almay bar degen,	Basıp almak var demiş,
9805	Baş attamak cok degen,	Baş atlamak yok demiş,
	Kötörüp urmay bar degen,	Kaldırıp vurmak var demiş,
	Köödöndön attoo cok degen,	Göğüsten atlamak yok, demiş,
	Cığıp almak bar ele,	Yıkıp almak var demiş,
	Çıkıydan attoo cok ele.	Çıkıntıyı zıplamaya yok imiş.
9810	Bet alışsak kanetet,	Karşılaşsak ne olur,
	Bel baylağan beline,	Bel bağlayan beline,
	Bara koysok, dep, turam,	Gidip otursak diyorum,
	Salış kılar cerine,	Savaş yapmak yerine,
	Kızıtalak buruttar,	Anasını Kırgızlar,
9815	Bul emine kılğanı?	Bu ne yaptığı?
	Baatır Coloy kanımdın,	Bahadır Coloy hanımın,
	Başınan attap turğanı.	Başından atlayıp durduğu
	Kol salçuday süksüyüp,	Saldıracak gibi sallanıp,
	Kara kıtay, mancu curt,	Kara Çin, Mancu halk,
9820	Baarı katar üksüyüp,	Hepsi katar duruşup,
	Taş sayınğan kalmaktın,	Taşa tapan Kalmuk'un,
	Törölörü eeligip,	Büyükleri çıkışıp,
	Ay balta çabar mıktısı,	Ay balta vuracak iyisi,
	Ütürööñdöp ceeligip,	Kendilerince canlanıp,
9825	Kırğızka kaptap cetçüdöy,	Kırgız'a basıp girecek gibi,
	Kırğın salıp ötçüdöy,	Kırgın yapıp geçecek gibi,
	Kalmaktı kuday urdu emi.	Kalmuk'u Allah vurdu şimdi.
	Üñüröñdöp mancular,	Tersleyerek Mancular,
	Oroy-oroy kep urdu,	Ters ters söz söyleyip,
9830	Uruşka çabar dobulbas,	Savaşa vurulacak top,
	Dobulbastı bek urdu,	Topu iyice vurdu,

	Dobulbas katuu kağıldı,	Topa sert vuruldu,
	Kara kıtay, köp mancu,	Kara Çinli, çok Mançu,
	Kaarın salıp cabıldı,	Sinirlenip kapladı,
9835	Uyğu-tuyğu şaylanıp,	Sağlı sollu hazırlanıp,
	Ay balta menen kılıçtı,	Ay balta ile kılıcı,
	Arkı-terki baylanıp,	Sağlı sollu aşınıp,
	Oñurañdap mancu curt,	Tersleyerek Mancu halk,
	On başçısı öröktöp,	On başısı koşturup,
9840	Elüü başçı soroktop,	Elli başçı çıkıp,
	Cüz başılar cügürüp,	Yüz başılar yarışıp,
	Miñ başı candan tüñülüp,	Binbaşılar canını unutup,
	Kaardı kalmak salğanda,	Olayı Kalmuk başlattı,
	Kandın başın attayt, dep,	Hanın başını atlar, diye,
9845	Namıstanıp kalğanda,	Namusuna geldiler,
	Aşka kelgen kalıñ el,	Cenazeye gelen kalın halk,
	Amalı ketken uşul cer.	Çaresi tükenen bu yer.

2. GRAMATİKAL DİZİN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

-A-

a ı a harfi

a.8730, 9048

a ıı o zamiri

a.8673

a.+ğa 1679, 1981, 3627, 7484

a düynõ öteki dünya

a.413

aalamat dünya, alem

a.951

aalam dünya, alem

a.+dı 678

a.+dın 2264

a.+ğa 8271, 8675

aarçıt- soydurtmak

a.-ıp 5702

aba ı hava

a.578, 8902

aba ıı ağa, amca

a.8905, 8916, 8951

a.+ma 9264

a.+ñ 9336, 9409, 9651, 9700, 9709

a.+ña 9183, 9779

a.+ñar 9331

a.+ñdı 9743

a.+ñdın 9024, 9041, 9501, 9719

a.+ñız 8918, 8973, 9509, 9644

a.+sı 9244

abake amcacık

a.8907, 9035, 9688

a.+me 9188, 9224

a.+ñ 8844, 8876, 8929, 9131, 9244, 9339

a.+ñdin 9622

a.+ñiz 8532, 9395, 9463, 9482, 9493, 9503, 9607, 9611, 9659, 9721, 9723

abal eski, daha önce

a.+da 3067

a.+dan 6441

a.+dı 4601

a.+ı 1387, 2836, 4165

a.+ım 7420

a.+ın 1006, 1209, 5336, 7184, 7572

a.+ına 5487

a.+kı 7304

a.+tan 2821

abayla- dikkat etmek, ihtiyatlı olmak

a.6831

a.-p 83, 3352

a.-sañ 3643

abaz avaz

a.1084

abıdan her an

a.2333

abıke destan kahramanı, Manas'ın kardeşlerinden olup Semetey'in amcasıdır.

a.+ni 9148

abir ahlak

a.+di 3171

abısın gelin, elti

a.6178

abışka ihtiyar, yaşlı

a.6115, 6396, 6478

a.+ğa 6219

a.+nı 6243, 9666

a.+nın 6226

abiyir nâmus, vicdan

a.5399

a.+i 9041

absı destan kahramanı

a.8365

acal ecel

a.98, 381, 1027, 2937, 2941, 2985, 5292, 5693, 8971, 9338

a.+dan 6484, 7794

a.+dın 9665

a.+ı 5262, 7020

acar güzel yüz rengi

a.+ı 1158, 1241

a.+ın 3648

acıbay destan kahramanı

a.8188, 8192, 9062, 9066, 9073, 9089, 9134, 9137, 9193, 9197

acıdar ejderha

a.473

a.+dın 7463

aç açlık, aç

a.774, 1244, 1884, 2440, 2831, 3230, 4665, 7826, 9483

a.+ka 3245

a.+kadan 1856

a.+kanday 4782

aç- açmak, bir şeyi açmak

a.-a 5747

a.-ıp 928, 1976, 2353, 2488, 2770, 3122, 3447, 3648, 4534, 5039, 5141, 5263, 5507, 6054, 6062, 6514, 6735, 7039, 7555, 8697, 9533

a.-pağan 2799

a.-pastan 2466

a.-sa 1750

a.-sınçı 9233

açık açık

a.695, 1010, 1157, 1158, 1246, 5631, 6215
a.+kan 8791
a.+tı 7205
açıl- açılmak
a.-dı 8720
a.-ıp 2274, 4980, 5751, 9732
a.-sa 6061, 6492
açıt- mayalamak
a.-ıp 869
a.-kan 8527
a.-kı 847
a.-ma 6949
açtır- açtırmak
a.-ıp 2210
a.-sa 6045
açuu hiddet, öfke
a.468
a.-ğa 5587
a.+su 2947, 9722
a.+su kel- hiddetlenmek 3070, 3378, 7199, 8032, 9313, 9464
a.+sun 3655
açuulan- sinirlenmek
a.-ıp 3372
a.-ğan 8857
adam adam, insan
a.91, 555, 751, 953, 1182, 1206, 1207, 1383, 1571, 1729, 2009, 2011, 2026, 2061, 2173, 2185, 2572, 2794, 3054, 3948, 4101, 4257, 4272, 4367, 4630, 4744, 4960, 5081, 5747, 6007, 6162, 6195, 6614, 7464, 7994, 8029, 8299, 8313, 8323, 8521, 8536, 8629, 8630, 8897, 9146, 9178, 9352, 9524, 9562
a.+bız 5013
a.+ça 488
a.+dan 46, 1165, 8021, 9695
a.+dar 942, 1275, 1602, 2789, 3631 6048, 6500
a.+day 378, 2057, 4379, 4880, 7543, 9364
a.+dı 355, 1457, 1483, 1505, 2152 3943, 4149, 4729, 5896, 7834, 9592
a+dın 593, 791, 1683, 1709, 1997, 3650, 4066, 4151, 4267, 4268, 6539, 7515, 7552, 7680, 8810
a.+ğa 578, 1242, 1253, 1783, 1850, 4661, 4882, 5179, 6013, 6242, 8044, 9185
a.+ın 3819
adamdık insanlık

a.2720, 4705, 8092

adamzat insan, insanlar, beşeriyet

a.2723, 7733

a.+ı 954

adaş- yolu şaşırmak, yanılmak

a.-am 5565

a-ıp 612, 1408, 4162, 6738, 8177, 8459, 9601

a-kan 7849

a-kandı 8463

adaştır- şaşırtmak, yanıltmak

a.-bay 8481

adat adet

a.+ın 4543

a.+ta 6277

adır bozkırda, tepemsi yer, küçük tepeler

a.225, 1184, 4221

a.+dan 1912

a.+dın 2573

a.+ın 5786

aduula- dağ yokuşunu çıkarken yavaşlamak

a.-p 2573

ağa ağa, ağabey, büyük erkek kardeş

a.2994, 2999, 3739, 4457, 4494, 4581, 5998, 6015, 6118, 6810

a.+ğa 5305

a.+lar 5073

a.+ların 4482

a.+m 5082

a.+nı 3912

a.+sı 3373, 3473, 3997

a.+sının 3379, 3386

ağar- ağarmak

a.-ıp 677

ağayin akrabalar

a.83, 2390

ağıl- çoğalmak, kalabalık olmak

a.-dı 2611

a.-ıp 1183, 2833, 8294

a.-ğan 4467

ağıla yavaş

a.1491

ağım cereyan, akım

a.+dı 665

a.+ı 669

a.+ın 674

a.+ında 8962, 8966, 9011, 9452, 9454

a.+ını 688, 1631

ağız- akıtmak

a.-dım 5460

a.-ıp 7997

ak 1. ak, beyaz

a.720, 1129, 1133, 1135, 1138, 2819, 2900, 3305, 8277, 9538

ak- 2. akmak

a.-at 5785
a.-ıp 581, 668, 5724, 7531, 7732, 7898
a.-kan 674, 677, 4211
akayar özel isim
a.8665
ak balta destan kahramanı, kabile lideri
a.4494, 8341
a.+nın 8647
ak bel dağ ismi
a.+di 334
a.+ge 1887
ak buluñ yer ismi
a.3858
ak çeke çekir sayak'ın bindiği at
a.2568
ak döböt özel isim
a.7104
ak kañçı yer ismi
a.+ğa 7283
ak kankı at ismi
a.807
ak kelte özel isim
a.8685
ak kula at ismi
a.8290, 8319
ak kuu ak kuğu
a.3770
ak peri özel isim
a.1282, 5541
ak sakal ak sakallı bilge kişi
a.1218, 1258, 2177, 2520, 6098, 6105, 8127, 8277, 8341, 8529
a.+ı 8341, 8529
ak say yer ismi
a.582, 2793, 3219, 5558, 5782, 7232, 7608
a.+dı 892
a.+da 5768
a.+ğa 7950
ak sur yer ismi
a.+du 1697
ak şıyrak yer ismi
a.493, 535, 2361, 3219, 5065, 5265
ak şumkar özel isim
a.2084
ak talaa yer adı
a.5665
ak tuyak at ismi
a.55, 431
akça akçe, para, sikke
a.6059
a.+ğa 6475
a.+sın 2209
akıl akıl, idrak

a.77, 860, 1470, 1715, 2240, 3386, 3706, 3767, 3866, 3944, 4426, 7884, 8938, 9056

a.-ayt- fikir vermek, yol göstermek 2188

a.+da 5203

a.+dan 7142

a.+dı 6813

a.+ğa 1077, 2232, 3718, 7945, 8139, 8151

a.+ı 488, 1151, 1240, 2479, 4512, 4701, 6170, 6393, 6922, 8958

a+ımdan 5565, 6474

a+ın 3628, 7276, 8211

a.+ınan 3659

a.-sal- danışmak, danışmak için başvurmak 64, 81, 1146, 2310, 3573, 4664

akılçı akıl veren, yol gösteren

a.+ları 5925

a.+sı 6173

akıldaş- akıl danışmak

a.-ıp 4419

akılduu akıllı

a.1682, 3647, 6925

akılman düşünceli, akıllı, akıllıca

a.2234, 3643, 4081, 4488, 7310, 8191

a.+dar 7448, 7507

a.+darı 5990

a.+ın 63

akılsız akılsız

a.7036

akır 1. son

a.7415

a.+ı 3870, 4163, 4172, 4516, 5615, 7496, 9190

a.+ın 4833

a.+ında 5051, 7401

a.+kı 3480

akır 2. ahır

a.+da 7095

a.+ğa 7026

akır- 3. bağırmak

a.–at 8844

akıray- garip gözlerle etrafa şaşkın bakmak

a.-a 9205

akırın yavaş

a.492, 697, 1218, 1888, 1964, 2079, 4534, 4555, 6129

a.+dan 4571, 5269, 6233

akıret âhiret

a.1029

a.+te 8093

akmak ahmak

a.+ım 9467

a.+ka 6292

akmaktık ahmaklık

a.5428

akmala- gözetlemek, göz kulak olmak

a.-p 338, 355, 4613, 5335, 7396

aksa- aksamak

a.-dı 6855

a.-ysıñ 7496

aksur at ismi

a.8672, 8863, 8871

a.+du 8533

akta- kurtarmak

a.-dı 3978, 4442

a.-ptır 2432

aktan- kabul etmek

a.–ıp 909

al 1. O

a.494, 1500, 1782, 2187, 3192, 3840, 4243, 4248, 4300, 4541, 4593, 4847, 5064, 5268, 5453, 5795, 5869, 6026, 6113, 6118, 7300, 7404, 7419, 7425, 7519, 8331, 8575, 8587, 8589, 8593, 8595, 8609, 8956, 8957, 9241, 9394, 9418, 9510, 9523, 9600, 9640, 9657

a.+ar 2501, 4104, 4847, 6302, 7006

a.+arda 645, 7620, 8464

a.+ardan 7123, 8274

a.+ardın 7389

a.+arğa 6218

al 2. hal, durum

a.1006, 2763, 2771, 6110, 6130

a.+a 6128

a.+ı 1517, 1952, 3056

a.+ıbız 8378

a.+ıñ 9466

al- 3. almak

a.-a 813, 1616, 2352, 2662, 4881, 8705

a.-abı 4769

a.-abız 218, 8263

a.-al- al+al- alabilmek, almaya gücü yetmek **alalbay** 5622, 7339

alalbayt 7274

alalğın 1711

a.-alı 229, 2456, 2485, 3561, 7768

a.-alık 1109, 4037

a.-arın 315

a.-armın 8911, 9010

a.-arda 9742

a.-at 607, 2303, 2304, 4517, 5113, 9357

a.-ayın 2995, 3707, 5433

a.-ba 7454

a.-badı 1459, 8036, 8708

a.-badık 5007
a.-bağan 6117, 6119, 8028
a.-basa 262, 5140
a.-basañ 7450
a.-basın 9022, 9119
a.-bastan 3013, 3666
a.-bay 24, 26, 250, 251, 566, 751, 841, 1005, 1007, 1055, 1286, 1408, 1490, 1529, 1616, 1618, 1973, 2142, 2157, 2959, 3375, 3387, 3685, 4046, 4074, 4640, 4742, 4881, 5393, 5515, 5579, 5788, 6024, 6072, 6074, 6075, 6283, 6308, 6333, 6431, 6586, 6598, 6767, 6854, 7168, 7321, 7328, 7341, 7809, 7838, 7901, 7903, 7905, 7974, 8031, 8070, 8179, 8180, 8187, 8216, 8436, 9548, 9570, 9636, 9640
a.-bayın 4166
a.-baym 5112, 8081
a.-baymın 5428
a.-baysıñ 4278, 4671, 4790
a.-bayt 1497, 1713, 1715, 5118, 6147, 8705, 8707
a.-çu 2125, 5625, 6084, 6264
a.-dı 103, 110, 203, 1047, 2274, 2277, 2417, 2602, 2787, 2811, 3791, 3900, 5638, 5647, 5952, 6663, 6949, 7156, 8069
a.-dık 3879, 3880, 5474
a.-dım 968, 2471, 9750
a.-dın 6027
a.-dıñ 9739
a.-ğamın 2041
a.-ğan 972, 1538, 1680, 1826, 1903, 1925, 2064, 2084, 3734, 3801, 3915, 4286, 4360, 4362, 4687, 4696, 4743, 4799, 6535, 6613, 6616, 6795, 7349, 7597, 7842, 7897, 7936, 7965, 8019, 8218, 8368, 9326, 9741, 9745
a.-ğança 9122
a.-ğanda 1587, 6858, 7007, 7009, 8692, 9627, 9734
a.-ğandar 8114
a.-ğandık 8807
a.-ğanı 3462, 3467, 5817, 5887, 6167, 7027, 7101, 7112, 7150, 7812, 8223, 8230, 8473, 8691, 8876, 9034, 9046, 9078, 9132, 9200, 9477, 9483, 9485, 9498, 9512, 9730, 9757
a.-ğanım 3748, 3759
a.-ğanın 3136, 3529, 5239
a.-ğansıp 2644
a.-ğıla 260, 6543

a.-ğın 1624, 4916
a.-ğıs 4367, 5747
a.-ğız 6195, 7532, 7994
a.-ıñar 4592, 7269
a.-ıñız 6362, 7428
a.-ınat 6596
a.-ıp 137, 178, 181, 385, 495, 533, 614, 629, 700, 832, 840, 841, 850, 853, 1414, 1810, 1823, 1839, 1987, 2012, 2021, 2024, 2039, 2327, 2368, 2436, 2493, 2598, 2806, 2820, 2883, 2908, 2981, 3111, 3113, 3144, 3178, 3204, 3449, 3463, 3633, 3634, 3676, 3788, 3790, 3813, 3863, 3864, 4000, 4001, 4313, 4381, 4632, 4824, 4943, 5028, 5077, 5329, 5347, 5354, 5361, 5528, 5544, 5672, 5905, 5939, 5980, 6038, 6099, 6211, 6244, 6309, 6329, 6380, 6512, 6527, 6583, 6699, 6783, 6816, 6936, 6994, 7054, 7098, 7129, 7157, 7245, 7403, 7439, 7575, 7730, 7924, 7967, 7971, 7999, 8002, 8160, 8311, 8423, 8462, 8861, 8891, 9061, 9068, 9080, 9202, 9253, 9342, 9361, 9380, 9479, 9673
a.–ıp bar götürmek 1696
a.-ıptır 447, 1703, 1803, 2434, 2701, 4858, 4865, 5210, 7371, 8549, 9661, 9725, 9727
a.-ır 3728, 3774, 4598, 8551
a.-mak 6710, 8633, 9808
a.-makka 4439, 6700
a.-may 9804
a.-sıñ 7544
ala benekli, alaca
a.1736, 5412, 7550, 9438, 9662
ala too özel isim, ala dağ
a.69, 1061, 2499, 4431, 4460, 4486, 8765
a.+don 4298
a.+ğo 4421, 4425
a.+nu 6680
alaa yırtmaç
a.+sınan 9022
alabarmandık aceleci
a.4704
alaçık küçük keçe ev, çadır
a.9655
alak dışarı fırlamış, çıkık(gözler hakkında)
a.-sın 7793
alakanda- avuçlamak
a.-y 15, 62, 1710, 4060, 5574, 6452, 7230, 8435
alakta- korkarak etrafa bakınmak

a.-p 6049
alaman hücum
a.4434
ala mışık yer adı
a.1864
alangir özel isim
a.7159
alay yer ismi
a.122, 2490, 2496, 4522
a.+da 4473, 6669
a.+dağı 8337
a.+dan 2733, 6679, 8116
a.+dı 2739
a.+dın 2770, 4293
a.+ğa 2751, 4299, 7140
alaylık alaylı
a.5513
alay dülöy karmakarışık
a.7996
alça kiraz
a.+sı 556
ald ön, ön kısım
a.+ı 756, 6063, 7927
a.+ığa 5296
a.+ılarınan 4712
a.+ın 6128
a.+ına 1745, 2013, 3090, 3464, 3514, 3934, 4008, 4947, 6020, 8518, 9678, 9681
a.+ıña 81, 5391
a.+ınan 380, 489, 519, 1475, 3957, 6457, 7883, 8258, 8287, 9211, 9674
a.+ınça 1430, 2343, 5551
a.+ında 1889, 2648, 2980, 4268, 4324, 4760, 6226, 6433, 6516, 7354, 7443, 8003, 8191, 8299, 8363
a.+ındağı 3007, 3044, 3055, 3284, 3351
a.+ıñdan 568
alda- aldatmak, dolandırmak
a.-ğan 5855
a.-p 6131, 6532, 7137
aldam tanrı emirleri
a.5395, 9115
aldan- aldanmak
a.1458, 7329, 7415, 7488
a.-dık7376
a.-ğan 7141
a.-ıp 6475, 7806
aldır- aldırmak
a.-bas 3038
a.-bay 2553, 3926, 5178, 5385, 6061
a.-bayt 2553
a.-dı 2227, 3490, 5634, 6271, 6593, 6656

a.-ıp 759, 821, 1394, 1718, 2672, 3931, 4192, 7033, 8340, 9064, 9158, 9590

aldıra- getirtmek

a.-dı 6345

aldırt- aldırtmak

a.–ıp 9160

aldoo aldatma

a.+ğo 6541

alduu Zengin

a.1216, 7264

a.+dan 398

alğaçkı ilk, birinci

a.1

alğıç alıcı

a.7274

a.+tay 1297

alıbay özel isim, destan kahramanı

a.2819, 2890

alım haraç

a.9173

a.+dı 5402

alın- aldırmak

a.-ğan 2838

a.-ıp 322, 3840, 5820, 6375, 8290

alıs uzak, uzaklık

a.1098, 1141, 1779, 3717, 4810, 5628, 6244, 6311

a.+ka 786, 2072, 2843, 6814

a.+kı 2541

a.+tan 2665, 2851, 2955, 8542, 8832

alısta- uzaklaşmak

a.-yt 1212

alış uğraş

a.9612

alış- hep beraber almak

a.-a 8187

a.-ıp 19, 772, 932, 1967, 4158, 4495, 5826, 7734, 8091, 8333, 9644

a.-kan 118, 2663, 7630

a.-mak 9443

a.-pay 8622

a.-sak 9810

a.-tı 2539

alıştaar savaş zamanı

a.4785

alik (müslümanlarda) selamın cevabıdır

a. alğanı 8876

alka- hayır dua etmek

a.-p 2067

alkaş- hep beraber dua etmek

a.–ıp 4733

alkın- ileri atılmak

a.-ıp 2806

alkış selamlama, hayır dua, alkış

a.+ın 6772

alla Allah

a.+dan 1068

a.+ğa 1350

a. taala 1113, 8625

alma elma

a.9158

almambet özel isim

a.8469, 8492, 8646, 9231, 9528, 9531

almañ destan kahramanı

a.+dın 9573

almaş- değiştirmek

a.-ıp 2641, 4467, 7228

alp alp, kahraman, cesur, yiğit

a.54, 1816, 1983, 2002, 2039

a.+ı 1256

a.+ın 7831

a.+ınan 8921

alptık bahadırlık, kahramanlık

a.+ına 9645

alpar- bkz (alıp bar-)

a.-dı 1696

a.-ıp 1271, 4462, 7479, 9660

alpeşte- bir çocukla uğraşır gibi uğraşmak, okşamak

a.-p 3745

alpuruş- uğraşmak

a.-up 6400

altay yer adı

a.2401, 4437, 4487

a.+da 5844

a.+dan 8140, 8168

a.+dı 4434

a.+dın 4307

a.+ğa 4492, 4514

altay-kanğay yer adı

a.4405, 4808, 4813

a.+da 4232, 4428, 4469

a.+dı 2536, 4461

altı altı

a.550, 720, 722, 912, 1454, 2073, 4638, 4839, 5691, 8455, 8561, 8602, 8736, 9159, 9217, 9226, 9364, 9389

altımış atmış

a.3837, 5735, 8231, 8457, 8472, 8576, 9149, 9595

a.+a 8738

a.+tan 1383

altı miñ altı bin

a.525, 8461, 8477

altın altın

a.158, 746, 748, 1769, 2209, 2644, 3845, 3676, 3903, 5181, 5908, 6475, 6616, 6699, 9274, 9490

a.+dan 800, 6058

a.+dı 8569
a.+ı 8183
a.+ım 3736
altınduu altınlı
a.9772
aluu almak
a.3572, 5988
a.+çular 6404
a.+ğa 2967, 3479, 4357, 4359, 8481
aluuşu (metinde) çarpışma
a.+ğa 9440
amal amel, faaliyet, hareket
a.2635, 3006, 6579, 7762
a.+dı 1947
amaldan- faaliyet yapmak
a.-ıp 7613
amalduu amelli
a.3063, 7260
aman sağ, mesut
a.1028, 2037, 2842, 6111, 6113, 7425
a.+bı 5365
a. bol- sağ kalmak, sağ olmak 1428, 4504
a. esen sağ salim 708, 6142
amır emir, buyruk
a.+ında 394
amur yer ismi
a.+dun 8732
añ yabani hayvan, şikar
a.933, 5507, 7247, 7532, 9146
ana-mına öte beri
a.4061
anan ondan sonra
a.772, 952, 7506
ancıyan özel isim
a.+dın 9143
anda o zaman, orada
a.224, 487, 3376, 3857, 4362, 4619, 4840, 6344, 7242, 9184
a. sanda arada sırada, zaman zaman 2817, 7797
andan ondan, oradan
a.3271, 3612, 4313, 6320, 7831, 7994, 9680
a.+da 4807
añda- anlamak
a.-p 7820, 8767
andıktan bunun için
a.7213
añdı- (metinde) takip etmek
a.-p 4134
añgek kazılmış çukur
a.+i 5653
añgeme hikaye, geçmişte olup bitenleri anlatma, sohbet
a.301, 2391, 4010, 8190

a.+sin 8256

añgemele- hikaye etmek

a.–p 1078, 7925

añğıça o sırada

a.8248

anı onu

a.393, 3589, 6490, 7814, 8727, 9198, 9548

a.+sınan 1582

anık gerçek, aşikar

a.1027, 1743, 1784, 2624, 3100, 6442, 6463, 6623, 7878

a.+pı 209

a.+tır 5248

anıkta- tespit etmek, noktası noktasına aydınlatmak

a.-p 4135, 7522

añi aygır

a.+lere 647

anın onun

a.6831, 6988

añız merak

a.2194

añızda- meraklanmak

a.-p 3209

ant ant, yemin

a.2223, 6213

a.+ımdı 6357

añtanda- çaresiz olmak

a.-p 4026

antip öyle, o surette

a.9519

antkoruñ ant bozan, yalancı, iftiracı

a.9234

apapak bembeyaz

a.775

apkaar- şaşırmak

a.-ıp 7142

appak bembeyaz

a.754, 768

ar ı her

a.79, 91, 745, 801, 1430, 1441, 1671, 1685, 1977, 2000, 2254, 2265, 2359, 2627, 2897, 3094, 3428, 3492, 3929, 4089, 4176, 4220, 4261, 4382, 4436, 4464, 4700, 4784, 4821, 5015, 5551, 5717, 5770, 5843, 5880, 5926, 5991, 6204, 6489, 6498, 7018, 7324, 7533, 7557, 7637, 7830, 8506, 8574, 8790, 8930, 9143, 9314, 9612, 9795

a. kanday her türlü, muhtelif 1386, 1410, 2356, 4466, 4878, 7289

a. kaysı 1634

a. ubakta her zaman 4385

ar ıı haya, ar, vicdan

a.+ına 1554

ara ara

a.136, 5340

a.+da 4398

a.+dan 6638, 6648, 6889, 8406, 9638

a.+sı 1255, 1522, 2841, 6311, 8768, 8783

a.+sın 9117

a.+sınan 1568, 9001

a.+sında 1565, 3566, 7846, 8138

araa testere

a.5697

araala- testerelemek

a.-p 7143

arak içki

a.5280, 6947

a.+ın 7040

a.+tı 6949

araket hareket, çalışma, teşebbüs

a.5875, 6190, 6541, 6701, 6827, 6978, 7944, 9087

a.+in 2290, 3713, 5885

arala- bir şeyin arasında gezmek

a.-p 341, 893, 1199, 2127, 2189, 3215, 3219, 4238, 5264, 5957, 6083, 6141, 7247, 7325, 7866, 8533, 9417

a.-sañ 5619

a.-yt 591

aralaş karışık

a.795, 2364, 2905, 4201, 7992, 8427, 9185

aralaş- karışmak

a.-ıp 2792, 3460, 4531, 5014, 5757

a.-kan 9594

aralcı aracı

a.6214

aram pak olmayan, necis, haram

a.6373, 6525, 6696, 6702, 6734, 6922, 7019, 7335, 9091

a.+dar 6940

a.+dık 6024

a.+dın 6744

arañ ancak, hemen, zor bir şekilde

a.292, 1692, 3436, 4644, 6240, 8006, 8048

arancı farklı

a.2674

arbak ruh

a.9021, 9049, 9442

a.+ı 4953, 5865, 7075, 8680

a.+ın 3144, 9768

a.+tay 3928

arbala- (metinde) yansıma ses

a.-p 4989

arbın çok

a.1111, 8710, 8970

arbıt- ilerletmek, büyütmek

a.-tı 9519

arça ardıç ağacı

a.655, 1164, 2618, 2632, 4874

arçında- sıkmak

a.-p 7634

ardak şeref, saygı

a.529, 6453

ardakta- saygı göstermek

a.-p 1278, 1711

a.-tağan 7111

ardaktuu muhterem, değerli, saygın

a.802, 3750

ardan- utanmak, arlanmak

a.+ba 5193

a.+dık 7382

a.-ıp 2591, 2630, 9431

ardaş- hep beraber helalleşmek

a.-ıp 4409

ardayım her zaman

a.8385

arğa kuvvet, çeviklik

a.+m 6322

arı ötede, öte yanda, öte, öteye

a.51, 2297, 8150, 9680, 9759

a. beri şöyle böyle, öte beri 1482, 9621

arı- yorulmak, bitap düşmek

a.-bas 2072

a.-p 3122, 5263, 5316, 6735

arık zayıf, kurumuş

a.549

a.+ın 4083, 4085

arıstan aslan

a.592, 8683, 8955

a.+tay 4783, 7709, 9398

arış adım

a.+ın 3008

ariyet kutsal

a.3588

arka arka, art taraf

a.2508, 8792

a.+mda 1044

a.+nı 9380

a.+sın 9610

a.+sınan 4133, 5527, 6174, 6492, 8477

arkala- sırtına almak, sırtlamak

a.-p 7561

arkan kıldan, yünden örülmüş olan kalın ip

a.184, 1998, 3493, 5671, 7634

a.+ğa 221, 914

arkar dağ koyunu

a.8, 1911

a.+day 9208

a.+lar 1861

arkı öte taraftaki, uzaktaki
a.-terki 4244, 9837
arman nail olunmamış arzu
a.2482, 4577
a.+da 9002
a.+ı 1684, 4631, 6168, 7057
a.+ım 1013, 1047, 6587, 8970
a.+ın 121, 3533, 4908, 5092, 5350
a.+ıñdı 5174
armanduu arzularında tatmin edilmeyen ve buna acıyan kimse
a.3778, 9737
arna- tahsis etmek, ithaf eylemek
a.-dı 1777, 3410, 6942, 6947, 8390
a.-dım 6589
a.-ğan 6157
a.-mak 5308
a.-p 6606, 6789, 6945, 9183, 9224
arnaş- hep birlikte tahsis etmek
a.-ıp 7388
arpa yer ismi
a.584, 892, 1096, 5557, 5776, 7246, 7286, 7866
a.+dan 2792
a.+nı 2127
a.+nın 1886, 5770, 8105
arsız arsız
a.9422
art arka, art
a.+ımdan 1030
a.+ına 3440, 7812, 7927, 8753
a.+ınan 522, 2140, 5258, 6033, 7290, 7299, 7302, 7400, 7777, 7805, 7931, 8294, 8403
a.+ka 536, 5849
a.+ta 7711
a.+tan 8464
art- ı fazla olmak
a.-abı 1060
a.-ıp 253, 2809
a.-pay 4665
art- ıı yükletmek
a.-ıp 938, 1886, 5822, 7282, 7633
a.-kan 2816, 5879
a.-tı 7158
artık daha fazla, daha iyi
a.50, 516, 1727, 2016, 2018, 3039, 4789, 7032, 7153, 9554
artıkça ayrıca, bilhassa
a.4443, 6224
artıl- arta kalmak, fazla olmak
a.-ıp 9724
arttır- çoğaltmak
a.-ıp 7704, 8524

artış- birlikte yükletmek, yükletmekte birbirine yardımcı olmak
a.-ıp 10, 1311
a.-tı 1657
aruuke destan kahramanı
a.9163
aruun özel isim
a.528
arzı- arzu etmek
a.-p 4422
arzuu arzu
a.1746
as- asmak, sallandırmak
a.-alık 3206
a.-ıp 176
a.-kanda 211
a.-kanı 2085
asaba bayrak, sancak
a.7683, 7821, 8160, 8293
asabek özel isim
a.8602
asan ezan
a.+da 5750
asıl asil, yüce, soylu
a.551, 888, 2058, 3746, 3750, 4494, 5887
a.+ı 4420
a.+ın 8353
a.+ıñ 3457
asıl- asılmak, sallandırılmak
a.-dı 2054
a.-ğanı 5410
a.-ıp 421, 1910, 3062, 5031, 6996, 7790, 8354
asılkeç dost, ahbap
a.4494, 5394
asıra- terbiye etmek
a.-p 1726, 2114
asış- asışmak, birlikte sallandırmak
a.-ıp 833
asıy beşinci yaşına basan (sığır hayvanı hakkında)
a.816
aska yanaşılmaz, yüksek, kayalık dağ
a.1858, 1864
a.+nı 2085
a.+nın 1928, 1963, 2034, 5316, 6196
askaluu kayalı
a.564
asker asker
a.+in 2367
askır- kandırmak, yoldan çıkarmak
a.-ba 6207
a.-dı 3762
a.-ıp 5411, 6243, 6619, 6778, 7210
askırık kandırılmış

a.+ka 6923

asman gökyüzü

a.4265

a.+da 2860, 7986

a.+dan 1339, 1347, 1797, 8015

a.+ğa 8561, 9351, 9500, 9513, 9521

assa hisse

a.6764, 6790

ast alt, alt kısım

a.+ı 6220

a.+ıña 3826

a.+ınan 9076

a.+ında 1814

asta yavaş

a.7401, 9441

astır- asmayı emretmek, astırmak

a.-ıp 185

aş 1. gıda, yiyecek

a.+ı 3644

a.+ın 8994

aş 2. ölüyü anmak üzere verilen ziyafet, mevlit

a.8424, 8549, 8977

a.+a 4583, 6924

a.+ına 8404, 8421

a.+ında 8703, 9261

a.+ka 8428, 9797, 9846

a.+ta 8536

a.+tı 8425, 8440, 8485

a.+tın 8451

aş- aşmak, bir şeyin üzerinden geçmek

a.-ıp 714, 1888, 2131, 2517, 2576, 2638, 3697, 5263, 5265, 6736, 7139, 7192

a.-kan 1721, 3244, 8213

a.-kanda 2857

a.-pay 6702

a.-ıptır 430

aşatkı maya

a.+sın 9155

a.+ğa 9017

aşık fazla olan, fazla gelen

a.525, 3218, 8021, 8887

aşık- acele etmek, çabuk davranmak

a.-ıp 6592

aşır- geçirmek, aşırmak

a.-ğan 1098

a.-ıp 8458

aşış- bir şeyin üzerinden hep birlikte geçmek

a.-ıp 5065

aşta- takmak

a.-dı 5735

aştaş eklem

a.+ı 9384

a.+ka 9614

aştık ekin, hububet veren bitkiler

a.553

aşuu geçit

a.2131, 2784, 5065

a.+dan 7867

a.+nu 3213, 7611

a.+su 2112

at at

a.549, 1529, 1531, 1729, 2046, 2090, 2337, 2511, 2540, 2553, 2566, 2637, 2658, 2830, 3038, 3051, 3066, 3319, 3955, 3977, 4119, 4327, 4368, 4637, 4709, 6055, 6965, 6973, 7026, 7095, 7214, 7731, 7797, 7847, 8025, 8113, 8308, 8311, 8450, 8453, 8457, 8459, 8465, 8467, 8530, 8552, 8793

a.+ı 452, 478, 2569, 2648, 2944, 3362, 7900, 8738

a.+ıbız 4183

a.+ın 1266, 1415, 2602, 2641, 2653, 7327, 8610

a.+ına 2809, 4327, 8470

a.+ınan 696, 4799, 7835

a.+ının 3441, 7675, 7681

a.+ka 1654, 3000, 3084, 9694

a.+ta 4640, 5612

a.+tan 2713, 3082, 3092, 3136, 5668, 9082

a.+tar 8452

a.+tardı 7912

a.+tardın 3055

a.+tarğa 938

a.+tarı 3007

a.+tı 4710, 7027, 8480, 8483, 8685

a.+tın 2662, 7287, 7639, 8292

at ad, nam

a.1368, 1404, 1408, 1409, 2119, 2887, 2906

a.+ı 1242, 1252, 1253, 1416, 1420, 1865, 8679, 8683

a.+ın 1397, 2956

a.+ıñ 1712

a.+ı çık- meşhur olmak 16

at- atmak, fırlatmak

a.-a alışpay 8622

a.-çı 1079

a.-çular 2822

a.-ıp 2850, 2894, 8186, 8573, 8648, 8652, 8663, 8668, 9500

a.-kan 3357, 8203, 8224

a.-kanda 9513

a.-kanday 9522

a.-kanı 2690

a.-kıla 8579

a.-sa 9175, 9580

a.-samda 1063

a.-sın 8555
a.-tı 8673, 8674, 8686
ata baba
a.1459, 2136, 2170, 2418, 5056, 5078, 5765, 6015, 6274, 6319, 7304, 8708
a.+bız 3768, 5071
a.+bızdan 2489
a.+dan 45, 868, 3701, 4770, 5083, 5373, 5445
a.+ğa 4578
a.+lar 5061
a.+lardın 6803
a.+m 5075, 5089
a.+ma 2317
a.+mdı 3762
a.+mdın 3735
a.+ñ 194
a.+ñdın 1731, 9748
a.+nı 3708, 8346
a.+sı 1706, 2443, 2762, 3671, 5208, 6792, 8338, 9257
a.+sına 4906
a.+sınday 9324
atağanat ne yazık! vah vah! eyvah!
a.8959
atak nam, şöhret
a.5364, 8271
a.+ı 4810
atakele- babacığım diye bağırmak
a.-p 2030
atal- adlanmak
a.-bayt 1496
a.-dı 2275, 2459, 2464
a.-ğan 7509
a.-ıp 5753, 5864
atala- baba diye bağırmak
a.-p 1045
atalaş aynı babadan olmak
a.5074, 5206
atan enenmiş deve
a.2531
atan- *bkz* **atal-** adlanmak
a.-ğan 2548
a.-ıp 2437, 6528
atayın mahsus, hususen, bile bile
a.822, 6339, 6696
atırıl- atılmak, saldırmak
a.-ıp 1579
atış ateş etme, atma
a.7877
atış- karşılıklı atışmak
a.-ıp 7726, 8174, 8176, 8621, 9522
a.-tı 8633, 8656
atkar- yollamak, yola çıkarmak
a.-a 4445
a.-basañ 7541

a.-dı 1433
a.-ğan 5804
a.-ıp 1279, 6340, 6753, 6766, 6771, 6901, 8335, 9149
atkarıl- yola çıkartmak, yollatmak
a.-bay 6542
atta- atlamak,
a.-mak9805
a.-p 9734, 9817
a.-yt 9844
attan- ata binmek, sefere çıkmak, yola çıkmak
a.-at 2366, 2387, 4691, 6811
a.-dı 2824, 4315, 7301
a.-ğandan 7331
a.-ğıla 7261
a.-ğın 7233
a.-ıp 353, 645, 4322, 4814, 4921, 5122, 5277, 5480, 5484, 6773, 6899, 7140, 7525, 7582, 7664, 7889
a.-sa 2121
a.-sam 5628
attanış- hep beraber ata binmek
a.-ıp 1626, 5284
a.-tı 1183
attır- attırmak
a.-ıp 9151
attoo atlamak
a.9807, 9809
atuu firlatma, atma
a.8550
a.+ğa 8580
at başı yer ismi
a.551, 563, 1087, 2417, 2645, 2651, 2833, 4507, 5754, 5834
a.+da 2339
a.+dan 1182, 4484, 6691
a.+ğa 545, 5439, 5484, 5965, 6068, 8405
a.+nan 5721, 5777
a.+nı 611, 2393, 5526, 5957, 7444, 8094, 8401
a.+nın 887, 1486
ava ı hava
a.1665, 4976
a.+sı 71, 109
ava ıı amca, ağa
a.6357, 6360
a.+bız 8334
a.+m 5505
a.+ñ 6846, 8149
a.+nı 2069
a.+sı 5346, 5774
avake amcacığım
a.3909, 4113, 4124, 4195, 6315, 6327
avazköy yiğit

a.900

avta hafta

a.+da 6082

ay ı ay (dünyanın uydusu)

a.676, 952, 1240, 1300, 2073, 4638, 5691, 7342, 7971, 8388, 9159

a.+ça 8362

a.+dan 840

a.+day 1161, 1175, 1282, 4450, 6921

a.+dı 4643

a.+dın 4589

a.+ğa 4146

ay ıı (ablatif ile kullanılır) –den dolayı, -den ötürü, yüzünden

a.+ınan 979, 998, 1002, 6763

ay ıı (ünlem) ay! vay!

a.3096, 7336, 7705

ay balta yüzü hilal biçiminde olan savaş baltası

a.412, 1623, 7631, 7907, 9823, 9836

a.+ların 2820

ay baltala- savaş baltasını kullanmak

a.-p 3305

ay cañ cuñ özel isim, destan kahramanı

a.+dun 9674

ay talaa yaşayanların bulunmadığı ıssız vadi

a.9593

ay tuyak tek tırnaklı gökçe at

a.1352, 2047

aya- ı esirgemek, korumak

a.-bas 4754

a.-dı 3374

a.-y 379

a.-yın 3749

aya- ıı acımak, merhamet etmek

a.-bağın 2875

a.-bay 1461, 2376, 6256, 6676, 7414, 7668, 8493, 9407, 9722

a.-bayt 7393

ayak ı ayak

a.2047, 2061, 8989

a.+ı 9088, 9505, 9720

a.+ın 6380, 9365

a.+ınan 9132

a.+ta 4438

a.+tan 3795, 9509

a.+tı 9736

ayak ıı fincan, çanak, kase

a.859, 4065, 7103

a.+a 857

a.+tay 3839

ayakta- ayakları yere değmek

a.-p 7538, 9516

ayal kadın
a.802, 1149, 1356, 3915, 4180, 4858, 7419
a.+da 6847
a.+dan 4443
a.+dar 1312
a.+dın 7178
a.+ı 1136, 3707, 4977, 5811, 6836, 6837, 6840, 6913
a.+ın 3674, 7329
ayan- kendisine acımak
a.-ıp 8904
ayar basiretli
a.682, 709, 2333, 4699
ayarda- ihtiyatlı müteyakkız davranmak
a.4584
a.-p 358, 4518
ayarlık hilekar, kurnaz, çevik
a.9156
a.+ı 1168
ayban hayvan, vahşi hayvan
a.3943
a.+da 1724
a.+dar 6777
a.+dın 8851
a.+ğa 8898
a.+ım 9749
aybat heybet
a.8922
a.+ı 4332, 4783, 7693
a.+ınan 1243
aybattuu heybetli
a.473, 1798
aybık- sıkılmak, utanmak
a.-ıp 6409, 7710
a.-tı 4501
ayçık hilal
a.1414
ayda- sürmek, kovmak
a.3153, 8954
a.-ğan 553, 4299, 4379, 4875, 6765, 8472
a.-p 278, 464, 618, 653, 1695, 4207, 4649, 4650, 4712, 4964, 8153, 8457, 9778
a.-ptır 288
aydal- sürülmek
a.-ıp 3780, 3829, 4206, 5685
aydar özel isim, Haydar
a.8700
a.+dı 8429
a.+ı 8753
aydaş- hep beraber sürmek
a.-ıp 2862, 7912, 7966
a.-tı 8480
aydat- sürdürmek
a.-ıp 3636, 8483
a.-tı 3837

aydıñ ay ışığı, ay ışığı ile aydınlanmış yer
a.2133, 5631
a.+ğa 8460
aygene aynen
a.869
ayğay şiddetlice
a.467, 3266, 7746, 7804, 8847, 9687
a.+dı 6544
ayğayla- şiddetli ve velvele koparırcasına bağırmak, imdada çağırmak
a.-ğan 7822
a.-p 2935, 8821
ayğır aygır, damızlık at
a.646, 2980, 3077, 3086
ayğış- kavga sırasında aşırı taşkınlık etmek, kıyasıya dövüşmek
a.-kan 6163
ayık- hastalıktan iyileşmek
a.-ar 3777
a.-kan 75
ayıl köy
a.896, 1449
a.+bızdı 7212
a.+da 1476, 1510, 4526
a.+ğa 1116
a.+ımdı 5629
a.+ın 2129
a.+ına 286, 889
ayım hanım
a.5406, 9144
ayıp ayıp, suç, kabahat işlemek
a.5387
ayır- ayırmak
a.-ıp 1588, 2625
ayırma fark
a.+bız 5396
ayırt- ayrı düşürmek
a.ıp 1379
aykayla- şiddetli velvele çıkarırcasına bağırmak
a.-p 2342
aykır- haykırmak, bağırmak, nara atmak
a.-dı 9687
a.-ıp 7804
aykol destan kahramanının müspet sıfatlarından biri (başlıca Manas'ın)
a.8684
a.+üñ 8548
ayla çare, kavrayış, ustalık, çıkar yol
a.3568, 3743, 3747, 5664, 8448
a.+mdı 8070
a.+nı 1487, 7066
a.+sı 2389, 3477, 6073, 8188, 9658

a.+sın 466, 1618, 6310, 7200, 7943

aylaker hilekar, kurnaz

a.+lerinen 4527

aylan- dönmek, deveran etmek, dolaşmak

a.-a 1641

a.-abız 2332

a.-dı 6227

a.-ıp 59, 997, 1887, 1948, 2085, 2693, 3751, 4487, 4641, 5682, 6491, 7545, 7687, 7769, 8074

aylana etraf, çevre

a.+ğa 5556

a.+ñ 577

a.+sı 5652, 8038, 8129

a.+sın 511, 6310

aylanayın kendisine kurban olacağım

a.67, 1034

aylandır- döndürmek, çevirmek

a.-a 7094

aylant- döndürmek, çevirmek

a.-ıp 6579

a.-tım 7402

aylasız çaresiz

a.6223, 6255

aymak memleket, ülke, arazi

a.+ı 895, 1673, 5861

a.+ına 5267

a.+ında 4307

a.+ka 6779

a.+tan 1480

aymala- ağızla kapmak

a.-p 748

aymanboz (destanda) at adı

a.8539

ayperi (destanda) özel isim

a.1151, 1609, 2155

a.+ni 1316

ayran şaşalayan, hayrette kalan, hayran

a.422, 6382, 9635, 9771

a. kal- 9565, 9597

ayrañ bkz ayran

a.5117, 5523

ayrı ayrı

a.8601, 9023

ayrıkça ayrıca, bilhassa

a.4866, 6829

ayrıl- ayrılmak, birbirinden ayrı düşmek

a.-bas 9026

a.-dık 114

a.-ıp 2473, 3019, 3481, 4349, 6325, 6405, 6997, 7763, 9239

ayt- demek, söylemek, hikaye etmek, anlatmak

a.4563, 4564, 4565, 4566, 4568, 4757, 6658

a.-a 193, 2482, 3891, 4663, 5196, 5444, 8875, 9004
a.-alı 596
a.-am 1832
a.-arım 4076, 9009
a.-asıñ 4236
a.-at 191, 2035, 2037, 2285, 2287, 3544, 3857, 4112, 4575, 8837, 8839, 9137, 9450, 9451
a.-ayın 1809, 5059, 5431, 8906
a.-ı 5115, 6685, 6690, 9029
a.-ım 6363
a.-ımına 7485
a.-ın 7507
a.-ıp 66, 303, 320, 393, 463, 642, 697, 1217, 1417, 1512, 2044, 2240, 2242, 2243, 2245, 2704, 2707, 3127, 3129, 3366, 3486, 3488, 3509, 3511, 3513, 3533, 3537, 3785, 3814, 3882, 4582, 4598, 4606, 4632, 4648, 4776, 4828, 4907, 5004, 5023, 5092, 5148, 5232, 5343, 5363, 5384, 5607, 5933, 5959, 5973, 5974, 5977, 6253, 6280, 6294, 6344, 6413, 6426, 6435, 6646, 6649, 6695, 6820, 6826, 6832, 6948, 7063, 7128, 7131, 7276, 7361, 7405, 7572, 7574, 7577, 7579, 7584, 7602, 7654, 7920, 8117, 8206, 8349, 8351, 8577, 8579, 8919, 8969, 9111, 9213, 9292, 9394, 9413, 9430, 9461, 9769
a.-ıptır 2740, 2744, 2746, 2748
a.-kan 134, 207, 251, 370, 602, 616, 886, 1390, 1558, 1570, 1613, 1731, 1809, 2188, 3890, 4115, 4552, 4554, 4607, 4893, 4894, 5618, 5807, 5895, 5986, 6001, 6037, 6419, 6879, 7047, 7049, 7097, 7459, 7469, 7497, 8222, 9074, 9189
a.-kanda 5337
a.-kandarı 7353
a.-kandarın 5356, 6766
a.-kanday 4131
a.-kandın 72
a.-kanğa 7015, 7060
a.-kanı 2523, 3379, 7087, 8903
a.-kanıma 7441
a.-kanın 1279, 1523, 4442, 4445, 5321, 7374, 7928
a.-kanına 2335, 2444, 4384, 5423, 6486, 7390, 8449
a.-kanınday 4994
a.-kıla 6594
a.-kın 6551

a.-maka 2559, 8860
a.-pağan 9184
a.-pasıñar 6595
a.-pastan 5049
a.-pay 1525, 4557, 4910, 6218, 6245, 7601, 7255, 7601
a.-sa 1458, 6022, 6359, 6992, 8831, 9230, 9281, 9698
a.-sak 5782, 6221
a.-sam 7074, 7333, 8927
a.-sañ 7085
a.sañar 6420
a.-sañız 8194
a.-sın 6012, 6016
a.-tı 360, 2293, 3142, 3343, 3877, 4851, 4852, 5247, 5316, 6289, 6558, 6714, 7068, 7071, 7364, 7367, 7448, 7658, 7760, 8956, 9065, 9067
a.-tım 4833
a.-tıñ 9467
a.-var (aytıp bar-) 8712

aytıl- söylenmek, denilmek
a.-ğan 4087, 4674, 7262
a.-sın 3196, 6010

aytıluu denilen
a.1096

ayttır- söylettirmek, dedirtmek
a.-ıp 6266, 8534

aytış- hep birlikte söylemek
a.-tı 7925

aytuu söyleme, anlatma
a.+ğa 7072

ayu ayı
a.+su 574, 1905

az az
a.285, 2381, 3159, 3716, 3973, 4060, 4145, 4158, 4197, 4317, 5396, 5765, 6775, 7777, 7837, 7960, 8013
a.+da 2542, 6775
a.+dan 2381, 3973, 4158, 4642, 8013
a.+ğa 1490, 4154

azap azap, eziyet, ıstırap
a.+ı 995
a.+ın 973, 4062, 5066, 5297, 6762

azamat yiğit, babayiğit
a.399, 2114, 8839
a.+tarın 2360

azan ezan
a.+dan 4963, 6379

azanda- ezan ile birlikte kalkmak
a.-p 6881

azap azap

a.91, 382, 2376, 3686, 4839, 5175, 5455, 6456, 6736, 7486, 7899, 8709, 9549
a. tart- 1498, 3701, 4351, 5233, 5259, 6634, 6703
azdır- aldırmak
a.-bas 8478
azem şık, zarif
a.5717
a.+i 3916
azemde- şık zarif olmak
a.-p 741, 8567
azğır- kandırmak, baştan çıkarmak
a.-ıp 6697
azğırılış- kandırılmak, baştan çıkarılmak
a.+ı 6836
azğırış hep birlikte kandırma
a.+ka 6575
azık yiğit adı
a.4393, 4411
azık azık, yiyecek, erzak, rızık
a.1529, 2902
a.+ı 1876
azık destan kahramanı Er Azık
a.4388, 4393, 4411, 4811
a.+kı 1720, 9376
a.+kısı 8973
azır şimdi
a.1254, 5194, 5315, 6429
azırlan- hazırlanmak
a.-ğan 9494
azil esprili
a.3805
aziret hazret, kutsiyetmaap
a.3587, 8286
a.+ke 5644
azoo vahşi, binilmemiş
a.651
azoolon- vahşi olmak
a.-boy 2062
azuu azı dişi
a.1580

-B-

baa paha, kıymet
b.1167, 1333, 2727
baala- kıymet biçmek, takdir etmek
b.-p 2722
b.-ptır 8726
baalan- kıymet biçilmek
b.-bay 3657
baaluu kıymetli, değerli
b.1233
baamda- anlamak, fehmetmek, farkına varmak

b.-bay 4192

b.-p 7412, 7759

baarı onların hepsi, hep

b.72, 222, 327, 328, 346, 353, 1319, 1350, 1655, 2564, 2586, 2593, 2616, 2681, 2824, 2849, 2851, 3197, 3988, 3993, 4157, 4523, 4626, 4691, 4745, 5110, 5395, 6182, 6462, 7355, 7823, 7979, 8136, 8137, 8329, 8448, 8530, 8712, 8726, 8953, 9082, 9383, 9780, 9820

b.+bız 308, 2325, 2487, 4105, 5013, 6186, 6728, 6752, 7227, 8373

b.+bızdı 3170, 6157

b.+n 276, 340, 699, 1658, 1683, 1868, 1980, 2163, 2236, 2701, 2728, 2989, 3235, 3369, 3594, 3938, 3994, 4689, 4886, 4899, 5282, 5624, 5669, 5731, 5977, 6065, 6086, 6147, 6284, 6608, 6713, 7091, 7116, 7215, 7248, 8340, 8487, 8864, 9590

b.+ñ 310, 392, 4529, 7213, 7771, 9402

b.+na 212, 884, 2737, 4069, 4600, 5390, 6346, 7240, 7828, 8331, 8527

b.+nan 257, 2018, 3244, 7393, 8665

b.+ñar 4537, 6421, 7261

b.+nın 6170, 8615

b.+sı 190, 236, 2176, 2294, 2335, 2538, 3597, 4395, 4419, 4732, 4739, 5143, 5285, 6722, 6755, 6758, 7303, 7309, 7315, 7321, 7610, 7653, 8484, 8488, 8523, 8881

b.+sın 492, 495, 1460, 2004, 2766, 3905, 4109, 4950, 5349, 5594, 5719, 5803, 5829, 6600, 6609, 6623, 6770, 8517, 8706, 8890, 9784

baardık hepsi

b.163, 1167, 1374, 1676, 1677, 2248, 2424, 2432, 2795, 3482, 4890, 6045, 6089, 6355, 7386, 7500

b.+ı 4424, 4752, 8008

b.+ın 2014

baarıla- hepsi toptan

b.-p 1143

baarlaş- samimi, candan sohbet etmek

b.-ıp 4143, 5041

baatır bahadır, kahraman, cesur

b.51, 148, 640, 882, 1210, 1497, 1577, 2093, 2395, 2463, 2505,

2685, 2753, 2791, 2884, 2938, 2943, 3001, 3132, 3135, 3258, 3294, 3327, 3400, 3432, 3448, 3488, 3524, 3662, 3833, 4224, 4228, 4504, 4586, 4798, 4922, 5279, 5365, 5408, 5413, 5436, 5831, 6604, 6794, 6804, 6878, 7238, 7296, 7297, 7678, 7692, 7713, 7865, 7891, 7914, 7918, 7933, 8005, 8109, 8118, 8130, 8150, 8217, 8221, 8252, 8269, 8316, 8345, 8420, 8711, 8760, 9064, 9125, 9194, 9249, 9414, 9429, 9503, 9528, 9779, 9816

b.+dan 2706

b.+dı 8725, 9581

b.+dın 127, 450, 2522, 3560, 4399, 5364, 6677, 8135, 8770, 9005, 9255, 9284, 9287, 9762, 9767

b.+dıñ 4323

b.+ğa 293, 2730, 5131, 6945, 9055

b.+ı 403, 4797, 8934, 8955, 9712

b.+ım 4080, 5387, 5486, 6739, 7058

b.+ın 2987, 3205

b.+ıñ 2388, 2717, 8212, 8229, 8540, 8687

b.+lar 3306, 8924

b.+lardın 4564, 7685, 8881

b.ları 3564, 5103, 5815, 7833

b.+ların 3470

baatırdık kahramanlık, mertlik

b.4792

b.+ın 1502, 5472

baba baba

5643, 5650

b.+bız 5056

b.+m 9180

b.+dın 177

b.+ñ 89, 8975, 9572

b.+ña 9778

b.+nın 6274

babır özel isim, babür

b.119

baçağar necis, murdar, yırtıcı

b.1508

baçım hızlıca, çabuk, çevikçe

b.7333

b.+ımıraak 3469

badal fundalık

b.+dan 1904

b.+dar 2933

badan özel isim, badan

b.+dı 2970

badirek pervasız, cesur
b.9515, 9653
bağalek donun alt kısmı, paça
b.1534, 9245
b.+ke 9245
b.+ten 9742
b.+tin 9227
bağış özel isim, bağış
b.2383, 2996, 2998, 3042, 3067, 3070, 3102, 3135, 3175, 3205, 3310, 3920, 3938, 3941, 3947, 3978, 3994, 4520, 4802
b.+ı 2884, 2978, 3960
b.+ka 3486
b.+ım 3953
b.+ta 3091
b.+tan 3126
b.+tı 168, 3064, 3068
b.+tın 3034
bağışta- ithaf etmek, kurban vermek
b.-p 339
bağıt yön, veche
b.+ın 7412
b.+tan 7611
bağıtta- istikamet vermek, yön göstermek
b.-p 7029, 7651
bak ı bahçe, bağ
b.+ı 356
b.+ına 4259
b.+ınan 5827
bak ı talih, baht, muvaffakiyet
b.1233
b.+ı 7661
b.+ım 5229
b.+ımdı 4194, 4931, 5124, 5141
b.+ına 8217
b.+tı 2737
bak- bakmak, göz kulak olmak
b.-a 6767
b.-ağabız 220
b.-an 1304
b.-ar 5851
b.-at 2233, 3876, 5114
b.-ayın 1839
b.-bay 377
b.-ıp 278, 640, 1363, 1432, 1726, 3745, 4241, 4616, 4790, 4819, 6760, 6856
b.-kan 2029, 6499
b.-kanın 4836
b.-padı 6853
bakanda- sopa ile dövmek
b.-p 723
bakay destan kahramanı, özel isim
b.8191, 8211, 8365, 8400, 8645
b.+dın 8222
b.+ğa 8205, 8350

bakır fakir
b.+ıñ 7025
bakır- bağırmak
b.-a1476
b.-at 8847
b.-dı 1336, 9688
b.-ğan 573
b.-ıp 419, 641, 1904, 2252, 2923, 4374, 7744, 8352
bakırık gümbürtü, bağırış
b.7772
bakıt baht
b.3652
b.+sı 1709
b.+sına 2120
bakşı bahşı
b.+lar 2252
baktıluu bahtlı
b.+dan 2723
b.+su 506
baktır- baktırmak, göz kulak oldurmak
b.-dı 3765
b.-ıp 4305
bal bal
b.6896, 7357, 7399, 8361, 8369
bala yavru, çocuk
b.128, 419, 424, 985, 1039, 1059, 1114, 1139, 1195, 1284, 1336, 1349, 1361, 1392, 1476, 1505, 1532, 1577, 1906, 2196, 2246, 2256, 2273, 2285, 2396, 2431, 2902, 2997, 3820, 4578, 4692, 5409, 6172, 6524, 6767, 7232, 8327, 8338, 9181, 9389
b.+ça 1081
b.+da 5375
b.+dar 639, 916, 8459, 8845, 9411
b.+dardan 3824, 8128
b.+dardı 1461, 8482
b.+darı 120, 2402, 4248, 4306, 4889, 4955, 6810
b.+darın 2017, 4297, 4726
b.+day 1359, 5517
b.+ğa 630, 943, 1366, 1368, 1404, 7952
b.+m 192, 216, 1031, 1083, 1100, 1610, 1708, 1748, 2025, 2037, 2150, 2205, 4011, 4073, 4108, 4926, 4932, 8349, 8351
b.+ma 4914
b.+mın 5485
b.+ñ 1090, 9318
b.+ñdı 1468
b.+nı 1355, 1384, 1654, 2260, 5264, 9301

b.+nın 973, 979, 992, 998, 1223, 1353, 1376, 1519, 1586, 1645, 2421
b.+sı 1291, 1428, 1547, 4897, 5870, 5976, 6793, 8119, 9120
b.+sın 962
balaa bela, kaza
b.1513
b.+ğa 546
b.+nı 150
balak kırbaç
b.6656, 7544
balaket felaket
b.4178, 6335, 6644, 6748
b.+ke 1993, 3992, 7828
b.+ti 5080
balakta- kırbaçlamak
b.-p 2096
balalık çocukluk
b.1453, 1686
balaluu çocuklu
b.970, 1055, 2420, 9654
balapan palaz, kuş yavrusu
b.1975
b.+dardın 2013, 2020
b.+darın 1985, 2015
balasız çocuksuz
b.1130
balban pehlivan, güreşçi
b.47, 311, 398, 722, 1231, 2093, 2196, 2396, 2426, 2504, 2960, 2973, 3033, 3130, 3322, 3331, 3414, 3471, 3538, 3560, 3566, 3583, 3603, 3668, 4019, 4483, 4506, 4509, 4692, 5190, 5305, 5345, 5362, 5819, 6160, 6497, 6610, 6780, 6854, 6925, 7074, 7350, 7366, 7642, 7853, 7954, 7964, 8142, 8253, 8278, 8588, 8592, 8665, 8710, 8713, 8868, 9172, 9583, 9598, 9656, 9769
b.+dan 885, 5244, 5810, 6711
b.+dar 3046, 3524, 7792, 7818, 8865, 8883, 8888
b.+dardan 885
b.+darğa 825
b.+darın 1622, 2357
b.+darıñ 7764
b.+dı 8949, 9729, 9770, 9799
b.+dın 506, 2670, 2685, 3553, 5729, 5795, 7057, 8286, 9131
b.+ğa 6900, 7045, 7371, 7417, 8370, 8390, 8414, 8727, 8728, 8854, 8878, 8894, 8896, 8941, 8944, 9346
b.+ı 3067, 3465, 3704, 4961, 5329, 5815, 7657, 9437, 9481, 9499, 9514

b.+ım 6585
b.+ıñ 7872, 8158
b.+ın 3491, 4905, 7310, 8757
b.+ıñız 8952
b.-sınıp 8842
balbandık pehlivanlık
b.8269, 8805
b.+ın 3277
baldıra- anlaşılmaz bir tarzda söylemek, gevelemek
b.-p 4624, 5946
balee *bkz* balaa bela
b.2673, 4174, 6428
b.+ge 4027, 7542
b.+ni 6472
balğart özel isim, balğart
b.+ı 2503
b.+tı 371
b.+tın 5784
balık balık
b.9649
balkaş balkaş gölü
b.5466
balkayt- (insan hakkında) gürbüz olmak
b.-ıp 6172
balkı- erimek
b.-ğan 599
balkılda- dolgun, yumuşak ve nazik olmak
b.-p 906, 7008
balkim olabilir, belki
b.4137, 7460, 7467
balpay- kocaman, hantal, biçimsiz gözükmek
b.-a 1905
balpayt- biçimsiz göstermek
b.-ıp 4726
balta balta
b.5697, 8352, 9373
baltala- baltalamak
b.-p 433, 3305
baltır baldır
b.2096, 5442
b.+ı.8780, 9042, 9084
bañ-bañ özel isim, banban
b.5900
b.+ğa 5886
b.+darğa 3196
bapta- bir işi ustalıkla yapmak
b.-p 9246
baptal- ustalıkla yapılmak
b.-ıp 2232
bar ı var
b.64, 66, 72, 193, 411, 413, 415, 417, 514, 582, 583, 584, 585, 1089, 1104, 1153, 1567, 1735, 1760, 2074, 2075, 2077, 2188, 2253, 2409, 2414, 2438, 2517,

2614, 2793, 2982, 3035, 3564, 3891, 4054, 4084, 4098, 4226, 4258, 4270, 4271, 4274, 4276, 4332, 4663, 4676, 4688, 4994, 5365, 5444, 5598, 5618, 5621, 5764, 5765, 5766, 5799, 5898, 5928, 5930, 5976, 6081, 6120, 6162, 6191, 6262, 6305, 6307, 6387, 6526, 6559, 6573, 6576, 6578, 6665, 6749, 6833, 6844, 6849, 6965, 7533, 7846, 8066, 8133, 8135, 8182, 8184, 8327, 8750, 8752, 8754, 8756, 8758, 8797, 8799, 8801, 8803, 8805, 8807, 8809, 8832, 8834, 8921, 9112, 9113, 9189, 9192, 9214, 9229, 9230, 9281, 9282, 9303, 9368, 9369, 9407, 9490

b.+ı 2724

b.+ıbız 5117

b.+ın 1112, 4879

b.+ıñ 7665

b.+ıñar 4538, 7262

b.+ında 4106

b.+ısı 5085

b.+ısın 4907

bar- gitmek

b.3153, 3154

b.-a 1007, 1497, 1539, 1544, 2582, 3694, 4156, 6482

b.–a albayt 4257

b.-alı 563, 1116, 1144, 2490, 3559

b.-alık 1107

b.-ar 9525

b.-ardı 6042

b.-arğa 6416

b.-arın 1525

b.-asıñ 2042

b.-at 3687, 3780, 7967, 7970, 9377, 9378, 9379

b.-atam 3731

b.-atat 3658

b.-atsa 350, 2612

b.-attı 2818

b.-ayın 1835, 2993, 4487, 9008

b.-ba 1551

b.-badı 4846, 5107, 7073

b.-bağan 1222, 5849, 8026

b.-baptır 7484

b.-basa 4932

b.-bay 1552, 7950

b.-bayıp 2169

b.-baylı 3989, 6461

b.-bı 379, 2842, 4132, 4134, 7918, 9028

b.-çu 2122, 2550

b.-dı 1211, 1560, 1885, 4922
b.-dım 4649
b.-ğan 1144, 2419, 3518, 4658, 4729, 4843, 5867, 7237, 8501
b.-ğanbız 7375
b.-ğanda 1923, 1965, 3982, 4826, 5196, 8417
b.-ğandan 7558
b.-ğanğa 7373
b.-ğanı 1601, 3457, 4987, 5327, 7026, 7055, 8478, 8873, 9441
b.-ğanın 5348, 5958, 7356
b.-ğıla 261, 4529, 4533
b.-ğın 1622, 2567, 6327, 6617
b.-ıñız 6361
b.-ıp 1132, 1507, 1771, 2528, 2678, 3384, 3463, 3617, 3787, 4421, 4492, 5026, 5564, 6362, 6936, 6994, 7185, 7222, 7663, 7940, 7957, 8950, 9052
b.-ıptır 337, 1848, 4856
b.-mak 2538, 2783
b.-makçı 6583
b.-makka 4437, 6698
b.-may 1181
b.-sa 1555, 3406, 4720, 4721, 5793, 6706
b.-sak 6244, 6902
b.-sakta 3601
b.-sam 2021, 8072, 8074, 9468
b.-sañ 1500, 3153
b.-sın 6882
b.-uuçu 1142
b.-uuğa 7961
barakelde barak eldi bravo
b.2721
baral olgunluk
b.+alına 2441
barañ tüfek
b.9175
b.+ğa 5602, 6375
barañduu tüfekli
b.2909
barbañda- neşelenmek
b.-p 9669
barçagül özel isim, barçagül
b.1323
bardanke bir çeşit tüfek
b.8668
bardık varlık
b.1681
b.+ın 2206
barıskoo özel isim, barıskoo
b.2361
barış- hep beraber gitmek
b.7462
b.at 6814
b.-ıp 934

b.-tı 8489
bark ı fark, vasıf
b.6854, 9604
b.+ı 4226
b.+ımdı 6360
b.+ın 5393
bark ıı değer, kıymet
b.+ıbız 4187
b.+ın 4568
b.+ına 2727
barmak parmak
b.+ın 2222
b+ıñ 7455
b.+tın 4117
barpırat- titretmek
b.-a 9591
bars pars, hayvan adı
b.+ıdan 2758
b.+ın 6882
bas- basmak, tazyik etmek
b.9410, 9412
b.-a 566, 1506, 3354, 3975, 4742, 7565, 9366
b.-arın 3655
b.-baptır 294
b.-ıp 33, 243, 449, 987, 1692, 2081, 2190, 2575, 4846, 6735, 7193, 7322, 7323, 8731, 8761, 8878, 9133, 9390, 9407, 9441, 9492, 9676, 9735, 9804
b.-ıptır 376, 432, 2772
b.-kan 4268, 7464, 7847
b.-kanda 2045, 4367, 6503
b.-kanday 4778, 5424,
b.-kanın 6831
b.-pağan 142, 2090
b.-sak 7229
b.-sam 5466
b.-sañ 568
b.-tı 3076, 5506, 9346
b.-tım 971
basıl- basılmak
b.-bay 3801
b.-dı 5496, 8723, 9539
b.-ıp 5646, 9542
b.-sın 3841
basmarla- saldırmak
b.-p 4762
basmayıl bellek
b.+dın 7281
bastır- bastırmak
b.-dı 1210, 3933, 4325
b.-ıp 283, 7212, 8456
b.-sañ 2095
baş kafa, baş
b.11, 1549, 1555, 1767, 2205, 3132, 3267, 3828, 3831, 4066,

4864, 5040, 6138, 6231, 7815, 8077, 8182, 8981, 9345, 9805
b.aylan- başı dönmek 997, 4641, 7545
b. bak- gizlice 640, 4819, 5124
b. köz bol- göz, kulak olmak 60, 3103, 3473, 3505, 3515, 3575, 3789, 3996, 4603, 5093, 7891, 8351, 8426, 8527, 8645, 9164
b. koş- evlenmek 2174, 4447, 4764, 5389, 5438
b.+ı 92, 149, 284, 1781, 2099, 2719, 3331, 3591, 4364, 5557, 5635, 5922, 6012, 6066, 7069, 7680, 8064, 8752, 8853, 8979
b.+ıbız 546
b.+ıbızda 8374
b.+ıma 2673, 6580, 9373
b.+ımda 6589
b.+ımdağı 1042
b.+ımdı 6563
b.+ın 728, 1327, 1542, 1774, 2603, 2628, 2881, 3079, 3097, 3139, 3441, 3952, 3965, 4979, 5982, 6828, 7287, 7402, 7566, 7675, 8732, 9667, 9844
b.+ıñ 3168, 3360
b.+ına 1949, 3868, 4980, 5067, 5967, 6449, 6550, 6941, 7907
b.+ıña 1723, 3834
b.+ınan 316, 629, 2855, 3021, 6495, 6515, 7941, 8443, 9223, 9734, 9817
b.+ıñar 6596
b.+ında 245, 509, 564, 1446, 1919, 2587, 3242, 4873, 6387, 8134, 8326, 8415, 9458
b.+ıñdı 4059
b.+ının 3246
b.+ka 22, 150, 412, 623, 3452, 3810, 5456, 6472
b.+ta 4194, 9653
b.+tağı 6987
b.+tan 3557, 6668
b.+tı 3145, 4027
b.+tın 9145
başçı işleri çeviren, müdür
b.3239, 3807, 4854, 5833, 5886, 5900, 5949, 6286, 6291, 7081, 7236, 9840
b.+bız 6727
b.+ñ 6414
b.+sı 3243, 3680, 5890, 9839
başka başka, gayrı, özge
b.1165, 6204, 6470, 8840, 8869, 8948, 9541
b+dan 9203
b.+ğa 1363

başkaça başkaca, başka türlü
b.582, 4683, 4703
başkar- idare etmek
b.-at 4689
b.-ğan 1228, 8858
b.-ıp 2750, 2876, 4816, 5070, 5243, 5534, 8549, 9774
başta- başlamak
b.-baylı 3540
b.-dı 85, 301, 329, 1580, 1590, 1964, 2382, 3026, 3975, 4660, 5045, 5205, 6101, 6721, 6985, 7579, 7596, 7722, 7775, 7878, 8667
b.+dım 967
b.-ğan 2877, 2989, 3921, 4388, 6608, 9654
b.-mak 4609
b.-p 492, 2252, 2367, 2813, 2915, 2957, 3691, 3802, 3963, 5102, 5276, 7114, 7870, 7932, 8400
b.-ptır 5273
b.-sak 7458, 7502
b.-sam 5452
b.-ylık 7506
baştal- *bkz.* başta- başlatmak
b.-at 2321
b.-dı 1431, 5677
b.-ğanı 7308
b.-ıp 902, 2854, 2873, 2930, 4821, 4830, 5461, 5533, 6547, 7536, 8112, 8451
b.-sa 3895
baştaş- hep beraber başlamak
b.+ka 3605
bat ı hızlıca, çabuk
b.2229, 3451, 5327, 7663
b.+ıraak 4956
bat- batmak, gark olmak
b.-aar 584
b.-abı 2323
b.-at 952
b.-ıp 944, 2776, 7949, 8631
b.-ır 9092
b.-ırğan 1097
b.-kan 3546, 8079
b.-kanı 2688
b.-pağanı 9124
b.-pay 1072, 1267, 9042, 9084, 9093, 9130, 9195
b.-paybı 2305
b.-tı 1795
bata hayırlı dua
b.1109, 1259, 1423, 2274, 2436, 3111, 9306, 9308, 9328, 9330
b.+dan 1708
b.+sı 9182

b.+sın 1277, 8826

batala- dua etmek

b.-p 4734

batalaş- hep beraber dua etmek

b.-ıp 2539, 8386

batın- cesaret etmek

b.-a 1490

b.-bay 889

batman batman

b.8736

bay zengin, servet sahibi

b.1076, 4683, 5157, 5862, 5936, 8119, 8173, 8337

b.+ka 4597

b.+lardın 8196

bayağı deminki

b.9608

bayan beyan, hikaye

b.1

bayanda- beyan etmek

b.4582

b.-dı 3541, 5346

b.-p 65, 361, 2288, 2709, 3532, 4512, 5959, 5978, 6557, 7184, 8347

b.-yın 5136

bayas özel isim

b.168

baybiçe birinci hanım, hatun, ev sahibesi

b.4441

b.+ler 1445

bayçoro özel isim

b.8670

baydalan- faydalanmak, istifade etmek

b.-ıp 6026

bayge ödül

b.8182, 8465, 8715, 9357

b.+ge 8185, 8689

b.+ni 9778

b.+sin 8954

bayı- zengin olmak

b.-y 5273

bayka- dikkat etmek

b.-bay 1716, 2322, 6192, 6471, 7229, 7827

b.-çı 232

b.-dık 8202

b.-ğan 2846, 8729, 9545, 3343

b.-p 1959, 2849, 4822, 6000, 6251, 7235, 7800

baykabastık dikkatsizlik, ihmal

b.2590

baykal- gözetlenilmek

b.-at 1694

b.-bay 863

baykoosuz beklenmedik

b.2672

baykuş garip, bedbaht, zavallı, biçare

b.624, 3752, 3756, 5091, 5133, 5209, 6229, 6326, 6785, 8063

b.+tun 1038, 3872

bayla- bağlamak, bir araya toplamak

b.-bayın 4194

b.-dı 3394, 4931

b.-ğan 2351, 3433, 9811

b.-p 162, 609, 737, 877, 2187, 3531, 4967, 6549, 7842, 8030, 8568, 9595

baylan- bağlanmış olmak

b.–ğan 8045, 8575

b.-ıp 56, 7626, 7985, 9837

baylanış rabıta, irtibat

b.+ın 5858

baylaş- hep beraber bağlamak

b.-ıp 7965

baylat- bayla-dan bağlatmak

b.-ıp 3638, 8572

b.-tı 3839

baylık zenginlik

b.+ı 5879

b.+ın 8500

bayral- çekinmek

b.-bastan 2974, 3002

b.-dı 6229

b.-ıp 4159, 4208, 5683, 7612, 7771, 7983

baytal henüz doğurmamış olan genç kısrak

b.8361

b.+çan 2805

b.+dı 1268, 1272

b.+ğa 9106

bazar Pazar

b.6395

b.+dağı 6249, 6279

b.+dı 6083

b.+ğa 6091

b.+ın 3652

becin bkz beecin

b.3334

b.+den 5568

beçara çaresiz, biçare

b.9786, 8080

beçkek belek sözünün tekidir. Hediye

b.6481

beder beter

b.8829

bee (doğurmuş olan) kısrak

b.877, 1689, 1732, 1754, 1806, 2214, 3961, 4967

b.+den 1844

b.+ni 1185, 1190, 1695, 8384

b.+nin 1802, 1822, 3967, 8361

b.+sin 2351

beecin yer adı

b.7445, 7930

b.+de 7922

b.+den 7525

b.+di 4237

b.+din 5861, 7636

b.+ge 4288, 7343, 7957, 7967

bek ı bey

b.+ine 4648, 5345

b.+iñe 4663

bek ıı sağlam, pek, gayet

b.291, 1077, 1955, 2637, 2695, 3554, 4683, 5176, 7281, 8129, 8613, 8922, 9391, 9412, 9831

bekem sağlam, dayanıklı

b.740, 1371, 2277, 2963, 3742, 4331, 6386, 6818, 6906, 7201, 7244, 7272, 7414, 7487, 9472, 9474, 9624

b.+den 1374

b.+in 853

bekemde- sağlamlaştırmak

b.-p 375, 824, 2187, 2700, 6832, 6959

beken (-bi soru ekinin e- (i-) fiilinin belirsiz geçmiş zaman 3. teklik kişi çekimi olan eken (imiş) kelimesiyle birleşmesinden oluşmuştur beken<bi + eken) miydi? miymiş?

b.307, 3552, 3554, 4029, 4586, 4595, 4596, 5229, 6305, 6307, 6468, 7523, 7589

b.+i 3549

b.+siz 5132

beker boş yere, beyhude, boşu boşuna

b.281, 2182, 4191, 4320, 4398, 5286, 6049, 6284, 6371, 7454, 9129

b.+ge 8554

b.+inen 6564

bekil- sağlamlaştırmak

b.-ip 737, 4424

bekin- saklanmak, gizlenmek

b.-ip 2299, 8100, 8728

bekit- saklamak

b.-ip 5741

bektik sağlamlık

b.8801

bekzaada bey oğlu, beyzade

b.516

bel ı bedenin kuşak bağlanacak yeri, bel

b.4725, 9811

b.+çemden 8079

b.+den 7, 1095, 3449, 4217, 9497

b.+di 375

b.+i 2934, 4450, 8922

b.+im 9377

b.+imdi 9390, 9391

b.+in 1589, 6386

b.+inde 446

b.+indey 8780, 8804, 9347

b.+ine 1311, 1848, 4344, 9811

bel ı umut

b.bayla- bel bağlamak, umut bağlamak 6398

bel ın dağ sırtı

b.1380, 2131, 5363, 6799

b.+den 6981

b.+di 6736, 7131, 7187, 7192

b.+din 8782

b.+in 2576, 8458

beldemçi belden başalyarak yırtmaçlı olan kadın fistanı

b.+sin 4981

beldüü kuvvetli

b.1312

b.+dön 8923

bele soru eki (bı) ile olmak anlamına gelen "ele" yardımcı fiilinin birleşmesinden oluşmuş bir ektir.

b.1079

b.+m 8986, 8987, 8990, 8991, 8995, 8996, 8998

b.+ñ 4015

belek hediye

b.6125, 6481

belen kıl- hazırlamak

b.7298

belende- hazırlamak

b.-p 5673, 6852, 6871

beles tepe, dağın sırtı

b.+ke 9325

b.+ten 8

belgi işaret, alamet, damga

b.+sin 2213, 6826

belgile- işaret etmek

b.-p 2147, 2213, 2920, 6260, 7239, 7412, 8111

belgilüü malum, bilinen

b.1117, 2133, 6961, 7046

belgisiz işareti olmayan

b.7087

belsen- gayret, faaliyet göstermek

b.-ip 8555, 9440

bende kul

b.+de 8508

ber- vermek

b.1659, 2060, 2924, 2993, 3855, 4733, 5125, 5307, 6116, 9144

b.-bedi 961, 1883, 2377, 6716, 7843

b.-begen 296, 2394, 4252, 8800

b.-bes 8124

b.-bese 1014
b.-besek 5216
b.-beseñ 4829
b.-besin 5456
b.-besten 5459, 8200, 8377
b.-bey 247, 491, 518, 2745, 3224, 4391, 5025, 5036, 5371, 6409, 6659, 6943, 7033, 7234, 7740, 7825, 8422
b.-beybi 2316, 4053, 4062
b.-beyli 2326
b.-beymin 5220
b.-beyt 4505, 5792
b.-beytko 1049
b.-di 362, 1387, 1423, 2143, 2146, 2200, 2727, 2826, 3846, 3906, 4648, 5232, 5343, 6280, 6321, 6695, 7361, 7710, 7780, 8506, 8507, 8516, 9396
b.-dim 5384
b.-e 250, 4598, 4671, 8081, 8180, 9038, 9080, 9194, 9206
b.-ebi 5160
b.-eli 2446, 3616, 6028
b.-em 1831, 6430
b.-er 5132, 8033
b.-et 521, 1138, 1550, 6866
b.-eyin 5420
b.-gen 733, 734, 1167, 1277, 3217, 3927, 4655, 4862, 4877, 5077, 5202, 6533, 6607, 6618, 6798, 7040, 8007, 9015, 9094
b.-gençe 9310
b.-gende 2892, 2895, 6467, 8296, 8430
b.-genge 2289, 6183
b.-geni 2171, 6059, 6294, 7852, 9306, 9308, 9328, 9330, 9783
b.-genim 5311
b.-genin 2709, 2958, 6284
b.-geninin 9784
b.-gin 2769, 5430, 6364, 9031, 9188
b.-iñer 9390
b.-iñiz 7434, 8954
b.-ip 215, 313, 517, 558, 647, 650, 854, 1259, 1625, 1749, 2032, 2107, 2211, 2298, 2484, 2559, 2564, 2566, 2592, 2704, 2730, 3675, 3677, 3977, 4018, 4030, 4560, 4946, 5099, 5142, 5408, 5586, 6006, 6050, 6126, 6900, 7004, 7394, 7417, 7427, 7811, 8915, 9109
b.-iptir 2012, 4706, 5227, 6534, 6790
b.-mek 2204

b.-meke 4383
b.-se 1217, 2482, 2486, 6329, 8815
b.-sek 4069
b.-sem 4014, 4198
b.-señ 5171
b.-señer 4588
b.-sin 4941, 4956
berdir- verdirmek
b.-dim 2481
b.-ip 3922
bereke bereket
b.666
b.+si 1174
berekelüü bereketli, feyizli
b.2500
beren eren, bahadır, yiğit
b.3103, 7853
b.+dergen 114
b.+din 2058
b.+i 5655
b.+im 230, 2931
b.+iñ 6591
bergiz- verdirmek
b.-ip 4058
beri buraya, bu yana doğru, daha yakın
b.1482, 2904, 4481, 5006, 5568, 5581, 5681, 6085, 6098, 6746, 6903, 7435, 8076, 8410, 9091, 9621
beril- verilmek
b.-di 2279, 2683, 6954
b.-et 1367
b.-gen 6565, 6923, 7171
b.-genin 6782
b.-ip 1776, 1783, 6392, 6926, 7498
b.-iptir 6628
b.-se 2694
b.-sin 3191
beriş veriş
b.+i 7185
beriş- hep beraber vermek
b.-sin 3888
b.-ti 3127, 3129, 3509, 3511, 3513, 7602
berişte melek
b.1059
berki beriki, bu tarafta bulunan
b.2497, 2855, 3843
b.+lerden 3243
berküt şahin
b.+töy 5585
bermet sedef, inci
b.727, 4997
b.+in 923
b.+tey 3907, 4864

berüü verme
b.+gö 7959
beş beş
b.1382, 2784, 3260, 3670, 4721, 4858, 5971, 6017, 6116, 6638, 7192, 7233, 7297, 8152, 8225, 8982, 8992, 8997, 9000, 9389
b.+inçi 6840
b.+ke 690, 4856, 8985
beşik beşik
b.1371
b.+ten 419
b.+tin 1380
beşim öğleden sonra gelen vakit, ikindi
b.+de 5339
bet ı yanak, yüz, sima
b.7243, 8860
b.+i 4216, 4450, 6483, 7177, 7182, 7995
b.+in 1664, 3211, 8774, 9665
b.+inde 5414
b.+ine 4221
b.+iñe 7549
b.+inen 248, 2953, 5236, 8860, 9102
b.+ke 9785
b. kel- yüz yüze gelmek
b.+te 572
b.+ten 7484
b.+terinen 7011
b.+tin 1161
bet ıı yön istikamet
b.al- yönelmek 611, 1029, 1549, 1841, 1890, 1963, 2417, 2811, 2832, 2852, 2856, 2960, 3001, 3029, 3791, 4522, 5451, 5479, 5526, 6395, 6680, 7286, 7289, 7454, 7655, 7817, 7871, 7930, 8094, 8155, 8218, 8398, 8401, 8824, 9326, 9362, 9810
betege bir çeşit ayrık otu
b.7, 1095, 2132, 2650, 5778
bette- istikamete, vecheye malik olmak
b.-di 3698
betteş- yüz yüze gelmek, karşı karşıya gelmek
b.-er 8880
b.-ip 2918, 2962, 4927, 7774
b.-ken 298
b.-se 486, 2123
betteşüü yüz yüze gelme
b.497
b.+gö 480
bettüü suratlı, yanaklı, yüzlü
b.8748
bey (kendi başına kullanılmaz, olumsuzluk bildirir)
b.kapar sessizce 2303, 2304

b.künöö günahsız 3756, 4746

b.kapar duyarsız 3664

b.-tap 7270

beybak bahtsız

b.3756, 9223

b.+tı 5142

b.+tın 4023, 4449

beybaktık bahtsızlık

b.+ı 9291

beybay azap, ıstırap

b.+dı 6786

b.+ğa 113, 3755

beyiş cennet

b.1121

b.+tey 9

b.+tin 4888

beykuttuk sakinlik, dağdağasız

b.3854

b.+ta 922, 1450

beym bi? (mi?) soru ekinin de- fiilinin geniş zaman 1. teklik kişi çekimi olan deym (derim) kelimesiyle birleşmesinden oluşmuştur. deym (bi+de-y-m) mi?

b.466

beypay =beybay

b.3755, 6786

bezilde- şiddetli rahatsızlık, telaş göstermek

b.-p 6876

bıcılda- ses çıkararak kabarmak

b.-p 7813, 9354

bıçak bıçak

b.821, 1237

bıçmaçı biçkici

b.778

bıçtır- biçtirmek

b.-ıp 778

bış boş

b.9148

bış- pişmek

b.-kan 3231

bışaktaş- sık sık burnundan solumak

b.-kan 3271

bışık sağlam, dayanıklı

b.+ın 4135

bışıl- pişirilmek

b.-ğan 5722

b.-ıp 856

bışım zaman ölçüsü, et, aş pişecek kadar

b.689

b.+day 799, 7084

bışır- pişirmek

b.-ıp 8487

bışkır- aksırmak

b.-ğan 589

b.-ıp 651

bıt bıt-çıt param parça

b.7989

bıyıl bu yıl

5447

bil- anlamak

b.405, 3295, 7074

b.-bedi 3939, 7093, 7189

b.-bedik 6743

b.-bedim 6584

b.-begen 3349, 6748, 6969, 7167, 8564, 8808

b.-begendin 2236

b.-beppiz 6629

b.-bes 3729, 6162

b.-besem 3712

b.-besin 1717, 6048

b.-besten 8623

b.-bestike 6003

b.-bey 1843, 2165, 4022, 5710

b.-beybiz 6722

b.-beym 5189

b.-beymin 4848

b.-beysiñer 1314

b.-çü 683

b.-di 2267, 2269, 2581, 2625, 6120, 6242, 7051, 7305

b.-dik 7118

b.-dim 6000, 7209, 7406

b.-e 751, 1649, 6075, 6586, 7903

b.-ebi 5168, 6301

b.-ebiz 6147, 6202

b.-eli 4028, 5016, 5359, 6031

b.-elik 7490, 7942

b.-em 6342

b.-emin 4118, 4120, 4123, 6571, 7255

b.-esin 121

b.-et 1010, 2554, 4034, 5105, 5614, 5904, 7460

b.-eyin 1209, 9069

b.-gem 3586

b.-gen 1602, 2295, 2541, 2543, 2871, 3419, 3873, 3981, 4563, 4620, 4699, 4700, 5138, 5624, 6089, 7224, 7253, 7332, 7557, 7921, 8834

b.-gende 3255, 5874

b.-gendir 4171

b.-genim 5317

b.-genin 642, 4647, 5956, 5978, 8800

b.-geninen 1649

b.-genip 360

b.-gile 265, 4544, 4550, 7517

b.-gin 6065, 6340, 8252

b.-iñen 873

b.-iñiz 4842, 5366

b.-ip 131, 2238, 2262, 3617, 4445, 4569, 4588, 6304, 6688, 6713, 7376, 8085, 8935, 9215
b.-iptir 401, 2621, 7759, 9652
b.-mekbiz 6620, 6623
b.-mekke 338, 4493
b.-meksen 4006
b.-se 2585
b.-sek 6740
b.-sem 6313
b.-sin 1037, 1040, 3763, 4128, 4486, 6041, 7180
bildir- bildirmek, haber vermek
b.-di 5422, 6411, 7370
b.-ersin 5188
b.-gen 1557, 6288
b.-gile 7662
b.-ip 2212, 3785, 4604, 5010
bilek dirsekle el arasındaki kısım, bilek
b.5244
b.+in 9469, 9477
b.+ke 774
b.+ten 3075, 9483
b.+terin 5609
bilerik destan kahramanı
b. 2808, 3294, 3297, 6804, 6809, 6815, 6833, 6878, 6886, 7114, 7236, 7302, 7608, 7659, 7740, 7753, 7757, 7780, 7793, 7803, 7851, 7861, 7914, 7918, 7938, 7965, 7970, 7984, 8005, 8023, 8034, 8052, 8055, 8085, 8107, 8109
b.+ke 6832, 6843, 7128, 7773, 7824, 7839, 8111
b.+terdin 7649
b.+ti 7798, 7811, 7817, 7841, 7924, 7936
b.+tin 7650, 7689, 7766, 7963, 8108
bilgi bilgi
b. 731
b.+dey 3758
bilgiz- bildirmek, haberdar etmek
b.-bey 267, 341, 977, 1526, 2640, 4537, 5737, 6246, 7021
b.-beyt 5150
b.-di 1827, 2716, 8367, 8371
b.-ip 633, 2236, 3277, 3536, 3812, 3838, 5730, 7571, 9774
b.-ken 6967
bilim bilgi, ilim
b. 2232
b.+ge 2271
b.+i 9279
bilimdüü bilgili, haberdar
b. 6160
bilin- bilinmek

b.-besin 6454
b.-bey 274, 5032, 5042, 6013, 6034, 6078
b.-beyt 347
b.-di 3439, 5818, 8017
b.-gen 4622
b.-ip 810, 1284, 1421, 3107, 4390, 5919, 5936, 6540, 7186, 8202
b.-se 6373
biliş- hep beraber bilmek
b.-imçe 5059
b.-se 2301
b.-ti 8247
bilüü bilme, tanıma
b.-çü 1825
b.-gö 6189, 6442, 7814
bir bir, birisi, bir defa
b. 12, 210, 316, 363, 378, 496, 509, 634, 698, 745, 840, 871, 962, 975, 979, 998, 1055, 1065, 1255, 1269, 1338, 1411, 1490, 1494, 1561, 1587, 1594, 1613, 1687, 1786, 1787, 1882, 1931, 1936, 1948, 1953, 2107, 2302, 2321, 2370, 2372, 2377, 2452, 2457, 2474, 2597, 2599, 2605, 2686, 2693, 2885, 3058, 3062, 3113, 3245, 3280, 3307, 3331, 3481, 3528, 3565, 3591, 3617, 3720, 3790, 3976, 3986, 4020, 4032, 4035, 4042, 4089, 4132, 4142, 4145, 4154, 4177, 4180, 4197, 4355, 4380, 4389, 4392, 4400, 4417, 4464, 4474, 4532, 4559, 4574, 4613, 4627, 4668, 4690, 4720, 4749, 4794, 4797, 4811, 4823, 4932, 5011, 5013, 5038, 5042, 5051, 5128, 5133, 5153, 5191, 5203, 5249, 5322, 5354, 5367, 5500, 5514, 5542, 5590, 5605, 5627, 5761, 5770, 5772, 5779, 5880, 5937, 5938, 5976, 6080, 6082, 6143, 6159, 6214, 6217, 6229, 6335, 6428, 6471, 6487, 6515, 6648, 6743, 6838, 6889, 6914, 6970, 6990, 7077, 7095, 7148, 7211, 7245, 7258, 7400, 7436, 7481, 7494, 7496, 7007, 7016, 7318, 7501, 7533, 7542, 7553, 7557, 7595, 7717, 8033, 8080, 8092, 8137, 8146, 8180, 8199, 8228, 8230, 8241, 8242, 8362, 8365, 8388, 8406, 8424, 8505, 8513, 8521, 8559, 8565, 8668, 8673, 8674, 8685, 8686, 8700, 8738, 8839, 8869, 8948, 9059, 9151, 9191,

9205, 9222, 9321, 9419, 9458, 9476, 9520, 9534, 9536, 9549, 9555, 9638, 9655, 9675, 9679, 9750

b.+birine 9555

b.+da 4954, 5033

b.+de 2470, 2472

b.+den 210, 1382, 5590, 8648, 8652, 8656, 8657, 8663

b.+i 273, 1411, 1936, 2372, 3058, 3062, 4333, 4474, 4627, 4687, 4749, 4802, 5514, 6143, 6838, 7007, 7016, 7318, 7790, 8022, 8565, 9520

b.+iñ 4533, 7663, 8845

b.+in 1313, 3005, 3049, 3273, 4052, 4353, 5179, 6740, 8102, 8179, 8491, 9551, 9570

b.+iñdin 262

b.+ine 643, 1321

b.+inin 4687

b. tuuğan öz kardeş 2398, 2735, 2924, 3326, 3668, 4415, 4594, 5032, 5082, 5489, 8397

biraz biraz

b. 5683, 8237

birdey aynen, aynı, tıpkısı

b. 6546, 8911

birdik birlik

b. 2404

birdiktüü birleşik, birlikte iş gören

b. 24, 7275,

birge birlikte

b. 195, 2764, 3109, 3128, 3512, 4413, 4414, 4470, 4475, 4477, 4479, 4480, 5109, 6008, 6112, 6287, 6811, 6812, 6813, 6814, 8385

birgeleş-birleşmek, karışmak

b. 3598, 4412

b.-ip 2413

birik- birleşmek

b.-ip 2371, 3259, 6241, 6480, 7823, 8605

b.-ken 3128, 3512

b.-se 3550

b.-tiñ 3165

birigiş- birleşmek

b.-ip 2759

birinçi birinci

b. 3098, 3900

birok fakat, lakin, maamafih

b. 5375, 9009

birööo bir tane, bir tek

b. 958, 5913, 5914, 5915, 5916, 6137, 7481, 7902, 8495, 8923, 9561

b.+da 4629

b.+ñ 7241
b.+nü 2020, 4933
b.+sü 6572
b.+sün 3786, 7396
bit bit
b. 3238, 3290
biy kırgız veya kazak halk hakimi, bey
b. 2893, 3681, 3789, 3807
b.+leri 2534, 5534
biyik yüksek
b. 1865, 2080, 2084, 5830, 6496, 8680, 9768
b.+i 3647
b.+te 1909
biyiktik yükseklik
b.+i 5658
biyle- idare etmek
b.-di 200
b.-gen 9174
b.-p 5911
biylik hakimiyet
b.2213, 3702
biz biz
b. 2526, 3188, 3189, 3198, 3841, 4659, 4760, 5002, 5026, 5074, 5374, 6002, 6006, 6034, 6101, 6127, 6132, 6344, 6602, 6607, 6633, 6748, 7118, 7123, 7435, 7480, 7499, 8254
b.+de 117, 1208, 3823, 5478
b.+den 4041, 5320, 6125, 7260, 7376
b.+derdi 6207, 6859
b.+di 548, 3176, 3608, 3611, 3620, 3992, 4662, 6136, 6352, 6846, 7124
b.+din 601, 5119, 6037, 6603, 6727, 8088, 8380, 9429
b.+ge 2143, 2405, 2449, 2991, 3142, 3146, 3606, 3887, 5017, 5124, 6330, 6739, 7223, 7469, 8210, 9798
bodo iri, büyük
b. 1564
bokmurun özel isim
b. 8419, 8510, 8619
bol- olmak, olmaya başlamak
b. 2205, 6641, 7060, 8351
b.-bodu 485, 6992, 8248, 8508, 8865, 9048, 9190
b.-boğon 1718, 1900, 6217, 6473, 7452, 9095, 9097
b.-boo 8583
b.-boptur 4947
b.-boso 3702, 5078, 5398, 6197
b.-bosom 3383
b.-bostur 3715, 8279
b.-bosun 6335

b.-boş 5180
b.-boy 970, 3988, 4243, 4455, 7954, 8264, 8470
b.-boybu 1507
b.-boyluk 6742
b.-boyt 2524, 2525, 2527, 3406, 3590, 3600, 3602, 4001, 4097, 4099, 4101, 7499
b.-boytko 9275
b.-çu 3832, 6237, 9282
b.-çudan 6462
b.-çuday 4891
b.-du 92, 94, 531, 534, 882, 883, 886, 888, 895, 1032, 1033, 1091, 1305, 1642, 2044, 2150, 2204, 2449, 2558, 2783, 2841, 2897, 3260, 3339, 3342, 3385, 3476, 3502, 3570, 3610, 3671, 3786, 3850, 3852, 3949, 4242, 4352, 4364, 4366, 4368, 4370, 4372, 4567, 4609, 5318, 5381, 5576, 5889, 5971, 6059, 6315, 6324, 6605, 6927, 6929, 7071, 7095, 7340, 7598, 7731, 7733, 7875, 7971, 7995, 7998, 8059, 8091, 8391, 8393, 8536, 8636
b.-duk 5117, 6141
b.-dum 4913, 5192
b.-ğon 36, 70, 72, 110, 126, 567, 768, 943, 1009, 1019, 1020, 1119, 1120, 1123, 1129, 1155, 1681, 1840, 2154, 2158, 2420, 2697, 2807, 2878, 3081, 3088, 3361, 3428, 3438, 3442, 3515, 3598, 3645, 4601, 4603, 4711, 4731, 4800, 4854, 5177, 5647, 5821, 5869, 6277, 6356, 6469, 6557, 6661, 6920, 6961, 7046, 7056, 7346, 7392, 7426, 7436, 7537, 7550, 7649, 7910, 7964, 8055, 8182, 8418, 8813, 8976, 9138, 9443
b.-ğonço 308, 620, 1836
b.-ğonda 4088
b.-ğondo 5844, 8441, 8642, 8964, 9576, 9643
b.-ğondon 9524
b.-ğondoy 1770
b.-ğonduğu 2736
b.-ğondun 7090
b.-ğonu 6187
b.-ğonun 1493, 1605, 7363, 7519, 8061
b.-ğuça 1053
b.-ğun 2442, 5365, 6982, 7236
b.-mokmun 6562

b.-o 1055, 1069, 1500, 2382, 4462, 8766
b.-obu 6093, 7466
b.-obuz 224
b.-olu 2333, 3822, 4105, 7227
b.-om 4200, 4412
b.-oor 1108, 4029, 6023
b.-oorun 1824
b.-or 7437
b.-orun 4004, 5189, 6584
b.-ot 53, 1124, 1409, 1416, 1648, 1721, 2029, 3173, 3542, 3683, 4090, 4514, 5499, 5501, 5596, 5600, 5663, 5738, 5980, 7458, 7520, 7854, 8257, 8455
b.-oyun 5394, 5406
b.-so 382, 500, 541, 562, 738, 1135, 1137, 1249, 1515, 1610, 1611, 1674, 1724, 1838, 2006, 2008, 2017, 2228, 2404, 2542, 2670, 2679, 2700, 2913, 2983, 3416, 3651, 3708, 3719, 3721, 3725, 3729, 3759, 3855, 4050, 4051, 4098, 4178, 4182, 4401, 4488, 4504, 4593, 4702, 5138, 5155, 5157, 5173, 5197, 5425, 5427, 5429, 5434, 5598, 5694, 5738, 5856, 5995, 6191, 6328, 6331, 6343, 6370, 6577, 6682, 6775, 6833, 7241, 7275, 7457, 7984, 8089, 8261, 8952, 8975, 8977, 8979, 9459
b.-sok 5109, 5145, 7230
b.-som 1067, 4160, 5388
b.-soñ 1501, 3098, 3155, 5108, 5184, 5490, 7495
b.-sun 390, 1230, 1232, 1235, 1244, 1246, 1248, 1251, 1255, 1426, 2679, 2724, 6215, 7562, 8379, 9081, 9309, 9311, 9318, 9319, 9322, 9324, 9325, 9326
b.-uçu 1521
b.-uñuz 6214
b.-up 29, 280, 437, 637, 640, 678, 703, 771, 784, 785, 792, 859, 863, 939, 997, 999, 1068, 1074, 1178, 1181, 1227, 1245, 1250, 1300, 1301, 1318, 1319, 1346, 1348, 1386, 1428, 1455, 1548, 1597, 1600, 1884, 2009, 2057, 2109, 2171, 2173, 2175, 2306, 2329, 2439, 2453, 2538, 2639, 2671, 2815, 2919, 2932, 2933, 2936, 2938, 3020, 3052, 3054, 3060, 3103, 3117, 3149, 3160, 3163, 3245, 3270, 3315, 3317, 3318, 3472, 3473, 3505, 3575, 3659, 3682, 3692, 3707,

3723, 3789, 3806, 3946, 3964, 3984, 3986, 3996, 4006, 4162, 4301, 4382, 4433, 4594, 4615, 4713, 4872, 4896, 4983, 5008, 5032, 5047, 5093, 5158, 5186, 5279, 5281, 5300, 5308, 5341, 5377, 5378, 5476, 5492, 5540, 5560, 5632, 5689, 5708, 5711, 5723, 5772, 5775, 5779, 5783, 5785, 5789, 5798, 5834, 5852, 5862, 5912, 5947, 6094, 6144, 6227, 6390, 6418, 6444, 6483, 6591, 6884, 6890, 6891, 6921, 6933, 6972, 7117, 7126, 7234, 7271, 7472, 7475, 7503, 7672, 7765, 7767, 7782, 7860, 7891, 7902, 7956, 7960, 7961, 8009, 8016, 8081, 8092, 8096, 8129, 8131, 8166, 8186, 8220, 8280, 8305, 8326, 8329, 8331, 8365, 8394, 8395, 8397, 8415, 8424, 8426, 8521, 8527, 8574, 8635, 8645, 8651, 8721, 8820, 8880, 8937, 9164, 9254, 9265, 9535, 9549

b.-uptur 1264, 2113, 2116, 2118, 2122, 2125, 2999, 8465

bolco- tahmin etmek

b.-du 2562

b.-ğon 6624

bolcolsuz ölçüsüz, ölçülmez

b.1566

bolcolu tahminen

b. 1335, 5662, 7648, 8868

bolk bolk et- titremek

b. 483

bolot çelik, polat

b. 9171

b.+to 8829

b.+tu 3599, 9220

b.+un 9312, 9315

boltur- varlığa getirmek

b.-du 8891

boluş- hep beraber bitirmek

b.-ar 5222

b.-sun 7219

b.-tu 1197, 4244

b.-up 896, 3307, 7015, 8175

boluş oluşma

b.+u 2199, 3319

b.+um 3703

boluu olma

b.+çu 6799

b.+ğa 60, 7976

boo bağ, ip

b. 8569, 8669

b.+su 8653

b.+sun 8650, 8657, 8663

boor bağır, karaciğer, böğür
b. 4714, 9168
b.+ğo 5905
b.+u 2059
b.+un 1292
b.+una 3178, 3813
b.+unan 7157
boordoş akraba
b. 2836
booz gebe
b. 1691
bordot- ağartmak
b.-poybuz 7205
boroon tipi, kar kasırgası
b. 7992
bors kesik kesik havlamak
b. 259
bosoğo kapı çerçevesi
b.+do 1559
b.+don 7536
b.+ğo 737
boş boş
b. 7220, 7280, 7912, 9027
b.+ko 9587
boşon- boş kalmak, kurtulmak
b.-o 8031
b.-up 6998, 8056
boşo- boşalmak, serbest kalmak
b.-orun 3535
b.-yt 8961
boşot- boşaltmak, serbest bırakmak
b. 3910
b.-kun 2510
b.-om 6993
b.-sun 3847
b.-up 4948, 8051
boto deve yavrusu, poduk
b. 3642
b.+doy 4451, 7076, 8083
boy endam, boy pos, gövde, bedenin uzunluğu
b.1674, 4365, 4995
b.+don 9501, 9556, 9737
b.+ğo 424, 996, 3968, 4193, 4570, 7013
b.+lor 6459
b.+u 4979, 5415, 7179, 8747, 8811, 9297, 9397, 9449, 9632
b.+un 910, 1283, 1779, 2608, 3937, 8456
b.+uñ 5773
b.+una 1793, 5897, 6394, 7028, 8931, 9619
b.+unan 1284, 4262, 4448
b.+uñda 5177
b.+unda 5251
b.+undu 3742

boylo- derinliğini, boyunu ölçmek; boyunca gitmek
b.-du 2632
b.-ğon 588
b.-p 1530, 1631
boyloş- girişmek
b.-up 9497
boyok boya
b.+un 9174
boyokçu boyacı
b.+sun 9160
boz beyaz, açık kurşuni; kır
b.156, 718, 803, 1185, 1917, 2214, 2569, 2642, 2648, 2944, 2980, 3077, 3086, 4974, 5783, 5786, 8384
b.+don 1719
bozdo- bağırmak, bozlamak
b.-bo 3741
b.-du 6646
b.-ğondor 7906
b.-p 6318, 7076, 8083
bozdot- elem ve kederle ağlatmak
b.-up 5079, 5088
bozor- yüzün rengi solmak, kül rengine girmek
b.-up 7000
böbök bebek
b.1334
böcöñdö- korkmak
b.-böy 261
bödönö bıldırcın, serçe
b.+döy 9294
bögö- suyun önüne set çekmek
b.-p 5449
bögöş- hep beraber engel olmak, set çekmek
b.-üp 655
böl- bölmek
b. 3833, 7237
b.-bögön 5857
b.-böyt 7372
b.-çü 691
b.-gönçö 2495
b.-göndö 474
b.-göndügün 2744
b.-üp 14, 21, 23, 260, 4530, 4654, 5380, 6851, 9300
böldür- bölmeye müsade veya icbar etmek
b.-üp 3901, 3904
bölö- sarmak
b.-dü 3968
b.-p 823, 6182
b.-lü 4140
bölök başka, diğer, hususi
b. 1715, 1722, 4140, 5119, 6238, 7637, 8026, 9295

b.+ü 522, 1844, 2263, 3392, 7136, 7290, 8403
b.+ün 3228, 6294
b.+kö 5140, 5178, 6560
b.+tör 3406
bölökçö ayrıca
b.804, 3287
bölön- çevrelemek, sarmak (bölö- den)
b.-gön 6502
bölün- taksim edilmek, bölünür olmak, ayrılmak
b.-dü 6662
b.-gön 2765, 3225, 6918, 7765
b.-ö 5515
b.-öt 949, 3641, 5835
b.-üp 157, 351, 439, 1295, 1764, 1813, 2338, 2599, 2803, 3020, 3182, 3256, 3631, 4245, 4713, 5985, 7607, 7779, 7781, 8300, 9765
bölünüş- hep beraber bölme, ayırma
b.-üp 5522
bölüş- aralarında paylaşmak, hep beraber bölmek
b.-tü 526, 2533, 9786
b.-üp 711
böpölö- beslemek
b.-p 3774, 6499
börk kalpak
b. 1042, 2587, 8538
b.+ü 9746
börü kurt
b. 926
b.+döy 3230, 8791
bötönçö ayrıca, başkaca, başka türlü
b.1353
böy zehirli örümcek
b.+döy 1460
böz bez
b. 1994
bu bu *bkz* bul I
b. 679, 4719, 7294, 9126
b.+da 8608
b.+lar 6749, 7624
b.+larda 2319, 2818, 4250, 6769, 8656
b.+lardan 8049
b.+lardı 228, 401, 2026, 4131, 6543
b.+lardın 2258, 3549, 6834
b.+larğa 4735, 6561, 7351
buçkak hayvan ayak derilerinden kürk
b.+ına 2912, 7696
buğa buna
b. 366, 2025, 3336, 4189, 4520, 4892, 6077, 7233, 7434, 8537
buk tasa, can sıkıntısı
b. 29, 3682

buka damızlık öküz, boğa
b. 8804, 9347
b.+day 7720
bukturma pusu
b. 7314
b.+sın 383
bul bu
b.231, 458, 604, 1018, 1146, 1207, 1503, 2008, 2042, 2094, 2181, 2298, 2301, 2379, 2404, 2501, 2664, 2810, 2871, 3120, 3248, 3333, 3400, 3420, 3432, 3619, 3754, 3853, 4023, 4037, 4125, 4155, 4198, 4233, 4235, 4275, 4285, 4295, 4399, 4408, 4435, 4449, 4488, 4504, 4517, 4556, 4592, 4609, 4781, 4797, 4887, 4898, 4930, 4939, 5101, 5152, 5164, 5198, 5203, 5223, 5427, 5560, 5759, 5878, 5966, 6073, 6094, 6236, 6245, 6297, 6300, 6345, 6446, 6537, 6555, 6577, 6581, 6608, 6614, 6629, 6635, 6644, 6679, 6737, 6919, 6958, 6962, 6971, 6995, 7017, 7050, 7061, 7063, 7072, 7269, 7482, 7541, 8041, 8132, 8198, 8206, 8260, 8328, 8563, 8585, 8591, 8676, 8757, 8802, 8853, 8899, 8919, 8947, 8983, 9093, 9176, 9187, 9382, 9551, 9611, 9635, 9670, 9703, 9798, 9815
b.+da 4389
b.-ğan 6609
b.-uptur 1636
bula ipek
b.+day 768
bulak pınar, kaynak, memba
b. 1128, 1180, 3858
b.+ı 1134
b.+tan 74
b.+tın 1188
bulayt ihtiyatsızca
b. 3426
bulayt- rengi ağarmak, ak gözükmek
b.-ıp 9209
bulbul bülbül
b.+day 3800
b.+u 1916, 4260
bulçuñ adale, kas
b.+u 8804, 9347
buldur- buldurmak
b.-sun 9235
bulğa- 1. pislemek
b.-dı 9461
bulğa- 2. evirip çevirmek
b.-p 9743
bulğan- bulaşmak

b.-ba 2025, 7452

bulkuş- hep beraber çekişmek

b.-kan 7716

b.-kandı 8806, 9348

b.-up 3051, 9564

buluñ köşe, bucak

b.+ğa 3124, 3506

bulut bulut

b.1799, 1814, 1940, 7986, 8014, 9534

bur- döndürmek, çevirmek

b.-du 2881, 7019

b.-ğan 4077

b.-ğança 3441

b.-ğanğa 6238

b.-ğanı 7675

b.-up 4440

b.-uptur 479

bura- çevirerek sıkıştırmak

b. 3389, 8711, 9075

b.-dı 1573, 3083

b.-ğan 4217

b.-p 211, 7146

b.-y 9200

bural- gevşemek

b.-a 769

b.-ğan 7, 1095, 2132

b.-ıp 1922, 2650

burat- büktürmek

b.-ıp 8560

burç köşe, zaviye

b.+ka 5717

b.+un 5613

burda- şiddetle çekmek

b.-p 1583, 9739

burdal- şiddetle çekilmek

b.-bastan 3390

burdur- döndürmek

b.-up 5726

burkan put, sanem

b.+ına 9491

burkura- buram buram çıkmak

b.-p 463, 812, 1425, 3177, 3738, 5149, 7362, 7640, 8816, 9299, 9444, 9683

burmala- burma şeklinde döndürmek, hareket ettirmek

b.-nğan 6370

b.-p 6574

buruksu- güzel kokmak

b.-ğan 8721

burul- dönmek

b.-du 4013

b.-up 3443, 3451

burut kırgız (Kırgızları bu isimle Kalmuklar adlandırmaktadır.)

b. 4781, 9664, 9802

b.+ka 3347

b.+tan 3204
b.+tar 499, 9796, 9814
b.+tardı 210
b.+tardın 3579
b.+tu 9420
b.+tun 458
buruu düz olmayan
b.8089
busulman müslüman
b.2294
but bacak, but
b.5922, 7282, 8291
b.+ka 451, 3497
b.+tan 5939
b.+tarı 6504
b.+u 507, 767, 6997, 7836, 7900, 8045, 8058, 9490
b.+uma 9014
b.+umdu 9738
b.+un 1465, 8051, 8243, 8282, 8908, 9040, 9043, 9083, 9085
b.+una 3468, 6388, 6822, 6984
b.+unda 244, 1852
b.+uñda 9031
b.+undağı 7083
butak dal, budak
b. 5733
b.+ta 1916
buudan yörük at (dayanıklı ve süratli koşan atın vasfıdır.)
b. 2183
b.+dı 2880, 8148
b.+dın 7277
b.+ğa 7801
buuday buğday
b. 8736
budaydık özel isim, destan kahramanı
b.+tın 8596
buu- boğmak, bağlamak, kapamak
b.-du 2509
b.-p 9738
buulum kıymetli bir kumaşın adıdır
b.9170, 9216
buura deve aygırı, buğra
b.418
b.+day 8893, 8940, 9439
buurul özel isim, destan kahramanı
b.9454
buurusun çiftçilik
b.278
buy kavga, kargaşa, uğraştırma
b.7834
buydal- bir parça duraklamak, afallamak
b.-bay 7802
b.-ıp 6601
buyruk emir, ferman

b.+un 1625
b.+tu 9074
b.+tun 6787
buyta- gizlice uzaklaşmak
b.-p 2610, 3443
buytağan kılık, kıyafet
b.+ı 3355
buyum hediye
b.5887, 6489
buyur- emretmek
b.-bağan 5021
buz- bozmak, tahrip etmek, ihlal etmek
b.-ar 3543, 7178
b.-arlar 3893
b.-at 3334
b.-basın 3892
b.-bayın 6357
b.-du 6938
b.-ğan 4075
b.-ğanda 8235
b.-sa 4696
b.-up 384, 2022, 6359
buzuk bozuk, yıkık, bozulmuş
b.4071, 6208
buzuk özel isim, destan kahramanı
b.+tan 4101
buzuku bozuk, bozuntu
b. 6424, 6869, 7154, 7171, 7335, 7348
b.+day 6730
buzukuluk bozukluk
b. 6351
buzul- bozulmak, ihlal edilmek
b.-bay 2418, 7270
b.-ğan 6256, 6911
b.-ğus 5719
b.-sa 4078
b.-up 860, 1857, 1988, 4185, 6051, 6248, 6298, 6458, 8012
bücürö bükülmek
b.-p 461, 7569
büdömüktön- küçülmek
b.-böy 7025
bügül- bükülmek, eğilmek
b.-üp 3811, 5902, 6513, 8497, 9256, 9302
bügün bugün
b.6527, 6979, 6983, 8480
büktöl- sarıp bağlamak, katlamak, bükmek
b.-üp 7442
büktöö bükme, katlama
b.+sü 9240
b.+sün 9178
büktür- büktürmek
b.-gön 9168
bülbüldö- karaltılar görmek
b.-p 9647

büldür- bozmak, berbat etmek
b.-öt 4036
b.-üp 186, 2494, 9103
bülk- çekmek
b.-üp 1587
bülün- bölünmek
b.-gön 4038
b.-üp 5066
büp "bü" hecesiyle başlayan sözlere takviye için kullanılır; bütün, tam
b. 9409
bürdö- tomurcuk açmak
b.-sö 1069
bürkö- örtmek, kapatmak
b.-böy 3726
bürköl- örtülmek, kapatılmak
b.-gön 9233
bürküt kara kuş, şahin
b. 931, 1867, 1931
b.+töy 5798
büt bütün, tamamen
b.1325, 1564, 1777, 1886, 2001, 2332, 2390, 3133, 3559, 3896, 4700, 4707, 5105, 6089, 6489, 6855, 7305, 7358, 7388, 7394, 8506
b.-kön 3320, 4365, 4803, 5415, 6459, 8811
b.-könçö 4190
b.-köndö 830, 848
b.-könü 8695
b.-külö 279, 1375
b.-möyün 4130
b.-sö 2941, 4157
b.-sün 8197
b.-tü 784, 2516
büt- bitmek, bitmek üzere olmak
b.-çüdöy 5146
bütkör- bitirmek, bitirmek üzere olmak
b.-üp 6211
bütüm karar
b.+dü 7132, 7512
bütün bütün, tam
b. 672, 1656, 3221, 5383, 5904, 7471, 7999, 9409
bütür- bitirmek, bitirmek üzere olmak
b.-üp 2471, 4969

C

caa yay
c.385, 2822, 2850, 5601, 7726, 7740
c.+day 3442
c.+ların 8627
c.+nı 7158
caa- yağmak
c.-ğan 7644

c.-p 1797, 3262, 6520

caadıra- kalabalık olmak

c.-ğan 1407

caak çene

c.9235

c.+ın 1588

caal kötülük, fenalık

c.+danğa 7669

c.+ı 59, 9350

c.+ınan 8447

caan yağmur

c.7987, 7991, 8011, 8013, 8020

caat düşman taraf

c.2936, 3753, 4713, 8175, 8186

c.+tın 8757

caba- kapatmak

c.-rın 7409

c.-t 6651

cabalakta- kütle halinde saldırmak, hücum etmek

c.-p 7829, 9358

cabe ok

c.+ni 7157

cabık örtülü

c.728

cabık- örtmek, kapatmak

c.-ıp 2583

cabıl- kapatılmak, örtülmek

c.-a 325, 2906

c.-at 6622

c.-dı 4327, 6261, 9401, 9406, 9834

c.-ğan 5744

c.-ıp 2586, 2851, 2886, 3249, 4339, 4769, 5284, 5605, 5793, 6402, 7355, 7624, 7824, 8176

cabır cebir, zulüm, zorbalık

c.1298, 1309, 1863, 2299, 2406, 2487, 4476

cabırka- zorbalığa katlanmak, ıstırap çekmek

c.-p 1728

c.-ysıñ 1086

cabırkat- zulmetmek, tazip eylemek

c.-at 1457

c.-ıp 5096

c.-pay 2428

cabırlan- azap çekmek

c.-ıp 5240

cabış- yapışmak

c.-ıp 728, 911, 9434

c.-pay 6422

c.-sam 5399

c.-tım 7398

cabuu örtü

c.4971

c.+ların 753

cağımduu hoşa giden

c.71, 578, 5774

cağın- yaltaklanmak, hoşa gitmeye çalışmak

c.-ıp 5035

cak taraf, yön

c.2885, 4380, 7519, 9040, 9043, 9083, 9085

c.+ı 514, 2796, 4310, 4704, 5696, 5821, 9143, 9144

c.+ım 2986

c.+ın 413, 497, 1374, 2229, 4037, 4556, 5851, 6045, 6424, 6629, 7595, 7597, 8792

c.+ına 1406

c.+ıña 7237

c.+ınan 2369, 3212, 4177, 4228, 5572, 8269, 8974

c.+ında 5926, 8410

c.+ka 171, 1835, 2714, 6628, 6679, 6765, 6971, 7062, 7262, 8180, 8199, 8226

c.+ta 584, 1931, 2514, 2747, 3189, 3646, 5566, 8228

c.+tan 12, 163, 2010, 2324, 2627, 2793, 2833, 3192, 3521, 3700, 4774, 5453, 6401, 6693, 7018, 7257, 7373, 7425, 7435

c.+tarğa 7232

c.+tasın 3886

c.+tı 1841, 3698, 4431, 4435, 6395, 7286, 7930

cak- 1. yakışmak, hoşa gitmek

c.-aar 4661

c.-abı 231, 1147

c.-at 2264

c.-ıñar 4594

c.-pağan 9219

c.-pas 7552, 2258

c.-tı 604

cak- 2. Yakmak

c.-sa 9177

c.-tı 3577

caka 1. Yaka

c.+ların 462, 3783

caka 2. kenar, kıyı, taraf

c.1141, 1500, 1549, 3854, 5026, 6099, 6116, 7173

cake akraba

c.6239

cakın yakın

c.1714, 2151, 4562, 5076, 5745, 7049, 7071, 7318, 7369, 7688, 7749, 7750, 8042, 8050, 8771

c.+darı 4554

c.+daşa 5045

c.+ı 2670

c.+ırak 5651

cakında- yaklaşmak, yakın gelmek

c.-p 1211, 1560, 1968, 4559, 9603

cakıp ak balta özel isim, destan kahramanı

c.4300, 4473

cakıp destan kahramanı

c.8337

c.+tan 4493

c.+tın 4309, 8119

cakır züğürt, fakir

c.41, 46, 4959

c.+bı 4756

c.+ğa 5133

cakırlan- fakirleşmek

c.-dı 5106

cakşı iyi

c.824, 1091, 1694, 1729, 1780, 3759, 4119, 4227, 4229, 4415, 4705, 4739, 5114, 5138, 5146, 5216, 5464, 5666, 5892, 6185, 6571, 6973, 7130, 7202, 7214, 7372, 8546

c.+dan 8475

c.+lar 2825

c.+ñar 79

c.+raak 7252

cakşıla- iyileştirmek

c.-p 369, 1273, 1726, 6253, 6983

cakşılık iyilik

c.3950

c.+ın 9101

c.+tı 6198

caktır- beğendirmek

c.-dı 3908

c.-ıp 9253

c.-sa 3704, 6038, 6485

cal yele

c.1693, 1761, 2108, 3444, 8519, 8704, 8791

calaa yalan, iftira

c.6520, 6651

c.+ğa 548

calam yalnız yalamaya yetecek kadar miktar

c.+a 6196

calañ yalnız, sadece

c.56, 842, 3377, 7626

calan- yalanmak

c.-ıp 2981

calat- yalanmak

c.-ıp 2221

caldanış- ücretle işe girmek

c.-ıp 2291

caldıra- rica, arzu ve intizar ile bakmak

c.-p 2166, 5523, 5948, 6856, 7016

caldıraş- hep beraber arzu ile bakmak, yalvarmak

c.-ıp 5147

calğa- eklemek

c.-p 6381

calğan yalan, gerçek olmayan

c.209, 5247, 6420, 6532, 6574, 9095, 9643

c.+bı 7460

c.+da 1018, 5198

c.+nı 6540

calğaş- yaraşmak

c.-kan 1734

calğız tek, biricik, yalnız

c.45, 958, 1002, 1608, 2152, 2156, 3553, 4247, 5083, 5153, 5443, 5485, 6318, 7125, 7712, 7781, 7834, 8134, 8318, 8678, 8942

c.+dın 1620

c.+ğa 960

c.+ı 2395

c.+ınan 6325

c.+mıñ 1103

calın alev

c.456, 3028, 3184, 8214, 8820, 9445

calın- yalvarmak, yakarmak

c.-ıp 1193, 1269, 1350, 5297, 5542, 5644, 5794, 6219, 8146, 8285, 9335

calında- yalvarmak

c.-ğan 1171

calında- alevlemek

c.-p 5386

calma- ağızla ve dille kapmak

c.-dı 5693, 7105

c.-ptır 7489, 8020

c.-tkan 746

calmañda- şaşırmak

c.-p 6427

calooru- acımak

c.-y 8086

calpak alçak

c.1889

calpı umumi, genel

c.384, 457, 659, 1102, 1407, 2180, 2284, 2289, 2398, 2535, 2696, 2735, 2756, 3110, 3419, 4042, 4297, 4329, 4339, 4346, 4386, 4425, 4521, 4551, 4566, 4604, 4617, 4620, 4649, 4764, 4835, 5678, 5859, 6106, 6186, 6199, 7305, 7315, 7622, 7667, 8288, 8343, 8383, 8428, 8712, 9530, 9728

c.+ñ 1624

caltan- ürkek bir yana atılmak

c.-bay 2823, 2874

caltañ mavi

c.242, 272, 3729

caltıra- parlamak

c.-ğan 1768

camaa cemaat, bütün

c.1399

camal güzellik, cemal

c.+dı 5368

c.+ı 558, 4167

c.+ın 4021

caman fena, kötü

c.949, 1467, 1518, 1813, 2828, 3171, 3429, 3912, 3942, 3963, 5399, 6191, 8545, 9371, 9461, 9694

c.+ı 4739

camanda- yermek, çekiştirmek, kınamak

c.-p 7357

camandık kötülük

c.1172, 4475

c.+a 208

camba yan

c.+sına 8618

cambaş but, bacak

c.9384

c.+ınan 1764

cambı muhtelif şekillerde ve muhtelif ağırlıklarda olan Çin'de para yerine kullanılan gümüş dökme parçaları

c.3676, 6058, 8154, 8550, 8555, 8568, 8572, 8579, 8580, 8687, 8695

c.+ğa 8575, 8634

c.+nı 8573, 8692

c.+nın 8609, 8649, 8676, 8678

camğır yağmur

c.9538

camğırçı özel isim, eşek adı

c.8594

camın- saklanmak, gizlenmek

c.-dı 2607

c.-ıp 4314, 6958

camildin özel isim, destan kahramanı

c.+din 8412

can 1. ruh, can

c.40, 97, 195, 373, 379, 394, 516, 750, 1080, 1081, 1104, 1208, 1297, 2411, 3033, 3037, 3088, 3183, 3218, 3250, 3320, 3336, 3350, 3382, 3466, 3588, 3633, 3721, 3725, 3729, 3832, 3874, 4115, 4116, 4478, 4698, 4702, 4754, 4992, 5138, 5676, 5745, 5851, 6112, 6302, 6393, 6554, 6573, 6723, 6856, 6864, 6953, 6977, 7274, 7532, 7557, 7668, 7728, 7779, 8004, 8033,

8063, 8330, 8336, 9140, 9410, 9447, 9562
c.+bı 5369
c.+bız 5374, 6752
c.+dan 453, 4349, 4396, 5692, 7625, 8641, 9842
c.+dar 957, 1130, 1546, 5928, 5930, 8123
c.+dardan 1439, 8151
c.+darınan 6009
c.+day 1485
c.+dı 185, 367, 2304, 3151, 6332, 7456, 7737, 7791
c.+dın 6572
c.+ğa 71, 1666, 3754, 4579, 5774, 6264
c.+ı 133, 1011, 1310, 3554, 7169
c.+ıbız 3173, 6188, 6605, 7426, 8380
c.+ıbızdı 4958
c.+ım 144, 1032, 1328, 6982
c.+ıma 6875
c.+ımda 1019, 5110
c.+ımdı 4189, 4929, 4935, 5400, 6354
c.+ın 28, 1485, 1862, 2206, 3233, 3309, 4067, 4377, 4617, 5099, 5801, 6384, 7702, 7785, 7947
c.+ıñ 1719, 1728, 8619, 9459
c.+ına 3548, 6659
c.+ınan 2016, 4289
c.+ıñar 6425
c.+ında 539, 1753, 5145, 6745, 6804, 7570, 8136, 8700
c.+ıñdan 1727
c.+ınday 6815
c.+ıñdı 7275
c.+ının 2715
c.+sıñbı 3944
c.+sooğo 145, 6604
can 2. etraf, yan
c.1406
c.+da 1750
c.+ıma 5433
c.+ına 1007, 1013, 1489, 1552, 1788, 2702, 3790, 4257, 4528, 4846, 5347, 5745, 6007, 6088, 6408, 6816, 7615, 8025, 8050, 9523
c.+ınan 2023, 5825
c.+ında 1263, 3325
c.+ındağı 1004, 6704
cana ve, yine
c.1682, 2197, 3190, 3858, 9293
canaalı karaç özel isim
c.8605
canap taraf

c.+ın 8674, 8686

canağı deminki

c.3639

canalı içten

c.3893, 8285

canaş- yanaşmak, yanına gelmek

c.-ıp 3008

c.-sam 5561

cañcal kavga, olay

c.+da 7458

c.+dı 2877, 4678

c.+ğa 2781

c.+ı 3843

canç- ezmek, parçalamak

c.-ıp 3058, 3292

cançıl- ezilmek

c.-ıp 3087

canda- yakın gelmek, yanaşmak

c.-dı 3470, 4823

candan- kiralanmak

c.-ıp 2237

candaş- arkadaşlık etmek

c.-ıp 5547

candık diri varlık

c.8004

c.+tı 4272

candır- tutuşturmak

c.-ıp 9589, 9591

cañer vezir

c.+ler 1004

canı- tutmak, ilişmek

c.-p 1955

cañı yeni

c.599, 5283, 5519, 5547, 9100, 9141, 9643

c.+dan 4214

canıbar canavar

c.1691, 1877, 2062, 2193, 3445, 4885, 8323

c.+dı 2078

c.+dın 2055

c.+ım 3077

cañıl- yanılmak

c.-ıp 8623

c.-sa 909

cañılık yenilik

c.8117

cañılış yanlış

c.5320, 6607

cañır- 1. çınlamak, yankılanmak

c.-dı 5754

c.-ıp 1333, 2684

cañır- 2. Yenilenmek

c.-ıp 21, 7635, 7859

cañırt- yeniletmek

c.-ıp 1382

cantalaş- acele etmek

c.-ıp 1950, 7581

cap- örtmek, kapamak
c.-a 3415
capaa cefa
c.+ğa 96, 5400
capır- bükmek, toplamak
c.-ıp 4380, 7788, 7795, 7879
capırt hepsi, toptan
c.7725, 7889
captır- yaptırmak
c.-ıp 2218
car 1. Feryat, ilan, umuma duyurma
c.672, 6826, 8577, 8717
car 2. sevgili, yar
c.915, 3651, 3836, 4029, 9311
c.+ğa 7056
c.+ı 8771
c.+ıñ 5394
car 3. uçurum
c.+da 8000
c.+dın 7975, 7980, 8003, 8018
car- yarmak, parçalamak, öldürmek
c.-a 1483
c.-ğan 1229
c.-ıp 180, 4230, 4338, 4530, 5538, 6359
cara yara, cerha
c.7730, 7897
c.+sı 3778
cara- yaramak, hoşa gitmek
c.-bas 8210
c.-bay 3048, 7929
c.-bayt 3606, 3947, 7256
c.-ğan 3381, 6641
c.-ğın 313
c.-r 3677
c.-sın 6872
carak silah, teçhizat, alet
c.4345, 4685, 7734, 7911
c.+ı 2570
c.+ın 3382, 6976, 7216, 7592
caraker sevgili
c.1171, 1682, 5406
caral- yaratılmak
c.-at 953, 4082
c.-dı 1455, 1481
c.-dıñ 1708
c.-ğan 47, 1165, 2725, 3723, 4275, 4795, 5373, 6793, 6802
c.-ğanın 8268
c.-ıp 1494, 4179
c.-sın 1252
carala- yaralamak
c.-p 2190, 4240
caraluu yaralı
c.1150
caraş- yaraşmak, yakışmak
c.-at 676
c.-kan 73

c.-sa 1712
carat- 1. yaratmak
c.-ar 4015
c.-kan 673, 951, 1067, 1619, 5576, 6102, 6299, 8682
c.-kanğa 1193
c.-kanı 9096
carat- 2. işe yarayanı seçmek
c.-ıp 775
caratılış yaratılış, fitrat
c.7580
carçı haberci.
c.+lar 1400
c.+lardan 1405
cardam yardım
c.1068, 2486, 2769, 2958, 4383, 5125, 5132, 5307, 6006, 6320, 6866, 7839, 8033, 8274
c.+ğa 2407, 2775, 2783
c.+ı 5889
c.+ım 2038
c.+ın 1725
cardan- merak ve hayretle bakmak
c.-ıp 2613
cardık fakirlik
c.+ı 9095
cardılan- fakir düşmek
c.-ıp 5100
cardır- yardırmak, kırdırmak
c.-ıp 2214, 6824
carı- halinden memnun olmak
c.-baysıñ 6421
carık ışık, aydın
c.675, 9580
c.+ı 676
c.+ka 1334, 1361
carıktık sevgili, göz nuru
c.1263
carıl- yarılmak
c.-dı 704
c.-ıp 1332, 3300
carım yarım
c.4643, 5863, 6908, 7342, 7971
carış- yarışmak
c.-çu 8793
c.-ıp 1739, 8336
cark parlama cark et- parlamak
c.626
carkent yer adı
c.+ten 2476
carkılda- parlamak
c.-p 540, 1157, 1902, 2889, 4730, 7632, 9211
carkın aydın, güzel
c.4021, 7064
c.+ım 6857
carkıra- parlamak
c.-ğan 6968

c.-p 1666

carlık ferman, ilan

c.+ın 2212

carma öğütülmüş arpadan veya buğdaydan yapılan çorba

c.+dan 3923

casa- yapmak

c.7110, 7229

c.-dı 3938

c.-dım 6945

c.-ğan 2345, 3943, 4727, 4740, 4771, 6930, 9311

c.-ğanı 2007, 3781

c.-p 766, 854, 2146, 2290, 2579, 3116, 4153, 5601, 5716, 5719, 6148, 6522, 7066, 7416

c.-yıl 2949

c.-yt 2555

casaal memur

c.+darın 2876

casal- yapılmak

c.-ıp 3115

casalğa tezyinat, bezek, süs

c.4743

casalğaluu yapılma

c.870

casalış yapılış

c.+ı 815

casan- süslenmek

c.-ğan 2551

casaş- hep beraber yapmak

c.-ıp 731, 780

casat- yaptırmak

c.-ın 1371

c.-kan 753

casayıl ok kabı, sadak

c.385, 494, 1623, 3558, 5601, 7156, 7268, 7625

c.+dan 2894

c.+dın 3262

caş 1. genç

c.275, 330, 628, 916, 1015, 1081, 1294, 1298, 1309, 1334, 1353, 1361, 1392, 1404, 1586, 1645, 1651, 1720, 1950, 2486, 2505, 2563, 3664, 3913, 4509, 4788, 4859, 5108, 5161, 5401, 5475, 6427, 6432, 6450, 6858, 7851, 7952, 8118, 8137, 8429, 8700, 8974, 8975

c.+ı 1630, 2177, 2336, 3629, 5344, 6724

c.+ın 2942

c.+ına 5431

c.+ınan 47, 631, 3586, 3588, 6517, 6523, 9613

c.+ka 182, 3117

c.+ta 1501

c.+tar 900, 5536, 9423
c.+tardan 5637
c.+tarın 5312
c.+tayınan 2427
c.+tı 1306
caş 2. göz yaşı
c.1285, 8310, 9295, 9297
c.+ı 477, 986, 991, 1073, 2056, 3692, 4625, 5416, 6114, 8084
c.+ın 3873, 5226
c.+ka 2433
c.+ta 2700
caş 3. yaş (ömrün yıl ile ölçülen miktarı)
c.+ı 2517
c.+ında 1448
c.+ka 4826, 4857, 8992, 9000
c.+ta 1152, 2224, 3670, 4545, 5167, 8997
caşa- yaşamak
c.-arın 4611, 4619
c.-ğan 4565, 8960
c.-p 890, 922, 4430, 5201, 5268, 5314, 6108, 6194, 6203, 6669, 6808, 6970, 7433
c.-ybız 4044
caşar (filan kadar) yaşında
c.1454, 1519, 1581, 8795
caşıl yeşil
c.3727
c.+dan 4618
caşın- saklanmak, gizlenmek
c.-dı 1338, 1951
c.-ğan 572
c.-ıp 425, 1908, 2847, 7792
caşır- saklamak, gizlemek
c.-bastan 5349
c.-bay 5232, 5247, 5383, 6665, 7364
c.-ıp 320, 2608, 6293
c.-sañ 7493
caşkı yaşanacak yer
c.2450
caşoo yaşayış
c.+ğo 2450, 4421
c.+nun 4089
c.+su 4741
caşta- gözyaşı dökmek
c.-p 1196
caştık gençlik
c.1023, 3732
c.+ıma 5095
c.+ımdı 4171
c.+tın 3727
cat yabancı
c.2527, 3113, 5904
cat- 1. yardımcı fiil rolünde, işin uzun sürdüğünü ve o ana uygun olduğunu ifade eder.

c.-a 2326
c.-abı 2319
c.-abız 6194
c.-amın 4828
c.-arbız 4156
c.-arda 5749
c.-asıñ 5483
c.-at 742, 923, 1376, 1393, 1539, 1544, 1564, 1972, 1994, 1995, 1997, 3321, 3694, 6417
c.-ıp 6996, 8263, 9739
c.-ır 9415, 9427
c.-kan 40, 1290, 1802, 1807, 1828, 2259, 2303, 2304, 2455, 3437, 4805, 7126, 7433, 7973, 8624, 8626, 8749, 8879
c.-kanda 84, 1987, 2844, 3806, 5213, 6095, 6868, 9218
c.-kanday 668
c.-kanı 3596
c.-kanın 1930, 3254, 5233, 5314, 6203
c.-kanıñ 6190
c.-makka 4005
c.-padı 7620
c.-padık 4320
c.-pay 5061, 6842
c.-paybı 4072
c.-sak 4659
c.-sın 8554
c.-tı 1384, 2067, 2130, 2789, 5201, 7635, 7857, 7859, 8054, 8057

cat- 2. yatmak, uzanmak
c.-a 2298, 4198, 5025, 8200
c.-arda 5749
c.-at 1566, 3301, 7610
c.-ıp 5846, 8553, 9396
c.-kan 2847, 3151, 3461, 4138, 4638, 5253, 5278, 8001, 8242
c.-kanın 4840
c.-paysıñ 7494
c.-samda 1064
c.-tı 1452, 3030

catık yatkın, mütemayil
tili catık 2544

catış- 1. hep beraber bulunmak, yaşamak
c.-ıp 8622
c.-tı 8635

catış- 2. hep beraber yatmak
c.-tı 8166

catkansı- yatar gibi gözükmek
c.-p 3078

catkır- yatırmak, uyutmak
c.-dı 166, 3935, 5716, 7530, 8526, 9157

catta- ezberden hatırlamak

c.-dım 7411, 7414
c.-p 2267
cattat- ezberletmek
c.-ıp 2235
cay 1. yer, mahal
c.105, 2380, 3729, 4114, 5371, 5385, 5725, 6253, 8281, 8303, 8342, 8423, 8489, 9532
c.+ın 5, 344, 765, 777, 1557, 3537, 6072, 6075, 6189, 6235, 6293, 7127, 8068, 9067
c.+ına 8489
c.+ıñdı 6658
cay 2. yaz (mevsim)
c.+ı 2452, 9573
cay 3. durum, böyle, yavaş
c.1639, 1695, 4387, 6239, 6290
c.+dar 1329
c.+dı 2559, 4113, 6110
c.+ı 8797, 8799, 8801, 8805, 8807, 8809
c.+ıbızdı 2771
c.+ın 2195, 2712, 2763, 4136, 5105, 5231, 5311, 6031, 6301, 6442, 6620, 6688, 6967, 7295, 7346, 7370, 7571, 7942, 8062, 8085, 8141, 8260, 8788
c.+ına 7510
c.+ınan 3517
c.+ıñar 6130
c.+ınça 4570
c.+ındı 6363
cay- yaymak, sermek
c.-ıp 875, 9327
caya but eti
c.9221
cayan kana bulanmış
c.kızıl cayan 1561, 3052, 3270
caydır- serdirmek
c.-ıp 764
cayık yayvan, geniş
c.1763, 2790, 7147, 8164, 8167
c.+ça 2034
c.+ta 1398
cayıl- yayılmak, serilmek, genişlemek
c.9099
c.-bas 9027
c.-dı 3444
c.-ğan 5768
c.-ıp 2785
cayış- hep beraber yaymak
c.-ıp 721
cayıt mera, otlak
c.4246, 7317
c.+ı 126
c.+ına 39
c.+ta 2453
caykal- bir yandan bir yana sallanmak

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

c.-ğan 1215, 4209, 5326, 6175

caykalt- sallandırmak

c.-ıp 3809

cayla yayla

c.+nın 4968

cayla- 1. yazı geçirmek, yazlık otlaklarda bulunmak

c.-ğan 8469, 8493, 8732

c.-p 267, 599, 2153, 2354, 6885

c.-ptır 290

cayla- 2. öldürmek, haklamak

c.-dı 893, 1484, 1485, 2605, 7887

c.-sın 9314, 9317

c.-ybı 4058

caylan- yerleşmek

c.-ıp 40, 4157, 5194, 5200, 5269, 7981

caylaş- yerleşmek

c.-ıp 878, 2864

cayloo yazlık otlak, yayla

c.4219

c.+do 5328

c.+nu 4213

c.+nun 4209

cayluu 1. rahat, iyi

c.5278

cayluu 2. yerli

c.1600, 5775

cayma yavaş

c.9067

cayna- geniş ve çok dökülmek

c.-dı 3224

c.-ğan 552, 576, 2350, 4218, 4451, 4768, 4873, 4996, 5767, 8235

c.-p 4987, 5319, 7011, 9593

caynat- kaplamak, yayılmak

c.-ıp 3635, 4731

caysañ (destanda) kalmuk serdarı

c.2901, 6090

c.+bı 2667

c.+darı 2874

caz ilkbahar

c.1666

c.+ğa 5448

caz- 1. yazmak

c.-at 928

c.-dı 6551

c.-dım 2292

c.-ğan 5930, 6341, 6470, 6537, 6566

c.-ğanı 6328

c.-ğanın 6570, 6571

c.-ıp 2230, 2261, 2268, 2565, 2767, 6338, 6574, 8503

c.-ıptır 2749, 2774

caz- 2. tasarlamak

c.-ğanbay 3269, 4753, 4785, 7670

caz- 3. yaymak, sermek

c.-ıp 8057

cazda- (hal zaman gerondifi şeklinde olan fiilden sonra) az kaldı

c.-dı ölüp kala cazdadı 7041

cazdık yastık

c.+ın 5916

cazdır- yazdırmak

c.-ıptır 6560

cazğır- baştan çıkarmak, kandırmak

c.-ıp 7207

cazıksız günahsız

c.3152

cazıl- 1. yazılmak

c.-dı 8719

c.-ğan 2732, 2734, 2736, 2738, 6410, 6532, 6606

cazıl- 2. yayılmak

c.-dı 9537

c.-ğan 5773, 9507

cazış- hep beraber yazmak

c.-tı 8658

cazma yazı yazmak

c.6569, 6570

ce veya, yahut, ya da

c.1496, 2666, 3553, 3752, 4004, 4059, 4162, 5082, 6074, 7470, 7840

ce- yemek

c.-bey 8524

c.-beyin 4827

c.-çüp 7386

c.-di 1617

c.-er 3238, 3290

c.-gen 5778, 7899

c.-gidey 9348

c.-p 1427, 1878, 1879, 2030, 3227, 3247, 3301, 5040, 6376, 6477, 6736, 6874, 7885, 8736, 9410

c.-sin 6272

c.-yt 570

cebe 1. yay

c.414, 4282, 5601

c.+nin 7161, 7174

cebe 2. ok

c.2850, 2894, 7159, 7268

cebele- ok gibi uçmak

c.-p 8535

cedir- yedirmek

c.-bey 1660

c.-dim 2477

c.-ip 4902

ceek kenar, sahil

c.779
c.+i 1540, 4216
c.+in 2575
c.+inen 3679
c.+te 589
ceelik- bir şey yemek
c.-et 1365
c.-ip 9824
c.-ken 1741
ceel cüce
c.+siñ 9402
cek 1. Akraba
c.3753
cek 2. Nefret, husumet
c.6523, 6863
ceke ayrıca, özellikle, birebir
c.+çe 5131
c.+ge 3322, 3340, 3394, 3396
ceksur (metinde) kötü
c.+dun 7181
cel rüzgar, yel
c.3317, 3345, 4918, 4974, 7686, 9542
c.+ge 8293
c.+i 9627
c.+indey 8782
cel- hızlı yürümek
c.-genine 3345, 4918
celdetken yelpaze
c.5928
celdik eğer yastığı
c.+i 808
cele yele
c.+den 1344, 4278
c.+ge 4966
c.+sin 6887
celek bayrak
c.3394, 7683, 8462
c.+i 7292
celke ense
c.+sin 7163
celkele- arkadan yürümek
c.-p 170
celmoğuz cadaloz kadın
c.6319
celp taklidi söz
c. et- 7166, 9543
celpilde- dalgalanmak
c.-gen 7164
celtiybes özel isim, kişi adı
c.4249
cem yem
c.+in 570
ceme tehdit, gözdağı
c.+ge 328
cemele- tehdit etmek, gözdağı vermek
c.8905
c.-p 1313

cemiş yemiş
c.6084
c.+i 1913
c.+ke 6283
c.+ten 6126
ceñ yen, kol
c.+in 6403
ceñ- yenmek
c.-di 1647
c.-e 8179
c.-eer 3053
c.-gen 3714
c.-ip 899, 2470
c.-se 2752
ceñdir- yendirmek
c.-dim 2472
c.-ip 1085
ceñe yenge
c.622, 907, 5060, 5199, 5307
c.+ge 6948
c.+ke 5125, 5130, 5134
c.+kebiz 7064
c.+me 5382
c.+ñ 9304
c.+di 9305
c.+ñi 5535
c.+nin 6887
c.+sin 6885
ceñekele- "yenge" diye seslenmek
c.-p 911
ceñil hafif
c.807
ceñil- yenilmek
c.-di 3555
c.-dik 7173
c.-gen 7173
ceñiş yenme, zafer
c.+ke 3483
ceñselt- gezdirmek
c.-ip 8863
cer arz, yer, mahal, toprak
c.14, 23, 180, 346, 544, 551, 586, 923, 928, 933, 939, 1121, 1124, 1860, 1892, 1900, 2133, 2189, 2450, 2489, 2525, 2940, 3059, 3750, 3864, 4196, 4343, 4676, 5253, 5445, 5451, 5530, 5558, 5642, 6111, 7175, 7181, 7190, 7193, 7617, 7642, 7682, 8012, 8037, 8455, 8982, 9847
c.+de 4, 416, 871, 1036, 1403, 1503, 1634, 1926, 2401, 2574, 2650, 2897, 3094, 3120, 3461, 3753, 4042, 4142, 4243, 4248, 4300, 4847, 5159, 5268, 5790, 5795, 5834, 5869, 5954, 6118, 6300, 6581, 7063, 7531, 7533, 7783, 9436

c.+degi 1872, 3195, 6113
c.+den 494, 579, 658, 831, 1718, 2087, 2322, 2328, 2359, 2583, 2672, 2813, 2931, 3498, 3529, 3578, 3620, 3859, 4097, 4099, 4233, 4273, 4295, 4748, 4801, 5064, 5157, 6422, 6471, 6473, 6651, 7162, 8104, 8198, 8423, 9070, 9512, 9559, 9560, 9730
c.+di 110, 149, 336, 672, 1561, 2501, 3261, 4285, 4837, 4865, 4876, 5656, 7239, 7471, 7999
c.+din 73, 340, 1664, 1875, 1913, 2163, 4565, 7995
c.+ge 76, 558, 715, 721, 764, 934, 1144, 1349, 1633, 1696, 1701, 1885, 1941, 1965, 2115, 2298, 2379, 2498, 3446, 3765, 3811, 3987, 4198, 4460, 4763, 5354, 5560, 5659, 5902, 6345, 6995, 7729, 9256, 9302, 9365, 9505, 9508, 9595, 9667, 9720, 9731, 9744, 9761
c.+gebiz 5463
c.+gesi 2497
c.+sin 5454
c.+i 64, 583, 1123, 2797, 3036, 3278, 4253, 4294, 4489, 4771, 4891, 5529, 5630, 5841, 5871, 8219, 8720, 9282, 9494
c.+ibiz 365, 601, 2527
c.+ibizdi 3888
c.+ibizge 4761
c.+im 68, 4805, 8078, 9229
c.+ime 6870
c.+in 1087, 1873, 1886, 2374, 2417, 2645, 2696, 3492, 4486, 4505, 4941, 6159, 6687, 8106, 9191, 9219
c.+iñ 1222
c.+inde 125, 4254, 5250, 5508, 5770, 5850, 8169
c.+iñdi 90
c.+ine 9, 147, 1202, 1849, 2419, 2652, 3577, 4508, 4651, 4667, 4949, 5342, 6071, 8165, 9813
c.+inen 172, 2698, 4937, 5777, 6201, 6929, 9542
c.+ini 142
c.+ler 585
c.+lerdi 5854
c.+lerdin 9517
c.+leri 7897
c.+lerin 7361, 9568
cerde- yaşamak, oturmak
c.-di 2537, 5069
c.-dik 6135

c.-dim 5453
c.-gen 68, 89, 122, 295, 542, 1982, 2346, 2362, 2374, 2393, 2458, 2461, 4250, 4406, 4458, 5529, 5841
c.-p 5494
c.-yli 2508
c.-yt 5790
cerdeş hemşehri
c.+terin 5143
cerdeş- birlikte ikamet etmek
c.-ip 2739
ceri- dışlamak
c.-ysiñ 1101
cerp- kanat açmak, kanat çırpmak
c.-ip 936
cesir dul kadın
c.3872, 5209
c.+di 3899
c.+din 5154
cet- varmak, erişmek
c.-çüdöy 5661, 9825
c.-e 3767, 7809
c.-ebi 4163
c.-eli 7480
c.-er 307, 7816
c.-ersiñ 5183
c.-et 2592
c.-ip 98, 1211, 1674, 2941, 3286, 6797, 7344, 8673, 8694
c.-iptir 4634, 9260, 9615
c.-ken 424, 1131, 1135, 1873, 3483, 7020, 8344, 8414, 9636
c.-kençe 959
c.-kende 4056, 5520, 9000, 9603
c.-keni 8505, 8684, 9051, 9505, 9720
c.-kis 124, 4274, 5649, 7528, 8494, 5573
c.-pegen 1236, 2369, 9116
c.-pegenderdi 8534
c.-pes 3345, 4918
c.-pese 1517, 3875
c.-pesin 273, 5224, 6821
c.-pey 111, 1094, 1293, 4266, 7937
c.-peyt 2355, 3347, 3357, 3627, 4684
c.-se 381, 2985, 9338
c.-ti 1968, 3095, 3105, 3448, 4347, 4644, 7161, 9466, 9571, 9690
cetek yedek
c.+te 2653
c.+tey 4796
cetele- yedeklemek, yedeğe almak
c.-gen 2614

c.-p 619, 1185, 1268, 2032, 2079, 2159, 3769, 6490

ceti yedi

c.89, 1149, 1519, 1581, 6169, 9364

cetik 1. elverişli

c.685

cetik 2. olgun, uzağı gören, akıllı

c.1497, 1520, 2226, 5729, 6170

cetim yetim, öksüz

c.3872, 3899

c.+derden 3880

c.+di 5303

c.+min 5192

cetimiş yetmiş

c.4856, 7647, 9172

cetiş- kafi gelmek, yetecek miktarda bulunmak

c.-ince 8378

c.-ip 715

c.-pegen 5027

c.-pegenin 3885

c.-ti 8654

cetkir- tedarik etmek, yetiştirmek

c.-di 8518

c.-et 7226

cetkirt- tedarik ettirmek

c.-ip 7417

cetöö yedi tane

c.9401

ceyren ceylan

c.+i 589

cez bakır

c.596, 9157

c.+i 795

cezit özel isim

c.5450

c.+terge 2477

cıbıra- yayılmak

c.-p 9575

cığaç ağaç

c.686, 822, 846, 4261, 4263, 5696, 5713

c.+tın 853

cığıl- devrilmek, düşmek, yere serilmek

c.-dı 7194

c.-ğan 8716, 9359

c.-ıp 9750

cığış- hep birlikte yenmek

c.-a 9636, 9640

cık dolu

c.9593

cık- devirmek, yıkmak

c.-a 1964, 9548, 9570

c.-am 9666

c.-at 8835, 9561, 9582

c.-ın 8846

c.-ıp 9775, 9808

c.-kanı 8715, 9357
c.-padı 8925, 8928
c.-uuğa 8908
cıl yıl
c.496, 1255, 1880, 2266, 4280, 5505, 5739, 5971, 6638, 6648, 6889, 7363, 7380, 8406, 9001, 9142, 9217
c.+da 891
c.+dan 2060, 6116, 7435, 8424
c.+dar 6281
c.+dın 4668
c.+ı 4430, 5249, 5846, 6017, 6682, 6970, 7400
c.+ına 1984
cıl- kımıldamak, hareket etmek
c.-ıp 3690, 6951, 9346
cılan yılan
c.4281
cılaan yılan
c.9168
c.+dın 5982
c.+ğa 4284
c.+ı 590, 4256
cılañ başıboş, yalın
c.8981, 9345
cılañayak yalınayak
c.8981, 9345
cılas mahvolası
c.8976
c.+ı 9290
cılğa oyuk
c.358, 2611
c.+dan 4045
c.+sın 5506
cılğı özel isim, yer adı
c.2363
cıldık yıllık
c.8784
cıldır- yerinden oynatmak
c.-ıp 610, 657
cıldırma gizlice
c.5741
cıldız yıldız
c.9575
c.+dı 683, 692
cılkı at
c.156, 225, 651, 842, 1271, 1394, 1688, 1745, 2320, 2594, 2597, 2609, 2614, 4206, 4964, 7578, 8184
c.+dan 263, 3961
c.+nı 2861
c.+nın 827, 1204, 2596
c.+sın 14, 4916, 5787
cılkıçı çoban
c.648
c.+lar 4964

c.+larğa 1274
cılmala- düzeltmek
c.-p 4546
cıltılda- parlamak
c.-p 4340, 7679
cıluu ılık, ılıklık
c.1791, 3705, 4024, 6180
cıluula- ılıtmak, ısıtmak
c.-y 3967
cımıldat- parlatmak
c.-a 843
cımırata cıvıl cıvıl
c.9167
cınaylak çıplak
c.1535
cırğa- huzurlu, mutlu yaşamak
c.-dı 160
c.-ğan 4047, 7008
c.-p 84, 5253
cırğal haz; lezzetlenme
c.+da 1452
c.+ınan 9290
cırğat- haz ve lezzet vermek
c.-am 6937
cırtıl- yırtılmak, parça parça olmak
c.-ıp 1852
cırtkıç yırtıcı
c.1481, 1494, 1511, 1598
c.+tı 1508
c.+tın 1557
cış hep, bütün
c.3968
cışañ ot
c.1699
cıt koku
c.+ın 992, 1571, 1665, 7108
cıtta- kokmak, koku vermek
c.-p 1774, 1775
cıttan- kokmak, koku vermek
c.-ğan 8737, 8739
c.-ıp 3316
cıy- yığmak, toplamak
c.-badı 7884
c.-ıp 4413, 9122
cıydır- yığdırmak, toplatmak
c.-dı 1370, 1662, 8559
c.-ıp 5703
cıyıl- yığılmak, toplanmak
c.-dı 1399, 2786, 4920
c.-ıp 1307, 1972, 4369, 9354
cıyın toplantı
c.3632, 5641
c.+da 4423
cıyın- toplanmak
c.-dı 1401, 2788
c.-ıp 8343
cıyıntık sonuç
c.+ın 4519

c.+ka 8201

cıyırma yirmi

c.761, 1152, 8982

cıyna- toplamak, yığın haline getirmek

c.-dı 150, 1658

c.-ğan 3869

c.-p 524, 2390, 3601, 3728, 8121

c.-ylı 3558

c.-yt 4283

cıynal- yığılmak, toplanmak

c.-ıp 2796

cıynat- toplatmak

c.-ıp 835, 8570

ciber- göndermek, yollamak

c.-di 3146, 6368, 6501, 7515, 9238

c.-dim 7955

c.-gen 233, 405, 3825, 6068, 6576

c.-gin 4127, 7430

c.-ip 2484, 2850, 4025, 4052, 7490, 8339, 8429

c.-mek 2558, 3786

c.-se 6339

ciberiş gönderme

c.+i 3572

cibi- nemlenmek, yaşlanmak

c.-p 1668

cigerdüü cesur, kahraman

c.3484

cigit delikanlı, yiğit

c.356, 628, 852, 903, 1443, 1505, 4837, 5327, 6641, 6805, 6883, 7077, 7114, 7129, 7607, 8578

c.+i 625

c.+in 1621, 4823, 5322, 5589, 7297

c.+ke 7001

c.+ten 3748, 7238, 9401

c.+ter 908, 2703, 2713, 4716, 5674, 6545, 7188, 7524, 7599, 7650, 8335

c.+terdin 325

c.+terge 927

c.+teri 4707, 5799

c.+teribiz 5598

c.+terin 8339

c.+terine 3962

c.+tey 2550

c.+ti 6289

c.+tin 312, 6406, 7096

cik dikiş yeri; çatlak

c.5737, 9508

ciktel- dikiş yerlerinden sökülerek dağılmak

c.-gen 8185

cilik ilikli kemik

c.ilik- cilik : hısım-akraba 118

cin cin

c.513, 7718

c.+indey 4751

cinden- cinlenmek

c.-ip 252, 435

cindi cinli

c.2150

cip ip

c.+in 4849, 5671, 6039, 8053

cire- araya girmek

c.-p 6504

cireş- hep birlikte araya girmek

c.-ip 9569

citir- yitirmek

c.-ip 9775

coboloñdu olay olacak

c.6331

coğol- yitmek, kaybolmak

c.-du 3581

c.-ğon 2179, 4953, 6986

c.-so 9601

coğot- kaybetmek, yitirmek

c.1074

c.-kon 5858

c.-up 860, 2619

coğotuu kayıp

c.4401, 7307

cok yok

c.115, 488, 693, 703, 863, 898, 982, 1014, 1017, 1019, 1020, 1022, 1023, 1024, 1026, 1027, 1028, 1031, 1039, 1044, 1045, 1059, 1083, 1100, 1208, 1238, 1263, 1348, 1538, 1611, 1679, 1684, 1714, 1750, 1809, 1876, 1979, 1981, 1990, 2003, 2044, 2046, 2148, 2164, 2380, 2555, 2583, 2615, 2938, 3216, 3242, 3368, 3476, 3693, 3743, 3747, 3753, 3827, 4092, 4107, 4358, 4360, 4362, 4407, 4630, 4654, 4704, 4736, 4748, 4759, 4805, 4896, 5081, 5082, 5084, 5106, 5116, 5153, 5162, 5166, 5222, 5247, 5254, 5320, 5392, 5467, 5499, 5596, 5599, 5630, 5653, 5733, 5772, 5923, 6017, 6224, 6237, 6312, 6314, 6317, 6320, 6322, 6354, 6422, 6537, 6581, 6627, 6907, 6922, 7095, 7113, 7117, 7436, 7503, 7853, 7948, 7990, 8033, 8077, 8078, 8448, 8745, 8829, 8830, 8849, 8851, 8880, 8909, 8952, 9047, 9138, 9139, 9326, 9374, 9541, 9543, 9805, 9807, 9809

c.+ko 6168

c.+mun 4075, 4077, 6862
c.+pu 3336
c.+puz 6747
c.+to 6265
c.+tor 5262
c.+toy 8868
c.+tu 4180
c.+tun 995, 8517
c.+tur 7057
coktuk yokluk
c.+u 1090
col yol
c.320, 667, 1184, 1186, 1527, 2112, 2128, 2328, 2509, 3122, 3168, 3475, 4132, 4642, 5628, 6735, 6812, 7323, 7604, 7666, 7873, 7905, 8162
c.+do 357, 1539, 1898, 2541, 2636, 2844, 3689, 4640, 8071
c.+don 2572, 2580, 7600, 7934, 9759
c.+du 333, 375, 405, 1713, 2488, 2529, 2642
c.+dun 2532
c.+ğo 654, 660, 1805, 2567, 2804, 5448, 6389, 6788, 7314, 8095, 8161, 8163, 8474, 8482, 9663
c.+u 3, 1135, 1246, 1469, 1555, 2349, 2469, 2635, 3099, 3140, 4944, 5009, 6082, 6538, 7067, 7961, 8061
c.+ubuz 3602, 6215
c.+umdan 8978
c.+umdu 5449, 6645
c.+un 404, 2573, 2770, 2916, 5493, 7207, 7609
c.+una 3995, 6951, 8463
c.+uña 3980
c.+unan 481, 1456, 2610, 6254, 6738
colbors kaplan
c.7659
c.+toy 2440, 2831, 7826, 8749, 9337, 9349, 9363
c.+tun 8741
c.+tur 3718
c.+u 592, 1898
coldo- seçmek
c.-ğon 7474
coldoş yoldaş
c.4562, 9374
c.+u 1248
c.+un 7908
colo- yaklaşmak
c.-ğon 9457
c.-so 8946

c.-ybu 8945, 9456

colooçu yolcu

c.8196, 8209

coloy kalmak hanı

c.8434, 8586, 8725, 8728, 8737, 8739, 8877, 8888, 8898, 8978, 8983, 9021, 9340, 9360, 9386, 9429, 9442, 9465, 9472, 9474, 9479, 9488, 9496, 9499, 9544, 9582, 9598, 9610, 9620, 9652, 9661, 9668, 9712, 9726, 9729, 9764, 9816

c.+don 8904, 8987, 9476, 9502

c.+du 8802, 8850, 8976, 9362, 9511, 9733, 9758

c.+dun 8696, 8776, 8790, 9577, 9606, 9615, 9618

c.+ğo 8945, 9456

coltoy talih getiren

c.ak coltoy 8645

coluğuş- hep birlikte karşılaşmak

c.-up 6216

coluğuşuu karşılaşma

c.+ğa 5884

coluk- karşılaşmak

c.-up 2023, 6040, 6843, 7345, 7518

c.-uptur 8172

c.-çu 1511

c.-kan 1706, 1751, 2845

c.-sa 1456, 1851, 8985

c.-tu 2580

c.-tuk 6230

coluktur- görüştürmek

c.5128

c.-am 5309

c.-ayın 5187

comok masal

c.2198, 3131, 3520, 3803

c.+u 7469

comokçu masal anlatan

c.6270

c.+lar 6

comokto- anlatmak, söylemek

c.-p 4906

con 1. Omurga kemiği

c.269, 9579

c.+unan 268, 6655, 7156

c.+unda 2949

con 2. Dağ sırtı

c.7312, 7604

c.+do 2677

c.+don 2339, 2682, 7604

c.+ğo 543, 3450

c.+um 9369

c.+un 1963, 2857

c.+una 342, 9405

c.+unda 9434

c.+undağı 9608

coo düşman

c.58, 147, 396, 2300, 2358, 2570, 3608, 3624, 4137, 5584, 5616, 6046, 6976, 7273, 7453, 7700

c.+don 331, 4404, 6161, 6163

c.+ğo 392, 2121, 2412, 2472, 2552, 3265, 3665, 4322, 5102, 5245

c.+lorğo 7936

c.+mdu 2470

c.+nu 338, 2408, 2547, 7660, 7743

c.+nun 347, 7648

c.+nuna 4266

c.+su 7716

c.+sun 1528, 4743

c.+suna 7876

cookerdik savaş

c.5252

cooluk mendil, başörtüsü

c.905

coomarttık cömertlik

c.+ın 9788

coon kalın

c.1573, 3075, 5244, 5734, 8747

cooñ 1. büyük

c.1713

cooñ 2. gizli

c.1717

coop cevap

c.237, 247, 250, 1831, 3855, 4956, 8906

c.+um 9368

c.+un 3410, 8861, 8915

coor nasır

c.567

cooru- (atın sırtı hakkında) sıyrıklarla kaplanmak

c.-basın 4120

cootkalat- bekletmemek

c.-ıp 7258

corğo rahvan at

c.2097, 2569, 2648, 3673, 3837, 6915, 7165, 8863

c.+su 8304

cortulçu yağmacı

c.4586

c.+sun 270

cortuul yağma

c.2366, 2579

c.+dan 6556

coru bir çeşit akbaba

c.6376

coruk hareket tarzı, iş, gidişat

c.+u 2094, 2571, 3547

c.+um 2301

c.+un 2871, 4236, 8197

c.+tu 3853, 3981

coşolon- kırmızıya boyanmak

c.-ğon 719

coy- yok etmek

c.-ğula 270

coylo- av yolunda hayvanları kırmak, öldürmek

c.-ğon 1897, 7472

cölö- destek olmak

c.-gön 4702, 6174

c.-p 7300, 1326

cön yön, istikamet

c.2245, 2705, 3188, 3333, 3399, 3578, 5034, 5231, 5977, 6422, 6578, 6651, 6842, 7461, 7465, 7588, 8281

c.+dü 3758, 6089, 5637

c.+ü 4107, 4748, 4853, 5166, 7061, 8948

c.+übüz 7437

c.+ümdü 5058, 5381

c.+ümö 5086

c.+ün 2705, 3112, 3127, 3511, 4563, 5205, 7517, 7588, 9184

c.+üñdü 1221

c.+ünö 4894

c.+ünön 5960

cöñgü buzluk

c.+lör 2617

cönö- hareket etmek, yönelmek

c.-dü 452, 520, 705, 1530, 1626, 1842, 1888, 1956, 3390, 3503, 4334, 7030, 7134, 7288, 7294, 7931, 8400

c.-p 2818, 8156

c.-sö 6765

c.-t 3951

cönököy sade, basit

c.4745

cönüş gidiş

c.+ü 2775

cönöt- yöneltmek, yollamak

c.-üp 657

cönötüü gönderme, yollama

c.8450

cöö yaya

c.1837, 2190, 2552, 5791, 7623, 7847, 8530, 8878, 9082, 9443

c.+gö 8909

c.+lörgö 8859

cöökör 1. maiyet

c.+lörü 7570

cöökör 2. vezir

c.+ü 8644

cörgömüş örümcek

c.+ün 4277

cötöl- öksürmek

c.-üp 9671

cuğuz- kondurmak

c.-bay 6394

cuka ince

c.8495

cul- yolmak

c.-up 505, 3247, 7101, 8669, 9132, 9484

c.-uptur 1637

culkun- çırpınmak, azgınlaşmak

c.-up 3045, 9717

culkunuş- hep beraber azgınlaşmak

c.-up 3251

culun- ileri atılmak

c.-at 507

c.-ğan 5798

cum- gözleri yummak

c.-ğança 3447, 8697

c.-ğuça 9533

cuma Cuma günü

c.2278

cumğal özel isim, yer adı

c.606, 2451

c.+dağı 1866

cumşak yumuşak

c.1378, 3995

cumur 1. halk

c.+u 5456

cumur 2. yumru, yuvarlağımsı

c.+u 7815

cumurat bütün

c.6795

cumuray bütün ahali

c.3255, 3862, 4186, 5234

cumuş iş

c.3115, 5008, 5663, 9654

c.+tu 5639

curt halk

c.67, 707, 1407, 2782, 3110, 3248, 4620, 5234, 5313, 7230, 7958, 8158, 8305, 8428, 8701, 8803, 8827, 9399, 9471, 9530, 9540, 9565, 9597, 9628, 9728, 9771, 9787, 9819, 9838

c.+u 4238

c.+ka 873, 883, 1421, 1516, 4141, 4229, 4418, 5730, 7186, 7196, 9368

c.+puz 2398, 3567

c.+tan 8869

c.+tu 8953, 9547

c.+tun 257, 4186, 8890

c.+u 154, 605, 1399, 2756, 3107, 4686, 8726, 9372, 9780

c.+um 2325, 9387

c.+umdu 4317

c.+un 2750, 2920, 4144, 8547

c.+una 3040, 8504

c.+unan 7593
c.+unda 4815
c.+uñdan 8879
c.+uñuz 6106
curtçuluk cemiyet
c.8392
curut *bkz* curt
c.+tu 9422
cut- yutmak
c.-ar 1542
c.-at 1661
c.-kan 3644
c.-kanday 346
c.-sa 74
c.-samda 2475
c.-sañ 5772
c.-tu 4499
c.-up 143, 7190, 9498
cuu 1. yıkamak
c.-p 528, 755
cuu- 2. mahrum olmak, ilişkisini kesmek
c.-mak 6927
cüdöt- şaşırtmak
c.-öt 4277
c.-üp 1306
cügön eğerin altındaki keçe
c.808
cügün- diz çökmek, eğilmek
c.-sö 9264
c.-üp 3815, 5546, 5906, 5917, 5934, 7539, 9258, 9304
cügünt- diz çöktürmek, eğiltmek
c.-üp 2223
cügür- koşmak
c.-gön 2164
c.-üp 1535, 5922, 8498, 9841
cügürt- koşturmak
c.-kön 5970
cük yük
c.1999, 2531, 3672, 5822, 6487, 7633
c.+ün 717, 7977
c.+törün 4223, 7979
c.+tün 939
cüktö- yüklemek
c.-p 2531, 3672, 5684, 6487, 6489, 7966
cüktöl- yükletmek
c.-gön 3845, 8005, 8183
c.-üp 5681
cülün ilik
c.484
cün yün
c.768, 1768, 9286
c.+döy 8848
c.+dün 757
c.+ü 1978, 2048

c.+ün 820

cür- 1. hareket etmek, yürümek

c.6098

c.-dü 357, 1478, 2578, 2636, 2637, 2640, 5050, 5528, 6018, 7192, 7290, 7315, 8403

c.-düm 5462

c.-gön 4, 993, 1280, 1860, 1861, 2152, 2184, 2540, 2659, 2778, 3222, 3328, 4122, 4816, 5328, 6021, 6120, 6300, 6399, 7031, 8281, 8628, 8631, 8890, 9375, 9434

c.-göndö 3664

c.-göndöy 4200

c.-göndügün 2748

c.-gönü 2814, 5813

c.-gönübüz 8210

c.-gönün 3344, 5954, 7367

c.-gönünö 3339

c.-gün 6479, 8254, 9650

c.-ö 4640, 7901, 7905, 7974

c.-öbüz 6142, 6149

c.-ölü 5014, 6034

c.-ölük 7939, 8088

c.-öm 9181

c.-ömün 6860

c.-ör 1028, 3726

c.-örgö 3929

c.-öt 561, 1688, 3294, 4374, 5302, 5779, 5843, 7786, 7795, 8496

c.-sö 550, 2552

c.-sün 1257, 4490, 4496

c.-üp 1186, 1503, 1837, 2075, 2098, 2343, 3122, 3166, 3799, 4516, 4642, 5508, 6069, 6366, 6471, 6741, 7024, 7342, 7873, 8068, 8100, 8162, 9126, 9627

c.-üpmün 1015

c.-üptür 9620, 9625

c.-üüçü 1823

cür- 2. hizmet etmek

c.-çü 2116

cür- 3. yardımcı fiil olarak, baş fiilin işine süreklilik ve devam içeriği verir

c.5502, 5504, 6818

c.-bösün 3896, 7475

c.-böy 1510

c.-böylü 4022

c.-dü 1790, 2005

c.-gön 355, 446, 1265, 1697, 2861, 4134, 6530, 6731, 6733, 6737, 7109, 7649, 8023, 8984, 9185

c.-göndö 5711, 5868, 6350, 8011

c.-göndürsüñ 5019

c.-gönü 7191

c.-gönün 5961, 6690, 6701, 6988
c.-ölük 5492
c.-öm 6856
c.-ömün 6336, 8075
c.-öt 173, 787, 1205, 1425, 1639, 2926, 3310, 4281, 5974, 6079, 6639, 6806, 7985, 8336, 9063
c.-sö 6337
c.-üp 1881, 2807, 5802
c.-üptür 1417, 5258, 6444, 7066, 7755
c.-üüçü 2422
cürgüz- harekete geçirmek
c.-gön 7407
c.-üp 5727, 6078
cürök yürek
c.2158, 3778, 6460, 7238, 7659
c.+ü 483, 984, 999, 1214, 1607, 1772, 1927, 1970, 3342, 5151, 5161, 6023, 6177, 6296, 6431, 7043
c.+übüz 5600
c.+üm 5386, 6334
c.+ün 1938, 4240, 8891
c.+üñ 1227
c.+ünö 3380
c.+ünön 37, 5997
c.+kö 4169, 6565
c.+törü 1150
c.+törünö 7023
c.+tü 627
c.+tün 3931
cürüş adım, yürüyüş
c.8097
c.+ün 3353
c.+tö 2097
cürüş- hep birlikte yürümek
c.-kön 2579
c.-öt 2595, 3302
c.-sö 6768
c.-tü 1477, 3227
cüyö doğruluk, tatlı söz
c.3613, 6845
c.+gö 4596
cüyölüü kaideye uygun
c.603
cüz 1. insan yüzü
c.+dü 1240
c.+ü 1003
c.+ün 8561
c.+ündö 1175
c.+ünö 955, 1705, 4212
c.+ünön 849, 1288, 5654
cüz 2. yüz (rakam)
c.284, 3565, 4837, 5658, 5668, 7233, 7260, 7297, 8152, 8467, 9841

c.+dön 8021
c.+gö 7750
c.+ün 5638
cüzgün özel isim
c.+dün 9416

Ç

çaalık- yorulmak
ç.-ıp 8098, 8642
ç.-kan 2641
ç.-kandan 7974
ç.-pay 305
çaap çap- fiilinin gerundifi
ç.443, 1432, 2864, 2898, 3304, 3430, 4583, 5278, 5474, 6924, 7267, 9744
ç.-tır 7872
çaap özel isim, kişi adı
ç.+tın 2857
çaar kir
ç.9695, 9696
çaar taş özel isim
ç.+tı 2458
çaatas özel isim
ç.297
ç.+ka 298
çabal küçük
ç.+ı 3281
çabaldar özel isim
ç.+dın 8523
çabaloñ kemer
ç.+un 7280
çabarman kurye, haberci
ç.+darın 3208
çabdar (kırmızı) at
ç.7801
ç.+dın 8458
çabıl- 1. çapula ve yağmaya çarpmak
ç.-ıp 5293
çabıl- 2. dörtnala koşmak
ç.-ıp 6220
çabım yarışların mesafesi
ç.5652
çabış yarış
ç.7877, 8113
ç.+ka 8453
çabış- hep beraber kesmek, kırmak
ç.-am 18
ç.-ıp 18, 388, 5271, 7735
ç.-tım 5457
çabuu yarış
ç+ğa 8450
çaç saç
ç.1155, 3645, 4452, 4995
ç.+ı 3965, 8754, 9286, 9289
ç.+ım 8964
ç.+ın 3926, 4991, 4999
ç.+ınan 3145, 9105

çaç- saçmak
ç.-alık 3202
ç.-ıp 456, 1112, 4212, 5237, 8015
ç.-kanda 213, 5292
ç.-kın 6144
ç.-pay 361, 1604, 7225
çaçıl- saçılmak
ç.-a 7776
ç.-dı 304, 8722
ç.-ğan 1634, 2796
ç.-ıp 423, 4976, 6685, 7317
çaçıra- param parça olmak
ç.-p 8214
çaçıran- param parça olmak
ç.-dı 4044
çaçış- hep beraber param parça olmak
ç.-at 7549
ç.-ıp 7729
çaçtır- saçtırmak
ç.-bay 1051
ç.-dın 1225
ç.-ıp 2210, 5604, 5718
çaçuu saçma, dağıtma
ç.+ğa 5543
çağarak çengel, burma
ç.750, 5742, 8932
çağıl- 1. çakılmak
ç.-ıp 3028, 7632
çağıl- 2. yaralanmak
ç.-dım 2469
çağılğan şimşek
ç.+dar 1340, 7988
çağım kavga
ç.3094
ç.+ı 5832
çak zaman, vakit
ç.9633
ç.+ı 1453, 2903, 2961, 3348, 4693, 4855, 5911, 6269, 7706, 8213, 8215, 8803
ç.+ımda 3732, 8963, 8967, 9012
ç.+ın 4592
ç.+ında 993, 1532, 8409
ç.+ıñda 9453, 9455
çak- çıkmak
ç.+ıñar 7264
çakan biraz, az miktarda
ç.427
çakçañda- azim ve gayretle iş görmek
ç.-ysıñ 3625
çakır- çağırmak
ç.-dı 6632, 9768
ç.-ıp 319, 1621, 2253, 2926, 3185, 5029, 5322, 6264, 7102, 7745, 8348, 8577, 8717, 9797
ç.-ıptır 6438
çakırğa ziyaretçi

ç.6487
ç.+nın 2777
çakırık ziyaretçi
ç.+ın 5331
ç.+tın 5333
çakırt- çağırtmak
ç.-ıp 826
ç.-tım 5469
çakta- ölçmek
ç.-p 9191
çaktır- (metinde) kırmak
ç.-ıp 165
çal ihtiyar
ç.4851, 6084, 6091, 6212, 6229, 6232, 6258, 6262, 6390, 6407, 6411, 6426, 6464, 6492, 6630, 8189, 8192, 8259, 8284, 8326, 8352, 8651, 9631
ç.+dan 6131, 6236
ç.+dı 1504, 6240, 9428
ç.+dın 6257, 6434, 9425
ç.+ğa 6253, 6266
ç.+ğanın 3138
ç.+ı 4552
ç.+ıbız 8375
ç.+ın 6270, 9424
ç.+ıñ 6094
çal- koşmak
ç.-abı 1115
ç.-alı 1145, 2483
ç.-alık 1110, 4041
ç.-at 6812
ç.-ıp 734, 1000, 1583, 2250, 2328, 8908
ç.-ıptır 333, 9701
çala yarım
ç.3088
ç.+sı 2555
çalcan yalan
ç.6278
çaldır- 1. yenilmek
ç.-bay 2637, 9152
ç.-bayt 2552
çaldır- 2. kaptırmak
ç.-dıñ 9693
ç.-ıp 2359, 4193
çalğın keşif
ç.2359, 7240
ç.+da 7649, 7653
ç.+ğa 7188, 7513, 7599
çalğınçı ot biçen
ç.332, 348, 356
ç.+lar 2340
ç.+ların 319
çalğış delik
ç.+ın 726
çalıbay özel isim

ç.9062, 9066, 9073, 9089, 9134, 9193

çalın- bağlanmak, dolanmak

ç.-dı 6449

ç.-ıp 1321, 1352, 3810, 5796, 6473

çalış- hep beraber çalmak

ç.-ıp 5270

ç.-kan 1896

çalkan ısırgan otu

ç.+day 8763

çalkayğan kocaman

ç.874

çalma çelme

ç.4193, 6580, 7770, 7791

ç.+nı 7819

çama çaba, güç

ç.+bız 307

ç.+m 8965

ç.+sı 1293, 5224, 7186

çamala- korumak

ç.-p 3005, 4643

çamaluu ölçülü

ç.3563

çamın- çaba sarfetmek

ç.-ğan 581

ç.-ıp 1320, 7826, 8032, 8937, 9053, 9337, 9717

çañ toz

ç.2341, 2691, 2860, 3318, 3460, 4342, 5783, 6394, 7640, 7682, 7711, 8040, 8441, 8721

ç.+dı 652

ç.+dın 3422

ç.+ı 9543

çan- küçümseyerek terk etmek

ç.-ğan 7151, 7177

ç.-sam 3715

çañ- bırakmak

ç.-dıñız 5370

çanaç tulum

ç.+ka 867

çanç- ezmek

ç.-ıp 1808

çañda- tozlanmak

ç.-dı 8038

çañdat- tozlatmak, toz haline getirmek

ç.-ıp 2642, 3818

ç.-tı 372

çandayak özel isim

ç.4249

çañır- çağırmak, bağırmak

ç.-ğan 5746

çap- 1. koşmak

ç.-ıñar 7241

ç.-ıptır 1805

ç.-sa 2072

ç.-tı 2974, 3002, 5622

çap- 2. kesmek
ç.-amın 3828
ç.-at 3280, 5629
çap- 3. atılmak, saldırmak
ç.342
ç.-ar 9823, 9830
ç.-arda 3452
ç.-çu 7627
ç.çular 2823
ç.-kan 3278, 8459
ç.-kandan 1594
ç.-kanın 2761, 5236, 6193
ç.-padı 6137, 6850
ç.-pağan 4746
ç.-paybı 4068
çapan cepken
ç.+ın 1966
çapkıla- koşturmak
ç.-p 7135
çapta- yapıştırmak
ç.-p 9248
çaptır- göndermek
ç.-tı 3208, 5323
çar nehir adı
ç.598, 2643, 7317
çara 1. çare
ç.1027
ç.+m 1014
çara 2. Sini
ç.+day 8746
çarba hayvancılık
ç.4301
ç.+nı 1681
çarça- yorulmak
ç.-ğanday 983
ç.-p 7982
ç.-sa 2090, 7327, 8098
çarçat- yorultmak
ç.-ıp 855
çarçoo yorulma
ç.+nu 3349
çardı rasgele
ç.878
çarık çarık, ayakkabı
ç.+ın 6388
çarlan özel isim
ç.3544, 3571, 3639, 3768, 5210, 6319
ç.+ğa 5076
ç.+ım 3625
çarpıl- çarpılmak
ç.-baylık 7461
çarpış- çarpışmak
ç.-kan 9560
çartılda-gürlemek
ç.-p 1340, 7988
çatak kavga
ç.6462, 7061

ç.+ı 2321, 2855, 5497, 6547, 6989
ç.+tın 2989
çatır çadır
ç.4618, 8759
ç.+da 5201
ç.+ğa 4985, 5025
çatır köl yer ismi
ç.586, 934, 1093, 2086, 5766, 7246
ç.+dön 2128
ç.+dü 1890
ç.+gö 981
çatkayak atın arka ayaklarının üst kısımlarının arasındaki yarık
ç.3353
ç.+ı 9280
çay çay
ç.116, 4560, 5194, 5683, 6439
ç.+lar 8357
çayka- çalkalamak
ç.-p 8507
çaykat- çalkalatmak
ç.-ıp 925
çaykaynam çay kaynayacak kadar vakit
ç.5332
ç.+ça 246
çaylan- yorulmak
ç.-ıp 4637
çayna- çiğnemek, kudurmak
ç.-p 2649, 2968, 3045, 5500
çaynal- çiğnemek
ç.-ıp 8355
çaypal- sallanmak
ç.-at 1692
çcao van özel isim
ç.7509, 7598
ç.+dın 7524, 7585
çebeñde- yaranmak maksatı ile telaş etmek
ç.-p 6435
çeç- çözmek
ç.4091, 6585
ç.-ebi 4161
ç.-eli 80
ç.-elik 4040
ç.-emin 497
ç.-er 6834
ç.-ip 603, 1966, 2516, 8053
ç.-kile 4536
ç.-pesek 3619
ç.-peseñ 4779
ç.-sin 7476
çeçek çiçek
ç.1614
çeçekey yaramaz
ç.8746
çeçen söz ustası, hatip

ç.634, 1076
çeçil- çözülmek
ç.-**di** 5696, 9240
ç.-**ip** 250, 739, 2296, 2836, 4426, 4571
çeçin- soyunmak
ç.-**ip** 8731
çeçiş- hep beraber çözmek
ç.-**ip** 717, 1447
ç.-**ken** 6109
çeçmele- çözmek
ç.-**p** 6233
çeç töbö yer adı
ç.5529, 5641
ç.+**gö** 2786
ç.+**nü** 6491
ç.+**nün** 1398, 5553, 5825
çegelet- çiviletmek
ç.-**ip** 749
çek 1. hat, husut, sınır
ç.+**ine** 5863, 8171
çek 2. Pay
ç.3902
çek- çekmek
ç.-**esiñ** 5175
ç.-**ip** 91, 3686,4265, 4839
çekçey- kapanmak
ç.-**ip** 9378
çeki hata, yanlış
ç.4610
çekilik yanlışlık
ç.3823, 5410, 7955, 8280
çekir özel isim
ç.2611, 2620, 2623, 2699, 2727, 2848
ç.+**di** 2564
ç.+**din** 2571
ç.+**ge** 2600
çekir sayak özel isim
ç.2548, 2557, 2687, 2702, 2717, 2729, 2837, 2840, 2856, 4788
ç.+**ı** 4397
ç.+**ım** 2631
ç.+**tı** 2657
ç.+**tın** 2585
çekte- belirlemek
ç.-**di** 5991
ç.-**p** 5657
ç.-**yli** 1143
çelek kova
ç.4364
ç.+**e** 822
ç.+**ke** 9157
ç.+**tey** 2102
çende- yaklaşmak
ç.-**sin** 2506
çene- ölçmek
ç.-**di** 5656

ç.-gen 4701
ç.-p 829, 2495, 9225
çenem ölçü
ç.+i 982, 3618, 4090
çenemdüü ölçülmüş
ç.3754
çenemsiz ölçüsüz, sayısız
ç.6904
çeneş- hep beraber ölçmek
ç.-ip 4675
çen 1. yer
ç.+i 9192
çen 2. Yan, cihet
ç.+in 5891, 9225
çen 3. Yelek
ç.+inen 5935
çengel pençe
ç.+di 1801
çep 1. küçük ve tek başına duran istihkam
ç.6051, 6611, 6692, 7528, 9289
ç.+i 5621
ç.+tin 5660
çep 2. Sığınak, kale, set
ç.+i 5764
ç.+inde 7487
ç.+inin 7406
çepken çuhadan, astarsız kaftan, cepken
ç.6385, 6448
çer (metinde) gönül, zevk
ç.+in 3760, 8658
çerik çerkez
ç.880, 1052, 2174, 2815
ç.+ten 1488, 2808
ç.+ter 364
çert- fiske vurmak, müzik aleti çalmak
ç.-ip 901
ç.-keni 8240
çertil- müzik aleti çaldırmak
ç.-ip 1178
çet kenar
ç.6099
ç.+in 4380, 7754
ç.+inde 1204, 1688
ç.+ine 1271, 4222
ç.+inen 2885, 3279, 3610, 4392, 5651, 7895, 8178, 8232
ç.+ten 4389
çetin üvez ağacı
ç.832, 1915
ç.+di 504
ç.+i 559, 5700
çette- uzaklaşmak
ç.-di 3700
ç.-gen 1087
çeyin (hudut, sınır gösteren ektir.) Dek, değin, -e kadar
ç.4775, 5958

ç.+den 8236
çeyrek çeyrek, dörtte bir
ç.7245
çıbaş kir, pis
ç.+ı 757
çıbık çubuk
ç.759
çıda- tahammül etmek, dayanmak
ç.1254, 1328
ç.-bay 6667
ç.-baybız 96
ç.-dık 1499
ç.-p 4154
ç.-y 2959, 6598
ç.-yın 3711
çığaan meşhur
ç.798, 826, 3637, 3654
çığaar gibi
ç.4407, 3564
çığar gibi
ç.4736
çığar- çıkarmak
ç.-ar 8441
ç.-bağandır 5999
ç.-bay 1324, 2124, 2341, 2342, 4003, 5921, 6631, 7478
ç.-da 5448, 6085, 6903
ç.-dı 399, 5963, 7132, 7512, 8585, 8587, 8589, 8591, 8593, 8595, 8600, 8603, 8606
ç.-ğan 593, 595, 7468
ç.-ı 6960
ç.-ın 460
ç.-ıp 1920, 3496, 4519, 5746, 6097, 6593, 7198, 7204, 8562
ç.-mak 6709
çığdır ip
ç.+ğa 4205
çığı çığı
ç.9018
çığırık çıkrık, pamuk temizlemeye yarayan el makinası
ç.5740
çığış 1. çıkış
ç.+ı 1796, 3322
çığış 2. Doğu
ç.+ka 8824
çığış- çarpışmak
ç.-ıp 7243
ç.-tı 8095
çığuu çıkış
ç.-çı 133, 2118, 5102
çık- çıkmak
ç.-a 343, 7206, 7341, 9310
ç.-albay 4280, 5008, 7379
ç.-alık 380

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ç.-am 2984, 3340
ç.-amın 3409
ç.-ar 4138, 6021, 7588
ç.-asıñ 3358, 7540
ç.-at 568, 4595, 5554, 5616, 9580, 9702, 9704
ç.-ayın 5127, 6979, 7248
ç.-çu 368, 6965, 7218
ç.-çuday 4830
ç.-ıp 42, 128, 248, 249, 258, 952, 1337, 1456, 1667, 1705, 1855, 2423, 2668, 2680, 2931, 2952, 2953, 2961, 3285, 5432, 6082, 6099, 6145, 6269, 6794, 6819, 6888, 7012, 7018, 7089, 7294, 7547, 7603, 7664, 7682, 7684, 8218, 8219, 8236, 8304, 9240, 9446, 9447, 9559, 9560, 9562, 9641
ç.-ıptır 353, 2426
ç.-kan 16, 107, 291, 440, 468, 583, 645, 654, 782, 783, 1488, 1746, 2665, 2667, 2808, 2825, 2863, 3036, 3037, 3169, 4231, 4291, 4814, 5847, 5929, 6841, 7188, 7534, 7908, 8157, 8432, 8619, 8760, 8763, 8781, 8819, 8838, 9543
ç.-kança 373, 4857
ç.-kanda 3427, 4484, 4690
ç.-kanğa 2840
ç.-kanı 7883, 8140
ç.-kanın 442, 8118
ç.-kın 8258, 8845
ç.-mağan 8064
ç.-mak 3385
ç.-padı 519, 1475, 1594, 8841, 8885, 8923
ç.-pağan 4446
ç.-pasın 1730, 9104
ç.-pay 9088, 9585, 9740
ç.-sa 681, 4485, 6969, 8978
ç.-sañ 575
ç.-sın 757, 844, 8713
ç.-tı 421, 439, 897, 2033, 2397, 2599, 2634, 2804, 2810, 2835, 4336, 4389, 4930, 5525, 6389, 6396, 7034, 7117, 7144, 7525, 7624, 7779, 8161, 8245, 8731, 8864, 8878, 9059, 9211, 9344, 9518, 9604
ç.-tık 4322
çıkanak çıkanak ?
ç.1701
çıkır- çağırmak, seslenmek
ç.-ıp 2882
çıkıy ense kemiği ile şakak kemiğinin birleştiği yer

ç.+**dan** 9809
çıkkınçı hain, düşman
ç.4121, 4304, 7195
çıkkısız çıkamayan
ç.4264
çıkta çıta, ip
ç.+**dan** 4966
ç.+**lar** 1998
ç.+**nın** 797
çıkuu çıkma
ç.+**ğa** 8287
çıla çamur
ç.3935
çılbır yular, dizgin
ç.4951, 6550
ç.+**dan** 2602
ç.+**day** 8754
ç.+**ın** 1821
çılğıy sırf, halis
ç.724, 2945, 4786, 5221
çılmayran dağ adı
ç.295, 8171, 8207, 8295, 8317, 8360
çılpak çapak (gözde)
ç.+**ı** 8778
çımçık her türlü ufak kuş
ç.7528
ç.+**tar** 1917
çımçı- çimdiklemek
ç.-**y** 635
çımın sinek
ç.5927, 6425, 7107
ç.+**day** 97, 373, 7169, 7426, 8380
ç.+**ın** 2253
çımır muhkem, dayanıklı
ç.2518
çımıra- gerilmek
ç.-**p** 906
çımırkan- cesaretlenmek
ç.-**ıp** 9703
çın hakikat, doğruluk
ç.95, 98, 797, 1391, 2186, 2962, 4076, 4121, 4135, 4992, 6299, 6328, 6392, 7340, 7507, 7523, 7849, 8261, 8977
ç.-**bı** 9124
ç.+**ı** 4201, 7498, 8513
ç.+**ığı** 6780
ç.+**ın** 9069
ç.+**ıñardı** 6594
çınar çınar ağacı
ç.+**day** 8784
ç.+**ım** 1069
ç.+**lar** 4265
çıncır zincir
ç.8046, 8053
ç.+**ın** 6985

çıncırla- zincire vurmak
ç.-dı 3468
çındap ciddiyetle, layıkıyla, cidden
ç.374, 404, 673, 1751, 6954, 6975
çındık hakikat, doğruluk, gerçeklik
ç.6537, 7050, 7491, 7601
ç.+a 1390
ç.+ına 7480
çıñ çıñ vız vız, taklidi ses
ç.9702
çıña- tahkim etmek, sağlam ve dayanıklı yapmak
ç.-dık 7202
çıñal- gerginleşmek
ç.-dı 5627
ç.-ıp 945
çıñır- acı acı bağırmak
ç.-dım 4900
ç.-ıp 1344, 1806
ç.-sa 1330
çıñıroo kocaman
ç.3395, 5909
ç.+sun 3210
çıñırt- bağırtmak
ç.-ıp 4965
çır problem, kavga
ç.1463, 4002, 4122, 6690, 6779
ç.+dı 2963
çırak çıra, kandil
ç.9589
ç.+ım 5019
ç.+ına 7337
ç.+tay 6781
çırkıra- bağırıp çağırmak
ç.-p 97, 1609, 3699, 3740, 7169, 9298
çırm uykuya dalmak
ç.1703, 4359
çırma- yumak halinde bağlamak
ç.-dı 7836
çırmal- bağlanmak
ç.-ğan 8053
ç.-ıp 3688, 4279, 8046
çırmat- düğüm atmak
ç.-kan 730
çırmook yabani keten
ç.730, 735
çırpık ufak dallar
ç.1531
çıt kumaş
ç.6405, 7989
çıtırman çalılık
ç.4254
çıtıy soy adı
ç.+lar 2367, 7547
ç.+larğa 7345
ç.+ların 3185

çıyırçık sığırcık
ç.+tın 8411
çıyrak sağlam, dayanıklı
ç.2518
çiderlen- cilveleşmek
ç.-et 1689
çil keklik
ç.+çe 2743
çilten güya göze görünmeyen insanlar arasında yaşayan ve tabiat üstü kuvvete malik olan kırk varlık, kırklar
ç.4695
çiren kuu çiren: haylaz
ç.238
çireş- dayatmak
ç.-ip 9566
çirik çürük
ç.+siñ 3169
çirkin çirkin
ç.3954, 7737, 9624
ç.+iñ 8971
çişi özel isim
ç.3229
çiy 1. hasır
ç.+di 729, 764
çiy 2. Kamış
ç.4972
çiy- çizmek
ç.736
ç.-ip 3157, 4765
çiyin hat, çizilen, yazılan nesne
ç.735
çoçko domuz
ç.4271, 4305
çoçu- ürkmek, korkmak
ç.-ğan 5616
ç.-p 1812, 6336
çoçun- korkmak
ç.-up 5299
çoçut- korkutmak
ç.-pay 4539, 4597
ç.-paylı 4988
ç.-up 2241
çoğu beraber
ç.3559, 4139, 4142, 4691, 6617, 6636, 9753
çoğul- toplanmak
ç.-duñ 76
ç.-ğan 1191, 4267, 5532
ç.-up 80, 900, 2138, 4054, 4835, 6625
çoğult- toplatmak
ç.-up 63, 537, 2202, 3572, 4009, 5097, 5589, 7590, 7911, 7917, 9172
çoğuluş- hep beraber toplamak
ç.-up 4818
çoğuu beraber

ç.4040, 4043, 4306, 4529, 5109, 6518

çok 1. yanan kor

ç.2933, 9177

çok 2. (metinde) ağaç

ç.+tun 1164

çokço sivri

ç.8779

çokmor topuz

ç.1623, 2900, 3014, 3017, 3024, 3276, 3458, 3528, 4363, 7627, 7887

ç.+un 3449

çokon aşık

ç.8228, 8230

çokoy tek parça deriden dikilen bir çeşit ayakkabı

ç.1852

çoku kafa tepesi kemiği

ç.+sunda 9753

çokun- 1. İstavroz çıkarmak

ç.-up 8826

çokun- 2. Hristiyanlığı kabul etmek

ç.-up 9491

çolok kısa

ç.3944

çolpon zühre yıldızı

ç.+doy 5301

çomdot- oturtmak

ç.-up 5669

çoñ 1. büyük

ç.127, 239, 335, 403, 663, 705, 783, 828, 870, 1231, 1566, 1568, 1795, 1801, 1971, 2460, 3145, 3739, 4033, 4087, 4423, 4804, 4822, 4983, 5018, 5061, 5071, 5620, 5728, 5861, 6261, 6692, 6792, 7446, 7527, 7535, 7984, 8023, 8389, 8413, 8654, 8737, 8739, 8752, 8760, 8987, 9496, 9704

ç.+ğo 1462

ç.+u 1811

ç.+unan 3281, 3283

çoñ 2. Amir, idareci

ç.+ğo 6430

çoñduk büyüklük

ç.+u 1576, 8814

çoñoy- büyümek, artmak

ç.-ğonu 1385

çontoy kap

ç.7217

ç.+don 2908

çoor kaval, ney

ç.3410

ç.+don 3401

ç.+du 3408

ç.+dun 3402

ç.+un 3395

çopkut zırh

ç.326, 2467

ç.+tan 3047

ç.+tar 3425

ç.+u 242

çor nasır

ç.1836

çordon suyun çıktığı mahal, kaynak

ç.+u 7646

çordonduu ünlü

ç.7677

çorkok beceriksiz

ç.9013

çoro destan kahramanı Kara Çoro

ç.293, 2375, 2383, 2388, 2410, 2478, 2515, 2706, 2774, 2826, 2858, 2869, 2910, 2978, 3089, 3106, 3160, 3175, 3259, 3288, 3464, 3466, 3485, 3603, 3793, 3877, 3897, 3909, 3939, 4007, 4224, 4233, 4235, 4247, 4285, 4295, 4323, 4417, 4434, 4442, 4447, 4465, 4468, 4491, 4513, 4519, 4600, 4653, 4672, 4682, 4689, 4822, 5164, 5202, 5290, 5330, 5338, 5342, 5505, 6677, 7301, 7724, 8121, 8671

ç.+ğo 3814, 4383, 4454, 4463

ç.+lordun 8659

ç.+mdun 2521

ç.+nun 2345, 2348, 2731, 2775, 2839, 3595, 4384, 4397, 4403, 4408, 4502, 4510, 4993, 5052, 8136

ç.+su 5321

çoro 2. Bahadırın yiğitleri

ç.8205, 8288, 8325, 8694

çort kesik ve ani hareketi taklit sözü

ç.3012, 3139

çortok destan kahramanı, özel isim

ç.42, 87, 445, 475, 487, 517, 520, 2868, 2943, 2959, 2992, 3001, 3021, 3032, 3043, 3063, 3084, 3088, 3132, 3144, 3203, 3519, 3560, 3575, 3581

ç.+tan 612

ç.+tı 3081, 4798, 4800

ç.+tın 3139

ç.+tu 3135

çoy- uzamak

ç.-up 9037

çoydur- gerdirmek

ç.-up 825

çoykoy- uzatmak

ç.-up 244

çoyul- uzamak, gerilmek

ç.-a 243

ç.-ğan 4444
ç.-sa 9026
ç.-up 8057
çoyuluş- hep beraber uzamak
ç.-up 3016
çoyun dökme demir
ç.2948, 7694
ç.+dan 3276
çögöl bozkır kartalı
ç.5725
çögör- diz üstüne çöktürmek
ç.-üp 5669
çök- çökmek
ç.-ösün 5171
ç.-üp 8242
çökçö özel isim
ç.5503, 5509, 5510
ç.+nün 5443
çökçötör özel isim
ç.+dü 5504
çömör ayak
ç.1536
çömül- dalmak
ç.-üp 994
çöntök cep
ç.+ünön 6512
çöö kızıl kurt
ç.+sü 571, 1908
çöölmök çömlek ak çöölmök: geceleyin oynanan çocuk oyunu
ç.920
çöp ot, kuru ot
ç.576, 813, 918, 4283, 5500, 6865, 7138
ç.+ü 2132
ç.+ün 1432, 1879
ç.+tör 1667
ç.+törün 4878
ç.+tün 1699
çöyçök küçük çanak
ç.+ünö 5544
çu yansıma ses
ç.1741, 2881
çuba- katar halinde gitmek
ç.-ğan 8
çubak özel isim, destan kahramanı
ç.8130, 8327, 8350, 9231
ç.+ı 8647
çubal- sürüklenmek
ç.-ıp 2804, 7711
çubat- birbirinin peşinden dizi halinde yürütmek
ç.-ıp 4712, 8465
çukta- tamamla-
ç-ğan 4491
çuku- kazmak, oymak
ç.-ğanday 49

ç.-p 2030

çukukta- önceden

ç.-p 2562

çukul yakın

ç.3079, 3443

çukuldaş- hep birlikte fısıldamak

ç.-ıp 7789

çulğut- yürümek arzusuyla başını sallamak (at hakkında)

ç.-up 3456

çulu dayanıklı, sağlam

ç.3592, 5733

çunak kulaksız (yaramaz çocuk hakkında)

ç.1024, 1545, 1629

ç.+ıñ 8943

çuñkur çukur

ç.5653, 7360

ç.+u 8776

ç.+un 7247

çurka- kaçmak, koşmak

ç.-p 418, 1842, 1912

çurkura- bağırmak, gürültü çıkarmak

ç.-p 236, 1423, 2138, 3179, 7638, 8822, 9685

çuru gürültü, arbede

ç. çuru çuu: 7998, 8305

çuu çığlık

ç.478, 1318, 2342, 6614, 7822, 8620, 8672

ç.+nu 2879

çükö aşık (koyunun veya keçinin diz kemiği)

ç.8176, 8178, 8186, 8203, 8224, 8237, 8240, 8241

ç.+lör 8236

çürök dilberin vasfı olarak kullanılır. Güzel vs.

ç.+ü 6175

çüy yer adı

ç.2754

-D-

da (bağlaç) da, de, dahi

d.30, 31, 500, 1249, 1599, 1959, 2407, 2452, 2664, 2910, 2913, 2992, 3234, 3303, 3420, 3593, 3607, 3693, 3711, 3712, 3719, 3722, 3733, 3734, 4048, 4243, 4333, 4401, 4513, 4680, 4747, 4771, 4970, 5026, 5101, 5108, 5119, 5374, 5570, 5694, 5820, 5856, 5995, 6034, 6209, 6577, 6618, 6642, 6743, 6784, 6794, 6825, 7153, 7352, 7436, 7624,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

8022, 8025, 8089, 8382, 8536, 8673, 8979, 9641

daam 1. Yiyecek, yemek

d.5826, 5961

d.+dı 8506

d.+ın 4731

daam 2. Tad

d.1913

daana 1. tam, tane, nüsha

d.1279, 1643, 1749, 4738, 7051, 8152

d.+sın 6041

daana 2. bilge

d.8900

daanala- açıklamak

d.-p7225, 7919

daanışman danişmend; ilim ve irfan sahibi

d.+dar 2310

daa- cür'et etmek

d.-p 294, 1007

daarı- değmek, ilişmek

d.-p 1126, 8265

daba tam

d.1848

dağı ve, daha, dahi

d.1780, 1782, 1851, 2188, 2264, 2522, 2749, 2791, 2810, 2984, 3604, 3840, 4521, 4650, 4760, 4797, 5203, 5483, 5771, 5799, 6006, 6912, 7109, 7274, 7294, 7300, 7389, 8012, 8034, 8327, 8797, 8799, 8801, 8805, 8807, 8809

dal şaşalamış

d.4366, 8329

dala- çekinmek

d.-ptır 4928

dalay oldukça

d.185, 206, 291, 311, 2901, 3320, 3475, 6519, 7779, 8004, 9549

d.+dı 8681

d.+ı 9518

d.+ın 5693

d.+lar 5457

daldaa siper

d.+da 2600

daldaalan- saklanmak

d.-ıp 8843

daldal toprak

d.+ı 9518

daldaş özel isim

d.2601

dalday- yatıp uzanmak

d.-dı 1942

d.-ğan 1206

d.-ıp 2167, 3484

daldayt- çekiştirmek
d.-ıp 9037
daldıra- gevşemek
d.-p 2165, 7014, 7546
daldoo kuytu
d.+do 8096
dalı sırt
d.+ğa 3458
dan buğday
d.8737
dañ şamata, pat-küt
d. duñ 9145
dangi yer
d.+den 2790
dañğıt köpek
d.8775
dañi yer adı
d.600
dañk şöhret
d.2225
dañkañda- kabarmak
d.-p 2100
danka her taraf
d.+nı 3087
dañkay- geniş olmak
d.-ıp 1762
dañkı ün, nam
d.5762, 8271
d.+n 4566
d.+na 5364
dañktuu ünlü
d.7365
dar 1. dar
d.158, 9239
dar 2. darağacı
d.+ğa 176, 184, 211
darbaza büyük kapı, sokak kapısı
d.5732, 5748, 6062, 6261
d.+dan 6500, 7121
d.+sı 6052
d.+sın 6036
darbı- kızışmak
d.-y 8719
dardak 1. kaba-saba, hantal
d.+ın 448
dardak 2. Özel isim
d.450
dardañda- sevinmek
d.-p 9668
darday- kocaman ve şişman görünmek
d.-ğan 8898
darı ilaç
d.813, 2816, 4283, 4878, 4882, 8639
d.+sı 579
darman derman
d.3693, 9339
d.+ı 7816

d.+ıñ 3627

dars ders

d.2271, 2429

dart dert

d.1033

d.+ı 8468

d.+ım 8970

dasık usta

d.2270

dastorkon masa, sofra

d.8502, 8505

dayarda- hazırlamak

d.-p 4515, 7267, 9711

dayardan- hazırlanmak

d.-ıp 7249, 9714

d.-sın 6416

dayım =dayıma daima

d.3149, 4749, 6263

dayıma daima

d.1092, 3166, 4224, 5830, 6838

dayın muayyen, belli

d.+ı 1979

d.+ın 7914

daynı habersiz

d.2148

d.+n 2137, 5004, 6304, 6586, 7209, 7406, 7919

dayra nehir, büyük ırmak

d.663, 680, 3190, 5566, 7614, 7990

d.+dan 8103

d.+nı 688, 3214

d.+nın 5251

de- söylemek, demek

d.-begin 5392

d.-beñer 9708

d.-bey 2330

d.-beybi 1091

d.-di 1375, 2514, 2521, 2523, 3188, 3189, 3376, 3703, 3983, 5633, 6057, 6098, 6642, 6666, 7180

d.-erin 7348

d.-erinen 4231

d.-ge 3241

d.-gen 124, 1260, 1480, 2139, 2689, 3241, 3827, 4084, 5023, 5220, 5330, 5389, 5428, 5524, 5766, 6087, 8328, 8758, 8971, 9804, 9805, 9806, 9807

d.-gençe 4061, 9048

d.-gende 2976, 2999, 5531, 6632

d.-genge 1533

d.-geni 3240, 4086

d.-genin 266, 3238

d.-p 25, 139, 144, 164, 175, 178, 233, 310, 392, 405, 444, 445,

521, 537, 604, 607, 624, 698,
739, 757, 818, 844, 851, 1100,
1103, 1126, 1209, 1258, 1273,
1314, 1324, 1328, 1333, 1362,
1400, 1409, 1416, 1418, 1426,
1429, 1468, 1515, 1517, 1545,
1551, 1593, 1608, 1612, 1614,
1619, 1620, 1622, 1624, 1629,
1647, 1659, 1661, 1741, 1810,
1817, 1831, 1833, 1846, 1929,
1946, 1969, 2021, 2037, 2141,
2143, 2150, 2153, 2156, 2157,
2182, 2200, 2201, 2205, 2210,
2233, 2256, 2293, 2358, 2397,
2442, 2464, 2567, 2588, 2592,
2593, 2629, 2708, 2724, 2726,
2769, 2771, 2773, 2826, 2828,
2842, 2875, 2881, 2882, 2919,
2921, 2970, 2973, 2977, 3050,
3053, 3072, 3093, 3095, 3100,
3144, 3177, 3207, 3236, 3303,
3340, 3343, 3359, 3364, 3373,
3384, 3396, 3400, 3406, 3407,
3409, 3465, 3469, 3488, 3540,
3569, 3608, 3611, 3683, 3685,
3781, 3784, 3822, 3841, 3847,
3911, 3919, 3941, 3948, 3985,
3987, 3991, 4001, 4074, 4079,
4172, 4181, 4377, 4412, 4435,
4462, 4486, 4489, 4490, 4505,
4508, 4514, 4554, 4603, 4605,
4657, 4661, 4733, 4776, 4824,
4853, 4898, 4915, 4916, 4929,
4941, 4949, 4956, 4957, 4988,
5081, 5109, 5113, 5114, 5123,
5165, 5192, 5217, 5229, 5307,
5309, 5324, 5369, 5409, 5430,
5447, 5466, 5506, 5535, 5616,
5629, 5632, 5633, 5663, 5703,
5738, 5790, 5792, 5800, 5816,
5892, 5942, 5974, 5981, 5993,
5997, 6016, 6022, 6065, 6101,
6125, 6130, 6156, 6181, 6212,
6222, 6244, 6247, 6272, 6288,
6297, 6340, 6364, 6429, 6430,
6439, 6454, 6468, 6470, 6479,
6482, 6484, 6486, 6508, 6533,
6543, 6551, 6559, 6590, 6596,
6610, 6611, 6613, 6617, 6649,
6651, 6658, 6714, 6722, 6755,
6769, 6800, 6834, 6844, 6866,
6882, 6884, 6898, 6905, 6937,
6946, 6982, 6983, 6992, 6999,
7049, 7058, 7059, 7065, 7071,
7076, 7085, 7098, 7125, 7131,
7333, 7372, 7377, 7397, 7451,
7562, 7583, 7601, 7703, 7713,
7784, 7803, 7807, 7918, 7945,

7955, 8018, 8041, 8109, 8195, 8197, 8209, 8252, 8254, 8256, 8258, 8284, 8328, 8334, 8349, 8351, 8379, 8385, 8421, 8460, 8542, 8545, 8551, 8553, 8554, 8555, 8563, 8573, 8579, 8640, 8713, 8714, 8715, 8716, 8825, 8835, 8839, 8845, 8846, 8855, 8913, 8929, 9028, 9030, 9031, 9035, 9057, 9059, 9064, 9068, 9069, 9071, 9091, 9092, 9110, 9124, 9125, 9127, 9129, 9137, 9180, 9182, 9188, 9194, 9196, 9201, 9202, 9203, 9204, 9239, 9327, 9356, 9357, 9359, 9402, 9403, 9410, 9412, 9414, 9415, 9425, 9427, 9429, 9451, 9466, 9467, 9468, 9470, 9529, 9561, 9580, 9582, 9587, 9624, 9631, 9650, 9664, 9665, 9666, 9667, 9684, 9688, 9689, 9690, 9692, 9736, 9737, 9738, 9739, 9740, 9750, 9752, 9769, 9812, 9844

d.-se 18, 985, 1809, 2798, 5107, 6076, 6461

d.-sem 4166

d.-señ 3828

d.-señer 3156

d.-yli 2510, 6027, 6029

d.-ymin 5452, 9010, 9385

d.-ysiñ 1083

d.-ysin 2513

d.-yt 1131, 3102, 3105, 3148, 3588, 4663, 4669, 4673, 4679, 4681, 4811, 5304, 7121

debiñ nefes

d.+di 6666

dedir- dedirmek; söyletmek

d.-bey 8730

d.-dim 2479

degde- şiddetle arzu etmek

d.-gen 3776

degele hiç kimse

d.5801, 7702, 7785

degesin özel isim, kişi adı

d.3291

degi mutlaka, tamamen

d.4271

degiz- dedirtmek

d.-ken 52

deldekte- şaşkın şaşkın hareketler yapmak

d.-p 7334

dele (da+ele) ve, keza, yine

d.3309, 3708, 5388, 6633

delebe heyecan

d.+si 5591, 6025

d.+sin 1514

dem nefes
d.2032
d.+i 475, 945, 3317
demit- moral vermek
d.-ip 6478
demöö kuvvet
d.1659, 6643
dendire- şaşırmak
d.-p 3775
dene gövde, beden, ten
d.906, 6635, 7008, 7566
d.+de 326
d.+ge 5927
d.+mdi 3749
d.+ñdi 3361
d.+si 1230, 1635, 1997, 2518, 3592, 6661
d.+sin 987, 3928
deñsöö tepe
d.+gö 8024
derdey- kabarmak, büyümek
d.-ip 2104
deş- hep beraber söylemek
d.-ip 2187, 4752, 7113, 8314
dıbıra- (yağmur hakkında) çiselemek
d.-p 1797
dır taklidi ses dır ber- : ürkmek
d.650
dırğıt- süründürmek
d.-ıp 9547
dıykan çiftçi, köylü
d.1077, 5643, 5650, 8139, 8151
dil kalp, gönül
d.+di 5010
d.+i 8092
d.+im 4116, 7073
d.+in 6901
d.+ince 8823
d.+inen 6723, 7051
dildire- halsizleşmek
d.-p 1008
din din
d.+in 3712
dobulbas davul
d.407, 7285, 9830, 9832
d.+tar 1412
d.+tı 9831
dobuş ses
d.1343, 1413, 1935, 2640, 5921, 8309
d.+u 9585, 9704
d.+un 9578
d.+unan 1957
domçu ebe
d.1307
doñuz domuz
d.8853, 9127
d.+dar 4071

doo dava

d.8439

doom alacak

d.+du 2471

doomat hüküm

d.+ı 4777

d.+ın 4632

door asır, devir

d.5810

d.+u 7447

d.+un 1437

dooş =dobuş , ses

d.+u 9604

d.+un 9701

dos dost

d.8091

dostoş- dost olmak

d.-up 4533, 6905

dostuk dostluk

d.+u 8358

döbölü tepeli

d.1124, 8789

döbölüü özel isim

d.5698

döñ yüksek yer

d.+dö 9564

d.+ün 7413

döñgöç ağaç

d.+tön 8030

döö dev

d.179, 3009, 3023, 3057, 3061, 3240, 3291, 3917, 3975, 3996, 4628, 4636, 4811, 4840, 4899, 5217, 6103, 8529, 8751, 8877, 9021, 9081, 9336, 9340, 9356, 9442, 9488, 9555, 9721, 9726

d.+dön 4922, 8991

d.+lör 2123

d.+lördün 470, 7823

d.+lörgö 8858

d.+lörü 4332, 7845

d.+lörün 440, 7590, 7880

d.+ñ 3590

d.+nü 3029, 3487, 3527, 3966, 3979, 4623, 4832, 4836, 8925, 8928

d.+nün 3940, 4553, 4633, 4641, 4889, 4943

d.+sü 3032, 3454, 3495, 3501, 5294, 7758

d.+sünö 9386

d.+sünön 3481

d.+sünün 3241

döö- dövmek

d.-p 7838

döögürsü- cesaretlenmek

d.-gön 179, 448

d.-p 1510

döögürsün- cesaretlendirmek
d.-üp 8283
döölöt saygı, hatır
d.+ü 5919
döörü- saçmalamak, mızmızlanmak
d.-ysüñ 1103
dööt rahat
d.4707
dubal duvar
d.+dar 5712
d.+ı 4683
d.+ın 5691
dubala- dua etmek
d.-p 686
duban Kırgız asker
d.4680
dubana divane, deli
d.2251
dudu özel isim, kişi adı
d.168
dulduğuy kocaman
d.8748
dunğu özel isim, kişi adı
d.179, 192
duni özel isim, kişi adı
d.216, 230, 238, 283, 3172, 3180, 3207, 3217, 3322, 3324, 3325, 3343, 3366, 3373, 3392, 3473, 3505, 3515, 3555, 3576, 3665, 3818, 3881, 3990, 4889, 4926, 5073, 5206, 5869, 5876, 5894, 5907, 5918, 5924, 5943, 5965, 5966, 5989, 6056, 6603, 6615, 6646, 6705, 6904, 7185, 7326, 7369, 7433, 7483
d.+ge 3123, 3179, 5884
d.+nin 3181, 7374
dur taklidi ses
d.9449
durusta- düzeltmek
d.-p 3951
duşman düşman
d.90, 142, 160, 306, 352, 889, 898, 1236, 2306, 2332, 2624, 4033, 4106, 4498, 4762, 5197, 5621, 5629, 6159, 6463, 6966, 7231, 7253, 7257, 8545, 8729, 9326
d.+da 3429
d.+dan 82, 515, 533
d.+dar 1016
d.+dardın 5482
d.+darğa 1051
d.+dı 7235
d.+dın 376, 4184, 6774
d.+ğa 2466, 2834, 5165, 5459, 5597, 7211, 7218
d.+ı 1598, 2425, 2620, 4046

d.+ıbız 172
d.+ım 9204
d.+ın 134, 8120, 8275, 9314, 9317
d.+ıñ 4122
d.+ıñdan 5471
duu gürültü
d.511, 1319, 2887
duulda- uğuldamak
d.-p 2680, 5536
d.-yt 3402
dübürtü gürültü, patırtı
d.7681
d.+nö 180
d.+nön 4341
dükön dükkan, mağaza
d.2391, 8190
dümök gözdağı
d.+tü 6897
düñdö- çoğalmak
d.-p 181
düñgöö kök
d.+sün 745
düñgürö- uğuldamak
d.-gön 680
d.-p 407, 3319, 4343, 7617, 7681
düñküldö- boğuk ve kesik ses çıkarmak
d.-p 2250
dünüyö dünya
d.158, 2001, 4258, 4656, 5198, 5881, 8570, 8959
dür türlü
d.dünüyö 2001, 4258
dürbölöñ gürültü
d.2940
dürbü dürbün
d.345, 7146
dürdün dağ, taş
d.1041
dürkürö- çoğalmak
d.-p 891, 4175, 4895, 6459, 7641, 8811, 9579, 9632, 9766, 9792
düülük- kudurmak
d.-üp 5548
düynö dünya
d.946, 955, 1111, 2493, 8693
d.+dö 679, 4736
d.+dön 8629, 8838, 9421
d.+gö 3667, 4275, 6476
d.+ñdü 1224

-E-

eb yol
e.+in 4241, 5561
ebire- söylemek

e.-p 4851

ece abla

e.5047

eç hiç

e.1479, 1525, 1850, 1900, 1935, 2474, 3404, 5921, 6013, 6246

eçak çoktan

e.7351

eçe kaç

e.9589

eçen ne kadar

e.9300

e.+di 9321

eçki keçi

e.565

e.+nin 111, 3922, 4902, 9016

eçkim hiçkimse

e.8076

eçteke hiçbir şey

e.5254

ee (ünlem) e! ey!

e.7740, 9137

eek çene

e.8518

eele- kaplamak, sahip olmak

e.-gen 4876, 4879, 4883, 4886

e.-p 607, 4235

e.-sin 2504

eelik- heyecana gelmek, coşmak

e.4763

e.-et 1364

e.-ip 9822

e.-ken 1742

e.-piz 366, 4761

eem- emmek

e.-p 1755, 1802, 6306

een ıssız, tek başına

e.1478, 1773, 3817

eer eyer

e.342, 1698, 2857, 3076, 3080, 8932, 9077

e.+de 9588

e.+ge 3436

eerçi- birinin peşinden gitmek

e.-bedi 6257

e.-p 560

eerçit- kendinin peşinden götürmek

e.-ip 3674, 3984, 5361, 5432, 5900, 7120, 7293

e.-keni 9210

egeder sahip, eğer

e.4511, 8470

ege =ee Allah

e.+mden 9301

e.+me 1145, 2282

egerde eğer, şayet

e.4762, 6330

egin ekin

e.5646

egişken bahadır

e.197

ekçeme çırptırma

e.847

ekem (yardımcı fiil) idim

e.9129

eken -imek fiilinin geçmiş zaman gerundifi

e.2, 3, 4, 6, 356, 498, 499, 502, 506, 510, 513, 514, 516, 667, 669, 681, 682, 683, 685, 687, 689, 691, 693, 695, 868, 1134, 1138, 1179, 1568, 1570, 1892, 1894, 1971, 1988, 2003, 2007, 2010, 2071, 2110, 2139, 2182, 2186, 2226, 2318, 2420, 2615, 2868, 2877, 2893, 2902, 2903, 2911, 2914, 2961, 3033, 3035, 3039, 3041, 3053, 3183, 3242, 3244, 3348, 3350, 3403, 3405, 3618, 3653, 3759, 3761, 3774, 3869, 3870, 3873, 4082, 4152, 4168, 4489, 4567, 4585, 4587, 4685, 4686, 4688, 4693, 4698, 4718, 4722, 4741, 4795, 4814, 4816, 4855, 4953, 5000, 5222, 5242, 5253, 5328, 5335, 5357, 5376, 5714, 5816, 5908, 5911, 5918, 5928, 5930, 5932, 5975, 5976, 6081, 6092, 6160, 6206, 6262, 6264, 6267, 6302, 6303, 6315, 6324, 6326, 6399, 6443, 6499, 6630, 6779, 7032, 7384, 7393, 7437, 7601, 7690, 7706, 7757, 7846, 7953, 8063, 8066, 8137, 8139, 8213, 8215, 8220, 8330, 8512, 8640, 8677, 8835, 8838, 8961, 9057, 9258, 9268, 9269, 9271, 9273, 9274, 9276, 9278, 9279, 9280, 9283, 9285, 9286, 9288, 9289, 9291, 9418

e.+i 1420, 1694, 4621, 5811, 5936

e.+im 1040

e.+in 1037, 2620, 2624, 3812, 5949, 6463, 6670, 7050

e.+siñ 1105

eki iki

e.859, 1197, 1373, 1759, 1880, 2060, 2061, 2106, 2266, 2324, 2662, 2674, 2918, 2936, 3009, 3023, 3029, 3057, 3061, 3108, 3128, 3168, 3512, 3550, 3915, 4017, 4055, 4589, 4608, 4713, 4717, 4914, 4999, 5011, 5116, 5179, 5264, 5595, 5668, 5739, 5752, 5784, 5905, 5938, 6241,

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

6539, 6689, 6742, 6869, 6883, 7001, 7022, 7120, 7232, 7473, 7515, 7763, 7935, 8035, 8175, 8181, 8186, 8205, 8264, 8316, 8467, 8526, 8531, 8669, 8713, 8768, 8772, 8773, 8774, 8775, 8783, 8794, 8795, 9091, 9098, 9127, 9142, 9231, 9269, 9356, 9443, 9484, 9555

e.+de 1359

e.+den 4559, 4717, 5595, 8522, 8653

e.+sinde 1675

eki narın yer adı

e.1118

e.+dan 5698

ekinçi ikinci

e.3099, 3140, 3147, 3427, 4944, 7009, 7597

ekköö iki tane, ikisi birlikte

e.3003, 3990, 5053, 6103, 6255, 6451, 6577, 6882, 6958, 7017, 7375, 8095, 8318, 9097, 9634

e.+büz 6902

e.+nö 1786, 9090

e.+nü 6546, 7020, 8911

e.+nükü 8314

e.+nün 6228, 9523

ekköölö- iki tane olmak

e.-p 2033, 3942

el halk, memleket

e.2, 21, 112, 124, 131, 457, 499, 562, 895, 922, 1099, 1102, 1144, 1516, 1570, 1599, 1715, 2031, 2139, 2216, 2312, 2347, 2399, 2524, 2725, 2726, 3030, 3128, 3163, 3315, 3419, 3512, 3542, 3556, 3626, 3655, 3822, 3855, 3884, 3893, 4081, 4144, 4170, 4179, 4241, 4319, 4718, 4741, 4752, 5138, 5473, 5859, 6113, 6206, 6372, 7178, 7180, 7255, 7520, 7535, 8381, 8501, 8528, 8551, 9846

e.+biz 4048

e.+çe 2414

e.+de 6350

e.+den 1109, 3169, 3861, 4309, 5239, 5273, 5956, 6076, 6670, 7781, 8840

e.+derdi 3848

e.+derin 4551

e.+di 181, 186, 205, 2307, 3152, 3543, 4036, 4060, 4796, 5070, 5278, 5532, 6150

e.+din 234, 855, 1495, 1658, 2681, 3317, 3369, 3666, 4419, 4422, 4566, 4755, 5105, 5272,

7473, 8383, 8468, 8484, 8658, 8706, 9537
e.+ge 1117, 1191, 2210, 2212, 2223, 3191, 3985, 3989, 4087, 4182, 4511, 5120, 6689, 6825, 7183, 7562, 7940, 8088, 8379
e.+i 1089, 1427, 1678, 4521, 4676, 5765, 6158, 8294, 9226
e.+im 95, 542, 2842, 8077
e.+imde 311
e.+imden 3862
e.+imdi 5379, 5462
e.+ime 1830, 2205
e.+in 297, 537, 1241, 2161, 2202, 2220, 2233, 2869, 3133, 3167, 3503, 3572, 3886, 4009, 4227, 4518, 4701, 6161, 6202, 6676, 6795
e.+iñden 198
e.+iñdi 3818, 5470
e.+ine 60, 1200, 2345, 2375, 2759, 2775, 3495, 3574, 3875, 3951, 4644, 4669, 6773
e.+inen 4936, 5097, 6117, 6199, 6927, 8913
e.+inin 1684, 2180, 4737, 4745, 5962
elçi elçi, sefir
e.3572, 3631, 3807, 3812, 3816, 3996, 4552, 4628, 4636, 4646, 4910
e.+biz 3859, 3861
e.+ge 3827, 3979
e.+lerdin 3680, 4632
e.+m 3878
e.+nin 4893
e.+si 3826
e.+sin 3783
elçilik elçilik
e.+tin 4853
ele olmak anlamına gelen yardımcı fiildir.
e.285, 502, 513, 553, 698, 770, 797, 1082, 1086, 1121, 1208, 1262, 1520, 1616, 1733, 1735, 1737, 1793, 1795, 2055, 2380, 2422, 2450, 2456, 2478, 2577, 2578, 2581, 2633, 2661, 2821, 2846, 2982, 2984, 3203, 3233, 3374, 3399, 3451, 3696, 3716, 3865, 3867, 3924, 3955, 4055, 4096, 4308, 4310, 4317, 4875, 4992, 5115, 5306, 5327, 5337, 5396, 5477, 5523, 5627, 5765, 5898, 5932, 6269, 6299, 6312, 6314, 6318, 6342, 6408, 6524, 6526, 6637, 6727, 6957, 6965,

6991, 7149, 7158, 7159, 7202, 7208, 7255, 7322, 7339, 7341, 7344, 7461, 7465, 7712, 7746, 7750, 8234, 8238, 8273, 8318, 8354, 8467, 8468, 8902, 8903, 8980, 9013, 9015, 9063, 9223, 9808, 9809

e.+m 195, 1057, 1833, 3766, 3770, 8909

e.+n 6084

e.+ñ 1104, 8886, 8887, 8895, 9465

eleçek evli kadının sarığı

e.1446, 4724, 4980

elek "şimdilik, henüz..." anlamına gelen ve fiile menfi mana veren bir ektir; yalnız esas fiilin hal zaman gerundifi ile birlikte kullanılır.

e.1649, 2399, 2401, 2403, 2411, 2414, 3159, 3767, 5442, 5445

eleman özel isim, kişi adı

e.+dın 8597

eleñde- bakınmak

e.-gen 348

e.-p 639

eles silüet, hayal

e.801, 2142

e.+in 3930, 6021

elik karaca

e.1904

e.+i 572

elir- 1. kuvvet, enerji toplamak

e.-gen 550

elir- 2. Delirmek

e.-gen 2547, 7674

e.-ip 2597, 2649, 8308

elsiz halksız

e.171

elüü elli

e.284, 6656, 7544, 7860, 8997, 9840

e.+dön 991

e.+gö 959

e.+nün 8755

em ilaç

e.541

em- emmek

e.-çi 695

e.-di 8332

e.-se 1364

emçek emzik

e.1364

e.+inen 6306

e.+iñ 3737

e.+tin 8794

emçi ebe

e.1307

emçil büyücü

e.4170

eme = neme bir nesne, bir şey

e.+**dey** 9248

emerek (metinde)

e.+**in** 4978

emes değil

e.2182, 3281, 3624, 4247, 4291, 5661, 6046, 6536, 6538, 7453, 7647

e.+**i** 3439, 7816, 8318, 8323, 8751, 9186, 9187, 9525, 9600

e.+**pi** 4038

emgek emek

e.+**i** 2191

emi şimdi

e.367, 538, 562, 696, 1259, 1560, 1562, 2019, 2389, 2391, 2516, 2522, 2623, 2625, 2656, 2881, 2883, 2972, 2974, 3000, 3002, 3072, 3076, 3079, 3097, 3155, 3173, 3395, 3397, 3412, 3413, 3448, 3450, 3455, 3574, 3878, 3883, 3895, 4007, 4352, 4433, 4645, 4911, 5036, 5496, 5532, 5659, 5943, 5969, 6100, 6934, 6938, 7019, 7023, 7051, 7132, 7161, 7163, 7166, 7283, 7287, 7427, 7586, 7688, 7863, 9136, 9252, 9254, 9335, 9344, 9440, 9664, 9679, 9827

emine ne

e.8041, 8563, 9751, 9815

emir- emmek

e.-**ip** 1365

emki sonraki

e.4834

emne ne

e.224, 1493, 1612, 1831, 2679, 2689, 3941, 5111, 5189, 5813, 6060, 6476, 6508, 6584, 6769, 9798

e.+**de** 5357

e.+**ge** 3335, 4913

ençi hediye

e.+**sin** 3784

ençile- birisinin hissesini ayırmak

e.-**p** 1883, 3662

ençileş varis

e.110, 5560

endüü enli, geniş

e.736

ene anne

e.1294, 1298, 1309, 1609, 3741, 3757, 5373, 5517

e.+**ge** 6790

e.+**m** 3736, 5091, 6326, 6785

e.+**mde** 3702

e.+mden 6586
e.+mdi 3746, 3755, 5077, 5379
e.+mdin 6301, 6304, 6313, 6341, 6343
e.+ñ 6015
e.+ñden 6022
e.+ñdi 6533
e.+si 4579, 5510, 5541, 6469, 6647
e.+sin 1755, 5209, 5220, 5998, 6019, 6295, 6309, 6445, 6639
e.+sinen 6436
e.+sinin 6011, 6536

eneke annecik
e.3738
e.+m 3765, 6323, 6337, 6568
e.+mdi 5079
e.+mdin 6566
e.+ñden 6559
e.+si 2155
e.+sin 6783

eñ en, pek
e.2349, 4727, 4882, 5666, 6185, 6906

enesay yer adı
e.+da 4242

enöö rahat
e.4048, 8221

eñ- eğilmek, eğilerek yere dokunmak
e.-ip 1803, 3462, 3529

eñgeser kocaman, büyük
e.4181
e.+den 470
e.+dey 2439, 3240

eñgire- acı acı ağlamak
e.-gen 112
e.-p 1646, 2675, 5091, 8309

eñil- eğilmek
e.-gen 5612
e.-ip 1356, 1911

eñiş oyun adı
e.8910
e.+tin 5610

eñiş- (atlılar hakkında) birbirini at üzeirnde çekmek ve eyerden düşürmeye çalışmak
e.-ip 917

eñişüü kapışma
e.+gö 3031

eñkeyiş bükülme, aşağıya doğru inme
e.+te 9320

eñse- şiddetle arzu etmek
e.-dim 5447
e.-gen 7876

eñseger ünlü
e.3291

eñşer- devirmek
e.-ip 4801

eñteñde- heyecanlanmak
e.-p 1927
ep ustaca, akıllıca, maharet
e.2171, 2308, 2777, 8087, 8314, 8397, 8902
epçildik titiz
e.1967
epsiz ölçüsüz
e.4718
epte- emretmek
e.-gen 9115
e.-p 1595, 6349, 8101, 9092, 9485
epten zar zor
e.4642
epteş- hep birlikte anlaşmak
e.-ip 4312
er yiğit
e.42, 197, 475, 498, 502, 1250, 2005, 2029, 2063, 2114, 2126, 2344, 2383, 2396, 2407, 2439, 2524, 2525, 2768, 2776, 2879, 2891, 2927, 2975, 2996, 2998, 3034, 3070, 3089, 3091, 3126, 3203, 3275, 3310, 3398, 3405, 3483, 3486, 3603, 3609, 3684, 3793, 3920, 3938, 3947, 3955, 3978, 3994, 4214, 4350, 4388, 4393, 4441, 4520, 4632, 4802, 5071, 5290, 5380, 5436, 5553, 5554, 6160, 6176, 6657, 6713, 6791, 6794, 6801, 6809, 7145, 7276, 7291, 7730, 7800, 7820, 7837, 7870, 7926, 7962, 8107, 8108, 8110, 8130, 8138, 8172, 8221, 8232, 8284, 8330, 8364, 8374, 8376, 8402, 8418, 8425, 8532, 8597, 8655, 8671, 8874, 8886, 8895, 8900, 8957, 8986, 8998, 9198, 9318, 9320, 9366, 9395, 9432, 9475, 9482, 9484, 9493, 9598, 9686, 9727, 9776, 9781
e.+di 9273
e.+din 4446
e.+i 510
e.+ine 4653
e.+inen 1136, 6925, 7175, 7756
e.+inin 1135, 4607
e.+ler 4179
e.+lerdi 107
e.+lerdin 3494, 3821
e.+leri 4817
e.+lerimden 2473
erçişip beraber
e.4636
erdik mertlik, kahramanlık
e.8797

eregiş- rekabet etmek
e.-ken 3061
ereñ eren
e.+di 7865
ererki- hıçkırmak
e.-p 6115
erese erginlik
e.1054
erge eğer
e.+ge 9402
eri- erimek
e.-di 1668
e.-p 2617
erik- canı sıkılmak
e.-ip 8551
e.-kençe 8516
e.-pey 749, 5706
eriktir- usandırmak
e.-bey 4572
erin- tembellik etmek
e.-bey 9155
erit- eritmek
e.-ip 7399
e.-ti 5055
erk irade
e.+ibizçe 6149
erke nazlı, şımarık
e.3766, 5374, 6171, 6928
erkek erkek
e.1114
e.+iñdi 3622
erkeleş- hep birlikte okşamak
e.-ip 8320
erkelet- nazlandırmak
e.-ip 1789
erkert- uyarmak
e.-ip 6063
erkin serbest, serbestçe
e.1477, 1478, 8107
ermek eğlence
e.+i 637
e.+ke 1092
ermekte- eğlendirmek
e.-p 1687
ermekteş- eğlendirmek
e.-ip 5030
erte erken
e.6361, 6379, 7052, 7664, 8197
e.+dir 7254
e.+reek 2315, 4774, 6210
ertele- sabahlamak
e.-p 7119
erteli erteli-keç: sabah akşam
e.4143
erteñ yarın
e.6327, 6361, 6980, 7119
ertesi yarın sabah
e.7875, 9641

e.+nde 1198, 5780

es akıl, şuur, hafıza

e.1318, 3767, 5329, 5826, 7849

e.+i 471, 1129, 1337, 2626, 2675, 4180, 4990, 6833, 7092, 8035

e.+ime 9141

e.+in 593, 7884

e.+inde 1686

e.+ine 5969, 9136

e.+inen 2888, 5999

e.+ke 3900, 4037, 6783

e.+te 8517

e.+ten 7546

e.+teri 1008, 8245

eselek gencecik

e.3766

esenkan özel isim, kişi adı

e.4312

esep hesap

e.+i 3902

e.+in 265, 3200

e.+ke 5820

esepte- hesaplamak

e.-p 2595

e.-señ 2000

e.-yt 2357

eser budala

e.2919

e.+di 4901

e.+leriñ 3894

esir- sarhoş olmak

e.-di 3176

e.-egen 4914

e.-ip 266, 1503, 2302, 5274, 6928

esiriş- azmak, kudurmak

e.-ken 4756

esker- hatırlamak

e.-ip 1274, 2779, 6128

eskert- hatırlatmak

e.-ip 4111

essizdik akılsızlık

e.4747

este- hatırlamak

e.-bey 8998

e.-di 5989

e.-gen 4482

e.-p 1021, 6067, 6295, 6309, 6445

e.-sek 5121

e.-sem 948, 1065

e.-y 3929

estüü akıllı

e.3681, 3725, 8330

e.+lörü 5274

eşek eşek

e.3234, 7633

e.+in 5853
e.+ke 5822
eşik kapı ağzı
e.736
e.+i 4972
e.+in 7408
e.+inen 809
e.+ti 741
eştek özel isim, kişi adı
e.7800, 7820, 7837
e.+i 7692
e.+terdin 8594
e.+ti 7810
e.+tin 7707, 7715
eşten- umut bağlamak
e.7301
eştir- ördürmek
e.-ip 827
et et
e.483, 627, 689, 799, 984, 1607, 1772, 1938, 1995, 2096, 2219, 4240, 7084, 8516
e.+i 1564, 5442
e.+in 819, 1317, 3922, 4900, 4902, 8524
e.+inen 1237
e.+teri 8794
e.-ti 8446
e.-tin 1660
et- etmek
e.-em 5465
e.-ip 258, 259, 483, 484, 626, 632, 1148, 1703, 4359, 7166, 9448, 9449, 9543, 9604, 9605
e.-kenden 1148, 5465
e.-me 314, 446, 2603
e.-tin 8487
etek etek
e.6403
e.+in 8531
e.+ine 4314
etekte- eteğine tutunmak
e.-p 8207, 8295
etiyat ihtiyat
e.6047, 7234
ettir- ettirmek, yaptırmak
e.-bey 199
ezel ezel, başlangıcı olmayan geçmiş zaman
e.3349
e.+den 2497, 7176
e.+i 5710, 6195, 6320, 6742, 8264
e.+ki 152, 4936
e.+ten 2, 542, 8909
ez- ezmek
e.-iptir 7086, 9610
ezil- ezilmek

e.-di 2059
e.-ip 1772, 3365, 3682, 4575, 6176, 6455
eziliş- hep birlikte ezmek
e.-ip 5518

-G-

gaodin özel isim, destan kahramanı, çin hanı
g.194, 3514, 3536, 3572, 3573, 3628, 3660, 3783, 3825, 3844, 3881, 3990, 4632, 4854, 4859, 4863, 4870, 4887, 4892, 4909, 4955, 5071, 5093, 5115, 5214, 5243, 5870, 6103
gül gül, çiçek adı
g.734, 4152, 5717
g.+dörü 4877
g.+gö 1672
g.+ümdün 3724
güldö- güllemek
g.-gön 7168
gülgün gül ismi
g.3732

-Ğ-

ğana yine, bununla birlikte
ğ.1639, 5519, 8303
ğo zannetmek, tahmin etmek anlamını veren bir ektir
ğ.1487, 2449, 3567, 4931, 5112
ğulzar gül bahçesi
ğ.6502

-H-

han han, hakan, kağan
h.194, 205, 881, 882, 2199, 2285, 2787, 3207, 3217, 3324, 3366, 3505, 3555, 3572, 3573, 3665, 3844, 3990, 4248, 4311, 4455, 4854, 4859, 4887, 4892, 4909, 5093, 5206, 5243, 5275, 5869, 5907, 5918, 5943, 5966, 6056, 6103, 6603, 6705, 6904, 7326, 7433, 7483, 7596, 7796, 8237, 8267, 8604
h.+dan 3392
h.+darğa 3881
h.+darı 138, 7636
h.+darıña 3891, 4757
h.+dın 287, 1070, 2334, 3180, 3322, 3325, 3628, 3660, 3783, 3825, 4955, 5870, 5876, 5894, 5901, 5965, 6175, 6615, 7354, 7443

h.+ğa 3536, 4632, 4870, 5214, 5906, 7185, 7369, 7448
h.+ı 3123, 3181, 5276
h.+ıbız 3172, 5115, 5318, 6603, 7424
h.+ım 1080, 1147, 3549, 4779, 4825
h.+ına 3545, 4852, 6558, 7347
h.+ınan 196, 4287
h.+ında 5924
h.+ının 1009

handık hanlık
h.6700
h.+ığımda 1025
h.+ın 2204, 6908

homa özel isim
h.3681, 3789, 3807

huki özel isim
h.6087, 6090, 6096, 6223, 6289
h.+ge 6092
h.+ler 6291

hun kavim adı
h.+darıñ 119

huni özel isim
h.6121, 6450, 6480, 6490, 6510, 6516, 6531, 6573, 6599, 6745, 6777, 6987, 6993, 6999, 7047, 7068, 7082, 7423
h.+ni 6552, 6592, 6817
h.+nin 6548, 6757

-I-

ıçkır uçkur
ı.+ı 8699

ıdıra- dağılmak
ı.-p 3046, 7682

ığın elverişli haller, elverişli fırsat
ı.2554, 3063, 5054, 5610, 5981, 8195

ık sağlam
ı.+ı 8203, 8951

ık- çaresini bulmak
ı.-ıp 2041, 3065

ıkıs aniden
ı.5586

ıkta- kaçmak, saklanmak
ı.-dı 1596, 8843, 8883, 8924
ı.-p 7980

ıktan- taşınmak
ı.-ıp 4871

ıktaş- yaklaşmak
ı.-ıp 7318

ıktoo rüzgardan korunmuş olan mahal
ı.8018

ıktuu rahat; müsait
ı.312
ı.+lar 634

ı.+**sun** 760

ılacı ilaç, çare

ı.5173

ılama "lama"

ı.9793

ılay toprağın suyla karıştırılıp bataklığa , çamura dönmesi; bulanık

ı.5687

ılayık layık, münasip

ı.1396, 3834, 4466, 6488

ıldam çabuk

ı.1116

ıldıy hendek

ı.350, 659, 2042, 2045, 2079, 2611, 2643

ılğa- yormak

ı.-**dı** 5334

ı.-**ybı** 2942

ımda- kırpmak

ı.-**dı** 9090

ınak yakın dost

ı.1045

ı.+**ım** 7423

ı.+**ıñ** 8942

ıñğıra- yavaşça inlemek

ı.-**p** 240

ıntık- yavaş solumak

ı.-**ıp** 8006

ıntımak ittifak

ı.7303

ı.+**a** 8348

ıntımaktuu huzurlu

ı.7271

ır şarkı, şiir

ı.799, 901, 3796, 5030, 5537

ıraak ırak, uzak

ı.786

ı.+**tan** 4540, 6407

ı.+**tı** 2778

ıraazı razı

ı.1642, 1678, 2699, 4513, 5540, 6353, 6390, 6588, 8059, 8313, 9254

ı.+**mın** 2293, 6102

ıraman özel isim

ı.+**dın** 8698

ırasta- doğrulamak

ı.-**p** 4899

ırçı şarkıcı

ı.798, 3796, 8655, 8698

ırda- şarkı söylemek

ı.-**p** 901, 3796, 5030, 5537

ırğal- sallanmak

ı.-**p** 3690, 7684, 7686, 8048, 8293

ırğay kuş kirazı

ı.700, 3530

ı.+**dan** 758, 3490

ı.+dın 850
ırğı- sıçramak, atlamak
ı.-yt 6495
ırğışta- sinirlenerek sıçramak
ı.-p 5781
ırğıt- atmak, fırlatmak
ı.-ıp 3102, 9546
ı.-tı 701
ırğıtış- hep birlikte fırlatmak
ı.-tı 7819
ırım ırım
ı.5543
ırıs rızık
ı.668, 4735
ırıskı talih, rızık
ı.+ña 5172
ısı sıcaklık
ı.+ı 1163
ısı- ısınmak
ı.-p 865
ı.-yt 4970
ısık sıcak
ı.765, 845, 1793
ı.+ta 1794
ısık köl yer adı
ı.2500, 2754, 3700, 3887, 4427, 4507, 5871
ı.+dön 4957
ı.+dün 4866
ı.+ünö 4666
ısım isim, ad
ı.+ı 1410
ısıt- ısıtmak
ı.-ıp 3932
ışkın turp
ı.577, 1879
ışkır- ıslık çalmak
ı.-ğan 590
ı.-ıp 653
ıştat- buğulatmak
ı.-ıp 837
ıştık çukur
ı.831
ı.+tay 8816
ıy ağlama
ı.1196, 3657
ıybaa haya, utangaçlık
ı.256
ıyık kutsal
ı.+ın 8347
ıyım dert
ı.+dı 5137
ıyınt- iyice
ı.-ıp 3531
ıyla- ağlamak
ı.-ğan 257
ı.-p 1365, 3699, 9299
ı.-sa 2057, 9372

ı.-y 5171
ı.-ybı 5156
ı.-yt 5307
ıylamsıra- ağlamak üzere olmak
ı.-p 7362
ıylaş- ağlaşmak
ı.-ıp 3177
ıylat- ağlatmak
ı.-ıp 2866
ıyman iman
ı.+ımdı 4827
ızaat izzet, saygı, hürmet
ı.2240, 8510
ızalan- gücenmek, küsmek
ı.-ıp 628
ızğaar soğuk, ayaz
ı.+ı 8819
ızğıt- tozlatmak
ı.-ıp 2643
ızı ızı- çuu : gürültü
ı.1318, 7822

-İ-

iç 1. kalp, yürek
i.1046, 4177
i.+i 3682
i.+ibizden 6151
i.+imde 5137
i.+in 5931, 6347
i.+inde 3792, 4186, 4269, 4589, 4639, 4668, 5015, 5764, 6018, 6131, 6164, 6194, 6498, 7445, 7520, 7535, 8755, 8833, 8942, 9754
i.+ine 1072, 4908
iç 2. birşeyin içi
i.+i 1119, 1893, 1971, 5708, 5754, 5947, 6502, 6525, 9695
i.+in 803, 1125, 1989, 4975, 5715
i.+inde 1075, 1486, 3229, 3257, 3499, 3542
i.+indegi 1296
i.+ine 59, 791, 1419, 2966, 3071, 3949, 4631, 9170, 9216
i.+inen 438, 1289, 1291, 2117, 2596, 2699, 7034, 7514
i.+ke 1097, 8195, 8239
i.+ki 4028, 5359
i.+ten 1088, 2722, 4561
i.+teri 6455
i.+ti 6382
iç- 1. içmek
i.5194
i.-ip 978, 4357, 5683, 6946, 9460
i.-ken 116

i.-keni 6439
i.-pegen 3231
i.-se 8513
i.-señ 859, 861
iç- 2. Yemek
i.-ip 3973, 8101
i.-ken 8994
içegi bağırsak
i.865
içir- yedirmek
i.-bey 6553
i.-ip 5282
iderlüü keskin
i.8578
il- takmak, iliştirmek
i.-begen 6971
i.-gendir 4174
i.-ip 2965, 4966
ilbesin kuş ve çımçık zümresine mensup olmayan bütün diğer kuşların genel adıdır, kanatlı av
i.569, 938, 1962, 2086
i+derdi 1934
i.+din 1977
i.+ge 1899
i.+i 5767
i.+in 4218
i.+iñ 1063
ilbirs sibirya parsı
i.574
i.+i 1909
ile hile
i.+nin 8456
ilep dudak, ateş
i.+i 1943, 3913, 6180, 8781
ileş- ilişmek
i.-pey 7160
ilgeri ileri, ileride
i.5249
ilgerteden çoktan; öteden beri
i.3865, 6525
ilgiç kapı
i.5742
ilgiz- aldırmak
i.-di 1829
ilik hısım, akraba
i.118
ilikte- yoklamak
i.-p 4128, 7248, 7521
ilin- takılmak, ilişmek
i.-bey 5033, 6014, 9166
i.-di 451, 3436
i.-ip 1702, 3109, 9647
i.-sin 6751
imer- devirmek
i.-di 9236
i.-ip 3706, 4024, 5048, 6806, 7754, 8086, 9757

imeril- dolanmak
i.-e 8296
i.-ip 1782, 7777
imerilt- dolandırmak
i.-ip 9625
in çcen özel isim, destan kahramanı
i.7446, 7476, 7526, 7567, 7586
i.+ge 7923
ini küçük erkek kardeş
i.+m 2977, 2993
i.+nin 4581
i.+ñiz 4841
i.+si 3322, 7946
i.+sin 3367
iniçek kardeşçik
i.2983
intezar hasret
i.9181
ir- köz ir-: göz kırpmak
i.-mebey 3003, 3423
ireet defa, kere
i.3427
ireette- sıraya koymak, düzenlemek
i.-p 4978, 7215
ireñ yüz ifadesi
i.+i 6298
iret kat
i.7260
irgel- irisini seçmek
i.-et 4740
irit- bozmak
i-tiñ 3167
iske- kokmak
i.-di 7039
iş iş
i.1048, 1723, 1953, 2555, 3653, 3817, 3963, 4093, 4699, 4898, 5287, 5576, 5942, 6047, 6148, 6351, 6370, 6644, 6750, 7499, 8638, 9114, 9415
i.+i 898, 3735, 4727, 5677, 6774, 7176, 8218, 8383, 8866, 9015
i.+im 1056
i.+iñ 951
i.+in 1448, 1620, 2432, 4695, 6942, 7167, 8251
i.+ine 1435, 1643, 6400, 7497
i.+ke 1077, 1167, 1172, 1677, 2424, 3428, 4382, 5298, 5674, 6641, 6702, 6872, 6926, 7171, 7452, 9635
i.+pi 4661
i.+ten 2241, 3432, 4577, 4580, 4740, 6026
i.+ter 4784, 7046, 7050
i.+terdi 2286, 6211
i.+teri 1650
i.+terin 6440, 7224

i.+ti 279, 2242, 3619, 3921, 4609, 4772, 5168, 5667, 6124, 6522, 6555, 6557, 7110, 7269, 7289, 7474, 7541
i.+tin 5803, 6608, 7061, 7126, 7775
işarat işaret
i.1749
işen- inanmak
i.-begen 6567
i.-bey 6633
i.-di 2336
i.-dik 7377
i.-er 6468
i.-et 6640
i.-gen 4892
i.-ip 3174, 4503, 7390
i.-sem 6561
i.-señ 7498
işenç inanç
i.+in 2312
işenimdüü güvenilir
i.8475
işmerdik ustalık
i.4228
işret- kaynaklamak
i.-ken 9171
işte- işlemek
i.-dim 9216
i.-gen 1448, 9162, 9170
i.-p 7374
i.-y 5640
işteş- çalışmak
i.-ip 7367
iştet- çalıştırmak
i.-çi 6870
i.-kin 6823
it it, köpek
i.1566, 1567, 2192, 3238, 3290, 7103, 9624
i.+i 3149
i.+ke 5241
i.+terdi 7102
i.+tey 259
iy- yok etmek
i.-bedi 202
i.-di 1272, 2899, 7787, 8562
i.-e 88
i.-geni 8483
i.-ip 3737, 6880
iyerde eğer
i.41, 43
iyi iyi
i.9019
iyil- eğilmek
i.-ip 2719, 5363, 6511, 6756
iyin kayın, omuz
i.+din 6810, 8768

i.+ine 8772

iyiş- göndermek

i.-ti 5087

iyit- eğilmek

i.-ip 627

iyle- (deriyi) sepiletmek

i.-p 9020

iylen- toprak karmak

i.-ip 5687

iylet- (deriyi) sepiletmek

i.-ken 9173

iyne iğne

i.4849, 6039

iyri eğri

i.2462

iz iz

i.+ime 6865

i.+ine 7138

izaat hürmet, izzet

i.3815, 6292

izde- aramak, araştırmak

i.-bey 2622

i.-di 1862, 1891

i.-p 305, 570, 1796, 1961, 2148, 5848, 8140

izdeş- hep beraber aramak

i.-ip 1630

izdet- aratmak

i.-ip 2163

K-

kaada örf, adet

k.2147, 4225, 5275, 6931

k.+dan 4622

kaadaluu görgülü

k.5155

kaala- istemek

k.-ğan 555, 4881, 8803

k.-ğandın 1991

k.-ğanı 6508

k.-ğanın 6930

k.-p 861, 8852, 9003, 9387, 9481

k.-ptır 8727

kaalayık halk

k.541, 602, 1034, 9635

kaalğa kapı

k.736

kaapır kafir

k.2987, 2992

k.+dan 7475

k.+ğa 4986

kaar gazap, hiddet

k.9698

k.+dı 9843

k.+ı 248, 2953, 4776

k.+ın 5291, 6657, 9834

k.+ına 139, 671, 3684, 8666
k.+ınan 3037
kaardan- kızmak, gazaba gelmek
k.-ğan 9234
k.-ıp 2829, 4670, 7744, 9705
k.-sa 2505, 8132, 9696
kaarduu kızmış, gazaplı
k.3429, 7099
kaarlan- kahırlanmak
k.-bay 3725
k.-ıp 429
kaarman kahraman
k.+dar 130
kabak göz kapağı
k.1157, 9233
k.+ın 3726
k.+ına 8785
kabar haber
k.1492, 2211, 2446, 2485, 2676, 2683, 2694, 2826, 3191, 4053, 4362, 4439, 4493, 6017, 6043, 6117, 6119, 6340, 6362, 6464, 6706, 7185, 7189, 7434, 7436, 8036, 8413, 8422, 8430, 8714
k.+dı 4604, 5366, 6430, 6446, 7257
k.+ğa 3217, 6419, 7864
k.+ı 347, 1118, 1389, 3041, 4400, 5809, 6011, 6841, 7350, 8679
k.+ın 303, 1474, 1526, 1602, 2262, 6313, 6747, 7180, 7577, 7662
k.+ınan 6678
k.+ıñardı 5007
kabarçı haberci
k.2528, 8249
k.+day 2660
kabarla- haber vermek
k.6414
k.-p 7333
kabarlaş- haberleşmek
k.-ıp 5481, 5488
kabarsız habersiz
k.7191
kabatır kaygılanmak
k.1648, 4382
kabatta- tabaka tabaka yapmak
k.-p 796, 6030
kabelteñ kuvvetli, büyük
k.3283, 7954
kabık kabuk
k.+ın 5702
kabıl kabul
k.1108, 1133, 2787, 2838, 3685, 6038, 7213, 9158

kabıl- 1. birleşmek
k.-dı 663, 1585
k.-ğan 4454
k.-ıp 324, 2582, 5018, 5289, 7828
k.-ıptır 2193
kabıl- 2. Rast gelmek
k.-sañ 1992
kabılan kaplan
k.2269, 2504, 2715, 3162, 3485, 5655, 8157, 8212, 8276, 8298, 8301, 8399, 8407, 8431, 8540, 8934, 8937, 8943, 9055, 9237, 9705, 9762
k.+day 9053
k.+dın 8133, 9699
k.+ım 8886, 8968, 9004, 9214
k.+ıñ 8364
kabırğa kaburğa
k.1071, 1219, 1331, 2109, 4773, 6664, 7886
k.+m 9371, 9381
k.+mdı 9412
k.+sı 9760
kabış kol kabış: yardım etmek
k.6673, 6873
kabış- kapışmak, dövüşmek
k.-kan 1895
kaç- kaçmak
k.-alı 6898
k.-am 266
k.-çubuz 6729
k.-ıp 274, 520, 1475, 2667, 3302, 4311, 5064, 6698, 7000, 7080, 7185, 7320, 7359, 7710, 7774, 7776, 8075, 8865, 8883, 8924
k.-ıptır 7113, 7206, 8933
k.-kan 2609, 2662, 4288
k.-kanda 2848, 7763
k.-kandarın 434
k.-kanday 7767
k.-kanı 7523
k.-mak 6972
k.-makka 6959
k.-padı 331, 1582, 1592, 7724
k.-pağan 2798, 6163
k.-pay 4356, 9693
k.-sa 3356
k.-sam 2592
k.-tı 2597, 7140
kaçan ne zaman
k.9466, 9561, 9612
kaçanka geçmiş
k.+sın 9495
kaçır katır
k.5823, 6760, 7622
k.+da 8025

kaçır- 1. kaçırmak
k.-bay 1779
k.-dı 7419
k.-dık 7253
k.-ğan 575, 2408
k.-ğanın 8786
k.-sak 2412
kaçır- 2. Saldırmak
k.-ıp 439, 1906, 2668, 3420, 3527, 4376, 7786, 7798, 7881, 9758
kaçırış- hep birlikte saldırmak
k.-ıp 486
k.-tı 3269
kaçış- hep birlikte kaçmak
k.-ıp 7896
k.-sa 2946
kaçkın kaçak, kaçkın
k.+dan 7189
k.+dar 3121, 3516, 3541
kaçtar keçe
k.+ğa 3434
kaçuu kaçma
k.+ğa 3693, 6827
kadak kadak, eski bir ağırlık ölçüsü
k.+tay 8225
kadal- saplanmak, çakılmak
k.-dı 4017, 5742
kadam adım, kadem
k.+day 9364
k.+dın 4268
kadama zırh
k.9800
kadamak kenar
k.+tı 8177
kadaş- vuruşmak
k.-ıp 8177
kadır 1. kadir (Allah)
k.9115, 9278, 9777
kadır 2. hürmet
k.+ı 873, 4226
k.+ın 5730, 7006
k.+ıñdı 1098
kadırkul özel isim
k.682, 694, 709
kadırla- hürmet etmek
k.-ğan 8356
k.-p 710, 2838
kadırluu kıymetli
k.1075, 5918
kadırman değerli
k.2520, 3802
kadik 1. özel isim
k.+i 8659
kadik 2. Şüphe
k.2448, 3718
kadim eski
k.+ki 2549

kaduu dağ eteği
k.1403, 2578
kaduula- dağ eteği boyunca inmek
k.-p 6812
kagez öç
k.3428
kağaz kağıt
k.2268, 6452
k.+ı 6535
kağıl- çaldırmak
k.-dı 5752, 6259, 9832
kağılış çatışma, çarpışma
k.+ı 7649
k.+ta 2799
kağın- kanatlanmak
k.-ıp 8936
kağış kapışma, savaş
k.7306
kağış- çarpışmak, tokuşmak
k.-ıp 2903, 7892, 8322
k.-tım 5458
kağışıl- savaşmak
k.-ıp 31
kak tam
k.777, 1400, 4230, 5647, 6231, 6245, 9070, 9691
kak- kaş çatmak
k.-ıp 641, 907, 2928, 4824
k.-padı 6136
k.-pağan 4748
k.-tı 2972
kakanak doğum zarı
k.+ı 1332
kakşa- ağlamak
k.-dı 7584
k.-ğan 145
k.-p 1083, 6877
kakşan- hıçkırarak ağlamak
k.-ıp 6768
kakşat- ağlatmak
k.-ıp 135
k.-payın 5419
kakta- şişlemek
k.-p 1878
kaktır- gagalatmak
k.-bay 1050
kal- kalmak
k.8262, 8264
k.-a 7041
k.-aar 546, 4159, 4183
k.-aarın 2757
k.-abı 2837, 4398, 6839
k.-abız 3987
k.-am 139
k.-ambı 2671
k.-amğo 2588
k.-ar 1031, 8553
k.-armın 8914

k.-asıñ 1993, 6192, 7542
k.-at 1293, 1969, 2633, 3354, 5632, 5796, 8460, 9359
k.-badi 1222, 5103, 7296
k.-bağan 4225
k.-baptır 7486, 8022
k.-basın 3360, 3364, 8280, 9025, 9111, 9121
k.-bastan 4026
k.-bay 328, 3267, 5246, 5258, 5893, 7400, 8285
k.-baybı 4094, 5159
k.-baylı 4094, 7211
k.-bayt 3696, 6425
k.-çu 1044
k.-çuday 2009, 6077
k.-dı 105, 112, 117, 1562, 1843, 1947, 2630, 3391, 3420, 3434, 3669, 4503, 4847, 5122, 5293, 6255, 6303, 6318, 6835, 6863, 7170, 7175, 7300, 7422, 7750, 8003, 8145, 8169, 8202, 9740, 9771
k.-dık 9529
k.-dım 3771, 9737
k.-dıñ 3738
k.-dıñbı 3946, 6222
k.-dıñız 5372
k.-dır 9020
k.-ğan 532, 612, 752, 868, 1105, 1669, 1700, 1833, 1939, 2149, 2167, 2489, 2903, 2961, 3556, 3653, 3910, 4358, 4438, 4472, 4770, 4834, 4855, 4934, 5445, 6787, 7322, 7701, 7778, 7793, 7800, 7837, 7855, 7862, 7901, 8012, 8156, 8677, 8967, 9012, 9130, 9392, 9609, 9613, 9617
k.-ğanda 4983, 7418, 8422, 8643, 8694, 8852, 8965, 9626, 9735, 9845
k.-ğanğa 4615
k.-ğanğo 1548, 9801, 9803
k.-ğanı 1595, 1600, 2601, 3272, 3502, 3504, 4848, 5417, 6542, 7896, 8227, 8238, 8901, 8917, 9003, 9032, 9042, 9044, 9075, 9084, 9086, 9123, 9133, 9197, 9367, 9417, 9433, 9436, 9479, 9487, 9492, 9500, 9516, 9530, 9535, 9565
k.-ğanıbız 7666
k.-ğanın 285, 3856, 4547, 4910, 4912, 5241, 6685, 7093, 7308
k.-ğanıñ 7242, 7266, 9403
k.-ğila 4531
k.-ğın 9451
k.-ıñar 6423, 7242, 7266, 9393

k.-ıp 1506, 2192, 2616, 4022, 5850, 6377, 7565, 7711, 7714, 9236
k.-ıptır 449, 2703, 2859, 3956, 5208, 5246, 5268, 6725, 7092, 7805, 7860, 9019, 9387, 9712, 9714
k.-sa 6605, 9093
k.-sak 5480
k.-sam 4492, 8904
k.-sambı 2669
k.-sañ 4279
k.-sın 4074, 6123, 8716
kalabaa kalabalık
k.7877
kalabaluu çoğunluk, kalabalık
k.8884
kalaç katın-kalaç: kadın kısmı
k.201
kalayık millet
k.883, 1422, 2325, 2513, 7196
k.+ka 8620
kalayman kargaşa
k.+dı 8667
kalbaalu kocaman
k.9411
kalbaat kalburlu
k.2979
kalcay- yaşlanmak
k.-ıp 8967
kalça kalça
k.8433
kalçılda- titremek
k.-ğan 1261
kaldağay biçimsiz
k.2545
k.+ın 9036
kalday- büyümek
k.-dı 1940
k.-ğan 302, 894, 1205, 6032
k.-ıp 5555
kaldayt- öne doğru çıkmak
k.-ıp 618, 1815, 9036
kaldıra- yuvarlamak
k.-p 469
kaldırat- gürültülü olmak
k.-a 8933
k.-ıp 9014
kalegez uzun boylu
k.4995
kalıbek özel isim
k.9416, 9430
kalık halk
k.8848
kalıñ kalın, sık, kalabalık
k.67, 86, 124, 331, 539, 618, 654, 707, 895, 1228, 1421, 1627, 1892, 2300, 2691, 2750, 2782,

3107, 3220, 3253, 3689, 4141, 4147, 4203, 4237, 4313, 4326, 4381, 4393, 4410, 4418, 4686, 5290, 5313, 5527, 6053, 6684, 7143, 7218, 7313, 7576, 7595, 7603, 7612, 7689, 7695, 7723, 7725, 7776, 7958, 8158, 8297, 8305, 8920, 9110, 9120, 9399, 9471, 9540, 9683, 9766, 9787, 9846

kalıñdık çeyiz

k.9118

kalıptan- şekle girmek

k.-ıp 6802

kalıs tarafsız

k.884, 4231, 7060, 8331, 8478

k.+ın 9785

kalıstık adalet

k.526, 7424

kalış- hep beraber kalmak

k.-ıp 5758, 9553, 9556, 9597

k.-kan 2849

k.-pay 644

k.-tı 4006, 4070, 7937

kalk halk

k.4, 1075, 8642, 8942, 9244, 9257, 9332, 9354, 9774

k.+ı 255, 1452, 1467, 5923, 8852

k.+ıbız 7504

k.+ım 121, 370, 2446

k.+ıma 9006

k.+ımda 1024

k.+ımdın 9003

k.+ın 292, 515, 4404

k.+ıña 1079

k.+ına 2697, 5808

k.+ınan 129, 8920

k.+ıñdı 4068

k.+ının 5, 872, 3716, 4919, 5812, 7576

k.+ka 9187, 9763

k.+ta 9028

kalkan kalkan, savaş aleti

k.324, 2965, 8759

k.+day 8764

kalkı- toplanmak

k.-dı 4329

kalkıla- korumak

k.-p 4404

kalkılda- yayılmak

k.-p 2785

kalmak boy adı

k.8434, 8439, 8632, 8701, 8827, 9262, 9329, 9418, 9628, 9670, 9843

k.+a 8543

k.+ı 8427, 8564

k.+tar 8718, 9632
k.+tı 8444, 9827
k.+tın 4551, 9386, 9791, 9821
kalp yalan
k.7074, 7601
k.+ın 9069
kalpa muallim
k.+lar 2249
kalpak sivri tepeli kalpak
k.917
k.+ın 629
kaltar siyah
k.4995
kaltır- kaldırmak
k.-badı 6254
k.-bay 2115, 3227, 4849, 5310, 7358, 7360
k.-dıñ 9694
k.-ğan 1732
kaltıra- titremek
k.-p 133
k.-r 548
kaluu kalma
k.-çu 1021, 1025
kam tam
k.2229, 2343, 2556, 5731, 7978, 8393
kama- çevirmek, kuşatmak
k.-p 5257
kamal- çevrilmiş, kuşatılmış olmak
k.-bay 562
k.-ıp 7904
kamala- sarmak, kuşatmak
k.-p 3264
kaman yabani domuz
k.1908, 4271, 5784
k.+darı 1896
k.+ğa 9693
k.+ı 574
kamarabağan hiç aldırmayan, vurdum duymaz
k.1556
kambar ata mitolojide at hamisi
k.1733, 1747
kamçı kamçı
k.432, 4746, 7802, 7808, 9297, 9745
k.+ğa 135, 2495
k.+ların 8613
k.+nı 9756
kamda- hazırlamak
k.-dı 318, 3640, 5885, 6481, 6940, 6976, 7298, 7594
k.-ğan 5853, 6124
k.-ğın 7214
k.-n 310
k.-nayın 2976

k.-p 313, 494, 2219, 5642, 6032, 7065, 7268, 7349, 8152, 8154, 8185
k.-sa 5913
k.-yl 2512, 6005
kamdal- hazırlanmış olmak
k.-ğan 1441
k.-ıp 2676, 3663, 8464
kamdan- itina etmek, tedbirler almak
k.-dı 3221
k.-ğan 2821
k.-ıp 61, 724, 1680, 2589, 3197, 3382, 5009, 7656, 7667, 8145, 8161, 8362
kamdaş- hep beraber hazırlamak
k.-ıp 718, 7386
kamdat- hazırlatmak
k.-ıp 930
kamduu hazır
k.7610
kamık- havasızlıktan sıkıntı hissetmek
k.-ıp 988, 7855, 8034
kamılğa hazırlık
k.5112, 8054
kamın- itina etmek, tedbirler almak
k.2530, 2532, 6874, 6983, 8333, 9410
k.-dı 6447, 9400, 9404
k.-ğan 4465
k.-ıp 1181, 2835, 3031, 3251, 4204, 5037, 6212, 8288, 9054
kamış kamış
k.591, 1758, 2105
k.+ı 1892
k.+tın 1893
kampa anbar
k.+da 5880
kan 1. kan
k.143, 153, 678, 862, 1613, 2475, 3036, 3052, 3270, 3316, 3459, 3561, 4364, 4499, 4753, 7000, 7545, 7729, 7732, 8219, 8739, 9306, 9446, 9559
k.+ağa 7059
k.+dın 3871
k.+ğa 4354
k.+ı 1855, 2966, 3071, 3330, 4895, 5414, 5967, 7181, 7898, 9761
k.+ıbız 5119, 8382
k.+ım 6333
k.+ımdı 4191
k.+ın 213, 2030, 3202, 4477, 4716, 4860, 5460, 5993, 7381, 7473
k.+ıñ 6112
k.+ıña 862
k.+ınday 1162

k.+ıñdı 9460

kan 2. han

k.2317, 4441, 4587, 5155, 8586, 8770, 8853, 9079, 9243, 9261, 9264, 9474, 9765

k.+dın 2868, 3021, 8599, 9108, 9844

k.+ı 3595, 8584, 8590, 8604

k.+ımdın 9816

kan- tatmin olmak

k.-çu 6267

kana nerede

k.445

kana- kanamak

k.-bay 989

k.-p 6997

kanat kanat

k.720, 1670, 1800, 1942

k.+ı 1729, 1760

k.+ın 936, 1954

k.+ının 1943

k.+tı 173

kanat- kan akıtmak, kanatmak

k.-ıp 2222

kanattuu kanatlı

k.1035

k.+ğa 1050

kanca kanca

k.+sı 8814

kança ne kadar, kaç

k.394, 585, 1567, 2469, 2794, 2913, 3523, 3590, 3618, 3852, 4361, 4545, 4917, 5811

k.+lar 8641

k.+sı 557

kançalık ne kadar

k.30, 8927

kançığay dağ geçidi

k.1119

kançık dişi köpek (metinde: öbürleri)

k.+tarı 1591

kañda- lehimlemek

k.-dı 2603

k.-ybı 4059

k.-yt 4086

kandağay teke derisinden yapılan erkek şalvarı

k.9028, 9059, 9078, 9138, 9186, 9199, 9206, 9334, 9741

kanday nasıl

k.214, 220, 1386, 1409, 1410, 1545, 1605, 1946, 2256, 2356, 2513, 2661, 3136, 3344, 3400, 3525, 3683, 4034, 4567, 4591, 4611, 4752, 4832, 4836, 4838, 4848, 4878, 4898, 5123, 5314, 5567, 5663, 5942, 6043, 6130, 6203, 6297, 6302, 6303, 6324,

6960, 7289, 7519, 7583, 7969, 8897
k.+da 4593
kandayça nasıl; ne surette
k.7477
kandık hanlık
k.+tın 8948
kandır- tatmin etmek; teskin etmek
k.-ğan 670
kanduu kanlı
k.+dan 397
kanet- kanı et-: nasıl hareket etse
k.-et 9810
k.-se 2664
k.-sin 6955
kañğay yer adı
k.965, 2401, 4250, 4405, 4522, 6669, 7723, 7958
k.+da 123, 4469, 5841
k.+dan 86, 4232, 4381, 4428
k.+dın 9794
k.+ım 9748
kañğı akılsız
k.-ğan 1026
kanık- alışmak
k.-ıp 5626
kanıkey Manas'ın üçüncü karısı ve Semetey'in annesi
k.9057, 9058, 9111, 9128, 9139, 9156, 9207, 9241, 9250, 9255, 9304
kanıltır orta
k.+ı 4880
kañırsı- kokmak
k.-p 3316
kanış özel isim
k.9174
k.+tan 9119
k.+tın 9241
kanış- saygı göstermek
k.-a 7005
k.-tı 4354
kanışaar duyulan
k.5805
kanşıla- ulumak
k.-p 7106
kantala sümük
k.+day 7398
kañtar kurum; caka satma
k.+ğa 940
kañtar- devirmek
k.-dı 1698
kantesiñ ne dersin?
k.9411
kantip nasıl, ne surette
k.1056, 1647, 1832, 3358, 3584, 3709, 3749, 3876, 4002, 8554

kanyetti ne yaptı
k.9572
kap çuval
k.835, 5649, 5672, 9242
k.+ka 6582, 7491, 7492
kapa keder, can sıkıntısı
k.1840, 8418
k.+ğa 95
kapalan- kederlenmek
k.-ıp 7926, 9047
kapaluu üzüntülü
k.1819
kapar bey kapar: çaresiz
k.2303, 2304
kaparsız gafil; gamsız
k.84
kapas kafes
k.+ka 547
kapçığay dağ yolu
k.342
kapır kafir
k.38, 43, 5839, 7208, 9307
k.+bı 4754
kapıray özel isim
k.1080
kapkan kapan
k.5236, 6193
kapkay her yer
k.+da 9266
kapilet gaflet
k.575, 2322
kapsalañ kötü iş
k.4772
kapşır- saklatmak
k.-ıp 9229
kapşıt iki tuurduk (obanın bir kısmı, kerege-*bkz* kerege- yi örten keçeler) un birleştiği yer
k.+ın 806
k.+tan 4973
k.+tı 793
kapta- her yandan kuşatmak, doldurmak
k.-dı 90, 2692, 4318, 7618, 7691
k.-ğan 8028, 8297
k.-p 3213, 3226, 3252, 3261, 8621, 9629, 9787, 9825
k.-sa 3562
k.-sın 6055
kaptal yan
k.1753
k.+dan 2668
k.+ğa 3431
k.+ınan 7885
kar kar beyazı
k.6178, 8492
kara kara, siyah

k.28, 129, 151, 156, 299, 367, 525, 530, 600, 687, 690, 844, 987, 1001, 1009, 1128, 1155, 1159, 1180, 1187, 1796, 1799, 1814, 1817, 1826, 1847, 1894, 1940, 1992, 2068, 2607, 2691, 2698, 2870, 2944, 2990, 3059, 3268, 3285, 3551, 3630, 3645, 3851, 3860, 3998, 4067, 4230, 4270, 4289, 4354, 4396, 4996, 5255, 5501, 5573, 5788, 6164, 7104, 7182, 7472, 7474, 7638, 7739, 7821, 7894, 8421, 8538, 8681, 8702, 8718, 8735, 8787, 8854, 8966, 9011, 9108, 9147, 9235, 9319, 9353, 9355, 9410, 9452, 9480, 9514, 9527, 9536, 9538, 9574, 9629, 9746, 9819, 9833

k. bet lekelenmiş bedbaht 7495

k. boz at adı 3082, 7578

k. bök özel isim 5450

k. keçe özel isim 2853

k.+nın 2979, 7177

kara- bakmak

k.-badı 5086

k.-bas 4578

k.-bay 182, 1462, 1845, 4378, 5095, 6846, 7563, 7705, 7927, 8557, 9552

k.-bayt 3237, 3948, 4657, 6250

k.-çı 1524, 3776, 3998, 6782

k.-dı 345, 1873, 1924, 5552

k.-dık 7116

k.-ğan 2696, 3233

k.-ğanda 5242, 9697

k.-ğandan 9447

k.-ğandar 9526

k.-ğanı 5153

k.-ğın 5487

k.-mak 5223

k.-ñar 9332

k.-ñız 9510, 9645

k.-p 626, 665, 884, 1537, 1562, 1937, 2257, 2319, 2616, 2907, 2928, 2971, 3335, 3352, 3391, 3399, 3467, 3489, 3556, 3969, 4320, 5332, 5353, 5662, 5686, 6509, 6601, 6910, 7172, 7265, 7609, 7620, 8043, 8086, 8090, 8520, 8608, 8828, 9205, 9399, 9596, 9728, 9732

k.-sa 1563, 1753, 1980, 4670, 6494, 8785, 9293

k.-sam 4164, 5564, 9376

k.-sañ 793, 806, 1765, 1989, 2076, 4723, 5572, 5931, 7485, 7628, 8740, 8742, 8762, 8767, 8772, 8774, 8788, 8792

k.-sın 4148, 6875

k.-y 2060, 4790

k.-yt 2613, 6250

kara taş yer adı

k.690, 1128, 1180, 1187

karaan karaltı

k.1205, 1212, 1632

k.+dı 7148

k.+ğa 1210

k.+ı 2454, 2788

k.+ıbız 3161

k.+ın 7848

karabasın kara basan

k.9692

karaç özel isim

k.8605

karaçoro özel isim, destan kahramanı

k.293, 2345, 2375, 2383, 2388, 2410, 2478, 2515, 2706, 2774, 2775, 2826, 2858, 2869, 2910, 2978, 3089, 3106, 3160, 3175, 3259, 3288, 3464, 3466, 3485, 3603, 3793, 3877, 3909, 3939, 4007, 4224, 4247, 4285, 4295, 4323, 4447, 4468, 4491, 4513, 4600, 4672, 4682, 5164, 5202, 5290, 5330, 5338, 5342, 5505, 6677

k.+lor 3119

k.+nu 8127, 8345

k.+nun 2348, 2731, 2839, 3595, 4993, 5052

karager at ismi

k.7671, 7741

karağan bir çeşit kısa ve dikenli çalı

k.1915

karağat frenk üzümü

k.577

k.+tay 9296

karağay köknar

k.183, 504, 556, 832, 1915, 2932, 2950, 3011, 4872, 5699, 5733, 8556

k.+dın 834

karakaman lakap adı

k.371

karakan özel isim

k.9128, 9207, 9250

karakol yer adı

k.2491

karakoo yer adı

k.965, 2451, 2503

kara köl yer adı

k.+dün 5067

kara kucur yer adı
k.334
kara kuş bir kuş cinsi
k.1796, 1804, 1816, 1823, 1925, 1948, 1952, 1960, 1969, 1983, 2002, 2027, 2028, 2039
k. kuşka 1992
k. kuştan 2068
k. kuştu 1796
karala alaca
k.4222
karala- bakmak
k.-p 4242, 6143, 7330, 8912
karalaş- yardım etmek
k.-ar 5084, 6317
karam birisi
k.1019
karan gündüz
k.35
karan- bakınmak
k.-ıp 4979
karañğı karanlık
k.2272, 2917, 8009
k.+da 48, 7031
karapayım sade, basit
k.6165
karar- kararmak
k.-ğan 8014, 8928
k.-ıp 7986
kara suu yer adı
k.894, 1451, 5721
k.+ğa 2134
k.+nu 6963
karaş bakma, bakış
k.1176
karaş- hep birlikte bakmak
k.-at 5144, 5147
k.-ıp 838, 1406, 3006, 5758
karat- baktırmak
k.-kan 5559, 8681
karata karşı
k.317
karcal- kuvvetten düşmek, yorulmak
k.-bay 1885, 2519, 7673
karcaluu yorulma
k.+nu 1738
karçalaş- karşılaşmak
k.-kan 8947
karçığa kırlangıç
k.8936, 9054
kardar satın alan, müşteri
k.+dın 5984
karduu karlı
k.8734
karğan karı- fiilinin partisibi, yaşlı
k.9424, 9581, 9684
k.+da 5242
k.+ınan 566

karğaşaluu kargaşalı
k.3849
karğış lanet
k.9119
karğoolo yer adı
k.2363
karı yaşlı
k.694, 1216, 1306, 1630, 2563, 2942, 3117, 3629, 3681, 3789, 3802, 5312, 5344, 5431, 5499, 6272, 8703
k.+dan 256
k.+ğa 709
k.+lar 2203
k.+lardan 1127
k.+ñız 9039
k.+sı 2177, 2295, 2336, 4420, 4734, 6724
k.+sın 201
karı- kocamak, yaşlanmak
k.-p 1105, 4855, 4912, 4934, 8080, 9012
k.-sada 2519
k.-samda 8892, 9388
k.-sañda 8939
karık- yol almak
k.-tı 5100
karıluu yaşlı
k.131, 1023
karın karın
k.1357, 1879
karındaş kardeş
k.7369
k.+ı 5968
k.+ın 3999
karıp garip, kimsesiz
k.6602
k.+tarğa 9783
k.+tı 206
karıs günah
k.+ka 8079
karış uzunluk ölçüsü
k.1373, 2106
k.+tan 1372
karış- gevşemek, kuvvetten düşmek, büzüşmek
k.-ıp 914, 3058
k.-kan 8058
karışkır kurt
k.1585, 1640, 1656
k.+dın 1635
k.+ı 1895
karıya yaşlı, ihtiyar
k.2035, 3514, 6378, 8918, 9029, 9249, 9343, 9496, 9719
k.+lar 1402, 1438
k.+nın 1389
k.+ñız 9773, 9776

kark bolluk
k.2109, 2220, 5282, 9490, 9605, 9634
karkıbar okşama hitaplarından biri; azizim
k.9747
karkılda- karga gibi ötmek
k.-p 538, 935, 1901
karkıra özel isim
k.8423
k.+nın 8556
karkıt azık
k.5913
karlığaç destan kahramanı
k.4603, 4608, 4610, 4977, 5004, 5036, 5047, 5053, 5054, 5150, 5169, 5204, 5319, 5360, 5510, 5516
k.+tay 5382
k.+tın 5348
karma- tutmak, yakalamak
k.1748, 5176, 9624
k.-bay 8953
k.-dı 1771, 3408, 4525, 5691, 6546, 7148, 8388, 9474
k.-ğan 1241, 3036, 3925, 4227, 4301, 4331, 6153, 7487, 7791, 8024, 8219, 9501, 9559, 9764
k.-ğandın 9446
k.-ğanın 9623
k.-ğıla 6714
k.-ğın 1727, 3742
k.-p 689, 817, 2413, 3074, 3075, 3145, 3411, 3961, 4965, 5668, 5706, 5830, 9200, 9650, 9713, 9725, 9785
k.-sa 4933
k.-y 7321, 9236
k.-yla 4096, 7478
karmal- yakalamak
k.-dı 3472
k.-dık 7378
k.-ğan 6572
k.-ıp 2560, 8163
karmala- yakalamak
k.-p 1327, 4991
karman- birisine tutunmak
k.-arğa 5162
k.-at 3782
karmaş tutuşma
k.+ka 368, 4394, 7667
k.+ta 4335
karmaş- tutuşmak
k.-a 9497
k.-çuuday 485
k.-ıp 409, 462, 1016, 2468, 3437, 4251, 5291, 5595, 5802, 6140, 7857, 8181, 8993, 9639

k.-kan 1633, 3589, 9634
k.-kanın 7869
k.-sak 7272
k.-tık 2384
k.-tım 964
karmaşuu karmaşa
k.+dan 4928
karmat- yakalatmak, tutturmak
k.-ıp 5593
k.-kan 744
k.-pay 5780
karmoo tutma, yakalama
k.+su 9618
karoo dikkatli
k.+ğo 1262
karool bekçilik, karakol
k.269, 2654, 5555, 6268, 6969, 6974, 7134, 7145, 7228, 7312
k.+dordon 7118
k.+du 3118
k.+u 2695
k.+un 7605
karoolçu bekçi
k.7408
karpañda- köpürmek
k.-p 8892, 8939
kars taklidi söz
k.3010
karsılda- çatırdamak
k.-p 4263
karsıldaş- pataklamak
k.-a 2384, 2669
k.-sak 2447
karsıldat- çatırdamak
k.-ıp 8445
karşı karşı
k.519, 3180, 3358, 3570, 4315, 4455, 4921, 5597, 6005, 7582, 7883
k.+sınğa 8885
karşılaş- birbirine karşı çıkmak
k.-ıp 460, 3863
kart yaşlı, ihtiyar
k.1032, 8857, 8893, 8940
karta atın kalın bağırsağı, sucuk
k. kazı karta: 6273, 8355
kartık rüşvet
k.7007, 7009
karuu kuvvet; kudret
k.3282, 4345, 4685
k.+ğa 2965
k.+lar 5277
k.+ñ 9453
kas düşman
k.2029, 3708, 3865, 6524, 9116
kasaba düşman
k.1743, 2121, 4410, 7284
kasam and, yemin

k.978

kasıl- kasılmak, sıkışmak

k.-at 945

kasida kaside

k.684

kasiyet liyakat, özellik

k.4803

k.+i 1735, 8300

k.+ine 4867

kasiyettüü haysiyetli

k.1118, 8267, 9277, 9475

kaskatar dik

k.327

kastarla- korumak; muhafaza etmek

k.-p 1402

kastaş- düşmanlık etmek

k.-kan 8216

k.-kanın 2964

kastır- kazdırmak

k.-ıp 7529

kaş 1. kaş

k.641, 907, 1175, 2928, 4824

k.+ı 8750

k.+ımda 9375

k.+ına 5362

k.+ında 9263

kaş 2. Eğer kaşı

k.+ın 3080

k.+ına 1698, 3076

k.+ında 8932

kaşat kenar

k.+tan 9725

kaşay akmak (gözler hakkında)

k.1817

kaşın- kaşınmak

k.-ıp 1907

kaşka temiz, arı, beyaz

k.580, 1865, 8787, 9272

kaşkar yer adı

k.3193, 4937, 5756, 7871

k.+dan 2227, 2435, 3522, 4868, 5635

kaşkarlık kaşkarlı

k.5823

kaşkulak porsuk

k.+ı 1907

kat mektup, yazı

k.2229, 2230, 2261, 2267, 2292, 2484, 2559, 2565, 2709, 2730, 5325, 5736, 6328, 6338, 6436, 6452, 6467, 6470, 6527, 6559, 6574, 6607

k.+ı 6533

k.+ına 6566

k.+ında 2731

k.+ka 2749, 2767, 2772, 6410, 6468

k.+ta 6537

k.+tı 6364, 6365, 6485, 6512, 6515, 6551, 9425
k.+tın 6547
kat- 1. Katmak
k.-ıp 9019, 9061
k.-ıptır 9018
k.-kanın 4834
k.-pay 1850
k.-paysıñ 7492
kat- 2. gizlemek, saklamak
k.-at 6205
kata hata
k.+sı 693
kataal zor
k.5803
katağan destan kahramanı
k.44, 300, 329, 362, 393, 429, 467, 498, 537, 538, 616, 879, 882, 924, 944, 988, 1012, 1038, 1070, 1106, 1142, 1200, 1202, 1220, 1254, 1261, 1280, 1369, 1415, 1424, 1482, 1625, 1648, 2145, 2161, 2202, 2226, 2234, 2317, 2395, 2400, 2410, 2428, 2443, 2762, 2882, 5539, 6796
k.+da 474, 2415
k.+dan 6801
k.+dı 482
k.+dın 332, 872, 943, 974, 1149, 1388, 1449, 1466, 1547, 2445, 3585, 9243, 9672
k.+ğa 359, 1601, 1706
katar sıra
k.2249, 4711, 5736, 8325, 9321, 9820
k.+ında 1567
katarlaş gençlik
k.2411
katıgün zavallı
k.1610, 5156, 8262
katıl- takılmak, katılmak
k.-at 3359, 8897
k.-ğanı 143
k.-ıp 2859
katın kadın
k.201, 724, 773, 972, 1338, 3820, 3851, 4063, 6767, 6858, 6892, 6911, 6928, 7113, 8588
k.+bı 4759
k.+dar 421
k.+dardı 3621
k.+dardın 760, 9117
k.+darı 990
k.+darın 4723
k.+darıñdı 1101
k.+dı 1325, 7415
k.+dın 7402

k.+ğa 6932
k.+ı 155, 5995, 6169, 7395
k.+ım 9013
k.+ın 7488
k.+ının 9071
katır- saklamak
k.-ıp 9192
katış- yaklaşmak
k.-ıp 9525
k.-kan 9129
katkır- gülmek
k.-ıp 282
katta- 1. ileri doğru yürümek
k.-bay 6857
k.-ğan 1482
katta- 2.katlamak
k.-p 3433, 6732
kattır- saklatmak
k.-ıp 9154
katuu sert, katı
k.398, 688, 703, 1305, 1330, 1631, 2483, 3282, 3546, 4394, 4942, 5370, 5987, 6663, 6841, 7306, 7949, 8895, 8922, 9316, 9704, 9832
k.+rak 4096
katuula- sertleşmek
k.-p 357, 2574
kavhar gevher
k.+dan 8572
kay hangi?
k.2403, 4236, 4549, 6230, 6621, 6622, 7733, 8495, 9692
kayaşa karışık
k.134
kayberen kayıp+eren hayvanların koruyucusu
k.1734, 1860, 3072
kayda nerede
k.1082, 1555, 1629, 2479, 2973, 3153, 5843, 6414, 7191, 8984, 9242, 9706
kaydağı herhangi bir yerde bulunan
k.975
kaydan nereden
k.117, 1207, 2506, 2581, 2621, 4930
kaydanğan kocaman
k.1800
kayğı kaygı, keder
k.85, 6477
k.+ğa 2323, 3709, 6675
k.+m 6314
k.+ñdı 1097
k.+nı 4480
k.+nın 3730
k.+sı 1072
k.+sın 1010

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

kayğılan- kaygılanmak, kederlenmek
k.-ıp 8917
kayğılaş dertleşen
k.3779
kayğıluu kaygılı
k.9121
kayğır- kaygılanmak
k.-dık 113
k.-ıp 29, 2475, 4351
kayğuul nöbet
k.+du 2483
kayık dikiş yeri
k.+ı 9166
kayım kayıp
k.1264
kayın koca yahut karı tarafından akraba
k.5541
kayıp ezel, gaip
k.+tan 8938, 9056
kayış- bükülmek, eğilmek
k.268
k.-kan 9371
kaykala- geriye doğru eğilmek
k.-p 1691
kaykı bükük, eğik
k.4325, 9283
k.+sın 344
kayna- kaynamak
k.-bayt 1134
k.-ğan 2353, 5769, 8471, 8733
k.-ğanın 1189
k.-p 856, 3330, 6333, 9263, 9352, 9592
kaynal- demlenmek
k.-ıp 8357
kaynar özel isim, destan kahramanı
k.+dın 44, 52, 924
kaynat- kaynatmak
k.-ıp 845, 7968
kaynata kayın+ata
k.+sı 5539
kayni kayın(karı veya kocanın biraderi)
k.6864
k.+m 6844
k.+sine 6877
kayra tekrar
k.397, 763, 1655, 1960, 2561, 2946, 3013, 3073, 3154, 3356, 3451, 3452, 3557, 3601, 3602, 3605, 3751, 3888, 3980, 3985, 3989, 4031, 4662, 4678, 5107, 5120, 5685, 5720, 5804, 6252, 6622, 6719, 7122, 7430, 7803, 8244, 9133, 9333, 9492
k.+dan 7940
kayran zavallı
k.1032, 2631, 9294, 9296, 9331, 9668

kayrat gayret
k.30, 362, 8926, 9631
k.+ı 430, 2074, 2409, 4403, 7694, 7742, 8921, 8931, 9270, 9504, 9718, 9763
k.+ın 1082, 3936, 8935
k.+ıñ 1104, 8887, 8895
k.+ına 2800
k.+ınan 1229
k.+tı 5177
kayrattan- gayretlenmek
k.-ıp 9488, 9669
kayrattuu gayretli
k.6397
kayrı tekrar
k.+nın 6403
kayrı- dönmek
k.-p 27, 173, 3933, 4900
k.-ptır 8531
kayrıl- dönmek
k.-dı 3574
k.-dım 6867
k.-ıp 3440, 5849, 6995, 7761
kaysa- yok etmek
k.-dı 3292
kaysı hangi
k.1634, 1930, 3757, 6042, 7409, 7410, 9114
k.+nısı 4372
kaysıl =kaysıl hangi
k.4585
kayt- dönmek
k.-ayın 6210
k.-ı 6252
k.-ıp 7600, 8643
k.-kıla 3980
k.-maka 8861
kayta tekrar
k.1107, 7573
kaytala- bir işi tekrar yapmak
k.-p 8515
kaytar- 1. geri döndürmek
k.-ğan 7001, 8039
k.-ıp 264, 9109
kaytar- korumak, beklemek
k.-ıp 1828, 4199, 6883
kaytaruu nöbet tutma
k.+sun 6718
kaytış kaybolmak, ölmek
k.6469
kaz kaz
k.587, 935, 981, 2088, 4711
k.+ı 1901
kaz- kazmak
k.-ğan 8037, 8777
k.-ğanın 4838
kaza kaza, kaza bol: vefat etmek
k. bol: 527

kazak Kazak
k.8840, 8867
k.+tardın 8598
k.+tın 9033
kazan kazan
k.2577, 4065
k.+dan 6382, 8446
k.+day 8752
k.+ın 6764
kazana hazine
k.2494, 8688
kazat savaş
k.309, 2798, 2834, 3895, 4830, 5587, 6054, 6625, 7778, 7910, 9060
k.+ka 310, 2549, 2824, 3328, 3350, 3559, 4697, 5283, 6811, 7588
k.+ta 25, 527, 5625
k.+tan 2937, 3849
k.+tı 3605, 5276, 7506
kazdır- kazdırmak
k.-ıp 5715
kazı karın yağı
k.3972, 6273, 8355, 8519
k.+sın 3967
kazıl- kazılmak
k.-ğan 4639, 9574
k.-ıp 3060
kazış- hep birlikte kazmak
k.-ıp 831
kebez bez
k.3426, 3638, 3839, 8583
kecefide- koşturmak
k.-p 3387
kecige ense
k.9286
keç geç, akşam
k.2134, 4143
k.+inde 1203, 7090
k.+ke 3308, 5888, 8181
k.+ki 6260
k.+ta 2228
k.+te 6263
keç- geçmek
k.-tiler 6554
k.-tir 7254
keçe kara yer adı
k.+nı 2454
keçee geçen gün, dün
k.7062, 8067
keçeegi dünkü
k.6406, 9633
keçeeki dünkü
k.6419
k.+den 6397
keçel özel isim
k.+din 8584

keçik- gecikmek
k.-pesin 4677
k.-pey 2560
keçir- affetmek
k.7058
k.-gin 3823, 4825, 7440
k.-ip 5413
keçirim affetme
k.5421, 6756
keçiş- vazgeçmek
k.-ip 706, 3214, 8104
keçüü geçit
k.704, 2622
kedeylik fakirlik
k.+tin 6763
kedir özel isim
k.+din 8877
kee bazen
k.634, 958, 7902
k.+de 1289, 1535, 1857
keer küfürlü söz
k.+i 2952
kek kin
k.3949
k.+i 6526
k.+teri 1088
k.+ti 152
kekçey- eğilmek
k.-ip 9379
kekeerle- zulmetmek
k.-p 35
kekirtek gırtlak
k.8817
k.+i 3403
kel- 1. gelmek
k.2510, 3144, 3376, 3396, 3617, 5330, 6057, 6329, 6332, 9403
k.-bedi 7840
k.-bedimbi 6322
k.-begen 147, 2027, 6578
k.-bes 9658
k.-besin 1960, 6371
k.-besten 3096
k.-bey 1472, 3078
k.-beybi 2314, 4055
k.-beyt 4508, 6200
k.-beytko 1048
k.-çü 693, 1092, 3336, 7951
k.-dep kel+dep 2924
k.-di 343, 368, 696, 1200, 1202, 1301, 1334, 1361, 1394, 1666, 1887, 1928, 2138, 2141, 2169, 2201, 2652, 2791, 2921, 3070, 3216, 3218, 3248, 3250, 3516, 3533, 3826, 3830, 3832, 3836, 3840, 3991, 4235, 4497, 4657, 4938, 5361, 5680, 5895, 6004, 6493, 7028, 7062, 7115, 7344,

7425, 7688, 8108, 8165, 8334, 8340, 8611, 8958, 9464
k.-dik 3816, 3822, 3841, 5002, 6101
k.-dim 5378, 5391, 6016, 6022, 6369, 6864, 7438
k.-diñ 5017, 5942
k.-e 1314, 1393, 1987, 2012, 2130, 2844, 3254, 6303, 6868, 7973, 8216
k.-eatır 8761
k.-ebi 5158
k.-eli 3613, 8201
k.-em 6429, 6995
k.-embi 3751
k.-er 7210
k.-erde 6746
k.-erin 7254
k.-erinen 2160
k.-et 551, 2358, 2627, 4170, 4596, 4784, 6372, 6506, 7809, 7971, 8100, 8552
k.-etat 8253
k.-eatır 8761
k.-etkan 2657
k.-gemin 6905
k.-gen 445, 597, 876, 1207, 1303, 1725, 2038, 2173, 2237, 2379, 2476, 2758, 3283, 3784, 3859, 3861, 3898, 3984, 4012, 4032, 4039, 4095, 4125, 4139, 4233, 4428, 4614, 4871, 5104, 5429, 5984, 6080, 6091, 6094, 6146, 6148, 6155, 6332, 6358, 6539, 6602, 7387, 7421, 7516, 7571, 7575, 7646, 7648, 7982, 8168, 8249, 8389, 8405, 8484, 8542, 9100, 9313, 9629, 9846
k.-gençe 2492, 2528, 7856, 8431
k.-gende 359, 788, 1541, 2179, 2433, 3868, 4574, 6071, 6152, 6258, 6348, 6556, 6946, 8278, 8428
k.-genden 396, 5006
k.-gender 4070, 5757, 6401, 8116
k.-genderden 2392
k.-gendey 4318
k.-gendi 5172, 6501, 8067
k.-gendigin 2740, 2746, 5874
k.-genge 2291
k.-geni 4460, 6132, 8261, 8582, 8666, 9722, 9780
k.-genin 433, 2707, 2955, 3304, 3523, 4375, 4549, 4811, 6282, 6410, 6434, 6715, 7359, 7477, 7585, 7652, 7658, 8140
k.-geninen 6681

k.-geniñiz 8902
k.-gile 3611
k.-gin 7098, 8421, 9030, 9068
k.-iñer 9386
k.-ip 86, 87, 671, 814, 832, 1270, 1489, 1787, 1788, 1936, 1969, 2039, 2054, 2134, 2435, 2601, 2703, 2733, 2763, 2769, 2789, 2892, 2895, 2947, 2968, 3030, 3090, 3155, 3197, 3378, 4137, 4728, 4850, 4887, 5339, 5403, 5494, 5502, 5888, 5938, 6127, 6494, 6531, 6707, 7010, 7067, 7199, 7481, 7635, 7674, 7738, 7859, 7874, 8032, 8050, 8442, 8812, 8889, 9123, 9417, 9758
k.-iptir 1633, 2441, 2986, 5230, 5267, 6529, 7122, 8042
k.-mek 6624
k.-mekçi 5111
k.-meni 697
k.-mesi 8246
k.-se 1638, 2306, 2324, 2693, 2768, 4000, 4680, 5486, 5745, 5791, 8951, 8992, 8997, 9339
k.-sek 5980
k.-señ 4462
k.-sin 3192, 3194, 5324, 6439
kel- 2. Yardımcı fiil sıfatında kullanılır
k.-beptir 4954
k.-bese 4960
kelbet kılık, heyet, güzellik
k.+i 1231
k.+in 2456
keleçek gelecek, istikbal
k.+i 1785
keleke istihza, alay
k.5180, 6562
kelesoo aklı başında olmayan, deli
k.1548, 7902
kelgin göçmen kuş
k.+der 1670
kelin gelin
k.34, 619, 852, 1287, 1443, 2866, 4526, 4998, 5035, 5347, 5547, 5550, 6356, 6505, 6781, 6917, 9058, 9210, 9218
k.+den 4025
k.+der 5548
k.+derdi 636
k.+din 7404, 9100, 9251
k.+ge 5044
k.+i 3659
k.+inin 9267
k.+iniñ 4127
k.+inin 4984
kelindüü gelinli

k.5476

keliş gelme, geliş

k.+i 4632, 5965, 8404

k.+ine 8108

keliş- 1. gelişmek

k.-ip 1153, 1676, 2070, 2438, 4998, 5426

k.-ken 50, 2720

keliş- 2. hep beraber gelmek

k.-ip 5038, 7945

k.-ti 524, 1187, 3124, 3506, 5053, 7600

kelme kumaş

k.691

keltekte- değnekle dövmek

k.-p 7841

keltir- getirmek

k.-ip 2969, 5953

kelüü gelme, geliş

k.+gö 5670, 7957, 8143, 9342

kem daha az, eksik

k.1040, 2403, 4101, 7647, 8987, 8991, 8996

kemçilik kusur, hata

k.7953

kemege toprağı kazmak suretiyle yapılan uzunca ocak

k.3060

k.+nin 8443

kementay keçeden üst giyim

k.+dı 9107

kemer kemer, kuşak

k.+den 447

kemerlüü kemerli

k.2813

kemeş cesurluk

k.+te 3488

kempir ihtiyar

k.1504

kemsint- birisini yahut bir nesneyi pek hakir, aşağılık, liyakatsiz saymak

k.-ip 6530

keñ geniş, bol

k.3, 68, 788, 950, 1061, 2100, 2739, 2751, 2914, 3403, 3635, 4221, 4722, 8155, 8164, 8398, 8454, 8583, 8746, 9269

keñ kol yer adı

k.+dun 8167

keñdik genişlik

k.+i 811, 1173

kene- hissetmek

k.-bey 3594

kenen geniş

k.109, 554, 557, 679, 874, 1231, 2349, 2754, 3314, 3982, 4196, 4253, 4294, 4406, 5558, 6206, 6716, 8509

k.+iñ 2814
k.+ireek 5950
keñeş müşavere, danışıklık
k.4010
k.+i 3660
k.+in 5607
k.+ke 7511
keñeş- fikir danışmak
k.-ip 2782, 3897, 4040, 4117, 4773, 6056, 7455, 7505, 8189
k.-ken 4524
k.-pey 3963
k.-ti 1469, 1470, 6037
keñkeles kalın kafalı, aptal
k.3721, 6955
kep söz, laf
k.191, 1012, 1078, 1079, 1438, 1440, 1558, 2035, 2285, 2392, 3486, 3544, 3802, 3857, 3877, 4099, 4525, 4552, 5950, 5973, 6012, 6359, 6898, 7068, 7128, 7448, 7589, 8394, 8577, 8712, 8903, 9029, 9065, 9450, 9829
k.+i 66, 4426, 5618, 9189, 9281
k.+im 9214, 9230
k.+imdi 5384
k.+ine 3571, 4646, 4672, 4893
k.+ke 3960, 4556, 5033, 6285, 6697
k.+terde 5805
k.+terdi 6217
k.+terge 5524
k.+terin 4607
k.+ti 4540, 8831, 9467
kepin kefen
k.+den 528
kepte- konuşmak
k.-yli 1140
ker doru (at hakkında)
k.9106
ker- germek
k.-e 1574, 8769
k.-gende 789
k.-ip 3008, 9037
kerben kervan
k.5685, 5807, 5829, 5833, 5862, 5949, 6012, 6033, 6066, 6286, 6291, 6614, 6755, 7069, 7081, 7154, 7221, 7356, 8196, 8209
k.+den 6720, 6760
k.+der 5755, 6399, 6772, 8226
k.+derdin 5890, 6715, 6770, 8204
k.+derge 7518
k.+di 6286
k.+din 8173, 8245, 8281
kerege keçe evin duvarını teşkil eden ağaç kafes

k.719, 789
k.+nin 743
kerek gerek, lazım
k.2407, 2409, 2708, 4215, 5180, 6236
k.+eni 2865
k.+i 2448, 3970, 4092, 6312, 8664
k.+ine 3381
kerektüü gerekli
k.6872
keremet keramet, mucize
k.770
k.+i 1354
keri yamaç
k.+dey 8789
keril- gerilmek
k.-e 790
k.-gen 554, 716, 1942, 2790
keriş- hep beraber germek
k.-ip 1670
kerney davul
k.2925
kert yalnız
k.3834, 6941
kerüülö- gerilemek
k.-p 2622
kes- kesmek
k.-e 6985
k.-ip 1854, 2222, 2265, 3097, 3139, 5926, 6828
k.-iptir 7084, 9613, 9616
k.-ken 2363, 4117, 7455
kesek et
k.5788
kesel hasta
k.75
keselde- hastalanmak, hasta olmak
k.-p 2184
kesil- kesilmek
k.-di 3168, 5700, 9242
k.-gen 3099
k.-ip 3360
kesirden- sinirlenmek
k.-gen 3593
kesken taş yer adı
k.2363
keskilik fesatlık
k.6079
kestir- kestirmek
k.-ip 829
keştele- süslemek
k.-p 3530
ket- gitmek
k.4001, 4824, 5107
k.-çi 6573
k.-çü 2075, 4132, 5238
k.-çüdön 33

k.-çüdöy 1310, 1690, 4896
k.-çülördön 3994
k.-e 1550, 4187, 4195
k.-eli 621, 2502
k.-elik 543
k.-emin 493
k.-eni 8016
k.-er 3435
k.-erde 1583, 9682
k.-erin 2751
k.-esiñ 5186
k.-et 851, 1936, 2031, 2593, 2919, 3495, 7481
k.-ip 428, 1286, 1294, 1318, 1322, 2389, 3056, 3459, 3477, 3658, 3687, 3731, 5122, 5372, 5580, 5581, 5664, 5692, 5842, 7014, 8035, 8460, 8882, 9025, 9487, 9646, 9648
k.-iptir 283, 286, 7080, 7089, 7203, 8170, 9265, 9619
k.-ken 471, 1126, 1439, 1685, 1841, 1995, 2141, 2148, 2175, 2286, 4149, 4311, 4576, 4990, 5320, 5473, 5483, 5571, 5951, 6073, 6269, 6674, 7125, 7190, 7516, 7599, 7864, 7953, 8047, 8106, 8188, 9295, 9297, 9453, 9455, 9637, 9842
k.-kençe 6127, 8372
k.-kende 2400, 4628, 6323, 7320, 8999, 9002, 9602
k.-kenge 5522, 5971
k.-keni 2181, 8243, 9052, 9676, 9718
k.-kenin 7924
k.-kiçe 5996
k.-kim 6200
k.-mek 6929
k.-mekke 6924
k.-pedi 4031, 9502
k.-pegen 1088, 1234, 7716
k.-pes 8980
k.-pesek 545, 5120
k.-peseñ 4780
k.-pesin 274, 739, 4041, 6819
k.-peske 3993
k.-pesten 4583
k.-pey 3308, 4070, 7317
k.-peybiz 3985, 6144
k.-peyli 1141
k.-peyt 5997
k.-se 5920
k.-sek 2526, 6899
k.-sin 3911, 4669, 4949, 4957
k.-ti 522, 1082, 1629, 1810, 1961, 2098, 2675, 2843, 3102, 3455, 3824, 4400, 4631, 5299,

5809, 6432, 6773, 6880, 7042, 7135, 7166, 7183, 7207, 8000, 8675, 9571, 9574, 9689, 9692, 9765

k.-tim 3740

ketençikte- gerisin geriye gitmek

k.-p 7540

ketir- getirmek

k.-bey 17

k.-beyin 6360

k.-di 466, 1487, 3171, 6771

k.-gen 2590

k.-ip 3936, 5272

ketiş- hep birlikte gitmek

k.-ken 6107

k.-ti 3012, 8396, 8650

ketmen kazma

k.5673

ketüü gitme

k.+gö 5037, 5439, 6954

keyi- incinmek

k.-bedi 6188

k.-p 1011, 6755

k.-ysiñ 1100

keyip keyif

k.+in 8767

keyiş müteessir olmak

k.+ke 9288

keyiştüü hüzünlü

k.4576, 4911, 6942

keyit- sıkmak

k.-ip 4958, 7456, 7947

k.-ken 6354

keyreñ özel isim

k.+de 3569

kez defa, kez

k.368, 1378, 1442, 1686, 3924, 4375, 5502, 6150

k.+de 1015, 1335, 1442, 2379, 2419, 2457, 3245, 3593, 3924, 5944, 6150, 6518, 6581, 8413, 9382

k.+den 4478

k.+derde 6636, 8405

k.+i 1179, 1280, 1914, 4785, 8220

k.+imde 4934

k.+inde 141, 3539, 4859, 5502, 6612, 9135, 9313

kezdeş- karşılaşmak, rast gelmek

k.-çi 2986

kezdeşüü buluşma, karşılaşma

k.+sün 5351

kezek sıra

k.20, 839, 2993, 4546, 7316, 7606

kezekte- karşılaşmak

k.-yt 2360

kezekteş- nöbetleşmek
k.-ip 2365
kezik- karşılaşmak
k.-ip 1773, 3376, 4673, 6457
k.-ken 7934
k.-se 613
kıbaa teslim olmak
k.2430
kıcılda- yayılmak
k.-p 9353
k.-yt 7739
kıcır sinir
k.+ı 2968
kıdır hızır aleyhisselam
k.1126, 1707, 1751, 2023, 2044, 2069, 3587, 4694, 8265, 8302
k.+a 9309
k.+dı 1868, 7187
k.+dın 1277
k.+ı 9303
kıdır- dolaşmak
k.-ğan 5607
k.-ıp 340, 933, 968, 5854, 5956, 6687, 7471, 8864
kıdırala- dolaşmak
k.-y 1247
kığın savaş
k.444
kıl kıl
k.1178, 1752, 2968, 4951, 8754
k.+ın 776, 827
kıl ertiş yer adı
k.2490, 2536, 5446, 5463
kıl- yapmak
k.-a 8492
k.-aarın 6626
k.-alık 7670
k.-am 175, 1946, 4679, 5123
k.-ar 9813
k.-arın 6060, 6242
k.-arkanğa 221
k.-asıñ 5022
k.-at 866, 1463, 4929, 8563
k.-ayın 3713, 5129
k.-ba 9470
k.-badı 7839
k.-bağandı 3150
k.-bağanı 2003
k.-basa 4763
k.-basak 7251
k.-basın 6352
k.-bay 1516, 2233, 2287, 2780, 3905, 4093, 4608, 4610, 5114, 5358, 5470, 7834
k.-bayt 2556
k.-çu 8077
k.-dat 4727, 6514

k.-dı 1191, 1194, 1196, 1944, 2229, 3134, 3496, 3526, 3914, 3916, 3928, 3937, 4230, 5094, 5096, 5325, 5731, 5875, 6276, 6597, 6631, 8514, 8568, 8569, 8826, 9127, 9631
k.-dık 116
k.-dıñ 8968
k.-dıñar 3150
k.-ğam 6563
k.-ğan 511, 797, 799, 1122, 3547, 3735, 4599, 4635, 4959, 5755, 6541, 6614, 6728, 7044, 7532, 7543, 8502, 9098, 9183
k.-ğanda 5468
k.-ğanğa 1509, 7778
k.-ğanı 672, 675, 1603, 9087, 9212, 9798, 9815
k.-ğanın 4832, 6292
k.-ığı 7553, 8869
k.-ığın 2954, 7799
k.-ığına 3710, 6757, 8122
k.-ıp 34, 35, 41, 43, 106, 218, 229, 256, 272, 609, 652, 712, 765, 777, 833, 835, 910, 927, 1224, 1283, 1285, 1287, 1553, 1716, 2194, 2198, 2207, 2217, 2220, 2223, 2225, 2430, 2642, 2761, 3132, 3142, 3201, 3239, 3371, 3609, 3621, 3622, 3817, 3884, 3885, 3982, 4063, 4064, 4100, 4173, 4181, 4308, 4496, 4747, 4864, 4945, 5040, 5221, 5226, 5282, 5287, 5543, 5741, 5813, 5868, 5873, 6047, 6095, 6138, 6190, 6247, 6321, 6351, 6402, 6464, 6466, 6511, 6643, 6673, 6690, 6701, 6718, 6807, 6826, 6848, 6873, 6907, 6939, 6978, 7298, 7309, 7424, 7548, 7755, 7944, 7993, 8120, 8145, 8369, 8370, 8419, 8682, 8926, 9015, 9116, 9148, 9222, 9298, 9415, 9462, 9546, 9569, 9656, 9685
k.-ıptır 5062
k.-mak 6909
k.-sa 30, 6750, 6827, 9114
k.-sak 7583
k.-sın 5477, 6156
kılayt- çıkartmak, göstermek
k.-ıp 5982, 9208
kılda- kılları ayırmak
k.-p 776
kıldır- yaptırmak
k.-bay 9150
k.-baym 9006
kılıç kılıç

k.56, 314, 324, 387, 442, 2823, 2898, 3025, 3297, 3299, 3301, 5593, 7267, 7626, 7788, 8798, 9370
k.+ı 241, 7676
k.+ın 7721
k.+tar 2331
k.+tardın 3027
k.+tı 9836
k.+tın 2221, 4337
kılıktan- kırıtmak
k.-ıp 903
kılıktuu nazlı
k.4728
kılım asır
k.+dan 2904, 3653
k.+dar 7179
k.+dın 9437
k.+ğa 4490, 6808
kılış yapma, yapış
k.+ı 537
kılış- hep birlikte yapmak
k.-ı 100, 6225
k.-tı 3131, 3520, 8097
kılka sıra, defa
k.8137
kılkılda- süzülerek yürümek
k.-ğan 3315
k.-p 714, 4337, 7284, 7680
kılta vücut
k.+sı 3298
kıltak ip, uzun sırık üzerindeki kıldan tuzak
k.6751
kıltılda- kıvrılmak
k.-p 7003
kıltıy- gözükmek
k.-ıp 1667
kıluuçu yapıcı
k.140
kımbat kıymetli, değerli
k.+ı 1168
k.+ım 5454
k.+ıñ 8691
kımça ince
k.4725
kımız kısrak sütünden yapılan maruf içecek
k.422, 812, 869, 877, 925, 2352, 3794, 4560, 5511, 8361
k.+dın 857
k.+ın 8512
k.+ıñ 864
kın kılıcın konulduğu kap
k.+da 241, 7676
k.+dan 3025, 7721
kıñ söz
k.199

kınadığo zorlandı
k.2092
kınal- oyulmak
k.-ıp 5713
kınalış- kucaklaşmak
k.-ıp 8315
kınapta- yan basmak
k.-p 2638
kınaş- sıkışmak
k.-ıp 735
kıñğıra- hareket etmek
k.-p 241, 7676
kınık alışmış
k.1826
kınşıla- ses çıkarmak
k.-p 1591
kıntık kıntık ?
k.6631
kıpçak boy adı
k.2535, 4459, 5840, 5856, 6670, 6684
k.+tan 4234, 6650
k.+tı 5848, 6069
kıpçıl- eklenmek
k.-ıp 3804
kır- kırmak, öldürmek
k.-a 4376
k.-dı 3133
k.-dıñar 3152
k.-ğa 9310
k.-ğan 3487
k.-ıp 88, 202, 290, 2899, 3610, 6612, 7752, 7787, 7882
k.-sak 219
kır- 2. köz kır- yan gözle bakmak
k.-ıp 8546
kıraak zeki
k.+ı 3466
kıraan cesur
k.1235, 1248, 3306, 4509, 4737, 4919
k.+dar 3489
k.+darına 323
k.+dın 7698
k.+ı 4346, 8257
k.+ın 455
k.+ıñ 1099, 7288, 8194
k.+ıñdan 8646
kıraandık cesurluk
k.+ın 1827
kırçan bir hayvan türü
k.+ı 5778
kırçın ince
k.9309
kırdan- yan durmak
k.-a 9515
kırdır- öldürmek
k.-ıp 3337, 3369

kırğıl özel isim
k.8189, 8192, 8259, 8284, 8326, 8375, 8651
kırğın kılıçtan geçirme, katliam, kırgın
k.93, 1652, 2875, 3201
k.+da 3312, 4399, 5295
k.+dan 2368
k.+dı 3525
k.+ğa 476, 3580
kırğındaş- kırgın yapmak
k.-ıp 6672
kırğız kırgız
k.2, 9, 29, 123, 129, 169, 281, 363, 409, 427, 890, 1099, 1102, 2323, 2370, 2534, 2587, 2735, 2742, 2747, 2854, 2886, 2905, 3159, 3163, 3167, 3255, 3306, 3312, 3550, 3552, 3577, 3597, 3716, 3748, 3842, 3862, 4042, 4317, 4319, 4346, 4371, 4386, 4438, 4651, 4667, 4737, 4764, 4815, 4817, 4835, 4881, 5397, 5454, 5470, 5513, 5574, 5711, 5812, 5859, 5995, 6018, 6134, 6164, 6201, 6350, 6372, 7305, 7576, 7677, 7727, 7855, 7889, 8273, 8343, 8347, 8385, 8392, 8435, 8701, 8840, 8920, 9110, 9120, 9628, 9683, 9766
k.+da 1235, 2348, 2929, 6610
k.+dan 15, 1872, 2480, 2594, 2825, 4509, 4563, 4863, 7421, 7428, 7749, 8157, 8867
k.+dar 2835, 3265, 3268, 3626, 4002, 4329, 6206, 6249, 6671, 7319, 7453, 9355
k.+dardı 7655
k.+dardın 2766, 3572
k.+darğa 3180, 5288, 7465
k.+darı 8066
k.+dı 289, 304, 1710, 2863, 3487, 4234, 4719, 4850, 7862
k.+dın 3, 36, 62, 196, 323, 438, 455, 810, 1256, 2356, 2496, 2710, 2756, 2778, 2800, 2884, 2920, 2954, 3130, 3510, 3524, 3538, 3563, 3615, 3659, 3710, 3720, 4294, 4336, 4489, 4548, 4620, 4635, 4666, 4770, 4829, 4860, 4905, 4941, 4961, 5344, 5508, 5871, 6688, 6708, 7075, 7587, 7692, 7756, 7868, 7960, 8128, 8257, 8476, 8509, 8544, 9262, 9372
k.+dıñ 7712
k.+ğa 70, 93, 444, 2442, 3141, 3201, 3248, 3518, 4915, 4921, 5234, 5857, 6054, 6140, 6187,

6392, 6798, 6799, 6807, 7381, 7451, 7502, 7582
k.+ı 8632
k.+ıñda 8277
k.+ka 4039, 6321, 6356, 9825
k.+mın 6650
kırıl- öldürmek
k.-dı 491, 1597, 4917, 4938, 7107
k.-ğan 472
k.-ğandı 5623
k.-ğanın 3186
k.-ıp 222, 3896, 5260
k.-sa 5570
kırılış- hep beraber öldürmek
k.-ıp 4348
kırk kırk
k.1247, 1621, 3675, 3831, 4316, 4348, 4695, 4938, 5589, 5657, 5912, 6805, 7129, 7594, 8182, 8288, 8325, 8369, 8694, 8699, 8755, 8784, 8992, 9016, 9210
k.+tan 4967
k.+tın 963
kırk- kesmek
k.-pasın 9105
kırka sıra
k.1871, 2462, 3795
kırkala- sıralamak
k.-ğan 69
k.-p 1847, 2080, 7172
k.-y 617
kırkın kırkma
k.761
kırktır- kestirmek
k.-ıp 754
kırman harman
k.+dın 5650
k.+ı 5643
kırsık kaza, felaket
k.8016
k.+a 5018
k.+tan 8007
kırtış satıh, yüzey
k.+ın 3864
kıs- bağlamak
k.-ıp 4344, 5029
k.-sa 1218
k.-tı 6934
kısa kısa
k.8993
kısıl- sıkıştırılmak
k.-ıp 475, 532, 6460, 8008
kısılt- sıkıştırmak
k.-ıp 1292
kısım baskı
k.5468, 5872
k.+dı 7223

k.+ğa 6598
k.+ın 4942
kısır kısır
k.1251, 8332
kısırık özel isim
k.8259
kısıtalak özel isim
k.6465
k.+tan 6729
kıska kısa
k. 5375, 8479
k.+sına 8557
kıskan- kıskanmak
k.-ıp 4200, 4558
kıskart- kısaltmak
k.-ıp 7278
kıstar- eklemek
k.-ıp 4556, 6285
kış kış
k.6868
k.+ı 2452
k.+ka 818
k.+kı 6874
k.+kısın 5499
kıtay çin
k.12, 94, 151, 162, 170, 181, 190, 204, 236, 290, 299, 372, 1089, 2318, 2362, 2371, 2457, 2460, 2461, 2492, 2509, 2580, 2584, 2595, 2599, 2625, 2626, 2741, 2759, 2859, 2990, 3040, 3123, 3209, 3220, 3223, 3253, 3264, 3268, 3312, 3329, 3341, 3391, 3419, 3437, 3454, 3461, 3465, 3471, 3482, 3523, 3544, 3551, 3562, 3567, 3570, 3576, 3612, 3630, 3639, 3838, 3865, 4000, 4038, 4054, 4068, 4078, 4237, 4239, 4335, 4355, 4395, 4508, 4611, 4660, 4669, 4769, 4780, 4876, 4879, 4883, 4886, 4917, 4925, 4936, 5024, 5069, 5148, 5210, 5240, 5255, 5256, 5259, 5295, 5313, 5369, 5379, 5398, 5519, 5559, 5615, 5756, 5808, 5816, 5863, 5938, 5992, 6053, 6055, 6067, 6081, 6087, 6091, 6106, 6186, 6199, 6378, 6390, 6401, 6406, 6427, 6432, 6450, 6464, 6510, 6573, 6576, 6599, 6630, 6671, 6847, 6858, 6987, 7068, 7082, 7091, 7311, 7373, 7383, 7423, 7500, 7556, 7587, 7590, 7593, 7618, 7649, 7652, 7695, 7714, 7727, 7810, 7845, 7868, 7876, 7894, 7951, 8060, 8427, 8439, 8444, 8543, 8564, 8632, 8718, 8735, 8821,

8827, 9262, 9329, 9355, 9480, 9514, 9582, 9628, 9819, 9833
k.+ça 2543, 4624, 5011, 5933, 5946, 9489
k.+da 2313, 3414, 5152, 5434, 5882
k.+dağı 6441
k.+dan 2488, 2634, 2711, 2827, 2848, 2854, 3324, 3572, 3582, 3615, 3637, 3661, 3816, 3835, 4095, 4286, 4333, 4432, 4476, 4516, 4614, 5567, 6146, 6155, 6358, 6602, 6903, 7723, 8368, 8432, 8760
k.+dı 199, 2604, 2752, 3293, 3332, 3338, 3714, 4376, 4751, 5256, 5474, 5619, 5979, 6516, 6612, 6693, 6704, 6745, 7210, 7786, 7795, 9775
k.+dın 132, 138, 2244, 2606, 3149, 3172, 3181, 3290, 3491, 3507, 3842, 4016, 4287, 4302, 4347, 4371, 4655, 4676, 4952, 5301, 5407, 5568, 5762, 5845, 5850, 5903, 6202, 6687, 6901, 7343, 7444, 7609, 7616, 7754, 7758, 7842, 7858, 7916, 7958, 8884, 9499
k.+ğa 2447, 2529, 2745, 4160, 4505, 5062, 5575, 5587, 5818, 5842, 5953, 6070, 6583, 6673, 6698, 6706, 6820, 6899, 6936, 6994, 7222, 7669, 7688, 7706, 7719, 7746, 7838, 7934, 8270
k.+ıñ 8702
k.+ıña 3154
k.+lar 294, 2151, 2386, 2465, 2468, 2506, 2613, 2621, 2630, 2666, 3165, 3221, 3261, 3302, 3477, 3867, 3984, 4031, 4170, 4251, 4298, 4391, 4500, 4599, 4673, 4871, 5101, 5104, 5293, 5403, 5449, 5468, 6710, 7559, 7613, 7690, 7708, 7738, 7748, 7751, 7774, 7782, 7789, 7829, 7892, 7920, 7973, 7982, 8001, 8019, 8124
k.+lardın 1871, 2345, 4950, 5231, 5497, 7657, 7799, 7928, 8586, 9340, 9793
k.+larğa 6683, 7761, 7806
k.+sıñ 6181
kıtaylık çinli
k.5964, 5994, 7368, 7377
kıy- kıymak, kesmek
k.3300

k.-a 5430, 8373, 8674, 8686, 9227
k.-bağan 1172, 7006
k.-basañ 208
k.-dı 3467, 3571, 6378
k.-ğan 1758, 2105
k.-ıp 1531, 4014
kıya yan, yamaç
k.443, 3430, 6509, 9227
k.+bın 2988
kıyal hayal, rüya
k.7468
k.+ğa 944
k.+ı 2997
kıyal- kıymak
k.-bay 6228
kıyaldan- düşünceye dalmak
k.-at 5588
k.-ıp 2551
kıyamat kıyamet
k.+ka 8372
kıyan sel
k.1341
k.+ı 1889, 7997
kıyanat hiyanet
k.6774
kıyar kötü
k.9695
kıydır- öldürmek
k.-dı 8558
k.-ıp 5701
kıyğaktuu sivri
k.8473
kıyık zevk, neşe
k.500
k.+ına 9316
kıyıl- kesilmek
k.-ğan 3850
k.-ıp 1310, 1974
kıyın güç, zor
k.291, 455, 734, 963, 1515, 2397, 2449, 2930, 3414, 3626, 4350, 4352, 4373, 4718, 5576, 6611, 7208, 9270, 9650
k.+darın 5592
k.+darına 3507
kıyınbek özel isim
k.+tin 9163
kıyınçılık zorluk
k.1249, 4407, 5694
kıyınsı- kuvvetlilik göstermek
k.-p 9797
kıyınsın- cesaret göstermek
k.-ğan 402, 3199, 4633, 7880
k.-ıp 7844
kıyır kenar, uç, sınır
k.2761, 3997
k.+ı 388

k.+ın 8266, 8344

kıyırsız sonsuz

k.8454

kıyıt kurnaz

k.+ını 6067

kıyıt- sözünün başını getirmek

k.-ıp 6097

kıykım bahane

k.7554

kıykır- haykırmak

k.-ğan 649

k.-ıp 560, 8474

kıykırık haykırış

k.+ı 4338

kıyla çok, hayli

k.70, 138, 301, 733, 942, 968, 1117, 1433, 1822, 1872, 2480, 2537, 2543, 2938, 3026, 3115, 3131, 3134, 3163, 3250, 3476, 3520, 3526, 3633, 4169, 4234, 4280, 4349, 4498, 4680, 4861, 4905, 5397, 5549, 5812, 5818, 5835, 5854, 5954, 6488, 7193, 7678, 7714, 7722, 7728, 7756, 7845, 8123, 8336, 8476, 8571, 8690

k.+ça 9370

k.+da 1257

k.+dan 3843, 4481, 5879

k.+ğa 2092, 3187, 5571, 5837

k.+nı 2899, 7888

k.+nın 5855

k.+sı 3222

k.+sın 6806, 7787

k.+sına 5763

k.+sınan 4373

kıylanış hareket

k.1125

kıyma kıyma, ufak tefek

k.7708, 8519

kıymal- kıpırdamak

k.-dığıs 4366

kıymılda- kıpırdamak

k.-bay 3298

k.-p 1781

k.-sa 5917

kıyna- hareket etmek

k.-bay 4189, 6181

k.-dı 153

k.-ğan 3945, 7553

k.-p 1080

kıynal- zorlanmak

k.-at 5376

k.-bağan 1250

k.-bay 4681, 5955

k.-dık 6754

k.-ıp 92, 6599, 7193, 7194, 8193

k.-sam 3711

kıynoo zorluk
k.+ğo 6663
k.+nu 656
kıyır kenar, uç, sınır
k.+ı 4499
k.+ına 1094, 1236
kıyra- ölmek
k.-dı 2901, 7886
k.-p 7730, 9436
k.-yıp 3301
kıyrat- kırmak
k.-ıp 2865, 3114
kıyroo kıyım
k.+ğo 5063
kıyşa yamuk
k.+ya 8627
kız kız
k.424, 619, 630, 903, 968, 1443, 3634, 3654, 3664, 3673, 3766, 4025, 4050, 4078, 4127, 4168, 4611, 4946, 4984, 4999, 5035, 5044, 5148, 5215, 5347, 5375, 5392, 5409, 5519, 5548, 6505, 6637, 6917, 7120, 9218
k.+dan 4125, 5216
k.+dar 3661, 4725, 5031, 7122
k.+dardan 5397
k.+dardı 5005
k.+dardın 4526
k.+darğa 4993
k.+darı 5910
k.+dı 34, 2866, 3776, 4063, 4074, 4539, 4541, 4572, 4590, 5024, 5048, 5160, 5164, 5223, 5354
k.+dın 3657, 3691, 4021, 4528, 5161, 5205, 5224, 5248, 5310
k.+ğa 2550, 4013, 4192, 4593, 6157, 6488, 9164
k.+ı 155, 622, 4441, 4455, 4621, 5154, 5155, 5369, 5816, 5992, 5301, 8817, 9128, 9207, 9250
k.+ıma 6365
k.+ımdı 3991
k.+ımızı 8368
k.+ın 3640, 4173, 5094, 6613
kızar- kızarmak
k.-ıp 7698, 8617, 9398
kızık zevkli, meraklı
k.733, 941, 947
k.+ı 1377, 8612
k.+ın 1562, 4296
k.+ına 969
k.+ka 941, 8630
k.+tı 3158, 4766
kızık- meraklanmak
k.-ıp 10, 3667, 5836, 6250
kızıktır- meraklandırmak

k.-bayt 2260

kızıl 1. kırmızı

k.153, 1561, 3028, 3052, 3270, 7729, 7732

k.+ı 1161

kızıl 2. ihtilalci

k.32, 426, 2870, 5648

kızıl baş ihtilalci

k.11, 42, 85, 87, 101, 132, 151, 200, 372, 390, 402, 409, 453, 490, 500, 536, 547, 607, 964, 971, 1089, 2318, 2345, 2358, 2364, 2371, 2492, 2509, 2758, 2827, 2888, 2929, 2943, 2946, 2987, 3032, 3040, 3098, 3104, 3133, 3140, 3164, 3186, 3519, 3575, 3580, 4498, 4798, 5458

k.+ka 317, 620

k.+tar 354, 461, 613

k.+tardan 26, 420, 2416

k.+tardın 465, 523, 2867, 2896

k.+tarğa 306, 459, 518, 2872

k.+tı 3114

k.+tın 531, 2878, 3121

kızıl baştık düşmanlık

k.+ıñ 3100

kızıl bel yer adı

k.335, 714, 2638

kızıt- ısıtmak

k.-ıp 8513

k.-pay 4191

kızıtalak kız talak: murdar, pis

k.3164, 8983, 9796, 9802, 9814

k.+tın 8756

kızmat hizmet, iş

k.1433, 6728, 6753, 6807, 7251, 8335, 8366

k.+ına 6916

k.+ıñdı 5129, 6156

kızmatçı hizmetçi

k.+ları 6759

k.+sı 5912

kızmatkerler hizmetçiler

k.8497

kızuu kızgın, sıcak

k.1435

kızuuluk kızgınlık

k.7753, 7827

kiçi küçük

k.4293, 4299, 4473, 4602

kiçik küçük

k.8488

kiçine küçücük

k.4478

k.+mden 6568

kiçinekey küçücük

k.1651

kiçireyt- azaltmak

k.-ip 4903

kiçüü küçük

k.78, 2295, 5490, 7563

k.+bü 1462

k.+lördü 1170

kilem kilim

k.7537

kim kim

k.401, 454, 1010, 1037, 1040, 1043, 1644, 1653, 2871, 2939, 3313, 3763, 3774, 4034, 4046, 4657, 5223, 6242, 6315, 6551, 7087, 7460, 8328, 8354

k.+der 2405

k.+di 227

k.+din 1430, 8574

k.+ge 1525, 4587

k.+i 5551

k.+inen 6204

k.+isi 3053

kir- girmek

k.-bese 4215

k.-besin 3894

k.-çü 681

k.-di 824, 2577, 2623, 2643, 2885, 2890, 2906, 3073, 3265, 3279, 3413, 4394, 5901, 6600, 7077, 7725, 7893, 7983

k.-dim 4651, 4652

k.-e 6074, 6195, 7838

k.-esiñ 7538

k.-et 2302, 7231, 7259

k.-eyin 5126

k.-gen 791, 1203, 4974, 7534, 7706, 8818

k.-gende 671, 809, 1213, 1536, 2887, 3253

k.-geni 1593, 5877, 8485

k.-gin 392

k.-ip 350, 1707, 2042, 2169, 3445, 3974, 4987, 7115

k.-iptir 2618, 9651

k.-mekpiz 6625

k.-se 2028, 2549, 2917, 4264, 4697

k.-señ 4742

kirgiz- girdirmek

k.4945

k.-di 2714

k.-gen 750, 6964

k.-ip 5728, 9777

kiriş- hep birlikte girmek

k.-ip 5678

k.-ti 1435

kirpik kirpik

k.+ine 8762

kişen kelepçe

k.3497, 6822

k.+di 7083
k.+din 6984
k.+ge 6996
kişene- kişnemek
k.-p 1778, 1806, 2054, 8321
kişi kişi
k.1239, 1617, 1679, 2226, 2484, 2629, 2664, 2693, 3565, 4085, 4264, 4720, 4721, 5743, 5744, 6272, 6282, 6317, 6339, 6470, 7208, 7490, 8457, 8461, 8472, 8773, 8841, 8945, 9013, 9276, 9406, 9456, 9708
k.+den 3565, 7516
k.+dey 3307
k.+ge 4355
k.+ler 7864
k.+ni 9408
k.+sin 2619
k.+sindey 7391
kitep kitap
k.684
kiy- giymek
k.-çi 9064
k.-erine 9215
k.-et 1043
k.-gen 2545, 2546, 3019, 3048, 3851, 5935, 9789
k.-geni 4786
k.-ip 1446, 4724, 4980, 6388, 7697, 8538
k.-se 9180
kiygiz- giydirmek
k.-ip 271, 710, 3976, 9107, 9772
kiyim giyim
k.1853, 3976, 6138
k.+imdi 1043
k.+i 3048, 8495
k.+in 7053
kiyin sonra
k.840, 4005, 6791, 8424
k.+çereek 7220
k.+çereeyek 2381
k.+çerek 6732
kiyin- giyinmek
k.-ip 2945, 3377, 5891, 6385, 6448, 7053, 7324, 9334
kiyir- girdirmek
k.-ip 6501
kiyiş- hep beraber giymek
k.-ip 22, 623
k.-keni 9801
kiyiz keçe
k.771, 775, 782, 783
k.+di 766
k.+ge 2215
kobulda- soğuk havanın girmesi
k.-p 9169

koburaş- fısıldamak
k.-at 9586
koço hoca
k.+loru 2255
kocoyun efendi
k.8072
k.+dun 8065
koçkor yer adı
k.606, 2374, 3314, 3698, 4427, 4431, 4507
k.+do 2733
k.+doğu 2345
k.+dun 5340
k.+ğo 5498
koçkor ata yer adı
k.2346
k.+nı 2832, 2853, 3252, 3791, 5495
k.+nın 302
kodolo- dışlamak
k.-p 5211
kok gök
k.6655
koktu çukur
k.1346, 4045
kokus tesadüfen
k.851, 1553
k.+tan 738, 2917, 4178, 4279
kokustuk kötülük
k.1386
kol 1. el
k.124, 377, 782, 914, 2111, 2413, 2784, 2813, 3042, 3468, 4153, 5375, 5527, 5699, 5704, 5793, 5883, 5939, 6140, 6739, 6997, 7078, 7551, 7719, 7776, 8816, 8908, 9327, 9478, 9486, 9752
k. alış- el sıkışmak 8091
k. ber- yardım etmek 1217, 2704, 5343
k. çatır el çadırı 8759
k.+do 1059, 2889, 4106, 6720, 7699
k.+don 17, 159, 296, 782, 2032, 2038, 2124, 2394, 2768, 4003, 6148, 7198, 7387, 8408, 9046, 9689
k.+dor 3225
k.+dorun 6549, 8058
k.+dorunan 7856
k.+dorunda 7631
k.+doy 1637, 5163
k.+du 2846
k.+dun 2530, 8783, 9616
k.+ğo 19, 159, 315, 385, 521, 700, 772, 840, 1624, 1711, 1821, 2316, 2327, 2598, 2820, 2883,

3101, 3322, 3501, 3534, 3583, 3695, 3917, 4062, 4125, 4172, 4500, 4553, 5294, 6534, 6535, 6795, 7269, 7403, 7478, 7597, 7768, 7807, 7843, 7861, 7916, 7946, 7959, 8160

k.+u 507, 1584, 3497, 5637, 6338, 6343, 6536, 6750, 7858, 8045, 8051, 8128, 8671, 9502, 9606

k.+umdan 5111, 8980

k.+umdu 5452

k.+un 472, 658, 767, 1637, 1765, 2806, 2915, 3083, 3104, 3178, 3813, 5794, 5905, 5937, 6153, 6341, 7836, 9473, 9724

k.+una 1538, 1680, 1877, 1986, 2178, 2565, 2753, 2858, 3234, 3276, 3407, 3728, 4053, 4184, 4302, 4347, 5845, 6380, 6725, 6944, 6949, 7054, 7158, 7378, 8462, 8765, 9079, 9108, 9511

k.+uña 7129

k.+unan 876, 1725, 3384, 4252, 4784, 6615, 7100, 8389, 9058, 9764

k.+unda 1611, 3720, 4345, 6754, 7366, 7392, 7422, 7643, 7685

k.+undağı 9199

k.+uñdan 5486, 6193

k.+uñdu 5408

k.+unun 2775, 7444

kol 2. ordu, asker

k.86, 885, 1615, 1627, 2311, 2314, 2324, 2337, 2373, 2387, 2852, 2957, 3209, 3216, 3260, 3416, 3476, 3555, 3557, 3582, 3590, 3601, 4134, 4203, 4313, 4316, 4326, 4381, 4393, 4410, 4809, 4926, 4938, 5102, 5290, 5341, 6032, 6053, 6624, 6673, 6707, 6805, 6873, 6927, 6994, 7218, 7222, 7233, 7236, 7313, 7427, 7430, 7603, 7612, 7635, 7689, 7725, 7837, 7874, 8152, 8297

k.+don 7888

k.+dorun 7695

k.+du 318, 329, 3337, 4388, 4402, 4915, 7245, 7272, 7941

k.+dun 3254, 7595, 7646

k.+ğo 5281

k. sal- hücum etmek 11, 508, 1575, 1593, 2320, 3141, 3147, 3249, 5403, 5575, 5622, 9349, 9818

k.+u 376, 536, 2795, 2868, 2878, 4684, 6162, 7259, 7616, 7649, 7960
k.+un 3323, 4781, 7293, 7594, 7870, 7932, 8399
koldo- kollamak, korumak
k.1619, 3072, 8825
k.-boso 9050
k.-du 2564, 3068, 9049
k.-ğon 510, 1238, 3587, 4694, 5924, 8265, 9096
k.-ğonu 3035
k.-so 5304, 5395
k.-sun 2773
k.-p 2024, 3434, 3596, 7561, 8377
k.-yt 7384
koldon- kullanmak
k.-çu 7216
koldonuu kullanma
k.+ğa 3015
koldoo- kollamak
k.+çu 1251
k.+ğo 7439
koldoş- hep beraber kollamak
k.-up 8102
kolğolo- kalıplatmak
k.-p 2948
kolo tunç
k.795
kolomolu hesapsız, kalabalık
k.615, 773, 1615, 1627, 2111, 3416, 5341
kolomto obanın içinde ateş yakılacak olan yer, ocak
k.+don 5237
koloñ kalın
k.4452
kolot iki tümsek yer arasındaki çukur yer
k.+to 1638
k.+toğu 2103
kolpoçtol- süslenmek
k.-up 8289
koltuk koltuk
k.2466, 2799
k.+a 3433
komdo- havut vurmak (deveyi semerlemek)
k.-p 3289
komdon- arka yaklarını bükerek ve burnunu öne doğru uzatıp ön ayaklarının üzerine koyarak yatmak
k.-up 767, 787, 1572, 2440, 2831, 8749
komkoro ters
k.9077
kompoy- kabarmak, kocaman olmak

k.-boy 9451
kompoyt- şişirtmek
k.-up 6384
komuz kopuz, üç telli müzik aleti
k.901, 1178
k.+dun 3797
kon- konmak
k.-du 1949
k.-ğon 7107
k.-ğondoy 8773
k.-ğonduğu 2738
k.-up 1233
k.-uptur 2120
kondur- kondurmak
k.-bay 5927
koñğuroo çan, zil
k.1177, 3649, 5751
k.+su 6259
konok misafir
k.8333, 8542
k.+tor 6348
k.+tordu 6507
koñtor- alt üst etmek, devirmek
k.-o 3292
koñurbay özel isim
k.8433, 8584, 8770
k.+dın 9681
konuş obanın konduğu, yerleştiği mahal
k.2347, 4045
konuş- yerleşmek
k.-tu 4246
konuu kon- dan, konaklamak
k.+ğa 4208, 7978
koo derin hendek
k.350, 358, 659, 1119, 4370
k.+ğo 1213
k.+nu 1199
kooğalañ kavga
k.2380
koolağañ çileli
k.5461
koomat emir
k.2279
koopsun- korkmak
k.-bay 8049
kooz güzel, nefis
k.8699
koozdo- süslemek
k.-p 8567
koozdol- bezenmek, süslenmek
k.-up 5713
koozduk güzellik
k.+un 798, 7580
kopşo- rendelemek, kazımak
k.-p 1766
kor hor, hakir görülmüş

k.92, 308, 2010, 2233, 3502, 5096, 5114, 5470, 5711, 8974, 9470

korcoñdo- hareket etmek, ortalıkta gezmek

k.-p 8496

korcoyun kocaman

k.352

korço kuru ağaç

k.794

kordo- hor görmek

k.-bos 2572

k.-boy 205, 1504

k.-p 108, 9450, 9799

kordol- hor ve hakir görülmek

k.-up 154, 3696

korduk horluk

k.1499, 1516, 2711, 2760, 3953, 5596

k.+u 2345

k.+tu 3125, 3508

korğo- korumak, müdaafa etmek

k.-dum 1052

k.-ğon 515

k.-p 2501, 3886, 5462

k.-ptur 297

k.-ysuñ 5471

k.-yt 4435

korğon 1. kale

k.5553

korğon 2. mezarın etrafındaki parmaklık

k.5068, 5679, 5753, 5827, 6293, 6493, 6611, 7034, 7265

k.+do 6081, 6479

k.+don 6145, 6396, 6434, 6819, 6960, 6979, 7089, 7603

k.+du 5759, 7201

k.+dun 6189, 6234, 6498, 6502, 6620, 7365

k.+ğo 5836, 6074, 6258, 6415, 6438, 6461, 6963, 7454

k.+u 5660

k.+un 7521

korğon- korunmak

k.-uçu 5630

korğonuu korunma

k.+ğa 7252

korğoon korunma

k.+dun 6031, 6051

korğoşun kurşun

k.5604, 9265, 9755

k.+dan 7629

kork- korkmak

k.-om 4079

k.-ot 1289

k.-poğon 7263

k.-poy 4333, 7794

k.-up 2425, 4932, 8125

korkok korkak

k.+tordun 3548

korkoy- kocaman gözükmek

k.-ğon 2802

k.-up 3042

korku korku

k.7684

korkut- korkutmak

k.-up 3371, 4805

korokto- sivrilip durarak gözükmek

k.-p 7621, 8610

koroo ahır

k.1346, 1494, 4207

koroz horoz

k.4452

kors çatırtı ve kıtırtıyı taklit sözüdür

k. et- 258, 632

koru- korumak

k.-y 4490

koruk çitle çevrilmiş mahal

k.+ka 5728, 5732

k.+tan 2847

k.+tun 5708, 5715

korum büyük

k.1559, 1951

koş 1. çift, iki

k.796, 1736, 3397, 3413, 6029, 8670, 9169

koş 2. sofra

k.+ko 8498

k.+ton 8498

koş- katmak birleştirmek

k. baş koş- evlenmek 4447, 6088, 5389, 5438

k.-konun 6705

k.-olu 6007

k.-tu 3769, 6285

k.-up 1272, 1401, 2174, 3979, 4414, 4764, 5012, 5087

koşçu at sürücü, çift sürücü

k.+lar 8311

koşkoş- hep beraber çıkarmak

k.-up 8309

koşo birlikte

k.785, 1715, 7686, 8254, 9308, 9330

koşol- eklenmek

k.-up 862

koşomatçı yaltak, yalakacı

k.7559

koşoy destan kahramanı

k.1252, 1416, 1418, 1420, 1471, 1478, 1489, 1530, 1560, 1628, 1638, 1651, 1674, 1695, 1771, 1776, 1794, 1819, 1825, 1923, 1950, 1959, 2005, 2019, 2050, 2058, 2063, 2064, 2126, 2141,

2168, 2179, 2201, 2269, 2273, 2285, 2305, 2334, 2344, 2396, 2431, 2437, 2486, 2510, 2685, 2697, 2708, 2715, 2753, 2768, 2775, 2776, 2787, 2801, 2814, 2829, 2879, 2891, 2921, 2923, 2927, 2960, 2973, 2975, 3089, 3103, 3119, 3162, 3259, 3275, 3280, 3331, 3338, 3398, 3413, 3448, 3457, 3462, 3483, 3527, 3553, 3596, 3609, 3623, 3624, 3684, 3704, 3793, 3814, 3833, 3855, 3857, 3860, 3897, 3908, 3939, 4011, 4073, 4108, 4112, 4204, 4214, 4435, 4483, 4485, 4488, 4506, 4517, 4524, 4653, 4767, 4844, 4927, 4930, 4939, 4961, 5113, 5116, 5118, 5131, 5164, 5202, 5290, 5305, 5324, 5329, 5345, 5353, 5362, 5380, 5401, 5436, 5438, 5440, 5441, 5469, 5494, 5512, 5530, 5531, 5554, 5614, 5626, 5645, 5655, 5695, 5729, 5753, 5795, 5819, 5831, 5836, 5872, 6046, 6050, 6071, 6153, 6176, 6265, 6268, 6497, 6556, 6585, 6591, 6610, 6657, 6711, 6713, 6771, 6791, 6801, 6809, 6816, 6835, 6854, 6857, 6900, 6991, 7099, 7127, 7145, 7155, 7276, 7288, 7310, 7350, 7356, 7365, 7366, 7389, 7513, 7521, 7604, 7665, 7840, 7853, 7865, 7870, 7872, 7878, 7881, 7915, 7926, 7956, 7962, 8110, 8140, 8142, 8149, 8158, 8165, 8253, 8261, 8267, 8278, 8286, 8307, 8328, 8334, 8349, 8358, 8374, 8402, 8407, 8414, 8418, 8425, 8529, 8532, 8537, 8696, 8844, 8857, 8873, 8899, 8907, 8916, 8918, 8957, 8975, 9029, 9032, 9035, 9039, 9041, 9067, 9072, 9074, 9081, 9087, 9125, 9131, 9180, 9196, 9243, 9249, 9267, 9292, 9293, 9306, 9328, 9331, 9336, 9366, 9395, 9413, 9414, 9432, 9437, 9469, 9473, 9475, 9482, 9484, 9493, 9496, 9572, 9581, 9598, 9631, 9684, 9691, 9700, 9717, 9719, 9721, 9723, 9735, 9765, 9767, 9770, 9776, 9779, 9781

k.+çoluk 3383

k.+don 2149, 2485, 3125, 3508, 4501, 5228, 7136, 7338, 8249, 9583

k.+du 1577, 1792, 1807, 1843, 2024, 2051, 2093, 2215, 2224, 2246, 2427, 2718, 3328, 3370, 3396, 3432, 3715, 3914, 3915, 5121, 5417, 5562, 6060, 6158, 6907, 7055, 7384, 8387, 9404, 9450, 9470, 9544, 9659, 9662, 9709, 9715

k.+dun 1281, 1453, 1474, 1513, 1552, 1603, 1643, 1704, 1796, 1812, 1876, 1937, 2137, 2181, 2191, 2196, 2199, 2228, 2652, 2654, 2916, 2956, 3106, 3199, 3322, 3547, 4008, 4568, 4632, 4682, 4692, 4777, 4962, 5553, 5578, 5762, 5809, 5814, 5817, 5827, 5960, 6027, 6030, 6167, 6173, 6691, 6836, 6837, 6862, 6941, 7077, 7150, 7199, 7209, 7295, 7299, 7329, 7395, 7422, 7488, 7947, 8108, 8353, 8363, 8404, 8866, 9079, 9350, 9463, 9503, 9587, 9605, 9607, 9611, 9630

k.+ğo 1659, 1678, 1875, 2119, 2144, 2172, 2235, 2258, 2264, 2445, 2502, 2558, 3333, 3359, 3438, 3662, 3844, 4503, 4706, 4812, 5128, 5136, 5187, 5215, 5618, 5975, 6005, 6132, 6344, 6353, 6780, 6897, 7111, 7388, 9038, 9051, 9257, 9303, 9487, 9773

k.+lor 5525, 7937

k.+u 3538

k.+um 1492, 1501, 9458

k.+uñ 1454, 1581, 1700, 1828, 1840, 1945

k.+un 3130, 3585, 9672

k.+una 3174

koşoylo- koşoy diye bağırmak

k.-p 7890

koşto- yedeğe almak

k.-ğon 2569

k.-p 2658

koştoo yedeğe alma

k.+suna 2566

koştoş- vedalaşmak

k.-ğondor 7909

k.-up 2031, 4630, 5512, 6902

koşul- katılmak

k.-du 4411, 7933

k.-ğan 6746

k.-ğun 3983

k.-sun 5435

k.-up 3162, 4520, 4870, 5298

koşun birlik, parça, grup

k.351, 532, 2338, 2803, 4223, 4321, 4328, 7641, 7893, 8490
k.+dan 8581
k.+dar 4210
k.+du 4414
k.+ğa 656
koşuş- hep birlikte göndermek
k.-tu 6643
kotor- değiştirmek
k.-up 544, 7327, 9281
koy koyun
k.561, 653, 754, 1106, 4207, 4720, 5787, 8039, 8068
k.+doy 6694
k.+du 2153, 2678, 4512, 4515, 6859, 6897, 8913
k.+lor 1345
koy- koymak
k.1468, 1533, 2025, 3096, 3882, 5081, 5408, 5413, 7811, 8276, 8870
k.-beret 6991
k.-bodu 5124
k.-bos 2964, 4935
k.-boston 5367
k.-bosun 4557
k.-boy 39, 40, 1316, 1858, 1859, 3151, 3235, 5034, 6708, 8806
k.-boym 8758
k.-boyt 6245
k.-du 1381
k.-duk 1618, 3337
k.-dum 5309
k.-duñbu 3375
k.-ğon 741, 2695, 3247, 4630, 4654, 4777, 8030, 8744, 9139, 9192, 9229, 9246, 9248
k.-ğondo 7204
k.-ğondoy 1766, 4153
k.-ğonun 6692
k.-ğula 269, 272
k.-ğun 3373, 6825, 7240
k.-ğunuñ 6990
k.-mok 1404
k.-moko 1397
k.-o 3927, 8815
k.-obu 9428
k.-obuz 227
k.-om 7085
k.-ombu 9459
k.-or 5081, 5141
k.-orbu 8946
k.-ot 1537, 1553, 2928, 3685, 7798
k.-oyun 5633
k.-so 5937
k.-sok 3333, 4102, 9812
k.-som 6907

k.-soñ 4747
k.-sun 6946
k.-uğa 1551
k.-uñuz 6218
k.-up 2257, 2887, 2906, 3157, 3492, 4765, 5915, 6055, 7220, 7312, 7797, 8439, 8672, 9305
k.-uptur 1266, 3239, 4305, 4942
koyuş- hep birlikte koymak
k.4111, 7256
k.-ka 3785
k.-kan 8486
k.-tu 1616, 3988, 8386
k.-up 3010, 3118
koyçu çoban
k.653, 8049
k.+dan 6466
koyçuman *bkz* koyçu
k.8039, 8062, 8083
k.+ım 8087
koydur- koydurmak
k.-du 3500
koykoy- ince ve zarif gözükmek
k.-up 245
koylon=koylön özel isim
k.7891, 7296
koyun kucak
k.+uma 1839
k.+un 3705
k.+una 1267
k.+unan 2729
koyon tavşan
k.+doy 3355
koyul- koyulmak
k.-up 5688
koyum yarım
k.+du 8069
koyuu koyma
k.1368
kozğo- harekete getirmek
k.-boy 4772
k.-du 1012, 1514, 6668
k.-ğun 4577, 4580
k.-lor 6025
k.-mok 5
k.-ğon 1440
k.-p 300
k.-ptur 2764
k.-soñ 5174
kozğol- hareket etmek, kımıldamak
k.-boyt 3604
k.-up 309, 705, 3517, 3576, 3803, 4112, 5586, 5591, 7500, 7932
kozğolt- hareket ettirmek
k.-up 9512
kozğoluu kozğol-'dan
k.-çu 8751

kozğoş- hep birlikte harekete geçirmek
k.-up 2195
kozu 1. mantar
k.1879
kozu 2. kuzu
k.+sun 560
kozubek özel isim
k.8599
köbök özel isim
k.2819
köböy- çoğalmak
k.-dü 3161
k.-üp 4103, 7858
köbünçö en ziyade, en fazla
k.1472, 6731
köç göç
k.615, 617, 654, 705, 3678, 5528
k.+tü 657
k.+tün 637, 699
k.+ün 610
köç- göçmek, bir yerden bir yere gitmek
k.-köndö 786
k.-öbüz 5524
k.-ölü 537, 2498
k.-pösök 544
k.-söm 4514, 5447
k.-sün 4774
k.-üp 617, 2751, 4437, 5480, 6107, 8501
köçük insanın kaba etleri, kalça
k.7283, 9588
köçür- göçürmek
k.-üp 610
köçüü göçme, göç
k.+gö 4425, 4465, 4523
kögör- göğermek, morlaşmak
k.-üp 2951
kögöy özel isim
k.127
kök 1. gök
k.878, 5723, 6503, 7989, 8160, 8293, 8704, 8829, 9315, 9662
k.+tön 1414
k.+tün 1035
kök 2. mavi
k.242, 580, 918, 926, 1699, 4714, 5221, 7550, 7683, 7720, 8791, 9755
k.+kö 6709, 6797
kök 3. kır
k. cal 9212
kökbörü özel isim
k.8607
kökçö gökçe
k.9030, 9033
k.+sü 8598
k.+tör 2464
kökçö köz özel isim

k.2463

kökkıtan Tan'ın bindiği at

k.3388, 3421

k.+dın 3453

kök kümböz yer adı

k.600, 878, 1480, 1493, 1527

kökölö- göklere çıkmak, havalanmak

k.-p 3771, 6184, 6496

kökömeren yabani kekik otu

k.+den 115

kökön özel isim

k.8599

kökötöy özel isim

k.8412, 8703, 9261

k.+dün 8404, 8500, 8634, 8688

k.+gö 8417

köksöl- arzu edilmek

k.-üm 5441

köksööl sardar özel isim

k.6933

köktük gençlik

k.+ün 2197, 3418

kökül kahkül

k.+ünö 3638

kökür- (metinde) çakmak

k.-üp 1339

kökürök göğüs

k.1033

k.+ü 1762

köküt- ürkütmek

k.-üp 1512

köl göl

k.3679, 3692, 4216, 4431, 4774, 5226, 6693

k.+dö 1902

k.+dögü 3222

k.+dön 2089, 6107

k.+dü 4864, 4883, 4948

k.+dün 3226, 4216, 4768

k.+gö 4887, 5265, 5958

k.+ü 4771, 5766

k.+ümdü 5466

k.+ün 4829

k.+ünö 5340

kölök gölge

k.+kö 1941

kölöm (metinde) köpek

k.+ü 1569

kömbös- örtmek

k.-ün 9101

kömdür- gömdürmek

k.-üp 5720

kömkörö yüzü koyun

k.+sünön 6654

kömöldürük önlük

k.7279

kömölöt- tersine çevirmek, devirmek

k.-üp 3311

kömüskö hayal meyal gözüken, gölge
k.416, 1213
k.+dögü 7818
kömüş- hep birlikte gömmek
k.-tü 529
kön- ikna etmek
k.-dük 6486
k.-mökkö 4387
k.-mökö 4385
k.-ö 251
k.-öbü 1533
k.-öyün 5423
k.-üñüz 7441, 8951
k.-üp 3747, 5545
k.-üptür 2444, 6788
köndür- göndermek
k.-dü 6240
köñkö bütün
k.8547
könö- alışmak
k.müş 6277
könöktö- inat etmek
k.-p 7991
könöktöy kocaman
k.2101
könölök kelebek
k.6227
köñtör- devirmek
k.-ö 7717
k.-üp 4799
köntü birçoğu
k.1323
könük- alışmak
k.-kön 1677
köñül gönül
k.474, 661, 946, 1262, 3833, 4011, 4049, 4073, 4129, 4654, 4844, 5039, 5507, 5857, 6878, 7237, 7336, 7372, 8643, 9646
k.+gö 879, 5464, 7552
k.+ü 1813, 2647, 5835, 6850, 7049, 7154, 8771
k.+übüz 7270
k.+üm 949, 5306
k.+üñ 928, 4013, 9266
k.+ün 711, 974, 4151, 4440, 4534, 5310, 5645, 6912, 7555
k.+ünö 9727
köñüldöş seven, sevgili
k.7070
köñüldü gönüllü
k.866
könüş- kabul etmek
k.-sün 3890
k.-tü 8449
köö kurum, kömür
k.+sü 844
köödök boş, korkak

k.3721, 6932

k.+sün 3368

köödön damak

k.8796

k.+dön 9807

k.+ün 3933

köökör kımız için kullanılan ve deve derisinden yapılan kap, matara

k.+dön 3794, 5511

k.+dü 7039, 7054

k.+gö 864, 925, 6939

k.+ün 7101

köökörlö- =köökördö- sarhoş olmak

k.-p 6947

köölbü- gözünden yaş dökülmek

k.-p 2065

köölö- kuruma bulaştırmak

k.-p 169

köölük iş hayvanı

k.+ü 534

k.+tün 7977

kööm- gömmek

k.-p 2153

köön =köñül gönül

k.+ü 1857, 5200, 6847, 9204

k.+üm 6314

k.+ün 6228

k.+ünö 9661

köönö turpan yer adı

k.3195, 3212, 4869, 7619

kööpaylık çoğunluk

k.1716

köörük demirci körüğü

k.+kö 3932

köp çok

k.4, 32, 130, 156, 225, 289, 311, 322, 336, 417, 426, 438, 476, 532, 658, 713, 773, 897, 972, 982, 1037, 1111, 1127, 1182, 1204, 1224, 1383, 1419, 1449, 1650, 1830, 1885, 2154, 2173, 2243, 2290, 2307, 2362, 2416, 2421, 2465, 2480, 2482, 2560, 2580, 2594, 2596, 2636, 2741, 2747, 2788, 2791, 2846, 2852, 2870, 2915, 3216, 3223, 3271, 3274, 3299, 3337, 3339, 3391, 3542, 3552, 3555, 3570, 3582, 3610, 3612, 3666, 3819, 3851, 3898, 4000, 4239, 4430, 4432, 4438, 4482, 4586, 5197, 5238, 5240, 5252, 5255, 5259, 5281, 5288, 5351, 5572, 5714, 5805, 5821, 5834, 5979, 6059, 6076, 6124, 6126, 6281, 6522, 6587, 6682, 6684, 6693, 6732, 7046, 7047, 7061, 7067, 7126, 7268, 7395, 7471, 7578, 7625, 7627,

7639, 7642, 7683, 7810, 7831, 7833, 7894, 7899, 7906, 7909, 7913, 7954, 7964, 8016, 8066, 8131, 8270, 8273, 8395, 8399, 8407, 8536, 8624, 8626, 8628, 8631, 8688, 8689, 8702, 8837, 9291, 9317, 9329, 9802, 9833

k.+kö 977, 1417, 1870, 1974, 3677, 5034, 5496, 6280, 6555

k.+tü 8514

k.+tün 1598

k.+ü 2926, 9601

k.+übüz 7503

k.+ün 1878, 3129, 3513, 4564, 7752

k.+ünö 1851, 3579, 3964, 4656, 4664, 4820, 8173

k.+ünön 6119

k.+ünün 608

k.+üröök 5959

köp- şımarmak, kudurmak

k.-kön 3205, 6932

köpçülük çoğunluk, halk kitlesi

k.234, 280, 1642, 2194, 5099, 8494, 8706, 8709, 8724, 9586, 9594, 9732

k.+ü 6109

k.+ün 7628, 7917, 8002

k.+kö 3904

k.+tö 8830

k.+tün 8833

köpköndük yaramazlık yapan, büyüklenen

k.3824, 8419, 9462

köpsür çok sürü

k.+dön 8639

köptük kalabalık

k.100

k.+kö 7751

k.+ö 2386

k.+ün 7579

k.+ünö 7863

k.+ünön 1933

köpüröö köprü

k.704

kör 1. Kör, ama

k.2626

k.+ü 9748

kör- görmek

k.3155, 3667, 4218, 5532

k.-bö 5196, 5387

k.-bödü 354

k.-bödük 6133

k.-bödüm 9421

k.-bögön 585, 2061, 3415, 4408, 6111, 7486, 9146

k.-bögöndü 3919

k.-böñüz 5399

k.-bös 4272, 8630
k.-böstön 8545
k.-bösün 6374, 9099
k.-böy 3272, 6741, 6952, 7700, 8159, 9529
k.-çü 83, 3352
k.-dü 1524, 1608, 1612, 1959, 2416, 2656, 2828, 3313, 4214, 4296, 7338, 8724, 9252, 9540, 9545, 9665
k.-dük 82, 6482
k.-düm 4807
k.-düñbü 3344
k.-gömün 8068
k.-gön 65, 360, 413, 415, 751, 1323, 2162, 2185, 2879, 2975, 3054, 3125, 3126, 3329, 3398, 3508, 3981, 4395, 4647, 5058, 5335, 5455, 5676, 5978, 6815, 7224, 7332, 7690, 7810, 7848, 8313, 8810, 8836, 9771
k.-göndö 149, 472, 482, 2049, 2718, 3273, 3940, 4020, 4623, 4744, 4863, 6121, 6640, 7149, 7707, 8106, 8298, 8437, 8834
k.-göndön 2645
k.-göndör 5759
k.-gönü 7854
k.-gönüm 4828
k.-gönün 2711, 3311, 3532, 4850, 4904, 6279, 6717, 7358, 7654, 7920
k.-gülö 7215
k.-gün 2771, 6366
k.-güz 7998
k.-ö 3612, 4005, 4156, 5112, 9305, 9686
k.-öbüz 99, 5535
k.-ölü 2530, 2532, 4136
k.-ölük 382, 7944
k.-ömbü 5080
k.-ömün 3148
k.-örü 9285
k.-ösün 5173
k.-öt 1683, 4751
k.-öyün 2988, 9070
k.-sö 625, 1632, 1780, 1946, 2308, 2547, 4558, 5662, 5839, 6177, 7660, 7743, 7820
k.-söm 1929, 6342
k.-söñ 1507, 4124, 4259, 4277, 7831, 8087, 9592
k.-söñör 4590
k.-söñüz 7429
k.-sün 1515, 3919
k.-üñüz 603, 8949
k.-üp 396, 1422, 1499, 1646, 1921, 2005, 2016, 2018, 2051,

2777, 2954, 3908, 4273, 4819, 4831, 5436, 5504, 5623, 6083, 6120, 6135, 6686, 6863, 8054, 8307, 8353, 8626, 8850, 9179, 9198, 9253

k.-üptür 454, 1653, 2939, 5225, 6531, 6786, 8040

körgöz- gördürmek

k.-bö 3211

k.-böy 1363

k.-dü 3578

k.-kön 3953

k.-öbüz 4766

k.-ömün 3158

k.-öt 7223

k.-üp 2376, 3296, 7250

körgülük çekilecek azap

k.+tü 415, 6374, 8437

körk güzellik

k.558, 2107

k.+ü 2651, 4219, 8764

k.+ün 8810, 8836, 8850

körkoo çakal, yırtıcı hayvan

k.1481, 1508, 1585

körktüü güzel

k.2099, 4873

körpöçön yorgan

k.+ün 9076

körsöt- göstermek

k.-kön 3282

k.-mökkö 7045

k.-ölü 6347

k.-pöy 212

k.-tü 8510

k.-üp 2259, 2760, 5872, 6346, 8366, 8525, 8544

körün- görünmek

k.-bös 1805

k.-böy 8075, 8099, 9140

k.-böyt 3263

k.-dü 1216, 1874, 2178, 2686, 5464, 6957

k.-gün 7767

k.-ö 5088

k.-ön 666

k.-öt 947, 976, 980, 983, 1961, 3546, 3644, 4684, 6829, 7190

k.-sö 420

k.-üp 352, 436, 996, 1158, 1297, 1354, 1360, 1786, 1816, 1912, 2340, 2651, 2802, 3258, 3287, 4219, 5367, 5988, 7783, 8017, 8302, 8306, 9763

körüş görüş, görme

k.+ü 1704

körüş- görüşmek

k.-kön 4475

k.-ör 6305

k.-pögön 2399, 3108
k.-tü 1189, 1467, 2063, 2135, 9788
k.-üp 915, 2064, 3111, 5003, 7385, 8317
körüü görme
k.+gö 4845, 8144, 9341
k.+nö 9213
kösöl huni özel isim
k.6121
köş- göçmek, gitmek
k.-üp 9648
köşül- gamsız olmak
k.-üp 1285, 5920
köt- geçmek ?
k.-pöy 9044
kötör- kaldırmak
k.9769
k.-böskö 3743
k.-böy 7847
k.-dü 881, 2225, 9770
k.-gön 1815, 4066, 7719, 8859
k.-gün 3717
k.-güz 3955, 7642
k.-mökkö 9726
k.-ö 337, 841, 8582
k.-öt 5794
k.-üp 723, 838, 1934, 2161, 2216, 2434, 3956, 5740, 5937, 5939, 7643, 8082, 8126, 9409, 9663, 9673, 9675, 9679, 9682, 9731, 9806
kötört- kaldırtmak
k.-üp 6154
kötörül- kaldırılmak
k.-dü 1572
k.-gön 5865
k.-üp 1956
köykap özel isim
k.2794, 5479
köykaptoo özel isim
k.5446
köyköl- serilmek, yayılmak
k.-gön 918, 1093, 4213, 4948
k.-üp 2455
köz göz
k.10, 48, 60, 349, 743, 1094, 1176, 1273, 1790, 1856, 1869, 1870, 1873, 2162, 2272, 2463, 3003, 3423, 3532, 3873, 4133, 4259, 4603, 4612, 4665, 4743, 5029, 5352, 5556, 6020, 7094, 7130, 7341, 7998, 8043, 8351, 8527, 8546, 8776, 9294, 9296, 9647
k.+dön 1264, 1759, 2065, 9445
k.+dördön 8310

k.+döy 493, 563, 701, 1358, 1527, 1596, 2129, 3503, 4780, 5323, 7030, 7055, 7444, 8140, 8485, 9362, 9404
k.+dü 3447, 6818, 8697, 9533
k.+gö 321, 395, 6014, 7160, 8017, 8099, 9151, 9166
k.+ü 695, 1001, 1159, 1348, 1362, 1702, 1774, 2102, 3263, 3642, 4451, 4904, 4996, 6952, 7698, 7908, 9284, 9287, 9363, 9398, 9697, 9716
k.+üm 1817, 9378
k.+ümö 9140
k.+ün 743, 1196, 1285, 1750, 2030, 6934, 9090, 9152, 9710
k.+üñ 4017
k.+ünçö 7082
k.+ündögü 8778
k.+üñdü 4080, 9691
k.+ünö 414, 2726, 6919, 7766, 8076, 8301
k.+ünön 456, 477, 986, 1073, 2056, 3692, 4791, 5416, 6114, 8084, 8819
k.+ünün 4625, 5226

közdön- (birisine yahut bir nesneye) gözce benzemek, gözlenmek
k.-üp 4665

közkaman özel isim
k.4304

közömölçü nöbetçi
k.4147

kubala- kovalamak, takip etmek
k.-p 7124

kuban- sevinmek, kıvanç duymak
k.-bayt 1644
k.-dı 2273, 8537
k.-dık 5476
k.-ğan 4697, 7660
k.-ğandan 1369, 1778, 2145
k.-ğanı 713
k.-ıp 605, 942, 969, 2801, 2998, 4521, 5540, 8117, 8821

kubançık sevinç
k.+tan 2170

kubandır- sevindirmek
k.-at 5829

kubanış =kubançık sevinç
k.1267, 3806

kubar- solmak (yüz hakkında)
k.-ıp 608, 1003, 7200

kubat kuvvet, gayret
k.+ı 3714
k.+ın 9510
k.+ına 4960
k.+ka 1541

kubul- değişmek, tahavvül etmek

k.-p 2254

kubulcu- renkten renge girmek

k.-ğan 1177

k.-p 3649

kuculdaş- büyük bir canlılıkla konuşmak

k.-kan 9420

kucura- gevezelik edip çene çalmak

k.-p 642, 4626

kuçak kucak

k.+ı 4266

kuçaktaş- kucaklaşmak

k.-ıp 5514, 8312

k.-kan 3274

kuda dünür, akraba

k.4004

kuday Allah

k.188, 961, 1049, 1060, 1818, 2143, 2200, 2307, 2773, 3211, 4706, 4760, 5477, 6299, 9733, 9827

k.+dan 1113, 1195, 2283, 5230

k.+dın 3744, 3781

k.+ğa 1269, 2430, 2721, 5542, 6588, 8059, 8146, 9222, 9259

k.+ım 950, 1882

k.+ın 463

k.+ına 223, 1308

k.+ınday 6139, 7385

kuduret kudret

k.+i 950

k.+ke 9335

kuduñdaş- aşırı derecede sevinmek

k.-ıp 8115

kul köle

k.218, 229, 265, 277, 620, 3622, 3675, 3687, 3699, 3780, 3832, 3910, 3984, 4139, 4301, 4614, 4650, 4946, 5213, 6094, 6136, 6187, 6890

k.+dar 4098, 5964, 7368

k.+dardı 4095, 5123, 6146

k.+dardın 3993, 4052, 4626

k.+darğa 3101, 5087, 5371, 6155

k.+darı 7383

k.+du 4845

kula- düşmek

k.-dı 3090

k.-p 1341, 1574, 9435

k.-yt 469

kulaç kulaç

k.8769

kulak kulak

k.192, 275, 1342, 1400, 1781, 1894, 2162, 2329, 3242, 4270, 4645, 5441, 6977, 8322, 8822, 9319

k.+ı 8759, 9700
k.+ın 3246
k.+ka 9419
k.+tın 8764
kulaktuu kulaklı
k.1758, 2105
kulan- yuvarlanmak, düşmek
k.-ıp 8000
kulat- düşürmek, devirmek
k.-ıp 441, 512, 4923
k.-tı 8687
kulca teke
k.1911
k.+sı 565
kulduk kölelik, kölece itaat
k.7569
k.+ka 3633
kulpun- renkten renge girmek, rengarenk olmak
k.-at 1978, 2048
kultuyt- pek memnun olmak
k.-up 3143
kulun süt emen tay (okşama ve sevgi ifadesi olarak da kullanılır)
k.1344, 1720, 1815, 4965
k.+dar 650
k.+du 1810, 1863, 1882, 1925
k.+dun 1788, 1973
k.+ğa 1773, 1776
k.+u 1756
k.+um 1838
k.+un 1803, 1822, 1829
kulunda- tay doğurmak
k.-p 1754
kumar şiddetli arzu, ihtiras
k.+dan 5432
k.+dın 3760
k.+ım 1066
k.+ları 2066
kumarlan- şiddetli arzu etmek
k.-at 1752
kumbel yer adı
k.349
k.+din 2576
kumğandaş- ibrikle su dökmek
k.-ıp 8499
kumurska karınca
k.4885
k.+day 956, 2741, 3562, 7813
kun tazminat, kan pahası, diyet
k.3478, 3535, 3658, 3772, 3879, 5097, 5295, 5474
k.+dun 3618
k.+ğa 3784, 3898, 4012, 4655, 5238, 6104
k.+un 3494, 3572, 3616, 3821, 6834
k.+una 3740

k.+uñar 3830
kundak çocuk beşiği
k.+ı 8010
kunduyt- çıkınlamak
k.-up 9153
kunduz kunduz
k.2048
k.+day 1155, 3645
kunuz özel isim
k.+dan 6792
kupul koz
k.+uma 3761
kupuya gizli sır
k.4536
kur yağlı, semiz, besili
k.226, 263, 1394, 2352, 9448
kur- kurmak, yapmak
k.-am 4681
k.-bağan 4043
k.-du 2391
k.-ğan 1545, 2661, 8409, 9336
k.-ğanda 254, 8190
k.-ğandan 5695
k.-ğanğa 5667
k.-ğanı 3632
k.-ğun 9201
k.-sa 4678
k.-up 1064, 4417, 4418, 4535, 5725, 6056, 6692, 7528, 8170, 8342
kura- asker toplamak
k.-p kol kurap 885, 2311, 2373, 2387, 3209, 3557, 4781, 6805, 7222, 7941
kurak zaman, yaş
k.1020, 1023
k.+ı 1152, 5972
k.+ın 4545
kural silah
k.1538, 1611, 7592, 7911
k.+dı 5625
kural- asker toplamak
k. kol kuralıp- 2337, 2795
kuran Kur'an-ı Kerim
k.2231, 2235, 2267, 6789
k.+dan 5624
kurbu yaşıt
k.4470, 4478
kurbuka boğa
k.+day 9558
kurcun heybe
k.+ğa 3143
kurç keskin
k.821, 1244, 3599
k.+un 4943
kurça- kuşatmak, çevirmek

k.-ğıla 7769
kurçan- bağlamak
k.-ıp 6386
kurçoo tasma
k.1380
kurçutul- keskinleştirmek
k.-up 5697
kurdaş arkadaş, yaşıt
k.+ım 4470
kurğa- kurumak
k.-sın 5703
kurğat- kurulamak
k.-ıp 755
k.-kanın 9153
kurğur kahrolası
k.+du 3374
k.+dun 9392
k.+u 1918
kurmandık kurbanlık
k.+ka 3138
kursak kursak
k.6138
k.+ın 6383
kursu kurşun
k.2948
kurt kurt
k.4885, 7472, 8702, 9592, 9629
k.+tay 9353
kurtka yer adı
k.1849
k.+dan 5675, 5681
kurtta- kurtlanmak
k.-p 1995
kuru boş
k.1085, 8716, 9359
kuru- kurumak
k.-ğan 5303
kurul- kurulmak
k.-ğan 5620, 5761
k.-mak 5660
kurulay boşuna, beyhude
k.282
kuruluş kurulma, kuruluş
k.5667, 5677
kurun tasma, kemer
k.1192, 3808
kuruş- kurumak
k.-tu 5518
k.-up 3545, 9392
kurut- yok etmek, imha etmek
k.175
k.-am 2970
k.-kan 6070
k.-tu 9424
k.-up 1317
kus- kusmak
k.-kur 1613
k.-up 978

kustur- kusturmak
k.-bay 8995
k.-up 3561
kuş kuş
k.931, 937, 1671, 1739, 1835, 1841, 1903, 3770, 4197, 5325
k.+day 5046
k.+ka 1829, 1869
k.+ta 2006, 2017
k.+tan 2192
k.+tar 4220, 6418, 6443
k.+tardın 1933
k.+tay 8936, 9054
k.+tu 1837, 1929, 8407
k.+tun 1811, 2008
k.+u 1922
k.+un 2088
kut kutlu
k.5477
kutkar- kurtarmak
k.-bas 8786
k.-dık 7198
k.-ğan 2069
k.-ıp 3479, 3572, 3614, 8052
kutkaruu kurtarma
k.+ğa 3474
kutkula- kurnazlık yapmak
k.-p 6069
kutman kutlu
k.5530
kutu biy özel isim
k.2893
kutul- kurtulmak
k.-du 7221
k.-up 2634, 8060
kutur- kudurmak
k.-ğan 8996
k.-up 1690
kuturma kudurma
k.1661
kuu 1. haylaz, kurnaz
k.238, 2581, 2805, 6922, 7035, 8798, 9094, 9130
kuu 2. kuğu
k.9337
k.+day 8964
k.+su 1902
kuu 3. kuru
k.4263
kuu- kovalamak
k.-ğan 2615
k.-ğanın 3354
k.-ğanına 3286
k.-p 3286, 7805, 7931, 8708
kuudul komedyen
k.8660
kuuğuntukta- takibata uğramak
k.-p 4290

kuul- kovulmak
k.-du 2461, 2465
kuur- kavurmak
k.-çu 687
k.-up 1460
kuura- kurumak, tükenmek
k.-ğan 1614, 8063
kuurağır zavallı
k.7141
kuurat- incitmek, kurutmak
k.-ıp 6137
k.-tı 167
kuurul- kısılmak
k.-up 1299
kuuruş- boyun bükmek
k.-up 4652, 5883
kuuş dar, sıkışık
k.9280
kuuşur- kavuşturmak
k.-up 377, 7078
kuy- koymak
k.-du 8499
k.-ğan 857, 864, 2577
k.-up 845, 847, 5687, 7629
kuydur- koydurmak
k.-up 5602
kuykala- yakmak
k.-p 7042
kuyma dökme
k.1767
kuymulçak kalça
k.9384
kuyruk kuyruk
k.478, 9247
k.+a 9247
k.+ka 9557
k.+tun 9228
k.+u 1693, 1761, 2108, 3444
k.+un 7463
k.+uñ 7550
k.+unun 1576
kuyruktuu kuyruklu
k.3086
kuyul- koyulmak
k.-du 7991
k.-up 3794, 5416, 7893
kuyun- suya dalmak suretiyle yıkanmak
k.-du 7993
kuyuş- hep beraber koymak
k.-kanın 7278
k.-up 5914
kuzğun kuzgun
k.6376
kübül- dökülmek
k.-üp 8639
kübör- fısıldamak
k.-üp 5214
kücüldö- fokurdamak

k.-p 856

küç güç

k.813, 1047, 2330, 2352, 2969, 3189, 3600, 3868, 5478, 5611, 6718, 7736, 7809, 8636, 9270

k.+kö 3018, 3744, 5636

k.+tör 3018

k.+tü 7202

k.+ü 24, 1740, 3563, 5578, 8733, 9615

k.+ün 4715, 9407

k.+üñ 3347

k.+ünö 281, 814, 1645, 1740, 2967, 3073, 3445, 7674

k.+ünön 852, 7036

küçö- güç almak, güçlenmek

k.-dü 6989

küçöt- takviye etmek, kuvvet vermek

k.-üp 7605

küçtö- zorbalık etmek, zorla almak

k.-p 1367, 5098

k.-sök 3604

küçtüü güçlü

k.669, 2373, 2571, 2646, 4403, 4804, 6597, 7264, 8671

k.+lörü 1444, 9790

k.+sü 4330

k.+sün 5640, 6028

k.+süngön 9670

küdör umut

k.+ümdü 4126

k.+ün 5228

kül 1. Gül, çiçek

k.552, 6086

kül 2. Kül

k.4064, 5237, 7170

k.+üñ 5127

kül- gülmek

k.-mökkö 4495

k.-ö 540, 626

k.-üp 1017, 5319

küldü hepsi, bütün

k.9368

küldür- güldürmek

k.-ötöt 664

k.-üp 5012

küldürgüç güldüren

k.8660

külkü gülücük

k.3805

k.+lör 702

k.+lörü 5538

külük koşu atı, yağız at

k.1743, 2036, 2658, 3287, 3346, 3654, 7671, 8438, 8452

k.+tön 5606

k.+tördü 8450

k.+tü 4711, 8369

k.+tün 2117
k.+tüñ 3637
k.+ü 7623
k.+ün 929
külüş- gülüşmek
k.-üp 7548
kümüş gümüş
k.744, 748, 2209, 3676, 3845, 6058, 6699
k.+tün 1769
k.+ün 3903, 6616
kün 1. güneş
k.212, 437, 584, 785, 952, 1057, 1339, 1347, 1797, 1988, 4212, 4970, 6888, 7412, 7632, 8015, 9571, 9642
k.+dün 4982, 9152
kün 2. gün
k.550, 1197, 1300, 1302, 1385, 2164, 2321, 2330, 2841, 2941, 3764, 3765, 3969, 4677, 4708, 5646, 6686, 6741, 6881, 7211, 7342, 7496, 7673, 8035, 8181, 8366, 8486, 8824, 9285, 9637
k.+dö 13, 929, 1382, 1687, 2368, 2387, 2404, 2561, 4055, 4056, 4734, 5038, 5101, 5554, 5605, 5824, 6624, 6660, 6736, 6914, 6989, 7605, 8552, 9121, 9551
k.+dön 8076
k.+dör 5043
k.+döy 7644
k.+dü 65, 948, 1142, 1608, 1612, 1880, 8198, 8469, 8493, 9376
k.+dün 1348, 1392, 1791, 3263
k.+gö 1392, 5549, 5739
k.+ö 777
k.+ü 264, 501, 836, 2239, 2278, 2302, 3320, 3757, 3777, 4035, 4132, 4148, 4348, 4417, 4613, 5051, 5217, 5563, 5639, 5680, 5735, 5779, 6042, 6271, 6324, 6916, 6990, 7192, 7323, 7501, 7736, 7875, 7935, 7948, 8162, 8526, 9165, 9633, 9639, 9640, 9641, 9653
k.+ügö 921, 1366, 1787, 2373, 4572, 4714, 6445, 8961
k.+üm 6305, 6307
k.+ündö 953, 5895
k.+ünö 2366, 6824
küñ köle
k.3731, 3780, 3832
k.+dör 3687, 3699, 4614
k.+dördü 4650

k.+dörgö 3769
k.+dü 3910, 4139
k.+dün 6086
kündö- günleri geçirmek
k.-p 7873
kündük günlük
k.1186, 8455
küñdük kölelik
k.+kö 5227
kündüz gündüz
k.4358
k.+ü 8009, 8096, 8479
k.+ündö 6890
küñgöy güneşe bakan cihet
k.+dü 2354
küñürön- boğuk sesle konuşmak
k.-üp 5582, 8856
künöö günah
k.3756, 3788, 6769, 7543
k.+gö 2305, 4549
k.+m 5358
k.+sün 3788, 4599
künöölö- suçlamak
k.-p 163, 7564
künöösüz günahsız
k.6752
k.+dü 7564
künümdük günlük
k.1434
küpçök bir kabın adıdır
k.+kö 8743
küpüldö- gürültü yapmak
k.-p 8434
kürcüñdö- kaba olmak, gerilmek
k.-y 9676
kürç asil
k.3936
kürgürö- gürültü yapmak
k.-p 1958
kürkürö- gürlemek
k.-gön 437
k.-p 3288, 7644, 8813, 8818, 9577, 9630, 9790
kürmö yelek
k.9789
kürö- küremek
k.-dü 8234
kürök 1. kürek
k.5673
k.+töy 8234
küröö yer adı
k.2361, 6868
küröökö zırh
k.930, 2467
küröş güreş
k.8950, 9356, 9563, 9599, 9612
k.+tö 8802
k.+tön 9541

k.+ü 8696

küröş- güreşmek

k.-üp 4717, 9637

küröştür- güreştirmek

k.-üp 5590

kürpöñdöş- çarpışmak

k.-üp 9341

kürpüldö- övünmek

k.-p 2248

kürpüldök yer adı

k.+tün 4292

kürsö kesik ve keskin sesi taklittir

k.9671

kürsü değnek

k.3017, 3024, 7643, 9369

k.+nü 3014

kürüldö- gürüldemek

k.-p 1579

küşküştö- kışkırtmak

k.-p 8614

küt- beklemek

k.-könün 6437

k.-külö 277

k.-ölü 3856

k.-öt 6479

k.-pöstön 8061

k.-söñ 5182

k.-üp 237, 2347, 3078, 5275, 6417, 7316

kütün- beklenmek

k.-gön 6053

k.-üp 4138

kütüş- hep beraber beklemek

k.-üp 8491

küü ses

k.+sü 3797

kütüüsüz aniden

k.3773

küügüm alaca karanlık

k.1203, 9571

küügümdö- karanlık çökmek

k.-p 9646

küülö- hızlanmak

k.-p 4715

küülön- harekete hazırlanmak

k.-öt 4767

k.-üp 253, 646, 2810, 3207, 5579, 8856

küülönüş- güreşmek

k.-kön 3023

k.-üp 2176

küy- yanmak

k.-bös 833

k.-bösün 1719

k.-gön 9325

k.-gönün 6703

k.-öbüz 6151

k.-ögö 4595

k.-öt 1046, 1759, 4177
k.-üp 999, 2158, 2932, 2933, 3342, 4115, 6023
küydürgü kemik
k.3804
küygüz- yakmak
k.-üp 636, 2238
küymön- kendi üzerinde giyimi düzelterek silkmek, düzeltmek
k.-gön 1830
k.-üp 5686
küyöö damat
k.9030
k.+sü 4160
k.+sün 7151
k.+sünö 5204
küypüyt- havaya kaldırmak
k.-üp 9673
küyük- 1. solumak, nefesi kesilmek
k.-ö 1842
küyük- 2. ateşlenmek
k.-üp 2947, 3378, 6296, 6758
küyül- yanmak
k.-üp 7741
küyün- müteessir olmak
k.-gön 7155
küyüt acı, keder, tasa
k.5300
k.+tö 7152
küzö- kuyruğu kırkmak
k.-p 6025
küzöt nöbet
k.+tü 3500
küzöt- korumak
k.-üp 7606
küzötçü nöbetçi
k.+lör 2656
k.+lörü 2845

L

lakap lakap
l.+tağı 7340
lakılda- taklidi ses çıkarmak
l.-p 1214, 1970
lama lamanizm dininin lideri
l.189, 235, 254, 4646, 4851
layı haber
l.+nın 2165
laylibay özel isim
l.2459
li lu özel isim
l.2457
lokuy- büyük olmak (insan olmak)
l.-up 1565
lop dere adı

l.3190, 3214, 5251, 5566, 7614, 8103

M

maal vakit
m.1366, 1687, 5038, 5448, 5605, 6914, 7418
m.+da 698, 7409
m.+dan 5752
m.+ında 203
maanaker manalı
m.8438
maani mana
m.+sin 4674, 5333
m.+sinen 2245
maanilüü manalı
m.2242, 4114
maaraş- meleşmek
m.-ıp 1345
maaşır memnun
m.280
macik özel isim
m.+i 8660
mağa *bkz.* men 1
m.2708, 3370, 4092, 4315, 4806, 5073, 5125, 5405, 6312, 6569, 6618, 6850, 7427, 9094, 9182, 9189
makal atasözü
m.+ı 4081
makta- övmek
m.-dı 7581
m.-ğan 9179
m.-p 742, 9126
m.-ysın 3370
maktan- övünmek
m.-am 6166
m.-at 2372
m.-ıp 440, 643, 5279, 7844, 8115
maktant- maktan- dan, övündürmek
m.-pay 8846
maktaş- birbirini övmek
m.-ıp 5608, 9063
makul makul
m.4913, 6237, 6982, 7015, 7457, 8949
makuldaş- brbiriyle anlaşmak
m.-ıp 7450
makulduk tasvip, muvafakat
m.+um 5420
mal hayvan, emlak
m.39, 126, 278, 523, 599, 618, 891, 1564, 1599, 1617, 1721, 1733, 1746, 1780, 2219, 2368, 2493, 3116, 3634, 3678, 3689, 3830, 3863, 3874, 4083, 4379,

4649, 4656, 4946, 4952, 5099, 5768, 5821, 5888, 6875, 7109, 8026, 8153
m.+ça 464
m.+da 1783, 6849
m.+dan 5692
m.+dar 1352
m.+darına 2355
m.+day 1484
m.+dı 220, 1111, 1145, 2303, 2480, 3898, 4658, 4845, 5238, 5498
m.+dın 1640, 1662
m.+ğa 227, 597, 5775
m.+ı 893, 1201, 2206, 2350, 2453, 2615, 5106
m.+ın 875, 1432, 1484, 4755, 4968, 5270, 5855
m.+ıñ 5501
m.+ına 1495, 1790
m.+ında 4111

malakay takke
m.6387

malay köle
m.+dan 8064

maldar- hayvanı sayarak almak
m.-ıp 9782

malma deri sepilemek için deri
m.9159

m.+ğa 823

mamile muamele
m.6986

mamırla- tedbir almak
m.-p 2326, 5569

mañ halsiz
m.997

manas manas, semetey'in babası
m.8118, 8132, 8172, 8194, 8212, 8221, 8232, 8262, 8276, 8298, 8301, 8338, 8350, 8358, 8364, 8376, 8399, 8420, 8431, 8442, 8540, 8548, 8644, 8683, 8684, 8691, 8692, 8704, 8870, 8874, 8900, 8912, 8934, 8943, 8955, 9051, 9055, 9065, 9099, 9123, 9198, 9234, 9237, 9323, 9686, 9703, 9747, 9762
m.+ıñ 8239
m.+ka 8430, 9191, 9277
m.+ta 8184
m.+tan 8125, 9741
m.+tar 8228, 8387
m.+tı 8144, 8159, 8168, 8250, 8307
m.+tın 8122, 8140, 8141, 8447, 9701

mancu boy adı

m.3860, 4919, 8543, 8701, 8827, 9329, 9819, 9833, 9838
m.+dan 5072
m.+lar 9828
m.+lardın 9677
m.+nu 2990
m.+nun 3551, 8590, 9480, 9789
mañday alın
m.9283, 9289
m.+ınan 2076, 5642
m.+ında 8750
mañdaylaş- yüzyüze gelmek, karşılaşmak
m.7243
mañgi özel isim
m.2244
mañğut boy adı
m.2244
mañkanda- büyütmek
m.-p 2099
maral geyik
m.+ı 561
maral başı yer adı
m.4868, 5635
m.+dan 2313
mart mert
m.927
mas sarhoş
m.859, 3914, 3916, 8514, 8813
maselet iş yönü
m.3632
m.+ti 2243
masılat nasihat
m.604
maş mahir
m.2807, 8139
maşaluu maşalı
m.2327
maşık- çalışmak
m.-ıp 4708
m.-kan 5597
maşıktır- yetiştirilmek
m.-ıp 5594
mata kumaş
m.+sı 6405
mata- dolamak
m.-dı 6549
m.-y 170
mataş- kıvırmak
m.-ıp 781
may yağ
m.7337, 9228, 9247
m.+ı 858
m.+ına 842
mayda ufak
m.5882
m.+ğa 4049
maydan meydan

m.+da 9544, 9583
m.+ğa 8761, 8812, 8888, 9344, 9599
mayış- yorulmak
m.-ıp 2934, 3056
m.-kan 2940
mayla- yağlamak
m.-sın 9312, 9315
m.-yt 4084
maylaş- hep birlikte yağlamak
m.-ıp 843
maymak eğri
m.1736, 2101
maysañ yeşillik
m.6503
mazakta- alay etmek
m.-p 3170
mazar mezar
m.1110, 1128, 1180
m.+dan 1110
m.+ğa 1132
meder umut
m.7309
meerim şefkat, merhamet
m.1329, 1784, 2097
m.+i 1791
meerçöp mertebe
m.+ü 5898
mekçey- bükülmek
m.-ip 9377
meken mekan
m.5873
m.+den 2454
m.+in 6674
melçemdüü belli
m.7783
meldeş bahis
m.+ten 8114
meldeş- bahse girmek
m.-çü 8208
m.-ip 8174
meltire- parlamak
m.-gen 1120, 1859, 5654
m.-p 5724
m.-yt 5776
men ben
m.602, 960, 1038, 1067, 1732, 3160, 3409, 3752, 3756, 4652, 4807, 4833, 5028, 5104, 5133, 5189, 5378, 5455, 6000, 6209, 6323, 6353, 6366, 6429, 6561, 6588, 6636, 6650, 7062, 7245, 7438, 8080, 8894, 8944, 8990, 8995, 9223
m.+de 1026, 3767, 9374
m.+den 5195, 5366, 7153
m.+dey 1024, 5142, 5303, 5368

m.+i 233, 1818, 3371, 4822, 4825, 5144, 5370, 5413, 6368, 6415, 6617, 6642, 6863, 7058, 7419, 7440, 8072, 8905, 9388

m.+in 1047, 1066, 3722, 4931, 4935, 4940, 5110, 5139, 5306, 5317, 5402, 5435, 6334, 6567, 6870, 9375

mençile- benim gibi olmak

m.-p 958

menen ile

m.20, 157, 194, 200, 345, 358, 364, 387, 388, 418, 441, 442, 526, 529, 561, 592, 594, 598, 616, 677, 691, 744, 746, 756, 785, 821, 837, 839, 892, 898, 913, 940, 964, 1016, 1176, 1184, 1275, 1302, 1395, 1411, 1464, 1540, 1558, 1613, 1734, 1739, 1744, 1746, 1769, 1860, 1861, 1967, 2029, 2031, 2053, 2063, 2111, 2112, 2123, 2131, 2133, 2136, 2144, 2203, 2347, 2468, 2491, 2578, 2605, 2663, 2674, 2782, 2784, 2827, 2862, 2878, 2929, 3006, 3014, 3064, 3165, 3275, 3322, 3326, 3362, 3410, 3456, 3460, 3493, 3528, 3530, 3589, 3678, 3706, 3764, 3779, 3799, 3815, 3842, 3889, 3899, 3902, 3916, 3986, 4024, 4032, 4093, 4103, 4116, 4153, 4203, 4249, 4251, 4312, 4316, 4335, 4363, 4371, 4393, 4409, 4410, 4524, 4542, 4546, 4555, 4581, 4627, 4701, 4773, 4809, 4904, 4926, 4927, 5003, 5074, 5104, 5126, 5127, 5190, 5206, 5252, 5261, 5265, 5271, 5355, 5446, 5457, 5458, 5512, 5516, 5517, 5700, 5704, 5707, 5727, 5740, 5859, 5922, 5942, 5952, 6008, 6044, 6047, 6063, 6080, 6216, 6234, 6239, 6287, 6338, 6366, 6367, 6415, 6453, 6503, 6552, 6579, 6617, 6655, 6671, 6686, 6724, 6734, 6750, 6809, 6838, 6904, 6968, 6978, 6987, 6998, 7048, 7070, 7088, 7119, 7170, 7303, 7399, 7430, 7449, 7468, 7505, 7511, 7587, 7606, 7614, 7649, 7686, 7691, 7748, 7753, 7762, 7788, 7796, 7827, 7868, 7887, 7892, 8020, 8046, 8189, 8192, 8203, 8222, 8237, 8254, 8319, 8359, 8402, 8444, 8655, 8668, 8672, 8685, 8693, 8696, 8853, 8867, 8871, 8910, 9018,

9062, 9066, 9073, 9089, 9118, 9134, 9156, 9193, 9201, 9307, 9381, 9476, 9506, 9548, 9567, 9573, 9618, 9836

merçem zaman

m.+i 1303

merçemdüü uygun, belirli

m.2328, 7239

mergen avcı

m.321, 417, 8585, 8587, 8589, 8591, 8593, 8595, 8600, 8603, 8606, 9149

m.+den 395

m.+der 389, 1496, 8611

m.+derdin 8612, 8615

m.+derge 8636

m.+i 8580

m.+iñ 8578

mergençi *bkz* mergen avcı

m.2893

mert ani ölüm, helak

m.1553

meyiz kuru üzüm

m.8511

meyliçi meyil, arzu

m.5434

mezgil mevsim, zaman

m.4051

m.+de 1939

m.+i 1302, 4574

mıcık- mıncıklamak

m.-ıp 3049

mıkaaçı zalim

m.3946

mıkçı- vurmak

m.-p 2628

mıktı kuvvetli, sağlam

m.805, 2478, 3118, 3203, 3500, 4741, 8204, 9057, 9279

m.+ların 2891

m.+nın 4802

m.+sı 9823

m.+sın 2511, 2512

mıltık tüfek

m.322, 389, 932, 2327, 2690, 2822, 2909, 2949, 7630

m.+tarı 8610

mına işte

m.1093, 1096, 1099, 3828, 4061, 4497, 9035, 9126, 9468

mında burada, işte burada

m.1984, 2305, 4841, 4925, 5158, 5324, 5981, 6348, 6371, 6429, 6529, 7266, 7477, 7840, 8067, 8279

mından buradan

m.713, 2297, 2385, 2400, 2995, 3194, 3274, 3295, 3299, 4788,

7663, 7899, 7906, 7909, 7913, 8624, 8626, 8628, 8631

mınday böyle

m.400, 1208, 1606, 1824, 1900, 2694, 3313, 3763, 6093, 6231, 6626, 8508, 9065, 9292, 9422, 9428

m.+dı 454, 1653, 2939

mif efsane

m.2294

mildet vazife, görev

m.+i 802, 4615

m.+imdey 4110

m.+iñ 7539

milte yanak

m.+leri 8617

miñ bin

m.399, 510, 525, 754, 1866, 3192, 3194, 3332, 4316, 4328, 4938, 7594, 7743, 7860, 7888, 8135, 8461, 8467, 8477, 8559, 8585, 8587, 8589, 8591, 8593, 8595, 8600, 8621, 9459, 9589, 9842

m.+den 2784, 3636, 3829, 7647, 8603, 8606, 8621

m.+dey 3260, 8184

m.+ge 3591, 4794, 7749, 8466

m.+i 4274

m.+in 7882

min- binmek

m.-begen 8530

m.-besin 1722

m.-bey 1529

m.-beybi 3623

m.-çü 2113, 3673

m.-di 3000, 3412

m.-gen 478

m.-geni 55, 431

m.-gen 1531, 1712, 2126, 2658, 2944, 2980, 3351, 5823, 8614

m.-geni 2568, 2812, 3388, 3421, 5577, 6915, 7165, 7671, 7741, 7801, 8303

m.-genin 3346

m.-gile 263

m.-ip 638, 917, 1265, 1697, 2095, 2168, 5241, 7133, 7879, 8533, 8539

m.-iptir 1415

m.-se 2073, 2114, 7673

mindusun yer adı

m.+ğa 288

mingiz- bindirmek

m.-ip 1654, 9106

miniş- hep birlikte binmek

m.-ip 7622

mintip böylece

m.188, 1304, 2159, 2608, 3200, 4501, 6527, 6634, 6645, 7380, 8962

mitaam kurnaz

m.4050

m.+dı 7197

mitayım *bkz* mitaam

m.6522

miz sivri uç

m.+i 4337

m.+in 2221

m.+inen 3027

mizdüü keskin

m.7022

mokoktuk kalın kafalılık

m.+un 633

mol bol

m.4685, 8154

moldo molla, hoca

m.2227, 2248, 2284

m.+lor 2237

m.+lordon 5617

m.+lorğo 2288, 6521

moldoke küçük hoca

m.+ler 2308

molto özel isim

m.4287, 4288, 4311

m.+nu 4290

monçok sedef

m.+toy 3723

moñol moğol

m.94, 880

m.+dor 363, 2174

m.+du 1052

moymolcu- selvi boylu olmak

m.-p 3642

moyno- razı olmak

m.-du 3993

moyun boyun

m.1767, 2745, 4452, 5390, 5459, 7825, 8321

m.+darı 8616

m.+ğa 6751

m.+um 9379

m.+uma 4174

m.+un 27, 479, 1573, 1775, 8292

m.+una 271, 1192, 1584, 3788, 3808, 4303, 7770

m.+uña 3623

möndü bay özel isim

m.1076

möndür dolu

m.9538

möönöt (metinde) zaman

m.+kö 4775

möör mühür

m.+ü 9112

m.+ün 2772
möröy ödül
m.8114
m.+dü 8690
mukaktan- kederlenmek
m.-ıp 8901
muluñda- maltay gibi olmak
m.-p 1756
muñ dert
m.5090, 5137
m.+ğa 3085
munacat münacat, Allah'a yalvarmak
m.+ı 9259
muñayt- kederlendirmek
m.-ıp 2247, 5024, 5979
muñduu üzüntülü
m.4260
muñkan- bunalmak
m.-ıp 985, 7956, 8963
munu bunu
m.2044, 2581, 2975, 3398, 4112, 4175, 4988, 5433, 6002, 6048, 6251, 6646, 6652, 7759, 8846, 9092
m.+mdu 4015, 5419
m.+ñ 3941, 3947, 4001, 5148
m.+su 3303
m.+sun 7557
munun bunun
m.4088, 4092, 4102, 5865, 6000, 6967, 7292, 7854
murat murat, istek
m.+ka 8654
murda önce
m.1136, 3159, 6484
m.+dağıday 6851
murt felç
m.4929
murut bıyık
m.+tarın 8742
m.+um 8962
m.+un 1775
murun önceden, evvelden
m.400, 6124, 8889, 9260
m.+tadan 7700, 7715
muruntan önceden
m.1825, 3866, 4468, 6961, 7349, 8486
musapırlık misafirlik
m.+tın 3930
musulman müslüman
m.9307
muşta- vurmak
m.-p 3431
muun eklem
m.3958
m.+du 8699
m.+uñ 9455

muundak eklemcik
m.+ı 3971
muunt- bağlamak
m.-sak 221
muuzda- buzlanmak
m.-p 6694
muz buz
m.5723, 5915
muzburçak özel isim
m.8596
muzdak buz gibi
m.4974
müçö bedenin bir kısmı, uzuv
m.54, 9269
m.+lörü 4998
m.+sü 1153, 2438, 3641, 7830
mülk mülk, emlak
m.+tü 104, 2494
m.+ün 523
mümkün mümkün
m.2983
münöz karakter
m.+dö 2997
m.+dörü 6458
m.+ü 4703, 6803, 8790
m.+ün 4597
m.+ünö 6166
münsüz kusursuz, eksiksiz
m.9144
münüşkör =münüşker
m.5281, 5797
mürök hayat suyu
m.678
müröö dilek
m.+sünö 1131
mürt ansızın
m.450, 7106
müştöl arpa
m.+dö 5280
müşkül zorluk
m.1824, 3683, 3921

N

naadan kötü iş
n.2241
naalı- inlemek, ağlamak, şikayet etmek
n.-p 1031
naarazı razı olmayan
n.3905
naçarla- zayıf düşmek
n.-p 5315
nağız halis
n.339
n.+ı 4422
nak tam
n.4827
nakta bkz. nak tam

n.2077

namaz namaz

n.2280, 8147

namıs namus

n.913, 9342, 9685

n.+ı 8851

n.+ım 9689

n.+ın 9795

n.+ına 9566

namıstan- namuslu görünmek

n.-ğan 9794, 9845

namız =namıs namus

n.1524, 4252, 4804, 9489

n.+dı 17, 4003, 8377, 9010

n.+ğa 6398

n.+ı 2180, 6726

n.+ın 296, 2124, 2394, 4104, 5831

n.+ıñ 3368

n.+ka 330, 8082

namızdan- namuslu görünmek

n.-ğan 3341

n.-ıp 5193, 8229

n.-sa 1742

nan ekmek

n.3924

napis nefis

n.+iñ 9690

nar deve

n.3846, 8182, 9439

n.+ğa 3672

n.+larda 3903

narın yer adı

n.68, 1118

n.+dı 662

n.+dın 706

nariste bebek

n.+nin 1396

nark değer

n.2207

nasaat nasihat

n.4087

naytar (ne aytar) ne söyler

n.8903

nayza kargı, mızrak, süngü

n.19, 2802, 2883, 2935, 2950, 3013, 3397, 3417, 3425, 3430, 5593, 5688, 5791, 7267, 7885, 8473, 8798, 8988

n.+day 4872

n.+ğa 312

n.+lar 3011

n.+ları 7621

n.+ların 3004

n.+nı 3289, 4331

n.+nın 4340, 7679.

n.+sı 7699

n.+sının 3393

nayzaker mızrak kuşanmış asker
n.4339
n.+den 9272
nayzala- mızrak saplamak
n.-p 434
nayzalaş- karşılıklı mızrak ile dövüşmek
n.-ıp 386, 411, 3424
naz naz
n.1287
nazar bakış
n.4629
n.+ıñ 5380
n.+ın 3650
nazdan- nazlanmak
n.-a 4730
n.-ğan 4057
n.-sam 3758
nazik nazik, nazlı
n.5199
ne ne
n.1608, 3173, 3719, 4276, 4350, 5022, 5500, 6242, 6577, 7348, 7437, 7854, 9414
n.+ge 1883, 9585
n.+ler 1990, 8830
nebak çoktan
n.9260
neçe kaç
n.+si 567
neçen kaç
n.198, 1469, 5009, 5505, 9230
n.+din 1542, 8471
n.+i 7482
n.+in 855
neme ne, şey
n.238, 239, 2661, 9271, 9273
n.+dey 9246
nerse şey, nesne, eşya
n.4176, 8930
n.+den 3404
n.+ni 1479, 4700
neskara yer adı
n.8432, 8590, 9677
n.+nın 9678
net- ne yapmak, nasıl hareket etmek
n.-emin 489
n.-keni 9050
n.-tiñ 9468
nımduu nemli
n.3957
nike nikah
n.4014, 5437
n.+ñdi 5430
niyet niyet
n.4415, 6753, 7474
n.+i 4078, 6256
n.+in 2022

n.+iñer 6208

niyetten- niyetlenmek

n.-ip 480

noğay kavim adı

n.120

nokto kayış, yular

n.1820, 1998

noktolo- dizginlemek

n.-p 2078

noo oluk

n.5716, 5727

n.+doy 8814

n.+ğo 7088

nooça uzun boylu

n.6964

nöökö çizme

n.244

nöşör sağnak

n.7987

nuk ırmak yatağı, derinlik

n.+un 7029

nur nur

n.1159, 1288, 3657, 4212, 7011, 9103

n.+u 1705, 4791, 4982

n.+un 8015

nurluu nurlu

n.1003

O

oboço uzak yer

o.2612

obolu evvelce, önceden

o.8126

obon musiki

o.5537

o.+dor 3800

obsuz sonsuz

o.1206, 6496, 8592

oçoğor ok

o.932

ok ok

o.2809, 2816, 2908, 3357, 4281, 4284, 5602, 5603, 7217, 7629, 7697, 7726, 8623, 8649, 9175, 9800

o.+ko 7217

o.+u 3262, 7161, 7174, 9755

o.+unday 4282

okçun ötede, uzak

o.8024

oksoy- dikilmek

o.-up 9360

okşo- benzemek

o.-du 6428

o.-ğon 4738

o.-yt 3068, 4789, 4939, 6208

okşoş- birbirine benzemek
o.1981
o.-up 4532
oktol- 1. Silahın kurulması
o.-du 7099
o.-up 2909
oktol- 2. Sıçramak
o.-up 4898, 5588, 5781
oktorul- sıçramak, fırlamak
o.-up 9432
oktoş- saplamak
o.-up 389
oku- 1. okumak
o.-baym 2297
o.-du 6515
o.-ğan 684, 5614, 5626, 6518, 6636
o.-ğandan 2263
oku- 2. Öğrenmek, yapmayı öğrenmek
o. namaz oku- 2280, 8147
okun- okunmak
o.-up 8823, 9489
okuş- hep birlikte okumak
o.-tu 2268
okut- okutmak
o.-kan 2435
o.-up 2239, 2246, 2270, 2429, 6789
okuu okuma, eğitim
o.+mdu 2309
okuya hadise, olay
o.1605, 5951
olbuy solbuy sağlı sollu
o.7808
olco ganimet
o.533, 3762, 4696, 5286
o.+ğo 3773, 8693, 8912
olcolo- ganimet almak
o.-p 160, 524
olçoy- kocaman gözükmek
o.-ğon 807
oloñ arka kolan (eyer kayışına takılır)
o.+du 8670
oloñdo- şaşırmak
o.-p 9237
olpok şikte, yatak
o.+una 1378
oltur- oturmak, yerleşmek
o.-a 1700
o.-asıñ 5789
o.-at 4841, 5925
o.-du 8812, 8889
o.-ğan 1945, 9360
o.-ğanda 7017, 7568
o.-ğandar 5948
o.-ğanı 5907
o.-up 416, 2167, 5806, 5837, 5847, 7866, 7901, 8828

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

olturğuz- oturtmak
o.-du 5940
o.-up 2216
olut yer, mahal
o.9361
oluya evliya
o.1390, 9276
o.+lardan 2274, 2436
oluyazaada evliya oğlu
o.2275, 9251
omkor- içini dışına çıkarmak
o.-ot 505
o.-up 1589, 3080
omurtka omurga
o.9381
o.+nın 9614
on on
o.3192, 3194, 4355, 7607, 9142, 9408
o.+don 1378, 7607
o.+ğo 3182
o.+un 817
oñ doğru
o.1570, 6538, 8218
oñ- muvaffak olmak
o.-bo 9110
o.-bodu 487, 8866
o.-boğon 458, 1239, 2584, 3033, 6830, 7003, 7221, 7807, 8266, 8725, 9098
o.-boğondoy 3183
o.-boğun 3954
o.-boğur 5218, 6381
o.-boptur 299
o.-boy 6123, 8262
o.-boyt 3407
o.-obu 6090, 7464, 9457
o.-ğon 1125
o.-orun 4004
oñboyluk sağ olmak
o.6740
oñdo- düzeltmek
o.1620
o.-boy 8990
o.-du 3995, 8251
o.-ğon 4695
o.-ğun 3952
o.-p 1326, 5916
oñdol- düzelmek
o.-up 790, 5709
oñdon- düzeltmek
o.-up 1575, 2829
oñdot- düzeltmek
o.-up 3965, 5671
oñdur- muvaffakiyete, işlerin iyi gitmesine sebep olmak

o.-bay 2593
o.-bayt 2586
oñkolot- durmamak
o.-up 391
oñol- düzelmek
o.-boyt 7176
o.-du 1056, 3584
o.-up 1391
oñolt düzeltmek
o.-up 1665
oñoy kolay
o.3439, 3624, 6046, 7453, 7499, 9708
o.+bu 7462
ontolo- ıkınmak, inlemek
o.8084
oñtoy kolay
o.6093
o.+un 4035
oñtoysuz olumsuz
o.994
oñurañda- terslemek
o.-p 9838
oo- sarkmak
o.-du 1008
o.-ğan 1549, 2626
o.-ğo 9642
o.-p 1939, 2498, 5453, 6679, 7092
o.-ptur 8226
oodar- devirmek
o.-a 7835
o.-ıp 8199
oodolo- kaldırmak
o.-p 8988
ooğan özel isim
o.+dın 8604
ookat gıda, erzak, rızık
o.3875, 4308, 4310, 6349, 6861
o.+ı 423, 2011, 7392
o.+ım 6855
o.+tı 5027
o.+tın 6762
oolak uzak, uzaktaki
o.9202
oolcu- dalgalanmak, süzülmek
o.-ğan 4453
ooluk- inat etmek, direnmek
o.-up 7718, 8200
o.-kan 8991
oomiyin amin
o.1258, 9327
oor ağır
o.939, 3069, 4401, 5738, 8679
oorduk ağırlık
o.7139
oorlo- ağırlaşmak
o.-y 1387

oorolu ağrılı
o.1123
ooru hasta, ağrı
o.1161, 5186, 6444
o.+ğa 3970
o.+n 5772
o.+su 75
ooru- ağrımak
o.-basın 4118
o.-ğanday 980
o.-p 3958, 3972
oorunda- ağrı hissetmek
o.-sam 4018
oorut- ağrı vermek
o.-bayt 7456
o.-up 1317
ooz ağız
o.1975, 2015, 3246, 4084, 5116, 6554
o.+don 9444
o.+un 1358, 1976, 8681, 9122
o.+uñ 6367
o.+unan 2655, 3184, 4690, 5929, 8214, 8246, 8781, 8994
oozantuu yemek yeme
o.+ğa 1355
oozduk dizgin
o.3045
o.+un 2649
op nefes, soluk
o.+u 5923, 6224
opol dağ adı
o.3215, 3521, 7615, 7645, 7651, 7687, 7747, 7874
opsuz sonsuz
o.8680
optul- kıpırdamak
o.-sa 2830
ordo hanın karargahı, bir asilzadenin karargahı, belli başlı birinin muhteşem obası
o.720, 870, 2714, 4256, 5886, 5900, 5910, 6347, 6423, 6545, 6931, 8174, 8208, 8227, 8263
o.+do 2533, 8238
o.+don 6973, 8250, 9104
o.+ğo 1107, 2683, 5052, 5894, 6776
o.+n 6593
o.+nu 7527, 8244
o.+nun 3792, 5923, 5931, 5947, 5990, 7116, 7535, 8231
o.+suna 6918
ordoluu kalabalık, fazla sayıda olan
o.2742, 4036
ordu yer
o.4093, 5952, 7219, 7307
o.+n 4639, 8958

o.+na 6423, 6893
o.+nan 9433, 9448
o.+nda 1227, 7219
o.+nday 9507
orğo çukur
o.3918, 3935, 4901, 4924, 4933, 6719
ormoy- somurtkan ve az konuşur olmak
o.-up 2257
orno- yerinde pekleşmek, sokulup kalmak
o.-ğon 2677
ornot- koymak
o.-up 183, 846
ornotul- yerleştirmek
o.-ğan 5751
oro karşı
o.2582
orokkır özel isim
o.8592
orolt- ortalamak
o.-up 8989
oron- kaplanmak
o.-du 1672
oroñğu özel isim
o.8588
oroo çukur
o.3498
o.+doy 8777
o.+nu 4838
oroy ters
o.9829
o.+u 436
oroylon- sinirlenmek
o.-up 632, 4539
oroz özel isim
o.+du 161
orto orta
o.660, 1965
o.+ğo 7762, 9238
o.+nu 1053
o.+su 7002, 9576, 9602
o.+suna 9221
o.+sunda 6506
o.+sunun 9383
orun yer
o.718, 8019
o.+a 5847
o.+da 5042
o.+dan 5682
o.+du 7493
orundal- kabul olmak (dua hakkında)
o.-sın 1226
orunsuz yersiz
o.8251
oşent- böylece yapmak
o.-ip 8929
o.-se 7352

oşo *bkz.* oşol
o.+lordon 7850
o.+nu 1986, 3078, 6369, 9545, 9707
o.+nun 8027, 9504
oşol o, öteki
o.191, 694, 2423, 2445, 2852, 4269, 4273, 4309, 6271, 6842, 7150, 8984, 9431, 9494
oşondo orada, o zaman
o.966, 2334, 4323, 5617, 7043, 8724, 8730, 9024, 9252, 9374, 9464
oşondon oradan, ondan
o.1498, 7206, 9584
oşonduktan bundan dolayı, onun için
o.5176, 6002
ot 1. ateş
o.595, 2678, 2932, 4169, 6023
o.+ko 1878, 7212
o.+u 9444
o.+uñ 5126
ot 2. ot
o.3577, 5775, 9325, 8820
o.+un 5292
otoğot taş cinsi
o.3022
otorlo- tam ortaya koymak
o.-t 5498
otto- otlamak
o.-ğon 1201, 1921, 2354, 5786
o.-p 549, 3690, 7109
ottot- otlatmak
o.-up 875
otun odun
o.6824, 6852, 6871
o.+du 4413
otur- oturmak
o.9091
o.-ğan 8504
otuz otuz
o.4267, 6505, 6917, 9001
o.+dan 8213
o.+day 2584, 5910
o.+ta 5972
ouğot- uyandırmak
o.-up 1808
oy 1. fikir, düşünce
o.1441, 2533, 2674, 3688, 3889, 4318, 4417, 4433, 5023, 5562, 5970, 6276, 6591, 6734, 6851, 7187, 8145
o.+do 2583, 3216, 9564
o.+doğu 5010
o.+doğuday 6853
o.+don 783
o.+du 5991
o.+dun 3647, 3775

o.+ğo 994, 2247, 2776, 4046, 4592, 4911, 6122
o.+loro 4034
o.+lorun 6696
o.+u 1270, 3182, 3867, 4497, 4567, 6248, 6373, 6702, 8758
o.+ubuzda 5599
o.+uma 7411
o.+umda 6587
o.+umdan 4076
o.+un 339, 1276, 1518, 2556, 2585, 4491, 4515, 4569, 6191, 7019, 8199, 8230, 8409, 9429
o.+una 1278, 1316, 2277, 5665, 6024, 6391, 6879, 8930
o.+unan 61, 4446, 6252
o.+unda 1388, 5254, 5334, 6079, 6168, 6749, 6862
o.+uñdan 1730
o.+uñdu 4019, 4115, 5188
oy 2. nida , vay!
o.3941
oyçul danışman
o.2437
o.+ardın 2276
oydur- oydurmak, kazdırmak
o.-du 3498
oyğon- uyanmak
o.-sun 2681
oyku oyku kaykı: dalgalı, menevişli
o.4325
oylo- düşünmek, tefekkür etmek
o.-boy 1479, 1543
o.-boym 6198
o.-ğon 1270, 2556
o.-p 77, 2234, 4091, 5165, 6150, 9382
o.-som 4175
o.-soñ 6424
oylon- düşünmek
o.-boy 4155, 5287
o.-ğon 4471
o.-o 9707
o.-up 232, 4434, 4464, 5851
oyloş- hep birlikte düşünmek
o.-up 9495
oyluu düşünceli
o.6895, 7335
oymo oyma
o.727
oymoktuu yüklük
o.+dan 9161
oyno- oynamak
o.-boy 1477
o.-ğon 587, 1898, 2088, 7555
o.-p 641, 935, 1017, 1539, 1639, 4495, 4544, 8263
oynoo oynama

o.1513, 1532
oynoş- birlikte oynamak
o.-up 106, 904, 1443, 5039, 8208
oynot- oynatmak
o.-up 1789, 4569, 5034
oyon vay!
o.9039, 9709
oyron harap, yıkık, viran
o.390, 6776, 9041, 9081
o.+du 6653
oyrondo- tahrip etmek
o.-bos 8986
o.-yt 3594
oyrondol- mahvolmak
o.-up 4094
oyrot kavim adı
o.8504, 9565
o.+tu 3334, 4696
oyt yansıma ses
o.2592
oyul- oyulmak
o.-ğan 3278
o.-up 8037
oyun oyun
o.921, 1064, 1590, 4201, 4535, 8409, 8640
o.+dor 9563
o.+dun 8227
o.+nun 919
o.+un 7560
o.+una 1586
oyuş- birlikte kazmak
o.-up 4837

Ö

öbüş- öpüşmek, birbirini öpmek
ö.-ör 6307
ö.-üp 8315
öcök buram buram
ö.3459
öcör intikamcı, inatçı
ö.499, 3405, 3626, 6711
ö.+ü 253
öcörlön- inat etmek
ö.-dük 4319
ö.-gön 3920
ö.-üp 102, 2082, 3009, 5690, 6860
öcörlük intikam
ö.514, 6998
ö.+kö 5212
ö.+ün 3296, 3418, 7704
öç öç, intikam
ö.26, 614, 2318, 5988, 7339
ö.+tü 7428
ö.+ü 4054

ö.+üm 2982
ö.+ün 178, 2995, 3204, 3561, 4517, 6710
öçöş- kin beslemek
ö.-kön 3295, 9556
ögö- (bir madeni) eğe ile bilemek
ö.-p 9171
ögöy üvey
ö.5078, 5089, 5211, 5218, 5225
ögüz öküz
ö.226, 3213, 5217, 7611, 8780, 8796
ö.+dön 816
ö.+döy 3327
ököölö- iki kişi olmak
ö.-p 6100
öksü- üzülmek
ö.-bö 1106
öksüt- gevşetmek
ö.-pöy 2351
öküm hüküm
ö.1015, 3496, 8796
ö.+ü 6597, 9097
ökür- yaygara koparark ağlamak
ö.-söm 5089
ö.-üp 2627
ökürt- bağırtmak
ö.-üp 3083
öl- ölmek
ö.-bö 144
ö.-bögön 5159
ö.-bös 1437
ö.-bösün 6377
ö.-çüdön 7108
ö.-dü 197, 198, 1614, 2156, 7106, 7728, 9664, 9684
ö.-dük 6484
ö.-düñ 6999
ö.-gön 25, 177, 411, 450, 1999, 3572, 3615, 6647, 8413
ö.-gönçö 98
ö.-göndö 148, 5075
ö.-göndön 3504
ö.-göndör 614
ö.-göndörgö 3478, 3879
ö.-gönü 7195
ö.-gönün 3313, 3519
ö.-gönünö 3237
ö.-ö 2157
ö.-öm 3384, 4377
ö.ömbü 3753
ö.ömün 1846, 3236, 5800, 7703, 7784
ö.-örün 8808
ö.-örünö 9552
ö.-öt 222
ö.-öyün 2157, 2985, 3050
ö.-sün 1517

ö.-ülük 381
ö.-üp 16, 3476, 3581, 3874, 4350, 5208, 7041, 7503, 7895, 7900, 8624
ö.-üptür 5261, 6785
ölçö- ölçmek
ö.-p 766, 3906
ölçömsüz ölçüsüz
ö.5705
ölçöö ölçme
ö.+sü 8745
ölçöösüz ölçüsüz
ö.4894
öltür- öldürmek
ö.böstön 228
ö.-gön 417
ö.-gönü 9427
ö.-mökkö 7968
ö.-öt 8073
ö.-üp 176, 3819, 6050, 7079, 7085
ölük ölü
ö.+tün 8415
ö.+ü 531, 1640, 2896, 4368, 4370, 4920, 7731
ö.+ün 1662
ölüm ölüm
ö.3827
ö.+dü 1543
ölüü ölü
ö.+gö 9338
ömür ömür
ö.3850
ö.+dü 2283
ö.+gö 667
ö.+lör 947
ö.+ü 1245, 1426, 5996, 7152
ö.+ün 1777, 4030, 5308
ön ön
ö.+ü 8748
öñ yüz
ö.4150
ö.+ü 608, 7000
ö.+ünö 3974
öñçöy önder
ö.2534, 4817
öñdön- benzemek, gibi olmak
ö.-ön 960
ö.-üp 4562
öñdü giriş
ö.4378
öñdüü gibi, benzeyen
ö.2665
ö.+nün 7482
öñgöç gırtlak, yemek borusu
ö.+ü 8817
öñgül döñgül dağ, taş
ö.1845

öñköy tamamen, istisnasız
ö.9162, 9423
önök sırt
ö.+ün 7086
öñör- feryat etmek
ö.-üp 2950
önör hüner
ö.+dü 7387
ö.+ü 685, 2259, 2265, 2646, 4336, 4591, 4789, 6262, 7032, 7470, 8204
ö.+ün 9554
önörlüü hünerli
ö.5636, 5714
önüktür- büyütmek
ö.-üp 5806
öpkö akciğer
ö.1292, 2059
ör üst
ö.+gö 1054
ördö- yukarıya doğru gitmek
ö.-dü 3220
ö.-p 1000
ördök ördek
ö.587, 935, 981, 2088
ö.+ü 1901
ördön hendek
ö.2091
örgöö otağ
ö.+dö 2563
örnök örnek
ö.7250
öröktö- koşturmak
ö.-p 9839
örön bölge, mekan
ö.+dü 3635
ö.+ü 1958, 2451, 3314
ö.+ün 3226
ö.+ünö 8105
öröpkü- heyecana gelmek, sıkışmak
ö.-p 6460
ö.-yt 6334
ört yangın
ö.511, 1000, 2158, 2931, 3342
örttö- yakmak
ö.-p 104, 4064
örttön- yanmak, tutuşmak
ö.-üp 984
örttöş- karşılıklı kızışmak
ö.1663
örü- emeklemek
ö.-gön 555
örün konuk
ö.1197
örüş avul yakınındaki otlak, mera
ö.+tö 2350
örüş- birlikte örmek
ö.-üp 712, 5000

örüün dinlenme
ö.7976, 8166
örüündö- mola vermek
ö.-p 660
ös- büyümek, yetişmek
ö.-kön 195, 365, 631, 2411, 4470, 5374, 5569, 6008, 6287
ö.-köndöy 4532
ö.-könün 2764
ö.-kösü 8745
ö.-ö 24
ö.-tü 891, 6184
ö.-üp 552, 576
östür- büyütmek, yetiştirmek
ö.-gön 3745
ösüş- birlikte büyümek
ö.-kön 4479
öt öd, safra
ö.+kö 8763
öt- geçmek
ö.-çüdöy 9826
ö.-kön 698, 948, 1048, 1434, 1439, 1685, 2175, 2207, 2286, 2994, 4149, 4576, 4888, 5056, 5951, 5987, 6274, 6712, 7121, 9284
ö.-köndö 991, 2537, 9287
ö.-köndön 300
ö.-köndü 2142
ö.-könü 8503, 9675
ö.-könün 4361, 6668
ö.-ö 4278, 4367, 7532, 7994
ö.-ölü 3854
ö.-ölük 384
ö.-örḍö 9680
ö.-örün 2755
ö.-ösöñ 5191
ö.-öt 1048, 4280, 8209
ö.-pögön 1237, 7697, 9800
ö.-pös 5603
ö.-pösök 7252
ö.-pöy 9086, 9177
ö.-pöyt 9175
ö.-sün 7152
ö.-tü 164, 3093, 3431, 3450, 4587, 5043, 6638
ö.-üp 662, 1302, 2085, 3957, 4047, 4510, 4638, 4677, 5846, 5962, 5996, 8105, 8406, 8675, 9002, 9539
ötkör- geçirmek
ö.-üp 6039
ö.-böy 3411, 8440
ö.-dü 1880, 8110, 8416
ö.-gön 4480
ö.-üp 2728, 5437, 6349, 6861
ötkörüş geçirme
ö.+ü 8108

ötkörüş- geçirmek
ö.-üp 1436
ötkür keskin
ö.8798
ötküz geçilmez
ö.5621
ötük çizme
ö.8583
ötüş- birlikte geçmek
ö.-öt 5824
ö.-tü 3010, 3015, 3424, 8648, 8652
ö.-üp 708, 2065, 8103
öydö sıvamak
ö.1534
öydük eksik
ö.2287
öyü- sızlamak
ö.-gön 966
öz kendi
ö.61, 1430, 2343, 2443, 2498, 2527, 2619, 2762, 2967, 3233, 4103, 4515, 4584, 4676, 4761, 4780, 4904, 4949, 5094, 5334, 5463, 5551, 5897, 6338, 6343, 6367, 6383, 6676, 6738, 7411, 7493, 8771, 8800, 8823
ö.+dörü 9179
ö.+ü 140, 252, 498, 502, 2186, 2275, 2589, 2910, 2915, 3247, 3326, 3400, 3505, 3515, 3779, 3844, 4032, 4103, 4152, 4468, 4571, 4794, 4912, 5094, 5140, 5355, 5395, 5409, 5477, 5656, 5838, 5840, 5984, 6004, 6297, 6682, 6866, 6991, 7102, 7125, 7133, 7359, 7476, 7596, 7903, 7950, 8808, 9049, 9276, 9278, 9311, 9418
ö.+übüz 365, 366, 4048, 4659
ö.+übüzdön 7203
ö.+übüzdün 2629
ö.+übüzgö 7250
ö.+ülörü 5235, 9426
ö.+üm 2984, 3340
ö.+ümdö 1039
ö.+ümdön 1018, 5028, 5490
ö.+ümdü 3764, 5385, 6582, 7431, 7439
ö.+ümdün 5075
ö.+ümö 6909, 7067
ö.+ün 2979, 3206, 3978, 4694, 6581, 7903
ö.+üñ 232, 1619, 4091, 5175, 5401, 6192, 6585, 7060, 7074, 8376, 8886

ö.+ünçö 513, 770, 784, 805, 1121, 5932, 6154, 6205
ö.+üñdön 1722
ö.+ündön 5404
ö.+ündöy 887, 3034
ö.+üñdü 1714, 4057, 4075, 5469, 6937
ö.+ündü 6980
ö.+ünö 1962, 2107, 2589, 4803, 4809, 5048, 5352, 5559, 6292, 6956, 7470, 8065, 8074, 8420
ö.+üñö 4029, 5388, 8907
ö.+ünön 252, 4842, 7404
ö.+ünün 509, 1276, 3069, 4591, 4602, 4750, 5838, 7391, 8134
ö.+üñüz 4779, 4831

özgöçö ayrıca
ö.4787, 5761

özök öz, iç
ö.6381
ö.+ün 1000
ö.+ünün 9754

özön nehrin yatağı, ırmak
ö.226, 598, 716, 894, 1451, 2499, 2792, 4429, 4448, 8164
ö.+dörün 2755
ö.+döy 2724
ö.+dün 1540
ö.+ö 788

P

padışa padişah
p.7446, 7449, 7457, 7505, 7511, 7567, 7922
p.+ğa 7479, 7584, 7589
p.+nın 7560

panar fener
p.+dın 9590

papeste- okşamak
p.-p 5199

parça parça
p.1379, 6448

pas has
p.910, 1283, 3867, 3937

paşa paşa
p.6908

payda fayda
p.214, 1944, 2382, 2385, 2474, 5892, 5953, 7993, 9535
p.+sı 8027

paydalan- faydalanmak
p.-dı 7035

paydasız faydasız
p.6225

payğambar peygamber
p.4826

payza metre

p.5658

pende kul, köle

p.8880, 9116, 9457

p.+ler 7848

p.+ñ 1067

p.+ni 3945

p.+nin 954, 1122, 7815, 9578, 9657

p.+si 890

pendey kadar

p.8849

perzent çocuk

p.1039, 1139, 1296

p.+ti 1065

peri peri

p.1330, 8925

p.+ni 1326

peyil ahlak

p.+den 1391

p.+i 2349, 4722, 8509, 8882

p.+in 8541

p.+ine 4738

p.+inen 2067

p.+inin 811, 1173

pil Isık Göl'de yaşayan süt emen varlık, fil

p.7972, 8006, 8031, 8037, 8056

p.+de 8047

p.+dey 8813

p.+di 8023, 8052

p.+din 7984

p.+ge 7633, 7966, 8042

pir pir

p.+ler 2270

pul pul, para

p.3677, 3880, 5852, 6283

R

rahmat rahmet, yardım

r.6948

S

saadak sadak, okluk

s.322, 408, 2809

saamda- sayısız olmak

s.-p 6033

saba içinde kımız yapılan büyük deri tulum

s.2353

s.+da 812

s.+ğa 8511

s.+nı 828

s.+nın 815

s.+sı 848

saba- dövmek, pataklamak

s.-dı 8445

s.-p 108
s.-yt 1461
sabak 1. ders
s.2289
s.+ın 7038
sabak 2. kök
s.+ın 3724
sabala- koşturarak çıkmak
s.-p 343, 2129, 3266, 5221, 7328
sabaş- savaşmak
s.-ıp 13, 7565
sabat- dövdürmek
s.-ıp 136, 762
sabıl- çoğalmak
s.-ıp 3030, 7857
sabır sabır
s.5181
sabırsız sabırsız
s.5184
saboo sopa
s.759
sadağa sadaka
s.+ğa 1225
sağa sana
s.231, 3409, 3948, 3950, 6102, 6562, 6565, 6589, 6864, 6867, 9009, 9214
sağak tündük
s.+tarın 747
sağın- sakınmak
s.-bas 2524, 2525
s.-ğan 4461, 4471
s.-ğandır 6019
s.-ıp 992, 5020, 6639
sağınıçtuu sevinçli
s.2053
sağınış- hep birlikte özlemek
s.-kan 8392
sak dikkatli
s.2329, 2639, 4105, 7227
sakal sakal
s.8277, 8601, 8966, 9011, 9438, 9452, 9454
s.+ı 1215
s.+ın 3809, 3927, 8872
sakalduu sakallı
s.4009, 9343
sakçı bekçi
s.6884, 7533
s.+lardı 7079
s.+ların 7489
saksakta- gizlemek
s.-p 6734
sakta- saklamak
s.-dı 6139
s.-ğan 4750, 6161
s.-mak 4616
s.-p 1278, 4518, 6384, 7201

s.-ptır 292
s.-sañ 4083, 4085
s.-ybı 2307
saktan- saklanmak
s.-basak 2315
s.-bay 5184
s.-ğın 723
s.-ıp 1953, 5482, 7144
saktanış saklanma
s.6236
saktaş- saklamak
s.-ıp 4432, 6453, 9060
saktık saklı
s.+ta 5596
sal- 1. salmak, koymak
s.-abız 309
s.-albay 5575
s.-alı 4645
s.-alık 374, 3198
s.-am 444, 1593
s.-ambı 2673
s.-arda 9744
s.-at 9356
s.-ayın 81, 3709, 9007
s.-ba 6865
s.-badı 4629, 4844, 8710
s.-bağan 1745
s.-bağın 3141
s.-basın 9023, 9109
s.-bastan 4027
s.-bay 656, 6564, 8913
s.-baybı 3992
s.-baylı 6003
s.-baym 7059
s.-çuday 1575, 9818
s.-dı 3097, 3902, 4169, 4911, 5098, 5169, 5950, 6678, 6681, 7746, 6469
s.-dım 3755
s.-dıñ 9738, 9752
s.-ğan 64, 1146, 2352, 3798, 4133, 4181, 6030, 6611, 6984, 8266, 9481
s.-ğanda 2040, 8244, 9843
s.-ğandan 5245
s.-ğandın 508
s.-ğanğa 5672
s.-ğanı 3065, 6544, 7103, 7146, 8233, 8474, 8875, 8899, 8915, 8919, 9004, 9038, 9040, 9043, 9072, 9080, 9083, 9085, 9206, 9365, 9413, 9430, 9532, 9563, 9759
s.-ğanın 3525, 3531, 3744, 4901, 5352, 8625
s.-ğıla 267, 7770
s.-ğın 3469, 4915
s.-ıñar 4540, 7244, 9391

s.-ıp 11, 135, 136, 166, 282, 349, 547, 730, 813, 937, 1078, 1084, 1628, 1652, 1790, 1869, 2247, 2320, 2922, 3094, 3143, 3266, 3323, 3450, 3528, 3918, 3995, 4122, 4197, 4259, 4334, 4924, 5288, 5400, 5403, 5556, 5622, 5633, 6029, 6582, 6675, 6818, 6896, 6898, 6964, 7105, 7130, 7138, 7314, 7357, 7751, 7772, 7804, 8043, 8180, 8270, 8511, 8620, 8847, 8873, 9686, 9687, 9707, 9826, 9834
s.-ıpmın 6472
s.-ıptır 1701, 1801, 4861, 5212, 7752, 7802, 7863, 8193, 8541, 8546, 9017, 9020, 9388, 9663, 9724
s.-may 904
s.-sa 467
s.-sak 6247, 7094
s.-sañar 3147
s.-sın 4664

sal- 2. yardımcı fiil sıfatıyla kullanılır
s.192, 2310, 5441, 6977
s.-a 1580, 5227, 8707
s.-aar 3730
s.-dı 104, 2386
s.-ğın 275, 1273

salaa parmak
s.+day 8741

salam selam
s.1217, 2704, 3814, 5343, 5363, 5933, 7451, 8875
s.+ı 2839
s.+ın 5338, 7574

salamdaş- selamlaşmak
s.-ıp 3110

salbar kocasının iltifatına ve itinasına mazhar olmayan kadın
s.6848

salbır- yıpranmak
s.-ıp 5185

saldır- yaptırmak
s.-dı 6273, 6654
s.-ğan 7527
s.-ıp 823, 3497, 3499, 6822, 9159

saldırış yapma
s.+ı 5553

salğılaş- savaşmak
s.-ıp 99

salık vergi, haraç
s.137, 2208
s.+ın 3869
s.+ka 204
s.+tı 203, 5098

salım parça

s.9173

salın- konulmak, vazedilmek

s.-ıp 1192, 3808

salış- savaşmak

s.9813

s.-at 6813

s.-ıp 93, 774, 7890, 8321, 9554, 9599

s.-sa 8988, 8989

s.-tı 2567, 4356, 4612, 7935

salkın serin

s.109

salmak ağırlık, kilo

s.4002, 6779, 8463, 8633

s.+çı 6580

s.+ı 1360, 3069, 5819, 8225

s.+ın 4903

s.+ka 3249, 6776

s.+ta 5401

salmakta- bir şeyin ağırlığını takriben oranlamak

s.-p 3573

salt adet, örf

s.868, 3799, 4542

s.+ı 6, 5994

s.+ıbız 4185

s.+ın 4750, 5016, 5904

s.+ınan 2418, 7304

s.+ka 5545

s.+tan 4225

s.+tarı 3598

s.+tı 2147, 2207

saltanat saltanat

s.+ı 5828, 8391

s.+tın 8520

saluu koyma, koyuş

s.+çu 9349

s.+ğa 2963, 6975, 7656, 8482, 8950

sama- şiddetle arzu etmek

s.-bayt 3608, 3950

s.-ğanı 7326, 8393

s.-ğanıña 5183

samaş- saymak

s.-ıp 1410

samda- toplamak

s.-dı 7591

samoor semaver

s.+ğo 8356

samsaala- aşağıya doğru sarkarak sallanmak

s.-p 7259, 8677

san 1. but, kalça

s.+ı 2096

s.+ın 1765

s.+ına 432

san 2. sayı

s.156, 525, 2314, 2355, 2369, 2507, 3192, 3194, 3225, 3523, 4684, 4796, 7578, 7591, 7888, 8391
s.+dan 7833
s.+ğa 1295, 5985
s.+ınan 7591
sana- saymak
s.-bay 1846, 3050, 5800, 7703, 7784
s.-bayt 3236, 4658
s.-ğan 2698
s.-ğın 5489
s.-p 683, 7814, 9782
sanaa 1. Şuur, fikir, düşünce
s.4436, 5016
s.+ğa 4176, 7949
s.+sı 1295, 1520, 3775, 4502
s.+sın 4150
sanaa 2. Üzüntü, keder
s.1028, 5185, 5599
s.+ğa 1085
s.+m 1017
s.+nı 899, 1429, 5994, 9300
s.+sı 2843, 5985, 6784
sanaalaş fikirdeş, aynı fikirli
s.2904, 4474, 4579
sanal- sayılmak
s.-ıp 5043
sanaluu sayılmış, sayılı
s.2422, 3566, 7862
sanaş- çalışmak
s.-ıp 4144
sanat sanat
s.5573, 5649, 8494
s.+ı 1257, 1731, 8466
s.+tan 3218
sancıbek özel isim
s.8601
sancıra şecere, soy
s.3803, 6266, 6275, 8342
s.+dan 1440
s.+ğa 876, 4203
sancıraluu şanlı
s.4698
sancırğaluu köstekli
s.7526
sanda anda sanda: ara sıra
s.2817, 7797
sanda- pek çok olmak, hesapsız olmak
s.-ğan 4402, 6122
sandal- avare dolaşmak, sallanmak
s.-dık 7380
s.-ıp 1550, 2628, 5262
sandık sandık
s.2208
s.+ka 9154
sandırğaluu ünlü

s.8874, 9531, 9781

sansız sayısız

s.2219, 7293, 7652

sap 1. sap

s.+**ıma** 5435

sap 2. sıra

s.+**ıñdı** 7273

sapar sefer

s.1029

sapat sıfat

s.2720, 4274

s.+**ı** 4705

sapır- savurmak

s.-**dı** 2052

s.-**ıp** 410, 3422

sar koo özel isim

s.598

sarbağış özel isim, kabile adı

s.2815

sarda- süslenmek

s.-**p** 5891

sardar özel isim, Çin'den gelen casuslardan biri

s.5864, 5866, 5899, 5903, 5941, 5973, 6057, 6096, 6433, 6447, 6477, 6480, 6492, 6548, 6592, 6667, 6717, 6726, 6744, 6754, 6757, 6764, 6817, 6830, 6894, 6910, 6933, 6938, 6956, 6990, 7035, 7197, 7348, 7523

s.+**dı** 6465

s.+**dın** 5878, 5983, 5986, 6001, 6088, 7352, 7459, 7467, 7497

s.+**ğa** 6642, 6953, 6966

sarğar- sararmak

s.-**a** 5182

sarı sarı

s.344, 543, 1975, 2015, 2499, 2655, 5181, 6444, 6865, 7138, 8519, 8569

s.+**dan** 7292

sarı bağış özel isim

s.+**tın** 7291

sarı bulak özel isim

s.3858, 5266

sarı koo özel isim

s.715, 1199

sarı suu Şığay'dan çıkan bir ırmağın adı

s.2508, 3971, 4253, 4292, 4405, 4429, 4448, 4458, 4469, 9380, 9385, 9609, 9617

s.+**nu** 588

s.+**nun** 4262

sarık- damlamak

s.-**tı** 204

sarpay (destanda) mükellef erkek kaftanı

s.710
sarsanaa üzüntü
s.975, 3686
s.+ğa 2688
saruu kavim adı
s.+dan 4459
saruula- dili tutulmak
s.-ğan 7096
sasık leş
s.3228
sat- satmak
s.-ıp 5852, 6070
s.-kanına 7382
s.-payt 5993
satıl- satılmak
s.-ıp 5842, 6683
say 1. kemik
s.4634, 5606
say 2. nehir yatağı
s.+dın 4255
s.+ında 581
say- saymak
s.-dı 7717
s.-ğanı 8689
s.-ıp 2892, 3289, 3292, 8073, 8618, 9218
s.-sın 9320, 9321
sayak özel isim
s.2548, 2557, 2581, 4788
s.+tın 2585, 2646, 2712
sayan altay yer adı
s.125, 146, 2378, 2526, 7325
sayıl- sayılmak
s.-dı 3446
sayın her
s.1385, 3329, 4471, 6881, 8960
sayın- batırılmak
s.-ğan 9791, 9821
sayış mızrakalar ile mübareze
s.+tın 8910
sayış- hep brilikte saymak
s.-ıp 20, 386, 725, 2935
sayma işleme
s.+day 5689
sayra- ötmek
s.-dı 1671
s.-ğan 4220
s.-p 1916
s.-yt 4260
sayran eğlence, zevk
s.8170
saysayla- belirtmek
s.-p 2341
saz bataklık
s.8748
sazay dert
s.+dı 2316
s.+ın 7959

s.+nın 7843
sebep sebep
s.+i 4088
s.+im 6567
s.+ten 6230
segiz sekiz
s.1372, 8552
sekelek kız çocuklarının alnındaki perçem
s.5167
sekir- zıplamak
s.-ip 3000, 3092
seksen seksen
s.3780, 3831, 9000
sel sel
s.2306, 7999, 8011, 8020, 8028, 8069, 8297
s.+dey 7618
selde sarık
s.3810, 6449
seleytoo yer adı
s.5450
selkinçek salıncak
s.912
semetey destan kahramanı, Manas ve Kanıkey'in oğlu
s.9318
s.+ge 9311
semir- semirmek
s.-gen 549, 1744, 7672
s.-ip 2110, 2647
semiz yağlı
s.3961
s.+in 1660
semiz bel yer adı
s.+di 3697
sen sen
s.5170, 5483, 8896, 8941, 9465
s.+de 6844
s.+den 3856, 5491
s.+i 2773, 5113, 6640, 7059, 7397
s.+in 1221, 4080, 6980
sençile- senin gibi yapmak
s.-p 202
señir dağ eteği
s.+dey 54, 1232, 3081, 7693, 7830
señsel- dalgalanmak
s.-ip 9438
señselt- sallanmak
s.-ip 8862, 8872
serbey- serilmek
s.-ip 2106
serek özel isim
s.+i 8662
sereñ özel isim
s.+din 8662

sereñde- serseri olmak
s.-p 6432
sergek zeki
s.6637
sergi- rahatlamak, havalanmak
s.-p 2647, 5773
serme- sallamak
s.-gen 3417
s.-p 9266
serp- sallanmak, ani bir hareket yapmak
s.-ip 1587
s.-ti 1954
serpil- silkinmek
s.-et 957
s.-ip 1176, 1799
serüül- serilmek
s.-öp 936
serüündö- serinlemek
s.-p 661
seyilde- gezmek, dolaşmak
s.-p 993, 4197, 6914, 8013
sez- sezmek, hissetmek
s.-begen 1556
s.-bey 3945
s.-di 6428, 7043
s.-emin 4110
s.-gende 1571
s.-gendey 1953
s.-ip 1927, 3931, 6635, 8447
sezden- ürkmek
s.-ip 2687
sezil- hissedilmek
s.-di 5472
s.-ip 6775
sıbızkı koca
s.3408
sıla- yüklemek
s.-y 9745
sılık kibar
s.3787
sımal inatçı
s.3405
sımbat endamlılık, güzellik
s.+ı 50, 1166, 1232
sımbatta- güzel olmak
s.-p 6509
sın 1. İmtihan
s.517
s.+ın 9252
s.+ınan 4510
sın 2. Karakter, ahlak
s.2070, 4792, 5202, 5426
sın- kırmak
s.-dı 9196, 9203
s.-ğan 4263
s.-ıp 851, 3960, 7886, 7900
sına- sınamak, denemek
s.-dı 3401

s.-dık 1502
s.-p 4590, 8837
s.-yt 9267
sınaa yavaş
s.5169
sınal- denenmek
s.-ğan 7661
s.-ıp 8452
sınaş- hep brilikte denemek
s.-ıp 4710, 5611
sınat- denetmek
s.-kan 732
sınçı 1. Uzman
s.8834
s.+lar 4710, 8836, 8837
s.+larğa 732
sında- sınamak
s.-p 2728
sındır- kırdırmak
s.-at 1465
s.-bay 27
s.-baym 9005
s.-ıp 4065, 8282
sındıruu kırdırma
s.+ğa 3600
sınış kırık
s.+ın 3012
sınoo sınama, sınav
s.4130, 4190
sıntı- (metinde) göz atmak
s.-p 6136
sıpat sıfat, feyfiyet, iyi vasıf
s.1676
s.+ı 2070, 4792, 5426
s.+ın 2716, 9103
sıpayıraak usulca
s.4538
sır sır, mahrem
s.80, 518, 1447, 2541, 3371, 4537, 5036, 5150, 5178, 6061, 6331, 6943, 7033, 7253, 7376, 9175, 9187
s.+dı 4161, 6820
s.+ı 4072, 6454
s.+ımdı 4940, 5383
s.+ın 977, 2516, 4028, 4128, 4536, 4575, 5049, 5359, 6743, 7364
s.+ıñdı 1717, 6665
s.+ların 7332
sırduu gizli
s.4793
sırğak özel isim
s.8130, 8651
sırt dış, dış taraf
s.4622
s.+ı 5712, 8538, 9147, 9746
s.+ınan 4612, 5418

s.+ında 4793
sırttan aslan
s.9747
sıy hürmet, ikram
s.711, 1194, 2716, 3111, 3232, 5919, 6346
s.+da 7053
s.+dı 8525
s.+ın 8367, 8389, 8544
sıy- sığmak
s.-bağan 1740, 5881
sıyak benzeme
s.+ı 1926
sıyaktuu benzeyen, gibi, müşabih
s.1760, 7990
sıyarat özel isim
s.+ka 1194
sıyın- 1. hürmetle eğilmek
s.-dı 2719, 5135
s.-ıp 1130, 2967
s.-sak 1132
sıyın- 2. Himayeye sığınmak
s.-ıp 1308
sıyınış- ibadet etmek
s.-ıp 2282
sıyır- sıyırmak
s.-ıp 9034
sıyla- hürmet göstermek
s.-çu 190
s.-dı 206
s.-ğan 1170, 5883, 7004
s.-p 4732
s.-sa 3232
sıylaş- hep birlikte saygı göstermek
s.-ıp 4749
sıymık talih
s.+ı 2686, 6184
sıyra kere, defa
s.3976
sız soğuk, rutubet
s.3957, 4638, 5846, 6761, 7322
sız- sızmak
s.-ğan 1036
s.-ıp 4561, 5826, 5961
sızda- sızlamak
s.-dı 517, 5092
s.-p 6455
sızdaş- sızlamak
s.-ıp 6759
sizdır- sızdırmak
s.-ıp 779
sızık çizgi, hat
s.+tı 3157, 4765
sızıl- sızmak
s.-ğan 5724
s.-ıp 477, 858, 1855
sızma grafik
s.+lar 804

s.+nı 740

siler siz, sizler

s.2514, 5003

s.+di 3148, 6104

s.+din 5006, 6595

s.+ge 6368, 6418

siñdi küçük kız kardeş

s.+ler 5001

sin tszyan yer adı

s.3190, 3521, 4937, 5057, 5250, 5566

siz siz

s.4131, 6216, 6628

s.+derdi 6209

s.+ge 1147, 6125, 7065, 7072, 7438

soğonçok topuk

s.9044, 9086, 9568

s.+o 1156

s.+u 989

s.+un 1854

soğon özel isim, düşman kahramanı

s.+du 403

soğuş savaş

s.4782, 5844, 7216

s.+ka 7462

s.+tan 5987

soğuş- savaşmak

s.-up 3308

sok- vurmak, dövmek

s.-koṇ 8972

s.-olu 2331

s.-ot 1214, 1970, 5386

sokmo sokmo eer: yapılmış eğer

s.3080

soksoy- dikilmek, sivrilip durmak

s.-up 9361

sokur kör

s.4188

sol sol

s.793, 9043, 9085, 9757

solbuy *Bkz* olbuy

s.7808

solk solk etmek: esnemek, sallanmak

s.484

solkoy- kocaman olmak

s.-up 9396

solkulda- esnemek

s.-ğan 6935

s.-p 5415, 7617

s.-yt 8982

solobo rahatlık

s.+su 792

som farsça, hayvan tırnağı

s.3011, 3086

somdo- kalıp yapmak

s.-p 1766

s.-ptur 4951

somdol- kalıp yapılmak
s.-ğon 725
s.-up 769
sonun güzel
s.818, 3798, 4722, 8690
soñ sonra
s.6356, 9074, 9284
soñ köl göl adı
s.336, 2503, 2754, 2811, 4196, 4209, 4213, 5326, 5495
s.+dü 5323
s.+dün 2455, 2575
soñunan arkasından, sonra
s.2609, 4291, 6257
soo sağ, esen
s.1123, 2697, 2964, 3590, 3852, 4372, 4935, 6425, 7733, 7896, 8806, 8946, 8980
sooda ticaret
s.5755, 5868, 6078, 6095, 6402, 6686
soodager tüccar
s.2476, 5852, 5882, 6300, 7197
s.+lerge 2481
soolğur soluyan
s.6934
soolo- teselli vermek
s.-p 1458
soolu tasma
s.271, 4303
soon gövde
s.+u 2100
soop sevap
s.+una 9393
sooron özel isim
s.7724
sooru sağrı devesi
s.+su 73, 586, 1763, 9622
s.+sun 5451
sorokto- sivrilip durmak
s.-p 7623, 8611, 9840
soroyt- devirmek
s.-o 3304
soy- kesmek
s.-ğon 4720, 4721
s.-ğondo 5787
s.-ğonun 6694
s.-up 2214, 2219, 3116, 8332, 8738
s.-uptur 4945
soydur- kestirmek
s.-du 1190
s.-up 817, 3962
soylo- sürünmek
s.-p 590
soylot- devirmek
s.-tu 3332
s.-up 108

soymoko soymoko ?
s.1395
soyul sopa
s.6655
s.+du 3582
soyuş- hep birlikte kesmek
s.-tu 8384
soz- uzatmak
s.-bo 6739
s.-up 2255, 3796, 5537
sozdur- uzatmak
s.-up 4145
sozul- uzanmak
s.-du 4416
s.-ğan 5558
s.-up 861, 5549, 7640
söbö omuz
s.+dön 3300
sögül- sökülmek
s.-dü 1219
s.-üp 1071, 1331, 3022, 7989, 9626, 9760
sögün- sövüp saymak
s.-gön 4627
s.-üp 1819, 3187
söktür- söktürmek
s.-düm 9219
söök kemik
s.1331, 4004, 4162
s.+tör 1972, 3958
s.+törü 1996
s.+törüñ 3363
s.+ü 1071, 1219, 2109, 6664, 9283
s.+ün 1519, 1973, 4679, 5993, 7381
s.+ünö 4634
sööl nasır, yara
s.+ü 9113
söölöt kurum, vakar
s.+ü 5828
sööm karış
s.9226
söömöy parmak
s.+ü 9274
söpöt söpöt ?
s.1509, 4679
söröy gibi, benzer
s.5085
söz söz
s.49, 187, 189, 215, 240, 616, 1491, 1554, 1570, 2166, 2175, 2240, 2514, 2523, 3134, 3386, 3517, 3526, 3549, 3805, 3982, 4024, 4097, 4107, 4182, 4424, 4690, 5011, 5963, 6097, 6221, 6678, 6681, 6689, 6721, 6844,

6959, 7355, 7399, 7520, 8316, 8796, 8900, 9187, 9292, 9461
s.+dö 2281
s.+dön 909
s.+dör 3804, 4202, 4821, 8395
s.+dördön 5807
s.+dördü 370, 5195, 5929, 6519
s.+dörü 7459
s.+dörün 2276
s.+dü 207, 254, 602, 1140, 1260, 2562, 5966, 6420, 6545, 7072, 8193, 8206, 8899, 8919, 8956, 8957, 9212, 9394
s.+dün 1522, 4674, 4833, 8260, 8344
s.+gö 251, 1076, 3096, 3613, 3890, 5055, 5952, 6238, 6977, 7508, 8914, 9431
s.+ü 886, 1160, 1234, 2521, 3480, 3549, 5116, 5248, 7097, 9419, 9698
s.+üm 193, 209, 541, 1146, 5444
s.ümdü 230, 1220, 4077, 7429
s.+ün 2296, 3892, 4606, 5983, 6129, 6275, 6426, 6451, 6649, 7760, 7921, 8704
s.+ündü 4584
s.+üñö 8906
s.+ünön 249, 2952, 5986, 6001, 7405
suğar- donatmak
s.-dı 2271
suktan- imrenerek bakmak
s.-ıp 4867, 5760
suktant- imrendirmek
s.-ıp 4167
sulat- sulatmak
s.-ıp 443
suluu güzel
s.1282, 3654, 3663, 3835, 3907, 3913, 3923, 4057, 4168, 4173, 4449, 4461, 4992, 5475, 6276
s.+ğa 6152
s.+nu 4155
sulууluk güzellik
s.+u 1166, 5427
sumsay- ciddi bir tavır takınmak
s.-ıp 6389
sun- uzatmak, sunmak
s.-du 2883, 6513
s.-up 3042, 4499, 5390, 5511
sundur- öne doğru uzatmak
s.-up 3004, 3795
sunuş takdim
s.231
sunuş- birlikte uzatmak
s.-up 5609

sura- sormak
s.-ba 9795
s.-bay 8274
s.-dı 3847, 4897, 5943, 6131, 6553, 6658, 7919
s.-dım 5312
s.-dın 4113
s.-ğanın 7394
s.-ğın 4543, 6660
s.-p 145, 2763, 4842, 5317, 5351, 5421, 6235, 6329, 6364, 6436, 6756, 7517, 9032, 9301
s.-sa 6404, 8062
s.-sak 7123
s.-sañ 4719
s.-sañız 6105, 6110
s.-yın 6076
suramay çocuk oyunu
s.920
suran- ricada bulunmak
s.-am 5491
s.-ıp 2996, 7347
surançı destan kahramanı çeriklerin bir kahramanı
s.1488, 1512, 1558
s.+nın 1523
suraş sorma
s.+ka 1006
suraş- birbirini soruşturmak
s.-ıp 3112, 6290, 8438, 8565
surnay zurna
s.2925
suroo soru
s.4547
suu su, nehir
s.74, 674, 677, 679, 702, 1530, 1631, 2462, 3934, 3971, 5544, 5687, 5738, 6968, 6978, 7088, 7407, 7531, 7549, 7995, 8002, 8499, 9383
s.+buz 6852
s.+da 666
s.+day 213, 3202, 5460, 7732, 8818
s.+ğa 663, 2623, 3966, 9532
s.+lar 5771
s.+ları 580, 5785
s.+mdu 6871
s.+nu 588, 701, 5718, 5726, 5727, 7204
s.+nun 7028, 7029
s.+su 2618, 4211, 4882, 5769
s.+sun 655, 670, 706, 2632, 4357
s.+sunu 3923
suuk 1. soğuk
s.8492
s.+tun 6874

suuk 2. kötü, çirkin
s.1362, 6014, 8099
suur dağ sıçanı
s.+du 1906
s.+un 7721
suur- çekip çıkarmak
s.-up 447, 9477, 9485
suuruş- birlikte çekip çıkarmak
s.-up 3025
suusa- susamak
s.-sa 670
suusar kürklü
s.1042
suy tamamen
s.7194
suyul- azalmak
s.-up 7895
suyult- ısıtmak
s.-up 4716
süksüy- sallanmak
s.-üp 9818
sümbö tulum
s.+döy 7672
sür- sürmek
s.-böybü 3620
s.-gönü 5810
s.-öt 9490
s.-üp 7447
s.-üptür 5256, 9621
sürdön- korkmak, şaşırmak
s.-öt 4744
s.-üp 2971
sürdür- sürdürmek
s.-üp 5707
sürdüü korkunç
s.436, 473, 4783
sürgü sürgü, rende
s.5707
sürsüt- kurutmak
s.-üp 819
sürü sürü
s.2077, 8135
sürül- sürülmek
s.-dü 536, 8014
s.-üp 1419, 4392, 5064, 5580, 5581, 6888
sürün korku
s.5245
s.+ön 7709
sürüş- sürtmek
s.-tü 1437
s.-üp 9558
süt süt
s.8507
s.+ün 6306
s.+ünö 111
süy- sevmek
s.-gön 2136

s.-göndügün 5422
s.-gööö 905
s.-gönü 7112
s.-öm 5409, 7397
s.-öt 6158
s.-üp 5417
s.-üptür 9623
süylö- söylemek
s.-böy 240, 630, 2166, 4530
s.-dü 1491, 5955, 6723, 7091, 7354
s.-düm 5412
s.-gön 2515
s.-göndü 5896
s.-gönü 5425
s.-p 189, 540, 635, 4624, 4699, 5012, 5945, 5946, 6224, 6600, 6716, 6845, 8342, 9072, 9197, 9530
s.-sö 692, 1160
s.-söm 4107
s.-y 9052
süylön- söylenmek
s.-üp 5582, 8855
süylöş konuşma
s.233
s.+kö 3787
süylöş- konuşmak, söyleşmek
s.-öyün 5130
s.-pöy 1275
s.-tü 5888
s.-tün 2554
s.-üp 622, 1447, 1604, 2203, 5191, 5355, 5358, 6065, 6096, 6367, 7449, 7943
süylöşüü konuşmak
s.+gö 5877
süyrö- sürüklemek
s.-p 452, 648, 5791, 7547, 9104
süyröl- sürükletmek
s.-üp 3084, 5612
süyröt- sürükletmek
s.-üp 3137, 3362, 4205
süyün- sevinmek
s.-gön 8306
s.-göndön 1424
s.-üp 2130, 2722, 5893, 7743, 8142, 9333
süyünçü sevinçli haber getirene verilen hediye
s.8252
süyüü sevme, muhabbet
s.+gö 5411
s.+nü 4188
s.+nün 5393
süz- yüzmek
s.-üp 587, 7175
şaa şah

ş.+day 8302
şaamal rüzgar
ş.+dan 1957
şaan şan, şöhret
ş.902, 2217, 5533, 8451
şaar şehir
ş.4585, 5932
ş.+da 5057, 5620, 5880
ş.+dın 8602
ş.+ı 7343
şabiyat bir oyun türü
ş.919
şak 1. dal
ş.+ım 9203
ş.+ın 9205
ş.+ında 4261
şak 2. yansıma ses
ş.3074, 3492
şakar hırslı
ş.+day 8733
şakılda- şıkırdamak
ş.-p 5688
şalakta- sallanmak
ş.-p 2098
şalday- çaresiz olmak
ş.-ıp 427, 3482
şaldıra- çatırdamak
ş.-p 471, 1996
şalkılda- süzülmek
ş.-p 7010
şam ışık
ş.1759
şamal rüzgar
ş.738, 7992
ş.+dı 1944
şamdağay çevik
ş.327, 2544
şamdağaylan- çevik olmak
ş.-ıp 3074
şamil güzel
ş.+i 8357
şamşarla- nişan almak
ş.-p 3430
şañ şan, şanlı
ş.70, 883, 3798
şañdan- şanlanmak, şanlı olmak
ş.-ıp 1544
şañkılda- acı ses vermek
ş.-p 4728, 7012
şañşı- ötmek
ş.-p 1952
şar 1. yansıma ses
ş.5785
şar 2. akıntı
ş.+ı 703
şarap şarap
ş.5914
şardan şehir

ş.+da 5302
şarıyat şeriat
ş.2281
şarkıra- çağlamak
ş.-p 674
şart şart
ş.+ı 4890, 5988
ş.+ımdı 6355
ş.+ın 320, 4565
ş.+ına 4387
ş.+ka 4466
ş.+tı 4464
şarttan- şartlanmak
ş.-dı 4523
şaş- acele etmek
ş.-ıp 4026, 9135
ş.-kan 7334
ş.-pağın 5170
ş.-pasın 6049
ş.-pay 333, 2280, 8147
şaşıl- acele edilmek
ş.-bay 3799
ş.-ıp 2019
şaşke yakın
ş.4983
şaştır- acele ettirmek
ş.-dı 3912
şat mutlu, şat
ş.946
şattan- sevinmek
ş.-ıp 5536
şay güç
ş.117, 597, 765, 2217, 2570, 4707, 5692, 8047
ş.+ı 428, 1379, 8999, 9587
ş.+ları 1322, 7014
şayla- seçmek
ş.-p 5275
şaylan- seçilmek
ş.-ğan 7598
ş.-ıp 5674, 9835
şaylaş- birlikte seçmek
ş.-ıp 881
şayma şayma?
ş.2570
şayman teçhizat
ş.+ıñ 8960
şaytan şeytan
ş.6926
ş.+ı 594
şek şüphe, şüphelenme
ş.341, 6147, 7234, 7241
ş.+i 1979
şeket bayram
ş.8451
şeksin- kuşkulanmak
ş.-ip 6077, 8729
şekşin- *bkz* şeksin-

ş.-gen 6232

ş.-ip 6974

ş.-iptir 5166

şer aslan

ş.16, 198, 1894, 2409, 8150, 8887, 9231, 9319, 9324

ş.+di 9271

ş.+i 4270

şerdik kurnaz

ş.8799

şerik ortak, şerik

ş.+niz 364

şermende mahçup edilmiş, rezil edilmiş

ş.6352, 7151, 7164

şeyit şehit

ş.5473

şıbal- (metinde) yapılmak

ş.-ıp 5712

şıbıra- fısıldamak

ş.-p 8831

şığay özel isim

ş.131, 148, 196, 205, 217, 287, 4248, 4297, 4306, 4472

ş.+dı 174

ş.+dın 120, 141, 154

şıldıñ dalga, alay

ş.3142

şıldıñçıl dalgacı, alaycı

ş.907

şıldıñda- alaya almak

ş.-p 635, 3176

şılk oynayan, sallanan

ş.314, 446, 2603

şıluun kurnaz

ş.908, 6241

şım pantolon, şalvar

ş.9059, 9186, 9195, 9334

ş.+dan 9088

ş.+dı 9031, 9046, 9078, 9130, 9194

ş.+dın 9176

ş.+ı 2545, 9047, 9093, 9094, 9125, 9239

ş.+ın 9034, 9068, 9557

ş.+ıñ 9201

şınaa takoz

ş.5736

şıpılda- çevik hareket etmek

ş.-p 908

şıpır- sıyırmak

ş.-ıp 9045, 9478

şıpırıl- süpürülmek

ş.-ıp 9486

şırğıy özel isim

ş.+dın 8571

şırkıra- gücüne güç katmak

ş.-p 814, 7160, 8820, 9445

şırp hiç

ş.7033
şıymılçak kemik
ş.+**ın** 165
şıyrak bacak
ş.1757
ş.+**ına** 9195
ş.+**ınan** 9045
şibege kunduracı aleti, delici
ş.7492
şiber ot
ş.+**di** 6504
ş.+**i** 4217
şilbi hanımeli çiçeği
ş.504, 556, 4874
şilte- sallamak
ş.-**se** 3297
şilten adım, yürüyüş
ş.1247
şire- kaynamak
ş.-**p** 5604
şirel- birleşmek
ş.-**gen** 796, 3599
şireliş- kenetlenmek
ş.-**ken** 1163
şiret- kaynatmak
ş.-**ken** 727
şirin şirin
ş.1160
şiş şiş
ş.+**ke** 3206, 8073
şok muzip, şuh
ş.669, 1610, 1752, 3244
şol bu
ş.2679, 4497, 5944
şom lamba
ş.675
şor talihsiz
ş.6483
ş.+**du** 6326, 6786, 6955
ş.+**dunu** 7330
ş.+**dunun** 5152
ş.+**u** 8471, 9242, 9425
ş.+**um** 3722
ş.+**un** 7968
şoro gözdeki sıvık irin
ş.+**doy** 8779
şököt eğlence
ş.902, 2217, 5533
şökülö başlık
ş.623
şölbürö- sarkmak
ş.-**gön** 624
şum kurnaz
ş.5748, 6087, 6891
ş.+**dan** 8996
ş.+**du** 6297
şumduk kurnazlık

ş.3250, 3303, 4787, 5168, 6450, 6829, 8041
ş.+**tay** 4168
ş.+**tu** 1647
ş.+**tun** 4276
ş.+**u** 2689
şumkar sungur kuşu
ş.1891, 1924, 1958
ş.+**lar** 1932
şumşuk kurnaz
ş.6737, 7178
şuntip (şunu etip) böylece
ş.3105, 5156
şurkuya hafif meşrep kadın
ş.6919, 6950
şuudura- hışırdamak
ş.-**p** 591
şuulda- hışırtı yapmak
ş.-**p** 408
ş.-**yt** 1932
şuut özel isim
ş.+**u** 8655

T

taacı taç
t.9772
taakır hiç
t.6629
taalay talih, baht
t.2737
t.+**ğa** 3733
t.+**ına** 4456
taalayluu mesut
t.2036, 8682
t.+**ğa** 3651
taan karga
t.5573
t.+**day** 2870, 5255, 7638, 7739, 7894
taandık aidiyet, mülkiyet
t.1962, 3887, 4809, 7470
taanı- tanımak, itiraf etmek
t.-**bağan** 4986
t.-**bas** 1849
t.-**dı** 6407, 7149
t.-**ğan** 6086, 6316
t.-**p** 2050, 2230, 2261, 2292, 6332
t.-**ymın** 6342
t.-**yt** 6517
taanıl- itiraf edilmek
t.-**ıp** 2588, 7637
taanımal meşhur
t.8548
taanış tanıdık
t.6092
taanış- tanışmak

t.-ıp 8324, 9596
t.-kanı 5002
taanıştır- tanıştırmak
t.-dı 5005
t.-ıp 2757
taanıt- tanıtmak
t.-ıp 6825
taanuu tanıma
t.2229
taap tap- fiilinin gerundifi
t.570, 2041, 2635, 2644, 2988, 3063, 4035, 4045, 4241, 5054, 5371, 5561, 5981, 6035, 7021, 7207, 7554, 7905, 7943, 8101, 8195, 8250
t.-tır 7867
taarın- darılmak
t.-ba 3736, 4108
t.-ğan 4463, 5022
t.-ıp 6222
taasim *bkz* taazim
t.6511
taasir tesir
t.+in 6179
taazim hürmet, tazim
t.140
tabaala- tabaalamak ?
t.-p 5219
tabak tabak
t.1357, 8522, 8535, 8779, 9220
t.+ın 8528
t.+ka 686
tabala- dalga geçmek
t.-yt 3611, 4662
tabı tabı ?
t.1744
tabıl- bulunmak
t.-ğan 579, 4456, 6169
t.-ıp 321, 4202, 5286, 8938, 9056
tabılğı bir ağaç türü
t.4874, 9177
tabın (metinde) siyahlık, kömür
t.+day 1164
tabıp doktor
t.+tar 3969, 4283
tabış- hep beraber bulmak
t.-ıp 2937
t.-tım 7403
tabışta- seslenmek
t.-p 4605
tabıyhat tabiat
t.673
taca- usanmak
t.-bay 5182
tacat- meşgul etmek
t.-kan 5563
tağa dayı

t.5084

tağay bir kabile adı

t.2507

tağdır takdir, kader, kısmet, alın yazısı

t.4089

t.+dan 3734, 6787

t.+dı 3763

t.+ğa 3747, 5021

t.+ı 7969

t.+ım 3719

t.+lar 1785

t.+lardın 4165

tağıl- takılmak

t.-dı 5748

tağın- giymek

t.-dım 2467

tak 1. taht

t.6564

t.+ı 4587

t.+ında 7568

tak 2. tam

t.1148, 3075, 5465, 5908, 6109, 6391, 6621, 8480, 8576, 9024, 9142, 9176, 9408

tak 3. dürüst

t.1137

takaluu dayanmak

t.+dan 103

takay her zaman

t.4573, 5962, 6179, 6823

takır katiyen, hiç

t.1471, 1543, 1730, 1979, 5246, 6200, 6986, 6992, 7073, 7093, 8026, 8070

taksır efendi (kendisiyle konuşulan kimseye tevcih edilen hürmet sözüdür.)

t.7440, 7476

takşal- yetişmek

t.-ğan 5802

takta- tam tamına olmak

t.-ğıla 7522

t.-p 4550

t.-sın 6045

taktal- belirlenmek

t.-ıp 4423

taktaş- hesaplamak

t.-ıp 6451

taktay tahta, ağaç

t.5705, 5709

taktı *bkz* tak 1

t.6700

taktır- taktırmak

t.-ıp 4303

tal dal

t.3020, 6662, 9309

t.+ınan 6662

tal- yorulmak

t.-bay 1868

t.-ıp 1870

tala- soymak, yağma etmek

t.-ğan 3235

talaa kır

t.1473, 2499, 2655, 8454

t.+da 716, 1084, 5631, 6377, 6761, 9593

t.+dan 7147, 7910

t.+day 8793

t.+ğa 1451, 7144

t.+nı 2692, 3224

t.+sı 5776, 7182

talaala- avare olmak

t.-p 6145

talan- yağma edilmek, soyulmak

t.-ıp 2370, 4039

talap talep, istek

t.2493

t.+ı 234, 8574

t.+ın 6412

t.+ına 5520

talapker arzu eden, talepkar

t.8841

talas yer adı

t.8164

t.+ta 1867

t.+tan 8442

t.+tı 8140, 8155, 8398

talaş- münakaşa etmek

t.-ıp 12, 4246

t.-kan 8446

t.-sak 100

taldır- yorulmak

t.-ıp 9588

talı *bkz* tal-

t.-bas 2073

talık- yorulmak, takatten düşmek

t.-pay 13, 836, 2082, 2266

talıkşı- yorulmak

t.-p 1186

talıkşıt- yordurmak

t.-ıp 1792

talkala- paramparça etmek, tahrip etmek, ufalamak

t.-ğan 8275

t.-p 383, 2752, 2890, 3104, 3279, 3293, 3338, 4375, 4402, 7162, 7174, 7566, 8243

talkalan- paramparça edilmek, yok edilmek

t.-dı 5404

t.-ıp 3363, 4365

talkan özel isim

t.6793, 6794, 8120

t.+day 8766

taloonçuluk yağmacılık

t.2873

talpak post

t.9507

tam tam

t.5708, 5710, 7139

tam- damlamak, akmak

t.-dı 7337

t.-ğan 7181

tamak 1. yemek

t.115, 818, 1367, 3231, 3973, 5040, 6553, 8101

t.+ın 3925, 7042, 9209

t.+ına 6029, 8436

tamak 2. Gırtlak, damak

t.+ında 9113

tamaktan- yemek yemek

t.-ıp 7981

tamam tamam

t.959

t.+daş 4479

taman taban

t.2190, 5657, 8231

t.+ı 9506, 9517

t.+ım 1836

tamandaş- tabanla koşmak

t.-ıp 9232

tamaşa temaşa, seyir

t.106, 897, 1442, 3609, 3798, 4202, 7548, 8112, 9529

t.+ğa 6267

tamaşala- seyretmek

t.-p 4544, 6221

tamğa harf

t.2230, 2261, 2292, 4778, 5424

tamır damar

t.484

tamırla- damarlanmak

t.-p 5571

tamşan- bir şeyin tadına bakarken dilini şapırdatmak

t.-ıp 116, 1644

tamşanış- hayret etmek

t.-ıp 5760

tan özel isim, destan kahramanı

t.3322, 3327, 3329, 3341, 3372, 3414, 3437, 3440, 3454, 3461, 3471, 3487, 3491, 3495, 3501, 3527, 3560, 3583, 3668, 3695, 3739, 3818, 3917, 3940, 3966, 3975, 3979, 3996, 4553, 4623, 4628, 4633, 4636, 4641, 4832, 4836, 4840, 4889, 4899, 4922, 4943, 4963, 5073, 5217, 5294, 6103

t.+dan 4897

t.+dı 2888, 3479, 3499, 3572, 3614, 3848, 4632, 4923

t.+dın 3322

tan- inkar etmek

t.-abı 1058, 1875, 8576, 8678

t.-asıñ 7546
t.-badı 5695
t.-bağan 1243
t.-ğan 7142
t.-ıpmın 6474
t.-ıptır 3959
tana dana (iki yaşına basmış genç inek)
t.+day 8795
tanda- seçmek, iyisini ayırıp almak
t.-dı 316, 4527, 6973
t.-ğan 7027
t.-p 758, 849, 2337, 3280, 3864, 5638, 5701, 6167, 7514, 7881, 8558, 8570
t.-yla 2511
tandal- seçilmek
t.-dı 8453
t.-ğan 1444
t.-ıp 722, 2557, 3661, 5734, 7658, 7764, 8461
tandaş- birlikte seçmek
t.-ıp 729, 761, 5592
tandat- seçtirmek
t.-ıp 929
tanış- dönmek
t.-sa 4758
tañ 1. şafak
t.6881, 9580, 9603, 9626, 9627
t.+ğa 7418
tañ 2. hayret, taaccüp
t.752, 2616, 3054, 5040, 5117, 5523, 5758, 7714, 9526, 9771
t.+ğa 6178
t.+ın 9208
tañday alın
t.+ına 9112
tañdır- bağlatmak
t.-dı 7493
tañğak yığın
t.1994
tañğal- şaşırmak
t.-bağın 5001
t.-dı 4925
t.-ğan 8123
t.-ıp 1546, 5676, 9332
tañğaldır- hayran bırakmak
t.-dı 1578
tañıl- bağlanmak
t.-ıp 8029
tañırka- gayret etmek
t.-p 9540
tanoo burun deliği
t.+loru 2104
tañşı- ötmek
t.-sa 1931
tañşık güzel
t.3800

tap ta hecesiyle başlayan sözleri pekiştirmek için kullanılır
t.6200
tap- bulmak
t.-a 1005, 1408, 1618, 1973, 5788, 6072, 8070
t.-abız 214
t.-albay 8169
t.-alı 3568, 6009
t.-alık 3200
t.-am 5892
t.-ambı 4019
t.-arın 1528
t.-asıñ 1991, 2043
t.-ayın 1837, 3705
t.-çular 77
t.-ıp 8316
t.-kan 48, 49
t.-kanı 2083
t.-kanın 527, 6205
t.-padık 2385
t.-padım 2474
t.-pağan 3866, 9178
t.-pas 2011
t.-pay 57, 58, 1947, 5583, 5584, 6310, 7200
t.-tı 2087, 2089, 2091, 5509
tapka ?
t.2027, 2028
tapşır- teslim etmek
t.-ayın 6365
t.-dım 276
tapta- yapmak, yetiştirmek
t.-dı 5737
t.-ğan 5797
t.-ğın 2991
t.-p 763, 931, 4709
taptal- antreman yapmak
t.-ğan 3770
t.-ıp 5647
taptaş- yetiştirmek
t.-ıp 5606, 9061
tar dar
t.6788, 7314, 7961
tara- dağılmak
t.-dı 1427, 2066, 5550
t.-ğan 3041
taral- dağılmak
t.-at 956
t.-ğan 957
t.-ğanın 8272
t.-ıp 4182, 7013, 7183
t.-ıptır 5072
t.-sın 1253
taran- taranmak
t.-ıp 5046
tarançı yedisu uygurlarının inkılaptan önceki adı

t.+day 3223
tarap taraf
t.425, 4976, 5808, 9619
t.+ı 4768, 5782
t.+ım 2300
t.+ka 349, 4196, 4427, 4548, 5326, 5867, 7513
t.+ta 7432, 7608
t.+tan 2378, 2666, 3193, 3522, 4808, 4813, 5557, 5615
t.+tar 7619
t.+tı 2811, 5756, 7265, 7311, 7871, 7951
tarat- dağıtmak
t.-ıp 763, 2743, 3760, 4141
t.-kan 6104
t.-tı 171
tarazala- ölçmek
t.-dım 4109
t.-p 3889, 4675
tarılt- daralmak
t.-ıp 7737
tarka- dağılmak
t.-bayt 1066
tarp leş
t.+ın 6376
t.+tan 3228
t.+tardın 1980
tarsılda- takırdamak
t.-p 638, 1342
tarsıldat- çatırdamak
t.-ıp 762
tart- çekmek
t.-a 967, 3925, 4205, 7536
t.-abı 1058
t.-ardı 6634
t.-at 3650, 5165, 7504
t.-ayın 3974
t.-ı 1793, 3395, 7287, 7773, 9238
t.-ıp 617, 937, 973, 1483, 1498, 1884, 2128, 2299, 2406, 2421, 2822, 2865, 2966, 3071, 3389, 3752, 4286, 4351, 4865, 5066, 5185, 5233, 5239, 5259, 5297, 5300, 5311, 5628, 6613, 6703, 6953, 7280, 7281, 7634, 7726, 7745, 7835, 8628, 9023, 9075
t.-ıpsın 1223
t.-kan 1309, 1863, 1905, 3401, 4278, 6887, 7625
t.-kança 3701
t.-kanda 8292
t.-kın 7803
t.-maka 2561
t.-pas 397, 8711
t.-pay 46, 707, 2487, 5804, 8373

t.-sa 1527, 3046, 4476, 5744, 6762
t.-samçı 1820
t.-sañ 1913
t.-sañar 4570
t.-sınçı 9232
t.-tı 1298, 3079, 7159
t.-tım 7396, 3210
tartañda- biçimsizce hareket etmek
t.-p 8893, 8940
tartıl- çekilmek
t.-ğan 801
tartılt- çektirmek
t.-ıp 6020
tartın- utanmak
t.-bay 315, 2431, 6411, 6534, 6873, 6892
t.-ıp 4981
tartır- çektirmek
t.-ıp 184
tartış- çekişmek
t.8113
t.-ıp 1312, 4714, 5611
t.-tı 1655
tarttır- çektirmek
t.-ıp 926, 2925, 5280, 8522, 8528, 8535, 8566
tartip tertip
t.7562
tartuu 1. hediye
t.6563, 6909, 8370, 8379, 9476
t.+ğa 4843, 5429
t.+ñuzğa 3836
tartuu 2. kendi tarafına çekmek
t.-çu 5897
tartuula- hediye vermek
t.-p 3634, 3999, 4946, 5215, 7923
tartuulaş- hediyeleşmek
t.-ıp 8153
taruu darı
t.687
taş taş
t.469, 535, 1229, 1341, 1464, 1559, 1854, 3733, 4338, 5538, 5679, 6375, 9656, 9791, 9821
t.+ı 3022, 3913
t.+ına 1951, 5068
t.+ka 1955, 3365, 4778, 5424, 5722, 9657, 9660, 9711, 9715
t.+ta 1881, 1945
t.+tan 7530, 8979
t.+tardı 664
t.+tı 512, 2189, 7172, 7997, 9532, 9655
t.+tın 4222
taşı özel isim
t.+ğa 6278, 6513, 6528

t.+nı 5055
t.+nın 6647
taşı- taşımak
t.-ğan 6521
t.-p 5670, 5675, 6689, 7742
taşıgül destan kahramanı, Er Koşoy'un karısı
t.3640, 3663, 3670, 3691, 3722, 3835, 3907, 3986, 4012, 4050, 4152, 4167, 4528, 4619, 4623, 4843, 4985, 4990, 5017, 5044, 5050, 5108, 5170, 5200, 5438, 5516, 5545, 5968, 5972, 5974, 5992, 6008, 6035, 6044, 6061, 6072, 6080, 6152, 6171, 6177, 6234, 6263, 6270, 6287, 6295, 6308, 6417, 6443, 6467, 6485, 6506, 6514, 6517, 6530, 6538, 6544, 6558, 6590, 6626, 6632, 6637, 6781, 6788, 7037, 7052, 7370
t.+döy 5475
t.+dü 4199, 4616, 5219, 5360, 5980, 6182, 6316, 6412, 6575, 6619, 6697, 6778
t.+dün 3997, 5336, 5350, 6180, 6391, 6437, 6944, 7100
t.+gö 4962, 6010, 6040, 6363, 6524, 6606, 7047
t.+ünö 4016, 5407
taşıt- taşıtmak
t.-ıp 867
taşkent taşkent
t.+in 8410
taşkında- artmak
t.-p 2074, 2617
taşta- bırakmak
t.-dı 88, 1588, 1966, 3024, 3463, 3972, 4440, 4924, 5739, 6719, 6848, 7882, 8669
t.-dım 965, 3746
t.-dın 5368
t.-ğan 3918, 6609, 9656
t.-ğın 6828
t.-p 1266, 1862, 2502, 3353, 3924, 3991, 5372, 6674, 7330
t.-ptır 1652, 2429
t.-sın 3883
t.-yla 4100
taştal- atılmak
t.-ıp 905
taştaş- bırakmak
t.-ıp 4429
taştık taşlı
t.4255
tat tad
t.+ını 6497
tat- tatmak

t.-sa 7108

tataal güç, zor

t.2112

tataaldan- zor ve güç olmak

t.-at 4164

tatı özel isim

t.+ğa 5031

t.+nın 5145

tatırlık ?

t.4794

tatuha çin casusu

t.5833, 5839, 5848, 5864, 5866, 5875, 5878, 5899, 5903, 5934, 5941, 5973, 6004, 6041, 6044, 6057, 6066, 6085, 6123, 6223, 6251, 6433, 6477, 6548, 6552, 6592, 6652, 6653, 6667, 6695, 6717, 6726, 6744, 6777, 6817, 6830, 6894, 6895, 6920, 6962, 6972, 7018, 7048, 7069, 7081, 7137, 7320, 7442, 7467

t.+ğa 6836

t.+nı 6213

t.+nın 5832, 5860, 5944, 7185, 7575

tay tay, at yavrusu

t.917, 1569, 2148, 3956, 4721, 5652, 8332

t.+dı 103

t.+ıma 1820

t.+ın 638

t.+ına 2183

tay- azalmak

t.-ıp 8965

tayak sopa, değnek

t.700, 1834, 3490

tayan- dayanmak

t.-ıp 535

taybas özel isim

t.161

tayğan köpek

t.7104

tayız sığ

t.8104

taykı kısa

t.9285

taylak deve yavrusu

t.1129, 1133, 1138

tayman- korkmak

t.-bağan 7832

t.-bas 51, 3404

t.-bastan 1463

t.-bay 3413, 4782, 4852, 5421, 6529, 7851

taymaş- boy ölçüşmek,denk gelmek

t.-a 107

taymaşuu savaşmak

t.+dan 7263

taytoru Er Koşoy'un atı
t.2036, 2064, 2071, 2126, 2144, 2168, 2183, 2812, 3275, 3284, 3442, 3456, 5577, 7133, 7879, 8319, 8402
t.+day 2880, 7277, 8148
t.+ğa 3412
t.+nu 2049, 2083
t.+nun 2140
taza temiz
t.1465, 2523
tazala- temizlemek
t.-p 755, 1664
t.-ybı 4079
tazalat- temizletmek
t.-ıp 3966
tazart- temizlemek
t.-ıp 4975
tebeele- tekmelemek
t.-p 9426
tebelöö tepelemek
t.+gö 9400
tebetey şapka , kalpak
t.6495
tebiş- sallamak, tepmek
t.-ip 913, 919, 8320
teekte- değnek yardımıyla sıkıştırmak
t.-p 2045
teep tepmek fiilinin gerundifi
t.1589, 9391
tegerek muhit, daire
t.+in 1563, 7529
t.+ine 2639
tegeren- yuvarlanmak, dönmek
t.-ip 1592
tegin 1.boş yere, boşuna
t.4097
tegin 2. Tekin
t.8346, 9138, 9139, 9186
t.+inen 5964
tegirmen değirmen
t.+din 8743, 9550
tegiz üst
t.2127, 2701, 5706, 7529
tegizde- düzlemek, tesviye etmek
t.-p 5720
tek sükunetle
t.1319, 2640
tekçe (obada)kumaştan yapılan asma raf
t.+ge 846, 5940
t.+si 805
teke dağ tekesi
t.1866, 9145, 9147
t.+ge 1910
t.+si 565
tekes yer adı
t.3193, 3522, 5867, 6111, 7432
t.+te 6108

t.+ten 2491, 4869, 6016, 6705
t.+ti 5873
tekir kesin
t.2279
tekke boşuna
t.1234
tekööor mahmuz
t.+ü 53
teksiz asılsız
t.4099
tekşi sıra
t.8744
telçik- adım atmaya çalışmak
t.-ip 1755
telegey muhit
t.9322
t.+i 9268
temin- kamçılamak
t.-ip 2653
temir demir
t.242, 2945, 3377, 3932, 8972
t.+den 1834, 2546, 4786
t.+dey 53, 1230, 3592, 6661, 7694
t.+di 8566
teñ denk
t.1683, 2136, 2287, 2911, 3003, 3018, 3336, 3885, 4954, 4960, 6255, 8069, 8216, 9268, 9322
t.+ine 5118, 7168
teñde- yüklemek
t.-p 1657
teñdeş denk, müsavi
t.1238, 2046
teñe- denk gelmek, müsavi olmak
t.-bey 2912, 7696
t.-p 3764
teñel- denk gelmek, müsavi olmak
t.-et 2405
t.-ip 7170
teñir 1. mavi
t.146, 1238
teñir 2. tanrı
t.1014, 2520, 2710, 4420, 8825
t.+den 4795
t.+din 7167
t.+i 3597
t.+im 5304
teñir too dağ adı
t.2496
teñiz ünlü
t.9323
teñsel- sallanmak
t.-ip 9439
teñselt- sallatmak
t.-ip 8871
teñsiz denksiz
t.5377

tentek yaramaz, muzip, şuh
t.639, 1455, 1590, 4098
t.+in 1466
tenti- avare gezen
t.-gen 2201
t.-p 5843
tentire- başı boş gezmek
t.-p 1881
tepçi- oymak
t.-p 662
tepçiy yavaşça
t.2081
tepkile- tekme atmak
t.-p 162, 9423
tepse- basmak
t.-gen 9118
ter ter
t.987
t.+i 3285
ter- dermek, toplamak
t.-ip 2895
terdik eğer
t.940
t.+i 808
teregen- dönmek
t.-ip 9553
terek ağaç
t.8784
tereñ derin
t.2102, 8777
teri deri
t.1978, 1981, 9486
t.+ge 9150
t.+lerin 1636
t.+si 1656, 9579
t.+sin 820, 9016, 9478
terik- gücenmek
t.-ken 1679
teriş- dermek, toplamak
t.-ip 776
termel- çırpınmak
t.-ip 1800, 3679, 5941
tesker ters oyun
t.+i 8640
teş- delmek
t.-e 5659
t.-ip 7163
teşik delik
t.6965
t.+in 7407
t.+ti 7030
tete denk
t.502
teyit özel isim
t.4420
teyle- tamamlamak
t.-gen 7534
t.-p 4968, 8426

tez çabuk, hızlı
t.2659, 7024, 7344
tezek özel isim
t.8346
tık- sokmak
t.-**am** 9667
tımızın yavaşça, sessizce
t.866, 4561, 7013, 8514
tıñ canlı, çevik, dinç
t.128, 291, 2423, 2540, 4310, 4485, 5425, 7031, 7713
t.+**ın** 9071
tın- dinlenmek
t.-**am** 178
t.-**bağan** 501
t.-**bay** 2251, 4708, 9217
t.-**dı** 9204
t.-**dım** 4100, 6247
t.-**ıp** 4358, 4502
tınar kuş
t.+**day** 8787
tınç rahat
t.346, 890, 3151, 4659, 5061, 5947, 6333, 6970
t.+**ı** 1286, 1294
t.+**ın** 5272, 7494
t.+**ıraak** 8440
tınçı- rahat etmek
t.-**p** 1599
tınçılık rahatlık
t.2377
tınçıt- huzur bulmak
t.-**tı** 899
tınçtan- rahatlamak
t.-**ıp** 6835, 8448
tınçtık rahatlık
t.6659, 8124
tıñçı hafiye; casus
t.8832
tıñda- dinlemek
t.-**dı** 3929
t.-**ñız** 4806
t.-**sañ** 207
tındır- dinlendirmek
t.-**bay** 28, 2365, 5684
t.-**ıp** 4067
t.-**sın** 1429
tınım nefes
t.4360, 7328
tınımsız nefessiz
t.6823
tıñıt- dinlendirmek
t.-**ıp** 7431
tıñsınış- eziyet etmek
t.-**ıp** 1315
tırmak tırnak
t.3926
t.+**ına** 8740

tıtıl- yırtılmak
t.-ıp 1853
tıttır- atmak
t.-ıp 756
tıy- emir vermek
t.-ğanı 1325
tıypıl hepsi, bütünü
t.1597
tigi o, öteki
t.8898
tigil- dikilmek
t.-gen 871
tigiş dikiş
t.+in 830
tik dik
t.4790, 9506, 9553
tik- dikmek
t.-çiye 8322
t.-ip 830, 5717, 9161
tike doğruca
t.2408, 2412
tikenek diken
t.1536
tikte- dikmek, dalmak
t.-di 1974
t.-p 692, 1870, 5837, 7016
tikteş- dikmek
t.-ip 1632, 3423
tiktir- diktirmek
t.-gen 4618, 9167
til dil, söz
t.1613, 2543, 3397, 3712, 7403, 8222
t.+gė 6896, 7357
t.+i 1809, 2008, 2544, 8089
t.+im 5398
t.+imdi 3375
t.+in 262, 1459, 2231, 3387, 3666, 4687, 7105
t.+inde 5899
t.+indey 5325
t.+ine 3893
til- dilmek, kesmek
t.-gile 268
tilde- sövmek, azarlamak
t.-di 3942, 9403
tildir- kestirmek
t.-ip 5705, 9102
tildüü dilli
t.3417
tile- dilemek, istemek
t.-p 1195, 2283, 5230, 9471
t.-yli 1114
tilek dilek, istek
t.1395, 4496, 8359
t.+i 5357
t.+im 5389
t.+iñ 1108, 1226, 4733

t.+in 9471
t.+ti 1049, 2200
tim sükut, sükunet
t.553, 1086, 2055, 3151, 4102, 4243, 4875
tintini kılıç
t.7022
tirçilik hayat, dirim
t.+in 4969
t.+teri 1431
tirek değnek
t.+i 5163
tirel- yükselmek, dayanmak
t.-gen 794
tireş- dayanışmak
t.-ip 3310, 9567
t.-ken 1239
tiret- diretmek
t.-ip 1304
tirüü diri, sağ
t.141, 285, 1595, 1838, 2192, 3502, 3504, 3539, 6337, 6605, 6741, 7938, 8022
tiş diş
t.+i 4997
t.+ine 2969
t.+ten 1808
tişte- dişlemek, ısırmak
t.-gen 9165, 9169
t.-p 8613
tiştet- dişletmek
t.-ip 9217
tiy- değmek
t.-begen 5699
t.-bes 3765
t.-bey 6725
t.-di 1584, 2178, 3970, 8664, 9419
t.-et 1362, 2448
t.-gen 2594, 3059, 3299, 3425, 5975, 7162, 9369, 9370, 9373, 9508, 9511, 9517, 9568, 9657
t.-gende 4970, 8649, 9316
t.-gendey 7718
t.-ip 14, 412, 414, 1057, 1495, 2320, 3087, 3458, 4916, 7371, 7907, 8027
t.-mek 5889
t.-se 1877, 1986, 3234, 8765, 9182
tiygiz- değdirmek
t.-bey 7551
t.-et 1724, 6179
t.-señ 1554
tiyiş- değmek, dokunmak
t.-ip 508, 625, 5235, 7554
t.-ken 5289, 6330
t.-keni 9803

t.-kenibiz 7466

tiz- dizmek

t.-ip 5679, 7530

tize diz

t.+ge 3065

t.+si 3811, 5902, 9256, 9302

tizgin dizgin

t.+i 3688

t.+in 2663, 3389

tizil- izilmek

t.-gen 4997

tizme çizme

t.804

tobo pişmanlık, nedamet

t.1122

tobokel tevekkül, tövbe

t.609, 6482

t.+ge 9007

tobokeldik tevekkülle iş yapan

t.3606

toburçak iyi ve iri savaş atı

t.479, 834

toğolon- yuvarlanmak

t.-up 3455

toğolot- yuvarlatmak, yuvarlamaya zorlamak

t.-up 3146

toğot- sallamak

t.-poy 6988

toğuz dokuz

t.1300, 2224, 2433, 3636, 3672, 3829, 3846, 6837, 9165, 9406

tok tok

t.2453, 5501, 5600, 5779, 6138, 6314

tokmok salmay bir oyun türü

t.904

tokoç pide, ekmek

t.2218

tokol ikinci karı, kuma

t.6171

t.+u 4602

tokoy orman

t.559, 4254, 4269, 7143

t.+ğo 1663

t.+u 4884

tokson doksan

t.9164

t.+don 2517

toksun (metinde) kapatmak

t.7131

tokto- durmak, kesilmek

t.-boy 4775, 7331, 8163, 9299

t.-çu 5725

t.-du 3569, 4606, 6426, 6590, 6649, 7508, 7975, 8206

t.-ğon 4735

t.-p 4208, 7545, 9026

t.-y 2977
toktol- durdurmak
t.-boston 2659, 9405, 9520
t.-boyun 9008
t.-du 3480, 7097, 8848
t.-up 702, 2817, 2907, 4895, 8882, 9367
tokton-durmak,duraklamak,sakinleşmek
t.-a 5579
t.-o 6308
toktooluk durma
t.6165
toktot- durdurmak
t.-o 6440
t.-om 4188
t.-oyun 2309
t.-up 391, 3853
toktu suramay bir oyun türü
t.920
tokul- dokumak
t.-ğan 8289
tokulğa eyer takımı
t.+sı 4119
tokumduu eer tokumduu: eyerlenmiş
t.3977
tokun- dokumak, hazırlamak
t.-up 8149
tol- dolmak
t.-bos 7307
t.-du 8931
t.-ğon 126, 225, 226, 279, 816, 1013, 1033, 1062, 2071, 2086, 2110, 3189, 3258, 4433, 4908, 4951, 5636, 5649, 5672, 5881, 9385, 9504
t.-ğondo 9575, 9642
t.-ğuça 1054
t.-o 5442
t.-so 3761
t.-sun 2726
t.-up 879, 1154, 1179, 1376, 3348, 4330, 4693, 5578, 7812, 8215, 8879
t.-uptur 1641, 1899, 8466
tolğomoluu çevirmeli
t.9756
tolğon- dönmek, burulmak
t.-du 9528
t.-up 4436
tolğoo çevirme, kıvrılma
t.1301
t.+su 1305
tolğot- dolatmak
t.-up 6550
tolko- sallanmak
t.-du 4328
toltur- doldurmak
t.-a 1893, 4884

toluğuraak tamamen ?
t.4550
toluk dolu
t.239, 534, 848, 1541, 3509, 3619, 3949, 4130, 4190, 4557, 4588, 4598, 4668, 4757, 5049, 5977, 6413, 7037, 7512, 9718
tolukşu- tam kuvvetinde, tam özünde bulunmak
t.-p 661, 3257
tolukta- doldurmak
t.-p 495
tolun- dolu olmak
t.-sun 7217
tomkor- kökü ile çıkarmak
t.-ot 503
t.-up 3082, 3607, 9730
tomo kilit
t.+ğo 937
tomoo güç
t.+su 8722
tompoy sığır hayvanının aşığı
t.8223
t.+du 8233
t.+dun 8224
tompoylo- aşık olmak
t.-p 8240
tompoyto sığır
t.2864
tomurañda- tıpış tıpış olmak
t.-p 916
ton elbise
t.7697
t.+du 7214
t.+un 930, 2607
toñ buz
t.+dor 1668
toñ- donmak
t.-ğon 5915
t.-up 1669
toñdur- dondurmak
t.-up 819
toñkuldak ağaçkakan
t.1917
tono- soymak
t.-du 406
tonol- soyulmak
t.-up 3874
tonoş- gasp etmek
t.-up 4755
too dağ
t.57, 146, 535, 1858, 1864, 1871, 1881, 1910, 2189, 2684, 3521, 3850, 4368, 4873, 5506, 5583, 5764, 7172, 7731, 9145
t.+do 573, 2861
t.+doğu 7747

t.+don 469, 1341, 2690, 2691, 2794, 2922, 4923, 7145, 8317, 9435
t.+doy 410, 430, 512, 2052, 2218, 3361, 3438, 3454, 3846, 4800, 4920, 5648, 7964, 8055, 8299, 8433, 8722, 9729
t.+ğo 621, 2911, 5555, 7135
t.+ñdo 1062
t.+nu 503, 1596, 2080, 3215, 5479, 7187, 7651, 7687, 8295
t.+nun 54, 564, 1919, 7615, 7645, 7693, 8171, 8360, 8734, 8789
t.+su 4884
t.+sun 295, 3607, 7360, 8207
t.+suna 6268, 7874
t.+sunan 2654
t.+sunda 557, 8411

toodaktı deve kuşu
t.1921

took tavuk
t.+tun 1162

toop tavaf
t.9298

tooru- gözetlemek
t.-basın 4123
t.-ğanday 976
t.-p 6456

toorul- gözetlenmiş, kuşatılmış olmak
t.-up 6845, 7720

tooruş- koyuşmak
t.-up 8178

toot- ciddiye almak
t.-podu 6652

top topluca, bütün, hepsi
t.496, 1338, 2117, 2815, 2897, 3257, 3691, 4147, 4206, 4613, 5249, 5261, 5574, 5627, 6648, 6798, 6889, 6970, 7114, 7271, 7501, 7765, 7782, 8406, 8435, 8858, 8972, 9522
t.+ko 1413, 3256, 4400, 8233
t.+tu 8235
t.+u 2862, 2886, 5261, 7691
t.+uñ 3617
t.+un 7717
t.+uña 276, 3983
t.+una 8503
t.+uñdu 4558

topçu topçu
t.+su 239

topoloñ karışıklık, panik
t.652

toportoo ?
t.8273

topto- toplamak
t.-du 699, 1518, 8211

t.-ğondor 7913
t.-p 5213, 6805, 7592
t.-ptur 2767
t.-y 9521
toptol- toplatmak
t.-up 2314, 2936, 3516, 3805, 4321, 5440, 5824, 7115, 7368, 7501, 7616
toptoş- birlikte toplamak
t.-up 2198, 4535
toptot- toplatmak
t.-up 877
topura- kaynamak
t.-p 9352
topurak toprak
t.5661, 5670, 5675, 5680, 5684, 5783, 9351
t.+ı 5666
tor 1. doru
t.1265, 1268, 1754, 1802, 1806
tor 2. olta
t.+una 3730, 5796
t.+uñdu 5405
tordol- örselenmek
t.-up 771
torğo kuş
t.+don 8502
torğo- alıkoymak
t.-du 2635
torğoy serçe, tarla kuşu
t.1918
toro- yoluna girmek
t.-du 404
torol- erkeklik çağına ermek
t.-ğonço 1377
t.-up1393
torpok büyük baş hayvan, dana
t.+toy 1569
t.+tun 1464
torsoyt- doyurmak
t.-up 6383
tortuul özel isim
t.+dun 3518
toru doru
t.1689, 1732, 1768, 1844, 2046, 2051, 2113, 2116, 2118, 2122, 2125, 2159, 3362, 8303
t.+nu 2068, 2087, 2089, 2091, 2185
t.+nun 2094, 3351
torulat kuş türü
t.1922
tos- yolu kapatmak
t.652, 1346, 6027
t.-kon 2529, 6500
t.-o 1713, 6507
t.-up 380, 481, 489, 4730, 6457, 7313, 8258, 8287

tosmo yolu kapatma
t.7313
totu bülbül
t.5046
toy düğün, dernek
t.897, 1191, 1427, 1442, 2146, 2171, 2872, 3117, 4014, 4018, 4418, 6798, 8108, 8110
t.+ğo 8116
t.+u 5550
t.+un 5437, 5534
toy- doymak
t.-ğondoy 8775
t.-obu 8629
t.-ombu 9460
toyğuz- doyurmak
t.-up 2220
toyloş- eğlenmek
t.-up 5041
toyundur- doymak
t.-up 3884
toz- yolu kapatmak
t.-up 2863, 2916, 6981, 7604, 7666
tozok azap
t.+tu 5455
t.+un 6712
tozoñ toz
t.3318, 8723
t.+du 410, 2052
t.+u 503
t.+un 3422, 6709, 8040
t.+unan 7639
tozuş- birlikte yolu kapatmak
t.-tu 6645
töbö tepe
t.4086
t.+gö 449
t.+nün 1398
t.+sü 6797, 8734
tögörök dört bir taraf
t.+tün 5613
tögül- dökülmek
t.-dü 2056, 2281
t.-gön 1174, 2108, 3871, 4625, 4791, 6915
t.-ö 986
t.-öt 1761, 3646, 4776
t.-sö 8382
t.-üp 159, 422, 1073, 1156, 1288, 1329, 1358, 1693, 1784, 1914, 3184, 3285, 4982, 6114, 7987, 8304, 8310, 9761
tögüş- birlikte dökmek
t.-kön 4477
t.-üp 4753
tök- dökmek
t.-pöy 361, 1604, 6820, 7225

t.-üp 153, 923, 1159, 4860, 5291, 6657, 8011, 9539
t.-üptür 2014
töktür- döktürmek
t.-düm 9221
t.-üp 3934, 7473
tölgöçü falcı
t.8661
tölö- ödemek
t.-p 3478, 3572, 3616, 3821, 5295
t.-sö 3494, 3535
tölök destan kahramanının atı
t.336
t.+ü 7291, 7933, 8661
töñdü çıkış yeri
t.4378
tönör- kapanmak
t.-üp 5050
töö deve
t.418, 5668, 5685, 5822, 6760, 7633, 8859
t.+gö 1657, 2531
t.+lördö 787
t.+nün 8242
t.+sü 1999
t.+sün 619, 5853
t.+sünün 717, 8282
töölük gece ve gündüz
t.+tör 2816
töp kaideye uygun, doğru
t.1270, 1775, 2242, 4497
tör baş köşe
t.109, 874, 1096, 1861, 2459
t.+gö 874
t.+lörü 554
t.+ün 4406
t.+ündö 4255
t.+ünö 4888, 8167
t.+ünön 6931
törö efendi, bey
t.+lörgö 7226
t.+lörü 9792, 9822
t.+sü 6800, 8735
törö- doğmak
t.-böy 972
t.-gön 6172
t.-p 6183
töröl- doğurmak
t.-dü 3757
t.-gön 45
t.-göndö 6796
t.-üp 1256
törölüş doğma , doğuş
t.+ü 1281
töröş- doğmak
t.-üp 4725
törsımal alan, yer

t.1763
tört dört
t. 690, 1366, 2841, 4146, 5613, 7531, 7538, 8600, 9226
t.+**tön** 8521
tösköööçü süsleyen
t.803
töş göğüs
t.1574, 8769, 8788
töşöl- döşenmek
t.-**gön** 7537
t.-**üp** 5709
töştöş- sarılmak
t.-**üp** 8312
töştük özel isim
t.8597
tötölö- hareket etmek
t.-**p** 621, 1184, 2081, 6493
tözöñ duman
t.9527
tukum oy, zürriyet
t.175
t.+**ğa** 8637
t.+**u** 123, 995, 1737, 1747, 2507, 4472, 5207, 9323
t.+**un** 169, 217, 287, 2742
tukumda- türemek, çoğalmak
t.-**p** 1984
tukur- kışkırtmak
t.-**up** 2991
tukuruk tahrik
t.649
tul dul
t.3621, 5158
tula tamamıyla
t.996
tulğa sacayağı
t.2587
t.+**ğa** 5603
tulku bütün
t.3968
tulpar küheylan
t.55, 431, 1721, 2077, 2568, 2812, 3346, 3388, 3421, 5577, 8290
t.+**dı** 4324
t.+**dın** 1737, 2186, 2934, 4341
t.+**ğa** 3357
t.+**ıñdı** 2043
t.+**lar** 3044, 8324
tultuy- kabarmak
t.-**up** 246
tuman duman
t.9536
tumçuk- nefesi kesilmek
t.-**up** 2425, 8004
tumşuk gaga
t.+**un** 596, 1955

tun- dinmek
t.-du 8822
tunar- dumanlanmak
t.-ıp 1001, 1856, 6952
tuncurat- keder içinde olmak
t.-ıp 174
tunğuç ilk gelin
t.1287
tuñğuyuk uçurum
t.+ka 7904
tunuk şeffaf, sade, duru
t.74, 580, 1151, 1240, 4211, 5161, 5723, 6393
tur- 1. durmak
t.-abı 1923, 3091, 4007, 5353, 6910, 7155, 7915, 8159, 8608
t.-abız 3335
t.-alık 378, 4129, 4154, 5481, 7668
t.-am 7063, 9812
t.-amın 3364, 8071
t.-ar 3120, 4144
t.-arın 457, 6062
t.-asız 4831
t.-at 7561, 7792, 8006, 8031, 8048, 8329, 8352
t.-ayın 4195, 6981
t.-badı 3399, 5332
t.-basak 7249
t.-bastan 4667, 5686, 6447, 7771
t.-bay 1319, 2907, 2971, 3489, 6601, 8090
t.-baybı 1650, 4959, 5154, 5296, 6232, 7153
tur- 2. yardımcı fiil sıfatıyla kullanılır
t.3878, 5026, 5028, 5060, 5494, 6127, 9194
t.-a 1286, 2184, 2344, 2695, 3120, 4090, 4992, 4994, 5162, 5289, 6393, 6409, 6431, 6733, 6737, 6749, 7319, 7962, 9367, 9433, 9516
t.-at 810, 1754, 1756, 1988, 1999, 2001, 2046, 3043, 3324, 3327, 3648, 4732, 4991, 5242, 5781, 6176, 6310, 6478, 7558
t.-baylı 3188, 3556
t.-çu 689, 1045, 5732
t.-du 11, 605, 1259, 1343, 2389, 2707, 2730, 2801, 2996, 2998, 3179, 3187, 3367, 3372, 3484, 4308, 4907, 5035, 5037, 5149, 5151, 5418, 5440, 5676, 5906, 5934, 5936, 6115, 6212, 6296, 6298, 6427, 6435, 6540, 6635, 6758, 6876, 6885, 7347, 7443, 7572, 7574, 7577, 7612, 7654,

7735, 7989, 8008, 8010, 8043, 8107, 8324, 8362, 8828, 8835, 9254, 9448, 9509
t.-duk 6633
t.-dum 4819
t.-ğamın 9225
t.-ğan 66, 193, 379, 1057, 1154, 1179, 1812, 1909, 1914, 1937, 2151, 2460, 2600, 3348, 3539, 4330, 4693, 4796, 4985, 5000, 5163, 5342, 5402, 5444, 5530, 5640, 5641, 5911, 5945, 6064, 6720, 7339, 7341, 7405, 7408, 8078, 8215, 8220, 8766, 8963, 8990, 8995, 8998, 9135, 9258, 9263, 9399, 9597, 9787
t.-ğanda 186, 237, 255, 428, 1074, 1322, 1450, 1728, 2022, 2284, 2406, 4506, 4818, 5664, 6235, 6672, 7076, 7447, 8187, 8717
t.-ğandar 8842
t.-ğanday 9027
t.-ğandığı 2734
t.-ğanğa 5718
t.-ğanı 4585, 5860, 6731, 9213, 9462, 9799, 9817
t.-ğanın 5989, 6290
t.-ğanıñ 8279, 8283, 8969
t.-ğula 4573
t.-ğun 1324, 2977, 9202
t.-ğunun 5488
t.-mak 8354
t.-makka 9713
t.-sa 31, 1102, 4142, 7005, 7938
t.-sak 3607
t.-sam 9382
t.-sañ 665, 8376
t.-sun 2344, 7228, 7319, 7962
t.-up 369, 849, 863, 1143, 2035, 2249, 4159, 4356, 5088, 5287, 5955, 6379, 6440, 7052, 7431, 7514, 8232, 8325, 9782
t.-uptur 481, 5057, 6675, 9728, 9732
turaa suu yer adı
t.3697
turğansı- olmak
t.-p 6456
turmuş hayat
t.3754, 4043, 4467, 5146, 5461
t.+ta 5377
t.+tan 4082
t.+tun 1434, 3656, 4296, 5493, 7038
t.+ubuz 6185
t.+unda 1137
turpan yer adı

t.3195, 3212, 4869, 7432, 7619
t.+dağı 7483
t.+dan 6282
turuş- durmak
t.-at 9358
t.-tu 1403, 3016, 3256, 3537, 4430, 5515, 6248
t.-tuk 491, 4391, 4671
t.-up 102, 4963
turuu durmak
t.7539
t.-çu 137
t.-ğa 9658
t.-nu 6108
tuş her taraf
t.2211, 2300, 2743, 2747, 2760, 2780, 3264, 4051, 6933, 7056, 7130, 7135, 7875
t.+ka 2211, 2743, 7130, 7135
t.+tan 2760, 3264
t.+unan 9228
tuşa- bağlamak
t.-p 9736
tuşal- bağlanmak
t.-dım 970
tut- tutmak
t.8704
tutalan- hırslanmak, kin beslemek
t.-ıp 23, 435, 2951
tutam dört parmak genişliğinde olan uzunluk ölçüsü
t.4450
tutan- yanmak, tutuşmak
t.-ıp9363
tutka destek
t.2442, 8081
t.+nı 5157, 9472
tutkun esir
t.3472, 3772, 6920, 6956, 7363
t.+da 3669, 3848
t.+dan 3614, 7963, 8060
t.+du 3474, 3534, 6869
t.+dun 7942
tutul- tutulmak
t.-up 1347, 2633, 3669, 8010
tutun- kendi çocuğu gibi tutmak
t.1342
t.-arğa 1022
tuu bayrak, tuğ
t.21, 1414, 7821, 8082, 8618, 9595
t.+dan 7637
t.+su 2785, 3109, 7284
t.+sun 9596
tuu- doğmak
t.-bastan 990
t.-çu 9271, 9273
t.-ğanday 5489

t.-p 4726
tuubas kısır
t.9282
tuubay özel isim
t.119
tuuğan akraba
t.25, 304, 1714, 2390, 2398, 2735, 2905, 2918, 2955, 3326, 3750, 4162, 4411, 4412, 4594, 5032, 5074, 5076, 5082, 5085, 5222, 5492, 5998, 6015, 6141, 6150, 6178, 6207, 6528, 6676, 6684, 9288
t.+da 5197
t.+dan 4439
t.+dar 2924, 4409, 5513, 5521, 6358
t.+dardı 2780
t.+darın 5020
t.+darının 5207
t.+dın 2994, 3108, 4386, 6311
t.+ğa 2958
t.+ı 3668, 4457, 6118
t.+ının 8255
tuuğançılık akrabalık
t.8397
tuuğandık akrabalık
t.4161, 4415, 5478
t.+ı 2732, 4390, 6197
t.+ın 8371
tuul- doğmak
t.-çu 1720
t.-du 6800
t.-ğan 330, 2463, 3350, 5503
t.-up 4483
tuulğa miğfer
t.245
t.+sın 22
tuur özel isim
t.+dan 5585
t.+umda 1021
tuura 1. doğru
t.781, 1409, 1422, 4124, 7905, 8314, 8388, 8390
t.+sı 1372, 8747
tuura 2. uzunluk
t.+sın 5657
tuura- taklit etmek
t.-p1918
tuurduk keçe
t.780, 4973
tuuş can
t.9279
tuy- duymak
t.-a 5393
t.-bağan 1738
t.-du 8501
t.-ğunday 1020, 6957

tuyak 1. hayvan tırnağı
t.1352, 2047, 2101, 3059, 3365
t.+ı 1736, 3318, 3446
tuyak 2. nesil
t.1002, 1022, 1026, 1044
tuyaktuu nesilli
t.1036, 1757
tuyla- sıçramak
t.-p 650, 6431, 7106
t.-yt 1291
tuytunuş- havalanmak
t.-up 5285
tuyuk kapalı
t.8972
tuyul- duyulmak
t.-du 2660
t.-up 5418
tuyun- duyulmak
t.-ğan 6747
tuyuş- duymak
t.-sa 6974
tuz tuz
t.7867
tuzak tuzak
t.+ın 7773
tübölük sonsuz
t.4030, 4183, 4891, 6808, 8093
t.+kö 4416
tügöl bütün, tam olarak
t.219
tügön- tükenmek, kurumak
t.-bögön 101
t.-gön 1929, 4940
t.-göndöy 1874
t.-güz 5570
t.-öt 5217
tügöngür kahrolası
t.3385, 4453, 6733, 7139, 7701
tügöt- tüketmek
t.-tü 187, 6894
t.-tün 1351, 2002, 2006
tük 1. tüy
t.+ün 6708
t.+ündöy 32, 426, 4952
tük 2. asla, hiç
t.9421, 9552
tülkü tilki
t.569
t.+lörü 1897
tülöö kurban kesme
t.2146, 3116
t.+gö 1190
t.+sünö 1351
tülöt- yetiştirmek
t.-üp 8408
tülük tört tülük: evcil hayvanlar
t.597, 1201
tümön hesapsız, gayet çok on bin

t.318, 490, 2414, 2507, 2957, 4137, 4316, 5793, 6032, 7593, 7735, 8709
t.+dögön 6707
tümör tümör
t.8849
tün gece
t.35, 1058, 1301, 2164, 5646, 6916, 6958, 7002, 8479, 9576, 9602, 9636
t.+dö 4360, 7080, 7090
t.+döösün 571
t.+dör 6888
t.+dün 9278
t.+gö 9777
t.+ü 264, 501, 836, 2239, 2330, 3969, 4148, 4708, 5563, 5639, 5680, 7323, 7342, 7494, 7673, 7736, 7948, 8162, 8366, 9638, 9639
tündö- gecelemek
t.-p 7873
tündük 1. gecelik
t.+ünö 752
tündük 2. obanın üst uçlarıyla tutulan, yaukarıdaki ahşap dairesi
t.723, 4971
t.+tün 747
tünküsün geceleyin
t.675, 2238, 8097
t.+dö 6891
tünök geceleme yeri, yatak
t.1903
t.+ü 1930
t.+ün 122
tünör- bunalmak
t.-üp 1011, 7794, 8090
tünüçündö (tün+içinde), geceleyin
t.7024
tüñül- korkmak
t.-dü 453
t.-gön 2160
t.-gönü 2154
t.-üp 2149, 4289, 4396, 8641, 9842
tüp dip, alt taraf
t.337, 8582
t.+kö 273, 4163, 9690
t.+törün 7980
t.+tü 459
t.+ü 5181, 7990
t.+übüzgö 3095, 6821
t.+ündö 4104
t.+ünö 38, 1928, 3105, 5553, 6494, 7975, 8560, 8609
t.+ünön 505, 8018
tüpkülük alt, temel
t.+ü 4033

tüptöl- temel atmak
t.-üp 5679
tüptüz dümdüz
t.758
tür biçim, şekil
t.647, 733, 4877
t.+ü 582, 2075, 4276, 6237, 6576, 6578, 8133, 8306
t.+ün 396, 3940, 7707
tür- dürmek, kaldırmak
t.-ölü 2329
türdö- bir biçim vermek
t.-p 779
türdön- muhtelif şekillere girmek
t.-üp 5689
türdönt- türlü şekillere sokmak
t.-üp 6520
türdüü türlü
t.576, 801, 1441, 1671, 1685, 1977, 2254, 2265, 4261, 4821, 5926, 5991, 6489, 7636, 9114
t.+çö 732
türk türk
t.2402
türköy cahil
t.2957, 5313
türkük destek
t.183, 8560
türkün türlü, çeşit
t.552, 569, 1672, 1903, 2000, 3641, 4220, 4436, 4877, 5023, 5500, 7038, 7734, 8112, 8506, 8581
türmöktö- toplamak
t.-y 9713
türpöy ?
t.1522, 4815
t.+ü 4071
türt- dürtmek
t.-sö 5743
türül- dürülmek
t.-üp 4972
türün-sığanmak (yenler , etekler hakkında)
t.-üp 1534
tüs renk
t.+ü 9696
t.+ün 867
t.+ünön 4150
tüş 1. rüya
t.1704
t.+tö 5467, 6627
t.+ümdön 6336
t.+ünö 1707, 4215
tüş 2. öğle vakti
t.1939, 9643
t.+tö 9633, 9634
tüş- düşmek, inmek

t.-çüdöy 3066
t.-kön 3085, 3101, 3534, 4302, 4553, 5296, 5845, 7916, 7946, 8239, 8753, 9082
t.-köndö 1349, 1723, 3917
t.-köndöy 9435
t.-könün 8854
t.-kün 4172
t.-ö 2582
t.-ör 4187
t.-öt 790, 4176
t.-pösö 3695
t.-pösöm 8894, 8944
t.-pösöñ 8896, 8941
t.-sö 3407, 3733
t.-sök 4184, 4947
t.-sün 8195
t.-tü 3580, 3583, 4210, 5306, 5339, 5665, 6122, 6951, 7861, 8930, 9136, 9141, 9506, 9508
t.-tük 95
t.-tüm 3773
t.-tüñ 7807
t.-üp 113, 696, 769, 2872, 3092, 3501, 3656, 5063, 5294, 5682, 5969, 7088, 7378, 7852, 8246, 8627, 8719, 9366, 9515

tüşün- anlamak, kavramak
t.-bödü 5521, 6355, 6886
t.-bödüm 4820
t.-bös 187
t.-böy 7970
t.-dü 1528, 5337, 7127, 7510, 7586
t.-dük 4020
t.-düm 6209
t.-gön 3870, 4939
t.-öm 1221
t.-öt 5139, 7037
t.-sök 369
t.-söñ 5381
t.-sün 4673
t.-üp 4136, 5747

tüşündür- anlatmak
t.-üp 2705, 3882

tüşünt- anlatmak, izah etmek
t.-tü 4601
t.-üp 7346

tüşünüksüz anlamsız
t.1521

tüşür- düşürmek
t.-böy 7972
t.-dü 4223
t.-üp 1941, 2713, 4971, 7768, 7977, 7979, 7996, 9557

tüşüş düşme
t.+ü 3322

tüşüş- düşmek

t.-tü 4500
t.-üp 659, 8490
tüt- kaldırmak, dayanmak
t.-ö 8436
t.-pögön 3232
t.-pösö 6784
t.-pöy 1381
tütötmö fitilli
t.7630
tütük boru
t.5716
tütün duman
t.+ü 837
t.+ün 8815
tüy- düğümlemek
t.-gön 740
tüymö düğüm
t.3047
tüyşük uğraşma, meşgale
t.+ünö 5552
t.+tü 1060
tüyül- birikmek
t.-gön 6526
t.-üp 3380
tüz düz
t.764, 1246, 2462, 3602, 6408, 9569
t.+dö 1473
t.+dün 4221
t.+ü 1673
t.+ün 5701
t.+ündö 7645
t.+ünö 4210
t.+ünön 850, 5734
tüz- düzmek, yoluna koymak
t.-üp 5862
tüzdö- düzeltmek
t.-p 781
tüzöñ ova
t.721, 1696, 2574, 2610
tüzül- yoluna konulmak, tanzim edilmek
t.-gön 4890

U

ubada vaat
u.3892
u.+dan 4758
u.+sı 6906
ubadalaş- anlaşmak
u.-ıp 8396
ubak vakit
u.1787, 6622, 7258
u.+ı 130, 1154, 3085, 5945, 5970, 7334, 8156
u.+ım 7421
u.+ın 6064

u.+ta 1290, 1303, 3435, 6621, 7002, 7410
u.+tı 6260
ubakıt vakit
u.1436, 3411, 4047, 4361
u.+tı 4145
ubara zahmet
u.1411, 1884, 8968
u.+ğa 8707
uç uç
u.1094
u.+u 4340, 7679, 8454
u.+una 3393, 8571
u.+unan 7849, 9227
uç- uçmak
u.-albay 3771
u.-çu 5585
u.-kan 105, 1035, 1739, 1835, 1869, 8241
u.-makka 1954
u.-tum 2392
u.-uğun 4525, 5963, 6721
u.-uğundağı 5792
u.-up 1932, 2981, 3435, 4281, 7166, 8723, 9351
uçkul çabuk uçmaya müsait olan
u.161, 946, 4324
uçur zaman
u.+da 4433
u.+unda 4238
uçur- uçurmak
u.-du 8408
u.-up 1985
uçura- karşılaşmak, rast gelmek
u.-p 476
uçura altay yer adı
u.4232
uçuraş- karşılaşmak
u.4812
u.-ıp 2135, 6510, 8143
u.-kanı 2172
udalaş- birbirini takip eden
u.5528
udurğu- çırpınmak
u.-p 5414, 5967
udurğut- çırpınmak
u.-up 464
uğul- duyulmak
u.-at 1798, 7491
u.-bayt 1935
u.-du 7196
u.-ğan 4810, 5763, 7351
u.-sa 1090
u.-up 223, 1242, 1343, 1413, 3797, 5909
uğuş- duymak, dinlemek
u.-tu 1405
uk- dinlemek, işitmek

u.230
u.-am 1127
u.-amın 4116
u.-ayın 5356
u.-kamın 8268, 8272
u.-kan 1474, 2956, 4647, 5058, 5195, 7915, 8832, 9578
u.-kanda 1260, 1606, 2137, 5331, 6446, 7295, 7869, 8141
u.-kanı 8260
u.-kanın 7602
u.-kun 8256, 8714
u.-kup 1220
u.-makka 6275
u.-padı 1471, 5090, 8927
u.-sañ 215
u.-tu 2296, 4909, 7355
u.-tum 2397
u.-tuñar 7420
u.-tuñbu 1492
u.-up 2162, 2712, 2927, 3186, 3586, 3878, 5060, 5321, 5966, 5983, 6545, 8140, 8276, 8900, 8957

ukmuş acayip haber
u.4807, 1124, 5790
u.+tay 828, 3953, 4804
u.+tu 400, 9519

ukta- uyumak
u.-dı 1473
u.-p 1290, 1807, 1833, 5920, 8001
u.-sak 6627
u.-sam 5467

uktaş- uyumak
u.-ıp 839, 6761, 7316

ukum sülale
u.+unan 8637

ukuruk sırık
u.648, 2604
u.+un 2598

ula- uçlarıyla bitiştirmek
u.-dı 4010, 6129, 6555, 6660, 6912, 7921
u.-dıñ 4114
u.-ğan 5493
u.-ğın 4547
u.-ylı 4146

ulak 1. bir oyun türü
u.926, 8113

ulak oğlak
u.+tay 9546

ulam boyuna, tekrar
u.838, 5283, 7738, 7790, 8515

ulamay bir oyun türü
u.921

ulan pehlivan
u.+ı 128

ulan- eklenmek
u.-ıp 941, 2797
ular sülün ailesinden bir kuş (tetrao gallus)
u.+ı 573, 1920
u.+ıñ 1062
ulaş- eklemek
u.-ıp 726
ulat- birleştirmek
u.-ıp 8562
uluk büyük
u.8395, 8488, 8679
u.+u 7556
u.+um 216
uluksat izin
u.215, 4069
ulut millet
u.4736
u.+tun 5015
uluu büyük
u.78, 1919, 6134, 3567, 8782
u.+ğa 7563
u.+lardı 1169
u.+larğa 5546
u.+su 5070
umtul- yeltenmek, ileriye atılmak
u.-at 1976, 2050, 3330
u.-sa 2424
u.-up 3043
unaa iş hayvanı
u.533
unçuk- seslenmek
u.-at 9706
u.-pa 6993
u.-sañ 6999
uñkuy- hüzünlenmek
u.-up 247
uñulda- zırlamak
u.-p 1081
unut- unutmak
u.-pay 152, 6712, 7179
u.-paymın 5134
unutkar- unutmak
u.-ıp 496
unutul- unutulmak
u.-ğan 6281
u.-ğus 2781, 8638
ur- vurmak
u.-du 6213, 7023, 9827, 9829, 9831
u.-ğan 6073, 8925, 9021, 9442
u.-ğanda 188, 1818
u.-ğanğa 1511, 6231
u.-makka 9715
u.-may 9806
u.-sun 7075
u.-up 1464, 2251, 2900, 7086, 7569, 7791, 7808, 9682

u.-uptur 9731, 9733
uraan savaş çağrısı
u.2882, 7745, 7890
urbak zaman
u.3929
urğaaçı dişi
u.5376
u.+da 9275
urğaaçılık dişilik
u.4542
urmat hürmet, saygı
u.6135, 8367, 8525
u.+ım 5060
u.+ıñdı 5135
urmatta- ürmet göstermek
u.-p 1169, 5491, 6507, 7005, 7573
urmattuu hürmetli
u.78
uruk kabile
u.8705
u.+u 880, 5569
urul- vurulmak
u.-up 1412
urum vuruş
u.2605
urumkan özel isim
u.8607
urun- çarpmak, çatmak
u.-arğa 57, 5583
u.-bay 4284
u.-du 6893
u.-up 1315, 5722
uruş savaş, kavga
u.374, 2878, 2913, 2930, 3026, 3475, 4352, 4681, 4861, 5062, 6975, 7244, 7502, 7583, 7670, 7722, 7935
u.+arğa 58, 5584
u.+ka 3323, 4944, 9830
u.+ta 7727, 7747
u.+tan 3415, 7661, 7832
u.+tu 3017, 3134, 3198, 3526, 3540, 4660, 7978, 9521
u.+un 3883
uruş- savaşmak
u.-kan 465
u.-up 2807, 4363, 5736, 7124
uruu kabile
u.2356, 2362, 2364, 2765, 3112, 3550, 3901, 4245, 4321, 5252, 8394
u.+da 8394
u.+dan 79, 3630, 5840
u.+ğa 3901, 9660, 9711
u.+lar 5063, 5271
u.+nun 2402

u.+su 955, 2535, 2710, 2867, 3229, 3860, 4459, 5069, 5856, 7677

u.+sunan 3552

uruula- toplanmak

u.-p 896

uruulu kabileli

u.289, 9547

usta usta

u.5714

u.+ğa 829

u.+lar 854, 5678, 5690, 5731

u.+lardı 1370, 5634

u.+larğa 5704

u.+nı 742, 826

ustattık ustalık

u.4555

ustun kereste

u.+dan 8559

uşak dedikodu

u.6519, 8914

uşakçı dedikoducu

u.7495

uşakta- dedikodu yapmak

u.-p 3166

uşintip (uşunu et-) böyle yapmak

u.235, 1070, 3471, 4767, 7556, 8855

uşu o

u.+nu 1375, 1748, 3366, 8969, 9652

u.+numa 1046

uşul uşu (bul, bu zamiriyle gösterilen şeyden daha uzak; oşol, oşo zamiriyle gösterilen şeyden daha yakın bir şey gösterilirken kullanılır)

u.76, 217, 1140, 1641, 1926, 1982, 2010, 2119, 2139, 2992, 3465, 3987, 4454, 4485, 4548, 4857, 5318, 5562, 5726, 5866, 6201, 7420, 7445, 8425, 8714, 8987, 9070, 9847

uşunçalık o kadar, o derece

u.7713

uşunda onda, orada

u.2982, 4072

uşunday öyle, o gibi

u.601, 3554, 4051, 5160, 5298, 7056, 7110, 8977, 9350

uşunuku onunki

u.3093

ut- kazanmak

u.-kandar 915

uttur- kaybetmek

u.-ğanın 8247

uu zehir

u.4058, 6028, 6050, 6900, 7065, 7416, 9606

u.+nu 6940
u.+su 9616
uuç avuç
u.363, 2370
uuk obanın kubbesinin sırıkları
u.725, 726
u.+tay 9397
u.+tun 745
u.+un 789
uul oğul
u.5765, 6183, 8655, 8705
u.+u 44, 52, 924, 2423, 8607, 8662, 8698, 8877, 9416, 9524
u.+um 2156, 5443
u.+un 1646, 5509
u.+unan 4909
uula- avlamak
u.-p 933, 5507, 9146
uurda- çalmak
u.-p 5270
uuz ağız
u.+dar 731
u.+ka 778
uy inek
u.+dun 820
uya yuva
u.+da 1975
u.+dan 2033
u.+ğa 1867, 1968
u.+nı 1891, 1924
u.+sına 2040
uyal- utanmak
u.-bay 1832, 5391
uyañ çekingen
u.631
uyat ayıp
u.9006
u.+ı 4759
uyatkar- utanmak
u.-bay 4541
uyattuu utangaç
u.3964
uyğu tuyğu sağlı sollu
u.9835
uyku uyku
u.1703, 2164, 4359, 7948
u.+dan 9716
u.+ğa 1795, 7983, 9651
u.+su 5299, 7010
uyla- ?
u.-p 33
uyu- peşini bırakmadan takip etmek
u.-ğan 4256, 5908
u.-p 9609, 9617
uyuk yuva
u.+u 4293
uyulğu- dönmek, kaynamak
u.-ğan 4326

u.-p 2860, 4342

uz usta

u.9161, 9274

u.+dar 9162

uza- uzaklaşmak

u.-dı 3678

u.-p 2612, 5525

u.-y 7780

uzak uzak

u.667, 3689

u.+ın 7775

uzar- uzamak

u.-ıp 3801, 7699, 8128, 8616, 9397

uzart- uzatmak

u.-ıp 7279

u.-kın 6666

u.-pay 8198

uzat- uzatmak

u.-ıp 9752

uzun uzun, uzunluk

u.729, 910, 1245, 1283, 1426, 1757, 1767, 3937, 8479

u.+u 1373

u.+un 8558

Ü

üç üç

ü.2266, 2561, 2841, 4146, 4589, 5467, 5638, 6627, 7363, 7380, 7435, 7442, 7750, 8076, 8467

üçöö üçü, üç kişi

ü.+nü 6250

ü.+nün 8664

üçün (gaye yahut sebep ifade eden son ek) için

ü.457, 614, 1663, 1709, 2191, 2676, 2725, 3572, 3658, 3731, 3735, 3772, 3830, 4179, 4812, 5473, 6369, 6644, 7499, 8381, 8383, 9060, 9181, 9751

üköy özel isim, Karaçoro'nun hanımı

ü.4441, 4443, 4449, 4463

ü.+dün 4457

üksüy- sarkık durmak

ü.-üp 9820

ükü puhu kuşu

ü.+sü 571

üldürö- aciz olmak

ü.-p 3321

ülgür- yetişmek

ü.-dü 6413

ülüş pay

ü.+ün 3906, 6618

ümüt ümit

ü.7939

ü.+ün 9584

ümüttüü ümitli
ü.5144
ün ses, sada
ü.649, 1177, 1628, 1798, 1850, 2053, 2255, 2922, 5169
ü.+dü 1920, 2927
ü.+ü 223, 407, 1333, 2254, 2680, 3402, 3649, 5909, 7285, 9577, 9605, 9630, 9699, 9702
ü.+ünön 468, 1337
ündö- seslenmek, çağırmak
ü.-böstön 2004
ü.dü 6100
üñkür mağara
ü.425
ü.+döy 2103
ü.+dün 1971, 1989
ünö boy ?
ü.9449
üñül- dikkatle aşağıya bakmak
ü.-p 1537
üñüröñdö- terslemek
ü.-p 9828
ür- havlamak
ü.-gön 259
ürgülö- uyuklamak
ü.-p 1702, 9648
ürkör ülker yıldızı
ü.681
ü.+döy 36
ürö- iptal etmek
ü.-p 2330, 7736, 7809
ü.-ylü 1112
üröş- harcamak
ü.-üp 4617, 4715
üröy ruh
ü.+ü 105
ürp örf, adet
ü.4543
ürtüktö- seslenmek
ü.-p 3673
üsön özel isim
ü.2898, 4304
üst üst, üst kısım
ü.+ü 2034, 3952, 4369
ü.+ümdö 1041
ü.+ündö 918, 1853, 2540, 3051, 4637, 5935, 7985, 8029, 8308
ü.+ündögü 3057, 8044
ü.+ünö 2095, 4369, 5876, 5901, 6220, 6385, 7078, 9176, 9537
ü.+ünön 858, 1699, 2553, 2606, 2830, 3038, 3066, 3453, 7165, 7972, 8056, 9077
üş his, şuur
ü.37
üşün- üşümek
ü.-üp 8496

ütüröñdö- hırslanmak
ü.-p 9824
üy ev
ü.104, 423, 426, 784, 6154
ü.+döy 9655
ü.+dü 5710
ü.+dün 803, 2898, 4975
ü.+gö 718, 1472, 1526, 2021, 4974, 5029, 6210
ü.+lörünö 3911
ü.+übüz 6849
ü.+üñdü 4064
ü.+ünö 4729, 4742
ü.+üñö 6882
üy bülö aile
ü.3675, 3831
ü.+sü 5260, 5814
üygön taş yer adı
ü.5266
üylö- üflemek
ü.-p 595
üylön- evlenmek
ü.-dü 5531
ü.-gön 1675
üylönüş evlenme
ü.+ü 4962
üyrön- öğrenmek
ü.2256
ü.-sö 2231
ü.-üp 5610
üyröt- öğretmek
ü.-kön 6569, 6570
üyül- yığılmak
ü.-üp 5648
üyür at sürüsü
ü.4158
ü.+ü 157
üz- kesmek
ü.-böy 5228, 7939
ü.-gön 9584
ü.-ö 8663
ü.-ör 3724
ü.-öyün 4126
ü.-üp 7256, 8650
üzöñgü üzengi
ü.451, 3064, 3137, 7282, 8291
üzük ip
ü.780
ü.+töy 9536
üzül- kesmek
ü.-dü 3047
ü.-gön 2797
ü.-üp 1381, 8653
üzüş- kesmek
ü.-tü 3426
ü.-üp 658, 8657

V

Van çcen özel isim
v.7758, 7760, 7772, 7796

Z

Zaar zehir
z.9697, 9698
z.+ı 249, 9270
zaarkan- nefret hissetmek
z.-ıp 7558
zakımda- ışığı aksettirmek
z.-p 1212
zalap zarar
z.9150
zamana zaman, devir
z.+sı 1299
zamandaş muasır, çağdaş
z.4481
zamat vakit, an
z.+ta 702, 2678
zambirek top, silah
z.2677, 2682
zañ örf, adet
z.886, 3496, 6597
zañkay- göklere doğru yükselmek
z.-ıp 1061, 8539
zañkayt- yükseltmek
z.-ıp 4724
zañkılda- gürlemek
z.-p 2684, 2922, 7285
zapkı baskı
z.3272, 3578
z.+sı 3656
zar hıçkırık, acı acı ağlama
z.999, 5137, 5789, 6768, 6877, 7956, 9222
z.+ı 943
z.+ımdı 5090, 5139
z.+ın 1223, 2421
zardabı işkence
z.4635
zardalı zavallı
z.8476, 9033
zardep mazlum
z.3768, 4580
zardey ?
z.2426
zarık bedel
z.+ın 3871
zarık- üzülmek
z.-ıp 5302
z.-tım 6476
zariyna özel isim
z.6876
zarlan- acı acı ağlamak
z.-ğan 8125

zarlant- acı acı ağlatmak
z.-kan 3671, 3820
zarp harcamak
z.1224
zayapker koşu atlarına idman yaptıran kişi
z.+di 5608
z.+ler 4709
zayıp karı, hanım
z.+ı 9255
z.+ına 4605
zayna Er Koşoy'un beşinci hanımı
z.6842, 6892, 6943, 6953, 6966, 6977, 7003, 7036, 7070, 7112, 7117, 7141
z.+nı 6896, 6938, 7064, 7098, 7137
z.+nın 6836, 6840, 6879, 6911, 6913, 7040, 7044, 7048
zaynap özel isim
z.7184, 7195
zer altın, mücevher
z.6699
zerger kuyumcu
z.+inen 1770
zerik- sıkılmak
z.-et 5838
z.-ip 8553
z.-pey 6265
zım tel
z.+ğa 8566
zımıray- çaktırmak
z.-ğan 6950
zımırık kuş adı
z.1811, 1983
zımırıl- koşturmak
z.-ıp 1804
zından zindan
z.+ğa 166
z.+ınan 7379
zıñğıra- havalı bir ses çıkarmak
z.-p 243, 7678
zıñkıy- sertleşmek
z.-ıp 1669
zıpılda- çırpınmak
z.-p 6943
zırkıra- sızlamak
z.-p 1607, 3737, 3958, 4282, 5151, 8241
zıyan ziyan
z.707
zıyarat ziyaret
z.+ın 8416
zıynat zinet, mücevher
z.712
zikir zikir
z.2250
zil pislik

z.978

zildet- ezilmek

z.-et 1938

zombu eziyet

z.6133

zoñkoy- kocaman ve hantal olmak

z.-up 9394

zoo kaya

z.1120, 1859, 1865, 2084, 6196, 8568, 9147

z.+nu 1982

zooka *bkz* zoo

z.+nın 1949

zoot zırh

z.326, 2331, 2546, 2606, 5603

z.+tor 3019

z.+um 1041

zor büyük, kocaman, kuvvetli

z.87, 94, 238, 680, 792, 1206, 1360, 2007, 2680, 4686, 5094, 6653, 7567, 7922, 8299, 8916, 8970

z.+ğo 841

zordo- zorlamak

z.-boy 1506

zordol- zorlanmak

z.-up 155, 3694

zorduk zorluk

z.6133

z.+u 1578

zöökür aptal

z.3668, 3695

z.+dü 6935

z.+dün 3739

SONUÇ

Çalışmamıza konu olan Er Koşoy Destanı, Saparbek Kasmambetov tarafından söylenmiştir.

"Er Koşoy Destanı Transkripsiyonlu Metin, Aktarma ve Gramatikal Dizin" adını taşıyan çalışmamızda metnin Kiril harflerinden Latin harflerine transkripsiyonlanmış şeklini verdik. Metni Türkiye Türkçesine kazandırdık. Metnin gramatikal dizinini hazırladık.

Er Koşoy Destanı, bizlere o dönemde Kırgızlar'ın yaşayış şekilleri, sosyal hayatları ve dilleri hakkında bilgiler vermektedir.

Er Koşoy Destanı toplam 9847 mısra ve 31817 kelimeden teşekküldür.

Metinde geçen isim sayısı 13681, fiil sayısı ise 9200'dür.
Yüzde olarak baktığımız zaman %42.9 isim ve %28.9 fiil olduğunu görüyoruz.

Metinde özellikle bazı özel adların yazımında (Ak tuyak-Aktuyak, At Başı-Atbaşı, Kara Çoro-Karaçoro vb.) farklılık olduğu dikkatimizi çekmiştir. Bu sözcükler, orjinalliği bozulmadan transkripsiyonlu metin ve aktarma kısmında verilmiştir.

Er Koşoy Destanı, gerek dönemine gerekse günümüze ışık tutan ve içerdiği bilgilerle çeşitli çalışmalara konu olacak kadar derin bir eserdir.

KAYNAKÇA

1. ABDULDAYEV, E., DAVLETOV, S., 1986, **Kırğız Tili**, Mektep, Frunze
2. ABDULDAYEV, E., İsayev, D., 1984, **Kırğız Tilinin Tüşündürmö Sözdügü**, Mektep, Frunze

3. ABDULVALİYEV, İ., SADIKOV, T., 1997, **Azırkı Kırğız Tili**, Bişkek
4. ATALAY, Besim., 1992, **Divan ü Lügati't-Türk Tercümesi IV**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

5. BURAN, Ahmet, ALKAYA, E. 1999, **Çağdaş Türk Lehçeleri**, Elazığ
6. DEVELİLİOĞLU, Ferit., 1997, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara

7. DİLÇİN, Cem., 1984 **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara
8. ERCİLASUN, A. B., GÖKLENOV, C., 1992, **Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I-II**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara

9. MANAS ENTSİKLOPEDİYA, 1995, Bişkek
10. SARAY Mehmet, 1993, **Kırgız Türkeleri Tarihi**, İstanbul
11. TÜRKMEN, Fikret, 1995 **Manas Destanı Üzerine İncelemeler** (Çeviriler I)
12. YILDIZ, Naciye, 1995, **Manas Destanı (W. Radloff) ve Kırgız Kültürü İle İlgili Tespit ve Tahliller**, Ankara

13. YUDAHİN, K. K., 1994, **Kırgız Sözlüğü I-II**, Ankara

14. ZÜLFİKAR, Hamza., 1988, **Türkçe Sözlük I-II**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara

ÖZET

Tez; giriş, transkripsiyonlu metin, aktarma ve dizin bölümlerinden meydana gelmektedir.

Giriş Bölümü'nde Kırgız Türkleri ve Kırgız Türkçesi hakkında bilgi verilmiştir. Er Koşoy Destanı üzerinde durularak destanın özeti de verilmiştir.

Metin Bölümü'nde destanın Kiril harflerinden Latin harflerine transkripsiyonlanmış şekli ve metnin Türkiye Türkçesine aktarılmış şekli bulunmaktadır.

Dizin Bölümü'nde destanın bütün kelimelerini içine alan dizin hazırlanmıştır.

Sonuç Bölümü'nde, çalışma sonucunda varılan neticeler değerlendirilmiştir.

Çalışma sırasında yararlanılan kaynaklar kaynakça bölümünde belirtilmiştir.

Çalışmanın özeti, özet bölümünde verilmiştir.

SUMMARY

The thesis is consisting of the introuction the text with transcript and the grammatical index sections.

In the introduction section information about Kirghiz Turks and Kirghiz turkish langauge has been prented, the Ballad Er Koşoy has been dealt.

In the grammatical index section the grammatical index of the text is submitted. The worfs are shown with the index-number they eppear.

In the result section the consequences received have been evaluated.

The sources used from in this thesis have been shown in the referances section.

The summary of this study has given in the summary section.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ